

GUIDOTTI
DE
THERMIS
BRITANNICIS.





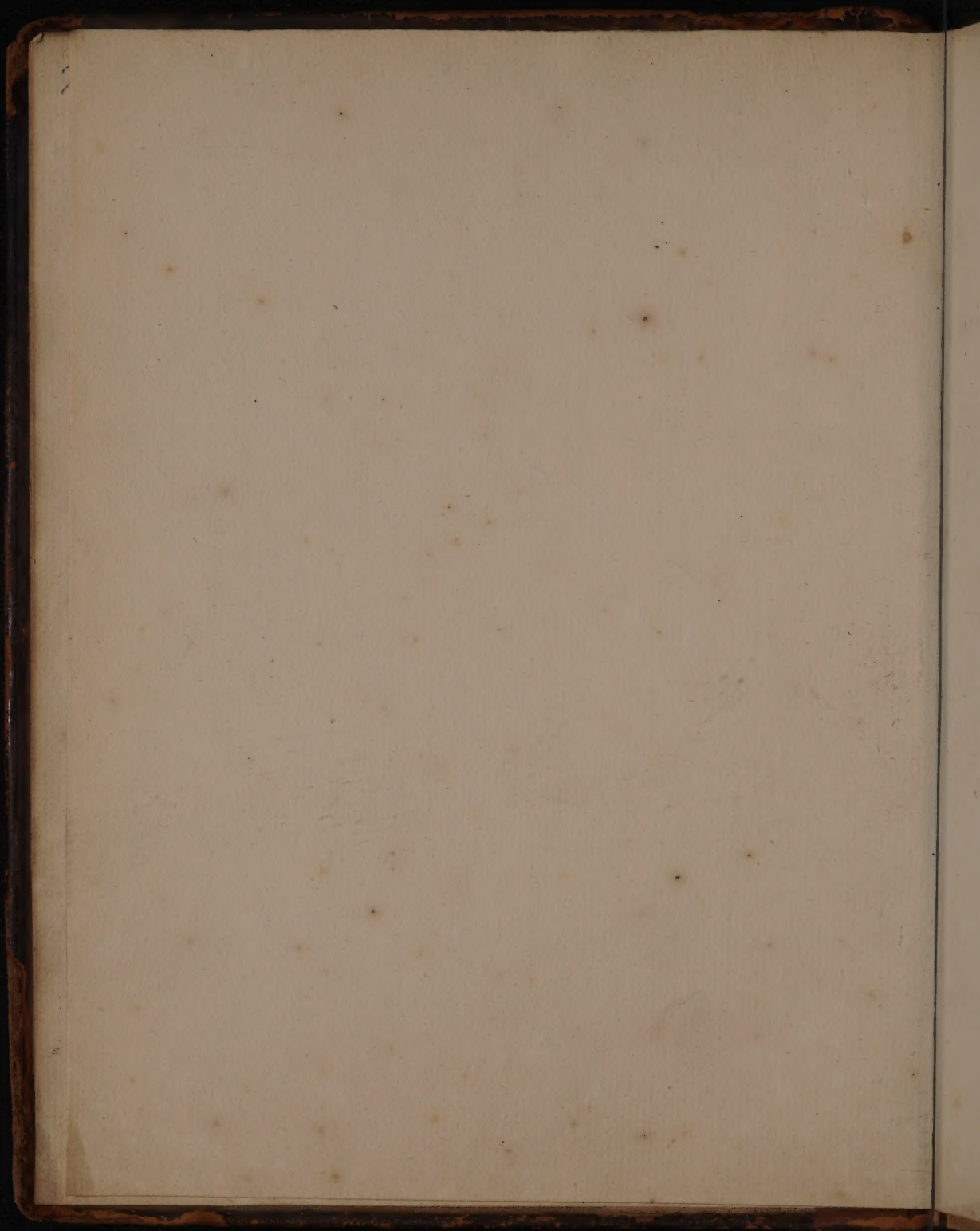


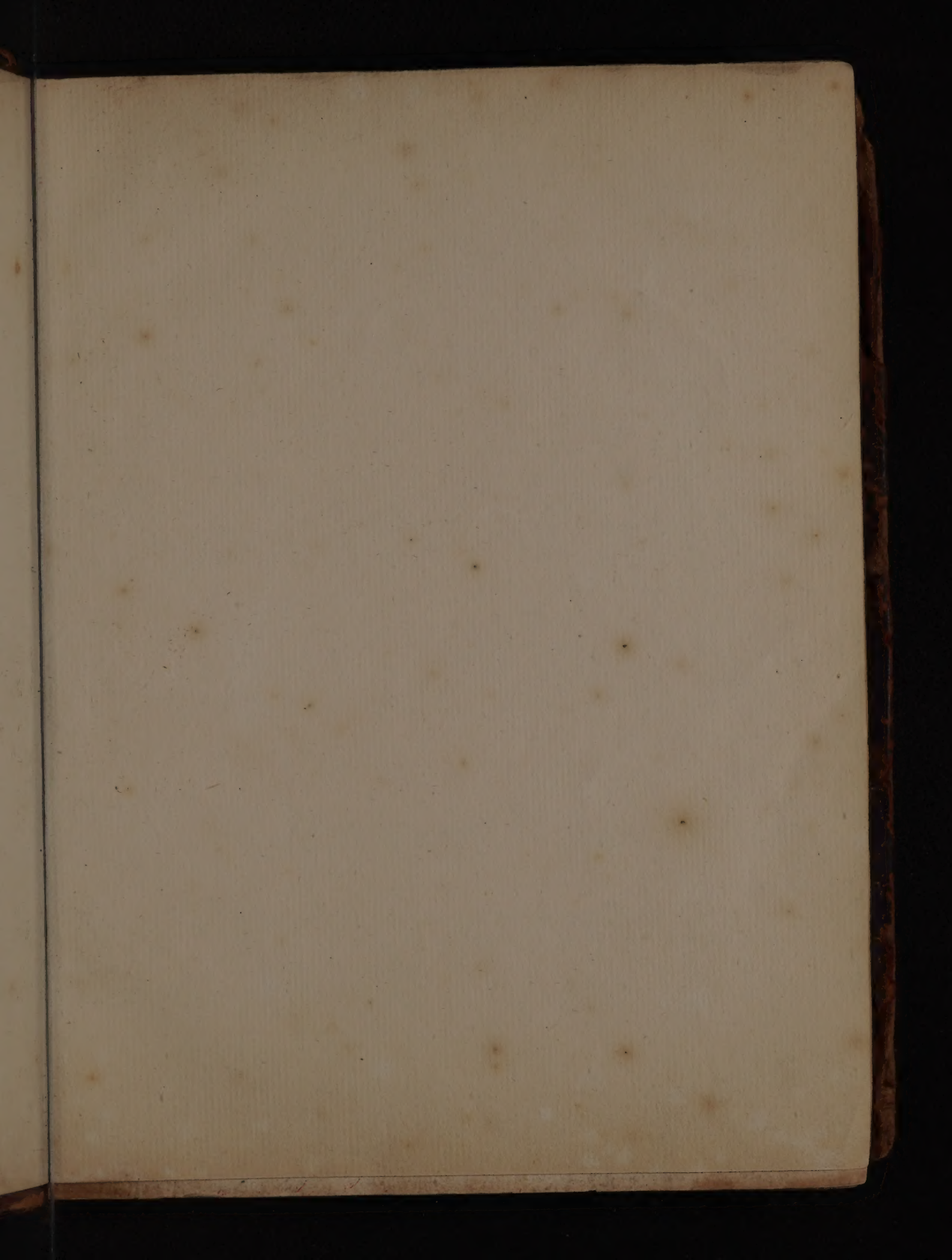
26,005/B/5

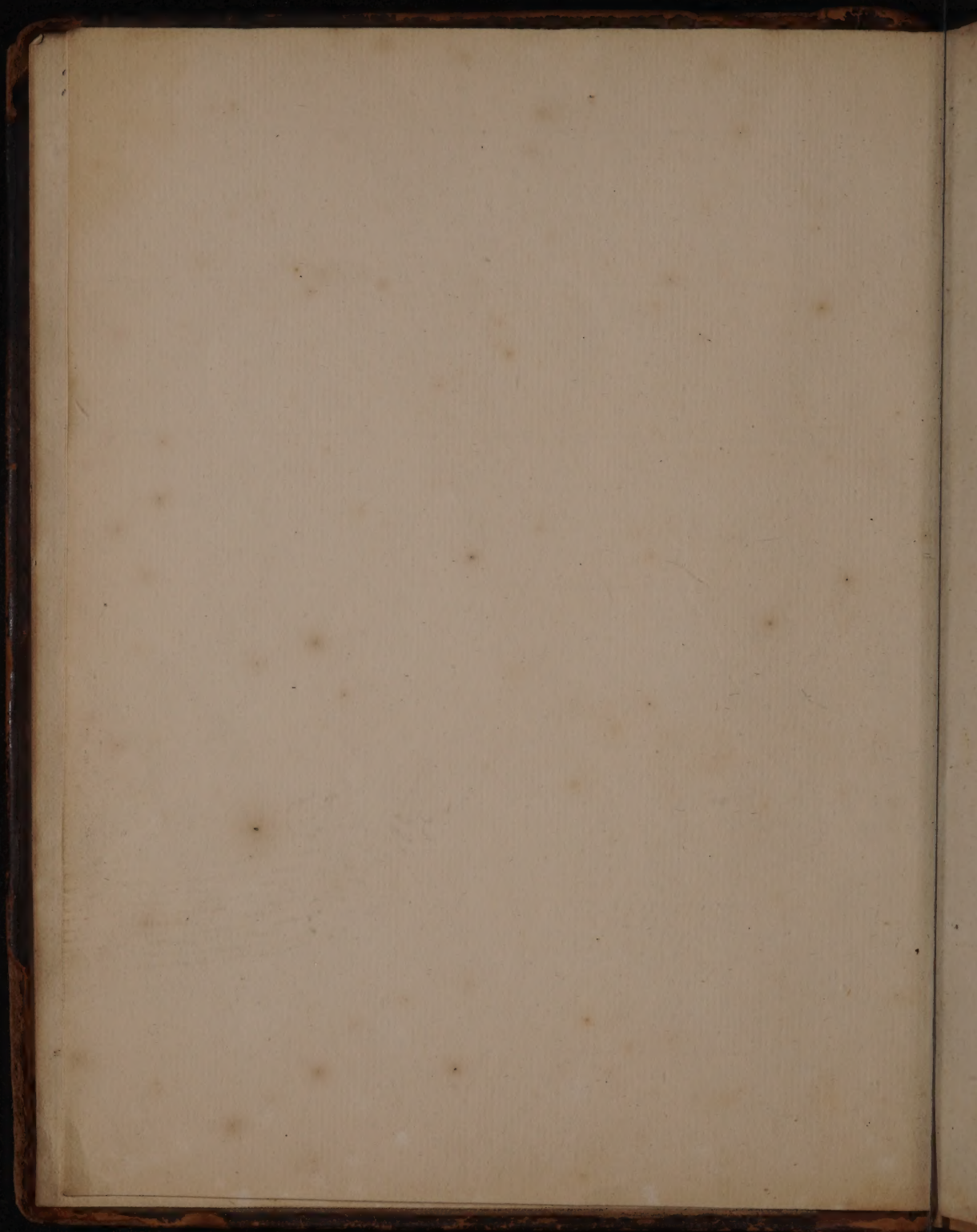
63.E.14

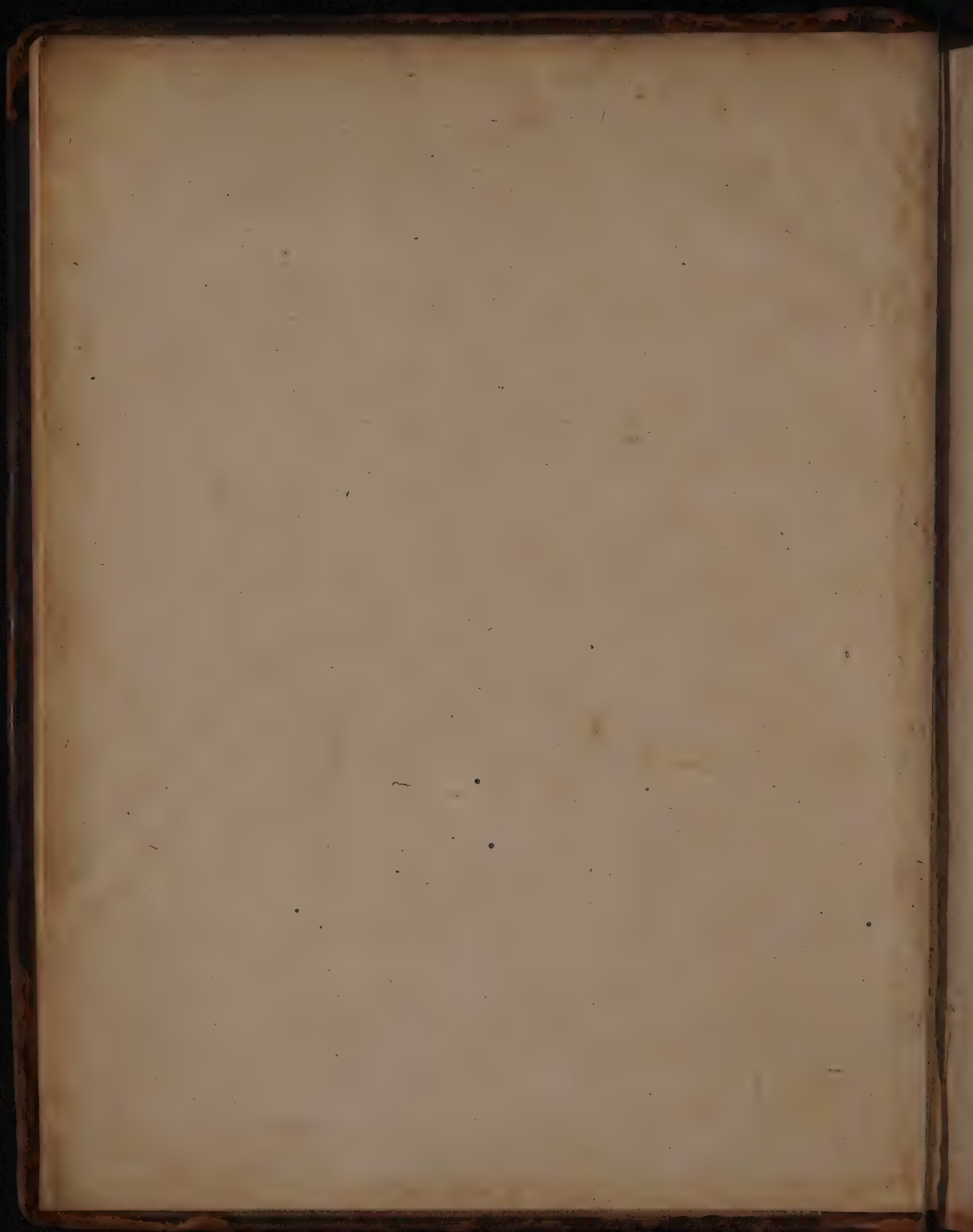
R.11 29605

Payne









574
26/11/17

GUANTANAMO

Approbatio, & ad imprimendum
Facultas.

PERlecto hoc de THERMIS BRITANNICIS *Tractatu*,
accuratè à Doctissimo D. D. THOMA GUIDOTTO
Nostrate conscripto, in quo quamplurima memoriæ prodita sunt
Antiquariis, Historicis, Physicis, Medicis, Chymicis,
Pharmacopæis, aliis tam Sanis, quàm Ægrotis, scitu jucundissi-
ma, pariter atq; utilissima: Eum NOS, pro jure Nobis per
Leges in id concesso, approbamus, perdignumq; porrò cense-
mus, qui Typis illicò mandetur. Cujus rei in Testimonium No-
mina nostra Subscripsimus *Edm. Burw.*

GUALT. CHARLETON

Præses Coll. Med. Lond.

Datum in Comitibus Cen-
soris ex ædibus Colle-
gii nostri Junii 13.
A. D. 1690.

Thomas Burwell.

Jo. Gordon *Eq. Auratus.*

Gu. Dawes.

Tho. Gill.

Censores.



PALLAS & ALCIDES, Thermarum NUMINA quondam;
JAM Prasæu MAJVS Balnea NUMEN habent.

Posui DEVM Adjutorem MEVM.

D. Loggan. fecit.

THOMÆ GUIDOTTI

Anglo-Britanni,

DE

THERMIS BRITANNICIS

TRACTATUS

ACCESSERUNT

OBSERVATIONES

Hydrostaticæ, Chromaticæ, & Miscellaneæ,
uniuscujusq; *Balnei* apud *BATHONIAM*
Naturam, Proprietatem, & Distinctionem,
Curatius Exhibentes.

Experientiæ *Diuturnioris* opus, & *plurium* An-
norum Pensum, cum *Indicibus* Necessariis.

AD

REGALE COLLEGIUM Medicorum *Londinensium*.

L O N D I N I:

Excudebat *Franciscus Leach*, Sumptibus *Authoris*.
Veneunt apud *S. Smith*, sub Insignium *Principis* signo,
in Cæmeterio *D. Pauli*, aliosq; MDC LXXXI.

29605

REGALIS COLLEGII

Medicorum *Londinensium*

PRÆSIDI

Electoꝛibus, Cenſoꝛibus, & Sociis,

Tractatum suum

De THERMIS BRITANNICIS

D D C Q T G.

QUod libellum quendam, Epistolari modo
ad Præcellentem Virum D. Edvardum
Greaves Baronettum, Cætus Vestri, dum
in Vivis, Ornamentum, qui præsentia sua
Humanissima & Docta, me adjutum voluit, & Ex-
perimenta nonnulla *authoria* propria confirmata dedit,
in Patrocinium, & Clientelam suam, Vir Optimus,
& multum Desideratus, haud ita pridem perquam
humaniter receptum vellet, animum addidit
Doctissime CHARLETON E, Præses
Insignissime! Medici Celeberrimi! Experimenta
plura eodem tendentia, coram Judicii Vestri acer-
rimi Tribunali jam sistendi, De Thermis nimirum
Bathonicis,

EPISTOLA.

Bathonicis, *Civitate in qua Scaturiunt Aquæ Calidæ exigua quidem mole, adificiis autem Venusta, & Medicatis aquis Salutiferis ibidem demanantibus Celeberrima; indeq; fætum ^{υψιστον} esse & Aquilini generis experiamini, quod Solem ipsum ausit intueri, radiosq; istos perferre valeat qui spurios occæcant. Et Sub cujus Umbra, quæsumus, aut Tegmine, ipsius Solis Aquæ poterant securius recumbere.*

Mirari quidem subit interdum THERMAS Totius Angliæ, Europæ, & Universi, forsan, Orbis reliquis præripientes palmam, quarum famam, mendendi virtutes experti, non Angli modo, sed & Cambro-Britanni, Scoti, & Hiberni deprædicant, annos ultra bis Mille intra angustum adeo ambitum comprehensas fuisse, & pessimo hoc vivendi genere, tam diu latuisse; nisi inde id accidere verosimilius fuerit, quod huc usq; de iisdem lingua per Totum Literarum Orbem ubicunq; recepta de industria tractare Nemo suscepit.

Hoc a Clarissimo Jordeno, Collega Vestro Antiquissimo, & Doctissimo, pridem expectavit Eruditus Orbis, Verum Literati Viri nimia Modestia Cymbam ejus sivit littus legere. Culpavit Eum Amicus Doctus Nicolaus Stoughton de Stoughton Armiger, Carmine quodam Libro de Balneis Naturalibus

EPISTOLA.

ralibus & Aquis Mineralibus, cujus frequens in Tractatu nostro mentio occurrit, olim pramisso, his Versiculis ad Jordenum:

Hoc unum Doleo, quod non sint Anglica nostra
Balnea, per Calamum facta Latina Tuum:
Cresceret ut Gentis per Te sic Gloria Nostræ
In longos Celebris per loca cuncta dies.

Aliorum defectum, pro Modulo Nostro, supplere cupientes, Celeberrimam Societatem Vestram, cujus fama ultra Garamantas, & Indos, Proferet imperium, rogatam Volumus ut Tractatui huic Nostro æqui boniq; Consulere dignetur, Spondeoq; me, si Vitam mihi DEUS & otium prorogaverit, Gratiam Vestram ulterius Meriturum.

Principia olim Veteribus celebrata fuerunt Sulphur, Cuprum, Ferrum, & Marchasitæ paululum; Recentioribus vero, Bitumen, Nitrum, & Sulphuris, nonnihil; Sulphur etiam Nitrum, & parum Bituminis; quæ tria ultimo memorata, excepto Solum Bitumine Stabilire conamur, addendo etiam alia, quæ Naturam Thermalium Aquarum constituunt partim, partim illustant; ut nihil dicam de Methodo Bibendi Thermæ istas Aquas secundum artis & rationis Regulas a Me, verbis absit Invidia, primitus excogitata, ita ut THERMÆ jam, Potu
æq;

EPISTOLA

æq; ac Lotu Summe proficue, Ægrorum Saluti ancillantur utrinq;. Et quidem Collegio Vestro Celeberrimo, & prorsus Regali, præsertim Vestrum Nonnullis, multis Nominibus diu obligatus, eo Sane hæc lubentius Scripsi, ut in quibus Morbis, aut Symptomatis, Ægroti Vestri præcipue, a Thermis Bathonenfibus remedium expectent, facem aliquam accendam, & Excellentis Vestris Debitum meum, haud alieno ære, sed proprio rependam.

Quinetiam, tametsi in diffidentiam quandam de Scriptis Meis, potius quam confidentiam aliquam nimiam, sim pronus Naturaliter; eo tamen Impudentiæ sum advectus, ut credam Naturalis Nitri existentiam in Thermis Bathonicis, quibusdam adeo in dubium vocatum, & Pensum meum jam sub manibus, Experimentis Sequentibus, propria industria elaboratis præcipue, adeo clare demonstratam, ut verba illa in Epistola ad Doctissimum illum Virum, cujus supra meminimus, Sarta maneant & Tecta, quibus adstruitur, Nitrum Thermis Bathonenfibus inesse indubitatum fore.

Et quidem, quum Regalis apud Gallos Academia Parisienses Philosophi, Balnea Borbonensia l'Archambault in Bourbonnois, Antiquorum Nitro imbuta statuerint, quumq; ejusdem generis Salem in Balneis Bathonenfibus abundare, in
Tractatu

NUNCUPATORIA.

*Traſtatu Sequentē probatū dederim; quouſq;
Balnea illa aut æquant, aut ſuperant, Thermæ
Britanniæ, penes VOS, & æquos Omnes rerum
Æſtimatores, eſto iudiciū. Et quicunq; Sumptus
& Labores pares Noſtris ſuſceperit, & notum Mi-
hi fecerit, quem præſtatum non inveniet, ubi Aqua
hæſerit, in Honorem illi, per me licet, cedat, ſi
quid ſit, Errantem reducere, qui Exiſtimationem
ſuam vile ducit Sacrificiū, modo Veritati Sacra
fiat. Hoc interim in Solatium redit, quocunq;
inclinaverit Trutinantium lanx, ex hoc Negoti-
i mihimetipſi dato, tam de Patria non male meren-
di anſam eſſe arreptam, quam Memet profitendi
publice E. E. V. V. Addictiſſimum. Dabat Lon-
dini Feſto Purificationis, Anno Æræ Chriſtianæ
M DC XCI,*

Collegii Veſtri

Cultor

Devotiſſimus

Thomas Guidott.

Handwritten text, likely a list or index, with several lines of script. The text is faint and mostly illegible due to fading and bleed-through from the reverse side. Some words are difficult to discern, but appear to be organized in a structured manner.

Handwritten text at the bottom of the page, possibly a signature or a date. It is also faint and illegible.

A D
LECTOREM ALLOQUIUM.

Lectori Benevolo S.

Priusquam ædem ipsam ingredere Lector ! morandum parumper in Apodyterio, ut de modo, ratione, & tempore in *Thermales Aquas Anglicanas*, & præcipue *Bathonienſes*, inquirendi certior fias. Non est enim *Inquisitio* hæc, & *Observationes* inde deductæ, *Canis*, ut aiunt, festinantis partus, sed maturioris studii fœtus, &, procul esto profanorum *Invidia* ! Subacti probe *Judicii* proles, quæ annos abbinc octodecim concepta, tandem aliquando in lucem prædit, & *Bis-nunum* jam in annum præmitur. De his itaq; statui quædam præmittere, ut *Thermarum Britannicarum fama* & *Utilitas* se latius diffundant.

Et quidem ut rem ipsam altius repetam, & adultum Opus in *Cunis* suis iterum reponam ; Quum ex *Academia Oxoniensi Celeberrima*, ubi in *Collegio Wadhami*, in studiis *Philosophicis*, *Philologicis*, & *Medicis*, decennium posueram, ad exercendam praxin *Bathoniam* advenissem, quod accidit Anno Domini *MDC LXVII*, ibidem, post Modicum temporis intervallum, mecum reputans serio, tam quid illi qui ante nos fuerunt ad finem perduxerant, quam quid *Σύσχευσι* tentaverant, quæ curiositati meæ haud fecerunt satis, indole etiam cogitabunda, & in secessum proniori præditus, Contentus paucis, nec non apud locum ipsum diu satis & assidue commoratus, operæpretium duxi horas ab alio studiorum genere, & etiam praxi *Medica*, subsecivas, in Experimenta impondere (quod a nemine serio antea factum observaveram, *Thermis* huc usq; admirationem potius, quam inspectionem penitorem obtinentibus) ut *Menti propriæ Novitatis avidæ* satisfactum sit.

Anno itaq; *M DC LXVIII* Appendicem Scripsi ad *Tractatum Clarissimi Viri Edvardi Jordeni M. D. de Balneis Naturalibus*, & *Aquis Mineralibus*, in qua plenior in *Thermas Bathonienses Inquisitionem* tunc temporis promisi ; & Anno *M DC LXXIII*. *Opusculum* de

ALLOQUIUM

Potanda Thermarum aqua, sub nomine Eugenii Philandri, in publicum emisi; Item Anno MDC LXXV, Epistolam ad virum longe celeberrimum D. Edvardum Greaves Baronettum τὸν μακροῦνον, imprimendam curavi, in qua de Thermarum Natura quædam Nova Primus retexi, & tandem Anno MDC LXXVI, Tractatum de iisdem Thermis pleniorē typis mandavi. Hactenus lingua Vernacula. Horum autem omnium Scopum, additis tam Experimentis, quam rationibus non paucis, & Nonnullis capitibus, hoc in Opere, in Bonum publicum, & Thermarum indies gliscentem famam, literatorum dialecto, nova methodo, legentibus exhibeo; quibus Thermarum Bathoniensium rebus umbilicus apponitur, saxumq; in quo magnam annorum Viginti partem Volvendo consumpsi, suo (puto) loco, quiescens plane jam, & immotum remanet.

Et nulla quidem auram popularem captandi impetigo, quæ privatum vitæ statum affectanti magis nunquam arrisit, nec vana preli gloria, cum Nomen meum doctis Amicorum calamis satis superq; deprecidatum sit, ideoq; hac fasce omnino sim levatus, ad Opus hoc difficultatibus plenum undiq; impulerunt, sed Thermalium Aquarum potationem celebratam, & magis magisq; indies celebratam iri autumans, dariusculum mihi visum erat ejusdem usui ægros committere, priusquam in Naturam Thermarum penitus inspexeram, & quibus Metallis, Mineralibus, aut aliis quibuscunq; fuissent infectæ, aliqualem Notitiam proprio Marte comparaveram. Imo æque mihi absurdum videbatur ægrotantes curæ meæ commissos ad Thermas amandare, quas vidiissem solum, & ab Effectis vix cognoveram, ac Agyrtarum pilulas, spiritus, & Cætera id genus Medicamenta Epidemica, & nimis πολυλόγητα, quorum me latet Compositio, approbare, & præctice usurpare.

Si hoc ab aliis in promptu effectum invenissem, Pericula, Sumptus, & Tædia, inde emergentia excusare non esset difficile; horaq; studiose tritas in Musæo, hilariter æque alibi perdidissem. Mente autem existente pendula in aliorum Opinionibus, ex optimis, & supremi etiam Subjelli de Re Metallica, & Minerali Scriptoribus, quales Fallopius, Agricola, Baccius, aliiq; Sedimentum ex Aqua qualicunq; Minerali obtinendi viam primitus edidici, deinde quibus istud constaret investigari, & demum omnia Thermis Bathoniensibus, uti par erat, applicui.

Quum autem modos assequendi Sedimentum quatuor præcipue observaveram, nimirum, Evaporationem, Distillationem, Præcipitationem, & Insolationem; postremum, utpote tædii nimis plenum, nec in Nostra regione usitatum, dimisi, & ad tres priores memetipsum recepi,

AD LECTOREM.

recepti, evaporando, præcipitando, & distillando quiddam ex omnium Balneorum Aquis, prima quidem vice exiguam solum quantitatem, dein majorem, postea vero non dubitavi ad multorum cadorum experimenta procedere.

Nactus Sedimento, quod voce minus classica, Contenta indigito, de quo ne res quidem olim, cum Thermales Aquas Corporale nihil in se continere plerique crediderint, & * Bathoniensis * Tob. Venerus. M.D. quidam Medicus idem publice asseruerat (de quo vide caput secundum Tractatus insequentis) proprio Judicio diffusus, celeberrimis, & summæ existimationis Medicis, quicum familiaritatis bonos mecum intercessit, statim innotuit, nominatim vero, Viro a me æternum Honorando Domino Edvardo Greaves M. D. & Baronetto, qui, dum in Viuis erat, me hoc in Cursu amicissime stimulavit, Mihiq; præsentia, Colloquiis, & Consortio non parum adjumenti non raro attulit. Scriptis etiam Epistolis otium interrupti Clarissimi & omni laude majoris Medicæ, Temporis sui Practici apud Anglos celeberrimi, Thomæ Willisii, cujus e viuis excessum candore & Ingenio pollentes Medici, quotquot sunt, meritissime lugent; hujus, inquam, opem imploravi, Epistola ad Sagacissimum istum Naturæ Mystam Bathonia transmissa, Calendis Septembribus, Anno Eræ Christianæ MDC LXXIII, inter Epistolas meas Medicinales legenda, & operi etiam huic, in fine addita. Prout in illa Epistola designaveram, ad Cl. Willisium Balneorum omnium Contenta transmissi, XV. die Octobris Ejusdem anni, manibus faceti, Docti, amicissimi viri, & senioris Collegæ, Alexandri Dyeri, Admiraltatis Curia Illustris tunc Temporis Procuratoris Seduli, una cum altera Epistola Observationum mearum rationem pleniorē exhibente, quam iisdem Epistolis magis congrue inserui, & in majorem facti notitiam, Observationum etiam mearum Centuriæ adjunxi. Epistolam hanc, eo quod eorum quæ in meliorem formam postea relamli, rudem quandam υπερδύωον comprehendat, & parum diversa ab iis quæ jam in lucem prodeunt Contineat, una cum Epistola prima, in calce operis imprimendam Curavi. Clarissimus autem & aliis Negotiis practicis distractus ille Vir, falcem suam in hanc messem nisi obiter, quantum potui intelligere, immisit nunquam; Epistola tamen, quam non multo post ad me dedit, Egrotæ causa Prænobilis Curæ meæ tunc temporis commendatæ, Experimentorum amice meminit, & Gratias agit in fine. Epistolæ ipsius partem, Nivei istius pectoris, & mei Studiofioris indicem, inter Epistolas meas Medicinales in Tractatus hujus fine memoratas legere licet.

Paulo.

ALLOQUIUM

Paulo vero post, occasione data Contenta multorum Cadorem Ther-
malis Aquæ obtinendi, Cados ultra viginti consumpsi, & distinetam
omnium separationem comparavi, ut in Observationibus annexis ex-
primitur, & prout se tulerunt Opportuna Tempora, Experimenta com-
municavi Amicis meis, Honoris causa hæc in loco nominandis. Im-
primis vero Eruditissimo Viro, Domino Carolo Scarburgio, Equiti Aurato,
in Aula Regia Britannica, haud sine Summa laude, a multis Annis Ar-
chiatro, Amico Summo, & Fautori Egregio, ejus Doctrinam, &
medendi peritiam haud vulgarem, & in studiis Humanioribus progressus
Herculeos, quum ora Doctorum omnium ubiq; consteantur, eximiam
ejus mei Rerumq; mearum Curam, hæc in loco, prout Gratum decet
pronissimus agnosco. Ornatissimo D. Thomæ Witherleio, Equiti
Aurato, haud ita pridem Medico Regio Ordinario, & Collegii Medico-
rum Londinensium nuper Præsidi. D. D. Nathanaeli Highmore,
Amico & Affini, M. D. & Clarissimo Anatamico, Medico
quandam Celeberrimo Sherboniæ Durotrigum; & Humanissimo
Viro, Medico Egregio, Thomæ Harbechio M. D. Bristolensi; quo-
rum omnium amicas collationes sæpius audiui, illorumq; tam personis,
quam memoriæ, Grates, haud tamen dignas, jam persolvo. Quibus,
omnium instar, addo quod Viro longe Celeberrimo Doctissimoq; D. Ed-
vardo Greaves Baronetto, e viris non sine magno mearum rerum detri-
mento jam erepto, tractatum hunc manu mea scriptum, perlegere etiam,
& approbare placuerit. Placuit insuper Eruditissimo viro, meiq; Studio-
sissimo, Academiæ Oxoniensis Florentissimæ, Collegii Medicorum Lon-
dinensis Celeberrimi, & ut verbo me expediam, ipsarum etiam Lite-
rarum Ornamento, D. Thomæ Millington, Equiti Aurato, & Cla-
rissimi Willisi tam in Naturalis Philosophiæ apud Oxonienses Professi-
one Sidleiana, quam erga me amore, Successori, mecum sæpius con-
ferre, & majoris momenti, reclusæq; indolis plura, pro humanitate
sua, qua erga omnes, præsertim vero Literatos est, operanti genio
suggerere non dedignari. Porro, Rerum Antiquarum Peritissimi Gulie-
lmi Petiti de Interiore Templo Armigeri, & Rotulorum apud Turrin
Londinensem Custodis Dignissimi Humanitati debetur plurimum, qui
amicis Collationibus, & Officiis Humanissimis, Antiquitates Batho-
nicas valde promovit. Neq; insalutatum præterire debeo Celeberri-
mum virum, Amicum integerrimum, Joachimum Fredericum Sa-
gittarium, Blandfordiæ, intra Comitatum Dorsetensem, medicum
Egregium, qui in hoc Cursu Tardeſcentem amicissime stimulavit, &
Epistolis Humanissimis, Novum languenti animum sæpius infudit, cujus
Benevolentia,

AD LECTOREM.

Benevolentiae, & Hortatibus me plurimum debere lubens profiteor. Memoriam etiam gratissimam, vita licet functus, hic meretur D. Thomas Gibbes Senior, nuper Cerevisiarum publicus Bathoniensis, qui Fornacis sui majoris usum mihi ultro Commodavit, in quo Decem aut Duodecim, Thermarum Aquæ Cados una evaporavi, unde Sedimenti magna copia inde Comparata, observationibus & experimentis sequentibus materiam tanquam basin, aut fundamentum quoddam, felicissime suppeditavit. Nec sine laude prætereundus Henricus Wynne, Instrumentorum Mathematicorum inter Londinenses Faber, qui Thermoscopia, Vitra Cylindrica, & Hydrostatica, fideliter procuravit, quæ in caloris gradibus, & Thermarum differentiis observandis, usui magno fuerunt.

Occasio insuper quod in Corruptivæ Fermentationis notionem aliud agens inciderim, fuit hujusmodi: Circa Annum Domini 1674, mensa in amicorum quorundam gratiam strata, & relictis acetabulo solum & Lecyrho, remota, cum ob reculas privatas, statim a pastu literas consignarem, Arena Thermarum, qua scriptas Epistolas exiccare Consuevi, in apertam tunc temporis Vitrum quod acetum inclusit, casu incidente, Fermentationem inde exortam subito observavi, postea vero acus operatorum majoris acu, particulas arenam Componentes, Microscopii ope sub dio, ex Arenæ magna quantitate Selectas, ab invicem Separavi, ut unaquaq; parte cum aceto communi, aut destillato, mista separatim, unde Ebullitio, Fermentatio, Effervescentia, saltem Activitas illa oriretur habui compertum. Hinc Observatio XC. Quod Arena Thermarum constet e lapidis Sectilis Sabulo, Marga, Ochra, Testaceis, Rubrica, lapillis CrySTALLINIS, & Sulphure. Item Observatio XCV. Arena Balnei Aceto, aut alio quovis acido affuso, fermentationem creat; aliæq;. Jam vero ex hac Actionis & Reactionis inter arenam & acetum ortæ Phænomeno, ad Corruptivam Fermentationem ex Alcalibus & Acido mistis procreatam, ulterius processu, adjectis etiam Testaceis, Sectili lapide, alijsq; quæ in Arena restare Microscopii ope observaveram.

Et quidem satis hic mirari non possum quomodo Jordenus, Vir alias Judicio præditus, & ingenio Sagaci, seipsum pateretur in tantum decipi, ut credat Inquisitionem criticam in Thermarum Naturam, Speculationem esse adeo meram, ut inconvenientem fore, aut inutilem judicaverit, quod ex verbis apparet in libro de Balneis Naturalibus, & Aquis Mineralibus cap. 15 in fine. In animo, inquit, olim habui secundum hæc principia in hæc Balnea inquirere, sed a quibusdam judicatum minus Convenienter, aut inutiliter faciendum, laboribus peperci,

qui

A L L O Q U I U M

ci, qui gratias forsan non essent meritori. Quid enim Necessarium magis esse possit, ideoq; magis utile & conveniens, quam istius *Aquæ Mineralis* principia cognoscere, ad quam *agros* relegamus? Annon quoq; de *Mineralibus* Scriptores, qui ante illum floruerunt, & quorum Testimonia in *Scriptis* adducit, *Aquas* illas examinarunt, aut conjecturaliter determinant? Utrum autem horum utilius, aut magis conveniens, *Davus* sit *Judex*. Porro, hoc modo *Medicorum* ratione utentium partes explemus, & *Aquas* *Minerales*, a labe illa, illis adhærente, vindicamus, qua *Medicamenta* *Empirica* reputari solent, cum sint optima compositio *Medicorum* optimi, & *Virtute* *DEI* verbo metallis & mineralibus indita, & iisdem divino quodam charagmate impressa, non secus ac *medicamenta* alia, quæ *Ejusdem* manus non immerito vocantur, secundum artis & rationis regulas rite præscripta, in *agrorum* sanationem, operationes perficiant. Quinetiam, de ratione, & causa *Effectuum* *Judicium* inde melius, & verius ferendum, quæ absq; hoc examine, inscia quædam admiratione intellectum conturbant, & animos suspendunt, Sumusq; illis haud multum absimiles, qui *lufibus* *Theatricis*, & *Mimicis* *inbian*tes, motus mirantur, motrices autem manus in obscuro positas minime observant.

Quod operam suam in rimandis *Thermis* collocatam fore male; quibusdam habitam *Supervacaneam*; nec gratias merituram, Cogitaret modestus ille vir, & senio confectus, *industriam* ejus, fateor, *Sufflaminaret* forsan, & tepenti animo frigidam suffunderet; audentior autem animo instructo, & genio magna spiranti in mentem Venire potuit, quicquid fuerit, quod de rebus hisce in publicum protruderetur, ad prudentes, generosas, & liberioris indolis manus: aut ad angusta pectora, indocta, & sibi metipsis solum nata perveniret. Prioris generis mortales, parati semper fuere, semperq; sunt futuri, ad *Ingenia* fovenda, prout *Merita* sua se illis commendaverint; Posterioris vero, *Bruta* potius quam *Homines* (qui naturaliter, ut plurimum, *Mites*, *Benefici*, & *Utiles*; non *Truces*, *Malevoli*, & *Inhospitabiles* existunt) spernendi potius, & *Cachinnis* digni, ad *Ἰωάννην οὐρανόν*, quod e cœlo descendit, *Terreni* ipsi, erroribus perducti, & flagris edocti; quorum ora quum adeo *Sordida* sint ut *Nemini* sunt vitio; ita *Ipsorum* etiam laudes sordent, & præ *Calumniis* *Vilescunt*.

DEO, & operis
Promotoribus Gra-
tiarum actio.

DEO autem Immortali potius *Gratiæ* sint & laudes æternæ, quod numero adeo viros *Generositate*, *Comitate*, & *Virtute* *Heroica* præditos *Britanniæ* concesserit, qui non modo *literarum*, & *Secretorum*

Ad L E C T O R E M.

Secretorum Naturæ indaginis amore capiuntur, sed Judicio etiam pollent ut sciant. *quid distent Æra lupinis*, aliter cum illis actum esset pessime, qui, quæ terrori erant aliis, repagula perruperunt, & Impensæ nihil, aut Laboris detrectarunt, modo Publicum Bonum promoveant, & Humano generi humaniter inserviant. Et quidem hoc in Opere Componendo, magni laboris, nec minoris sumptus, per longum Temporis Tractum productorum penso (in quo abunde sufficit si Medicis Doctioribus in ægrorum salutem faciem aliquam prætulerim) rei ad Umbilicum perducendæ Zelo adeo flagravi, ut perinde Mibi fuit, ac si, Lucernæ more, Lucendo periissem. Neq; Eruditos spero Exulant, & Doctos Medicos, aliosq; quorum tam Amicitia, quam fama, mibi semper fuit cordi, & in quorum gratiam præcipue hanc spartam adornavi, me ita (quod hoc in loco deprecor) intelligere, ac si in Caroli Claromontii persona, Exterorum omnium polita ingenia, & Doctrinam meliorem, confossa voluerim; quum plurima apud Baccium & Bauhinum, de Thermis Nostris laude digna allegaverim, & ob injurias Aeri, Aquis, Locis, & Toti Anglorum Genti, quoad victus rationem futiliter illatas, Scurra iste, Rabula, & Nugivendulus, in sequente Tractatu Solus vapulet, qui Augustissimi Magnæ Britannicæ Monarchæ Ditionis parti potissimæ, Terræ Angliæ nomen, insulse Gallicismo, scurriliter imposuit. Quumq; Capite XI. Lotharingiam tanquam partem, aut Conterminam Germaniæ accensuerim, Autoris istius verba sequor, qui p. 72. in Epilogo, Se ab ultimis Germaniæ finibus huc adpulsum scriptitavit; licet alios Lotharingiam posuisse noverim in Gallia Belgica. Dolendum interim, quum Thermis nihil deesse videatur præter Operculum, Balnea Britannica apud Bathoniam sub dio remanere, secus ac Cæterorum Europæ Balneorum mos est, quæ decenter, & more Commode Tecta, injurias omnes Solis, Cæli, Aerisq; excludunt. Idem ante me questus est Jordenus, & nuperis annis Cl. Listerus, de aquis Tepidis Derbientibus (de quibus postea in Tractatu Nostro) verba faciens; Fons, inquit, fornice satis amplo includitur ad Commodiorem Balneationem, perinde ut in maxime Calidis Regionibus, quantum observavi, mos est (de Aquis Sextiis Gallo-provinciæ aliisq; transmarinis testis oculatus loquor) & minime sub Dio, ut alibi apud Nos (Bathonicæ puta) admodum insalubriter sit. Verum hoc, in minoris præsertim ambitus Balneis, Generosorum Considerationi saltem, si non sumptibus, relinquo.

Fam' vero, ut curiosi rerum Naturalium, qui in arcana Naturæ inquirere desiderant, quid Nostris laboribus in rimandis his Thermis præ cæteris sit præstitum ulterius cognoscant; ut nec sudori-

ALLOQUIUM

bus nec sumptibus peperi hætenus, currenti tamen addidit calcaria quod in plurimarum rerum haud vulgarium notitiam inciderim, & Observationes istæ quas nunc Communico, evincunt satis, quam manca illa ratio & deficiens sit, cui in tradenda Thermarum natura, alia destituti, hætenus confidimus.

Et quidem, tametsi nihil tota Britannia cum Thermis Bathoniensibus comparandum sit, Extranei cujusdam medici judicio de Aere Aq. & Loc. Angliæ p. 31. Et inter numerosa Balnea, & varias Europæ aquas Minerales, nulla ad Curandos morbos magis Universaliter utiles, aut ad ægros excipiendos Commodiores, ex Fordeni mente de Baln. Nat. &c. p. 5. Bathoniensibus fuerint; Immo, inter opera Naturæ miranda, nihil magis mirum, nihil excellentius, nihil ad morbis laborantium opem, aut partium infirmarum Solamen, Thermis Naturalibus Civitatis Bathon magis utile appareat, monente Joanne Jonesio Epistola ad Illustrissimum HENRICUM Pembrochiæ Comitem, Dominum de Kaerdid, &c. infortunio tamen accidit, Balnea hæc (quibus in toto Terrarum orbe meliora non sunt) longo temporis tractu, monachis & religiosam vitam degentibus solum nota, densa obscuritatis nube aliter involuta fuisse, adeoque latuisse, ut ante sæculum proxime elapsum inter Europæ Balnea peregrinus nullus scriptor, aut Indigena, in scriptis suis de Balneis locum illis assignaverit.

Anno Henrici Regis octavi 24. MDXXXIII. Polydorus Vergilius Urbinas, & Wellensis Ecclesiæ Archidiaconus, Angliæ Historiam Henrico nuncupatam Scribens, omnium quorum memini, Balneorum istorum mentionem aliquam laude dignam (post Solinum, Antoninum, Stephanum, aliosq; qui præscas Thermarum Nomenclationes & pugnas quasdam circa locum celebres, literis consignarunt, & Nechami etiam carmina) primus exhibuit, Angl. Hist. l. 1. p. 43. sed futilia multa, & ficta, de Bladudo referens, virtutes Thermarum nullas commemorat, tantum monet sua Tempestate pueros, voluptatis causa, imprimis in iisdem lavare solitos, & Urinantes e fundo nummos mordicus referre. Verba sunt: Extant etiam nunc ipsæ Balneæ ubi loci tepidæ scaturiunt ebulliuntq; aquæ, quibus imprimis lavantur pueri voluptatis causa. Ego vidi ipsos pueros in eo lacu natantes e fundo mordicas argenteos nummos referre Jactatos per lulum a circumstantibus in Balneas ipsas.

Circa Annum Domini MDXL, aut paulo forsitan prius, Excellentissimus ille Miles D. Edvardus Carne, ab Henrico VIII. ad Julium III, & Paulum IV, Pontifices Maximos, legatione functus, notitiam eorundem exhibuit scriptori celeberrimo Andrea Baccio, tum Romæ existenti,

AD LECTOREM.

ti, & circa Opus suum de Thermis, tanto Viro dignum, occupato, cui ex ejusdem relatione inseruit, lib. 4. cap. 13. licet non ita proprie, inter Balnea Sulphurea. Polydorum etiam Vergilium Monitorem allegat.

Conterraneus quidem Noster Gulielmus Turnerus Cantabrigiensis, Medicinæ Doctor, & Wellensis Edis Sacræ Decanus, Vir Doctissimus, & Pius, EDVARDI VI. temporibus Somersetensi Duci Protectori a consiliis medicis, qui regnante Maria profugus, locis exteris in Italia præsertim, & Germania, tempus suum terens, Ferraræ demum Medicam Cathedram cum laude occupavit, librum lingua Vernacula scripsit, Coloniae impressum A. D. MDLXII. de Angliæ, Germaniæ, & Italiæ Balneis, in quo Bathoniensibus Thermis (quas Buxtonensibus tunc temporis minus celebres insinuat) prioritatem concedit, iisdem tamen non multum insistit, sed ut omnes fere alii, Sulphureis accenset, & ex parte aliqua Cuprosas esse suspicatur. Clarissimus ille Vir, Reformatæ Religionis, & Anglorum gentis apud Exteros Gloria & Ornamentum, testatur se omnium primum, de his Balneis aliquid Scriptis mandasse, & Edvardo Sexto, Principe Pio, regnante, ex Italia & Germania, ubi, ut Studiis vacaret, profectus erat peregre, a Protectore, in Primarii Medici Officium, in Angliam revocatus, quo tempore de Plantis scripsit, sub Maria, ut dictum, Regina, in Almania superiori Exul, Ferraræ Professor, & tandem sub ELIZABETHA, felicissimæ memoriæ Regina, redux, anno Regni IV. libro de Balnets, (in oris transmarrinis, Basilæ puto, A. D. MDLVII. scripto, & quinquennio post Coloniae impresso) Balneorum Britannicorum primo loco meminit, qui eo saltem nomine quod Primus fuerat, posterorum laudes & gratias meretur. In hoc libro Balnea Bathonica Thesaurum vocat seu potius præcellentissimum, sed hominibus divitibus præsertim, vilius æstimatum, quum illorum opes quæcunq; fuerint, Dei dono huic longe pretioso, comparanda non sint. Neglecta vero Balnea & minus ornata, pietatem virorum optimi, & Doctissimi excitarunt, quæ jam Benefactorum quorundam, & præcipue Viri Nobilis, & Gracissimi D. Francisci Stonor de Stonor in agro Oxoniensi, Equitis Aurati, a Paralyfi ibidem sani, munificentia, Ornatissima evaserunt. De qua re in Capite primo dictum est latius.

Decennio vero post Turneri opusculum sive Anno Domini MDLXXII Joannes Jones Cambro-Britannus, Bathoniæ certis Anni temporibus praxin exercens, lingua Anglicana Tractatum de Industria composuit, cui Titulus Subsidium Bathoniense, Anglice Bathes Aide, in quo quædam continentur non spernenda, sed ætatis istius genio consona, nihil au-

A L L O Q U I U M

tem quod ad Naturam Thermarum spectat, observatu dignum, quam quod ex Sulphure Cupro, ferro, & Marcasita compositas crediderit.

Anno MDXCIIIX Joannes Bauhinus Germanus, viri Turneri Voce, aut potius scripto, & Baccii libro, monitus, dum Bollenfis Fontis Admirabilis (ut vocat) Naturam & Virtutes ex mandato Principis, ac Domini sui Friderici Wirtembergensis & Teocensis Ducis conscriberet, Thermarum Bathoniæ in Anglia sæpius meminit. Ita l. 3. c. 49. Nec secus Sulphuratarum Balnea temperata, Aponus, Aquisgranum, Bathoniæ in Anglia, &c. Meminit etiam iterum c. 61. & 63. Prodiit autem Bauhini Historia fidelis & Utilis, Montisbeligardi Anno D. 1598.

Et ita quidem ad Clarissimi Jordeni tempora, circa annum MDCXXX. Thermae remanserunt, quando Optimus ille Senex, anno ætatis suæ Sexagesimo Secundo, ad scribendum se accinxit, & eruditissimum Tractatum, in opere hoc meo sæpius memcratum, idiomate vernaculo (voluit enim Cymbam ejus littus legere) conscriptum edidit, cui anno MDCLXVIII, secundo ad Bathoniam adventus, Appendicem adjunxi. Jam vero tamen si Doctissimo illi Viro & medico clarissimo in animo erat, Balneorum in agro Somersetenensi notitiam pleniorẽ præcipue exhibere, quemadmodum in Epistola Dedicatoria, ad Honoratissimum Dominum Cottington Baronem de Hanworth testatur, & multo magis in hoc pulvere Sudavit, pluraq; perfecit, quam quisquam eorum qui ante illum scripserunt, quod tamen in Intentione primum erat, in Executione fuit postremum; Balnea enim hæc ad finem rejecit, & de iisdem tradidit paucissima; quantum vero in quibusdam necessariis defecerit, quibus etiam, & quam multis Objectionibus tam de principiis, quam de caloris Causa, opinio ejus sit obnoxia, cuilibet apparet, qui Opus hoc, quoad Thermas Justum, præ manibus perlegerit; Dimissa autem secretioris ignis subterranei notione Chimærica, Fermentationis vim energeticam planius apparentem, laude dignus Primus in-vexit; verum quum Fermentationem Generativam solum agnovit, illam, utpote Caloris Thermarum Causæ Naturæ minus Consonam, in Corruptivam mutatam, Philosophorum Orbi jam exhibui. De Tractatu suo Vir Doctus & candidus, hoc, quod nequaquam mihi arrogare audeo, cap. 14. Vaticinando prædicit:

Quem nos Stramineum pro Tempore fecimus —

Sperantes dignissimum aliquem Calamum Spartam, sive argumentum hoc accuratius, & ornatus multo impofterum tractaturum,

Et dare perpetuo cælestia fila metallo.

Circa

AD LECTOREM.

Circa idem Tempus Thomas Johnsonus, Pharmacopola Londinensis rei Herbariae callentissimus, Latine primus scripsit de Thermis Bathonicis, Doctum quidem, & pro mole, eruditum opusculum, brevissimum tamen, & alio institutum; Botanico siquidem in itinere, & in Herbarum circa Bathoniam crescentium gratiam præcipue compositum. Inscribitur Mercurius Botanicus, & de Thermis Bathonicis, Lond. 1634.

Tobias tandem Vennerus Medicinæ Doctor Oxoniensis, & Bathoniensis incola, libellum scripsit, cui Titulus Via Recta ad vitam Longam, in quo se rei cibariæ, & coquinariæ pertissimum exhibuit. Prodiit Londini, A. D. MDCXX, & postea MDCXXXVII iterato, cum Autoris Effigie, de Balneis etiam Bathoniensibus adjecto opusculo; de quo nihil melius, aut notatu dignius, dicere possum, quam quod Thermas Sulphureas esse principaliter ibidem affirmaverit.

Circa Annum Dominicæ Incarnationis MDCLXIX, Vir Clarissimus, & summe eruditus, Joannes Maplet Medicinæ Doctor Oxoniensis, & Glocestrensis Aula ibidem aliquando Principalis, inter Sorores Civitates Bathoniam, & Bristolium, tempus suum, & praxin dividens, scriptum quoddam de Thermarum virtutibus Saltem meditatus est, quemadmodum ex Epistola, ad Virum longe Celeberrimum, D. D. Joannem Wedderbourne Scoto-Britannum, M. D. & Equitem Auratum, Aquis Calidiis XIX Junii, Anno MDCLXIX, scripta apparet; ubi post aliorum Medicorum de Thermarum Virtutibus sententiam, addit: Ego certe in contraria semper fui sententia, quam si Deus dederit, Sole meridiano clariorem aliquando demonstrabo. Verum praxi Medicæ intentus, Epistolas solum, quod sciam, Medicinales in re Medica scripsit Vir Summus, & Terse Eruditus, ut Epistolæ & Confilia apud me abunde testantur.

Anno Domini MDCLXX, Vir Doctissimus, & Contubernalis meus Decennis Oxonii, in Collegio Wadhami, Nicolaus LLOYDIUS Panaxæus, Historica, Geographica, & Poetica in Dictionario a Carolo Stephano olim edito revisens, & augens, quædam addidit e Camdeno de Bathonia, quæ, licet in Tractatu, & Antiquitatibus, suis locis inserui, in tam chari capitis memoriam, & Libri vere Aurei laudem, qui Awnshemi Churchil, aliorumq; Bibliopolarum Londinensium cura & Impensis A. MDCLXXXVI, Typis nitidis in folio prodiit Londini, hoc in loco memorare placet. "Bathonia, vulgo Bathe, urbs Angliæ in agro Somersetensi, quæ a Thermis Idala desquæ i. e. Aquæ Calidæ dicitur Ptolemæo, Aquæ Solis autem Antonino, Caer Badon Britannis, Saxonibus valetudinariorum concursus Ackmancester, i. e. urbs
"valetudina-

ALLOQUIUM

“valetudinariorum, Stephano Badiza. Subsidet in planitie haud ita
 “magna, & ex omni parte collibus pari quasi altitudinis fastigio obval-
 “lata, e quibus perennium rivulorum Scaturigines in Urbem magno
 “Civium commodo descendunt. In ipsa urbe tres calidi fontes ebulliunt,
 “cæruleo & marino colore, tenues nebulas quasi Mephitim exhalentes,
 “Sulphure enim & Bitumine aqua percolatur; qui efficaci remedio sunt
 “corporibus, quæ pravis humoribus torpescunt: Sudorem enim calore
 “suo proliciunt, & humorum contumaciam edomant. Non omni tamen
 “hora sunt salutes. Ab hora enim Octava ante meridiem, usq; ad
 “tertiam a meridie, maxime fervent, & exæstuant, ac turbidi fœda
 “quædam ex imo fundunt, quibus temporibus clauduntur; nec quisquam
 “ingrediatur donec per emissaria sua se sordibus illis liberarunt. Ex his
 “tertius, qui Crucis Balneum, ob crucem olim in medio erectam vocatur,
 “miti admodum & temperato calore tepet; & 12 sedilia e saxo in
 “margine habet, muroq; includitur. Alter vero vix 200 hinc pedibus,
 “multo magis fervet; unde Hot Bath i. e. Fervidus, nominatur. His
 “contiguum est Nosocomium a Reginaldo Bathoniensi Episcopo positum,
 “ut valetudinariorum inopiam subleveret. Hic duæ in medio sunt plateæ
 “ad occiduam urbis partem. Tertius maximus in urbis quodammodo
 “sinu est, & Balneum Regium appellatur, juxta Ecclesiam Cathedra-
 “lem, muro etiam circumdatur, & 32 sedilibus arcuato opere adaptatur,
 “in quibus Viri & mulieres seorsim Sedeant, qui lineis indutiis, cum
 “ingrediuntur se superinduunt. Ubi jam Ecclesia Cathedralis, olim
 “erat Minervæ Templum. Solinus: In Britannia calidi sunt fontes
 “opiparo exculti apparatu ad usus mortalium, quibus fontibus,
 “præful est Minervæ Numen, &c. Horum autem inventionem referunt
 “fabulæ ad Britannorum Regem Bleydin Cloyth i. e. Magum; quam
 “probaliter dixerint alii. Camden. Long. 25. 20. Lat. 51. 38. Nic. Lloydius
 in Dictionario Historico Geographico Poetioc 1686. scripsit 1670.

A. D. MDCLXXI, Carolus Claromontius Doctor Medicus, & Nobilis
 Lotharingus vastata Bello & Peste Lotharingia, in Angliam deveniens,
 Opusculum quoddam scripsit ibidem de Aere Aquis & Locis Terræ An-
 glia (ut vocat) in quo Simiam Hippocratis se decore minus exhibuit,
 Nam in illo plurima inscie, nonnulla Malevole, & quædam morose
 nimis protulit, ut in Tractatu sequente de Thermis Bathoniensibus &
 Bristolensibus apparet; verum quoniam pro modulo suo & viribus Pere-
 grinus ille scripserit, verba ejus recitare, & suo loco examinare non fui
 gravatus. Vid. p. 133. & 386.

Septennio bino & annis tribus elapsis, sive A. D. 1673, (nam
 de

AD LECTOREM.

de Appendice ad Jordenum anno 1668 edita nuper dictum) Prodiit opusculum, sub nomine Eugenii Philandri, a Me conscriptum, ubi Bathonicarum Thermarum aquam Potabilem esse pluribus demonstro, & paulo post Epistola ad Celeberrimum virum D. Edvardum Greaves M.D. & Baronettum, cui Tractatum meum Anglicum postea dicatum volui, in qua de Thermarum istarum Natura, Nova quædam, sed dialecto etiam Vernacula, Primus retexi. Scriptum hoc Opusculum Anno MDCLXXIII, & præsentis Operis Caput unum constituit, ut Epistola Anno MDCLXXV Typis impressa, secundum capitulum in hoc libro complectitur.

Tandem vero Joannes Mayow Legum Doctor Oxoniensis, & Medicus, Wadhamentis Collega meus primo, postea vero Coll. Omnium Animarum Socius, in Tractatu de Sale Nitro, edito Christianæ Æræ anno MDCLXXVI, cap. 15. suam etiam de Thermarum Bathoniensium naturam sententiam expressit, quam aptam autem, aut veritati consensam, Lector Judicet, qui rationes ejus suo loco ventilandas, æqua lance perpendet.

Omnium ultimus Robertus Pugh Romanæ Ecclesiæ filius, sed mei nominis amantissimus, in Epistola elegantissima ad Rogerum Castlemaini Comitem, stylo vere Romano scripta, & Anno MDCLXXVI edita Londini, ubi Bathoniensium Thermarum, & Aquisgranensium comparationem, me monente prius, instituit, de his Balneis historice, & ingeniose satis disseruit. Verum in Balneorum & Ecclesiæ Cathedralis, aliorumq; ad locum ipsum spectantium descriptione occupatus, de Natura, & Viribus Thermarum, nisi quæ ex relatione mea, & meis etiam verbis, candide inseruit, nihil Novi retulit.

Eodem etiam anno prodiit Tractatus meus Anglicus de Thermis Bathonicis, cujus candidam mentionem fecit vir ille Doctus, præcursor meus, & paragrahum de natura & quibusdam Thermarum contentis, a me amice communicatum humaniter inseruit. Accuratam Balneorum omnium descriptionem, elegantis hujus Scriptoris verbis traditam in præsentis libri primo capite reperies.

Restat autem jam quid a Nobis ulterius sit præstitum Henrici Moore Pharmacopœe apud Bathonienses industria adjutis, quod hoc in opere Lectoribus occurrit, de quo impræsentiarum nihil amplius addam, quam quod Experimenta Summa fide, coram testibus Idoneis, nec fallendi animo, fuerunt effecta. Subjungo interim ad majorem in Te, Lector Benevole, mihi nondum de facie noto, fidem creandam Testimonium unum Elegantis Epistolæ Autoris sæpius hic, & alibi memoratæ, Epist. p. 36. quod

ALLOQUIUM

Quod si de hoc Opere intellexeris, Te forsan acu rem tetigisse senties. His
adiungo, inquit, quæ mihi præsentî, spectantîq; experimenta exhi-
buit, sapius a me nominatus Thomas Guidottus, harum Thermo-
rum solers juxta ac Sedulus Indagator, cujus peritæ diuturno usu
hic auctæ monumentum fusto Volumine propediem edendo expecta-
mus. Alterum vero Doctissimi mihiq; tunc Ignoti D. Marrini Lister M.D.
Oxonjensis Coll. Medd. Lond. & Regalis Societatis Philosophorum apud
Anglos Socii; Et hic priusquam, ait, ulterius procedam, necesse
est ut Doctoris Guidotti Experimentorum circa aquas Thermales
Bathonienses veritati testimonium meum, & calculum adjungam,
quorum partem maximam iteravi diligenter, & eundem Auto-
rem valde Authenticum, & fidelem invenio. De Sagaci hoc, In-
genuo Philosopho, & Doctissimo Medico, in sequenti Opere plura occurrunt.
Tantum addo me fidem meam annis retro Viginti datam publico liberaſſe,
scripsi enim in appendice ad Jordenum, Cap. 5. A. D. MDCLXVIII.
Et quidem ad Thermarum naturam & Virtutes jam devenitum, de
quibus plura a me expectanda, non sunt quum intra paucillum adeo
Temporis spatium experientia mea conclusa sit; & Observationes
hactenus factæ, ad constituendam molis majoris operis basin, quod lon-
gioris temporis tractus, & experimenta varia maturare possunt, &
perficere, quo etiam spectant, & destinantur, potius quam ut in pub-
licum ruant statim, aptiores videntur. Ut autem brevitatem meam
aliquo modo compensatam dem, ausus sum hoc in loco meipsum Obligare,
quandocunq; tempus & opportunitas se commode exhibuerint, ad in-
spectionem accuratam in Thermarum caloris causam, Naturam &
Operationes efficaces, ad Umbilicum suo tempore perducendam; & for-
san prioris rationem reddam præ cæteris Probabilem; posteriores ve-
ro quod attinet, non super illorum quorum interest fabularum & gar-
rulitatis fœnum Stipulasq; fundamentum meum jaciam, quod Obser-
vationum & Experientiæ Solidiori basi, securius innitetur. Item,
verbis ultimis. Spero autem me præcedentis Obligationis ratione ex-
cusatum fore, si rebus istiusmodi nunc Temporis diutius non insistam,
donec Observationum, & Experimentorum penu, & conclusionum
inde, & Consequentiarum, rationi magis consona, & Conformis catena,
(quod DEO vitam & otium concedente, aliquando me effecturum
confido) Opinionem illam quam de Thermarum bathoniensium Natura
& viribus ratam habeo roboraverint, aut Suggesterint meliorem.
Et postea in Introductione ad Tractatum de Balneis Bathoniensibus
Londini impressum 1676, p. 2, 3. "In animo autem habui, prout in
"fine

ALLOQUIUM

" *sine Præfationis ad Jordeni Librum De Balneis Naturalibus, & Aquis*
 " *Mineralibus Editum A. D. 1668, Orbi promiseram, Tractatum*
 " *hunc in Bathoniæ Historiam extendere; verum quum temporis*
 " *interea nihil occurrat, quod ad tale pensum Subeundum animet, interve-*
 " *nientibus non paucis, quæ mutarunt mentem, intentionem istam depo-*
 " *nere decrevi, & pro ut opportunitas se obtulerit, Romanam Curiam*
 " *magis congrue appellere, ubi determinatarum rerum mearum felicio-*
 " *rem statum, & Justitiam magis sapientem eventum, meliori jure*
 " *expectare licet. Tractatum interim hunc, hiatum aliquantisper*
 " *adimpleturum, & nodum istum, quo Orbis candidus me devinctum*
 " *tenet, soluturum spero; præcipue si animo reputaverint amici Lectores,*
 " *Balneorum & Civitatis res antiquas, vix a quopiam puto ulterius*
 " *promovendas; nec Thermarum, Minervæ Tutela Clararum, Mysteri-*
 " *um temerandum sit ullatenus, quod tantum non evenit, quum profanus*
 " *vulgi porcellis, quos arcuerunt semper, & oderunt sapientes, objicitur,*
 " *qui præterquam quod aliorum rerum sint iudices iniqui, haud raro eti-*
 " *am ea, quæ in ipsorum rem revera faciunt, & ad bonum ipsis promo-*
 " *vendum designata fuerant, perperam intelligunt, & ansam sinistra sepe-*
 " *numero arripiunt. Neq; sub manibus Observationes communi Omni-*
 " *bus dialecto publicaveram, nisi ob rationes quasdam, quas hic exprime-*
 " *re necessitas non postulat. Et cap. 7. Autoris hujus vestigia ulterius*
 " *legere hic desistam, donec Tractatus meus de Thermis Bathonicis, ea-*
 " *dem dialecto, qua scripsit ille, publicaverim, in quo quæcunq; ad*
 " *Thermales aquas spectant, in Salina, & Non-Salina distribuam. Prio-*
 " *ris generis probabo communem salem esse, Nitrum & Acidum; poste-*
 " *rioris, partim oleosa esse, ut Bitumen & Sulphur; partim Sabulosa, ut*
 " *Lapis Sæctilis; & partim Terrena, ut Marga & Ochra. Aluminis*
 " *etiam ad jus petendum argumenta expendam, & quodnam inter illud &*
 " *vitriolum sit discriminis ostendam; & tandem in calcarii lapidis &*
 " *Sæctilis analogiam, & differentias inquiram; ita ut Thermarum aqua*
 " *latissime sumpta ad substantias octo distinctas inter se, secundum ob-*
 " *servationes meas Nuperas, Novasq; aut relationem habeat, aut in se*
 " *comprehendet; quod operis mei de Thermis Bathoniensibus futurum*
 " *est pensum; ubi de Thermis Bathonicis; de Aquarum Thermalium prin-*
 " *cipiis, una cum earundem appendiculis, Arena, nimirum, sive Sabulo,*
 " *Luto, & supernatante uligine, sive spuma. De Thermarum Calore;*
 " *De usu Thermarum; ubi de modo Balneandi; de Aquarum potatione;*
 " *de Antliatione jam in usu loco Duccie, aut Stillicidii Veterum; de usu*
 " *Luti, &c. de Aquarum Thermalium Virtutibus, Observationibus qui-*

AD LECTOREM.

*“busdam rarioribus, quantum res ipsa patitur, confirmatis, & tandem de
 “Nocumentis; Emolumentis & Noxis a principiis propriis evidenter
 “deductis, his propter fugam, illis propter usum, dilucide propositis. Sed
 “hoc Temporis alicujus opus erit, dicam enim quam alteri impingo, Mi-
 “bimeripsi neutiquam impactam velim, neq; de Me jure dictum, Canem
 “festinantem Cæcos catulos peperisse. Item cap. 12. De Natura,
 “usu, & Virtutibus Balneorum, prolixam & particularem rationem,
 “Deo dante, Tractatu justo super hac re, principiis Nostris consonam,
 “reddam; quem tam in Gentis, quam loci honorem, quum nemo tale
 “antea ausus fuerat, lingua ubicunq; fere recepta, conscribere desig-
 “natus, cujus quidem delineatio cap. 7. habetur. Quumq; istius indolis opus
 “instituerim, & in Observationum Centuria, quam Speciminis instar,
 “aut Structuræ Nostræ insequentis fundamenti loco, publici juris facio,
 “non pauca ad idem spectantia, nunc temporis publicaverim, intra No-
 “tandorum quorundam limites Meipsum continebo, donec in liberio-
 “rem Tractatus alterius campum intrepidus descendero.*

*Sed relicto Apodyterio, ad eam ipsam ingredi Lector Benevole:
 Tractatum hunc (quod ad Thermas spectat) Justum, & Tenacem Pro-
 positi virum amplectere, Vernisq; hisce Naturæ, Naturalis velim Philo-
 sophiæ, flosculis, Nares Tuas refice, quibus, Mi Lector! frui, & Vale,
 a candore Tuo venia prius impetrata, quod in Conspectum Publicum
 adeo tarde proreperim. Monendus etiam tamen Scriptorum Mapletii,
 & Antiquitatum Nostrarum Bathonicarum materia, Opus hoc mole
 sua longe superaverit, Excerpta tamen, hinc & inde allegata, præsertim
 in Appendice ad Caput IX, Capite X, & sequentibus de Therma-
 rum Virtutibus, memorata, ad fidem meam liberandam abunde suffici-
 ere, licet Scripta ipsa pro Secundo Volumine, suo tempore Componendo,
 restent. Thermarum etiam nomen in sequente Tractatu de Aquis Te-
 pidis aut Subtepidis usurpo, ut calorem in aqua Medicata aliqualem, ab
 aqua frigida differminem. Hoc in loco de Rebus hisce Lectores &
 Amicos monitos volui, & quod Figuras Nonnullas, speciatim istas in
 Appendice ad Caput IX, ob privatas rationes, visum erat suppressere.
 Vobis itaq; impræsentiarum Valedico, exactio hoc Amoris mei erga Pa-
 trias Thermas Monumento, quod Favor solum Vester reddet ære per-
 ennus. His præmissis, Vobis Omnibus, & Vestrum Singulis, hic,
 ut in Limine, S P D V Q*

Emolumentis Vestri Studiofissimus,

T. G.

I N

THERMAS BATHONIENSES

Ab Ingeniosissimo *Authore* nuper Illustratas.

Infelix gelidas *Narcissus* consulit undas,
Et rapitur Speculo præda Tenella Suo.
O duros animos, & inhospita pectora Lymphæ,
Quæ nimium dirâ *Frigiditate* riget!
Sed Tu Mille procos gremio amplexata *Tepenti*,
Alma! Tuis *Calidis* Nobilitaris Aquis.
Cum, Dea, Tu circum *torpentes* voveris artus,
Ægræq; Vivificus permeat *Ossa* *Calor*,
Erigitur *Natura* gravi depressa *Veterno*,
Gnaviter & *Prisco* fungitur *Officio*.
Exiluere *Senes*, duxere tripudia *Claudi*,
Et bibit *impavide* Te *sitibundus* *Hydrops*.
Fausa *redonatæ* venerantur *Sydera* *dextræ*,
Et fundit gratos *Lingua* *Soluta* sonos.
Haud aliter, Volucres *Brumâ* stringente *Canoras*,
Et *Coeli* liquidam *conglaciante* viam,
Primum ubi *Sol Vernus* geniales sparserit ignes,
Frigidaq; infecit corda *Tepore* novo,
Turba *Salutatrix* confurgit, & aera pennis
Dividit, & *Cantu* personat omne *Nemus*.
Tu, *GVIDOTTI*, Sacros fontes, *Secretaq;* *Aquarum*
Nosti, quoq; modo *Bella* *quieta* cient.
Sulphureo quàm *casta* toro *Tua* *Virgo* recumbit,
Montibus, ut *muris*, cincta, velut *Danae*,

(Nam

(Nam *facilem* quæ se Nympham, Cunctisq; *benignam*
Præbuit, haud ulli, quam Tibi, *Nota* fuit)
Tunc Tu *furtivos* Oculatior *Argus* amores,
Et quo descendit *Jupiter* imbre, notas.
Ingenio tradente facem, cuncta *Abdita* lustras,
Ipse calor per Te *fervet*, & unda *calet*.
Æternùm Te *Terra* canant, *GUIDOTTE*, *Polusq;*
Sustinuere vices *Ignis*, & *Unda* suas.
Te *nova* pendentem *posthac* mirabitur Orbis,
Jam stupet attonitus *Mystica* Luce frui.
Principium, *Virtus THERMARUM*, *Causa* Caloris,
Ingenii agnoscunt munera magna Tui ;
Et *Noxas* pariter tanto *Candore* recludis,
Ut *Nulli* *Thermæ* causa doloris erint.
Perfecit tandem *Mirandæ* indaginis *Author*,
Doctrinâ clarus, clarus & *Ingenio* ;
Cui dedit *Imperium* mentis solertia *Magnæ*,
Bladudus post TE Commemorandus erit.
Digno *Laude* Viro, *Musæ* libamina fundunt,
Hoc *præsens* Ævum, cætera *Posteritas*.

J. Layton, A. M.

DE THERMIS BRITANNICIS.

C A P. I.

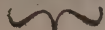
De Balneis Bathonicis.

Capitis Summarium.

Bathoniaë descriptio. Balnea Sex, Majora tria, Minora totidem Regalis Balnei descriptio. Bladudi Britannorum Regis statua. Tabella Vicina. Officium Servientis. Manu-pæna. Descriptio Balnei Reginensis. Cryptum, The Parlour. Columna nova in Balneo Reginæ. Balneum Crucis descriptum. Descriptio Balnei dicti Calidi. Balneum potius Longum dicendum. R. P. Armigeri Balneorum omnium elegans descriptio. In quibus conveniunt, aut differunt. Ab aqua Balneis Contenta differentia. Differentia a dimensionibus. Aquæ quantitas in Balneis. Spatium Temporis quo implentur. A gradibus Caloris discrimen. Balneum Calidum olim Calidissimum. Argumenta Calorem summum suadentia Balnei Calidi. Graduum Caloris descriptio alterius. Caloris graduum exactior Observatio nupera, ope Thermometri.

BATHONIA Civitas est in Australibus oris *Bathoniaë descriptio.*
Angliæ posita, & in Agri Somerssettenfis,
Boreali parte extima, Wiltoniensi, ac Gloucestriensi, Comitatibus contermina, montibus

De Balneis
Bathonicis.



tibus cincta, & *Avone* flumine fere circumdata, aditu autem minus facili; sita tamen est ad montium pedem, in Valle pratis & pascuis Orientem versus & Occidentem, abundante, & fluvio irrigua, numerosis etiam aquarum frigidarum scatebris passim undique erumpentibus. Abest a *Bristolio* decem millia passuum; Civitate *Wellensi*, de Fontibus olim dicta, quindecim, & *Londino* præter propter Nonaginta. In gradu Longitudinis decimo septimo, cum viginti minutis; Latitudinis quinquagesimo tertio, & Minutis quadraginta, Autore *Ptolomæo*; secundum autem *Neotericorum* Calculum, Longitudinis vicesimo quinto, & minutis viginti; Latitudinis vero, quinquagesimo primo, & minutis octo & viginti; aut, ut aliis placet, viginti. Vix plures quam mille passus occupant ædificia Civitatis venusta, cujuscunque generis Hospitibus, Magnatibus & Satrapis, excipiendis accommoda; *Serenissimarum Majestatum Regiarum* etiam præsentia, interdum decorata, & muro Validissimo, optimis lapidibus speciosius extracto, quatuor portis Cardinalibus munito, comprehensa; adeo ut melioris notæ *Germanus* quidam advena huc apulsus, & Civitatis Balneorumque ichnographiam manu propria delineans, testatus fuerit, Civitatem esse *Eminimis pulcherrimam, Suburbia magna, & Civitati fere sunt æqualia*. Istis vero extra Portam Borealem, ubi quoddam quasi oppidulum, *Pannificiis* quam nunc dierum olim celebrius, & Ecclesia *Divi Michaelis* Honori quondam consecrata, Parochia de *Walcot* antiquissima, & nummorum Romanorum ferox adjungitur. Ab Austro vero, ultra pontem lapideum, pluribus fornicibus belle ornatum, & portam alteram exteriorem amplam, interiore alia versus urbem existente (cujus exterioris portæ Janitoris ædicula,

D. Lan-

D. *Laurentij* Capella vulgo reputata, super Orientalem De Balneis
 pontis partem mediam, scutulis quibusdam, densa serie Bathonicis.
 lapidibus incisus, ab ingressu conspicua, erigitur, ad
 cujus introitum *Leonis* & *Ursi* erectorum Statuæ la-
 pideæ utrinque ferocius apparentes, & Urbem quasi
 custodiunt, & intrantes salutant) Parochia de *Wide-*
combe, in qua *Holloway*, annectitur, una cum *Mo-*
rotrophio Joannis Cantelem, Prioris quondam *Bathoni-*
ensis pietate fundato, & Capella D. *Mariae Magdalene*
 honori & memoriæ olim dedicata, ubi Idiotis qui-
 busdam utriusque Sexus, Viçtum, Cubile, & Præces,
 laudanda Fundatoris pii munificentia assignavit. De
Ecclesia Maxima Divorum Petri & Pauli infra Ci-
 vitatem, & *Benedictinorum Cænobio* vicino, olim di-
 cto Sancti *Petri*, una cum *Schola publica*, & *Antiqui-*
tatibus Britannicis, Saxoniceis, & Romanis, in istius ar-
 gumenti opusculo sepe ratim differui.

In hac Civitate, & ipsius fere medietullio, *Balnea* Balnea Sex,
Calida scaturiunt, & ambitus majoris tria sunt, Re- Majora tria;
gale viz. cum *Reginensi* Appendice; *Crucis* etiam, Minora Toti-
 & *Calidum*, (sic dictum nomine omnibus competen- dem.
 te illorum uni minus proprie attributo, quum potius
Balneum Longum appellari debeat, ut in sequentibus
 apparebit) cui adjungitur *Leprosorum Balneolum* a
Calido derivatum. Est & *Balneolum Equinum*, ap-
 pellatum, extra muros, in Suburbiiis Australibus
 collocatum, quo in morbis *Equorum*, ad Nervos Li-
 gamenta, & Tendines spectantibus, uti solent, & ex
 aqua a *Regio* abundanter & continuo reflua, & ad
 fluvium tendente, in quem exoneratur, constat.
 Quum autem mineralibus, aliisque contentis, majori
 aut minori proportionem comprehensum, ut & calori
 gradibus, intensione aut remissione solum differ-
 rentibus, omnia, licet non æqualiter inficiantur, vi-

De Balneis
Bathonicis.



sum est uno Capite omnia completi; in quibus autem conveniunt, aut quibus distinguuntur, paucis ostendere.

In quibus
Thermæ Om-
nes conveni-
unt.

In hoc itaque præcipue *Balnea* omnia Conveniunt, quod majora tria, ut dictum, numero, *Regis* viz. *Crucis* & *Calidum* five *Longum Balneum*, quæ scatebras proprias obtinuerunt (*Reginæ Regali* appenso, & ab eodem repleto, & *Leprosorum Calido*; nam de *Equino* hic dicere nihil attinet) eadem Contenta, ejusdem saltem naturæ, universim participant, tantum *Longum* majus quiddam *Regali* & *Crucis* in se Complectitur, quemadmodum ex *Observationibus* quibusdam conicere licet; quæ ultimo memorata, *Regium* viz. & *Crucis*, in Cado, Congio, & Pinta, quod ad Contenta ipsa & contentorum proportionem attinet, parumper distinguuntur, adeo ut quod in uno illorum deficit, in altero Complementum recipit, & compensatur.

Vid. Observ.
11, 12, 13. 72,
73.

Quibus distin-
guuntur.
Regalis Balnei
descriptio.

Differunt *Thermæ* dimensionibus, & Gradibus Caloris.

Balneum Regale, Augustius & Maximum, Longum est, mensura, ex præscripto meo, accurate inita, pedes quinquaginta Septem, & decem digitos: Latum vero pedes quadraginta, & digitos octo. Non muro tantum specioso optimis Lapidibus, isti usui inservientibus * cancellatim dispositis, extructo, D. *Francisci Stonori de Stonor* in agro *Oxonienfi*, Equitis Aurati, dono, Anno Domini MDCXXIV, sed ædificiis etiam venustis, undique fere cingitur. *Areas* habet insuper latioribus lapidibus eadem munificentia substratas, ad circumambulandum, alloquendum etiam, & * videndum illos qui *Thermis* immerguntur, supra murum ad mediæ solum partis corporis altitudinem foras elevatum. Intra *Balnei* arcam

D. Fran. Stonor
rus de Stonor,
Oxonienfis Eq.
Auratus Beno-
factor egregi-
us.

(* Y)

(* Z)

Archatæ

Arcuatæ Sedes, five * *Fornices*, lapideæ viginti octo De Balneis numerantur, in quas Balneantes pluviis Tempesta- Bathonicis.
tibus se recipere possunt, & securius confideant; & (* K)
in Balnei medio, * *Fabrica*, quædam *Lignea* apparet (* B)
Anno Domini MDCLXIV. non sine magnis Civita-
tis Sumptibus, erecta, quam *Crucem* vocant, curi-
osè quidem fateor auro ornata, & imaginibus deco-
rata, *Balneantibus* etiam quibus aqua calidissima,
* *Culina* dicta, uti par est, excipiendis accommoda, (* C)
ob edacem tamen *Thermarum* naturam, quæ non
lignum modo, sed & *ferrum* corrumpunt, vix diu
duratura. Ad Austro occidentalem *Crucis* hujus an-
gulum *Regalis* Balnei * *Scaturgio maxima* & Cali- (* E)
dissima erumpit, quæ *Cisterna* lapidea inversa tecta,
* *Antliam* minimam admittit ut aqua ab ipsius sca- (* G)
tebræ purissimo fonte illico promanans, in *Potanti-*
um in Balneo *Aquam Thermalem*, si qui fuerint, bene-
ficiū cedat. *Antlia* hæc erecta nutu & consilio
Angliæ &c. nuper Regis Clementissimi CAROLI
SECUNDI Primarii medici D. D. *Alexandri*
Fraiseri Equitis Aurati, *Anno Domini* MDCLXXIV.
Ochra hic cum Scaturigine Regia erumpens jugiter,
perenni ebullitionis motu, ita elaboratur, ut lapidi-
bus affixa *Pictoriam* æmuletur. Sub hac *Cisterna*,
inventæ fuerunt *Nuces* quædam virides, de quibus
postea plura dicentur.

In muro australi supernè, intra Cavitatem, visitur *Bladudi Sta-*
Bladudi, Britannorum quondam, uti ferunt, Regis, tua,
& Balneorum Fundatoris, *Statua*, induta habitu Bri-
tannico Regali, & prope Literæ parieti appictæ, instar
Tabellæ, quas annis aliquot retro actis in *Bladudi*
notitiam apponi Curavimus, quasque vir Doctissi-
mus *Robertus Pugh* in Tractatu illo, quod *Balnea*
Bathonica, & Aquisgranensia, ex instituto meo, com-
parat,

De Balneis parat, Romani Juris fecit, ut in sequentibus exprimitur.

*Annuli aerei
ferreis præse-
rendi.*

(* W)

Porro, * *Annuli* olim ferrei, jam vero experientia duce & docente, ne a Thermis corodantur, *aenei*, utrinque sedibus affiguntur, in Balneis utentium Subsidium, & Robur, Hospitum quorundam Benevolorum dona, qui ideo habent nomina ijsdem inscripta.

*Balneorum
Scala.*

(* N. O.
P. Q.)

(* T)

In Balnei angulis * *Scalae* quædam sunt, sive Gradus introitus e lapidibus constantes, vulgo *The Slipps*, ad Thermas intrandas egrediendæque, supra, aut juxta quas, *Casæ* quædam ubique fere sunt extructæ, vocatæ * *Cabins*, in usum illorum qui ducunt Balneantes, dictorum *The Guides*, ubi morantur interdum, & vestimenta deponunt. *Scalas* has occludunt Valvæ, donec præstitutum Thermis utendi tempus appropinquat, quæ fera etiam obsignatæ, intempestivum aditum omnino præcludunt.

*Gralli baculi-
que suspensi;
votivæ Tabula.*

Muris quaquaversum, & parietibus, appenduntur imbecillum, claudicantium, membris captorum, & male affectis quondam laborantium *gralli*, baculique, nec non *Tabula votivæ*, quasi ampla Balneorum spolia, hostibus erepta, & in Dei Honorem, Thermarum famam, & in firmorum solatium magnum, & confidentiam majorem, annuatim appensa, & publice exposita. Memoriam autem singularem merentur *gralli*, qui in Balneorum Regis, & Reginae interstitio, supra Thronum *Bladudi* suspensi observantur, ac si *Thermarum Nemini* hæc *Anathemata*, divino quodam jure sacra, Balneantium oculos, animosque, gratiori spectaculo oblectarent allicerentque; nec minori voluptate spectantur pueri, qui in *Thermis*, præsertim *Regiis* ludentes, & apertis oculis, in iisdem demersi, nummos e Thermarum

marum fundo urinantes petunt, & in earundem fundo De Balneis
 perficie Coram ostentant, cujus ludicri meminit Bathonicis.
 Polydorus Vergilius: Ego, inquit *vidi ipsos pueros* *Angl. Hist. l.*
in eo lacu natantes, e fundo mordicus argenteos num- *1. p. 43.*
mos referre, jactatos per lulum a circumstantibus in
Balneas ipsas.

Qui lavandi tempore Balneantes observat Guber- Servientis mu-
 natorculus quidam est, qui tamen *Serviens* appella- nus.
 tur. Hujus est officium Ministris inferioribus offi-
 cia præscribere, munia regulare, & cavere ut om-
 nia pacate, quiete, & modeste in Balneo agantur.
 Balneum mane & sero frequentat quotidie, & qua-
 libet nocte, durante Balneandi Tempestate, hora
 intra decimam vespertinam, sonitu campanæ, Bal-
 neorum fores occludendas curat; ductoribus etiam
 imperat, ut quotidie in *Crucis* Balneo, *Fervidoque*,
 minus capacibus, & bis in Septimana, aut diebus
 alternis in *Regali* ampliori, *Thermarum* latera, &
 fundum *scopis* & *carpariis* optime repurgant; ut
 quatuor *Antliae*, majores duæ, in * *Regio* viz. &
 * *Reginensi* Balneo una, Dignissimi viri *Humfredi*
Brown, Mercatoris Londinensis ambæ donum, una-
 que *minor* *Thermarum* nimirum *Aquæ Potoribus*,
 assignata, in Balneo, *Sicca* dicta extra Balneum, im-
 pensis utraque Civitatis erecta, * *Aquæ ductus* etiam
 & aqua Potabilis labe nulla contaminentur, aut de-
 fectu laborent. Salutat etiam & cognoscit Hospites,
 adeo ut vix ullus illum lateat, qui ad *Thermas* accedit
 Quinetiam monendi jus habet in *Sellarios*, sive *Baju-*
los qui sellis quibusdam, panno tectis, antrorsum,
 retrorsumque bajulandis Balneantes ab Hospitiis ad
Thermas, indeque retro ad Hospitia reportant, non
 tamen puniendi castigandique, multo minus exa-
 ctorandi, quod *Prætori* incumbit. In præsentibus
 Servientis

(* I)
 (* G)
 Humfredus
 Browne.
 Merc. Lond.
 dedit Antlias
 duas.
 (* G. F.)

De Balneis
Bathonicis.

Servientis officio Regalis Balnei est Georgius Masters, qui eodem diligenter, & egregie defungitur. Advocatus etiam idem Juratus, Attornatus vulgo in Anglia, *Prætori*, & ejus *Curia* solennitur in-servit.

Manu pena.

(***)

Ultimo, Poenæ quoddam genus in minorum criminum reos infligitur, quo manu in foramen Ligni Tabulati, inserta & sera occlusa, carpo tenentur, nec a loco dimovere possunt, nisi venia concessa manu-mittuntur. Parieti Orientali juxta Regalis Balnei * ostium Boreale, communi itus reditusque in Cæmeterium viâ, affigitur hæc *Manu-pæna*, & vocatur vulgo, **The Hand Stocks**. Quæ de Balneo Regali dicta sunt, de cæteris magnam partem intelligenda velim, ideoque quum iisdem tractandis non sit diutius immorandum, illorum historiam paucioribus conficiam.

*Reginæ Bal-
nei descriptio.*

(*b)

(*e)

(*f)

Balneum *Reginense*, Regali appendit, nec ulla Scatebras proprias obtinuit, sed Thermalem aquam recepit per * spatium patens semper in muro utrumque Balneum determinante, *ostii forma*, relictum, per quod è Regio in Reginense ingreditur Balneator. *Cryptum* etiam sive *Conclave* possidet ad Balneandum privatim, quod Anglicana dialecto vocant * **The Parlour**, ubi occlusis Valvis tam à Cæli injuriis immunes, quam à reliquis segregati, plures una possint confidere. * *Privatæ Scalæ* privilegium *Gualtero Chapman* Senatori, dicto Aldermano, olim concessum, & *Hospitio* dicto **The Hart Lodgings**, annexum, ob rationem traditam inferius. *Cameram* etiam *tectam* habet, unde in Balneum conspicitur, in qua *Antlia* quæ dicitur *Sicca* constituitur, ad inspergendum Caput, Humerum, Genu, partesque nonnullas alias eorum, qui a Therma-
rum

rum calore noxam aliquam pertimescunt. Erecta hæc *Antlia*, Civitatis impensis, procurante *Joanne Ford* Pharmacopola, *Prætor*e, Anno Domini MDC LXI. Altera etiam camera potitur in propatulo, olim plumbo, jam latioribus lapidibus substrata, lapidibus cancellatim dispositis, versus Balneum erectis; ut in *Thermas* subjacentes spectatum sit melius, in qua, voluptatis causa, consistere solent illi, qui Balneo usi sunt, aut uti desiderant, nec non qui *Thermarum aquam* potant, hoc in loco liberius conveniunt, postquam eandem, ex *Antlia* Vicina *Sicca* eructatam, in ipsa Camera, aut inde huc allatam, bibissent. * *Antlia* etiam altera in Balneo, muro orientali vicina, hic conspicitur, Thermalibus aquis illuc * *Canaliculorum plumbeorum* ope in Balnei fundo, ut in Regali, terram perreptantium, à Regio deductis. Erexerit *Antliam* *Humfredus Browne*, Mercator *Londinensis*, Anno MDCXXIII. ut ex hac inscriptione, communi Anglorum dialecto, supra *Antliam* legenda, constat. Ut Deo sit Gloria, ab omnibus beneficium inde olim acquirentibus, Ego *Humfredus Browne* hanc *Antliam* erexi, Anno Domini MDCXXIII. Balneum hoc viginti quatuor pedes, & duas uncias, aut si mavis, digitos, latitudine comprehendit; & in viginti quinque pedum, & quatuor digitorum longitudinem se extendit. * *Fornices* tres australes, & unum latum Borealem habet, *Scamnis* lapideis, per totum fere Balnei tractum orientalem, muro affixis, & ibi tantum non inventis ubi *Antlia* conistituitur. Utrumque Balneum *Regale* & *Reginense* undecim, aut (certissime) duodecim horarum spatio ab Evacuatione repletur. Balneum *Novum* hoc quibusdam dicitur, eo quod ultimo institutum; circa annum MDCVIII, aut paulo forsân prius, ut Regalis Balnei aqua, quam huic sceneratur, temperatior evadat, inque illud, tanquam in refrigeratorium quoddam, transiret commodius.

De Balneis
Bathonicis.

(* g)

(* fH)

(* hh)

Balneum No-
vum dictum.

De Balneis
Bathonicis.

dius. *Gualterus Chapman* Senator, dictus *Aldermanus*, *Bathoniensis*, melioris notæ, & fortunæ opulentioris Civis, fundi sui partem ad ampliandum Balneum Civitati concessit. Obiit Decimo Secundo die *Augusti* Anno Domini MDCXXIII, ætatis suæ LIV, natus Anno MDLXX. Accidit igitur hoc Balnei incrementum, aut præcedentis Centuriæ fine, aut principio instantis. Anno MDC LXXXII *Edvardus Bushe*, Prætor, murum novum lapideum è sectilibus lapidibus cancellatim dispositis, parti occidentali Balnei *Reginensis* addendum curavit, ad eundem prorsus modum quo *Stonorus* Eques pridem in *Regio* extruxerat, quo *Regis* & *Reginæ* Balnea exteriori via latioribus lapidibus substrata, & gradibus ornata, occidentem versus, uniuntur, & redduntur uniformia, impensis Civitatis, unde utrique Balneo tam *Uniformitas* accessit, quam *gratius spectaculum* oculis obversatur.

(*c)

Balneum hoc,
commodius te-
gendum.

Nuperrime verò, Anno viz. M DCLXXXIV, *Gualtero Hicks* Prætorè, in media Balnei parte, Civitatis etiam Sumptibus, * *Columna* erigitur, circa quam è vivo Saxo sedilia collocantur, una cum columellis quatuor angularibus, & Testudine etiam lapidea superne circumducta, quæ à Cœli injuriis sessitantes defendit. *Columnæ* parti summæ, *Globo* infixæ lapideo, & auro ornata, *Corona* imponitur. Optandum quidem foret, ut Balneum hoc, quàm cæterorum dimensionibus ambitus ejus cedat, & *Regali* Calidiori opportune adeo adjaceat, ad Balneorum ferè omnium *Exteriorum* modum, operculo quodam commodo tegeretur, quod injurias omnes Cœli, & Tempestatum inæqualitates, omninò prohiberet, & usum ejusdem *Hyeme* Tutum redderet, & Balneantibus utilissimum. Defectum hunc observarunt, culparuntque tam *Extranei*, quàm medici *Indigenæ*, ut in Alloquio ad *Lectorem* memoratum plenus, & præsentium quorundam, aut Futurorum

II

De Balneis
Bathonicis.

Balnei Crucis
descriptio.



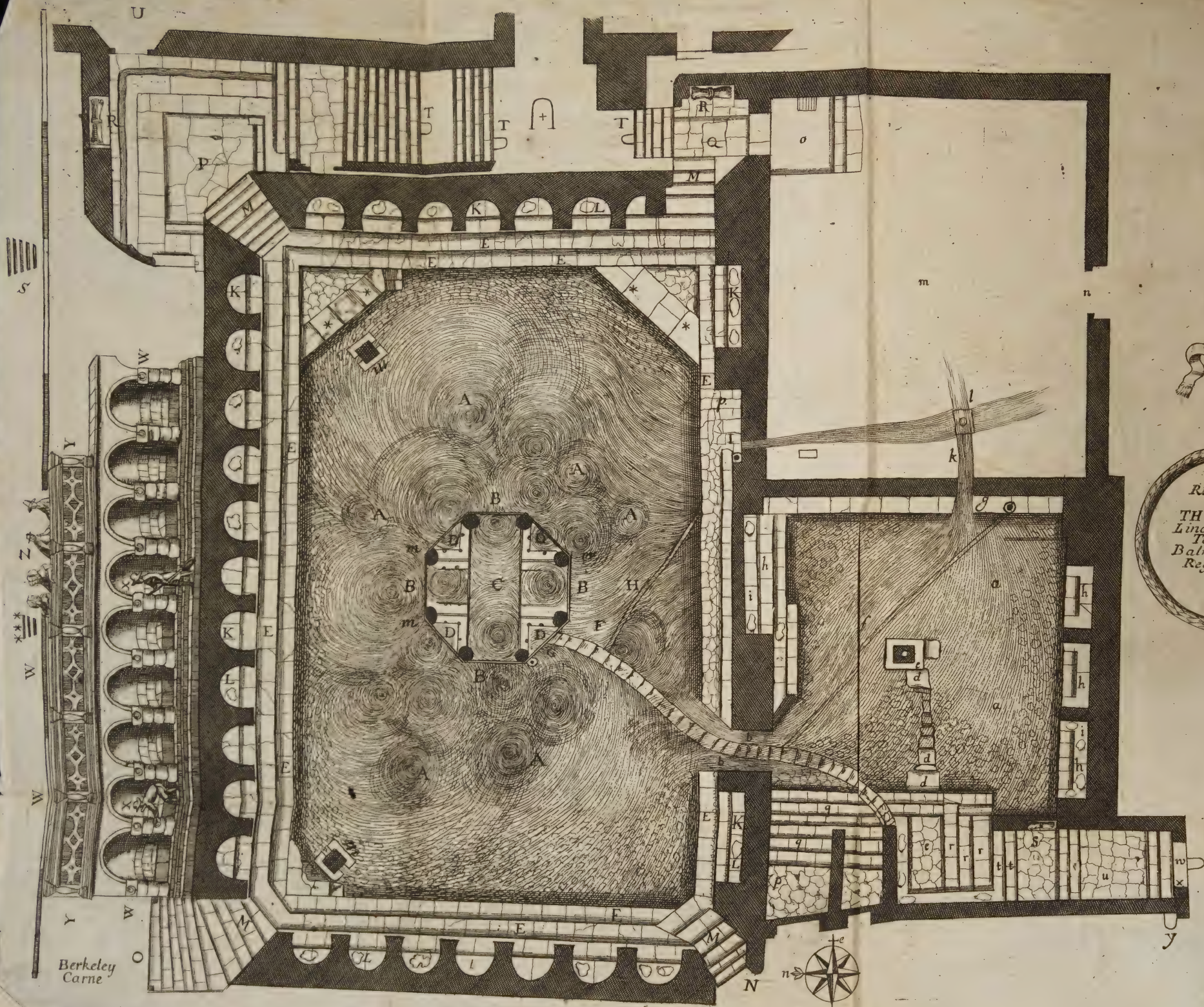
(* DD)
(* H)
(* G)

(* R)

Robertus Baro
rooke Benefa-
ctor magnificus.



(* B)



Berkeley
Carne



Reverendo admodum
Antistiti
THOMÆ BARLOW
Lincolniensi Episcopo.
Tabulam Hanc
Balnearum Regis et
Reginae faciem imam
Exhibentem.
D.D.D. T.G.

rorum munificentia, in *Bonum Publicum*, forsan, aliquando supplebit.

De Balneis
Bathonicis.

Crucis BALNEUM, a majori Cruce in medio quondam constituta ita dictum, privatum magis, utpote præ alto muro cinctum, & delicatulis usurpatum, jam succedit.


Balnei Crucis
descriptio.

Longum est viginti quatuor pedes, digitos Sex; decem & novem pedes & undecim digitos *Latum* versus Boream; duodecim autem pedes austrum versus. * *Fornices* lapideos habet sedecim, *Antlias* etiam duas, * minorem unam, potandis aquis; alteram * majorem, membris irrigandis destinatam. *Cameras* etiam, sive *Xystos*, longiores duas, utrinque, Notum versus & Meridiem clausas, tectas superne, & Balneum versus, a latere apertas, ubi melioris luti advenæ congregantur, & balneantes intuendo alloquendoque tempus suum terunt. In australi camera conveniunt fidicines, qui instrumentis musicis Balneantium animos conducti oblectant.

(* DD)
(* H)
(* G)

* *Cameram novam* versus Boream, *cisternam* etiam plumbeam, & *Antliam* potandis aquis accommodam, in eadem erexit nuper, Anno viz. MDC LXXIV, Honoratissimus Dominus, de *Bathonia* optime meritus, Dominus ROBERTUS nuper Baro Brooke, qui ab aqua Thermalis hujus *Balnei* intus sumpta, in *Diabete* levamen maximum invenit, & hac amoris sui & gratitudinis arra testatum fecit. Cum vero *Antliatæ* aquæ *Thermalis* in Balneum recursus, alia evacuandi via haud parata, Balneum hoc in caloris gradu infimo positum, minus adhuc calidum efficeret, ad evitandum hoc incommodi, & *Antlia* etiam & *Cisterna* fuerunt sublata. Viri hujus Honoratissimi, *Thermarum* amantissimi, memoria Civibus adhuc charissima existit, ut *Pictura*, & *Insignia* ejus *gentilitia*, ubique fere in ædibus suspensa, testantur.

(* R)
Robertus Baro
Brooke Benefactor
munificus.

In Balnei medio jam non *Cruce* est, sed * *Columna* potius, cui *Leo* insedit, *Cruculam* præferens. *Columna*

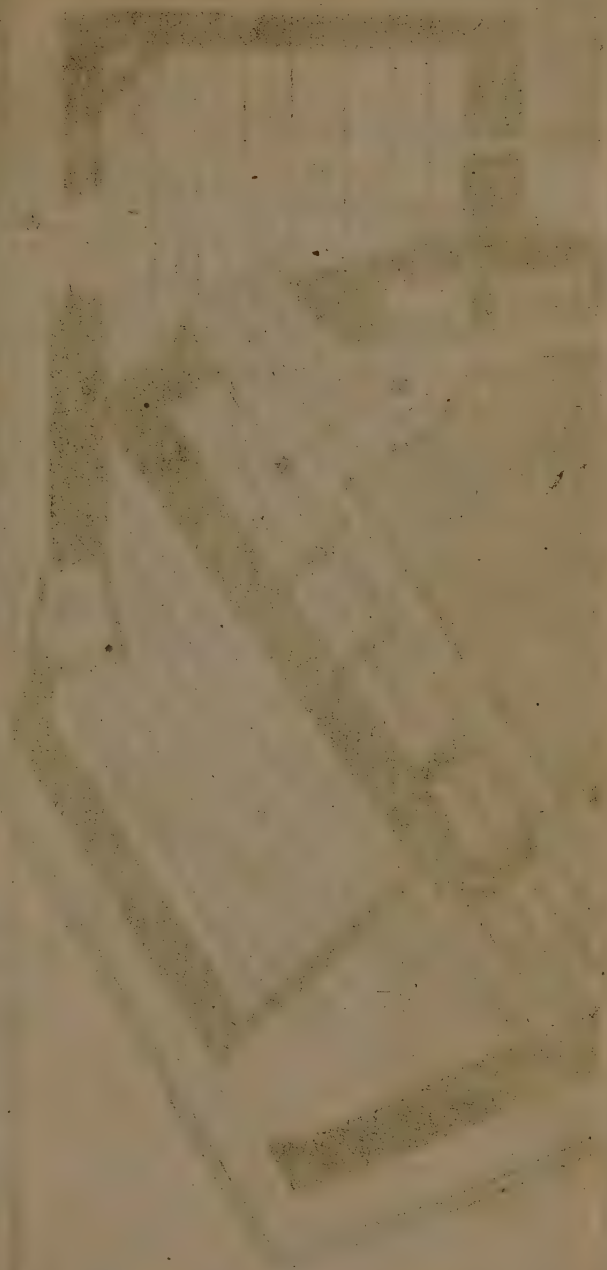
(* B)

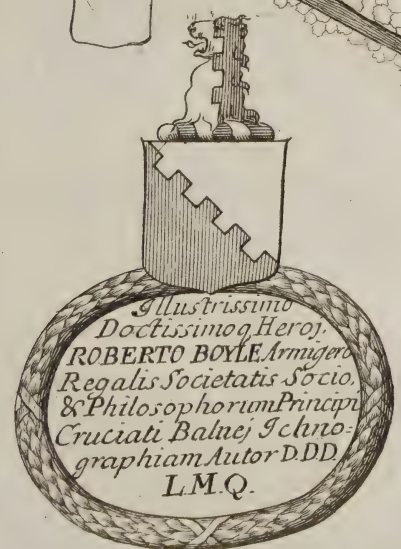
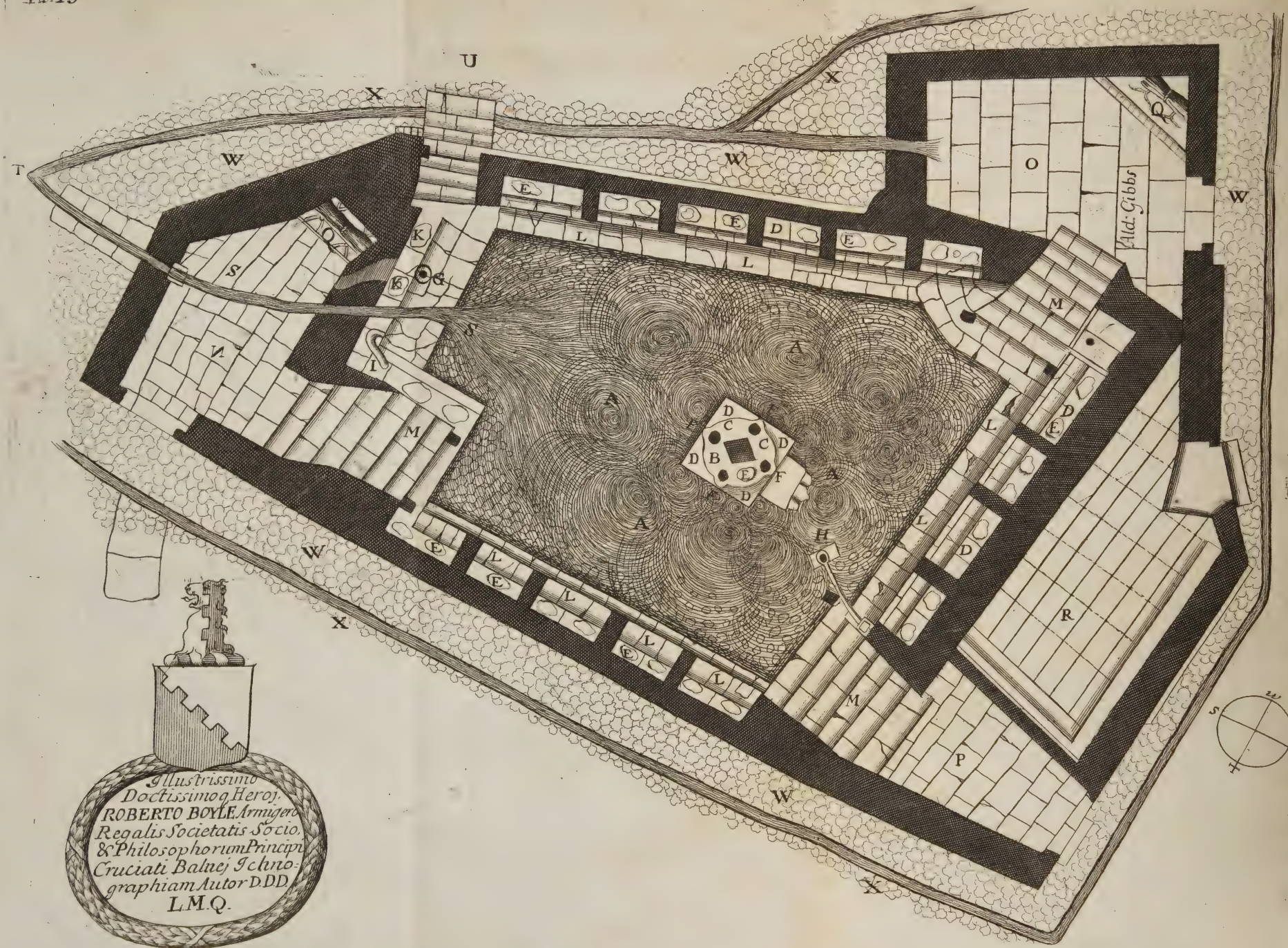
De Balneis
Bathonicis.

*Gulielmus Coo
Armiger Bene-
factor.*

(* I)

nam media sui parte, Crepidinis instar, ambit *lamina plumbea*, nuperis sumptibus *Gulielmi Coo Northamptonensis Armigeri* commodius apposita. His remotis, Moles *Marmorea*, crucis veteris loco, jam apparet; de quâ agendum *Capite X.* Parieti Orientali & Occidentali affiguntur nobilium quorundam & generosorum *gentilitia Insignia*, lapidi affabrè incisa, qui Balnei hujus ope salutem recuperarunt, aut dederunt dona. Inter illa *Russelliana* Honoratissimorum *Bedfordiæ Comitum*, & *Pointziorum* etiam insignia apparent. Ad majorem caloris gradum Crucis aquis conciliandum * canalis cujusdam plumbei ope, aquas Calidissimas è vicino Balneo Calido dicto recipit, ut in Calidi Balnei descriptione dictum est inferius. Circa Balneum Crucis non secus ac Regium attendit *Serviens*, qui, ut omnia cum ordine, & Decoro fiant, prospicit. Præsentis nomen est *Franciscus Clift*, qui in *H. Dyer* defuncti locum, unanimo consensu, *nuperrime* successit. *Servientes* vocantur, quia Gubernationis insignia portantes, *Lictorum* more anteambulando, Prætori Civitatis, & Ejus Curia, inserviunt. In scriptis etiam jus indicentibus, *Warrantis* dictis; communibus, *ad Claves Civitatis Servire* dicuntur. Hoc etiam Anno *MDC LXXXVI. D. Samuel Morland*, Eques Auratus, & in re Mathematica versatissimus, in *Thermas Crucis*, in sui ipsius commodum, haud frustra immerfus, plumbeos Canales, ab hoc Balneo, ad Longum ducentes. commodius disposuit, & minorem Antliam, in Balneo Crucis, impensis propriis reparandam curavit. Porro, hoc in loco prætereundum non est, quod in Honorem hujus Balnei, oblivioni nunquam tradendum, cedit; nimirum, hoc ipso etiam Anno *M. DC LXXXVI.* Serenissimam *CATHARINA REGINA* *THARINAM*, *Caroli Secundi* clementissimi nuper Principis Regina, Civitatem Bathoniensem præsentia sua beatam Tertium reddidisse; & divinæ Augustæque





stæque animæ habitaculum, in recuperandæ salutis spem, quod faxit Deus! ad dies aliquot, *undis his calentibus* submersisse; nec non *Aquam Thermalem* Antliatam, tam *Regalis Balnei*, quam *Crucis*, non sine laudibus piâ & beneficâ *Reginâ* dignis, *Serenissimo* ore liberalius hausisse.

De Balneis
Bathonicis.

Balneum Calidum a Crucis Balneo passibus perpau-
culis, triginta circiter disjunctum, altioribus sepimen-
tis, Crucis instar, cinctum, apparet, Fervidum di-
ctum & Præfervidum. *Longum* est triginta pedes, octo
digitos cum semisse; tredecim pedes, digitum unum cum
semisse *Latum* versus Austrum; tredecim pedes, & digi-
tos undecim *Latum* à parte Boreali, illique idem præest
Serviens, ac Crucis. * *Antliam* etiam habet, &
* australem *Cameram*, unde in Balneum subjectum
commodior fiat despectus; minus tamen in usu est,
ob *Leproforum* viciniam, quum aliter virtute reliquis
æquali polleat ejus aqua; sed ob dictam rationem, & quia
minus ornatum est, Balneum negligitur. Utentibus
autem hoc Balneo minime obest *Leproforum* Balneo-
lum, cujus aqua per * foramen in Muro Fervidi in
Leproforum decidens, & inferius multo Subsicens, non
regreditur; sed porro pergens, aliorum amandatur.
* *Arcuatas sedes* habet novem; * *Antliam* etiam sic-
cam, cum * *Camera* huic usui satis accommoda, &
ex *Antlia* in Balneo, in Crucis Balneum Vicinum, Ther-
malis aqua ad majorem Caloris gradum Crucis Aquis
conciliandum derivatur. * *Columna* etiam; Crucis no-
mine jam vocata, in medio hujus Balnei conspicitur,
Anno MDC LXXXIII, in Civitatis juris privilegium,
à *T. Snaylam* lapicida fabrefacta, & concessa, Civitatis
autem sumptibus erecta, *Roberto Hayward* Præto-
re.

Antliam Calidi in Balneo; *Siccam* ejusdem extra
Balneum; Crucis etiam *Antliam* majorem, fieri fece-
runt, & dederunt dono, *Archiepiscopus Eboracensium*.
& *Antlias*.

Balnei Calidi
aut Fervidi de-
scriptio.

(* O)
(* R)

(* L)

(* E & c.)
(* Q)
(* P)

(* D)

Archiepiscopus
Eboracensium,
& D. Hugo
May dederunt
& Antlias.

De Balneis
Bathonicis.



Balneum olim
dictum Calidif-
simum, & ra-
tio.

(* Y)

Vid Tab. Ther-
mometricam sine
capitis.

* Cl. Viri Ro-
berti Pugh vita
Functi.

& Dominus *Hugo May*, ut dictum est alibi. Balneum hoc, ut olim *Calidissimum*, ita etiam magis celebrem existimo. Quum enim in aqua frigida, aut fluvio, Lavatio, *Balneatio* audierat, & audit etiamnum, aquâ *Calidâ* in hac urbe primitus observatâ, Balneum, forsan, hoc *Calidam* appellarunt, ut à Balneo *frigido* distinguatur. Verum de Balneorum *Antiquitate*, & gradibus *Caloris*, in fine *Capitis*, & in *Appendice* ad Caput IX, plenius disserui. Rectius autem, respectu habito ad figuram, *Balneum Longum*, aut *Oblongum* appellari debeat, quum longitudine ad latitudinem comparata, Balneis reliquis *Longius* appareat: Longitudo enim parte plus quam dimidia latitudinem ejus superat. Balneum hoc *Calidissimum* olim dictum, eo quod scatebrarum Calor in eodem caloris gradu, aut Tenore *inalteratus* semper persistat, secus ac in *Regalis* Balnei aquis accidit, quæ nunc *Calidiores*, aliquando minùs *Calidæ* existunt, prout *Scatebra Maxima*, ad Calorem Balnei augendum minuendumve, pro *Servientis*, aut *Ductorum* Voluntate, inclusa, aut exclusa fuerit. Hoc luculenter apparet ex *Observationibus* quas *Thermometri* ope aliquando perfecimus, & graduum caloris *Tabulæ* in fine *Capitis* subjunximus; clarius autem ex *Figuris* in *Appendice* ad Caput IX, quas ob rationes *privatas* visum erat Nobis *nunc* Temporis suppressere. De Leproforum Balneolo notatu dignum nihil aliud occurrit, nisi quod * *Scatebram propriam*, & omnium forsan jam *Calidissimam*, obtineat.

Verum ut *Balneorum* omnium Descriptio, numeris quibuscunque possit, absoluta sit, quum à nobis solum necessaria, in præcedentibus, currente calamo, sint descripta; * alterius *Scriptoris* de iisdem *pressius*, & more magis *Oratorio*, in quibusdam licet minus *cautè* differentis verba, hic subjungam; eoque pronius, quod quæ de Balneorum dimensionibus hætenus dicta fuerunt

De Balneis
Bathonicis.

Bal. Bathon. &
Aquisgran.
Comparat. Epist.
Sed. 15.
Balneum Regi-
um.



* Numerantur
fornices XXVI.
præter australes
duos latiores.

occluduntur, Conspicitur porro e Septentrionali latere
Horo-



*Virtute Heroica Amore Patriæ,
& fideli in Reges pro sapia Nobili THOMÆ
STRANGWAYS, de Melbury Sampford in
Comitatu Dorset Armigero. Affini plurimū
colendo. Nec non SUSANNÆ Joannis RIDOUT
Armigeri filia & Heredi Consanguineæ. utpote
Avunculi Natæ. Oblongi Balnei, vulgo
Calidi. Ichmographiæ Oblatione
Autor V S*



runt, de fornicibus, & Scalis, non comprehensis, intelligenda sint.

De Balneis
Bathonicis.

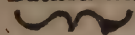
Regii Balnei, per pauculis à summa æde passibus disjuncti, figuram aspectumque sic accipe; Exclusis parietum, quibus continetur, scalarumque recessibus, in longitudinem Sexaginta pedes porrigitur, patetque in latitudinem Triginta novem; fornicibus vero, scalarumque gradibus, & sedilibus comprehensis, adjiciendi utrique dimensioni, pedes quinque, ut proinde sit omnino pedes sexaginta quinque longum hoc Balneum, latumque quadraginta quatuor. Medio secundum longitudinem spatium, stat Ligna moles eleganti opere, turriti instar Tabernaculi, patente transitu, affixisque cum introitum, magnoque avantium commodo, tum extrinsecus scamnis, dum prorumpentium eo loco scatebrarum, à modo obambulantibus, modo per intervalla sessitantibus, primus fervor excipitur. Sunt tamen in utraque extremitate, tum ad septentrionem longo ordine fornicati recessus circiter * XIV, in quibus subducentibus se ab imbribus, si quando ingruerent, imo quoties libitum cuique est, confidere licet. Ad Austrum vero sedilia duntaxat in propatulo tota muri longitudine protenduntur. Adhæc subjiciuntur nimium subsidere nolentibus Mobilia Saxa, quæ Balneatores, utique duri homines, pulvinorum molliori vocabulo cohonestant. Substernitur namque duplici, latoque admodum gradu, pavementum usu tritum & lubricum, cui propterea, ut insistere, aut ingredi, sine casu aliquo, aut prolapsu possis, in promptu sunt parietibus affixi, quos manu prehendas, annuli ferrei. Ex circumstructis superne pergulis, præterquam ab australi latere, despectus patet in Balneum, quatuorque diversis ex locis descenditur, apertis Sclarum valvis, quæ dominicis diebus, horisque intempestivis, quemadmodum in cæteris etiam urbis Balneis, occluduntur, Conspicitur porro è Septentrionali latere

Bal. Bathon. &
Aquisgran.
Comparat. Epist.
Sect. 15.
Balneum Regi-
um.

* Numerantur
fornices XXVI.
præter australes
duos latiores.

Horo-

De Balneis
Bathonicis.



Horologium tum solare, tum rotatum, quo monearis ne præstitutum in Balneo Tempus excedas. Ornavit hujus Balnei muros, ejusdem qui pavementum etiam substravit, Francisci Stonori de Stonoro, Equitis aurati munificentia eximia, superadditis è Scitili lapide tortuosis cancellis, cujus etiam extant inserta Australi muro Gentilitia Insignia, & prope Bladudi Britannorum Regis imago, cum inscriptione Anglica, quam verbum è verbo sic reddimus. BLADUDUS, LUDHUDIBRASII, OCTAVI A BRUTO BRITANNORUM REGIS, FILIUS, PHILOSOPHUS JUXTA AC MATHEMATICUS MAGNUS, ATHENIS EDUCATUS, HÆC BALNEA PRIMUS RETEXISSE, FUNDASQUE TRADITUR, ANNIS ANTE CHRISTUM SEXAGINTA TRIBUS SUPRA OCTINGENTOS, HOC EST, ABHINC BIS MILLE QUINGENTIS ET TRIGINTA QUINQUE.

ANNO DOMINI. MDCLXXII.

Sect 16. Regina
Balneum.

* Australes
tres, & Borealis
unus latior.

Reginæ Balneum, hujus muri solius interpositu, Regio adjungitur; estque illo fermè dimidio angustius, quippe cujus æqualia undique latera, Sedilibus itidem fornicibusque comprehensis, nulla quadrati parte triginta pedes excedunt. Sunt hic à lateribus, * tres, quatuorve latiores fornices in quorum singulis percommode sex vel septem unà consideant, substerniturque pariter etiam duplici gradu ex quadrato lapide pavementum, & parietibus adduntur, quos, ne prolabaris, arripias, annuli ferrei. Constat hoc non ex suis, sed influentibus, patente semper ostio, Regis Balnei aquis, eo temperatioribus quo sunt origine remotiores. Binis duntaxat, ab Occidente, Scalis huc * Ab australi descenditur, * inter quas reductus interior aquarum utriusque parte. secessus est, vatisque clausus, decem circiter pedum longitudine, latitudineque pari. Cæterum, haud scio majorine advenarum commodo, an loci ornamento sint densæ

ſæ admodum, excelsæque privatorum domus, quæ tanquam Theatrali ambitu hæc Balnea includunt. Siquidem & conclavia intus plurima nitidaque Supellectile inſtructa, Hoſpitibus excipiendis in promptu ſunt, & eminentes extrinſecus è ſectili lapide cancelli pergulæque, Jucundiſſimo proſpectu, alliciunt advenas, & quod Caput eſt expeditior hinc patet, vel ex cubiculis ipſis, in ad- juncta Balnea deſcenſus, quam vel geſtatorius ſellis, qui- bus remotiores advehantur, opus ſit.

De Balneis
Bathonicis.

Inter orbis Compita, ac velut interiore in ſinu, ſunt alia duo Balnea, magnitudine, murorumque quibus cingun- tur altitudine non admodum inter ſe diſſimilia, Crucis nimirum Fervidumque, paſſuum circiter Triginta ſpatio inter utrumque interjecto. Habet Crucis Balneum Sedi- libus fornicibus, & gradibus Comprehenſis, pedum tan- tum viginti novem longitudinem; latitudinem vero vi- ginti trium; eſt tamen oppido Concinnum, commodumque: Elegans ſane, medio ſpatio, conſurgit moles, cujus diſtin- cta in orbem Columellis Sedilia, alſidesque, Conopæi in- ſtar, teſtudo modica Coronat, quam * hoc anno expaſſæ * 1675. plumbeæ laminæ additamento, tanquam reſtitutæ hic Sa- nitatis Anathemate, dilatavit Gulielmus Cous, Nor- thamptonienſis Armiger. Ornamento eſt Superius LEO Erectus triumphalem Unguibus Crucem præferens, qua Vicit Leo de Tribu Judæ, & a qua inditum huic Balneo nomen Veriſimile eſt. Triplex hic, opportunis horis, patefactis Sclalarum valvis, eſt aditus, & extracti, ſpe- ctantium commodo, in utraque extremitate, Xyſti, quo- rum uno locum auxit, hoc itidem anno, vir inter Angliæ Proceres, de hac Urbe præclare meritus, ROBERTUS Baro Brookeus.

Seſt. 17.
Balneum Crucis.

Gul. Cous
Armiger.

Balneum Fervidum, cum Sedilibus & Fornicum Sca- larumque recessibus, eſt longum Triginta pedes; latum vero Octodecim; habetque extremorum unum altero expli- catius, ſibiſque adjunctum, cujus ſupra meminimus, Le- proſorum Balneolum.

Seſt. 18.
Balneum Fer-
vidum.

D Intranſ

De Balneis
Bathonicis.

*Intrant hæc Balnea Viri subligaribus linteis umbilico
tenuis induti, pileolisque nocturnis ab aura defensi,
cætera nudi, nisi cui libuerit interulis ex simplici linteo, &
pro more loci vittatis, reliquum corpus tegere; quod antehac
perhibent non sine maculosæ, aut illuvie scabræ Cutis
suspitione factum, eique vitandæ coactos tunc omnes nuda
pectora scapulasque, ut plerisque jam est in usu, ab omni
Contagione integras ostentare. Fæminæ pariter ex sim-
plici, necdum insolato linteo, talaribus vestiuntur
Supparis, quibus pro cuiusque gradu aut arbitrato plus
minusve ab atris tæniis ornamentis additur; quemadmo-
dum & capitum calanticas, & cincinnorum redimicula.
honestioribus quibusque versicoloribus vittis, & lemnis-
catis segmentatisque laciniis concinnare, modeste tamen,
& veluti nocturno cultu, mos est. Quin etiam in Crucis
Balneo ipsi confidentium fæminarum fornices, eleganti-
bus fasciis institisque, aut reticulatis affectatæ vericu-
læ velamentis obtenduntur.*

• Petron.

*Præsto sunt Utrique Sexui ad obsequia omnia paratissimi
Balneatores, nisi malis fæminas ancillantes cum * aliquibus
Balneatrices dicere: Præsto inquam sunt qui claudicantes
infirmosque sibi innixos sustineant, & modo ægros manibus
artus defricent; modo Antliæ subditos vehementiore
impetu, tanquam Torrente, perfundant. Libet hic cum
Jordeno annotare hunc Antliarum usum qui apud nos
viget, in exterarum gentium Thermis vix usquam adhi-
beri, sed, illarum loco, Stillicidia quædam, sive quas Itali
Duccias vocant.*

Hor. Serm. I.
1. Sat. 3. Ju-
ven. Sat. 6.

*Sed neque per Balneorum præfectos, quorum cum
Balnea tempestivis horis aperiendi claudendique, tum ne
quid indecore fiat, cavendi munus est, quadrante lavari
hic licet, dum expectatis, non pactis majoribus donis
opipare habeantur.*

*Augendo porrò famulantium numero adsunt etiam ad-
ductæ mercedulis Vetulæ, quæ madidis redeuntium pedibus
Subster-*

Substernunt in gradibus panniculum; ut nihil dicam De Balneis
de Cubiculariis, aliisque administris, qui lodicibus illico Bathonicis.
ac Stragulis involutos, vel in proximorum conclavium
Cubilia inferunt, vel gestatoriis Sellis, remotiora ad Ho-
spitia, portant.

Ad ea quæ de Antliis jam dixi addendum quoque
nonnullas hic esse, quas, non satis opto nomine, * Siccas Señ. 22.
vocant, quod in adjuncto Balneis Conclavi, in Sicca sede * Quia in Sicco
cula collocato vestitoque, cuilibet unumquodpiam membrum, collocantur.
cæteris intactis, perfundi possit; suntque illorum potissi-
mum commodo adinventæ, quorum calori renum, aut alio
cuiquam morbo, totius corporis immersio obsit,

Abstersis præterea Sordibus, Regis Reginæque alter-
nis diebus renovantur aquæ; Singulis vero Crucis, servi-
dique, quippe angustioribus, eoque citius inquinandis, &
sæpius repurgandis, &c. Huc usque Ingeniosus Autor,
& Ingenius.

A prædicta dimensionum Varietate Aquæ Balneis Ab aquâ conten-
tâ differentia
Balnearum.
Contentæ differentia deducitur. Ad curiositatem hanc
ulterius insequendam, solita mensurandi via, ope &
ingenio Ricardi Collins inveni, Longitudine, Latitu-
dine, & Profunditate, (quæ in Balneis omnibus ea-
dem existit) accurate apud locum æstimatis, & com-
putatione postea, ut artis est, inita, Balneum Regale, Aque quantitas
in Balneo Regio.
quatuor aquæ pedes & sex digitos occupans, fornicibus
Scalis, & Sedilibus exclusis, Aquarum Thermalium
dolia (vulgò Tonnas) Trecenta & quatuordecim,
cum triginta sex Cadi partibus in se continere. Com-
prehensis autem recessibus, & Sedilibus, Trecentas
quadraginta sex Tonnas, duos Cados, & triginta sex
Congios, intra ambitum suum Complecti. Ad statam
altitudinem aqua, altius ascensura, quum pervenerit,
in aquæductus Superiores, dictos The Wents libe-
re pertransit, & Canalium quorundam in fundo Bal-
nei ope, Vulgo The Gouts, qui implente Balneo

De Balneis
Bathonicis.

occluduntur, & deplente patent, in fluvium exoneratur. *Reginæ Balneum* Continet *Tonnas octoginta unam, Tres Cados, & undecim partes.* Regalis itaque *Balnei* Scaturigines regales, (quæ *Balneo Reginæ* etiam complementum afferunt, scatebris in eodem, ut dictum, nullis existentibus,) undecim, aut circiter, horarum spatio, *Thermalis Aquæ Quadringentas Viginti Septem Tonnas, quinque Cados, & quadraginta septem Congios*, sive Cadi partes minimum eructant. Continèt autem quodlibet dolium, dictum *Tum*, (cui *Culeus Romanorum* præcipue respondit,) *Cados* quatuor.

Crucis. *Cadus* quinquaginta sex *Congios*, complectitur; *congiusque* constat ex *libris octo.* *Crucis Balneum Tonnas quinquaginta tres, & quadraginta septem Congios* comprehendit. Repletur spatio quindecim horarum.

Calido. *Calidum* vero dictum, *quinquaginta quatuor Tonnas; & Congios viginti Septem* continet. Complementum recipit spatio duodecim horarum. Ad maiorem rei illustrationem, sequentem *Tabulam* bipartitam placet annectere.

Tabula

De Balnei^s
Bathonicis.

Tabula <i>Pugianæ</i> mensuræ, Balnei Regalis.			Mensuræ Reg. Baln. <i>Auto- ris</i> Tabula accuratio.		
Lo.	La.	Pro.	Lo.	La.	Pro.
p.	p.	p. d.	p. d.	p. d.	p. d.
65	44	4 6	62 10	45 8	4 6
To.	Ca.	Co.	To.	Ca.	Co.
346	3	34	346	2	36
Lo.	La.	Pro.	Lo.	La.	Pro.
p.	p.	p. d.	p. d.	p. d.	p. d.
60	39	4 6	57 10	40 8	4 6
To.	Ca.	Co.	To.	Ca.	Co.
288	30	28	288	3	5

*Fornicibus, &c.
Comprehens**Fornicibus, &c.
Exclusis.*

In præcedenti Tabulâ notandum est, *Lo*, Longitudinem; *La*, Latitudinem; & *Pro*, Profunditatem designare. *To*, Tonnas; *Ca*, Cados; *Co*, Congios, denotare. *p*, pedes; *d*, digitos, exprimere. Ad cujus Balnei Regalis Tabulæ normam, cæterorum Schema, ad placitum, quilibet adornare potest, & cum ratione superius Subductâ, conferre.

Quod

De Balneis
Bathonicis.

A Gradibus Ca-
loris discrimen.

Balneum Cali-
dum olim Cali-
dissimum.

* An. 1572.
Baths aide fol.
16. 1 2.

Fol. 21. l. 2.

Argumenta pro
Calore Summo
Balnei Calidi.

Vid. Observati-
ones Chromati-
cus.

Vid. Obs. 15.

Quod ad differentiam a *gradibus caloris* provenien-
tem spectat, Balnea *Regale* & *Calidum* putantur vul-
go haud aliter inter se differre, quam *Reginæ* & *Crucis*,
illudque ultimò memoratum *Temperatius* existere.
In gradu itaque *Caloris Summo* prout nunc se habent
Supputantium Calculi, ponitur *Balneum Regis*; ab
illo *Fervidum*; dein *Reginense*; & in gradu multum
remisso, miti tamen, & blando *Crucis*.

Notandum quæ dicta sunt de *Gradibus Caloris* ita
intelligenda, ut *Bathonienses incolæ*, & *medici* etiam,
ab annis aliquot retro actis, tradiderunt. *Calidum*
autem, sive *Fervidum*, olim habebatur *Calidissimum*, un-
de nomen obtinuit κατ' ἔξοχον, Reliquis *Calidis* quidem
Semper, quibusdam licet gradibus infra *Calidum* di-
ctum, existentibus. Hinc *Jonesius* ait, de *Thermis*
* annis retro amplius centum lingua Anglicana disse-
rens. Ex dictis ratio colligitur cur *Aquarum Bathoniensi-
um* pars erumpit *Calidissime*, ut *Balneum Calidum*; *Alia*
Calida moderate, ut *Crucis*; *Alia inter utrumque*, ut *Re-
gium*. Et alibi: *Balneum Regis Calidum est inter ambo*
altera.

Imo *Caloris*, hujus *Balnei præ Cæteris*, argumentum
videtur, quod *acidum* ejusdem adeò citò evaporet. Nam
si *gallas contusas*, pulveratas, aut sectas *Balnei hujus*
aquæ Commisceas, color *atropurpureus* statim appare-
bit: facultatem autem hanc *Tingendi omnium Citissime*
Balneum hoc amittit, quemadmodum ex *Observationi-
bus* sequentibus evidenter apparet, eo quod *Caloris*
gradus ut videtur *intensius maxime*, particulas ad *Tin-
cturam* creandam requisitas violenter protrudat, &
ita cito ex aqua ipsa, vi quadam, pellat, ut diu co-
lori *purpureo* continuando pares haud relinquantur.
Quin & *Tingendi vim Crucis Balneum, præ isto Regis*,
diutius retinet, imo omnium *diutissime Crucis*, quod
minimum

minimum caloris gradum obtineat, quo Tingentes particulæ in aquâ pacatiores multo & Sedatæ diutius existunt. Ex hac tingendi qualitate caloris gradus Supputandi videntur, quorum *infimus* est Balnei Crucis, quod tingendi facultatis *tenacissimum* est; *medius* Regis, quod *Secundo loco Tincturam amittit*; & *Summus* Calidi, a cujus Balnei aqua Tinctura dicta *citissime* vaneſcit. Et hoc antiquæ experientiæ consonum apparet. Observatu insuper dignum est, Balnei *hujus* aquam ista cæterorum *leviorem* inveniri, tametsi *contenta*, in eadem aquæ quantitate *majora* observentur, quod aut *menstrui differentiæ* referendum est acceptum, aut potius *caloris gradui*, qui in hoc *Balneo* major existens, aquam ita rarefacit, ut majus Spatium occupans, quantitate reverà minori, ideoque leviori, mensuram repleat. Addo Balnei hujus *nitrosas stirias* robustas, & compactas, majorem *Caliditatis* gradum arguere, quas *effervescentiæ*, & consequenter *Caloris*, gradus *major* invigorare, matureſcere, & ad perfectionis statum perducere, & exaltare videtur, *præ istis Crucis*; imo stiriarum *Regalis* Balnei æmulas, si non crassiores stirias reddere, hoc *Balneum* observatur. Quid de *Regalis* Balnei calore

De Balneis Bathonicis.

Vid. Obser. 12, 13, 14, 15, 16.

Vid. Obs. 75.

Porro *Caloris gradus* ita expressit Elegantis Epistolæ *R. P. Epist. Sect. I.* Autor sapius memoratus: Regium *Balneum*, inquit, *fervore Cætera*, & *laxitate superat*; ad cujus calorem proxime accedit, quod vulgò hætenus, tanquam *æquæ*, Fervidi nomen obtinuit, quamvis eodem *Caloris intervallo* isthuc quidem Regio concedat, quo *Crucis Balneum* illi quod *Reginæ* dicimus. Spectato itaque *Caloris gradu*, tertio loco censetur *Reginæ Balneum*, quod quum nullas habeat *Scatebras suas*, defluentibus de Regio proximo, quippe

De Balneis
Bathonicis.

*quippe interposito tantum muro, aquis, ad eandem qua
Regium altitudinem impletur, eo Temperatioribus, quo
sunt remotiores à Scatebris. Calore postremum est
Crucis Balneum, cujus sunt quatuor solummodo Scaturi-
gines, & his plus quam in Cæteris Nitri inesse asserit*

* Vid. Obs. 78.
ubi equalis Ni-
tri quantitas in
Regio asseritur.
Vid. etiam Obs.
67. 68.

Jordenus. * De Leprosorum immundorumve Balneolo
nihil attinet dicere quum non aliud sit quam Fervidi addita-
mentum, ejusque ex perfosso pariete profluat, quemad-
modum etiam, licet majori distantia, manantibus ex Re-
gio aquis Equinum adimpletur; oclusâ ad easdem re-
tinendas Cataracta, quoties mobidos equos immer-
gendi necessitas id postulat.

Thermometri autem globo, in *Thermas* omnes nuper-
rimè immerso, *Caloris gradus* sic se habuerunt, unde
patet quæ de *Summo caloris gradu*, olim in *Calido ob-*
servato, dicta sunt, de *Regalis Balnei Scatebra* maxi-
ma partim inclusa intelligenda esse; quum, *Scatebrâ*
totâ intra Balneum Regium comprehensâ, *Regalis ca-*
lor, istum *Calidi* excedat.

BRITANNICIS.

Balnea.

Balneum.	Regale. pe. d. pa.	Regine. pe. d. pa.	Crucis. pe. d. pa.	Calidum pe. d. pa.	Leprosorum pe. d. pa.
Vapor.	æ. 0 06 1	h. 0 01 8	h. 0 01 5	h. 0 02 9	h. 0 05 4
Superficies.	æ. 0 11 7	æ. 0 11 2	æ. 0 06 1	æ. 0 01 1	æ. 0 03 3
Fundum.	æ. 1 05 1	æ. 1 03 2	æ. 1 04 5	æ. 1 05 4	æ. 1 06 1
Media pars.	æ. 0 11 9 h. 0 04 0	h. 1 02 6	h. 1 2 5	h. 1 4 8	Ob Scate- bram pro- priam.
Antlia Sicca extra Balneum.	æ. 1 06 3			æ. 1 07 2	
Antlia aquæ potabi- lis in Balneo.	æ. 1 08 1		æ. 1 05 0	æ. 1 07 1	
Antliæ Communes.	æ. 1 05 4	æ. 1 02 5	æ. 1 04 6	æ. 1 07 1	
Scaturigo Regalis Maxima partim, Balneo pleno.	æ. 1 00 1 Superf.				
Eadem Tota, Bal- neo depleto.	æ. 1 08 7 Fund.				
Scatebra Leprosorum nuper intra Cali- dum inclusa.					h. 1 09 1 Fund.
Conclave.		æ. 0 10 6 Superf.			
Culina.	æ. 1 05 1 Fund.				
Balnei Calidi Ant- lia, in B. Crucis a- quam derivans.				æ. 1 07 1	

Hinc, inter alia, apparet,

I.

*Observatio-
nes Ther-
moscopi-
ce.* **Q**uod Regalis Balnei Vapor æqualis sit calori in Superficie Crucis.

II.

Quod Crucis Superficies, dimidio ferè Temperatior sit Regina.

III.

Calorem Superficie Regalis, quinq; decimalibus Reginae excedere.

IV.

Balneum Calidum, ut plurimum, Calidius esse Regali; & Crucis fundum Æstate, infrà Calorem Mediæ partis Calidi subfidere Hyeme.

V.

Quod Scatebra Regalis Maxima Tota, depleto Balneo, tres digitos, & totidem Decimales, Calidior sit fundo Calidi; quod valde Notandum.

VI.

Quod Leproforum Balnei Fundum, implente Balneo, Septem Decimalibus excedat Calorem Longi, ob scatebram propriam, jam intra Calidum inclusam.

VII.

Quod è Balneis majoribus, Calidum, sive Longum, Æstate perpetuò sit Calidius, sive majorem caloris gradum constanter retineat, in Superficie, Medio, & Fundo; Vapor autem ejus Hyeme, calore cedat Æstate Vapor Balnei Regis.

Hi sunt Caloris gradus, quantum possint, Certi, in quibus respectus præcipue haberi debet ad Calidum, cujus calor variari nequit; calore Regis & Crucis sæpius mutato, ad illorum arbitrium, qui Balneis inserviunt; unde caloris graduum differentia in Regali & Longo, Æstate & Hyeme.

Ichnographiæ

Ichnographiæ Regalis Balnei depleti

Explicatio.

- A *Scatebræ implentes Balneum.*
B *Moles Ligneæ in Medio, Crux vocata.*
C *Pars interior Crucis, Culina dicta.*
D *Sedilia circa Crucem Externa.*
E *Gradus Lapidei in fundi lateribus.*
F *Scatebra Maxima cisterna plumbea inversa testa, ad Antliam Siccam derivata.*
G *Antlia Minima super Cisternam.*
H *Canalis plumbeus Minor, per quem Thermarum aqua a Scatebra Maxima, mediante canali plumbeo majore, ad Antliam majorem derivatur.*
I *Antlia Major, Donum H. Browne Merc. Lond.*
K *Fornices & Scamna lapidea.*
L *Pulvilli lapidei super Scamna, & in Fornicibus.*
M *Gradus descensus in Balneum.*
m *Postes majores Balnei in Angulo Orientali, & Occidentali; & Minores in Angulis Crucis.*
N *Scala Austro-occidentalis, sine Camino.*
O *Scala Boreo-occidentalis D. Berklei Carne.*
P *Scala Reginæ dicta, cum Camino.*
p *Pavimentum, & spatium linteo Velatum, ubi Antlia Major Constituitur.*
Q *Scala Tri-tunalis, cum Camino.*
R *Fasciculi Bathonici in Sclarum Caminis.*
S *Gradus Boreo-Orientales in Cæmeterium.*
T *Ductorum, & Ductricum Casæ.*
V *Sphæristerium dictum olim.*

- W Fornicum prospectus Superior & inferior, cum annulis annexis.
- X Ductores in Fornicibus Balneum purgantes.
- Y Pergula Lapidea Cancellata supra Fornices.
- Z Area circa Balneum ad spectandum.
- ** Tigna transversa in Angulis Orientalibus.
- Aquæductus inferior ad deplendum Balneum.
- *** Gradus Septentrionales ad introitum in Cæmeterium.
- x Ostium Orientale ad Abbatiam.

Ichnographia Reginensis Balnei Explicata.

- a Reginæ Balneum depletum.
- b Aqua a Regio influens ad implendum.
- c Columna in Medio Coronata.
- d Saxa in fundo a Conclavi ducentia ad Columnas.
- e Conclave dictum The Parlour.
- f Canalis plumbeus Minor ad Antliam.
- g Antlia, donum H. Browne Merc. Lond.
- h Sedilia fornicata, & Scamna lapidea.
- i Pulvilli lapidei super Sedilia, & Scamna.
- k Aquæductus inferior ad deplendum Balneum.
- l Concurfus aquæductuum Reginensis & Regis in area Tri-Tunali, lapide tectus, unde aqua Canalibus quibusdam bifariam vergentibus, in fluvium exoneratur.
- m Tri-Tunalis area.
- n Introitus in Hospitia Tri-Tunalia.
- o Hospitium D. Swallow.

- p *Scalæ gemellæ, sine Caminis.*
 q *Grādus descensus in Balneum.*
 r *Grādus Hospitii Cervini Scalæ dictæ The Parlour.*
 f *Scalæ Cervinæ Camina, cum fasciculo.*
 t *Grādus Communes descensus versus Scalas.*
 u *Via publica lapidibus substrata ad Antliam Siccam.*
 w *Ad Hospitia dicta Hart-Lodgings Introitus.*
 x *Transitus ad plateam.*
 y *Fores spectantes versus plateam dictam Stawlestreet.*
-

Thermæ Crucis.

Explicatio Figuræ.

- A *Scatebræ implentes Balneum.*
 B *Moles Magnifica Marmorea, in Medio nupèr erecta, Crux vocata.*
 C *Sedilia intra Columnas Crucis.*
 D *Sedilium istorum pars exterior ibidem; & Sedilia in Fornicibus.*
 E *Saxa Mobilia in Sedilibus, Pulvinaria dicta.*
 F *Columnæ circa Crucem in angulis ejusdem.*
 G *Antlia Major, donum S. Harinet Archiep. Eborac. & H. Maii Armigeri.*
 H *Antlia Minor, ad potandam Aquam*
 I *Canalis Plumbeus, a Balneo Calido ad Crucis, recisus.*
 K *Pulvilli in Scamnis Lapideis.*
 L *Pavimentum Lapideum ad Latera Fundi.*
 M *Grādus*

- M** *Gradus Descensus in Balneum Tripliciter.*
N *Scala Austro-Orientalis cum camino.*
O *Scala Boreo-Occidentalis cum camino, prope Hospitia*
Venusta Gualteri Gibbs Aldermanni.
P *Scala Boreo-Orientalis sine camino.*
Q *Fasciculi Bathonici in Sclarum caminis.*
R *Xystus ROBERTI nuper Baronis BROOKE.*
S *Aquæductus inferior ad deplendum Balneum.*
T *Depleti Balnei Aquæ Transitus in Fluvium.*
U *Gradus Exteriores Ascensus in cameram Fidicinum.*
W *Platea circa Balneum lapidibus substrata.*
X *Colluviaria Externa.*
-

Balnei Longi vulgo Calidi Ichnographiæ *Explicatio.*

- A** *Scatebræ in fundo Scaturientes.*
B *Cisternæ Operculum perforatum.*
C *Lapides & pars Balnei sicca ad latera.*
D *Crux in Medio Lapidea.*
E *Fornices.*
F *Saxa dicta Pulvinaria, in Fornicibus.*
G *Gradus descensus in Thermas a parte Septentrionali.*
H *Gradus introitus ab Austro.*
I *Lapis magnus ad introitum.*
K *Postes ab utraq; parte.*

L *Foramen*

- L *Foramen in Muro ad replendum Balneum Leproforum;*
decidente aqua e Balneo Longo.
M *Transitus aquarum in depletione Balnei.*
N *Canales plumbei ducentes ad Antlias.*
O *Spatium intra quod Antlia includitur.*
P *Gradus exteriores ad Antliam siccam.*
Q *Antlia Sicca intra Cameram.*
R *Gradus externi rotundiores ad Xystum Balnei Longi.*
S *Platea circa Balneum.*
T *Colluviaria in Platea Occidentali.*
U *Leproforum Balneolum.*
W *Gradus descensus.*
X *Scamnum Lapideum cum pulvillis Saxeis.*
Y *Scatebra Leproforum Balnei, intra Longum jam inclusa.*
Z *Leproforum Cubiculi.*
** *Leprosi, alii nudi in lectis Stramineis; alii Stragulis honestius cooperti.*
-

Tandem;

Tandem, in Capitis hujus Complementum, & Amici (qui Versiculos Elegantes ad Me serius transmisit) memoriam, Duodecasticon quod sequitur, in Honorem Bathoniæ, in hoc capite descripta, placet subjungere.

Ad Authorem.

EST Locus intra *Anglos* multum celebrandus *Aquarum*,
Quæ *Nativa* tulit *Mira*, *Benigna Dea* ;
Semina Virtutum at *crassis* latuere *Tenebris*,
Et *Nox* incubuit *longa* *Salutis* aquis ;
Dulcia pugnabant *Salfis*, *Frigusq;* calore,
Dum *Natura novam* sollicitavit *opem* :
Luctanti *Matri* **GUIDOTT** *insigniter* aptus
Adstitit, & partum liberat, *arte* *Sagax* ;
Utg; olim *Hebræas* undas *Cœleste* movente
Vi, profugum *morbi* se dedit *omne* genus.
Parce, precor, *nimis* haud dicenti, *peste* remotâ,
Jam *Nova* prolatis *Vita* resurgit aquis.

P. B. Armiger.

C A P. II.

De quibusdam ad *Thermarum Bathoniensium*
naturam spectantibus Universim.

Capitis Summarium.

Error circa *Balneorum* contenta refutatus. *Salis* cujusdam in *Thermis* existentis proportio. *Thermarum* sal Alcalisato-Nitrosus, & acidus. Experimentum circa *Tincturam Aquarum Thermalium*. *Andreæ Baccii* testimonium explicatum. *Lutei coloris* diutino *Thermarum* usu *Balneantium* cutem, & *Vestimenta* inficientis causa, ochra. *Plures ejusdem species*. *Calcarius lapis* non in *Thermis*. *Musculus* causa (partim) *viroris Aquarum Thermalium*. *Viriditatis Semina* in *Aqua Thermalis tepida* continentur. *Thermalis Aqua Ferrum* exedit. *Ochra* in *Contentis* raro apparet. *Aperti Balnei Aqua* in colorem purpureum cum *gallis* non mutatur, & ratio. *Color viridior* in *lapidibus* circa *Balneum*, unde. *Argumenta quædam* suadentia *Vitriolum*, saltem *vaporem ejus*, *Thermis* inesse. *Nonnulla Nitrum*.

UT ad *Thermarum Naturam* accedam propius, quædam hoc in *Capite* tradenda Universaliter, & ad magis particularia deveniendum inferius. Cum autem quæ hoc *Capite* traduntur fuerant, magnam partem, primo observata, & ad *Virum Doctissimum*, & *Celeberrimum*, *D. Edoardum Greaves Baro.* * Anno Domini
nettum, & Maxwell, *Epistolari modo* dudum * scrip- 1675.

E

ta,

De quibus-
dam ad, &c.

Error circa Bal-
neorum conten-
ta refutatus.

scripta, priorem locum jure vendicant, & agmen
ducunt haud immerito.

Et hic quidem primo non animadvertere non pote-
ram *Opinionem* quandam obtinuisse, nec traditam so-
lum, sed prelo confirmatam. quod *Thermarum Aquæ*
jejunæ omnino fuerint, & *sedimento vacuæ*, adeo ut pa-
rum aut nihil in se continerent, unde earundem natura
clarius elucescat; quodq; illud quod *Balneæ* reddit effica-
cia, non *substantialiter*, *materialiter*, aut *corporaliter*
iasit; sed *potentialiter*, *virtualiter*, & *formaliter*; sive

* Car. Claromont
de Aer. Aq. &
loc. Terr. Angl.
p. 32. in Marg.
* De Baln Ba-
thon. p. 12.

ut * *Authoris verbis* utar, *ἡ δὲ φύσις τῆς ὑδροῦς ἔστιν ἐν ἑαυτῇ*
Idem etiam putavit * *Venerus* Bathoniensis quondam
medicus; *Causa est inquit, quod Thermæ Nostræ Sub-*
stantiam Mineralium Corporalem, neq; in se, nec in Cavi-
tatibus adjacentibus contineant.

Contentorum in
Aquis Ther-
malibus propor-
tio.

Iam vero labor haud difficilis evincere potest, *Ther-*
marum aquam, suapte licet natura albam, & ut ipsum
vitrum, si ab Antlia sit hausta, pellucidam, cænosæ
tamen materiæ lapideæ, & salinæ, particulis plurimis
transparentibus admistis, non parum continere, quæ
proportionem, nisi meus me fallat calculus, *drachmarum*
duarum in singulis congiis reperitur. Sane hoc ita se
habere lubentius pronuncio, cum uncias non paucas
comparaverim, Organis terreis, ferreis, campanarum
materia conflatis, & Vitreis elaboratis, & etiamnum
uncias tres aut quatuor paratas habuerim, præter illas,
quas pluribus experimentis alias insumpseram.

Quantitas Sa-
lium in Congio.

Maxime autem hoc in loco annotandum occurrit,
me, laboribus meis secundante DEO, in illud quod
Balneæ Efficacia, ut puto, reddit *maximè*, incidisse;
quod quidem in *Corpore Salino* nidulari videtur, &
molis minoris multò existit, *Thermalibus* Aquis com-
paratum; adeo ut vix plura quam *grana quadraginta*
Congius unus *Aquæ* complectatur. Quod restat non
salinum,

salinum, duorum ad tria, ni fallor, proportionem fervans, partim vergit ad albedinem, asperioris, & *indolis cujusdam lapideæ* existit, in consistentiam lapideam haud facile solubilem, sponte concreescens; partim levius, cænosum tamen, luto aut Margæ non multum dissimile, & a particulis salinis, & asperis, quibus superimponitur, spontaneo secessu, manifestò se prodit.

De quibusdam ad, &c.

Iam vero, quùm Vires *Thermarum* maximæ in *Sulphureis Salibus* consistent, quæ, experimentis Certissimis, *alcalisata* etiam, & *Nitrosa* apparent, & *Spiritu* quodam, seu vapore, *Acida*, Bitumine & *Sulphure* secundario solum, non, ut *salia*, nisi quatenus *Sulphur* cum *sale* commiscetur, primario accedentibus (*Bitumen* enim *accedere* solum, & non *Componere*, inferius dicitur, *Sulphur* autem *Componere*, & *salibus* uniri) quumq; alia quædam non pauca fuerint iisdem admista, operæpretium duxi remoras istas, & obices, quibus *salia* premebantur, amovere, & puriorem statum illis, apta præparatione, conciliare, quo cujusnam *indolis* fuerint, aut ad quale *Salium* genus pertinerent, luculentiùs appareret. *Alkalizata* dico, aut *Alkalina*, & *nitrosa*; neq; *Nitrum* enim, nec *Alkali* pura, sed cum *Sulphure* aliisq; mista observantur.

Sal Thermarum Alkalisatum, Nitrosum, Acidum.

Porro in *Aquis* his *Thermalibus* observatu dignum est, quod *gallarum granis tribus, quatuorve*, in *Thermarum* aquæ recentis *libram* injectis, aut grano uno, aut unius dimidio, minori *Aquæ* quantitati addito; aut aqua calida gallis affusa, *purpurascens* quidam color statim in sequatur; qui paulo post, prout Aqua *Thermalis*, frigidiuscula evaserit, non ita vividus apparet, sed multo remissior. Sin *Aquam Thermarum* siveris ad frigidam propius accedere, aut actu frigida aqua sit, priusquam gallæ commiscantur, alterationem vix

Experimentum circa Tincturam Thermalium Aquarum.

De quibus-
dam ad, &c.

l. 2. de Ther-
mis, c. 10.

Testimonium
Baccii Expli-
catum.

Vid. obs. 88.

Experimenti
ratio.

effatu dignam recipit, si plura gallarum grana addan-
tur. Et, quod maximè notandum, si *Thermalis* aqua
quæ plene refriguit, igni admoveatur, & gallarum
plures portiunculæ additæ fuerint, Experimentum non
succedit, sed aqua ita pene se habet, ac in Experimento
secundo; haud secus ac olim *Baccius* observaverat,
qui ita ait: *Nulla Balnei Aqua eodem cum successu ac*
laude bibitur longe exportata, quo ad fontem proprium;
maxima enim pars ex ipso fonte haustæ ac delatæ amit-
tunt omnem virtutem; multæ non servantur per hyemen,
dilatæ pluviis; & quæ utcumq; servantur delatæ a pro-
priis fonticulis fieri non potest quin amittant cum calore
suo Minerali, divificos illos spiritus, in quibus omnis
juvamenti vis consistit, quæ semel amissa, nullo postea
extrinseco calore restituitur; quod valde Notandum.

At verò omnis *juvamenti vis* in halitibus haud con-
sistit. In Aquis medicatis halitibus solum impregnatis,
verissimum affirmo; quæ verò aliis quibusdam sunt
imbutæ, virium tantum amittunt quantum illis hali-
tibus decedit. *Thermæ* autem *Bathoniensis* vaporibus,
sive halitibus constant, & *Salibus* etiam quæ non exha-
lant; licet *sales* partim exhalare observatio confirmet.

Phænomeni præcedentis ratio videtur, quod halitu
Aquarum *Thermalium* in quo major aciditas, avolante,
illa quæ remanet gallis conjuncta, colori purpureo in
medicatis aquis creando non sufficiat, *salibus* tamen
relictis, quæ non evaporant, in quibus magna saltem
juvamenti vis consistit. Nec mirum videatur quod
virtutem amissam ignis non recuperet; nam si halitu
Naturali vires aquæ minuantur, multò magis præter-
naturali ab igne proveniente, & *Naturali* succedente,
qui eo tantum abest ut aquam recuperet, ut halitu
constantem, vappidam magis, & effætam relinquat.
Idem in *Spadanâ* aqua observare est, quæ igni admota
cum

cum gallis tingendi facultatem omnino amittit. Imo observatu dignum est Tincturam amissam a *Thermarum* Scatebrarum calore non restitui, qui tamen ipsi Aquæ *Naturalis* existit. Aquis etiam tepidis, sive *Thermis Buxtonensibus*, tingendi facultatem *Solis radii*, & æstiva caliditas solent adimere; æstate enim *Atramentosæ* non sunt teste *Listero*, de Aq. Medicat. Angl. Exerc. pr. c. 4.

Quin etiam observare est partem *acidam* in distillationibus vulgaribus ultimò ascendere, in aquis autem *Thermalibus* e contrà primò avolare, eo quod ignis calor illo a fermentatione proveniente vehementior existat, qui liquoris partes aqueas insipidas *leviores* confestim elevat, salibus *gravioribus* in fundo relictis. E contra vero, fermentationis, si ad ignem actualem comparetur, *mitior* calor, *Thermalium* Aquarum poros solum aperit, quibus halitus, sive Vapor *acidus*, evacuaturs lente, qui in salem non concrefcens, & jugi succedentis halitus motu, *celerius* elevatus, cum aqua mistæ partes magis salinæ *ægrius* ascendunt; ad eundem fere modum quo in Transpiratione insensili, calore Sanguinis *miti* existente, vapor emittitur; sanguine autem Sudorificis, & medicamentis Calidioribus, *vehementius* agitato, sudores oriuntur. Sed de his in Capitibus de *Acido*, & *Fermentatione*, suo loco, plura dicentur.

Balneatorum insuper, sive *Ductorum*, Cutis, lintea *Balneantium*, & in fundo *Balnei* lapides, *luteo* colore tincti observantur. *Ferrei* etiam annuli corrofi, & quicquid *ferreum*, in aut circa *Balneum* conspicitur, præsertim si diutius ibidem remanserit, comestum videtur. Imo ferri frustulum vidi in fundo *Balnei* inter lapides inventum, stomacho Aquarum *Thermalium* Struthionico adeo exesum ut favum simularet,

De quibusdam de, &c.

Vid. Obs. 56

E

Cur aciditas in Thermis, fecus ac in distillationibus vulgaribus, primo ascendit.

Vid. Cap. 7 & 9.

Thermæ ferarum Corrodunt.

&c.

De quibus-
dam de, &c.

Lutei coloris
a Thermis
causa, Ochra.

Plures ejusdem
Species.

De Font Medi-
cat Angl. c. 4. N.
4.

& perforationibus quibusdam profundius tentatis, frustulum ipsum instar spongiae evaserat.

Colorem luteum ab Ochra, quâ *Thermæ* abundant, oriri observavi, cujus haud mediocrem quantitatem suppeditant, adeo ut *libra una* mecum sit, quacum aqua calida infusa, lapides tingo artificiose adeo, ut ab istis in fundo *Balnei* tinctis naturaliter vix liceat distinguere.

Notandum etiam ulterius, quo proximè accessum est ad locum, unde Scaturigines erumpunt, colorem luteum eo magis *Saturum* apparere, & luteum intendi; adeo ut in locis quibusdam circa crucem in *Balneo Regali*, & versus angulum australem ad occidentem vergentem, ubi maxima *Balnei* Scaturigo pullulat, Aquarum *Thermalium* ebullientium motibus Ochra ita elaboretur, ut lapidibus affixa, Pictorum laborem præparando præveniat, eoque magis, quod nova materia jugiter affluente purissima evadat; quæ, sordes alibi contrahens, impurius existit: unde in quatuor aut quinque colorum luteorum species, aut gradus, distinguitur, prout magis de contaminante & sordida materia, aut minùs participat.

Et quidem, quum sagaci ingenio pollens medicus *Martinus Lister* M. D. Oxoniensis, & Regalis Collegii Medicorum Londinensium, & Societatis etiam Regiæ Socius, Libro suo egregio de *Aquis Medicatis Angliæ* nuper edito suspicetur me nimis subtiliter distinxisse; rehero, mirum quidem videri Autorem adeo sedulum oculatum istius rei testem non fuisse, quando *Bathoniæ* intererat, quæ sub Communem Ductorum inspectionem cadit quotidie, ut a *Ricardo Stephens* Ductore Primario, relatum habui, qui colorum Varietates, & hanc ipsam etiam Ochram elaboratam maxime, paratus est ostendere.

Prædictæ

Prædictæ Ochraë distinctionis, potius quam lapidis alicujus Calcarii defensionem in me lubentius suscipio, quod Calcarium lapidem in Thermis contineri nullibi dixerim; imo caput quartum, sextum, & Observationes annexæ, ni multum fallor, contrarium evincunt. Magisterium autem inspidum, quod è lapide Sectili constare passim asserueram, nunc tenuiore forma, aliquando vero crassiore, apparuisse observavi.

De quibusdam ad, &c.

Vid. Cap. 4. 2^o
Obj. 83.

Penicilla etiam & panniculi lanei, quibus canales Balneorum, sive Aquæductus inferiores ocluduntur, una cum parietibus, ostiis introitus, & postibus, Thermalis Aqua diutius inclusa, quemadmodum hyeme solet accidere, lutea hac substantia intincta existunt, & si illota remanserint penicilla, nec e conspectu remota, odorem fætidum emittunt cloaca quavis ingratiorem, adeo ut Caryophylli, Rosæ, Violæ, aut ambraë Pomî halitus longe illi anteposendus sit, & prudentis etiam fuerit venti favorem in hac lucta aucupare. Quin & idem domi expertus sum, ubi, postquam iu aqua communi infusa aliquandiu ochra perstiterit, de illa ac de picturis idem dicatur

Panniculorum
Ochra tincto-
rum fætoris
causa Sulphur.

è longinquo reverentia major;

quod fœtenti intra Ochram Sulphuri referendum est acceptum, ut in capite de Thermarum Sulphure dictum est latius.

Vid. cap. 6.
Luteum nihil in
contentis, &c.

Annotandum ulterius; Tametsi substantia illa lutea magna adeo quantitate in Thermis reperiatur, qua vicinum etiam solum abundat, ut ex locis haud longe distantibus effossis habeam compertum, nihil tamen luteum in Contentis apparere, quod quidem mihi argumento est illam aut evaporare, præsertim quàm locis quibusdam ubi halitus opponitur, copiosius adhæreat, & plumbeorum canalium ad reparandum recisorum partibus internis (obice nimirum ibidem posito) copiose satis affixa observetur; aut, (quod vero minus simili-

lius

De quibus-
dam ad, &c.

Ratio.

Ochra in con-
tentis hyeme
magis abundat,
& Cur.

Vid. obs. 52.

Cur aperti Bal-
nei aqua non
purpurea sit cum
gallis, ac sumpta
a Scaturigine.

lius videtur,) colorem inter evaporandum ignem de-
struere. Vero inquam; minus simile; nam Ochram
vidi sæpius decoctam colorem non remittere, imo
longa decoctione observavi luteum intendi.

Rationem rei præcedentis ita concipio. Quum
Ochra sit, ut videtur, *acidi* si non *materia*, saltem
vehiculum, aperto aere, ab eodem relictæ, ad fundum
præcipitat, & partim hoc modo, partim ante ascen-
sum ex aquis, colorem luteum lapidibus apponit, aquas
autem *Thermales* ipsas citissime pertransit. Et quidem
in *Balnei* Aqua particulas quasdam luteas nigrioribus
immistas quilibet observet, qui *Balneum* ingressus, &
vola manus aquam comprehendens, partes minutulas
nigricantes & luteas, pene atomos, isthoc modo
fluitantes conspexerit. Porro, lutea materia hyeme
magis abundare observatur, quam æstate, eo quod
ambientis aeris frigiditas fortius repellat; & brumali
etiam tempestate, quando *Balnea*, minus in usu,
quieta sunt, in *Thermarum* Superficie, cremoris instar
tenuioris fluitat, qui levitèr commotus, aquis ad-
miscetur, & demum subsidet: ventoso autem cœlo
existente, in sedilia & saxa in *Balnei* fundo præcipitatur,
quibus colorem luteum affigit, & communicat. Aqua-
rum autem *Thermalium* contenta quæ ab *Antliis* pro-
veniunt, non possunt materiam luteam, cum aqua
Balnei aperti, æqualitèr continere, eo quod ibidem,
reclusa aqua, halitus deficiat. Quod tamen luteum
quiddam in *Antliata* etiam Aqua, difficulter licet ob-
servatum, remaneat, ex observatione Quinquagesima
secunda demonstratur autoplicè, & inde etiam patet,
quod plumbeis Canalibus internè, ut modo dictum,
adhærere soleat.

Quinetiam videtur quod aperti *Balnei* aqua colorem
purpureum, gallarum pulvere, aut segmentis additis,
minime

minime contrahat, secus ac illa ab *Antliis* eructata, De quibus-
ratio inde petenda, quod halitus *acidus* in aerem emis- dam ad, &c.
sus, non *aciditatem*, sed *ochram* magnam partem *insipidam* remittat, quæ aquæ impedimento solum est &
oneri, *tincturamq;* ita differt, ut tandem post reditum
ad *Thermas*, multo minus *acida*, imo ferme *insipida*
existens, *aciditatem* avidius imbibendo illam omnino
cohibeat; tametsi spirituum deperditio, sive magis
ad rem, fugitiuarum partium *avolatio*, ridicula non sit,
modo spiritus *substantiales* intelligamus, & aciditatis
participes (de quibus Capite VII. plenius agendum)
quum aqua ab *Antlia* proveniens, si refrigescat, tinctu-
ram diu non exhibeat, licet nihil in fundo præcipita-
tum remaneat. *Ochra* in *spadanis* aquis, & aliis etiam
mineralibus, præcipitata observatur.

Præter *luteum* hunc colorem, de quo alibi plura *Color viridis*
sunt dicenda, color etiam *viridior* in lapidibus qui- in lapidibus
busdam in *Balneo* apparet, qui a salibus, forsan, pro- Thermarum
ficiscitur; salita enim edulia, si lapidibus esculenta. unde.
liceat componere, *viridia* existunt; & si *Vitriolum*
admittamus, coloris istius ratio erit intellectu facillima.
Quin & *muscus* quidam *viridis* lapidibus undiquaq; in
Balneo adhærere solet, qui *Thermarum* aquam spectan-
tium oculis *viridiorem* reddit, & scopis & carptariis
purgatus, e fundo in superficiem ascendens, ibidem
etiam non raro fluitat. *Viriditatis* semina in aqua lim-
pida contineri inde patet quod *Thermarum* aqua patula,
ad dies duodecim intra phialam contenta, *virorem*
suum fundo, & lateribus vitri adhærentem, deposuerit,
eodem fere modo ac in *Balneo* lapidibus apponitur. E
genere *Vegetabilium*, & materia videtur e naturæ penu
deprompta, unde *muscus* primo incrementum sumit.
Peracta hæc *observatio* ultimo die *Julii* A. D. 1688.
Notandum etiam *muscum*, cum *Thermarum* aqua in
F Balneo

De quibus-
dam ad, &c.

Thermæ vi sa-
lium ferrum
Corrumpunt.

Balneo diutius perstiterit, majorem reperiri, quam quàm sæpius renovatur aqua, & purgatur *Balneum*, ideoq; hac ratione *hyeme* magis, quam *æstate*, muscus apparet.

Ferrum exedi constat ab aliquo *corrosivo*, quod donec aliter doctus fuero, *acidum* judicabo, licet matura etiam salia ad idem contribuant. Ut *corrosionem* ab *Aquis* ipsis *Thermalibus* provenire appareat, in *Lixivio* ex *aquarum Thermalium* contentis parato, *ferrum* insudi, quod illud non secus ac ipsius *Balnei* Aqua, moræ ibidem ratione habita, exedere tentaverat. *Cultri* etiam & *spatulæ*, ad residentiam in fundo movendam immissæ, & statim observatæ, dictum factum fere, *rubiginem* contraxerunt. Halitum fore *corrosivum* nemini dubium esse potest, qui *annulos ferreos*, supra *Thermalium* *aquarum* superficiem in *Balneo* positos, & fenestrarum ædium circa *Balneum* clathra, & sepimenta *ferrea*, *corrofa* observaverit.

Argumenta
quædam suaden-
tia *vitriolum*
Thermis inesse.

Porro, ex arena *Balnei*, de qua suo loco, cum gallarum infusione mista, *atramentum* efficitur, quod literas primo quidem obscuriores, mox vero planius legendas, pingit. E contentis autem in aqua Communi maceratis, aut eorundem *lixivio*, cum exigua quantitate gallarum decocti, *atramentum* componitur, quod statim a mistura aptum satis ad scribendum evadit; quod licet non a *Vitriolo* in arena non soluto, ab *acido* tamen *Ochræ* impresso, provenire potest, ut inferius dicetur.

Vid. cap. 7.

Nec prætereundum est omnino, quod *Thermarum* aqua, a scribis apud locum optimis, in atramenti artificio fuerat diu usurpata, qui experientia duce, *atramentum* cum aqua dicta & cæteris vulgo adhibitis, confectum, colorem nigriorem, & magis durabilem, nancisci observantes, medicatam aquam, in usum prædictum, præ communi elegerunt.

Quinet,

Quinet, quum haud ita pridem aquam calidam *Balnei* contentis pro lixivio apparando affunderem, & liquor in pellem rubrum, quo forte usus fueram, infortuniò inciderat, *rubrum* statim, palmæ latitudine, in *nigrum* mutavit, æque facile ac alutariorum atramentum, quo in Coriis tingendis, & denigrandis utuntur. Idem, fateor, *alumine* aliis admisto efficitur, illud autem *Thermis* inesse vix audeo asserere, ut in quarto Capite dicendum restat. Quibus addi potest plures tam in ægritudinum remedium utentes *Balneo*, quam medicos ipsos, iudicio acerrimo, & gustu minime vitiato præditos affirmasse, se in Aquis *Thermalibus* vitriolum degustasse; quodq; dubium mihi esse non deberet, quin *acidum*, imo *Vitriolum* ex illis fuerit, quæ in iisdem continentur. Aliqualis etiam est momenti, quod *Thermalis* aqua coaguletur lac, non tamen ut vulgo serum lactis efficitur: Lacti enim bullienti, & *Thermarum* aquæ, æquis partibus mistis, ebullitionem fortiolem longamq; succedere oportet, aliter molle coagulum vix solet apparere; duabus autem *Thermalis* aquæ partibus, uni lactis additis, serum tenue & coagulum durum exoriri consuevit. Adjungo insuper quod *Thermarum* sale, in oleum per deliquium ab aere soluto, gustus acris, Stipticus, & plane *Vitriolicus* percipiatur, non in *deliquio* solum crasso, sed oleo etiam puriore, & sale ipso; ut nihil dicam de *glebarum* forma, quæ interdum apparuit, de qua cum adhuc mihi nondum satisfacerim, cum summa probabilitate *acidum Vitriolicum* nunc dimittam, donec Experimenta alia de *natura acidi* certius quiddam exhibuerint.

Nonnulla Ni-
trum.

Quod vero ad *Nitrum* attinet *Indubitatum* fore arbitror illud *Thermis* inesse. Nam præter gustum pungentem, acrem, infrigidantem, & nauseum, qui in contentis maceratis, sale, & oleo, manifesto se prodit

De quibus-
dam ad, &c.

De Therm. ag. &
Metall. c. 9.

(*nauseum vero saporem* hic præcipue memorandum cen-
seo, eo quod evidenter appareat, & tam *Nitro*, quam
aquis *Nitro* imbutis assignetur *Fallopio*, qui illas *Sub-*
vertere stomachum & facere nauseam, disertis verbis
affirmat, præter, inquam, conjecturas has probabiles)
quod extra omnem Controversiæ aleam illud ponit est,
quod characterem *Nitri*, secundum veteres, verissi-
mum possideat, & in *stirias* se extendat, quas habeo
ultra *viginti* recenter ejaculatas. Ex hac ipsissima
Nitri forma una cum qualitatibus ejusdem, de quibus
infra erit aptior dicendi locus, conjicere licet, imo fiden-
ter statuere, *Nitrum Thermis Bathoniensibus certissime*
in esse. Priusquam autem hoc pensum aggredior, ope-
ræ pretium duxi de *Principiis Thermarum* generaliter
differere.

Juniores quidem (fateor) Philosophi *striatam* *Nitri*
formam parum carant, quam salibus nonnullis a *Nitro*
diversis, competere affirmant. Verum donec alia
argumenta in rei Confirmationem allata intellexerim,
Nitri existentiam, ex hac antiqua *Nitri* forma probare
non desistam, tametsi *Nitrum* a qualitatibus etiam
plenius dijudicandum fuerit. Quùm autem & *Nitri*
qualitates, & *forma* etiam *Nitri*, in *Nitro* Bathoniensi
simul concurrant, *Nitrum* verum esse, & quidem
Antiquorum, evidenter apparet, de qua re vide plura
Capite V. ubi de *Nitro* Bathoniensi, & Antiquorum
Nitro, habentur plura.

C A P. III.

De *Thermalium Aquarum Bathoniensium*
Principiis in genere.*Capitis Summarium.*

Thermarum Principia Vetera, Recentiora, Nova. De
Cupro & Bitumine parum constat. *Thermæ partim*
ferratæ. *Principia Nova* constitutiva, Appenden-
tia, seu accessoria, & Virtualia. *Quodnam prædo-*
minium habet in Thermis. *Bitumen* revera *princi-*
pium non est. *Nobilissimi* ROBERTI BOYLE *Ar-*
migeri, laudes. *Principiorum Novorum Schema*
Autoris. Cujusdam contradicentis oppositio.

Quum *methodus*, quæ *Tractatum* hunc percurrit,
Catenæ aureæ instar sit, quam *Jupiter* apud
Homerum, ad probandas suas vires, ex *Olympo* ad Il. 8.
terram usq; demitti jussit, ad *methodicum* magis in
hoc *tractatu* progressum, his *Catenæ* partibus proce-
dam; quibus, tanquam lineis parallelis a peripheria,
in pensî mei centro concurrentibus, punctum in me-
dio attingam felicius, & quicquid adhuc De *Thermis*
Britannicis dicendum restat, *Comprehendam*. *Tracta-*
tus igitur præsentis, quem *Justum* voco, *Summam*,
in capita nonnulla, certa *methodo*, distribuam. Ea
autem respicient *Thermarum Principia*; *Caloris Causam*;
Virtutes; *Effectus*; & tandem *Nocumenta*.

— hæc *Nostro* Signabitur *area curru* :

Hæc erit admissâ meta terenda rotâ.

Principia

De Therma-
rum *Bathon.*
Principiis in
genere.

Thermarum
Principia Ve-
tera & recen-
tiora.

Principia *Thermarum* olim celebrata, fuerunt *Turne-*
ro Sulphur, & Cuprum; *Ionesio*, Sulphur, Cuprum,
ferrum, & *Marchasitæ* paululum. Recentiora vero,
Bitumen, Nitrum, & parum Sulphuris, *Iordeno*;
Sulphur, Nitrum, & Bituminis nonnihil, *Vennero*.
Quum autem *diem dies doceat*, &

res accendant lumina rebus,

aliter multo jam se rem habere compertum est. Quo-
modo autem *mea* de iisdem fert *sententia*, observatio-
nibus *nuperrimis* superstructa pariter, & confirmata,
paucis edisseram.

De Cupro, &
Bitumine
parum constat.

Et quidem de *Cupro*, & *Bitumine* parum constat.
Sane *bituminosam* materiam in *Thermarum* superficie
certis temporibus fluitantem invenio, & *Pyrites* non-
nullos cupro simillimos pro *marcasitis* forsan habitos
copiose circa *Bathoniam* effossos vidi, virtutem autem
ullam *Thermalibus* aquis inde communicatam haud
existimo, quum in iisdem nullo modo *Bitumen*, nec
post concretionem *Pyrites*, dissolvi crediderim. Porro
Pyrites dictos, aut *marcasitas*, in pulverem redactos,
in Communi aqua maceravi, neq; colorem, saporem,
aut odorem ullum effatu dignum, in eodem observavi.
Imo *Pyrites* plures, undiq; conquisitos, pulveratos,
igni fortissimo calcinandos tradidi, & multum *Sul-*
phuris, *Salis* autem *nihil*, continere notavi. De *Pyrite*
Bollenfi *Joannes Baubinus*: *Pyrites in ignem coniectus*
flammam concepit fumidam, odore Sulphuris gravi nares
feriente. Si quid igitur a *Pyritibus* Aquis *Thermalibus*
virtutis accedat, id *Sulphuri*, potius quam *Sali*, tribu-
endum Censeo.

De Therm.
Bell. l. i. c. 7.

Thermæ par-
tim ferratæ.

Ferrum si *Thermis* insit, ut *Ionesius* affirmat, in *rubri-*
ca solum se, forsan & *Pyritibus* manifestat. *Pyrites*
hos cuprum, ferrum, & *marcasitas* olim dictos ex-
istimo, de quibus plura Capite Sexto. Nam *Matthio-*
lus

lus affirmat lapidem quem Græci *Pyriten* dicunt, *Officinas*, De Therma-
cum Mauritanis, *Marcasitam* vocitare. Sterilis hæc, in- rum Bathon.
quit, magna ex parte, quod (ut Chymistæ existimant) Principiis in
ex impurissimo Sulphure, aliisq; inconcoctis partibus metal- genere.
lorum sit conflata. A rubrica etiam, ferri ut vocatur Bauhinus ubi
matre, in arena observata, sectili lapide adjuta, pro supra.
venire reor, quod arena in liquore acido macerata, in- Vid. cap. 4. &
fusionis color istius limaturæ chalybis, aspectum æmu- Obs. 90.
letur, unde *Mortonus* Noster Reg. Coll. Med. *Lond-* Plut. hisol. l. i. c.
niensium Socius, & *Practicus* ibidem perquam *Celebris*, 8. p. 43.
(de quo plura capite X. & XIII.) *Bathonienses* *Aquas*,
Medicatis *Aquis Mineralibus Chalybeatis*, meritissime
annumerat. Idem etiam a tingendi cum gallis, &
similibus, facultate colligitur, ut, suo loco, in sequenti-
bus clariùs apparebit.

Clarioris autem doctrinæ gratia, *Principia*, voce Principia Ther-
latissime sumpta, in tria genera distribuam, viz. quæ marum Nova.
Thermas constituunt; quæ *appendent*; & quæ *vires*
impertiunt; sive in *Principia constitutionis*, *appenden-*
tia, (aut *accessionis*) & *Virtutis*. *Principia Constituentia*
dirimo in *Salina*, & *non Salina*; *Prioris* generis tria
existunt, *Sal Alkali* (puta) *Nitrum*, & *Acidum*. *Poste-*
rioris vero quatuor; *Unctuosum*, ut *Sulphur*. *Lapideum*,
ut *lapis sectilis*, vulgo dictus *FreeStone*; & *terrena*;
Lutum nimirum *Cærulum*, sive *Margæ* quoddam *luteæ*
genus; & *Ochra*. Ex his quædam magis
fixa sunt, ut *Sal Alkali* (qui *Sal communis* * Nitrum fixum dico quod
in sequentibus nominabitur) & * *Nitrum*; de Alkali natura participans,
Sulphur etiam, *lapis Sectilis*, & *Marga*. *Ochra* non ea quantitate evaporet,
quæ acidum.
verò & *Acidum* magis *Volatilia*. *Luto-Margæ*,
sive *Margæ Luto* similis meminit Ingeniosus Vir *Ada-*
mus Martindale Cestriensis, collectione *Epistolarum*
ad *Rem Rusticam* & *mercatoriam Spectantium*, a *Joanne*
Houghton Pharmacopola Londinensi, & *Regalis So-* Vol. i. N. 111.
cietatis p. 121.

De Therma-
rum Bathon.
Principiis in
genere.

Bitumen ap-
pendet solum.

Vid. Cap. 9.

Thermæ sunt
Salinæ, & Sal
Alcali in
Thermis præ-
dominatur.

cietatis Socio, nuper, non sive laude, edita, apud quem *Marga lutosæ*, Anglice *Clay-marle*, quantum genus *margæ* constituit, & eandem in agro *Derbieni* abundare testatur.

Principium *appendens*, non constituens, *Bitumen* existimo, quod cum *Thermalibus* aquis non miscetur, nec in *Contentis* observatur, sed e fundo *Balnei*, certis temporibus, ejaculatum, *Thermas* ipsas citissime pertransit, & in superficie, cremoris instar, aut uliginis, forma, fluitando supernatat, nec magis quam *arena* aut *lutum* in fundo, aut *spuma* in superficie, *Thermarum* constitutionem, ut videtur, ingreditur.

Porro, inter Principia *Thermarum* quæ vires imperiunt *Virtutis*, *Virtualia*, magis *Principalia*, & *primaria* (quibus nominibus intelligenda veniunt in posterum) tria *salia* numerantur; minus verò *principalia*, & *constituentia* *secundario*, sunt quatuor non, saltem minus *salina*, quibus quintum addi potest, *Testacea*, viz. quæ in *Arena*, & circa locum abundare observantur, ut in capite de *Fermentatione* dictum inferius. His appendent etiam *lutum* & *arena*, verum quoniam e particulis quorundam memoratorum, aliis licet in *Arena* admistis, utrumq; componitur, illis quidem hic exceptis, inter *Principia* *Thermarum*, haud aliter quam *Bitumen*, quod *Thermales* Aquas non ingreditur, ideoq; reverà *principium* non est, sed *Exprincipium* potius, referenda, videntur; hoc tamen discrimine, quod *Ochra*, *Marga*, & *quadrato*, aut *Sectili* lapide, in *Thermarum* substantia, aut *Contentis*, observatis; *Lutum*, & *Arena* in fundo remaneant; *Bitumen* tantum in Superficie, instar spumæ, fluitet; aliter autem in Aquis ipsis, nec *vola* quidem ejus, nec *vestigium* conspicitur.

Efficacia autem *maxima* in *Salibus* consistit, in quibus, si molem spectes, *Alkalifato Sali* prædominium attribuo,

attribuo, eoque pronius, quod *Syrupus Violaceus* in-
 jectus Thermarum aquæ virorem conciliat, quod aquis
 istis, in quibus Sal Alkali, prædominium obtinuit, so-
 lenne esse, Nobilissimus Autor, Verulamius alter,
 nuperrimè observavit. ROBERTUM BOYLEUM
 Armigerum intelligo, Illustrissimorum Comitum de
 BURLINGTON & ORRERT, illius fratrem
 Germanum, hujus Avunculum; quo tam pietatis amore,
 quam Scientiarum augmenti, & Literarum studio,
 flagrante Heroe superbit Patria, cuique meritis &
 virtute æqualem Philosophum, Anglia non agno-
 scit, nec Orbis jactat Superiorem. Hujus autem sa-
 lis prædominium in sequenti capite demonstrabi-
 tur.

Omnia autem Thermarum principia, cujusunque
 generis, aut indolis fuerint, Nostra diligentia & labo-
 ribus observata, infequente Schemate comprehensa,
 succedunt. Ex quo Principiorum Turneri, Jonesii,
 Jordeni, Venneri, aliorumq; omnium præcedentium
 futilitas apparet, qui, Jordeno solum excepto, Sulphu-
 ratis Balneis accensuerunt; Cui quidem Minerali (ut
 Jordenus, errore non minori, Bitumini) prædomini-
 um attribuerunt. Imo Turnerus de iisdem: Videntur
 mihi potissimum Sulphure constare, id quod ex odore &
 sapore, facile deprehenditur. Nec odore, nec sapore ullum
 aliud Minerale in iis potest deprehendi. Hæc ex relatione
 Joannis Bauhini, & Turneri libello de Angliæ, Ger-
 manicæ, & Italiæ Balneis. Ex eodem Autore addit
 Bauhinus, verbis Latinis. Si quid autem Sulphuri le-
 viter sit admistum (quod tamen non percepi), cuprum sit
 necesse est, dum enim montes ex quibus scaturiunt lustra-
 rem, hinc inde Pyritæ fragmenta, cum cupro mista inve-
 ni, nullo tamen sensu potui deprehendere insignem ali-
 quam impressionem in Aquis. Jordeni, Venneri, &
 antiquiora

De Therma-
 rum Bathon.
 Principiis in
 genere.

De Aq. Min.
 p. 85. §. xxvi
 N. 8.

De Baln. Boll.
 l. 3. c. 61. p. 263,

De Thermarum Bathon. Principiis in genere.

antiquiora *Ionesii* principia superius retulimus. Jam verò ad Principia nostra *nova* accedamus.

Novorum Principiorum Thermarum omnium Bathoniæ Schema.

Principiorum novorum Schema *Auto-ris*.

Principia Thermarum sunt vel	Constitutiva, quæ sunt vel	Magis Principalia, seu primaria, Salina III.	Sal Alkali Nitrum Acidum Sulphur Lapis Scetilis Marga
		Minus Principalia, seu secundaria; non, saltem minus, Salina, V.	Testacea, & Ochra. Quibus, sua etiam proportione, Ferrum annumerari potest.
	Appendentia iv.	Bituminosa	
		Spuma, Lutum, & Arena.	
	Virtutis, si mole æstimetur inter Salia, III.	Maximæ, Sal Alkali, illiq; analogum	Matura Salia; fixa magis & Passiva.
		Minoris	Nitrum Sulphureum, Acidum immaturum; volatile, & magis Activum; adeo immaturum; ut vapor potius, aut Spiritus, quam Sal concretus videatur.

Et

Et quidem hic ad Principia magis Principalia, aut constituentia primario, ex methodus præscriptæ lege procedendum foret; Cum verò contraria juxta se posita magis elucescant; quid ab Autore quodam nupero, contra Nitrum præcipue & Sulphur objicitur, examinandum est prius, & an momenti quiddam rationes ab eodem allatæ, in se complectantur, pacatius inquirendum. Examen autem hoc Principiorum fere omnium, præsertim verò salis Alkali, Nitri, Acidi, & Sulphuris naturam & existentiam in Thermis comprehendet, cæteris hic & inde in Tractatu, licet non designate adeo, explicatis tamen. Disertis quidem verbis in contrarium Autor statuit: Quod ad Nitrum & Sulphur attinet, quibus Thermas Bathonienses imbutas esse hætenus creditum est, eorum neutrum Aquis Thermarum istarum solutum esse arbitror. Idem postea retulit Autor Epistolæ sæpius memoratæ. Equidem, inquit, non sum nescius, recentissimum Autorem Joannem Mayow, in vulgatis superiore anno super hoc argumento lucubrationibus suis, quæ de Nitro & Sulphure Bathoniensium Thermarum credidere hætenus Scriptores impugnare, quorum Neutrum his aquis solutum esse, pluribus conatur ostendere.

De Thermarum Bathon. Principiis in genere.

Tract. de Sal. Nitro, c. 15.

Thermar. Bathon. & Aquifgran. Compar. p. 34.

Placuit itaq; Autoris hujus *δοκονομο*, Amici olim, Innovatoris, & contra Veterum, multo doctiorum, & apud Thermas diutius longe se notorum, torrentem dirigentis brachia, sententiam, amice ventilare. Verborum autem ejusdem series, ut capite XV. Tractatus de sale Nitro leguntur, sic se habent.

Thermarum celeberrimarum censui merito annumerandæ sunt Bathonienses, in quarum aquis admirandis, perpetuus, seu Vestalis quidam, & sacer ignis tanquam inito a rebus maxime descrepantibus fædere amicali hospitatur.

De Therma-
rum *Bathon.*
Principiis id
genere.

Sal acido-sal-
sum in Ther-
mis.

N. B.

Sal Alkali in
Thermis.

*Vide cap. 7.
9. inferius.

Antequam ad modum quo *Thermæ* incallescunt devenimus, è re fore arbitror in ea quæ in Aquis earum continentur breviter inquirere.

Imprimis ergo *Thermas Bathonienses* sale quodam indolis acidæ imprægnari manifestum est, quippe si Sal quodvis alcali, aut volatile pure falsum aquis earum admisceatur, præcipitatio mox in iisdem excitabitur, eaq; turbidæ, lætæq; evadent.

Porro, lac feruesfactum ab aqua *Thermarum* dictarum sibi affusa, haud secus ac ab acido quovis liquore coagulabitur.

Neq; tamen Sal acidum purum putum esse videtur sed idem cum sale quodam Alkali combinatur; etenim si aqua ista ad siccitatem evaporetur, sal quoddam fixioris naturæ in fundo vasis reperietur, utpote quod affuso spiritu quovis acido effervesceat. Cujusmodi etiam indolis *Thermarum* fimus, aut arena sunt, quæ una cum aquarum Scaturiginibus eructantur: etenim liquore quovis acido iis affuso, ebullitio mox excitabitur. Observare est insuper in aquis istis salem seu potius terram quandam calcineam fundo canalium, in quibus aquæ istæ deferuntur, ubiq; fere adhærere.

Ex dictis colligere est, *Thermas Bathonienses* *sale quodam acido-salso imprægnari, *S utiq; sal isthoc *Thermarum*, Tartaro Vitriolato; seu sali aluminoso, haud multum absimile videtur.

Quod vero Salia ea se invicem non destruunt, sed eorum alterutrum cum sale sibi contrario effervesceat, ratio ex iis quæ superiori cupite dicta sunt, aliquatenus innotescet, nempe salia dicta adeo imperfecta sunt, ut eadem conjuncta sibi mutuo penitus destruendis non valeant. Verum de salibus hisce postea fusiùs dicetur.

*Quod

Quod ad Nitrum & Sulphur attinet quibus Thermae
Bathonienses imbutas esse hactenus creditum est eorum
neutrum aquis thermarum earum solutum esse arbitror.

De Therma-
rum Bathon.
Principiis in
genere.

Nitrum aquis dictis non inesse exinde liquet, quod
si salia post evaporationem aquae Balneorum relicta,
carboni accenso imponantur, ea neutiquam instar
Nitri deflagrant. Quanquam non inficias ibo quin
salia ea immatura indolis alcali (quibus simus &
arena Balneorum imbuta sunt) aliquandiu aeri ex-
posita, ab influxu ejusdem in Nitrum forte converti
possunt.

Non Nitrum.




Quoad Sulphur, quod adeo Thermis ferè quibus-
cunq; inesse decantatur, idem in aquis istis solutum
esse non existimo, quippe si aluminis aut vitrioli
solutio, aut Sal aliud quodvis sive acidum, sive fixum
aquae Thermarum istarum admixtum fuerit, Sulphur
tamen neutiquam odore fætido, aut quovis alio indi-
cio se præcipitari ostendit: quod tamen in solutione
Sulphuris, in aquae extinctionis calcis vivæ, aut in
lixivio facta omnino contingit, dum ex iisdem
ab liquoris cujusvis acidi affusionem præcipita-
tur.

Neg; Sulphur.

Non me latet aquam Thermarum dictarum, si
sal Tartari, aut volatile pure falsum ei injiciatur,
statim albescere, uti supra dictum est: verum co-
lor iste albus non a Sulphuris, sed a materiæ cujus-
dam lapideæ, aut aluminosæ præcipitatione provenit,
haud secus ac aquae extinctionis calcis vivæ contin-
git, dum sal fixum quodvis ei admiscetur, in qua
tamen Sulphur solutum esse minime putandum est;
etenim si Sulphur aquae extinctionis calcis vivæ inco-
ctum fuerit, aqua ea non jam uti prius, a satis fixi,
sed ab acidi affusione colorem album acquireret:
Plane ut salia sulphuri solvendo, non vero præci-
pitando

Materia alumi-
nosa.

De Therma-
rum Bathon.
Principis in
genere.


Alumen prædo-
minatur.

Willisius nota-
tur.

Vitriolum in
Crucis, & ca-
lido non.

Regis parum.

tando idonea esse videntur. Quocirca, si aquæ
Thermarum sulphure imbutæ essent, eadem non
uti fit, a sale pure salso, sed ab acido præcipitaren-
tur: & quidem sulphur ex iis præcipitatum, odore
fætido se proderet, quod tamen minime contingit.
Quibus insuper addo quod sal acidum seu aluminò-
sum quoddam in Thermis prædictis prepollere vide-
atur, ita ut eadem sulphuri solvendo prorsus ineptæ
sint.

Quinimo si sulphur vulgare aquis dictis incoctum
fuerit, aquæ tamen istæ nequaquam colore flavo, sul-
phureoq; tingentur, neq; sulphur quavis ratione ex
decocto dicto præcipitari potest. Ut itaque multum
mirer Cl. Willisium in Tractatu suo de Sanguinis Incales-
centia affirmasse, quod sulphur aquæ Thermarum dicta-
rum veluti aquæ extrinctionis calcis vivæ incoctum solvi
possit. Si quando autem sulphur in aquis prædictis so-
lutum esse videatur, erroris occasionem esse arbitror
quod decoctio in vase facta est, in quo quum decocti-
ones fieri soleant, aliquando forte sal fixum ei inco-
ctum est; ita ut solutio sulphuris a portiuncula salis
fixi, quo vas illud imbutum est, proficiscatur, &c.

Quod ad vitriolum denique spectat, Balneum vulgo
dictum Balneum Crucis, item alterum præferuidum
nominatum Vitriolum plane nullum continere viden-
tur; etenim si gallæ contusæ aquis Thermarum di-
ctarum infusæ fuerint, aquæ istæ colorem purpureum,
aut nigrum nequaquam habituræ sunt, quod tamen
omnino contingeret, si Thermæ istæ Vitriolo imbutæ
essent. Quod ad Balneum Regis sic dictum, isthoc
Vitrioli tantillo imprægnari videtur; quippe si gallæ
contusæ ejus aquæ injiciantur eadem colore atro pur-
pureo leviter tingetur.

An-

De Therma-
rum Bathon.
Principiis in
genere.

Minera Me-
tallica.

Thermarum
Sabulum Vi-
triolicum.

N. B.

De Caloris.
Thermarum.
causa opinio.
N. B.

Annotandum est autem quod minera quædam in-
dolus metallicæ, una cum Thermarum prædictarum
Scaturiginibus, e terra prorumpat, quæ facile in Vi-
triolum converti potest. Etenim si Sabulo (quod una
cum aquis Thermarum e Terra erumpens, in fundo
Balneorum reperitur) liquor quivis acidus superfun-
datur, idem non sine effervescencia satis insigni a
menstruo acido corrosus, ex parte aliquâ in Vitrio-
lum convertetur; haud secus ac limaturæ ferri, a li-
quore acido corrosæ, contingit; quippe si Sabulum
isthoc Balneorum liquore acido imprægnatum, infu-
sioni gallarum injiciatur, liquor mox colorem atro-
purpureum acquireret; cùm tamen si infusio gallarum
sabulo isti recens a Balneis exempto, non vero a li-
quore acido jam corrosos, affundatur, ea nequaquam
colorem purpureum obtinebit, indicio utiq; manife-
sto Sabulum Balneorum metallicum, non nisi a men-
struo acido corrosus, indolem vitriolicam induere.
Advertendum est autem quod Sabulum istud Ther-
marum, aliquandiu servatum, aeriq; expositum, sponte
sua in Vitriolum commigrabit: quippe si istiusmodi sa-
bulum gallarum infusioni injiciatur, aqua mox colo-
rem atropurpureum habitura est. Quinimo si idem
linguæ imponatur, sapor vitriolicus satis manifesto se
prodet. Nimirum spiritus Nitro aereus cum minera
metallica, sive marchasitâ salino-sulphurea (e quali
vitriolum confici solet) sabulo dicto admixta, tractu
temporis congregitur, & effervescit, eamq; tandem,
modo alibi ostenso, in Vitriolum convertit, &c.

Circa Thermas itaq; æstuantes ita statuendum esse
arbitror; viz. particulas aereas una cum aquis plu-
vialibus in altam tellurem descendentes, ibidemq;
minera salino-sulphureæ occurrentes, æstum, caloremq;
admodum intensum in eadem excitare; & demum
aquarum

De Therma-
rum Bathon.
Principiis in
genere.

Minera salino-
sulphurea.

N. B.

Indolis acido-
salsæ ratio.

Thermarum
durationis causa.

aquarum scaturigines e *minera* eo modo exæstuante
profluentes Thermas constituere.

In prædictorum confirmationem accedit, quod
*Thermæ Bathonienses Mineram quandam salino-sulphure-
am continent, quæ marchasitis istis ex quibus Vitriolum
conficitur, haud multum absimilis videtur, & quidem sa-
bulam Balnei aeri aliquandiu expositum, effervesceat, inq;
vitriolum commigrabit. Quod vero salia Thermarum
prædictarum indolem acido salsam obtineant ratio
esse videtur, quoniam dum Minera salino-sulphurea,
modo jam ostenso exæstuat, particularum salinarum
aliæ ad fluorem aliqualem perducuntur, prout alibi
dictum est. Salia autem ista fluorem passâ, cum sali-
bus reliquis indolis alcali congrédiuntur; a quibus
utrisq; invicem combinatis, sal quoddam acido-salsum
conflatur, sal autem illud non nisi immaturum est, quo-
niam idem nondum debite fermentatum, neq; ad ma-
turitatem justam perductum ab aquis a *minera* æstuante
profluentibus abripitur.*

Si quis hic quærat quâ fieri possit, ut *Minera* quævis
æstui tam diuturno sufficiat; respondeo, Terram in
aliquibus locis semine quodam minerali imbutam esse
quod perinde ac semen vegetabilium crescit, & ad matu-
ritatem perducitur; unde sit ut *Mineræ istius dispendia
ingiter inslaurentur, &c.*

C A P.

CAP. IV.

In quo *Præcedentium* quorundam *Examen* continetur, & de *Sale Alkali* quædam.

Capitis Summarium.

Aciditas in Aquis Thermalibus non est ab Alumine. Sal Alkali proprie quid. In Thermis Bathonensibus prædominatur. Sal Alcalisatum Thermis inesse observatione rarò contingente probatur. Sal in lapides non confedit per modum magnetismi. A Minera Salino-sulphurea, subter, aut prope Bathoniam, procedit. Henrici Stubbii magisterium inspidum. Est indolis lapideæ. Non est Calx viva. Thermarum aqua coagulatur lac. Fermentatio ab acidis Arenæ aut luto affusis primum observata ab Autore. Vitriolum in arena non solutum haud manet. Ab acidis arenæ affusis Ebullitio, unde. Adhæsiō Balneorum Canalibus quondam observata, lapidea. Lapis Scetilis & Testacea Fermentationem promovent. Eadem Fermentationis in Luto, & arena Thermarum causa præcipua. Salis Alkali prædominium in Thermis Bathonensibus, probatur apodicticè. Ejusdem Jordenus non meminit.

UT quædam è præcedentibus, ad illustrandam veritatem Examini subijciam; *Thermas Bathonienses* vapore quodam acido, potiùs quam concreto aliquo sale aciditatis particeps, de quo postea, imbuti libenter concedo; cur autem acidum in Thermis Sal

Aciditas in Thermis non est ab Alumine.

Vid. cap. 7.

De Sale Alkali
in Thermis
Bathon.

De Therm. l. 5.
c. 11.

Vid. Obs. 81. 83.

Vid. fin cap. 7.

dicendum sit, multo minus *Aluminosum*, parum constat. Tametsi enim spiritum *acidum* in se *alumen* contineat, unde *Baccius*: *Acidus sapor haud proprius Atramentesæ aquæ est: nam multæ sunt acidæ ex aliquâ alia misturâ, sicut Albulæ, quæ aluminosæ sunt; Sapor tamen in alumine præcellens maxime est quem acerbum vocamus, aut potius austerum; qui cum in Thermis hisce non appareat (ut alia argumenta in sequentibus memorata missa faciam) eo apud me ratum habeo, aluminosum salem non adesse, multo minus prædominii palmam alumini tribuendam; quod Observationes annexæ, & præsertim Observatio LXXXI, & LXXXIII, luce clarius evincunt. Quam temerarie itaq; ab Autore nostro sit conclusum, Aluminosum quoddam Sal in Thermis hisce præpollere hinc partim constat, & in sequentibus planius apparebit. Hic tamen addo, aciditatem Vitrioli Martis, aut ferri, potius quam Aluminis, Thermis Bathoniensibus inesse videri, quod è Tingendi, aut purpurascendi cum gallis facultate evidentius apparet. Alumine enim in Aqua Comuni Soluta & gallarum pulvere, (aut rasura,) addito, *purpureus color* in aquâ dictâ haud apparet; *Chalybis* autem Sal, (aut *Limaturæ* ejusdem,) in eadem solutum, (aut infusæ,) colorem *purpureum* vividum, noctu oculi, procurant. Imo alumine & Vitriolo æquis partibus mistis, & in aqua communi solutis, cum gallarum additione; *alumen* Vitriolum ita frænât, cohibetq; ut *purpureus color* nullus, sed obscurus liquor & turbidus apparere soleat: *Chalybis* autem *pulvis*, aut infusionis liquor, eidem aquæ, confusæ licet, & turbidæ, admixtus, *alumen* superat, & alumine non obstante, colorem *purpureum* spectantium oculis confestim representat. Sed de hac re plura, capite Septimo, versus finem; ubi, An *alumen naturale cum gallis tingendi facultatem**

cultatem obtineat, controversiam tractabimus. Vide *De Sale Alkali in Thermis Bathon.*
etiam *Supplementum Observationum ad Observationes Chromaticas*, in fine.

Pedibus autem ultrò eo in sententiam illorum (si qui fuerint ante Nos) qui in aquis *Thermalibus* salem dictum *Alkali*, magna quantitate contineri affirmant & alterius generis sali admistum, easdem imbuerè, de quo *Turnerus*, *Jonesius*, *Jordenus*, *Vennerus*, aliiq; omnes ante nostra Tempora, alte silent. Sub voce *Alkali* comprehendo communem salem, seu marinum; notationi vocis consonum. Sal enim herbæ *Kali*, unde Nomen *Arabicum*, marinum est; chymici autem combustæ herbæ salem, dictum *Alkali*, pro vegetabilium sale *fixo*, quolibet *Calcinando* parato, promiscue usurpant. Manifesto autem hic sal *gustu* percipitur non in *Lixivio* solum è *contentis* parato, sed in *contentis* ipsis crasse floribus post evaporationem relictis, & puriore etiam illorum parte ad albedinem redacta; quodq; hoc *Alkali* mistum, & impurum, materiam salinam *concretam*, qua *Balnea* imbuuntur *maxime*, constituat, per suasum memet me habere pronuncio. Facile enim credo majorem *aciditatis* partem, dum aqua frigescit, aut igne consumitur *evaporando* amitti, eo quod sapor *acidus* in sale extracto *gustu* minimè percipiatur, *Salinus* autem illum feriat abunde; quod *acidorum* in istum salem actio ulterius confirmat; & multorum etiam experientia, qui salem *extractum* in aqua solutum, ut aquæ vis efficacior evadat, ex præscripto meo *bibentes*, saporem *salinum* majorem, incrementum autem *aciditatis* nullum observarunt. Neq; *lixivio* sale licet saturatori solito, aut oleo per deliquium a guttis XX, ad XL, & amplius, in mediocrem communis aquæ quantitatem instillato, color cum gallis, *niger*, aut *purpureus* apparuit, quum aciditas potius in *vapore* quodam

Vid. Obs. 3, & 7. Suppl.

Principium novum ab Autore primum Observatum.
Sal Alkali quid

In Thermis prædominatur.

De Sale *Alcali*
in *Thermis*
Babon.

Vid. cap. 7. in
Princ.

Observatione ra-
to contingente
probatur.

Minera Sub-
ter locum.

Non per Mag-
netismum.

Vid. Obs. 88.
Experimentum
Naturæ.

quodam *acido spirituali*, in *salem nondum evecto*, quam in *sale aliquo acido-salfo concreto*, consistere videtur; de qua re plura Capite 7.

Ad evidentius signum, & plenius testimonium *Sal Alkali* dictum in *Thermis* contineri, quod ratione quantitatis habita, quam quisquam laboribus & sump-
tibus instructus, ex *aquis ipsis* obtinere queat, quum ipse propria industria *libras* aliquot comparaverim, vix ulteriore probatione indigere videatur, attamen
Notandum, *Crucis Balneo*, quatuor aut quinque dierum spatio haud ita pridem vacuo, cum materia *Salina* ejusdem Solutioni aquam imparem invenerat, è Scate-
bris eructata; & ab ambiente aere deverberata, *Sum-*
mitatibus lapillorum in fundo *crustæ* cujusdam more, visu quidem jucundum, adhærebat, quæ *ignis* simul ac *gustus* a me examini subiecta, indolem *alcalisatam* retulit apertè.

Ut accretionem hanc à *Minera* ut videtur, *Salino-Sulphurea*, *Subter*, aut juxta locum ipsum, haud longe saltem distante, originem sumpsisse evidenter appareat, & non a fluitantibus in aere particulis, nescio quibus, aliunde derivatam, ibidemque per modum
magnetismi confedisse, ut quidam opinantur, *nugan-*
tur potius; *Notandum* est nec *lapides* aqua coopertos, nec, quod magis ad rem, *Saxa*, quæ *Sedilia*, aut pavimentum, ab aqua remotiora, constituunt, *quicquam*
Salis habuisse iisdem affixum, lapillos tantum supra aquam residuam apparentes, *Summitates* exhibuisse, ut dictum, *Sale incrustatas*; adeo ut si locum hic ul-
lum haberet *magnetismus*, necesse est ut particulæ *Salino-Nitrosæ*, in lapides vicinos, omnesque æquali-
ter, unà inciderent; non in istas solum quibus erant affixæ. Vide plura in observatione LXXXVIII; quumque Experimentum hoc ex ipsius Naturæ *Elabo-*
ratorio,

ratorio, tanquam *Θεός ἀνὸς ὑπάρχων*, tempestive adeo ^{De Sale Alkali in Thermis Balbon.} subministratum, *Alcalisati Salis* existentiam in crucis *Balneo*, (Regis ad talem Aquarum subsidentiam deducere vix licet) *luculenter* demonstret, ad alterius generis nonnulla transeundum interea, donec salis hujus *prædominium*, in fine Capitis, apparuerit probatum *apodicticè*.

Experimentum præcipitationis, & alterationis aquarum *Thermalium* in lacteum colorem, ad modum fere *Emulsionis*, oleo *Tartari* per *deliquium* iisdem affuso, indelessi laboris, & eruditionis haud vulgaris Medico, ^{Stubbii Magisterium.} *Henrico Stubbio*, dum in Vivis, debetur; qui licet illud quod præcipitatum erat haud cognoverat, nomen tamen illi generale attribuit, & *Magisterii insipidi* titulo donavit. Est autem *quadrati* lapidis, quem ubiq; fere ^{Plus Ultra, p. 135.} *Sectilem* voco, tenuissimum pollen, aquæ intimius commistum, & in penitiores ejusdem recessus insinuatum valde. Si quisquam vitio mihi vortat, quod vulgari adeo nomine *Magisterium* compellem, sciat illud mihi arridere magis, quam *Sesquipedale* verbum, *Salino-sulphureo-Marcasita*, quod, ut ejusdem furfuris non pauca, illorum intellectum vexant plurimum, qui veritatem nudam, & sine fuco affectant, nihilq; aliud reverà sonant quam *ostentationis* effectum, aut verius, quod de *Qualitatibus occultis* dici solet, *Asylum ignorantie*.

Quod indolis lapideæ *Magisterium* hoc sit inde liquido apparet, quod *insipidum* sit, *Sabulosum*, albicantem colorem digitis adhærentem, instar *Cretæ*, relinquat, & in consistentiam *lapideam* coire sit aptum; quod *experimento* probatur. Nam si plures *Thermalium* aquarum cadi unà in fornace simul ebullierint, *Magisterium* tenuissimum & albissimum in *crassius* multo, lapideum quoddam, & *fuscum* concrescit, quod in fundo præcipitatum

Est indolis lapideæ.

De Sale *Alcali*
in Thermis
Baithon.



* De Font. Med.
Angl. Ex. pr. c. 4.

De Therm.
Boll. 1. c. 1. p. 7.

Non est calx
viva.

Therमारुम
aqua coagulat
lac.

pitatum, aut lebetis lateribus affixum, si statim non amoveatur, eidem adeo tenaciter adhæret, ut idem sere sit *lapidem* abscindere, ac *illud* cultellis & spatulis a fundo vasis aut latere remove. Notavit idem in *Thermis Buxtonensibus* * *Listerus*: Inter coquendum, inquit, pulvere quodam Cinereo plane lapideo, lebetem æneum stanno obductum admodum infecit. Et *Joannes Bauhinus*: In cacabis verò quibus aqua Balnei hujus nostri incoquitur, accrescit lapis crustosus, spissus, durus, & qua Cacabo adhæret parte, Cinerius.

Quod non sit calx viva, aut lapis aliquis calcarius eidem affinis, facile quidem hinc inducor ut credam, quod nec *Magisterium inspidum*, aut pulvis *Sabulosus* (colore enim solum differunt & tenuitate) seperatim, aut conjunctim, quod calci vivæ solenne, *Sulphur* aperiant; quemadmodum aliquando sum expertus, partibus pulverum duabus, & una *Sulphuris* commodæ *Thermalis* aquæ proportioni incoctis, unde alteratio quam minima menstruo accessit, & vix effatu dignum aliquod præcipitatum erat. Porro, tam in pulveris infusione, quàm ejusdem decocto, *Sulphur* vivum decoquendum curavi, nec tamen liquor aureus, aut rubeus evasit; nec nigro colore tangebatur argentum; neq; ullo alio indicio compèri *Sulphur* dissolvi. Ad Evidentiam majorem, crucibulum amplum, eodem pulvere plenum, fortissimo igni calcinandum tradidi, nihil autem calcem vivam redolens, aut eidem simile apparuit, sed *Cineres* solum *Sabulosi*, & *Emortui*, qui in aquam conjecti, nec albam reddiderunt, nec crearunt molestiam.

Quod aqua *Thermalis* coagulet lac in confesso est, non tamen ut liquor quilibet acidus assolet. Hic enim affusus citius coagulat, coagulum etiam durum reddit; *Therमारुम* autem aquam si lacti commisceas, necesse est

est ut *lac* & aqua aliquantisper post misturam, unâ ebulliant, aliter *melle* coagulum, (ob minorem aciditatis quantitatem,) ut sæpiissime se habet, non conspicitur; majore autem *Thermalis* aquæ quantitate adhibita coagulum *durum* efficitur.

De Sale Alkali
in Thermis
Bathon.



Ex acidis *arenæ* aut *Luto* affusis, *fermentationem* magnam oriri confiteor, quod primò observaveram; multo autem *minorem* spumæ *Thermalibus* aquis innatantis, & in placentas exiccatae, & postea pulveratae; rationem autem non video, cur ab *acidis* in salinam materiam agentibus procederet, si materiam purè *sal-*
sam, & à *minùs salina* distinctam, intelligamus: intellectum siquidem meum longe superat, quomodo *salinum* quiddam *resolubile*, in fundo *Balnei*, in *Luto*, aut *arenâ*, non *solutum* remanere queat, aquis interim *Thermalibus* sale saturis existentibus remisse. *Vulgaris*
Observatio est, *Quicquid in liquore aliquo est Solubile*, illud liquoris poros ad *satiètatem usq;* recipere: nec mihi adhuc compertum est, totidem numero Aquæ porositates *Vitriolo* assignari, repleti saltem; reliquas autem alterius generis particulis occupatas existere; quùm *saporis* alteratio, a *Vitriolo Thermalis* aquæ postea addito, & in eadem soluto, observata, contrarium evincat. Porro, si *Vitriolum* non solutum in *arenâ* lateret, concipere absurdum non est, *aquam calidam* affusam illud brevi *soluturam*; jam vero si communis aquæ *semi-libra* uncia *arenæ uni* affundatur *calide*, cum agitatione quantacunq; placet, & ita *decem* aut *duodecim* horarum spacio macerentur, si aquam decantaveris, *arenam* exiccaveris, & *pondus* æstimaveris, nihil *arenæ ponderi* decessum invenies, modo *ochram* exceperis, quæ superficiem aquæ, *albi vitrioli* more, per aquam ipsam, ascendit primò, dein præcipitatur, in fundo, super *arenam* tandem subsidet, & in aquæ
se-

Fermentatio
ab acidis arenæ
aut luto affusis,
primò observata
ab Autore.

Vitriolum in
Arenâ non so-
lutum haud
manet

De Sale Alkali
in Thermis
Bathon.

Ab acidis are-
næ affusis E-
bullitio, unde.

separatione difficulter servatur. Ebullitionem itaq;
ab acidis *arenæ* affusis procreatam, ab aliquo gustui
non salino oriri existimo, adeo ut *sal* & *arena* ejusdem
naturæ eo solum usq; existant, quousq; à diversarum
particularum misturâ *Fermentatio* proveniat. Quo-
modo autem hæc consistunt cum Experimento *atra-*
menti ex aquâ *Thermali* & *arena*, sine *sale Vitrioli*,
compositi, supra memorato, una cum aliis quibusdam,
quæ ansam huic opinioni non levem præbuere, infra
erit dicendi locus.

De hac Simili-
tudine vid.
cap. 7, & 9.

Adhæsiō Balnei
Crucis canali-
bus lapideæ.

Antiq. Bath.
c. 1.

Salem quod spectat, sivè, ut cuso nuper verbo utar,
calcineum quoddam *terræ genus*, Balneorum canalibus
& aquæductibus, ubiq; fere in *Thermalium* aquarum
transitu, in fundo adhærescentem, in illum nunquam
potui, quæsi tamen, incidere. Annis, fateor, ali-
quot retrò elapsis, de Canali quodam *Crucis* Balnei
aperto quiddam inaudiveram, in quo nonnihil fundo
aut lateribus ejusdem affixum tradebatur, quod tan-
tum *JCui* experientiam, quantum *Medici* superabat
memoriam; & an rumor solum vulgi, quo, nisi quo-
rundam dictata, nihil inconstantius, aut minùs certi,
ne quid *gravius* dicam, in se complectitur, sit basis
solidissima, cui inniti possit hæc Hypothesis, *Therma-*
rum, putà, *Salem*, *Tartarum Vitriolatum plurimum re-*
ferre; aut *sali aluminoso valde assimilari*; illos Judices
appello, qui *Nullum simile idem esse* cognoverint.
Cum autem substantiæ cujusdam *calcineæ* nomen,
præ isto *salis*, Autor elegerit, ad veritatem forsan
accedam propius, si quadratum, aut Sectilem lapidem,
dictum *FreeStone*, materiam illam adhærentem repu-
taverim, quem fornacis fundo in Evaporationibus ad-
hærere solitum superiùs evicimus, & *Globulorum Sax-*
eorum nomine apud *Solinum* intelligendum, alibi osten-
dimus. Ad majorem rei evidentiam, XXVII. die
Julii,

Julii, A. D. MDCLXXXVII. canalem Balnei *Crucis*, dictum *The Gout*, aperiendum curavi, in quo, post annorum aliquot quietem, *Sectilem* lapidem fundo, & lateribus, affixum conspexi. A parte superna, *globuli* quidam, & *Stiræ* lapideæ molles pendebant, glaciei instar, in ædium crepidinibus, hyberno tempore observatæ, quos à *Sectilis* lapidis Embryonata materia distinguere non licuit. Adfuit, & *accretionem* mecum contemplatus est Reverendus Theologus, *Thomas Meynell* Derbiensis, qui tunc temporis salutis ejus curam mihi concredidit. *Accretionis Iconem* dedimus in *Antiquitatibus Bathonicis*.

De Sale *Alcati*
in *Thermis*
Bathon.



Quod *Fermentatio* ab acidis arenæ affusis, a nobis primò observata, ab actione cujusdam acidii liquoris, *acetii communis* nempe, *distillati*, *Spiritus Vitrioli*, &c. in lapidem *sectilem*, unà cum *Testaceis* particulis simul existentibus, & non à materia aliquà *aliter* salina, oriatur, forsan, inde appareat, quod particulae prædictæ, *marga* etiam, sive *Lutum Cæruleum*, *ochra*, *rubrica*, & *globuli crystallini*, ope *Microscopii*, in *arena* distinguantur; quumq; liquoris acidii vires enervatæ fuerint, ac lis inter *acidum*, & *arenam*, fuerit amice composita, corpuscula residua quæ non moventur, sunt *margæ* pars, & *lapilli crystallini*; particulis cæteris fermentando corrosis, & ita absumptis, ut hæc duo relicta, *Arenæ Castratæ* nomine indigitem.

Lapis *Sectilis*
& *Testacea*
fermentationem
promovet.

Arena quibus
componitur.

Quum autem *Lutum* Balnei, quod ex limo cæruleo, aut *Luto-marga*, una cum *Sulphure* misto, constare videtur, idem efficiat; oritur, meo quidem judicio, *Fermentatio* ista, partim quidem, fateor, à *sale* quodam *margæ* infixio, præcipue verò à *Testaceis* particulis, quibus *lutum* abundare notum omnibus, qui ingentem *Testarum* numerum in luto absterfo, & *marga* interdum copiose effossa, observarunt. Adeò ut *Testaceam*

Eadem fermenta-
tionis causa
in *Luto.*

De Sale Alkali
in Thermis
Bathon.

Vid. cap. 9.

Min. Aq. Gall.
Exam. p. 50.

Vid. Obs. 83.

Prædominium
salis Alkali in
Thermis de-
monstratur.

staceam hanc materiam, lapideis conjunctam, & *acidis* corrosam, ad *Therमारुम* calorem plurimum conferre, erit *alias* demonstratum. Interea, *Terræ* hujus *Cæruleæ Salis* parum inesse videtur, cui *Ebullitio*, ulla veritatis specie, possit attribui. Quibus addi potest, quod liquoris acidi color, postquam poros ejus *Arena* replevit, idem fere sit, cum isto à *lapide Scitili* proveniente; ambo enim *Limaturæ Chalybis*, infusionis colorem æmulantur, quem *Rubricæ* in arena misturâ augeri alibi ostendimus. Confiteor quidem *Sulphureum salem* in terra Luti Balnei *Bourbonensis* in Campania adeo fixum inventum ab *Ingeniosis* quibusdam apud *Exteros Philosophis*, ut non nisi fortissimi ignis ope seperatum extiterit; illudq; salaquæ *Balnei*, unde *Lutum* desumptum, commistum non erat. Verum *Therमारुम* harum arena, igni etiam fortissimo in Crucibulo commissa, salinum nihil præbebat, quod seperari poterat, nec *substantia*, *lixivio*, aut alitercunq; aliâ probandi viâ, salem ullum adesse testatum dedit. Sed de hac re plenius agendum capite septimo.

Salis interim *Alkali* in Balneis *Bathonensibus* prædominium demonstrat, quod *Syrupus Violaceus*, in *Thermalem* aquam injectus, ut dictum est superius, *viorem* conciliat. Ut evidentiùs hoc fiat *Alcalisatum salem* ex ædibus *Vitrariis* comparatum, in communis aquæ quantitate commoda dissolvi, & colorem viridem à misturâ Syrupi statim observavi. Porro, *Alkali* dicto *Suin de verre*, vulgo *Sandeber*, quod in *Vitrarii*-salis compositi dicti *Kelp* dissolutione, *efflorescentiæ* cujusdam, aut *Azungiæ*, more supernatare solet, cum aqua communi misto, *Syrupum* prædictum addidi, & *eundem* etiam colorem emergentem conspexi. Idem etiam à *sale communi* soluto, & Syrupo addito, evenit. Jam verò, si idem *Phænomenon* cum *Thermali* aquâ,

aquâ, ac cum *Alcalibus*, vero *Alcali*, *Kelp*, *Sandever*, *De Sale Alcali*
& *communi* etiam *sale*, appareat, quis *Alcalisatum* sa- *in Thermis*
lem in eadem contineri, imo *prædominari*, unquam *Bathon.*
dubitet? Sin vero *Alcali*, *Nitrum*, & *Sulphur*, alterius
generis *salem* componere dicantur, qui *Nitri Antiquo-*
rum nomine venit, ut in sequente capite dictum erit
latius, *Nitro* hoc modo intellecto, *Balnea Bathonica*
Nitrosa esse à *Prædominio*, lubentissime concedo.

De *Supremo* hoc principio ne cogitavit quidem *Jor-* *Jordenus salis*
denus, imo *Thermis* negat inesse, quod *Balneorum Du-* *Alcali non me-*
floribus suo tempore suboluisse videtur, ut alibi est di- *minit.*
ctum; unde *majo*rem salis quantitatem, ad *purgandum*
validius, in *Thermarum* aquâ dissolutum propinare so-
lebant, Cap. XVI; attamen Cap. XVIII, per *alvum*, *De Baln. Nat.*
& per *Urinas* purgare *Nitrum* affirmat; quod *com-* *et Aq. Min.*
munis salis stimulantis, in impuriore *Nitro*, misturæ at- *c. 16. et 18.*
tribuo. *Purissimum* enim *Nitrum* sale *Alcali* nudatum,
interiores corporis recessus, citius penetrans, *diureti-* *Vid. cap. XII.*
cum existit.

Tandem *Coronidis* loco, argumentum addam, cui
nemo sanus refragare potest, ex *Observationibus* peti- *Vid. Obs.*
tum, quæ evincunt salem dictum *Alcali*, proportionem *Miscell. et*
fere, illam in composito *Thermarum* sale, ad *Nitrum*, te- *præcipue Obs.*
nere, ac in *Sex Quinq;* gerunt ad *Unum*, ideoque parti- *64, et c. ad 72.*
bus, minimùm, *quatuor*, *Alcalisatum* salem, in aquis
Thermalibus *Nitrum* superare; *et c. et c. et c.*

CAP. V.

De Nitro in Thermis.

Capitis Summarium.

Nitrum Naturale est in Thermis. Non crematur ut Sal Petræ, & ratio. Salis petræ Alcalisatum Sal, quid. Nitrum Calcarium à Calce relictâ. Nitrum probatum à Stiriarum formâ. A liquescentia subitaneâ. Ab amaro sapore. Sal Alkali, & Nitrum adsunt, non Alumen. Salis Limingtoniæ in agro Hantonienfi conficiendi modus. Paragraphus ex Autoris vitâ manu propriâ conscriptâ. Aquæ medicatæ Actonensis, & Ebshamensis, Nitrosæ, & Amaræ. Separatio ulterior salis calcis in Nitrum, & Alkali. Nitrum videtur Antiquorum. Eidem calce & ignescendi modo simile. Probatur Nitrum ab Effectis internis, & externis. Arguendi modus ab Effectis minus efficax. Observationem Sedulam, & moram longam requirit. Balneorum omnium Bathoniensium Stirix Nitrosæ. Regalis Balnei, crassiores, & breviores. Crucis, longiores, & Tenuës. Calidi, istis Regis fere similes. Argumentum Nitri à liquamine. Nomine. Autor Tricis non respondebit.

Nitrum Naturale est in Thermis Bathonicis.

NITRUM in aquis nostris *Thermalibus*, negat Autor, saltem *Thermis* inesse non *Arbitratur*. De rationibus quæ aliò me invitum rapiunt, & Principium *Hoc* stabilire videntur, judicent

Quos penes Arbitrium est, & jus——

Scio

Scio Nitrum *Antiquorum*, ut quibusdam placet, De Nitro
nunc dierum inveniri vix posse; Nitrum autem natu- in Thermis
rale, quale *Antiquorum* est, cum salis petrae impuri- Bathon.
materia, ex parte idem, sed à Petrae sale factitio puro
diversum satis, Rerum Mineralium scriptoribus anti-
quis notum, & descriptum, *Thermis* inesse certissime
pronuncio. Nam si vulgari evaporandi, filtrandi, &
coagulandi artificio, *Sal extractum* laminæ candenti
ferreae imponatur, igneo hoc probandi modo, *Nitrum*
se fatetur statim. Non ut *Petrae Sal* crematur fateor, Non crematur
eo tamen magis simulat Nitrum *Antiquorum*, quod ut *Sal Petrae*
Nitrum Veterum, libræ unius, pondere igni traditum, & ratio.
cinerum uncias quatuor post se relinquere, Autor quidam
doctus testatur; ex *Sale* verò *Petrae purissimo combusto*
nihil remanere. Si quid autem ex sale *Petrae impu-* Jorden. de Aq.
riore combusto remanserit, id *Petrae salis Alcalisati* medic. c. 7. p. 52.
nomine, in sequentibus appellabitur.

Ex hac Nitri *calce*, non vereor Nitrum Bathoniense
calcarium appellare, quod unà cum *communi sale*, in Nitrum calca-
aquis medicatis, per totam *Angliam* abundare obser- rium a calce
vatur. Sane in *Thermis Bathonicis*, salia hæc duo solum reliqua.
concreta inveniuntur. *Calcarii* autem Nitri *impurum*
sal, calce & ignescendi modo, a sale petrae puriori,
late distinguitur; licet *Petrae alcalisatus sal*, & Nitri
calcarii calx, ad idem fere redeant. Nec strepitum
adeo magnum edit, aut liquescit citò, ac *Petrae Sal*,
dum voratur igne, eo quod ab *alcalisato* sale, cum
Nitro misto, sufflamen recipiat; qui supra laminam
candentem, post accensionem manet, & *Nitrum*
superat longe, ut in præcedentis capituli fine observa-
tum. Quapropter composito sali *Nitrum* denegare,
eo quod *totum salis* Nitrum non sit, æquè absurdum
videtur (comparationi hybridæ detur venia) ac affir-
mare, vestimento *lineo* nihil *lanei* inesse, aut homi-
nem

De Nitro
in Thermis
Bathon.

De Sal-Nitro,
c. 1. p. 2.
Nitrum probatur
a forma Stiriarum.

nem Legum gnarum, & medicinæ, hanc non callere, quia illas profitetur; ne dicam Sal pure salsum, aut Volatile, inter Nitri principia constituenta, ab eodem admitti.

In Thermis verò contineri Nitrum, in iisdem licet prædominium non habeat, nisi alcalisato sali, & sulphuri conjunctum, à Stiriarum forma, quam Thermarum sal inter operandum sæpius induit, non temere conclusum. Tametsi enim Tartarum, & salia fortean quædam alia, hanc formam æmulentur, visus tamen non rarò, gustus autem certò, se ab invicem discriminat. Eodem argumento probat Wittius nitrum inesse aquis Scaburgenfibus. A Nitro, inquit, fit, ut quod in fundo vasis, post aquæ Evaporationem, ad mellis consistentiam, residere solet, in cella situm, post aliquot horas congelascit, tametsi à candente pruna, ob refractas nitri vires, non incendatur.

Font. Scarb. Sect.
12. p. 152.

àliquescentia
subita super laminam candentem.

Cùm autem multo clarius hanc rem tractare decreveram; Autorem suspicor Tesseram minime attigisse, non tam quod arcum male direxerat, quam quod jaculum suum, non Thermarum, adeo temere emisit. Salium enim tantum meminit post evaporationem relictorum, quæ, inquit, carboni imposita, prout Nitrum solet, non ignescunt. At vero (præterquam quod in hac re Exercitatissimus Wittius superius memoraverat, nimirum, quod nitrum hoc impurum, à candente prunâ, ob refractas Nitri vires, non incendatur,) iisdem salibus depuratis, in Stirias Chystillinas pyramidales (de quibus statim plura) una cum plurimis columellis arctissimè unitis, formatis naturaliter, & super laminam candentem ferream ignitis, rem aliter multo se habere compertum est, quæ in istum modum ignescere testamur, quem supra retulimus; quodque haud parum momenti apportat secum, dum Sti-

Stiriarum dictarum *drachmas sex* laminæ commitem, quo in calcem relictam inspicerem intimius, Nitrosæ *crystallarum* particulæ, numero non paucæ, intra *duorum Minutorum* spatium liquecentes, per utrumque candentis laminæ latus fluxu descendebant, haud secus ac olim *Plinius* observaverat, ubi *Nitrum* dixit, *ingentibus rivulis profluxisse*.

De Nitro
in Thermis
Baithon.

His accedit sapor amarus, in sale adeo manifestus, ut pene illud *sal amarum* suspicari liceat, si *sal amarum* sit a Nitro diversum. Jam vero *amaritudinem* Nitro, & *Nitrosis* aquis attributam, nemo nescit, qui *Baccium* legit, ubi ait: *differunt Nitrosæ aquæ a Salsis*, quod amarorem Nitrosæ sapiunt, potius quam *Salsedinem*; Et quo sincerum magis habent Nitrum, eo sunt *amariores*. Adeo ut calx amara alibi memorata Nitri calx verissima videatur, & non spernendum sinceritatis testimonium; qui quidem sapor in *Thermalibus* aquis non sentitur, eo quod dilutum valde Nitrum sit, & iisdem proportionem commodâ, haud tamen *maximâ*, immisceatur.

A sapore amaro.

De Therm. l. 5.
c. 5.

Addo insuper *Liquamen amarum* quod in quibusdam *Angliæ* locis, a communi sale distillat, & præcipue *Limingtoniæ*, in agro *Hantonienfi*, quantitate satis magna, observatur, quod communi omnibus dialecto, *The Bitter*, sive *Amarum*, (propter *amaritudinis* excellentiam,) ubiq; indigitant; illudq; Nitri non parum in se continere experimentis *apodicticis* evincere non dubito.

Lyningtopiæ
liquamen amarum
nitrosum.

Aqua *Actonensis* etiam haud procul *Londino*, a majori quantitate in minorem multo evaporata, saporem valde *amarum* gustui contribuit, quem Nitro in Aquis istis copiosius existenti, adscribere non vereor. Imo aquas omnes *amariores* Nitro imbutas fidenter assero.

Aqua Actonensis Nitrosa.

De Nitro
in Thermis
Bathon.

Ebshamensis
Aqua Examen.

Quinet XVI die Mart. 1637, Librarum VIII *Ebshamensis* aquæ lixivium evaporavi, & *Semunciam* Salis compositi, quem *Nitrum* & *Marinum* esse judicavi, post evaporationem ad Siccitatem in fundo vasis relictam habui. Sale autem in communi aqua postea soluto, ut purior euadat, vitrum casu fractum, Salium formas, figurasve *Striatas*, & *Cubicas*, prevenit. Lixivium vero *amarore*, & sapore *nauseo*, ita abundabat, ut molestiam linguæ, & palato, haud levem creaverit. Verum in *hujusce* aquæ medicatæ *naturam*, & *facultates*, ulterius inquirendi, aliquando forsân dabitur occasio: Hoc tantum addo (ut damnum nuper memoratum aliquo modo compensatum dem) E minori aquæ quantitate, ut artis est, tractata, eaque maxime *amarâ*, Nitrosas *Stirias* tenues, & *amaras*, 28 die Mart. proxime sequenti, ejaculatas observavi.

Paragraphus de
Vita propria.

Ut curiosis rerum indagatoribus hoc in loco fit factum satis, *Paragraphum* unum, aut alterum, è *Vitâ* mea, manu propria conscriptâ, huc transcribere non gravabor. Quùmque natus essem *Limingtoniæ*, ubi majori copia sal album, & *Optimum*, ex aqua Marina, Solis & ignis etiam ope, humanum ingenium adipiscitur, operæ pretium duxi in modum quo Sal ibidem conficitur parumper inquirere, unde liquoris *amarulenti* cum sale misti natura, & indoles, luculentior evadet. Verborum autem meorum series, è *Commentariolo*, de *vitâ*, & *scriptis*, apud me, sic se habet.

Salis Limingtonensis conficiendi modus.

Salis etiam conficiendi modus, quo oppidum isthoc (de *Limingtonia* verba faciens) vicinis cæteris longe præluceat, & *pauperibus* victum, *divitibus* opes acquirit, forsân erit non ingratus. Aquam salisam è Vicino Mari, in magnum receptaculum, lutosissimis muris

muris circumvallatum deductam, stagnare sinunt
operarii ad usum, ut in promptu sit in Maris reci-
procationibus, quam salis vocant *materiam primam*.
Hanc *primam* salis *materiam*, isto receptaculo, *Palu-*
de suppeditante dicto, Anglicè a **Feeding-Pond**,
comprehensam, usus tempore, in quadrata ejusdem
Luti receptacula, sed ambitu minora, & altitudine
fere *sesquipedalia*, derivant, Ternario ordine dispo-
nuntur ut plurimum, plura, pauciorave, pro valo-
re prædii, ubi Sal conficitur. Radiis autem Solaribus,
præstituto tempore, aqua minime salsa exhalata,
gradatim per omnes receptaculorum ordines, ad
Cisternam, ut plurimum, tectam, aquam falsam dedu-
cunt, quam, lixivium quum sit, in *lebetibus* ferreis
decoquunt, ablatâ spumâ, & indito quodam coagu-
lo, ex *albuminibus ovorum*, & *facibus cerevisiæ*, do-
nec Sal apparet. Lixivio omni in lebetibus ab-
sumpto, salem ipsum concretum in *cratibus* repo-
nunt, formâ *infundibuli*, ut, insigni amarore à puris-
putis *salsis* partibus *destillante*, Sal *Univocum* restet,
quod in *Cella* reponunt in usus Emptorum.

De Nitro
in Thermis
Bathon.

Destillatio hæc, sive liquor decedens à sale in cratibus reposito adeo *Amara* existit, ut uno ore omnes
τὸ μὲν πρὸν, **The Bitter**, indigent. Liquamen hoc
amarum canibus & pecudibus Scabiosis applicant in-
digenæ, & in cutis defædationibus humanis vix ullum
sentiunt præsentius remedium. Sane hoc audacter
pronunciare audeo, me nunquam saporem *amarum*,
absq; *Nitri* existentia, in aquis Mineralibus observas-
se, neq; Sal *amarum* à Nitro diversum unquam in-
venisse. Idem notavit pridem *Andreas Baccius*,
quum scripserit: *Aquæ quo sincerum magis habent*
Nitrum, eo sunt *amariores*. Et in *Thermis Bathonicis*
Sal commune & Nitrum adeo arcte cohærent, ut sa-

Amari liqua-
minis usus.

De Nitro
in Thermis
Baben.



‘Oto experimento Stiriarum Nitri in *Libro* meo edito
‘super hac re, communis salis *cubi* apparuere ipsis
‘Nitri Stirii infixi, quem admodum in Fig. 2. Stirii-
‘arum *Regalis* Balnei videre licet. *Huc usq; Ipse in Vita*
‘*mea.*

Disq. Phys. de
Orig. Font. c. 9.

French. Spad.
Ebor. c. 14. p. 10.

Quibus addo, Marinam aquam pure salsam non esse,
sed sapore præditam composito ex *amaro & salso*, unde
Doctissimus *Lydiat*, de salsedine Maris, Mare duobus
nominibus, apud Latinos, notum scribit. *Mare enim*
audit, quasi *Amarum*: & *salum*, quasi *salsum*; quod Ni-
tro marino sali admisto, acceptum refero. Lacum eti-
am *Palestinae* Ἀσφαλτίην dictum, adeo *amarum* esse, &
salsum dicunt *Geographi*, ut piscium genus in illo su-
peresse non possit.

Nitrum & sal
Alcali, in Sti-
riis; non alu-
men.

Quinetiam ut menti veritatis avidæ satisfactum sit,
an partes *aluminosas* aliquas, crysalli supra memora-
tæ in se involverent, observavi *drachmas sex* prædi-
ctas, post strepitum, fluxum, & liquefactionem supra la-
minam candentem, *minuti unius* spatio, & amplius
paululum, ad *duas drachmas* redactas (parte *tertia*
bina absumpta) capitis quasi mortui calcis albissimæ,
quibus solutis, filtratis, & evaporatis, ipsissimum
sal *Alcali* denuò apparuit, cum *amarore* solito quod
acidi affusione, fermentabat, & candenti laminæ im-
positum, nullo modo *liquefcere* visum est, *crepitabat*
autem, *saltabatq;*

Seperatio
Thermarum
salis ulterior in
Nitrum &
Alcali.

Ad ulteriùs investigandum, an *Amarum* illud in-
tra Nitri suspicionis ambitum cadens, ab *alcalisato*
sale dirimere potueram, sale in *calce* iterum disso-
lutum filtravi, & cum ad *cuticulam* evaporaveram,
in albicantem canitiem, in frigidantem, penetran-
tem, & *amaram*, exeruit se partim; ab *alcali*, in
cujus amplexus ruebat antea, multum distinctum;
partim verò in *succum* quendam *inspissatum*, iisdem
qualitatibus

qualitatibus præditum, quem *succo Nitri primitivo* similem judicabam; ambo autem super candentem laminam reposita, *strepitum* ediderunt, & *liquecebant* ut prius, calcemq; *amaram* minorem relinquebant; *salemq;* puto dissolutionibus, & coagulationibus iteratis, *strepitando*, & *liquefciendo*, Nitrum & *Alcali* omne amissurum. Notandum verò, quod *sal Alcali*, dicta ad calcem proportionem, post singulas probationes, majori quantitate quam *Nitrum*, se aperte exhibuerit; *Aluminosum* autem nihil apparuit.

De Nitro
in Thermis
Bathon.



Quosdam autem puto me hoc in loco ita intelligere, ac si *Antiquorum Nitrum* insinuarem à me observatum, & arcanum illud in aprium proferrem. At vero probe novi *illud*, quam *Nitrum sub judice*, paulo aliter descriptum. Nam *Plinius, Dioscorides*, aliiq; *Roseum* fuisse tradiderunt, & pene *purpureum*, quo in *purpura* tingenda utebantur antiqui; *album* tamen inventum erat, quod propius ad communis *salis* naturam accedere observatum, ut *Dioscorides* l. 5. c. 30, 31. testatur. Imo *Alumen* referre *Baccius* affirmat: *Alumen* quoq; ipsum, inquit, *quædam Terræ salsugo* intelligitur, simile admodum *Naturali Nitro*, ut *Commune* videmus *alumen album*, *splendidum*, *roseo* foris colore, & *spongiosum*, quibus etiam notis à *Dioscoride* *Nitrum* describitur. Rationem reddit, lib. 1. cap. XXII. *Alumen* et si quadam naturaliter unctuositate participet, potiores tamen partes obtinet *salis*. Quare ubi sincerum nascitur, nullum habet illius fervescentiæ signum, imo igne admoto retundit flammam. Hoc etiam dicere non vereor; Si in *album Antiquorum Nitrum* verum quisquam inciderit, illud a *Nitro Bathoniensi* acerrimum judicium distinguere vix posse, quod *Sal Nitro-Sulphureum* quum fit, communem *salem* ar-

Nitrum Bathoniense propius accedit ad Nitrum Antiquorum.

l. 5. s. 8.

De Nitro
in Thermis
Bathon.

Antiquorum
Nitrum alcali-
fatum.

De Aq. Min.
p. 88.

Exam. Aq. Min.
Gall. p. 52.

p. 52.

ctissime amplectitur, & cum eodem mistum intimus, calce, & ignescendi modo, *Alcalisatum* æmulatur.

Nitrum *Antiquorum* verum ex *Ægypto*, & regione illi vicinâ, ad se delatum memorat Nobilissimus *Boyleus*, quod gustu sal *Alcali* referre testatur. Et paulo post: Si vero in rebus hisce exquirendis curiosi essent *Ægyptii*, nullus dubito, quin inter fontes & puteos, salibus alcalisatis impregnatos plures invenirent. Experimentis enim factis de industria super *NATRON*, quo nomine *Ægyptiacum* Nitrum verum vocant Sapientes, à Legato quodam, mente Scientiæ avidiori prædito, ab Oriente proficiscente, dono datum, Nativum illum salem inveni eadem cum alcalibus factitiis phænomena varia exhibuisse. Regalis etiam Scientiarum Academiæ Ingeniosi *Parisienses*, Examine aquarum Mineralium Galliæ nuper edito, Balnea *Borbonensia* l' *Archambault*, in *Bourbonnois*, ipsissimo *Antiquorum* Nitro impregnata observarunt. Nitrum, inquit, ad quod Academiæ Secretorum Naturæ mystis Aquarum salem Balnei *Bourbon* l' *Archambault* referre placuit, Nitrum est Verum ab Antiquis descriptum, & vulgò ita nominatum quod sal plantarum in cineres redactarum sulphureo fixo simile, à Sale Petræ chymicis quibusdam Nitrum dicto, distinguatur. Item, inferius paulò: *Natron* *Ægypti* & *Borax* naturalis Nitri species sunt, ad quod etiam pertinet *Margæ Sal*, qui sulphureus est; magis autem salem Volatilem plantarum, quam *Alcalia*, refert. Salia hæc Nitrosa omnia sulphureum quiddam in se comprehendunt, quod in sale Petræ non alcalisato deest. Alcalisatur autem Petræ sal, quando Sulphuris in Carbonibus ope, ad naturam, & qualitatem salis herbæ Kali reducitur. Salem autem Alcalisatum, & Sulphureo-Nitrosus in Balneis *Bathonensibus*, æque ac *Borbonensibus* abundare

abundare affirmo, & majori etiam quantitate inesse observavi; adeo ut *Antiquorum Nitrum* non minus *Bathonensia Balnea Anglica*, quam *Borbonensia Gallica* imprægnare videatur; nec virtutibus, Balneis dictis *Borbonensibus*, aut Ornamento cedunt, imo, quantum audiavi, Superant, *Bathonica* in *Britannia*.

De Nitro
in Thermis
Bathon.

A Sale Petræ
differentia.

Porro, *Antiquorum Nitrum* a sale vulgo *Petræ* sale nuncupato, differre, inde patet; Quod acetum Nitro-*antiquorum* olim affusum, salis alcali ad morem, *Fermentationem* induxerit. *Acidum* enim corrodendo *Nitrum Alcalisatum* ita vexavit, ut particularum motu intestino succedente, *conturbationem*, & consequenter *attritionem* quandam creaverit. Hinc illud, *Proverb. Cap. XXV. Com. 20. Qui mæsto canit cantilenam, idem facit ac ille qui Vestimentum aufert in die frigoris, aut Acetum Nitro affundit.* Ingratum certe maxime, & iniquo animo ferendum utrumq;. Exasperatur enim aceto Nitrum, iæque ac frigore Nudus aduritur. Jam vero sali *Petræ* aceto, spiritu *sulphuris p. c.* aut spiritu *Vitrioli* affuso, *fermentatio* nulla, aut *ebullitio* insequitur; *Thermarum* autem sali, imo lapidi *sectili*, *margæ*, *ochræ*, & cuicunque salis *Vid. c. 5.* aut *Terræ* generi circa *Balnea* invento, ut inferius plenius constat, & planius ostenditur, affusis acidis, *effervescentia* exoritur, & *fermentatio* apparet, quod *Thermarum* etiam salem ad *Antiquorum Nitri* naturam propius accedere evidentius demonstrat.

Notandum verò נתר Neter *Hebræorum*, ut Nitri nomen
& Chaldæorum נטרא Nitra, Nitrum antiquitus
ita dictum, & Nitrum etiam Naturale jam signate
notare. Interpretes vero Syri, qui chordam arcus
translulerunt, jaculum, quantum viri sapientes pos-
sunt, emisertunt temere, nisi acetum intestina illa sicca
mordacitate sua corrodere posse, & ita iisdem mole-
stum

Hebræum, &
Chaldæum.

De Nitro
in Thermis
Barbon.

stum fore, & ingratum, judicemus; quod conceptu multo facilius existit, quam *montes Hannibalem aceto perrupisse*. Verum prior interpretatio, a *naturali philosophia*, apud *sacram paginam*, præsertim vero *Jobi*, & *Proverbiorum* libris ubiq; fere legenda, petita, *naturalis* magis est, & *secretorum naturæ* mystis saltem, magis arridebit.

Nitrum probatur
ab effectis.

Neq; contrarium, puto, arguunt *effecta*; Authores siquidem *Nitrum* refrigerare, penetrare, & purgare, uno ore affirmant, *priora* duo patent *sitim* sedando, *inflammationes* minuendo, & ad ductos urinarios transeundo velociter; *postremum* autem, per *sedem* operando apparet. *Nitrum* enim, non secus ac alterius generis sal, tam *album* laxare dicitur, quam *urinas* ciere; & de *Aquis Nitrosis* affirmat *Baccius*, *vacuare illas*, *virtute Nitri*, *per album*, & *per Urinas*. Ingeniosi etiam *Parisienses philosophi*, nuper memorati: *Nitrum verum Antiquorum sulphureum quum sit*, & *plantarum Alcalibus similitudinem gerens*, hoc etiam habet cum *iisdem* commune, ut *album* commoveat. Item: In libris IV *Aquæ Balnei Bourbon l' Archambault* drachma una semis inventa *Nitrosi salis*; ea autem quantitas sufficit ad laxandam *album*, eodem modo quo *alcalia* solent commovere *ventrem*. Et quidem quum *purgatio*, ut similis vero existit, per *stimulationem* fiat, *Nitrum*, cæterorum salium more, illam *pungendo* perficiat, & *intestinatorum tunicas membranosas vellicando*, naturam, æque ac *sal Alkali*, quod etiam in se involvit, *stimulatione* quadam ad excernendum provocet. Idem de *Effectis Externis* lavando provenientibus affirmetur, quæ *Nitri* in *Thermis* existentiam nequaquam impugnant.

Quinet ab *effectis* arguendi modus à *Posteriori* solum est, & minus efficax, in *tenebris* quidem, & *palpando*

De Nitro
in Thermis
Ba bon.



pando utilis, experimento autem circa causam occupato cedat necesse; quid enim, ex verbo veteri, *verba audiam, cum videam facta*? Quicunq; etiam hoc opus susceperit ab *Effectis* de Aquarum natura iudicium suum ferre, quod quibusdam Viris sagacissimis certissimum videtur, consideret oportet, ab *Observationum* assiduarum apud locum ipsum habitatum serie crisi*n effectorum* optimam dependere, quod locis distantibus non efficitur, sed moram satis longam ibidem requirit. Qualem autem in hac re progressum feci, perito *Lectri* & *Benevolo*, perlecto hoc *Tractatu*, determinandum relinquo, *viginti annis*, magnam partem, apud locum transactis, quorum curriculo, sumptibus diligentiae paribus, *observationes* collegi, & *effecta* etiam *observare* non destiti.

Jam vero ut ad *Nitrosas* Thermarum *Stirias*, quas, *Balnearum omnium Nitrosæ Stiria.* in Antiquorum Nitri naturæ gratiam, reliqui, rededam; *Stirias* supra memoratas *figurâ* solum, & *consistentiâ* variantes parum, ex omnium *Balnearum* aqua comparavi. Nam

Regalis Balnei aqua, post salem dissolutum plene *Regalis Cras-* imbibitum, & lixivium saturatius inde acquisitum, *fiores.* ad *Cuticulam* decocta, & in loco frigido reposta, ab interiore vitri parte, in quo vaporabat, in Cavitatem ejusdem *Stirias* longas emisit, & robustas, adeo quidem validas, ut communis salis quiddam secum *Stiriae* unâ rapuerint, quod, Stellarum instar in Cælo sereno, in *Stiriis* apparuit, album tamen & forma cubica, in Tesseras distinctum, a partibus *Nitrosis*, visu satis separabile, quibus cubis solide impactis, *Nitrosæ Stiriae* quasi clavatae apparuerunt. Vid. Fig.

I, 2, 3.

Crucis vero Balneum in *Stirias* minores multo exprosit salem, *longas* tamen & *tenuis* valde, numero plures,

Crucis Longiores & Tenuis.

De Nitro
in Thermis
Bathon.



plures, fundo vitri invicem vicinas, distinctas tamen, & mucori materiæ corruptæ adhærenti, haud multum absimiles, quæ, facile friabiles, vix tactum ferebant. Vide Figuras; ubi iv^{ta} *Stirias* binas representat a Vitro remotas, & naturali formâ *majori* exhibitas; v^{ta} vero *Vitrum* ipsum *evaporatorium*, quo *Stiriæ* omnes, ut *naturaliter* se in conspectum dederunt, continentur, *maiores* tamen, notat.

Calidi Regio
similes.

Balneum verò *calidum* majorem multo creavit molestiam, adeo ut duobus aut tribus experimentis tentatis frustra, contra Nitrum in hoc *Balneo* erat tantum non conclusum; postea vero, cum res melius succederet, soluto *sale*, & *lixivio* secundum artem evaporato, quinq; aut sex *Stirias* inde obtinui, *robustiores* multo, *breviores* tamen istis, ex aqua *Crucis* emergentibus, quæ Nitrum *huic* etiam *Balneo* inesse confirmatum dederunt. A quo tempore, *experimento* eodem modo iteratò, *Stirias* *firmas*, & *compactas* reddidit Balneum *calidum*, & æquales fere istis, quas in *Regio* observaveram, quæ *Balnea*, *Regale* nimirum *Calidumq;* eodem prorsus modo *Nitrum* explodunt, & isthac in re, a *Crucis* distinguuntur. Vid. Fig. IV. quæ duas *Crucis* *Stirias* tenuiores exhibet, à Vitri latere. *Major* & *Crassior*, Fig. vii^a *Calidi* est, & *compactas* refert, memoratas primò.

FIG.

5.
1,
l-
n
-
i
o
t
it
-
at
-
n
i-
x
n
-
s
y
-
a
s
e.
s

G.

17

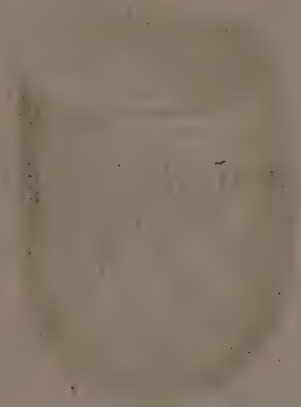


Fig I



Fig II

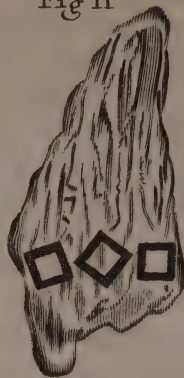


Fig III



Fig IV



Fig V



Fig IV



Amplissimo Domino,
GVALTERO LONG'
de Whaddon, in agro Wil-
tonienfi Baronetto, Ther-
marum Fautori,
SACRA

Fig VI



Fig VII

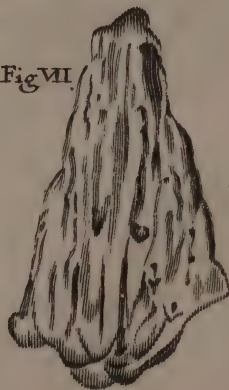


Fig VI



FIG. I, II, III.

Figura I, & II, Regalis Balnei Nitrosas Stirias Crassiores, seu crystallos, notant, Communis salis cubis impactis clavatas: III verò crystallum, sine sale alcali infixò, representat.

FIG. IV, & V.

Figura IV (utrinq;) Crucis Balnei Nitri Stirias longas & Tenuis, justo paulo majores, exhibet, à latere Vitri Evaporatorii. V autem Vitrum Evaporatorium, cum Stiriis naturaliter explosis, denotat.

FIG. VI, & VII.

Figura VII Calidi, sive oblongi Balnei crystallum crassam exprimit, & Regis æmulam. VI (utrinq;) Stirias ejusdem Balnei longiores, & Tenuiores exhibet.

De Nitro
in Thermis

Bathoniensis

Prædictorum
scopus præcipu-
us.

Balneorum omnium exactam differentiam inter se, ex Observationibus prædictis colligendam esse neutiquam affirmo; Experientiæ enim opus est, & observationum plurimarum pensum, quæ singula distincte, & curiose discriminant (ut in Observationum Centuriâ annexâ partim effectum) de hac re certi quiddam solidiq; determinare, huic autem usui inserviant, confirmationi nimirum assertionis quam supra posuimus; Balnea omnia Bathoniensia Nitro imbui, imo Nitro ipso Antiquorum, quod sale Alcalisato, & Nitro-sulphureo constare dictum est superius; & si hoc non sit quod sub hac nomenclaturâ probatæ fidei autores descripserunt, & in re Minerali versatissimis Nitrum appellatur, in notionem Chimæricam per me licet, transeat in posterum, quæ in rerum naturâ fundamento destituitur, & ortum suum Phantasiæ, & Vertiginoso cerebro, acceptum refert.

Argumentum
Nitri a liqua-
mine.

His addendum Liquamen, aut oleum Thermarum salis per deliquium, occlusum, & igne calefactum, in figuram Nitrosam, statim ac frigidum, subito concrefcere; adeo ut necesse non sit, aeris vim secretam, & invisibilem, ab extra accersere, ad creandam metamorphosin, ac istæ Poetarum æque probabilem, cum apertis, & certis naturæ principiis, innate propendeat, & disponatur materia, ad efficaciter illud efficiendum, quod aliunde provenire incassum requiritur. Nec ullus dubito, quin Nitrum æreum, suam Naturali Nitro debeat originem, quod è Terra primo proveniens, in ære fluctuare possit, donec alicubi confideat, & magnetismi more, partibus sui simillimis adhæreat. Et quidem hoc modo magnetismum in capite præcedenti memoratum, quem somniarunt nonnulli, si qui fuerit, intellectum velim; qui mineram Nitri naturalis subterraneam, cui magnetismus innititur, stabilire videtur. Vid. Cap. 9. versus finem.

Ar-

Argumentis *Philosophicis*, ultimo loco, *Grammaticale* adjungo; quod *Nitrosus* ille *Sal* soli præcipue, aut candelæ expositus, *rutilet* valde, lumenq; reflectat, quod notationi vocis *Nitri* consonum videtur, quæ forsân non *Græcia* oriunda, quemadmodum *Autor* est Etymologici Magni *Scriptor*, qui *Νιτρον* *νιτρον*, ab *abstergendo* deducit; sed *Latine* orta potius, a *Nitendo* nimirum, quia cæteris salibus *splendidius* apparet; nisi voces *Græcas* & *Latinas*, Criticorum judicio, *Hebræorum* *נֵיֶר* *Neter* ætate cedere sic necesse, cui quidem idiomatici, ut linguarum *Matri*, dialectus cæteræ obedientiam suam solent præstare.

De Nitro
in Thermis
Bathon.

A Nomine.

Quæ dicta sunt *Veritatis* Indagatoribus non *rixosis*, Naturam *Nitri* & qualitates declarant, *Nitrumq;* puto, *Balneis Bathonensibus* inesse, non probant modò, & etiam *demonstrant*. Qui vero malo quodam genio acti, controversiæ ferram, præfracto animo, *reciprocare* malunt, quam *veritati* acquiescere, sciant, si qui sint, *Apinis*, & *Tricis*, multò minùs *insomniis* ac *deliramentis*, nec *Dignitatis* esse, nec *Otii* respondere.

Autor Tricis
non respondet.

Vid. cap. 9. in
fine.

C A P. VI.

De Sulphure Thermarum.

Capitis Summarium.

Sulphur principium minus principale. Ab eo quod non præcipitatur, non adesse, male arguitur. Sulphuris argumenta a colore, & odore in fusione salium. In Lixivio salis ante fusionem. Sulphuris in Aquis Thermalibus præcipitandi difficultas. A nigro colore argenti in iisdem mersi probatur. Acidum non est solus præcipitator Sulphuris. Erroris causa. Argumentum Sulphuris à rubro liquoris colore in quo dissolvitur. Willisius vindicatus. Magisterium in Aquis Thermarum album est lapideum. Simile alibi observatum. Sal non falsum, est Sal catachresticè.

Sulphur quare
Thermarum
principium mi-
nus principale.]

ET quidem jam ex methodo in Schemate præscripta de Acido tractandum, verum hic proximum Aquarum Thermalium principium Nitro, Sulphur succedit, eoque aptius, quod Nitrum Sulphureum-salem esse superius ostendimus. Sulphuri autem locum inter principia minus principalia, & Secundaria attribui, quod Thermarum aquam licet constituat, non tamen, ut salia Alkali & Nitrum, substantiâ se prodat (in certum enim separandi viam adhuc non incidi) sed indiciiis quibusdam summe probabilibus, ut Acidum, inesse colligitur; ideoq; Constitutivis Thermarum principiiis, utpote alterius generis principium à Salibus diversum,

De Sulphure
Thermarum
Bathon.

verum, *Secundario* annumeravi. Cur autem principiis Constituentibus *primario* Acidum non concretum, & minus visibile in Schemate accensum, in sequente capite ratio est reddita. *Salia* enim præcipue Aquam hanc medicatam *primario* efficiunt; Sulphur vero, quatenus cum Sale mistum, *Salino-sulphureum* salem constituit, ut in præcedente capite de Nitro clarius apparet. Sulphur etiam fermentationis vi valde comminutum, & intimius cum aqua mistum, *halitu*, una cum acido, magnam partem, evaporat. Hinc Ingeniosus quidam inter peregrinandum observavit, Sulphur, quod magna quantitate in Thermis multis abundat, jugiter avolare, neq; post Thermalis aquæ evaporationem, in iisdem apparere; unde rationi magis consonum duxi, inquit, illud potius extra aquas, quam in aqua ipsa, investigare. Nam locis quamplurimis supra Balnea; quæ aquæ Calidæ halitum exceperunt, vidi sulphur adherere. Ut hac de re Curiositati meæ ulterius litarem, canalem aquis Calidis in Austria, dictis Baden, per quem Thermalis aqua perpetuo decurrere solebat, aperiendum curavi, & substantiam à floribus sulphuris parum discrepantem à superna canalıs parte, manu propria collegi, quam pixidibus quibusdam comprehensam potius servavi.

Edv. Brown,
M. D. Lond.
de quo inferius.

Nonnulli autem hic Charybdim vitare studentes, inciderunt in Scillam. Cum enim Antiquiores statu-
erint (quod Autor quidam nuperus etiam asseruit) *Sulphur* ad cuiuscunq; generis Thermas necessario requiri; Novatores hi multis inesse affirmant intrepide. Qui verò huic basi fabricam superstruxerit, indeq; certo concludere non veretur, Sulphur aquis Thermalibus non inesse, quia præcipitando non redditur manifestum, cautum esse velim, ne experimenti Negativi testimonio, positive determinet, donec vitriolum præcipitatum

Simpson. Zym.
Phys. c. 2. p. 7.

Ab eo quod non
præcipitatur
non adesse male
arguitur.

De Sulphure
Thermarum
Baithon.

cipitatum viderim, quod adesse conceditur; & si in aptum *præcipitatore*, qui particulis isthoc modo dignoscendis, fuerit undique oppositus, forte non inciderim, rationibus etiam aliis contrarium suadentibus; opinioni fatuæ non tantum tribuerem, ut instantia comparata, à *Calce Viva* desumptâ, inducar *nasum* proprium suspendere, & *oculos* eruere, qui, quousque possunt, contrarium evincunt.

Sulphuris argumenta a colore & odore, in fusione salium.

Nam si *Thermalium* aquarum Contenta, quæ impuriore sacchari *ideâ*, & colore primò apparent, crucibulo indantur, ut ad fusionis statum *salia* perveniant, candente Crucibulo, & priusquam paulò *salia* funduntur, *Color* & *Odor* Sulphureus percipitur, sensimq; adeo sætet, ut in qualibet ædis parte interiore Sulphur redoleat; & quemadmodum ad fusionis statum *salia* adproperant, decrescit *Sulphur*, *Odor* etiam *fætidas*, & *color cæruleus*, minuuntur, adeo ut, *fecum* instar, & *recrementi*, calcinando depereat, & in purissimo sale nequaquam reperitur; aquarum autem *Thermalium constitutionem* eum *sale* unâ ingreditur; & easdem; cum cæteris memoratis, partim componit. Addo me lixivium salis ante fusionem apparasse, quando partes omnes *Sulphureæ* non fuerant absumptæ, fætoremq; *Sulphureum* adeo *nares* meas perculisse, ut celerrime istius *sensus*, si quid sit, testimonium obtinuerit. Jam vero, donec in aliquid inciderim, quod *cærum* colorem *Visui*, & fætorem pure *Sulphureum* *olfactui* præsentaverit, quod *sulphur* non esse evidenter apparet, *sulphur Thermarum* hoc esse credere, & vocare, non desinam. Observavi (fateor) sæpius colorem *cærum* versus fundum flammæ, in *candelis* accensis, quarum Compages oleosa, suo modo *sulphur* referebat, verum quùm odor *Sulphureus* non appareat, verè *sulphureum* non esse, nec dicendum,

dum, constat. Limus etiam *Thermarum*, manibus, Cataplasmatis more applicatus, exiccatusq; *Sulphur*, cunctaq; *nifam* habere datur, redolet aperte. Mineralis cujusdam substantiæ genus memorat *Freuchius*, recrementis ferri haud abfimile, quod igni traditum, & colorem *cærum* exhibuit, & odorem *sulphureum*, gustu autem retulit *Vitriolum*, indeq; vitriolum parari poterat, & tractu temporis, omnino fere in *Vitriolum* mutatur. Et quidem licet *Sulphur*, & *Vitriolum*, in Telluris vicinâ sint invicem commista, adeo ut hujus prædominium *Vitriolum*; illius autem excellens quantitas, *Sulphur* denominet; non tamen inde sequitur vitriolum in *sulphurato*, aut sulphur in *Vitriolato* corpore non adesse; neq; colore *cæruleo*, & odore *sulphureo* præditum, *Sulphur* non fuisse; in quo ambo conjuncti, inexistentis *Sulphuris* spem aliquam relinquunt, tamen si *Sulphur*, & *Vitriolum*, tam aciditate, quam aliis quibusdam, inter se convenient. *Sulphur* etiam, & *Vitriolum*, in eadem palude se invenisse *idem* testatur.

De Sulphure
Thermarum
Bæbon.

Spadacren. Ebor.
c. 14.

ibid.

Quinet *Sulphur* cum sale corpus unum constituit, quod transeundo in lixivium unâ, & chartas in filtrationibus penetrando apparet, & haud aliter quam fortioris ignis vi, *notabile* existit, quo salis corpus aperitur, & *solvitur* continuum, ut *fusio* succedat, ita ut qui non ambo, *neutrum* præcipitat, nisi *sulphur* à sale *separatum* fuerit, quod haud ita facile credo, efficitur, nisi *ignis* adjumento, quo *sulphur* absumitur. Adeo ut *aquæ extinctionis calcis vivæ* instantia ad *rhombum* non fit, ubi *sulphur* separatum decoquitur, & præcipitatur, *hic* vero non item, cum *sulphur* in sale resideat, eique uniatur, & pars corporis existat, quemq; alterius defectu, voce insolitâ, *salino-sulphureum*, aut sesquipedali vocabulo, *Alcalisato-Nitro-Sulphureum*.

De Sulphure
Thermarum
Barbon.

Nob. Boyl. de
Aq. Min. p. 50.

Tam ochræ
quam Luto,
Sulphur adha-
ret.

Joncl. Subf.
Bath. p. 15.

phureum salem indigito. De hac re ita scribit *Autor* prænobilis: Si Sulphuri contigerit, cum sale, aut Minerali quopiam subterraneo, quod nos latet, & odorem ejus peculiarem suppressere possit, aut dissimulare, complicari; illo potest aqua, saturatè satis, obscurè tamen imbui.

Notatu etiam non est indignum, *lutosæ margæ*, unde *limus*, sive *Lutum* constat præcipuè, Sulphur adhærere, quemadmodum ochræ acidum; quòdque *margæ* quid *sulphureum* à *sulphure* imprimatur, ut ochræ aciditatis aliquid ab *Acido*. Imò, tam ochræ, quam *Luto*, Sulphur adhæreret. Nam si *Penicilla*, quibus Balneorum Aquaductus inferiores obturari solent, & luteo hoc colore saturatius inficiuntur, remanserint illota, odorem fætidum emittunt, *Cloacæ* cujusvis haud secundum; & ochra ipsa in communi aqua diutius macerata fætidissima existit; quod fætentì intra ochram Sulphuri, in secundo Capite superius attribui-
mus. Jam verò, si *margam* etiam præcipitaveris & ochram, nisi Sulphur ab utraq; seperatum dederis, Sulphur non apparet, sed liquorem præcipitantem faller, & indiscriminatum manebit. Imò purissimum postea sulphur non sine terra adhærente inveniri observatur. Quis autem, nisi mentis inops, sulphur naturale, infans, & impurum, cum *Marga*, *Ochra*, & *Sale* complicatum, & minime maturum, aquis Mineralibus inhærens naturaliter; æque ac sulphur seperatum, fæctitium, adustum, defæcatum, & maturum, in aqua Thermarum, aut quacunq; alia decoctum, & solutum, eodem modo præcipitandum speret?

Quinetiam, circa *Bathoniam*, in agro D. Georgii Clark Swainsvicensis, Pyrites quosdam Sulphure, & forsan ferro abundantes, tam crassos, & mole majores; quam *Tennes*, latiores, & laminosas (vide Figuras)

p. 6.

Autor

.aut

orem

com-

anen

rgæ,

ad-

mar-

chræ

nam

ibus

, &

rine

aud

utius

atra

bi-

s &

Sul-

let,

neâ

tur.

in-

om-

in-

la-

que

am,

gii

&

jo-

Fi-

as,



*Pyritas Sulphureus Crassus,
ut Sulphur*

*fractus & inflammatus,
appareat.*

Fig.

J. ma

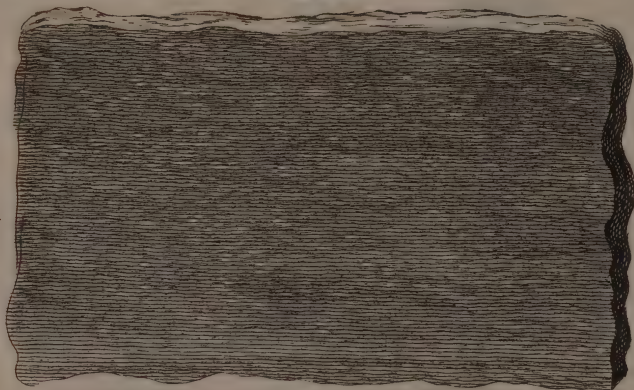
Pyritas Sulphureus

Tenuis, latior.

Fig.

2. da

J. Savage, Sculp.



guras) intra *Margam* sepultos, & effossos, cum *marga* ipsa adhærente, collegi, & in vicinia quadam prope pontem dictum **Lambidge**, utriusq; generis magnam copiam nuperrime observavi; qui in pulverem redacti, & calcinati, factorem *Sulphureum* adeo fortem emittebant, ut *Matthæus Reeve* Aurifaber *Bathoniensis*, & adstantes alii, se tantum non suffocatos judicaverint. Pyriten talem *Sulphur lapidosum* Bauhinus appellat. Majorem etiam quantitatem pulveris, & *Pyritibus* dictis, iterum calcinavi, & *Sulphur* in iisdem abundare, & *Odore*, & *Colore*, summe manifestum, deprehendi. Ut ulterius procederem, calcinatis *Pyritibus*, & *Salibus* quibusdam additis, *lixivium* apparavi, quod gallis additis in colorem *Nigro-purpureum* statim vergebat, & brevi post *atramento* simillimum, quod aciditati *Sulphuris* in *Pyritibus* attribuo. *Lixivium* enim cum *Pyritibus* sine salibus factum, cum gallis *purpurascere*. Imo *Sulphur* & salia invicem commista, absq; *Vitriolo*, colorem istum *atramentosum* creare valent, & hac etiam aqua *Sulphurata* vitriolum referente, alteri *Nobilissimi* Autoris, *gallas*, aut infusionem earum simulanti opposita, perfici possit.

De Sulphure
Thermarum
Bathon.

Hist. Font.
Boll. l. I. c. X.

De Aq. Min.
p. 51.

Recipe *Pyritam prædictorum partes tres*, *Salium*, *Aqua Sulphurata* *Petræ, Communis, & Alcalisati dicti Sandever, ana partem unam*: calcinentur, *F. Lixivium*, & *filtratur per chartam*.

Hæc aqua gallis commista, nictu oculi, instar atramenti evadit; quod à *sulphure* & salibus *alcalisatis*, quibus sui generis, forsitan *ferri* in *Pyrite*, *aciditas* inesse possit, sine manifestâ *Vitrioli* aciditate, provenire existimo. Non nego tamen quin *Vitrioli* etiam *immaturi* quiddam, in his *Pyritibus* latere queat, partibus quibusdam aliis compositis, quas

De Sulphure
Thermarum
Barbon.

A nigro colore
argenti Ther-
mis immersi
Sulphur proba-
tur.

Spadacren.
Ebor. c. 14.

Peregrinat.
Hist. p. 21. fol.

De Baln. Nat.
& Aq. Min. c. 6.

impræsentiarum, ob alterius generis negotia, intelligere haud licet.

Quinimò, quàm inde quod *Thermarum* aqua argen-
tum nigro colore, non luteo, intingat, Sulphuris ni-
hil inesse concludat; argumentum hoc ad hominem
revertitur, & veritatem illustrat. Color enim quem
Sulphur solutum argento, tractu saltem temporis, im-
pertit, non tam luteum est, quam *Nigrum*, prout fa-
cile apparet injiciendo argenteam monetam quamli-
bet in *Sulphuris* decoctum cum vivæ calcis aqua pa-
ratum, quod colorem reddit illi argenti istius quod
Balnei Scatebris imponendum curaveram proximè
æqualem, adeò ut discrimen vix sentiatur; ne dicam
luteum quiddam, cretam potius quam auream natu-
ram referens, in argento *Balnei* aqua tincto, haud
secus ac a *Sulphure* soluto, primò evenire solet, haud
rarò observari. Testatur etiam *Frensbius* argentum
in *Sulphurati Knaresburgensium* Putei aquam injectum,
primum luteo colore tingi, dein nigro; aurum autem
ab eadem nequicquam mutatum. Idem in *Balneo*
quodam apud Exteros notavit *Edvardus Browne*,
Medd. Londinensium Coll. Reg. Soc. & Censor, *Tho-*
mæ Equitis Aurati, & Medici haud ita pridem
Norvicensis Clarissimi, filius πολύτερος, & μάλα πολλά

Πλάσσειν

Et Mores hominum multorum vidit, & Urbes;
quod fricato *Turcæ* manibus nummo, dum è Ca-
taractâ descendebant *Thermales* aquæ, momenti di-
midio effectum conspexit. Idem etiam argentum
ultra pedis unius distantiam *Thermarum* halitu colore
aureo infectum vidit. Porro *Jordenus* argentum co-
lore aureo tingendi vim *Bitumini* attribuit, quod
Sulphuri intra *Bitumen* invento potius debetur. Ar-
gentum enim in aquam *Sulphuratam* quamlibet im-
mersum,

merfum, primò *luteum*; brevi *nigrum*, dein verò *Nigerrimum* evadit. Quinet *actuli* è mundo muliebri in *Thermas* deciduæ, subsidentes, & in fundo, post moram saltem aliquam ibidem, repertæ, & observatæ, maximam partem *nigræ*, parte vero aliqua *sub-aureæ* apparent. *Fumus* etiam, sive *Vapor* à soluto sulphure *aureus*, abs oleo *Vitrioli* & *Tartaro*, in *Tartaro Vitriolato* conficiendo, præcipue si majore solito proportionem ingredientia coiverint, ortus, argentum à sordibus purgatum, eodem colore quo *Thermalis* aqua, aut ejusdem *Limus*, intingere observatur. Vaporibus etiam *Sulphureis*, atomis subtilibus, aut Effluviis, cum aqua mistis, metalla *alba* tingendi facultatem *Frenchius* assignat.

De Sulphure
Thermarum
Baithon.

ubi supra.

Nec quidem apud me extra omnem controversiæ aleam ponitur, optimum, saltem *solum* sulphuris præcipitorem, *Acidum* existere. Decocto enim Minerali isto in aqua *Calcis vivæ*, liquor affuso Spiritu *Vitrioli*, in *luteam* & albidiorē multo *consistentiam* subito mutatus, postea subsidens, non *Sulphur*, sed *calcem vivam* præcipitavit. *Sulphur* itaq; majorem licet sætorem ediderit, non tamen ita manifestò præcipitatum, ac oleo *Tartari* apparuit, quod *Sulphur* proprio colore, sine *lactea opacitate* permanente, præcipitatum dedit; unde observavi Quod *calcem vivam acidum aptè præcipitet, si una cum calce Sulphur fuerit decoctum*; *Sulphur* autem ipsum decoctum ut prius, *fixo sale præcipitari melius: ubi vestibis propriis, sine albis, apparet; non tamen adeo sætere ut quod ab acido præcipitatur.* Notandum etiam *S. Cløssum*, in præparatione illa *Lactis Sulphuris*, quā *viva calce Sulphur* aperitur, *Sulphur* dirigere præcipitandum *Vitri- nâ*, quæ, ob innatum sibi *Tartarum*, *Sulphur* deberat. Et quidem quum partes *acidæ*, & non *acidæ*

Acidum non
est solus præci-
pitator Sulphu-
ris.

Observatio ad
rem.

Vid. Schrods
Pharmacop. in
pr. Lac. Sulph.

De Sulphure
Thermarum
Barbon.

in Sulphure contineri, in sequente capitulo traditum sit; Alkali *acido*; & *acida non acidis*, opponuntur commodius. Apagesis itaq; positio ista, *salia fixa sulphuri solvendo*, non verò præcipitando, idonea esse.

Erroris Cau-
sa.

Erroris hujus ratio forsan inde petenda, quod *albicans* materia ab affuso *acido* præcipitata, *parum* examinata; habebatur Sulphurea; Si Sulphur, inquit, *aquæ extinctionis calcis vivæ incoctum fuerit*, aqua ea, non jam uti prius, à *salis fixi*, sed ab *acidi affusione*, colorem album acquirat. Jam vero, ut *albedinem* in Thermalis aqua abs oleo Tartari, aut sale aliquo Volatili, purè Salso in eandem injecto, non à Sulphure, sed a materiæ cujusdam lapideæ præcipitatione provenire rectissime autumet; ita in aqua extinctionis calcis vivæ, cui Sulphur iucoctum est, *albus* ille color, non Sulphuri, aut lacti ejus, sed *calci vivæ*, ab *acido Alkali in calce* opposito præcipitata, verissime debetur. *Albedo* siquidem multum oritur à calce vivâ, quemadmodum præcipitari Testimonium abunde declarat, quod postquam parumper subsederit, separatum & igne probatum, calx non viva jam, sed *mortua* conspicitur; commovetur autem potius Sulphur, agitur, & inciditur, quàm præcipitatur ab *acido*, quod factorem tetriorem creat, nunquam autem aptè præcipitat. Præcipitatio verò oleo Tartari effecta, quod *calcis sali*, alcali analogo, unitur, & *sulphuri* opponitur, manifestò est, & sine teste Sulphurea.

Non me latet in præparatione *Lactis sulphuris superius* memorata, Sulphur etiam *acido* præcipitari; imò *acidum* præcipitare, quod *acidum* dissolvit; quod verò *salia fixa dissolvant Sulphur*, & non præcipitant, illud est de quo meipsum dixi me habuisse, sollicitum;

tum; ne dicam materiam ex aqua calcis cum sulphure incocto, *fixo sale* præcipitatum, affusione prima *albedinem* induere; color autem *albus*, nisi mistum agitetur fortiter, diu non moratur, sed brevi, proprio colore, *sulphur* descendit. *Acida* itaq; sulphur solutum præcipitant; *fixa* vero *salia* Lixivialia dissolvunt, & præcipitant. Nam *sal Tartari*, & *Tartarum* ipsum, dissolvunt *sulphur*, oleum autem *Tartari* præcipitat; quod *Tartaro* etiam *Urinæ* innato superius adscripsimus; tametsi (*sateor*) *acido* intra *Alcali* contento facultatem tam solvendi, quam præcipitandi sulphur, quidam attribuit; ut & *acido* in calce viva, ab igne contracto, vim penetrandi sulphur in aqua calcis decoctum, omnino assignat; quum aqua calcis, lacti bullienti copiose affusa, prædicti *acidi* ope coagulationem inducat.

De Sulphure
Theriacali
Bastion.

Simpson
Zymolog. Physic.
c. 9.

Porrò, si *Thermali* aquæ incoctum sulphur, *luteo* colore illam non inficiat, nihil *sulphuris* inesse inde *pestime* arguitur. Color enim quem Sulphur dissolutum, & diutius incoctum, aquæ impertit, non tam *luteus* est, quam *Lixivialis*, & *Rubeus*; ideoq; *Schroderus* regulam hanc tradit in præparando lacte sulphuris; quod postquam Sulphur, & Tartarum coiverint, debeant ebullire, donec omne sulphur solutum sit, liquorq; rubeus appareat. Colorem tamen non nego à *Tartaro* intendi. *Closseus* autem in alio præparandi modo, ubi, vice *Tartari*, *calcem vivam* usurpat, quæ *rubeam* tincturam ex se nullam communicat, præcipit; Coque donec partes tres aquæ sint consumptæ, ruboremq; liquor contraxerit instar Sanguinis, ex Sulphure dissoluto. Colorem vero aquæ calcis in qua Sulphur decoctum, & solutum est leviter, *luteum* quidem sive *aureum* esse *sateor*, quum autem Sulphur aquæ diutius incoxerit, & aquæ partes tres consumptæ

Argumentum
Sulphuris a
rubro liquoris
colore in quo
dissolvitur.

De Sulphure
Thermarum
Bathon.

Thermarum
aqua Sulphur
dissolvit.

Thermis lapis
Calcarius non
inest, nec ali-
quid calci vivæ
simile.

Spadacren. Ebor.
c. 6. p. 61.

Willisius vin-
dicatus.

sumptæ fuerint, ruborem summum apparere, ut *Clof-
seus* affirmat. Porro, aqua Calcis a floribus Sul-
phuris leviter incoctis colorem *aureum* evidenter
acquiret, qui tamen argento, colorem primò *lute-
um*, dein *nigrum* affigit; quod in aquis etiam
Thermalibus observatum, hoc tantum discrimine,
quod *Thermalis* aquæ color, cui *Sulphur* diutius in-
coquitur, non *flavus* est, sed *Lixivialis*, & vergens
ad *rubedinem*, quod a sale fixo procedere potest,
haud secus ac in lacte Sulphuris *Tartarato* evenit.
Jam verò, si lapis aliquis *calcarius*, aut aliquid
Calci vivæ simile, in iisdem lateret, idem color
aureus, ut in aqua extinctionis calcis vivæ cui
Sulphur incoxit, appareret. Cum autem sal *fixus*,
sine *calcario* lapide, aut calce aliqua *viva* Ther-
mis insit, color ejus non *luteus*, sed potius, a
sale *fixo*, *rubeus* observatur. Quinet Sulphur in hoc
liquore *rubeo* dissolvi inde constat, quod argentum
immersum, haud secus ac in *Thermis* ipsis, colo-
rem primò *luteum*, dein verò *nigrum* acquirat;
Sulphur itaq; in iisdem, licet non *veluti aqua ex-
tinctionis calcis vivæ*; solvitur tamen ac a *sale
fixo*, aut *pure salso*, solet dissolvi. Et quidem
dum de solvendi Sulphuris imperio certant *Alcalia
& acida*, quidam hoc officium, his rejectis, *oleo* at-
tribuunt. Imo *oleum*, ob unctuosam ejusdem natu-
ram, Sulphur *Unice* dissolvere se sæpius exper-
tum *Frenchius* affirmat. Quicquid autem de aqua
Calcis alii judicent, *fixum salem*, eundemque in
Thermis Bathonenfibus, Sulphur aperire, inferius pa-
tebit.

Ex dictis constat, quàm injustè *Willisii*, Celeberri-
mi sui Temporis practici, candori, *nigredinem* suam
Autor gloriosulè affricuit, eo quod in *Tractatu*,
quem

quem scripsit, de *Sanguinis incallescencia*, Sulphur *Ther-*
marum aquis incoctum solvi posse affirmaverit, quod
bilem illi magis commovebat, quàm *amorem* concili-
 avit, quòd calcem vivam, aut Lapidem analogum, aquis
Thermalibus, unà secum, *incante* attribuerit. De hac au-
 tem re ulterius dicam, quod cum clarissimus ille Vir,
 tum in Vivis, a me experimenti istius decoquendi Sul-
 phur & Antimonium in Aquà *Thermali* iterationem li-
 teris petierat, bene meminerim me quiddam utriusq;
 post duas etiam filtrationes præcipitatum, & in vase
 a Sale fixo (quod adesse Autor suspicatur), nisi qui
 in aquis resideret, de cuius existentia tunc temporis
 Autor noster exhibuit se minus sollicitum, immuni
 satis, decoctum, ad eundem transmississe. Sulphur
 autem præcipitatum, fateor, leviter solum decoctum,
 quantitati incocti Sulphuris comparatum, erat valde
 exiguum, adeo ut aquæ colorem immutare vix pote-
 rat; nonnihil tamen Sulphuris continere observavi;
 quod illorum, in quorum numero Autor noster, no-
 titiâ indignum non est, qui in aquis *Calcarium Lapi-*
dem, aut, verbis propriis, *Terram quandam Calcineam*
 contineri affirmant, Sulphur tamen illas negant dis-
 solverè; iterumq; asserunt, *in aqua Calcis Sulphur dissol-*
vi: Salem etiam fixum Sulphur dissolvere Autor affir-
 mat, negat tamen *Thermarum* aquam idem perficere,
 licet Sale etiam fixo illam abundare contendat: neq;
 tamen *Sal acidum*, inquit, purum putum esse videtur,
 sed idem cum Sale quodam Alkali combinatur. Etenim
 si aqua ista ad siccitatem evaporetur, Sal quoddam fixi-
 oris naturæ in fundo vasis reperietur, utpote quod ab af-
 fuso quovis spiritu acido effervesceat.

Ad maiorem rei certitudinem, Nov. XX. Anno Dom.
 1685. experimentum iteravi, & ex uncis duabus aquæ
Thermarum, cui Sulphur incoctum fuerat, ultra gra-
 num

De Sulphure
 Thermarum
 Bathon.

Contradictio.

Sulphur in
 Thermalibus
 aqua iterato dis-
 solutum.

De Sulphure
Thermarum
Bathon.

num unum Sulphuris Spiritu quodam acido præcipitatum inveni; *fixum* autem *Sal*, ex eadem quantitate *grana tria* præcipitavit. Quod Thermalis aqua illi sæpius experto Sulphur non dissolverit, (cujus tamen contrarium mihi sæpius evenit, unde verissime Hippocrates, ἡδὲ πάλιν σεραφῆ) Erroris sui causa videtur quod exiguam nimis aquæ quantitatem, leviter decoxerit, quæ Salem *fixum*, ea quantitate, quæ ad multum Sulphuris solvendum requiritur non contineret, cum libra una Aquæ Thermalis, Salis utriusque Grana tria vix comprehendat. Thermarum autem Salis Lixivium, in quò augetur Salis quantitas, additum, Sulphur Aqua ipsa potentius dissolvit. Neq; mirum videatur Thermales aquas Sulphur dissolvere, cum Alcalia, sive fixa Salia, in iisdem prædominentur, quæ Sulphur, ex ejusdem mente, propriè dissolvunt. Si vero Sal acidum, aut aluminosum quoddam, in Thermis præpolleret, ut præfractè nimis & temerè, ne quid dicam gravius, Auctor statuit, tum sulphuri solvendo ineptas, ad præcipitandam tamen aptas esse, lubens concederem. Imo fixorum Salium tantam copiam Thermis eo fine puto præcipuè divinitus concessam, ut Sulphur, illorum ope, facilius solvatur; & cum, si quando Sulphur in aquis Thermarum solutum esse videatur, erroris occasionem esse Auctor arbitratur, quod decoctio in vase facta fuerat, in quo quum decoctiones fieri solent, aliquando forte Sal *fixum* ei incoctum fuerit; ita ut solutio sulphuris à portiuncula salis fixi, quo vas illud imbutum erat, perficiatur; rogo, si ad sulphur solvendum tantarum virium fixi Salis portiuncula existat, an istius Salis fixi quantitas, quam in Thermalibus aquis contineri, & proportionem Salibus cæteris tam longe antecedere, Observationes evincunt; & ipse etiam fassus est, postquam Epistolam meam ad Dn. E. G. Typis mandatam, sui

Vid. Observ.
Miscellan.

ante *Tractatus* sui impressionem, in manus ejus tradideram, ad ejusdem Sulphuris *solutionem* minùs valeat?

De Sulphure
Thermarum
Bathon.

Magisterium
insipidum est
lapideum. Vid.
Obs. 81, 82.]

Confiteor insuper *Magisterium* album insipidum, aut pulverem impalpabilem Sale *Tartari*, aut alio quovis analogo, aut pure Salso, aquæ affusi, in fundo vasis observatum, *Sulphureum* non esse, multo minus *aluminosum*, sed potius *lapideum*, quod *Thermis* commistum *fermentationem* promovet, ut supra est dictum, & alias plenius restat dicendum, quum ad *Hypothesin* nostram, de *Thermarum* calore, suo loco, pervenerim. Alterationem Mineralis aquæ *Lacteam*, & pulverem insipidum, Oleo *Tartari* præcipitatum, memoratum supra, in aquis *Scarburgensibus*, & puteo Sulphureo *Knaresburgensi*, observavit *Simpsonius*, quem pulverem *alumniosum* esse statuit. Quantum autem an aliquid *Aluminis* aquæ istæ in se contineant, quod *Simpsonius*, sententiæ suæ tenax, ubiq; affirmat, Doctissimo Viro *Roberto Wittio*, M.D. & Medico dum in vivis, celeberrimo, (de quo in sequenti Capite plura occurrunt) cujus erat Provincia, determinandum reliqui. Hoc autem addo, pulvere in *Thermis Bathonen*sibus apparente simili, quod præcipitatum erat, *aluminosum* non fuisse, ex autopsiâ & testimonio Medicorum Clarissimorum qui pulverem viderunt, & Ornatissimo *Scarburgio*, præ cæteris, notissimum. Neq; *alumen* in australibus, aut occidentalibus *Angliæ* plagis inveniri, unquam inaudivi, quod in partibus magis *septentrionalibus*, magis abundat.

Simile alibi observatum

Hydrolog.
Chym. passim.

Tent. Hydrolog. p. 118.

Non Aluminosum.

At vero, ne quisquam me hac de re sinistrè intelligat, assertionem fateor hanc huic *basi* inniti, pulverem albissimum ex aquis Thermalibus *Tartari* Oleo præcipitatum, eundem prorsus esse cum illo, quem aliquando observaveram, per decubitum sponte præcipitatum; dum

De Sulphure
Thermarum
Barbon.

Vid. Obs. 83.

Vid. Obs. 82.

Not. in phar.
mac. Aug.

Sal Catachrestic-
cum.

Vid High-
mor. de Hyst.
& Hypochondr.
pass. Resp. Epist.
in fine.

Color Lacteus
partim ab Oleo
Tartari.

plures aquæ cados evaporarem, & apud me jam est, minus *album* autem & Tenuem, qui aquæ fontanæ incoctus, aqua per chartam trajecta, Oleo *Tartari* præcipitatur, non secus ac iste qui *Thermarum* aquis continetur, & *albissimus* est. Sin autem aliquis pulverem hunc *Salinum* reputaverit; & forsan *aluminosum*, consideret oportet, quomodo *Sal illud*, aut quicquid aliud essentiali sua proprietate nudatum, saporem *Salso-austerum* nullo alio admisto, tam cito amittat, ut inter coquendum solum *insipidum* reddatur. Nullo alio admisto, dixi; Nam nonnulla, & speciatim *Aqua Calcis* *Salia* mista, reddunt *insipida*; de qua *Zuelferus*: *quinetiam huic aquæ recenti Salia volatilia jungerem, moxq; vidi effectum sc. Salium dictorum totalem destructionem, & eorum in calcem, vel pulverem insipidum indissolubilem, omni odore, & Sapore privatum, ignisq; violentiam in posterum strenuè sustentem, conversionem.* Hic vero *Thermalis* aqua, dum decoquitur, sponte pulverem *insipidum*, qui *Salis* ideam nunquam induit, fundo vasis & lateribus apponere solet, quem eundem cum illo Oleo *Tartari* ex aqua ipsa præcipitato, omnino judicamus. Negare interim non possum quin *Salis* nomen non *Salino*, sive alicui quod *Salsum* nunquam fuit, *Saccharo* nimirum, aliisq; tribuamus *Catachresticè*, quæ in aliis quibusdam proprietatibus cum *Sale* communicant. *Alumen* novi in fontana aqua solutum, filtrata aqua, & *Sale* Oleo *Tartari* præcipitato, saporem *Salis* *diminutim* possidere, tantum autem austeritatis & stipticitatis remanebit, quantum ad naturam *Salis* indicandam sufficiat.

Addam ultimò, colorem *Lactæum* Oleo *Tartari* per deliquium instillato apparentem, a *Tartari* Oleo partim, si non præcipue provenire. Nam si aquæ *Communi Bathoniensi* (in qua nihil *Sulphuris*, *Lapis* autem *sectilis*, & *Salis*

Salis forsan perexiguum existit) *Oleum* istud com-
 misceas, idem color *albus* apparet, & *nubecula* con-
 spicitur, quæ paulatim subsidens, in fundum se præ-
 cipitat, & coagulum abs *Olei* natura cum aqua non
 miscendâ, oriundum videtur. Videtur etiam aqua *al-*
bedinem, & opacitatem suam *Lacteam Tartaro* deliqui-
 um passo magnam partem, *partim* vero materiæ *lapi-*
deæ sive *Lapidi* fecili præcipitato, in communi eti-
 am *Civitatis* aqua, præcipue observato 18 Aug. 88. (de
 qua re videatur cap. 9. acceptam referre, cum ex *Oleo*
 isto alterius loci aquæ simpliciori, absq; *Lapide* præ-
 dicto instillato, *idem* non eveniat. Hinc apparet
 quàm belle ab *Autore* nostro sit conclusum: Ergo *Ther-*
mas Bathonienses *Sale* quodam indolis *acidæ* imprægnari
 manifestum est; quippe si *Sal* quodvis *alkali*, aut *volatile*
pure Salsum aquis earum admisceatur, præcipitatio mox
 in iisdem excitabitur, eademq; turbidæ, lacteæq; evadent.

De Sulphure
 Thermarum
 Bathon.

Partim a mate-
 ria Lapidea
 procedit.

Verba fere pri-
 ma.

Lapsus in Lit-
 mine malum
 omen.

C A P. VI.

De Acido in Thermis.

Capitis Summarium.

Acidum principium Primariò Constituens. Thermarum aqua primò distillata non est acida. Acidi cujusdam evaporati argumentum ab ochra. Vitrioli ab Atramento. Aqua Thermalis frigida coagulat lac. Non aqua distillata, sed residua. Aciditas complicata. Partim a Sulphure. Non est succus concretus, sed Vapor, aut spiritus. Spirituales aquæ Thermarum partes vitrum penetrant obturatum. Responsio ad Ryetium. Acidi evaporati argumentum ab Ochra. Ab atramento. Ryeti observatio de analogia Vitrioli, Aluminis, Sulphuris, & Nitri. Acidum insitum, & adventitium. Omnium Balneorum aqua cum gallis & acido purpurascit. Præcedentium Confirmatio. Domini Furis historia. Metallicum minerale metalli nihil continet. In arena Vitriolum non solutum haud manet. Experimento probatur. Experimento alio confirmatur. Inter arenam novam & veterem discrimen. Ratio discriminis. Arenulæ non sunt marcasitæ. Præcedentium illustratio. Aliud Experimentum. An Alumen Naturale tingat cum gallis. Controversiæ finis. Ochra est acida, & forsitan Vitriolica. Experimentum aliud. Naturalis Vitrioli Embryonati generatio. Cl. Wittii paragraphus, de Natura Salis anomali. Finis Examinis.

Acidum cur
principium pri-
mariò constitu-
ens.

P Rincipiis Thermarum Constituentibus Primariò Acidum accensui, quod sapore & halitu, ut sulphur colore, & odore inesse colligitur. Cum autem in Experimentis

perimentis quibusdam circa *Balnei* contenta, glebulae quasdam *acidas*, naturam *Vitriolicam* referentes valde, illamq; sapientes, mihi experimentis aliis intento, observasse videar, in compositionem *Aquarum Thermalium* vitriolum, aliter quam *immaturum* forsan, & minus perfectum, admitti debere, illasq; partim componere, temere non affirmo; quod ex vapore quodam *acido* nondum condensato, potius quam in succo aliquo *concreto*, in salem evecto, constare videtur. Nihil autem *acidi* est *Thermarum* aqua distillat-
De Acido in Thermis Bathon.
Aqua primo distillata non est acida.
Vid. Obs. 53.
Spadacr. Eb. c. 7. p. 67.
Aq. Min. Gall. Ex. p. 63, 64, 103.

onibus, quamvis *seriò* & *sæpe* repetitis, elicere poteram. Aqua etiam à distillatione residua, distillata illa *salsa magis* & *acidior* evasit. Idem in *Spadana* aqua *Eboracensi* observavit *Frenchius*; & Ingeniosi *Parisienses* Philosophi in *Aqua Vinosa* distillata *Balnei Vic le compte*, in *Auvernia*; item in aqua *Spadana Germanica*; ubi distillando nihil *acidi* in aquis istis observare poterat.

Nec mirum videatur quod *acidum* in *Aquarum Thermalium* contentis non appareat; Nam *volatile* quàm sit, & *vaporosum*, halitu consumitur, & *vaporando*, in aerem, ubi forte concrescit, emissum, pro tempore amittitur, & omninò licet dispareat, *malum* tamen cujusdam *genii*, aut spiritus instar, annulos *ferreos*, & *clathra fenestrarum ferrea*, in ascensu corrodit, quemadmodum *capite secundo* notatum, ubi de *acido* in aquis *Thermalibus* traduntur *plura*.

Et quidem cujusnam generis *acidum* sit impræsentiarum determinare haud libet. Sulphur & salem *Thermis Bathonicis*, iisdemq; *aciditatem* inesse dictum est superius; utriusque *aciditatem* spiritus *acidi* inde extracti satis arguunt. *Sulphuris* & *communis salis aciditas* è præcedentibus apparet, & in sequentibus ulterius.

Acidum in Thermis complicatum.

Ec Acido
in Thermis
Bathon.

De Therm. l. 5.
c. 11.

Non est succus
concretus, sed va-
por aut spiritus.
Vid. cap. 9.

De Baln. Nat. &
Aq. Min. c. 15.

ulterius probabitur. Addo acidum nitro & alumini
inesse, aquasq; medicatas inde acidas reddi: *Acidus*
sapor, inquit, *Baccius*, haud proprius atramentosæ aquæ
est. Nam multæ sunt acidæ ex aliqua alia mixtura, si-
cut *Albulæ*, quæ *Aluminosæ* sunt, & multæ acidæ in
Puteolano Nitrosæ. *Vitrioli* itaq; nomen, utpote ma-
gis notabile, pro quovis acido, hætenus etiam & in-
posterum usurpatum, non ita ad ipsum *Vitrioli* sale
acidum, aut aciditatem potius, restrictum velim, ut
alterius generis aciditatem omnino excludat. Nobis
enim sufficit, si acidum sit in *Thermis*, licet sale acido-
salso, (quod tamen, rite intellectum, non negamus)
non imbuantur, à quocunq; genere, fonte, aut pro-
sapia, aciditas proveniat, quæ in vapore quodam,
aut substantia spiritali primariò, potius quam in sa-
le, aut succo aliquo concreto, ante salis *Alcali* & *Acidi*
congressum, & inchoatam fermentationem, consi-
stere videtur.

Porro de hac re audi Doctissimum *Jordenum* ita
differentem: Miscetur etiam in aquis medicatis, sub-
stantia quædam spiritalis a Mineralibus dum generan-
tur, & in solutis principiis existunt, proveniens, aqua
substantias illas spirituales transeunte, & præsertim si
fuerit actu calida; calore enim ad imbibendum magis
apta redditur, Et eodem calore attenuata, corpuscula
plura continere potest, quam cum frigida extiterit, ut
in Urina apparet, quæ nisi frigida, contenta, sive se-
dimentum, non deponit. Spirituales hæc substantiæ, in
Balneis, nisi ab effectis, ægre observantur; sedimentum
enim nullum post evaporationem relinquunt, & in subli-
matione, ac aqua ipsa, sunt æque volatiles; neq; iisdem
augetur aquarum pondus, nec odor saporve alteratur
multum, nisi magna quantitate in aqua existunt. Nulla
itaq; certior explorandi via, an aquis insint, quam ab
effectis

effectis reperitur. Idem, puto, de *vapore* aut *spirituali* substantia *Acidi* dicendum, quæ in sedimento, sapore, aut substantia visibili in Aquis, *obscurè* se prodens, in *effectis* planius occurrit, & *exhalando* evaporat.

De *Acido*
in *Thermis*
Bathon.

Quod verò substantia *spiritualis*, aut Vapor *acidus* sapore percipiatur, & Aquæ in *Thermis Bathonicis* pondus etiam addat, ut ex *Observationibus Hydrostaticis* evidenter apparet, *corpoream* inde esse, & majori solito quantitate *Thermis* inesse, merito colligitur, licet magnam partem postea *evaporet*. Imo notatu dignum est in *vitro globoso* longioris colli, instar *calami Scriptorii*, propter hujusce rei experimentum de *industria* parato, *Thermarum* aquis Calidissimis pleno, obturato subere, & cera obsignato, *spirituales* hæ substantiæ ad sensum vaporantes, vitri collum *tres digitos*, aerem si excipias, *vacuum* relinquent. Quando ad *frigidity* statum aqua devenerit, & ponderata fuerit *frigida*, infra pondus *calidæ* frigida subsidet. Scio *communem* aquam igne calefactam, simili prorsus modo, in vitro obturato, *subsistere* frigidam, quemadmodum *Observatione* 89, & Notâ subsequente, relatum; discrimen tamen hinc apparet, quod Communis aqua vix dimidia ad *Thermalem* quantitate *evaporet*, & in *Thermali* partes medicatæ *exhalent*, quod de Communi, ubi non sunt, dici non potest. Quod autem particulae avolantes *acidæ* sint inde constat, quod, iisdem amissis, aqua *Thermalis* cum gallis non purpurascit, neque diutius servata *frigida*, lac coagulatur, quum aqua diu non servata *utrumque* perficiat. Substantiis hisce *spiritualibus Thermalium* aquarum *penetrandi* vim, magnam partem, tribuendam existimo, quæ *subtiles* adeo sunt, ut ipsum *vitrum* penetrant, illudque summa cura occlusum, aut

Substantia *spiritualis* in *Thermis* abundat.

Vid. Obs. *Hydrostat.*

Vitrum *penetrat* obturatum.

De Acido
in Thermis
Barbon.

Spadacr. Ebor.
c. 7. p. 67.

aut subere obturatum; pertransire solent; quemadmodum in Spadanâ aqua Knaresburgensi observavit Frenchius; ideoq; qui penetrationem desiderant, aquam calidissimam potare debent, ut suo loco dicendum restat.

Font. Spad. des-
crip. (Ryeticio
interprete) c. 2.

Gæringus &
Ryeticus resu-
tati.

Neq; me movet quod in contrarium statuit Philip-
pus Gæringus, quod Spadanâ aqua translata, & majoris
ponderis reddatur, & mensura minuatur, ob spiritus
defectum in hominibus vitali analogum, quo amisso, Ca-
daver aquæ ponderosius redditur, quod Ryeticus quoq;
observatione secunda postea confirmavit. Nam dum
vita manet, corpus inspirato aere inflatum pondere
renititur; unde vesicæ, aere plenæ, natantibus sup-
positæ, corpus vivum tantum, non Cadaver, elevant.
Levitas itaq; visa, si qua fuerit, potius aeris inspirato,
& intra vivi corpus contento, quam spiritibus ali-
quibus, ut vocantur, vitalibus, nisi quatenus aere
partim constantibus debetur; quod aquis minerali-
bus, præsertim frigidis, ob respirationis defectum,
competere non potest. Porro, si spiritus dicti sub-
stantiales fuerint, & spirituales, sive activæ magis
aquarum particulæ, his amissis, necesse est ut una
cum mensura, pondus etiam minuatur; aliter absur-
de fati sequeretur, minorem ejusdem aquæ quantitatem
pondere, majorem excedere; & spiritus modò memo-
ratos, nescio quos, momenti parum in se continere,
quum substantiales non fuerint; Spadanamq; aquam,
tàm cum, quàm sine, spiritibus, ejusdem virtutis, &
efficaciæ existere, quum per translationem nihil
amittatur; imo majori forsan, eo quòd aliquid (de
quo ipsi viderint) inter transferendum accedat,
quod Cadaveris hujus aquæ pondus auget.

Quin-

Quinetiam *acidum* in *Thermis* exhalare inde arguitur quod Terra quædam *Lutea*, sive *ochra*, cum *Balnei* halitibus copiosius ascendat, ibiq; magis appareat, ubi *halitus* opponitur, ut alibi est dictum. *Ochram* autem hanc Terram *acidi* judicandam esse censeo in eaq; *acidum* nidulari, ac in Luto *Sulphur*, quæ non adeo est *insipida*, ut acorem omnem excludat, cum colorem cum *gallis* nigriorem conciliat, & *astringens* existat, ut in sequentibus clarius apparebit. Jam vero, etsi non ita facile sit rationem assignare, cur *acidum*, ac *Ochra*, non sit æque oculis subjectum, aut *Ochram* reddat magis *acidam*; attamen si supponamus non in *succo concreto*, sed *solutis principiis* immaturum adeste, per *halitum*, tenellum existens, & *vapore* solum constans, transeat facilius, nec in *consistentiam* coire, sed halitibus *magnam* partem evaporare possit. Et quidem cum inter principia *Thermarum* salina sit hoc discriminis, quod *alcalisatus* sal & *Nitrum* sint in *succo concreto*, *acidum* autem in *halitu* solum, aut *vapore* *nondum* condensato, sive in *succum* redacto, necessum videbatur ut principium *Activum*, motu, subtilitate, & penetratione *Passivis* præpolleret, quod *halitum* potius *spiritualem*, aut *vaporem* quendam *acidum*, quam *succum* aliquem *inspissatum*, aut *concretum* *salem*, postulare videtur. Eo tamen non inficias cum *sale alcali* *acidum* congregiens, *salem* aliquem *acido-salsum* postea efficere, ut in *Tartaro Vitriolato*, ex *Autoris* mente, luculentius apparet; aciditatem verò *primariò* aliunde provenire, & in *sale Alkali*, per modum *affusionis* agere, capite Nono docebitur.

De Acido
in Thermis
Bathon.

Evaporantis
Acidi argumen-
tum ab ochra.

Sal acido-sal-
sum in Ther-
mis quando fit

Vid. Cap. 9.

Porro commune *Vitriolum* evaporare aptum esse *Atramentum* confirmat; quod *aeri* expositum, *tectum* licet, mole tamen sua sensim *minuitur*; & tandem
O *evanescit*,

Ab atramento.

De Acido
in Thermis
Barben.

De Aq. Min.
Sect. 4. N. 2. p.
35.

Aciditas partim
a sulphure.

Spadacr. Eb. c.
16.

Hist. Font. Boll.
l. 2. c. 1.

De Aq. Min. p.
23.

evanescit, nisi salis & gallarum particulæ avolare intentes, invicem implicatæ, *Mucorem* crearent, qui fecum superiorum, sive *Capitis* vocati in cerevisia, more, atramenti superficiem obducens, *decrementum* sistit. Idem in gallarum infusione, & gallis ipsis pulveratis observavit Nobilissimus *Boyleus*, ideoque infusionem recentem, & pulverem non vetustum, in experimentis suis, usurpare solet. *Thermas* autem si ab *Antlia* sumatur aqua omnem aciditatem vaporando non amittere, hinc apparet; quod aqua *Thermarum* frigida coagulet lac, ut ex *Observatione LXXX* intelligere licet. Imo à libris octo ad unam destillatâ *Thermarum* aquâ, quarta libræ pars lac coagulat, cum aquæ in recipiente libra una nihil tale effectum reddet; quod ab acidî cujusdam, forsan *sulphuris*, aciditate procedit, sale *sulphureo* in fundo remanente. Nam sal *albissimum* & depuratum, in quo nihil deesse videtur præter *Sulphur*, non ut aqua coagulat; Sal verò minus albus & impurius, ante calcinationem, quâ *Sulphur* antiquum absumitur, & novum dari non apparet, in aqua *Thermarum* solutus, & lacte commistus, lac *schistum* efficiet. *Frenchius* etiam in Mineralium omnium solutis principiis naturam *sulphureæ* aciditatis quiddam in meliorem fermentationem, & in perfectum statum digestionem paravisse affirmat. Et *Bauhinus*: Nonnullæ aquæ admodum *sulphuratæ*, quæ sunt siccæ, & *Stypticæ*, verunt, eroduntq; nimis, propter aciditatem nimis abundantem, ac minus tuto propterea usurpantur, quod idem in atramentosis continget aquis, cinereisq; & calcinatis. Imò ex *sulphure* communi solo, salem crystallinum, saporis nonnihil *Vitriolatæ* formari posse, Auctor quidam Nobilis, experientia propria edoctus, testatur. *Quinet* è *marcasitis* quibusdam in *Anglia* repertis non parum

parum sulphuris, sulphuri communi haud dissimilis, idem obtinuit.

De Acido
in Thermis
Baïbon.

Porro in ipsius sulphuris minerâ Vitriolum, Alumen, & Nitrum latere, Ryetius testatur: Sulphuris autem minera, inquit, omnis, impura est, & chalcanti, aluminis, & Nitri particeps, ut re ipsa, singulis horis conspiciamus. Solent enim ii qui succos minerales excoquant, hunc observare ordinem. Primum ignis vi, ex ipsa sulphuris Minera, pinguiorem & aeream partem, quæ purum Sulphur est, extrahunt. Terram autem reliquam sulphuris hic ab ipsis appellatam, Solis radiis, & pluvie, in area depurata, per aliquod tempus exponunt, deinde hanc aqua perfundunt, & factum per macerationem veluti lixivium igne decoquunt, & in certas formas congelatam reducunt, atq; efficitur atramentum Sutorium satis bonum. Relictam autem post factum atramentum subsidentem Terram iterum aeri exponunt, & brevi post tempore, adjecta humana Urina, facta aliqua cum hac maceratione, colatum liquorem in massas excoquunt, & verum inde provenisse Alumen conspiciunt. Quod si quarto, id quod etiamnum instar sæcum subsidet, torrere velint, & aqua simplici macerare, Extractam filtratione aquam in verum & legitimum Nitrum coquere poterant. Quinet Pantaleon Keller Illustrissimi Ducis Wirtembergensis chymicus, tradente Bauhino, addebat se in Marcasita una invenisse omnis generis metallicâ, Sulphur, Sal, Vitriolum, Alumen, Ferrum, Plumbum, Argentum, Cuprum, & lapides Lazuli colore, verum separari non posse. Notandum verò aciditatem ut dictum, ultimò ascendere; hinc Jordenus: Spiritus vini in distillationibus cerò primum ascendit, utpote aquæ vapore magis Volatilis, & optimus est; Spiritus autem acidus, qui in Sulphure, Vitriolo, Alumine, aut aceto existit ulti-

p. 98.
De aqua Spadan. Obs. I.

Observatio Ryetii.

Kelleri.

De Therm. Boll.
l. I. c. I.

De Baln. Nat. &
Aq. Min. c. 7.
in fine.

Vid. Cap. 2.

De Acido
in Thermis
Bathon.

mò elevatur, & quo majori copia distillatur aqua, eo aqua distillata acidior evadit, & quæ restat magis adhuc acida remanebit. Nec aliunde quam ab aciditate provenire potest quod *Thermarum* aqua Calida, aut recenter frigida, bullienti lacti affusa, aut cum eodem alitercunq; mista, ignis ope, coagulum efficiat, & hac in re cum *Acidulis* conveniat; nam quasdam aquas medicatas *Thermas* esse & *Acidulas*, evidenter apparet, de quo alibi fusius egimus, ut de lacte à *Thermarum* aqua coagulato Capite 2 in fine. Porro, *Acidum* distinguo in *Insitum*, & *Adventitium*, sive *innatum*, & *superinductum*; *acidum insitum* dico ad generationem Mineralium apud locum plurimum conferre: *Adventitium* verò ad destructionem, & caloris gradum in *Thermis* necessario requiri, ut latius Capite Nonò dicendum restat, ubi de natura, & modo *Fermentationis Corruptivæ*, & viribus in excitando in *Thermis* calore, de industria tractabimus.

Vid. c. 9.

Omnium Balne-
orum aqua tin-
cturam cum gal-
lis purpuream
exhibet ab acido.

Vid. Obs. chr.
præcipue:
Obs. 21.

Et quidem ut artificium colore aureo tingendi vulgare hic præteream (de quo in superiori capite satis dictum) quod *spumam* etiam & salem armoniacum attinet, utpote parum momenti in se contentia; *Vitriolum* in *Crucis* Balneo, & calido negat Autor, eo quod gallæ tussæ, & iisdem infusæ, neq; purpureum colorem, neq; nigrum creabant. Quantum autem veritatis in se contineat hæc assertio, cuivis apparet, qui experimenti adeo facilis laborem subibit; quod si unquam tentaverat, gallas ejus aut visum in culpa fuisse suspicor, quod colorem purpureum permanentem, & vividum minus observaverit. Quibus Testimonium addo, & experientiam clarissimorum Virorum Domini *Edvardi Greavesii* Baronetti, & *Nathanaelis Highmori*, M. D. qui ambo cum

cum gallis experti sunt, & in Crucis Calidiq; Balnei aquis tincturam *mecum* unà viderunt. Cum Doctissimo *Greavesio* observavi ulterius, quod cum Antliæ Balnei calidi aquam, gallarum quantitate perexiguâ in aquæ Uncias Sex injectâ, colore *purpureo* tinctam ad satietatem usq; notaveramus, & gallarum aquam *atramentosam* abjeceramus, ut ad alia experimenta procedere liceret, ejusdem Balnei aqua clara, eodem tempore cum præcedente ab antlia advecta, frigidior tamen multo, ad eluendum vitrum casu injecta, *purpuram* indueret, quam *infusionis* prioris particulis, circa vitrum manentibus retulit acceptam.

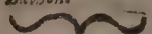
De Acidis
in Thermis
Barbon.

Prædictis etiam quid *roboris* accedit, quod licet *quercus* folia, nisi in eadem diutius macerata, *Regalis* Balnei aquæ colorem *parum* alterent, *secamenta* tamen aut *cortex* ejusdem interior, in Omnium *Balneorum* aqua, colorem reddunt gallis additis, *magis purpureum*; *Regalis* verò Balnei aqua tingat *saturatius*, ut in omnibus experimentis fieri assolet. Idem etiam accidit à Seminibus *Sumach* contusis & infusis; *balauistiis* autem injectis evidentissime; adeo ut cujuscunque generis *Thermarum* aquæ gallarum portiuncula immista, si aqua fuerit calida, in *purpuram* mutetur ilico; color autem, quàm qui *Secamentis quercinis* efficitur, citius decrescit, & à vigore pristino celerius remittit. Quibus addo quod cum *moles* lignea, in *Regalis* Balnei medio, annis retro XXIV, *Henrico Chapman* Prætoris, fuerat erecta, *Tigna quercina* optimo robore constantia, in Balnei fundo ad *Crucis* dictæ basin constituendam jacta, colorem *Thermilibus* aquis adeò *nigrum* induxerunt, ut provectioris ætatis *medicus*, qui à multis annis locum incoluisset,

Confirmatio
præcedentium.

Sam. Bave,
M. D.

Re Acido
in Thermis
Batbon.



coluisset, causam non advertens, *Thermas* valde conturbatas, virtute omni spoliatas fuisse, & inutiles redditas affirmaverit. Idem etiam apud *Crucis Balneum* observavi, in *Marmoreâ* mole magnifica *Drummondianâ*, erigendâ secundo die Augusti, A. D. MDCLXXXVIII, *Benamino Baber* Prætoris secundum; de quâ fabricâ vide plura *Capite X*, in quo ejusdem *Iconem* exhibuimus.

D. Furis Historia.

His ita se habentibus *Regali Balneo acidum* (forsan *Vitriolicum*) concedere non injurium existimo; reliquis autem *Balneis* denegare injustum, quum iisdem evidentiis ab illorum singulo appetatur jus. Experimenti itaque hujus veritate in dubium vocatâ, suspicio in cætera cadat haud immerito; *Fabulæ* enim non illepidæ apud *Academicos* olim memini de *Domino Fure*, Et

De Baln. Nat. &
Aq. Min. c. 15.

Quid facient Domini, audent cum talia Fures? quem in *Tabernis librariis* valde occupatum, *debitorum* libro eo nomine erat solitum inscribere; quicumque autem in *Tabernis* unicâ tantum vice deprehensus fuerat, *tesseram* totam cognoscebat, & pretio soluto abstergebat, hoc jure, quod qui semel hoc nomine *Testibus* damnaretur, quinquies, decies, aut vigesies antea possit idem perpetrare. Merito itaque *Totalis Summa* ab eodem exigenda. Et quidem in aquis licet, ubi color atropurpureus cum gallis apparet, *vitriolum* non sit; *acidi* tamen aliquid adesse potest, quum *acida rubedinem peculiari quidam modo conciliare* observentur, ut *Jordenus* annotavit. Idem etiam colorem *Cæruleum*, qui postea *virescit*, *alcalibus* attribuit, de qua re *Capite quarto* latius disseruimus.

Metallicum
minerale me-
talli nihil conti-
net.

Mineram metallicam ita dictam, nihil *metalli* in se complectitur. *Lapis* enim est quem *Freestone* appellamus, ut in *præcedentibus* observatum; & si hic fit

fit adeo facile in *Vitriolum* transmutatus, mirum videatur quod ædificia plurima eodem lapide extracta, *vitriolica* non sint, quæ, aerem longo satis tempore experta, adhuc tamen in *Vitriolum* non commigrant. Neque *Balnei Sabulum*, in quo *mineram* hanc *metallicam* latere affirmat, *Soli* aut *aeri* diutius expositum, aliter *effervesceat*, quam arena quælibet alia, *Solis* aut *Ignis* radiis exposita, *fervere* observatur, Cum *mineralibus* interim *metalla* confundere, haud artis est; & si *metalli* *minera* in *Thermis* sit, istius loci incolis præcipue *gratissimum* præstabit, si quale sit, *metallum* (& potissimum *REGI*, si *Aurum* fuerit quod *Argentum* tingit,) *Orbi* exhibuerit. Nos vero *Mineralium* solum *mineram* ibidem agnovimus, ut infra *Capite* nono clarius apparebit. *Rubricam* autem *ferri Matrem*, in *arena* observatam, ad *mineram metallicam* haud pertinere existimo.

De Acido
in Thermis
Barbon.

Arenam à *Scatebris* ad *antlias* eructatam, quod attinet, in quo *Vitriolum* supponitur non solum manere, ut dictum est superius; si alia argumenta *Acida* adesse non suaderent, de hoc Jure dicam, illum, qui huic solum innititur, *fabricam* tantum *arenæ* superstruere. Colorem autem *purpureum* ab arena cum gallarum infusione mista emergentem, à *Vitrioli* sale non soluto minimè oriri, experimento hoc videtur probabile. In supra dictis observaveram *Thermarum* arenam, acido quovis menstruo in tantum corrodi posse, ut *diutius* non fermentet; sed in *Vitri* fundo jaceat immota; *arenæ* autem huic aquâ communi affusâ, *purpureus* color vividus apparuit; quum probabile haud sit salini aliquid restare posse, post totidem affusiones, quæ ad *Castrandam* arenam necessario requiruntur, imo pene dixissem impossibile. Observatu etiam dignum, infusionem *acidam* non fuisse,

In Arena Vitri-
olum non solu-
tum haud manet.
Vid. Obs. 92, 13.

Experimento
probatum.



De Acido
in Thermis
Bathon.

fuisse, nec à sapore communi aut *naturali* alteratam. Notandum etiam ulterius quod ab Horarum aliquot spacio particulæ *purpureæ* floccos æmulantes, præcipitarent se sponte, unde separatio manifesta insequuta est, aqua etiam ad colorem *pristinum* revertebatur, & *floccida* materia in fundo subsidebat, quæ, aquâ per chartam trajectâ, examini subiecta, insipida apparuit, & nihil *Vitrioli* in se continebat.

Experimento
alio confirma-
tur. Vid. Obs. 93

Porro, arenâ ad libram *unam semis* pondo calcinata, candente crucibulo, arena etiam adeò calidâ existente, ut quando salia funduntur, arenam ipsam *candentem* effundi curavi, salinum autem *concretum* nihil observavi, quod certissime eveniret, si in arena Salis *fusilis* remaneret *quicquam*, ut in aliis calcinationibus non raro observatum. Colorem itaque *purpureum* opinor modo memoratum ab ochra fere insipida, *astringente* tamen, & *minus* acida, potius procedere, de qua *Fallopious* plura tradidit, quæ aeri exposita, *aridior* multo evadit, quàm quùm è balneo proveniret, quod inter arenam *novam* & *Veterem* discrimen quoddam ponat (ochra enim ipsa *diutius* infusa liquorem *nigriorem*, multo reddit, ut statim dicetur) in arena autem *Veteri* acidum ochræ impressum omnino non evaporat, sed, humiditatibus absumptis, impressio ochræ acida siccitatis quasi *unita*, apertius multò se exerit, & fortior existit. Non nego tamen, quin a salibus *acidis*, & forsan *Vitriolo*, primò quidem subterraneis mox vero in aere fluctuantibus, aciditas augeri possit, si arena aut ochra, aeri ubi acida fuerint diutius exponatur; hoc tamen supposito, quod in arena aut ochra eâ *quantitate* acidum adsit, quæ ad aereas particulas sollicitandas recipiendâsq; *necessariò* requiritur, quemadmodum

De Metall. &
Fossilib. cap. 38.

modum in capite quinto ubi de *magnetismo* differui, dictum est superius, & hoc modo *vitriolum* ex arenulis *disjunctis*, ac à pyrite quodam solido, *germinare* concedo. Aliter quomodo in *vitriolum* arena *conver- ti possit ab aere*, nullus video, præsertim quum arena ab innatâ *ochræ* aciditate *acida* existat.

De Acido
in Thermis
Bathm.

Præcedentium
Illustratio.

Ut quæ hæcenus dicta sunt clariora evadant: *Experimentum* non difficile est *Balnei* arenæ aquam calidam affundere, quæ paululum observata, aquam in *luteum* colorem seu *succineum* mutabit. Cum aqua bene saturata fuerit, illam infusioni gallarum adde, colorq; atropurpureus statim apparebit, in quâ *mistrâ* si chartam albissimam paulisper *macera-veris*, quonam colore tincta fuerit statim invenies. Jam vero, si infusionem *frigescere* permittas, *ochra* præcipitabitur, aquamq; magis *luteam*, & *austera* relinquet, & tandem super arenam subsidet, & decantando separabitur. In arena autem noviter usurpatâ, *idem* non apparet, in qua *ochra* humiditate nimîâ *impedita*, seipsam non ostendit, ac quando *ficcior* evaserit, quæ *diutius* servata siccitate sua *madorem* aquæ lubentius absorbet: Adeò ut ex hoc *phænomeno* rationem non video, *vitrioli* existentiam in arena concludere, aliter ac ad *ochram* hanc *astrin- gentem* pertineat, quam à virtute *acidi* cujusdam ei- dem impressâ, qualitatem *tingentem* recipere existimo. *Ochra* enim videtur, ut *alibi* est dictum, Terra *acidi*, in qua acidum ante exhalationem *immaturum* continetur, quemadmodum *Marga*, aut *Lutum* est Terra *Sulphuris*, cui minerale istud intimius adhæret. Quodq; materia hæc *lutea* alterationem procuret, ulterius apparet. Nam si arenæ remanenti prius decantatæ, *ochrâ* abjectâ, aqua calida iterum affundatur, & secunda infusio gallarum infusioni fuerit adjecta, coloris nulla

Aliud experi-
mentum.

mutatio

De Acido
in Thermis
Baithon.

mutatio insequitur; quibus accedit *ochram* ipsam parumper asservatam, & cum gallarum infusione mistam liquorem in *nigricantem* colorem brevi mutaturam.

Gulielmi
Simpsoni,
M. D.

Controversiam finiam, *Observatione* Cujusdam qui affirmat, *Alumen artificiale colorem purpureum cum gallis minime daturum*, quod *Naturali* innatæ ochræ conjuncto, accidere testatur, *tingendi* vi majori ochræ assignata, quam *alumini*; adeo ut de aquâ cum gallis & alumine *purpuratâ* litem hoc concludat, *Alumen* quâ depuratum tingere non posse, nisi ochræ innatæ associatum, quum ochra tincturam efficiat, non *alumen*, nisi quatenus *alumen* propius ad *Vitriolum* accedit. Nam, præterquam quod *Ryetius* supra annotaverat, inter *Alumen* & *Vitriolum* familiaria multa intercedere Autor quidam è Nostratibus clarissimus haud ita pridem observavit; nec non, *Basin Vitrioli Alumen esse*; in plurimis etiam *Alumen* & *Vitriolum* se mutuo referre, nisi quod *Vitriolum* à cupro, aut ferro, nonnihil mutuetur. Idem putavit *Georgius Agricola*: *Alumen*, inquit, atramento sutorio cognatum—— id vel ex eo potest intelligi, quod ex atramento sutorio fiat *alumen*. Cum enim oleum ex eo conficitur expirat *alumen*, quod lutum, quo vitrum vitro junctur, concipit. Atqui ejusmodi lutum, cum, opere perfecto, aqua pura maceratur, in eam *alumen* deponit, quod paulatim vitri instar concrescit. Idem etiam alibi plenius confirmat. *Acidum* itaq; *Vitriolicum* in ochra contentum, qualitatem tinctoriam *alumini* impertit; *alumen* autem, ut à *Vitriolo* distinctum, ad id parum contribuit. *Simpsonius* quidem scribit se ex *Alumine succulento naturali*, gallis & aqua communis, tincturam purpuream saturam obtinuisse, & experimentum istud Ingeniosis & sagacibus sæpius exhibuisse,

Jord. de Bal.
Nat. & aq.
Min. c. 7.

De Nat. Foss.
l. 3.

De Ort. &
Caus. subtr. l. 3.

De Puteo Sulph.
Knarsh. p. 7.

buisse; videtur autem *Vitrioli* suspicio haud inde abesse. Nam abs Ingenui & Humanissimi *Wittii* doctissimo ore aliquando accepi, *Neg; alumen naturale ullam tingendi vim possidere, quod Simpsonius affirmat, totamq; illam de Aluminis etiam naturalis tingendi virtute βαπολογίαν, meram esse fabulam.* Cùm autem protervus ille *Juvenis*, litibus humanis haud ità pridem sit ereptus, quietiorem *Vitam* in posterum speravit *Wittius*, Vir omni laude, & invidià major, cui Nestoream ætatem, serumq; in Cælum reditum, unusquisq; Bonus & Literatus exoptavit, quod evenit Londini XIX Octobris, Anno Dom. 1684. Ætatis LXXI.

De Acido
in Thermis
Bathon.

Cl. Roberti-
Wittii mors.

CUTUS OSSA CUBENT MOLLITER.

Si quisquam affirmaverit ochram esse *Vitriolicam*, Ochra est
aut saltem acidam, non nego, quùm suprà supposui
esse terram *Vitrioli*, aut loquendo generalius, *acidi*;
quod autem hic in dubium vocatur est, An Salis
quicquam *Vitrioli* maturi naturam sapiens, ob ochrà distinctum, in arenà contineatur, aut non solum ibidem remaneat? Et quidem quum *Vitriolum*, saltem perfectum, haud rarò alitèr quàm in majoris molis marchasitis (quales è montibus circa *Marshfeldiam*, propè *Bathoniam*, plures olim collectos *Jonesius* affirmat, præterquam quod de *Pyratibus* in Vicinis montibus dixerat *Turnerus*) non solum unquam reperiatur, quæ aeris, vaporum, pluviarum, aut labentium fontium humiditate resolutæ, mineralibus aquis aciditatem suam hoc modo impertiri solent: quomodo marchasitæ, aut pyritæ notio, disjunctis arenulis, ullà veritatis specie potest competere, sagacioribus relinquo. Imo *vitriolum*, aut alterius generis salis quicquam neutiquàm dissolvi, arenæ minime diminutum pondus, (de quo alibi) post infusionem, certò ostendit. Hoc *Vitrioli* naturalis embryonati generatio

De Acido
in Thermis
Barbon.

De aq. Spadan.
Obs. 1.

ratio ulterius confirmat, quæ Ryetio tradente, talis est. *Chalcantum*, sive atramentum sutorium est aqua simplex, quæ postquam æris venis in terra aliquandiu permixta fuerit, ex æris contactu viridis reddita, deinde condensata, ærisque naturæ particeps reddita diversam secundum lapidis (*Marcasitæ*) aut Terræ, in quibus colligitur formam habet. Acidum autem quodcunque sit, Ochreæ, five Terræ, patet ita arcte unitum, ut nulla arte, saltem crebris aquæ affusionibus, aut dissolvi possit, aut separari. Idem de *Sulphure* in luto dictum, ac de acido in ochra, quod à Luto nunquam adhuc potui separatum distinguere. Neque mirum videri debet, quum acidum in *Vapore* potius nondum condensato, sive spiritu quodam acido, quam in sale aliquo concreto, ut *Nitrum* & *Alcali*, consistere superius retulimus. *Spiritus* siquidem subterraneus acidus ferri aut cupri venas corrodens easdem resolvit; quibus ab aqua pertranseunte dissolutis, *Spadana* exoritur. Notandum etiam aquas Minerales virtutem spiritualem in se continentes recenter haustas, in quibusdam morbis efficaces magis illis existere, in quibus mineralium corpus continetur, unde *Jacobus Theodorus Tabernæmontanus* aquarum medicatarum fere omnium vires, Mineralium animæ, sive Spiritui, aut subtilitatibus spiritualibus, in *Thesauro* suo *Aquario*, insolidum attribuit.

Nec magis urget, quod arena liquore acido corrosa, & cum gallarum infusione mista, colorem atropurpureum aquæ communicet, cum liquor acidus cum gallis sine arena idem perficiet, quemadmodum ex aceto gallarum infusioni, aut decocto addito apparet, quod *Vitrioli*, modo quodam, locum tenens, liquorem ad *Atramenti* colorem analogicè inclinat. Indicio, fateor, manifesto, acidum gallarum infusioni addi-

additum, atramentum efficere; quomodo autem *Sabulum Balneorum metallicum* non nisi à *menstruo acido* ^{De Acido in Thermis Baithon.} *corrosum*, indolem *vitriolicam* induere, inde sequitur, minus video; præsertim cum *acetum* acerrimum, recenti *gallarum viridium pulveri*, aut *frustulis* affusum, colorem *atriorem* multo statim, mox vero *Cæruleo-purpureum*, creare soleat.

Mineram metallicam è terrâ cum *scatebris erumpentem* quod attinet, in *arena* observatam, quæ *menstrui acidi affusione*, & *corrosione*, partim in *Vitriolum transibit*, iterum dico *sectilem* istum lapidem esse quem vocamus *FreeStone*, *Minerale* quidem, fateor, quousq; autem *metallicum*, metallurgis relinquo. Ut partim hac de re *menti veritatis avidæ* satisfactum sit; si *acetum* acerrimum optimumque, in unâ *phiala arenæ* affundatur, & *lapidi isti* pulverato in alterâ, eadem *fermentatio* statim apparebit, idemq; *infusionis color*, à *corrosione*, insequetur; utraq; *infusio colorem* istum æmulatur, quem *limaturæ chalybis aceto* communicant. An verò hoc sufficiat ad creandum *metallicum*, ero melius edoctus, quando intellexerim quod *similitudines veritatem nunquam affligerint*. Quinet *Vitriolum* in *Limaturis*, in *vino albo*, *Rhenano*, aut etiam *communi aqua* infusis eundem colorem *menstruo* impertit, sine *acido* adjecto; verum *lapis sectilis* non nisi ab affuso *acido*; adeò ut *alteratio ab aceto* potius quam à *lapide* procedere videatur. Et quidem hic locum meritò obtinere debet *Observatio*, quam à *Pantaleone Keller Ill. Ducis Wirtembergensis & Tecessis* chymico factum memorat *Bauhinus*: Sane *Observatione* hoc dignum est, inquit, cum *Pantaleon*, *lapidem scissilem per descensum*, ut vocant, *distillatione* experiretur, *ceu oleum nigrum*, in *subjectam aquam* affatim

Minera, non-metallica.

De Therm. Boll. l. i. c. i. verb. ult.

De Acido
in Thermis
Bathon.

affatim defluxit, quod copiose innatans, postea ab aqua separatum; cum autem aquam aliquot diebus in vase reliquisset, ex improvise apparuit vitrioli rubri, instar sacchari candi, tessellatim concreti, copia, quod plane vitrioli communis saporem referebat. Aqua autem prædicta, in qua vitriolum repertum, injecta gallarum decoctione, nigra est reddita. Ideoque atrum tam ab aceto lapidi pulverato, quam limato chalybi affuso colorem, à Vitriolo in utroque latitante, licet fermentatio à parte magis alcalisata procedat, oriri, ex hac analogia sit probabile. Notandum verò lapidem scissilem Bauhini, à lapide nostro scitili, quibusdam etiam scissili, & fissili dicto, multum differre. Nam quosdam domibus integendis in Boll pago inservientes, idem commemorat; quosdam tenues quadratos, instar pugillarum, valde fragiles, & inutiles; quosdam cum variis figuris, quarum alie serpentes, alie limaces, cochleas, chamas, mytilos, quibus figuræ plures quasi insculptæ conspiciuntur. Porro eundem Bituminosum valde fuisse alibi affirmat. Hunc igitur, ait, & quidem eum qui pictos limaces serpentesque exhibet, in Urbem Kirchen delatum, catillo imposui, prius tritum: exarsit in flammam odore gravi bituminoso, fumo denso remisto: nec nisi post horas multas, lithanthracum instar decanduit. Idem prunis impositus, concepta flammâ, in crustas diffiliit: aquæ immersus odorem & saporem bituminosum imprimit, nihilque secius interim denuò igni impositus ardet; lapisque etiam crassiusculus in tenues se resolvit laminas. Lapis autem Noster arenaceus, sabulosus, jejulus, crassior, si cum candente crucibulo candeat æqualiter, neque colorem, neque odorem, notatu dignitatem emittit ullum, nec experimentis ullis Vitriolum, Bitumen, aut Metallum quidpiam, in se continere, unquam

Ibid.

I. I. c. 6.

quam observatur. Alteratio itaq; coloris ab *aceto* De *Acido*
potius, quàm à *lapide* provenit, ut ab aciditate *Vitri-* in *Thermis*
oli in limaturæ chalybis infusione, quæ *acetum* non Bathon.
admittit, cui *ochra*, & *Rubrica*, in arena, in com-
muni aqua infusa, analogicè respondent. E galla-
rum etiam pulvere, & *aceto* mistis, idem color,
ac à limaturâ chalybis, sine *Vitriolo* conspicitur,
quod *acidi* vires in genere, absq; respectu habito
ad *Vitriolum* evidenter demonstrat. *Atramentum*
quoque, *aceto* eidem moderate admisto, multo *nigri-*
us evadit.

Utcunq; res sit (de quâ impræsentiarum ulterius *Testimonium*
non disquiram) ut appareat velle me, in hac lite Wittii de *Sal-*
componenda, ingenuè procedere, paragraphum alle- anomalo.
gam è *Wittii* doctissimi responso ad *Hydrologiam*
chymicam, & quousq; ad *Stirias* salinas superiùs
memoratas referendus sit, penes æquos rerum æsti-
matores esto iudicium. Humanissimus ille *Vir* inter *Resp. ad Hy-*
Mineralium præparationes, quæ ex aquis *Scarbur-* drolog. chym.
gensibus, ope *Samuelis Johnstoni* *Beverleiensis* medi- R. 63.
ci, prodierunt, ab eodem etiam medico ad *Wittii*
um transmissas, *salis essentialis* meminit, quem *Jon-*
stonus vocat *anomalum*, aut *sui generis*, a *factitio*
aut naturali *alumine*, aut *nitro*, multum diversum,
quibusdam licet proprietatibus, *utriq;* responderet.

Ratio videtur, inquit *Wittius*, quod *Para-*
celso notum optime, quod non * corporali-
ter adsint *salia*, sed * percolatè, non in
unaquoq; genere perfectà, sed in *succo pri-*
mitivo; non *singula*, sed *conjuncta*; quæ
nunquam potui ab invicem dirimere. Idcirco *sal* hic
neq; aciditate *Vitriolum*, nec *Stipticitate* *alumen*, nec
inflammabilitate *nitrum*, ullo modo æquat, tametsi in
Stirias se extendat. Tantum addo omnia una adesse,
licet

* Cl. ille *Vir* inteligit
salia adesse magis pura, &
corpuscula salina percola-
ta esse, non impura.

De Acido
in Thermis
Bathon.

Nob. Boylei
testimonio con-
firmatur.
De Aq. Min.
p. 91.

Finis Exami-
nis.

licet in fractis, imminutis, & debilitatis viribus, virtutesq; aquarum dijudicandas ab omnibus. Quibus subjungo, quod Nitrum impurum, aliorum salium mixtura impeditum non poterat se exerere, ut *sincerum* solet, viamq; *optimam* ad mixtam compositi naturam inveniendam fore, crebris calcinationibus, solutionibus, & coagulationibus, *separationem* tentasse; quod si effectum fuerat multum miror *salia* diversa, formis *propriis* & figuris prædita, se non exhibuisse, quemadmodum in *Thermarum* harum sale pariter *anomalo*, eodem modo probato, *Bathonicæ* evenit; & tum quidem fateor me non nihil dubitasse, an *Alumen* gratiam illam meritorium esset, quam Ingenui Viri candor illi *ultrò* attribuit, tametsi in locis *Angliæ* magis septentrionalibus *Alumen* inveniatur. Quinet idem fere sentit *Autor* prænobilis, cujus *autoritate* ad veritatem indagandam stabiliendamq; usus fui sæpius: *Opinari*, inquit, *me prorum invenio, salem istum in aquis nostris purgantibus, & in quibusdam copiose satis inventum, ad nullum salium genus adhuc notum pertinere; sed aut speciem esse, cujus, ut aliorum Mineralium non paucorum, nomine destituimur, aut quod probabilius videtur, indolis compositæ, coalitione quorundam, aut salium omnium memoratorum conflata, aut alterius forsan subterranei salis innominati adhuc, quem latex in transitu suo imbibere, aut absorbere queat.*

Autorem nostrum *vitâ* functum, & ab imperfecto rerum statu, quo Nos laboramus, ad completum remotum, ulterius sequi haud decet; vestigia ejus legere, in eaq; inquirere operæpretium non est; & *Hypothesin* de Caloris *Thermarum* causa, aliter quam *strictim*, hic examinare, circa majoris mo-

momenti alia occupato non vacat. Hoc tamen addam Hypothesin de *Thermarum calore*, licet non igni *subterraneo*, omnino tamen *subterraneis* superstructam, solidis veritatis indagatoribus magis gratam fore, quam illa quæ à notionibus quibusdam *aereis* dependet, præcipue si secum reputaverint nihil *externum*, aquas intra Terræ viscera scaturientes, ratione suadente, calefacere posse, sed potius aliquid quod prope aquas ipsas sit, & intus existat; quodq; *Propinquum* sit, *Activum*, *Durabile*, & *Æquale*; quum aere nihil *inæqualius* aut mutabilius sit, aut *incertum* magis & *inconstans* pluviis.

De Acido
in Thermais
Bathon.

Quicquid etiam *Atmosphæram* creat à *subterraneis*, aut quibusdam *subter* terram procedens, in spatium aeris liberius, ubi diversorum corpusculorum coalitionibus tertium forsitan quiddam generari potest, ascendit, ut in *præcedentibus* est dictum. Sed priusquam ad *Hypothesin* nostram procedendum est, quædam placet de igne *subterraneo*, cujus nuperrius mentio est facta, *Negative* subnectere; deinde vero ad *Positivam* partem, verbo detur venia, procedere. Nam de cæteris principiis *secundariis* Lapide nimirum *sectili*, *ochra*, & *marga*, hoc in loco plura dicere non decrevi, quum illorum *naturam* quantum quidem ad rem præsentem spectat, aut par est, in *præcedentibus* delineaveram, & in Capite de *Fermentatione* de iisdem iterum & *Testaceis* etiam sit plenius agendum; ubi *Testaceorum*, *sectilis lapidis*, *margæ*, & *ochræ* indoles ita clare exponitur, ac si distinctum caput esset unicuique attributum, quod in Principiis *Primariis*, five magis *Principalibus* sale nimirum *Alcali*, *Nitro*, & *Acido*, & propter unionem ejus cum sa-

Q

libus,

De Acido
in Therinis
Bathon.

libus, in *sulphure* necessarium judicavimus; *Bitumine* appendente potius, quam in principiorum numerum *de jure* veniente, de quo tamen in *præcedentibus* sparsim est actum, & Cap. XII. de *industria* magis differendum restat. Relictâ itaq; *Principiorum* doctrinâ, ad *Thermarum* Bathoniensium *caloris causam*, & primò, *Quod ab Igne subterraneo non procedat*, jam descendo.

C A P.

C A P. VIII.

De Calore *Thermarum*.

Quod ejusdem Causa non sit Ignis subterraneus.
Capitis Summarium.

Sol non est causa Caloris in *Thermis*. Neq; Aer, aut *Exhalationes subterraneæ*. Vapores. Antiperistasis. Calx viva. Nec *Fermentatio Generativa* *Jordani*. Neq; Ignis subterraneus. Non datur ignis accensus, nisi ubi *spiracula*. Arguitur à natura ignis. Unde accenditur non apparet. Inæqualis est, & minime durabilis. A loco arguitur. Non in Centro *Terræ*. *Athanasii Kircheri hypothesis* examinatur. Non in vicinis partibus sub ipsis canalibus. A metallis subter terram liquatis arguitur. A vaporibus frigidis elevatis. Non in ipsis canalibus. Bitumen, & ejus species, sub aqua non accenduntur. *Plinius, Agricola, Fallopius, Frenchius, & Morellus, refutati*. De *Camphora* probatur *Plinius notatus*. Ab Ignis pabulo arguitur. Non est Sulphur aut Bitumen. Calor non ab Antiperistasi, eut calce viva. Calx non est dicenda, ubi ignis non fuit. Aer necessario requiritur ad subsistentiam Ignis. *Caroli Claromontii opinio ad Examen revocatur*. *Agyrta apud Thermas*. *Thermarum Caloris causæ proprietates*. Ad *Fermentationem* corruptivam transitus. *Fermentatio à minori mundo illustrationem recipit*. *Thermæ Baiæ unde Calidæ*. Elegans Inscriptio ad pedem montis *Vesuvii*. Ignis subterraneus in *Thermis damnatus*, & pro figmento olim habitus.

AD Ignem non *Infernalem* dico, sed *subterraneum*, gradatim accedendum, ne idem mihi, ac magnis secretorum *Naturæ Scrutatoribus, Empedocli, ac*
 Q 2 *Plinio,*

De Calore
Thermarum
Bathon.

Plinio, huic ex *Vesupii*, illi ex *Ætnæ* montis incendio, fatum contingat, & Vanæ gloriæ, dicent aliqui, aut *curiositatis* meæ, pœnas luam. Priusquam igitur ignem ipsum extinguere conabor, *scintillas* aliquas, & *anopporias* quasdam, Comprimam, & quædam de causis aliis ab *Autoribus* assignatis breviter præmittam.

Sol non est causa
Caloris in
Thermis.

Inter quas, *primo* loco nobis se propria luce reddit conspicuum magnum Cæli luminare *Sol*, quem patrem adeo Juvantem, & lumbis ita indefessis præditum, constituerunt *Periparetici*, ut ad omnes omnium rerum generationes concurrere statuerint, imo Homo hominem, nisi *Solis* ope, ex illorum mente, generare non potuit. Non est nobis animus, *Creaturam* nobilem, benignam & vivificam, gloriâ suâ ire defraudatum, *Persarum* est adorare Solem, *nostrum* vero magna beneficia, quæ à Communi *Creatore*, ejusdem ministerio, accipimus quotidie, *gratanter* agnoscere. Sufficiat itaq; *Soli* dierum, & tempestatum distinguendi provincia, *calore* suo vivifico, & salutari, arbores, plantas, germina, & quæcunq; in superficie terræ posita sunt *recreet*, ac renovet, ire autem in *viscera* Terræ, & per varia obstacula, in aquarum *Mineralium* gremium descendere, *Jovis* adinstar, qui *Danaem* turri licet inclusam aheneâ, fertur violasse, quum radios ejus *murum* etiam aut *cellam* excludere videmus, haud probabile videtur. Optimè itaque *Lucretius* de Sole:

Lib. 6.

*Qui queat hic subter tam crassi corporis terram
Percoquere humorem, & calido sociare vapore;
Præsertim quum vix possit per septa domorum
Insinuare suum radiis ardentibus æstus?*

De-

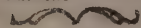
Deinde, si Sol *Stagnantes* aquas, quas radiis suis perpetim reverberat, nequit calefacere, quomodo aquis *subterraneis*, fluentibus & vivis, a radiis suis longius remotis, *calorem* impertit? Porro, quum *hyeme*, ac locis frigidis, non minorem *caloris* gradum obtineant aquæ calidæ Medicatæ, quam diebus *Canicularibus*, etiam in locis ubi sævit Sol, & Tyrannidem exercet, (positâ enim causâ, ponitur effectus, & è converso, tollitur sublata) Cur Soli aquarum istarum calor attribuitur nemini constabit, præsertim si attendat nullas, pari ratione, *frigiditas* reperiri. Imo *majorem* *caloris* gradum *hyeme* quam *æstate*, in Thermis *Bathoniensibus* observari, Capite primo retulimus. Nec Calori Solis, quod materia quædam *Bituminosa*, in Thermarum superficie, mensibus æstivis fluitet,tribuendum existimo, ac si ejusdem radiis ardentioribus *Thermales* aquas ipsas, & *profunditatem* etiam Terræ subter illas, vibratione sua penetrantibus, *Bitumen* liqueceret, quum idem statim ab *Æquinoctio* verno, quando nondum Sol potestatem obtinuit, soleat accidere, quo tempore *Thermalis* aqua, suppetiis, forsân, *hyemalibus* aucta, majori impetu conatur ascendere; finita autem *æstate*, & *sicca*, ut plurimum, tempestate existente, *Bituminosa* materia in fundo *Balnei* quieta remanet. Affirmant quidem *Ductores* spumam in superficie fluitantem, è fundo solum *Balnei* evocatam, quod Solis radiis attribuunt, de qua re vide Cap. XII.

Nec majorem veritatis speciem præ se fert illo-
rum sententia, qui aerem, & *Exhalationes* ne-
scio quas, terræ visceribus inclusas causantur;
quæ in canalibus agitatur, & rupibus attrita,
calorem

De Calore
Thermarum
Bathon.

Neq; aer aut
exhalationes
subterraneæ.

De Calore
Therमारुम
Baithon.



Vapores.

Antiperistasis
Calx Viva.

Nec Fermentatio
Generativa
Jordeni.

De Baln. Nat. &
Aq. Min. cap. 14.

Opinio Jordeni.

calorem acquirunt, & aquis impertiunt. Nam, ut *minoris* momenti plura missa faciam; materia aquosa quantumvis *maximè* agitata, calorem vix contrahit, quemadmodum in *Cataractis* observare licet, ubi in *rupes* & *saxa*, magna violentia, aquæ defiliunt, nec tamen *calidæ*, sed *frigidiores* multò inde existunt. Neq; aliter à *motu* calor unquam exoritur, nisi in istis corporibus, quæ ignis materiâ, fomite, aut seminibus, præ cæteris, abundant. De *Vaporibus* in sequentis *Capitis* fine suo loco, disserui. Quin & quum multi in Corpore Terræ *pori* observentur, & intra ejusdem etiam viscera *spatia* magna, aerem si excipias, *vacua* reperiantur, *exhalationes*, quâ data porta ruerent, & calorem aquarum *Thermalium* minuerent saltem, si non penitus abolerent, & *frigidas* relinquerent. De *Antiperistasi*, *Calce Viva*, cæterisq; id genus causis, aliquibus assignatis, quum *ignem* subterraneum quadantenus supponant, in ejusdem examine pauca dicemus.

Interim opinio ista, quæ Calorem aquarum *Mineralium* *Fermentationi* refert acceptum, utpote maxime celebris, & quæ annis aliquot proxime elapsis, multum percrebuit, non est prætereunda. Putavit ita Vir clarissimus, Antecessor meus, *Jo. Margelm. Jordenus*; Verum quum opinio ejus difficultatibus quibusdam haud facile solvendis, sit obnoxia, ulnâ unâ tantum illam, non *ambabus* amplector. Existimavit enim Vir clarissimus, *Metalla*, & *Mineralia*, *succis mineralibus* exceptis, in concretis principiis tincturam, aut qualitates aquis, quæ *menstrui* vices obeunt, nequaquam exhibere, unde necesse duxit statuere, ut sint in principiis solutis, sive in fieri, & non, ut vulgo

vulgò dicitur, in facto esse, in quo statu sit motus ut De Calore
ita dicam fermentativus, & inde calor, qui ex ejus Thermarum
mente, ad balnea calefacienda, & virtutes aquis impri-
mendas abunde sufficiat. *Bubon.*

At verò, ut videtur, nihil obstat, quin in Examini sul-
principiis concretis, metalla; & mineralia cætera, jicitur.
præter succos concretos, virtutes suas subterraneis
Aquis, haud secus ac menstruis propriis, com-
municare valeant, uti observare est in Infusione
Crocii metallorum, Antimoniali poculo, Vino chalybe-
ato, Tincturâ Martis, aliisque nonnullis præparatio-
nibus chymicis vulgò usurpatis, ubi qualitatibus
maturi istius & concreti quod maceratur liquo-
rem impregnari operationes testantur. Et quum
in mundo supra Terram rem ita se habere eviden-
ter appareat, in subterraneo idem peragi negan-
dum non est. Nec ullus dubito, quin in aquis
medicatis quæ minori quantitate potæ purgant, & Jord, de Baln.
non nauseam modò, sed & vomitum cient, non & Aq. Min.
tam Nitro Naturali, quam maturi Stibii mix-
turæ, vim emeticam, si non purgantem faculta-
tem attribuendam esse. Jam verò, quod in Me-
tallis fieri planum est, in Mineralibus majore jure
expectandum videtur; quæ mollia magis, & ad
resolvendum aptiora, virtutes suas subterraneis Aquis
facilius communicant, præsertim quum Vitrioli,
Communis Salis, Nitri, & Aluminis salia matura,
& ad summum perfectionis statum arte evecta, nul-
lo labore, in liquore quovis dissolvi quotidie observa-
mus. Neq; necesse est ut in fieri, sive in solutis prin-
cipiis, Thermarum principia omnia statuatur; acidum
siquidem immaturum licet fuerit, nihil tamen obstat
quo minùs Alcalia, primò quidem immatura, postea ve-
ro ad perfectionem infra terram perducta, maturata &
in suo genere perfecta credamus. Neq;

De Calore
Thermarum
Bathon.

Neq; ex hac opinione, in tuto est, ut opinor, Caloris istius *Perennitas*, & *Duratio*; quum enim motus iste, & inde calor, sit in ordine ad generationem, finito aliquo tempore *perficitur* generatio, quâ *perfectâ*, necesse est, ex hac *Hypothesi*, ut *cesset* calor, nisi *novus* materiæ *metallicæ*, aut *mineralis* proventus, *statim* succedat, quod improbable videtur, nisi in locis istis quæ *minùs* solida sunt, & materiæ istius *magnam* copiam aliquando suppeditarunt.

Nec sententiam hanc *minùs* urget, quod in locis ubi metalla, & mineralia *copiosè* generentur, & aquarum etiam *copia* adsit, aquæ *calidæ* medicatæ non *semper* reperiantur, quod necesse est ut fiat, si calor ex *solutis mineralibus inter se fermentantibus aquis* accederet; Demus autem materiam *iunatam* partim; partim verò *aliunde* advectam, ut in *Novâ Hypothesi* Ingeniosis proponitur, à principiis *ferocius* occurrentibus, quam *amicè* salutantibus, fermentatio *major*, & *vegetior* exurgat; De *Jordeni* autem opinione affirmare audeo, *Ingeniosissimam* esse, minoribus difficultatibus urgeri, & ad veritatem *propius* accedere, quam quælibet alia *Hypothesis*, quam nobis adhuc intelligere contigit; & forsân si Parenti longiorem vitam, ad factum suum relambendum concessisset *Deus*, (obiit enim Vir Cl. eodem anno quo *Tractatus* ejus in lucem prodiit) tantus erat illi *Candor*, *Sagacitas*, & *Eruditio*, omnibus numeris, absq; meo labore, *perfectum* reddidisset, & Fermentationem suam *Generativam* cum *Corruptivâ* permutasset. De hac *Hypothesi* sententiam suam candidè offert *Gul. Simpsonius*, M. D. Zymol. Phys. c. 2. p. 19. Et quidem *Jordeni* tempore Fermentationis doctrina, in *solutis principiis*, Embryo, & quasi in cunis *Infans* videtur.

Sed

Sed ut *Ignem Subterraneum* jam tandem aggrediar, De Calore
 cujus Considerationi, quæ hæcenus dicta sunt vi- Thermarum
 am tantum straverunt; Negandum quidem non est in Barbon.
Visceribus Terræ calorem, in aliquibus locis intensiorem, Neq; Ignis
 in quibusdam vero remissiorem passim reperiri, quod ra- subterraneus.
 tio suadet, & Experientia confirmat, an vero alibi ig-
 nis sit accensus, quam ubi magna conspiciuntur ejusdem
 spiracula, per quæ oculis nostris aperte se exhibet, quo- Non datur ignis
 rum adminiculo aëre admissio, ignis accensi flamma con- accensus nisi
 servatur, qualia sunt *Ætna, Vesuvius, Strombilo, ubi spiracula.*
Pietra mala, Vulcano, Hæcla, &c. jure merito potest
 in dubium vocari. Et sane quum varietatem & *diversitatem*
 Autorum, qui de igne hoc subterraneo scriptis suis ali-
 quid mandarunt recolo, & quomodo de *Natura,*
loco, pabulo, & subsistendi modo, inter se digladian-
 tur, mecum diligentius perpendo, videor mihi audire
 rixantes *Peripateticos* de Elemento *Ignis* sub *Conca-*
vo Lunæ, & forsan sæculo futuro, *idem* cum illo fa-
 rum fortiatur.

Verum quoad naturam hujus ignis, de quâ primo *Arguitur a na-*
 loco quædam annotanda; Si Ignis sit accensus, ut tura Ignis.
 affirmant plurimi, præterquam quod unde accensio-
 nem acquireret materia cremabilis quod in fermenta-
 tionis motu, sine aeris flabello fieri non potest, haud
 ita facile sit assignare, & Dubitanti satisfacere, (præ-
 fertim si in penitioribus *Terræ* recessibus statuatur,
 ubi *Radii Solis, fulgur, & accidentia* nonnulla, quæ
 in telluris superficie non raro contingunt locum non
 habent) mirum quidem videtur Urbes frequentius
 non everti (ut *Tantalus* olim, postea verò *Sipylo* vo-
 cata, in agro *Neapolitano*, & haud procul à *Vesuvio* Non a Sole
 monte nuperrime *Pisticcio*, oppidulum concussu Ter- aut Fulgure.
 ræ omnino deletum, *Catignola* funditus eversa, *Flo-*
rentia territa; *Patavium, Faenza, Ravenna, & loca* Gazette N.
 alia 2339. 2345.

De Calore
Thermarum
Bathon.

alia plurima in *Romania* inde læsa) & montes circa *Bathoniam* præcipue loco non moveri, quæ omnia vi *Ignis & Vaporum* intra Terram inclusorum, & erumpere conantium eveniunt, & ignem *accensum*, ubi fomes abundat, ut in *Thermis*, necessario comitantur.

Neque Exhalationibus.

Neque *Exhalationes* calidæ & siccæ visceribus terræ inclusæ, ibiq; *agitatae*, attenuatæ, rarefactæ, & ita *inflammatæ*, ad accendendam materiam sufficere videntur. Nam quod supra notatum, materia aquea unde *Exhalationes* istæ partim constant, agitatione maximâ calorem non contrahit, ut in *Cataractis* observatum; nec calor ex igne, uti volunt, hoc modo accenso, *sensim*, *placide*, & *æqualiter* durat, ut in aquis calidis Mineralibus affolet, sed *inæqualiter* movetur, citò pertransit, idq; aliquando cum sono & strepitu, ut in *Tonitru* & *fulgure* videre licet, & in *Terræ motibus* sæpissime observatur. Itaq; si verum sit ignem *accensum* in Terræ visceribus *semper* contineri, Exclamemus merito cum *Plinio*, (aliisq; recentioribus) *Miraculorum summum esse, quod omnia quotidie incendio non pereant.*

L. 11. c. 107.

A loco arguitur.
Non in Centro Terræ.

Qui in *Centro* Terræ collocarunt hunc ignem, supponunt illud quod supponendum non est, nimirum, interiorem, & centralem Terræ aquei orbis partem *Cavam* esse, & circumcirca materiâ cremabili, aut corpore ignivomo, adeò refertam, ut inde tanquam è foco, per Canales & tubos *Subterraneos*, ad aquarum conceptacula *ignis* perveniat. Prioris generis receptacula, ignis viz. *Pyrophyllacia*, ut & posterioris Aquarum nimirum, *Hydrophyllacia* indigitat Reverendus *Papicolarum* Pater, Ingenio simul ac doctrina clarus *Athanasius Kircherus*, qui sententiam hanc, in *Mundo* suo *Subterraneo* stabilire conatur. Verum (ut

Athanasii Kircheri Hypothesis
Examinatur.

(ut omittam illud quod urgerent aliqui, *Centrum* nimirum corporis solidi *densiorem* partem hactenus existimari, quod corpora circumposita eò, tanquam ad *quietis* locum, tendant naturaliter) haud ita facile est concipere, quomodo ignis *effluvia*, & emanationes, ex ipsa *Terræ* profunditate, per *rupes*, & *saxa*, reliqua; obstacula, ad *Terræ* superficiem, ubi aquæ *Calidæ* scaturiunt, pertingere possunt, & tamen salva *Caliditate*, quam per multa *millia* milliariorum *subter* Terram necesse est fartam tectam conservent. Canales quosdam, quasi *Vias Regias*, ingeniose fateor adinvenit *Kircherus*, an vero in hoc, ut forsitan in quibusdam aliis, *ὑποδίοσι θελδεν* sit censendus, sagacioribus relinquo. Porro, quum Canales hi & *Igni-ductus*, per longissimum *Terræ* tractum, in ipsis visceribus extendantur, & *continuis* deflagrationibus terantur & amplientur, probabile videtur aliquando, actis hisce adeo *magnis* Cuniculis, *pumiabus*, *cinere*, aut *rueribus* obstrui, unde transitus ignis à *Pyrophyliciis* ad *Hydrophylacia* interciperetur, & aquarum calor, qui ex hac *Hypothesi* inde procedit, desineret, & *Thermæ* ipsæ, *Thermarum* nomen & vires amitterent. Affirmant *Cæsius*, & *Fallopianus* de *Tripergulo*; ibi sæculo proxime elapso, post terræ motum quindecim dierum, terram aperiri, indeq; ventum, fuliginem, & magnos ignes erupisse, cum tantâ *pumicum*, & *cinerum* copiâ, ut in montem evaderent. Et testatur *Fallopianus*; In agro *Volaterrano*, ad *Castellum Montis Cerbari* vocatum, sunt lacus, vulgo dicti *Lagoni*, quasi *Lacunæ*, ubi est aqua ferventissima & undiq; cinis. Quinimò, procedit, & mons ibidem est totus calce, & cinere refertus. Et in medio ardentis montis *Vesuvii* voraginis (de quâ postea in *sine Capitis*) montem novum fumum densum jugiter evomentem, quem nuperis an-

Il. Merc. Italic.
p. 162.

De Calore
Thermarum
Bathon.

nis Incendium elevaverat, indices incrementem memorat *Raymondus*. Jam verò si hæc versus Telluris *superficiem* obveniant, idem etiam colligere, in partibus ejusdem *interioribus* accidere posse, absurdum non est.

Non in Vicinis
partibus sub ip-
sis canalibus.

Alii verò immensâ hac *ignem* inter & aquam loci distantia *minimè* contenti, ignem aquæ *propius* ad-moverunt, & in partibus vicinis, etiam *sub* ipsis aquæ canalibus, collocarunt, vero similis multò reputantes, intensum adeo *calorem*, nullo modo fieri posse, nedum per tanta temporis intervalla *perseverare*, nisi caloris causam *propiore* assignaverint, quæ aquis novos fer-vores *præsto* communicet. Et sane rationi *maxime* Consentaneum videtur, quicquid fuerit *caloris* causa, in *promptu* sit, & licet in profundis terræ partibus, non tamen adeò *remotum*, ut *Centralis* ille *ignis* de quo modo dictum est. *Omne* enim *agens*, agit per *contactum*, nec actio *prodigiosè* adeò *indistans*, cum aliqua veritatis specie potest concedi, nisi ignem il-lum *Soli* assimilaverint, & de magno aliquo *chas-mate*, aut aeris, ætherisve regione, & *spatio* libero, etiam in *terræ* visceribus, quemadmodum ab ejus-dem superficie ad *Cælum* usq; conspiciamus, somnia-verint, quod corporis ignivomi *Sphæra* esse possit, per quam igniculos suos, & *flammas*, undiq; trans-mittit, quod forsan, tantum distat à veritate *ἡ ἀλήθεια*. Et mirari quidem subit, cur cùm *Solem* cœlestem ab hoc munere excluderint, ut-pote tantis æstibus conciliandis, etiam in telluris *su-perficie*, omnino imparem, alium *Solem subterraneum* excogitaverint, cui illud attribuerent, quum spati-um à *Centro* Terræ ad *superficiem*, illo ab ipso *Sole* ad *Terram* non tantis intervallis, licet *magnis*, relinqui-tur, quanta ad *insignem* aliquam desparitatem crean-dam

dam sufficiat, præcipue si animo reputemus distantia inæqualitatem obstaculis subter terram quodammodo compensari.

De Calore
Thermarum
Baithon.

Mirum etiam videtur plumbum, stannum, reliqua; Metalla, & Mineralia liquabilia, ignis hujus subterranei calore adeo forti, quanto opus est ad calefaciendam aquam, quæ tantum caloris gradum induit in Balneis nonnullis, ut ferri vix possit, ova excoquat, porcellos depilet, & pullos etiam gallinaceos deplumet, mirum inquam, videri metalla, & mineralia intermedia, siquæ fuerint, calore intenso adeo non liquecere, & in terræ visceribus, in massas coacta observari, quod tamen nemo hactenus inveniri asseruit, & metallicis, si unquam fuerit, erit gratissimum, qui plurimum in fundenda metalla erogare solent; præsertim, quum in Mineralium, aut Metallorum generatione, necesse sit ut eorundem embryonata materia, priusquam fermentat, ibidem existat.

A Metallis
subter terram
non liquatis
arguitur.

Nec intellectu minus est difficile, cur ignis per tot annorum curriculum ad Canales ipsos non penetraverit, ipsosque combusserit; & Terram circumcirca adjacentem in calcem, & cineres, non redegerit; præsertim si inflammabilis sit, quod necesse est ut fiat, quum ignis aliter extingueretur.

Porrò Vapores ignis hujus circumpositi ope elevati, oportet, ad eundem fere modum, quo in lebetes solent supra ignem constituto, quos necesse est, ut minus calidi occurfu, coalescant iterum, ut in aquam revertantur, unde calore suo, magna ex parte, spoliari oportet, quemadmodum videmus in vulgari alembico, ex quo aqua penè frigida in recipientem destillat. Quod de Saxis quibusdam, & rupibus, ignis ope calefactis, quæ calorem aquis hoc modo impertiunt, regerunt nonnulli, nugæ sunt; & Si-

A Vaporibus
frigidis elevatis.

Syphi

De Calore
Thermarum
Bathon.

Non in ipsis
Canalibus.

Syphi saxum voluunt, qui defendere conantur.

Nonnulli deniq; ignem hunc *in ipsis Canalibus*, etiam *intra* aquas ponere non verentur, nec *inde* metuunt extinctionem, quum materiam excogitaverint, quo *fovetur* ignis, quæ *in aquis* accenditur, & *incrementum* inde potius, quam *injuriam* acquirit. Ingeniosum fateor *Commentum*, quo in *oleum* aqua *mutari* possit, quæ si illis hic *non hæreret*, actum esset de *Hypothesibus*, quæ majorem hujus *phænomeni* elucidationem pollicentur. Materiam hanc *Bitumen* esse dicunt, & ejusdem species, quales *Naphtha*, *Ambra*, *Camphora*, &c. quæ aquis submersæ nihilo tamen minus, *inquiunt*, flammam concipiunt, conceptamq; *fovere* aquam, & *tueri* arbitrantur, & hoc concesso, Aquarum *Mineralium* Calidarum *ad præv* absolvi existimant. Hanc *Opinionem* amplexi sunt inter veteres (a) *Plinius*, inter recentiores *Agricola*, cujus opinionem recensent (b) *Fallopius*, (c) *Frenchius*, aliiq; nonnulli, qui si ad *Experimentum* attendissent, non *temerarii* adeo, & *audaces* extitissent. Certissimum enim est *Camphoram* reliqua; puto, *Bitumina*, in aquarum *superficie* tantum *flammam* concipere, quæ *sub aqua* mersa, subito extinguitur. Imo si paulo diutius aquæ *Camphora* innataverit, quousq; illam aqua penetraverit, *fundum* suapte sponte petit, & *flamma* *disparet*; adeo procul est aqua à *fovendo* igne, ut, quod *hactenus* credidimus, neq; hoc experimento *contrarium* evincitur, illum certissime *extinguat*. Miror itaq; cur hæc *Philosopho* excidere poterant: *Bitumen* & quæ ex illo constant *accensa*, in aqua *flammare* non desistunt, à quâ ignis ipse *somittem* suum recipit. Et paulo post; Hoc in *Naphtha* *Bituminis* specie *videre* est. Nam si *gut-tam* aquæ *instillaveris*, & eidem ignem *admo-veris*, *inflammatam*

a L. 15. c. 106.

b De aq. Therm.
cap. 5.

c Tract. de aq.
Spad. Eborat.
p. 22.

Bitumen, &
ejus species, sub-
ter aqua, non
accenduntur.

De Camphora
probatur.

French. Spad.
Eb. p. 22.

De Calore
Thermarum
Bathon.De Med. Aq.
Pat.

flammatam videbis, quæ tanto temporis intervallo accensa manebit, ut mirari non potes; quod neutiquam eveniret si aquæ humiditas in alimentum ignis non transfret, quam attrahit, & in sui ipsius naturam transmutat. Et ante illum Georgius Morellus: Bitumen accensum non solum in Aquis non extinguatur, sed eas, mediante igne, in propriam naturam convertit. Oleosam fateor & unctuosam Naphthæ Camphoræq; naturam impedimento esse, quo minus aqua partibus Bituminosis commode admisceatur, unde flammam concipit, eodem fere modo, ac si esset in sicco, verum quum aqua intus assumpta ponderosior evaserit, versus fundum descendit, & flamma disparet, certissimo experimento, in nutrimentum flammæ non transire aquam, sed illam potius destruere. Notandum etiam Camphoram intra aquam totam non absumi, sed superficiem tantum ejus, quasi lambendo, flammam concipere, quæ quum in superiores, & magis siccas camphoræ partes prædaverit, paulatim minuens subito vanescit, & subaquaneam camphoræ partem intactam relinquit, quæ, nisi flamma recenter admota fuerit, non accenditur. Porro, a vulgari hoc experimento sæpius repetito, duo edidici, quæ contra ignem subterraneum, in ipsis canalibus, uti volunt accensum, ut caloris causam, militare videntur. Primum est, Cooperto vasculo, flamma paulatim vanescit; quod quia alio spectat, nimirum ad Quæstionem, An aer sit Ignis pabulum necessarium? De quâ quædam inferius sunt dicenda, nunc dimittam. Secundo, Tametsi Camphora in ipsa aqua, aut rectius ut dixi in superficie ejus, tanquam navis combustoria in mari comburatur, aqua tamen nihili calidior evadit, quemadmodum expertus sum in uncia una Camphoræ libris tribus aquæ circiter innatantis & inflammatæ, quæ quantum potuit, imo

tota

De Calore
Thermarum
Bathon.



Vid. Cap. 12.

In Arlst. de
Plant. l. 2. in
Prolegom.

L. 15. c. 106.

Ab ignis pabu-
lo arguitur.

tota fere deflagrata, aquam versus calorem tam pa-
rum mutavit, ut nec manus mea, nec quorundam
astantium, *alterationem* aliquam percipere potuerint.
Hoc *secundo* expertus sum XXIX. Dec. 1688. Jam
uero, si *Bitumen* (& ex hac una Bituminis specie dis-
ce reliquas) nec *intra* aquam comburere potest, nec
si comburetur aquam *calefacere*, quid de hac Opini-
one sentiendum sit quilibet *Davus*, sine *Oedipo*, de-
terminet. Idem de flammâ, circa *ANNAM* Re-
ginam, e *Thermarum Regiarum* fundo aliquando as-
cendisse tradita, dici potest, de qua *Capite* duodecimo
dictum erit latius.

Affirmat quidem *Plinius*, (quem meliori jure quam
Pausaniam apud Græcos *Scaligerus* *, *Latinorum om-
nium mendacissimum*, aut quod de Græcis ipse, *Vitiorum
Genitorem*, appellare possumus,) *incendia quædam Bitu-
minea observari, quæ pluviis augentur*, quod in mon-
te *Chimæra*, & monte *Ctesia*, montibus *Hæphæstii*
dictis, aliisq; quibusdam, memorat. Et *Fallopius* nar-
rat apud agrum *Mutinensem*, *Terræ tractulum esse*,
è quo ignis fumusq; erumpunt, terram vero esse *pulveri
simillimam*, quam quùm flammam conceperit, aqua non
extinguit. Verum hoc eodem forsan modo eveniat,
quo fabrorum ferrariorum carbones aquâ irrorati, for-
tius ignescunt; non quod aqua *propriè*, & ex se ig-
nem augeat, sed potius quod Carbones pulveratos,
qui *aliter* disfluerent, *placentulâ* quâdam constringat,
& uniat; ut *Sileam* in *incendiis*, siquæ sint, supra
memoratis, *calcem* pluviis dissolutam, ignem inten-
dere.

Ab Ignis subterranei naturâ & loco, ad *Pabulum*
descendimus, quod magnâ copiâ adesse oportet, ut
prodigiosè adeo edacis *ἀδυσπαιάν* exaturet, & indefi-
nenter *Helluonis* hujus ingluviem latrantem pacet.
Quumq;

De Calore
Thermarum
Barbon.

Frenchius ite-
rum refutatur.

Quumq; regerunt nonnulli, pabulum consumptum de-
nuo renasci, non advertunt, quod superius attigi-
mus, ad materiae *violenter* sublatae *renovationem* opus
esse, ut *spatium* adsit opportunum, & loco ipsi *qui-*
es, & *otium* concedatur, quemadmodum videmus in
Mineris, post aliquod temporis intervallum *minera-*
lia iterum, atq; iterum in eodem loco succrescere, &
deceptorum vegetabilium instar, de novo germinare.
At vero *aliter* se res habet in igne subterraneo, quem
vestalis instar, necesse est ut *perenniter* duret, ne si
aliquando intermittat, calor, quem aquis suppeditare
creditur, in *Thermis* cessaret. Asserant igitur oportet,
omnem materiam qua pascitur hic Helluo, ab ip-
sis mundi incunabilis, *modo ineffabili* adesse, & ad fi-
nem ejus usq; *modo nescio* quo perdurare, & hoc *mo-*
do se egregie philosophari existimant, & rem *acu te-*
tigisse. Sed de hac re plura differendi in sequentis
capitis fine dabitur occasio; ubi inter *Ignis* hujus
pabulum, & *Fermentationis fomitem*, differentiam liquido
ostendam.

Et quidem Duo tantum sunt, quae scio, intra ter-
ram *pabulorum* genera, quae laboranti huic *Hypothesi*
possunt succurrere, *Bitumen*, nempe, & *Sulphur*, quae
ambo necesse est ut accendantur, & tunc iisdem dif-
ficultatibus, quibus *Ignis* premuntur. Nam si ho-
rum *utrumlibet* aquae Commisceas; calor inde non
exurget nisi corpus *ignitum* illi admoveatur; licet
acido in *Sulphur* agente admissio, calor sine igne *admo-*
to, non tamen *flamma* oriatur, monente *Simpsonio*,
Zymol. Phys. c. 2. Quinetiam omnia *Balnea Sul-*
phurea Calida non sunt, nec è contra, omnes aquae
Calidae Sulphureae. Prioris generis sunt *Caldanellae*
& *Avinianenses* in agro *Senensi*, de *Grotta* in *Viter-*
bio, de *Aquis* in *Pisano*, D. *Joannis* in agro *Lucensi*,
S Bal-

Non est Sul-
phur aut Bitu-
men.

Non est sulphur
aut Bitumen.

De Calore
Thermarum
Bathon.

Jordenus de
Baln. Nar. &
Aq. Min. c. 13.
in fine, & cap.
8. ubi de Sul-
phure.

Balneum Gebersuilleri in *Alsatia*, &c. quæ calida sunt, nec tamen odore, gustatu, qualitativis, aut effectis, Sulphurea judicantur. Posterioris autem generis sunt, Aquæ Zuricenses in *Helvetia*, Budanæ in *Pannonia*, Curenses in *Rhætia*, Celsenses in *Germania*, Brandulanæ in agro *Carpensi*, & aliæ quamplurimæ, quæ Sulphur produnt aperte, & tamen frigidæ existunt. Idem etiam de Bitumine dicendum, & mineram in agro *Tremonensi* memorat *Solinander*, ubi aquam, Odore, Gustu, & Colore Bitumineam, sed frigidam invenit. Unde apparet quam vanum refugium quibusdam sunt rupes, quas ignem Bitumineum calefacere dicunt, & calorem aquis suprà labentibus sine bituminis ipsius participatione, eò quòd inter ignem & aquam tam grande sit obstaculum, communicare, quàm nec in ipsâ minera Bituminea aqua calefiat.

De Antiperistasi & Calce Vivâ, quàm iisdem fulcris, quibus Ignis subterraneus, quem ut suprà diximus supponere videntur, statuminentur, & quibus subductis, corruunt, plura addere operæ pretium non est. Illis enim qui has causas, saltem calcem vivam assignant, ignem subterraneum prius existere probare incumbit, unde in dubium meritò vocat *Bauhinus*, Font. Boll. l. I. c. XV. *An Calx dicenda sit, ubi ignis non fuit. Idem, inquit, recurrit dubium, An Calx debeat dici, cum ignea violentia proprie dicta calx ex lapide cremato fiat. Et concludit: Quo fit, ut in eam deducar opinionem, ut laxiore significatione, tum Baccium tum Fallopium, vocabulum Calcis usurpasse existimem.*

Edm. Mea-
ra, M. D. vid.
Britanniam
Baconicam.

Tantum addo de Calce vivâ, ex quo medicum quendam *Hibernum*, Democritum Junio rem alterum, speciosius deceperit, qui clarissimo viro, (tùm in *Vivis*,) *D. Francisco Prujeano*, calcis vivæ fumum nota est.

Cap. 8. BRITANNICTS.

131

est fabula) pro *marcasita* vendidit, & verissima *Calx Viva*, hoc modo, in ipsissimum *Marcasitem* album conversa est; ex illo tempore, inter aquarum *Calidarum* mineralium Causas, magno quorundam applausu numerari consuevit.

De Calore
Therमारु
Bathon.



Restat jam, quasi *Appendix* quædam ad Ignis pabulum, Disquisitio brevis de Aere; Utrum nempe, ad *subsistentiam ignis* necessario requiritur? Et sanè tametsi aerem in alimentum ignis aliter non admittam,

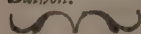
Aer necessario
requiritur ad
subsistentiam
ignis.

nisi quatenus corpusculis inflammabilibus, in quibus *Nitrum*, refertum, (Nam ut rectissime observavit Nobilissimus *Verulamius*, *Flamma non est aer accensus*, cum *Flamma* & *Aer*, non minus Heterogenea sint, quam *oleum* & *Aqua*, sed particularum potius *pinguium* & *oleosarum*: Turba, & congeries, quæ minori motu præditæ & magis fixæ *Candelam* puta; perniciosiori vero, & rapido, flammam repræsentant, unde postea à *pernici* earundam motu in accensione, *flamma* exoritur; *Candelam* autem prius, (ut de subterranei ignis materiâ diximus superius) *accendi* oportet; tametsi, inquam, in pabulum ignis aerem aliter non admittam,) tamen quum *spatium* aliquod magis liberum, & particulis, quæ igneis, quæ *Vaporosis*, ex activâ ignis compage jugiter emanantibus destinatum, ut caloris actio continuetur, debeat assignari, quod æquè necessarium videtur ac *fomes* ipse, & ignis pabulum, nullo modo ab ignibus, præsertim flammis majoribus, quales esse arbitrantur *Ignes Subterranei*, *Aer*, & *Spiracula*, debent arceri.

Hist. Vit. &
Mort. p. 455. Dd.
Lugd. Bat.

Hoc *Vesuvii*, *Ætnæ*, aliorumq; montium ardentium instantiâ evidentius apparet, in quibus materia mineralis & metallica intra Terræ viscera, fermentationem prius passâ minime ferendam, *Terræ-motum* tandem inducit, cujus vi dehiscente *Terra* per

De Calore
Thermarum
Barbon.



French. Spad.
Ebor. p. 27.

hiatus aperte aer ingreditur, & flammam, hoc modo, follium adinstar, accendit, conservatq; ut in fine capitis clarius apparebit. Flammas quasdam fateor thecis inclusas per annorum Centurias nonnullas, quindecim dicunt, in sepulcris inextinctas memorant Historiæ; verum igniculorum horum fomes, ex materiâ purissimâ, arteq; elaboratâ constare videtur, qui, Gliris adinstar, hyberno tempore vitam simulantis, calorem mentiuntur, donec aperto aere fruentes, citius extinguantur; inter quos & ignes subterraneos, Thermarum causam vulgo reputatos, nemo non, vel ex hac instantia, disparitatem observat. Fomitis etiam materia adeo pura erat, ut vapores nullos suffocantes emittere solerent. Aerem fateor, sive vapores nonnullos, intra Terram inclusos, qui ignem potius reprimere, quàm continuare videntur, observari; Verum an ignis Bitumineus non sit valde fuliginosus, fumusq; & vapores ejus subtiles adeo, ac penetrantes, ut Terræ poros insensibiliter pertranseant, & isthoc modo, insensilem Transpirationem, (Græcis διαπορευν ἄδην) quadamtenus æmulentur, credat aliquis, qui ardentem Camphoram, inter duo vasa, aquæ immiserit, & fuliginem nigerrimam, & copiosam, supremo vasculo adhærentem conspexerit; ut nihil dicam de odore, qui flammam consequitur; & sileam, quod suprâ notavimus, defectu aeris, aut liberioris spatii, flammam extingui.

Neq; immanè adeo distant duorum vasorum Commissorum, & Terræ soliditas, ut diversi generis Phænomeni ratio inde exurgat. Immo apud Batavos, Carbones accensi, Novi aut Semusti, in Vas latioris basis, & Orificii angustioris eidem usui destinatum, & absq; aeris accessu, quem satagunt omnino excludere, studiose coopertum, vulgò Dove-pot conjecti,

pru-

prunarum naturam dictum factum amittunt, & ad focum novum extruendum ita extincti, aptiores inde & commodiores redduntur, ut ab Amico meo facete-ingenioso, *Joanne Batista Capello*, communicatum habui.

De Calor.
Thermarum
Barbon.

Ex dictis itaq; constat quam verè *Biolychnium*, si-
ve *flammulam Vitalem* in corde, posuerunt *Burgravius*,
ejusq; sequaces, inter quos *Regalis Collegii Medico-*
rum Londinensis Lumen modò extinctum, Doctissi-
mus, dùm in vivis, *Georgius Ent* Eques Auratus, in
Harvei Vindicatione contra *Parisanum*. Nam si flam-
ma neq; in aquæ Canalibus, intra aquam ipsam, aut
subter illam, perdurare potest, ut in superioribus evi-
ctum, in cordis *Penetralibus*, intra sanguinem flam-
mam aliquam vitalem hospitari haud probabile. Ole-
osam sanguinis naturam fateor ad conservandum *Bio-*
lychnium aptiorem multo Aquâ existere, aeremq; inspi-
ratum ad accendendum fovendumq; præsto adesse,
verum quum *Tracheæ* meatus per pulmones in vasa
eorundem sanguinea minùs patèant, & antequam re-
spirat, sætus animetur, vitæq; chorea in uteri claustris
incipiat, ubi flamma dicta ab aere non potest accendi,
calorem sanguinis. Fermentationi solum Succorum
heterogeneorum in se invicem agentium, potius
quam flammæ alicui accensæ, ut in fine Capitis hu-
jus, & sequente plenius, dicendum restat, tribuen-
dum existimo. De Flammis Sepulchralibus modo di-
ctum.

Vita non est
flamma in Cor-
de.
Apol. pro Circ.
Sang. Digress. I.

Quùm autem mens *Seriorum* tædio quasi obruta,
haud secus ac *Camphora*, de quâ paulo suprâ, vase du-
plici inclusa, & supra aquam ardens, ad cavendam
suffocationem, majus spatium, & liberiore aeris
tractum anhelare soleat, *Caroli* cujusdam *Claromontii*,
Doctoris Medici, & Nobilis Lotharingi, Opinio de
Thermis

Car. Claromon-
tii Opinio de na-
tura Thermo-
rum.

De Calore
Thermarum
Bathon.

De Aer. aq. &
loc. Ter. Angl.
p. 32.

Animadverſio.

Thermis Bathoniensibus, non est omittenda. Statuit ille, *Fontes esse* ὡς περ ἐν τελέχῃ τῶν πρὸς τῶν σιγῶν. quippe elementares virtutes contineri fontibus. Tametsi vero, inquit, non negem per metalla manantes aquas, metallicam facultatem consequi, tamen quoniam nulla arte quicquam ex ejusmodi fontibus elici metalli plerumq; potest, inde est ut existimem, inesse ipsis quiddam Metallicum *ἡμετέρι μᾶλλον ἢ ἑσπερίῃ*, propterea quod effectus habeant similes iis qui ex metallis consequi solent. Id est Metallicos dici fontes, non à metallis ipsis, quam à metallica facultate, & virtute, & ut in Scholis loquuntur, Potentiâ. Idq; eo magis quod sæpe neq; per metalla fluunt, & sæpissime à metallicis quam longissime fluunt, à quibus si quid contrahunt, id omne elici viarum anfractibus, & saxorum atque arenarum salebris, quasi quadam percolatione potest. Præclarus certe philosophus! qui magno molimine nihil agit, & metalli adeo plenus, ut mineram in seipso continere videatur, quique licet ipse fuerit inter Montes Bathoniæ, Non tamen Claram, sed obscurissimam hanc, & Hermolao iudice, Diabolicam Thermarum istarum naturæ rationem reddidit, animalium quorundam more, quæ aquas limpidissimas conturbant, & pedibus contaminant. In metallis adeò totus erat Carolus, ut Mineralium ne meminerit quidem, & sedimenti copia, quam à Thec-
mis obtinui, aliquid inde elici posse, neq; viarum anfractibus, & Saxorum, atq; arenarum salebris percolatione elici ostendit.

At, Non tali Auxilio, nec Defensoribus istis
Balnea egent——

Non desunt apud nos medici, utriusq; Academiae patriæ, utriusq; celeberrimæ, verè alumni, ingenio eruditione

ditione & facultatibus instructi, à quibus magni hujusce phænomeni veram rationem, quantum res ipsa petitur, meliori Jure expectare licet, quibus Symbolum nostrum nec hactenus defuit, nec est defuturum, & non Agyrtis quibusslibet, & circumforaneis Exoticis, aures præbere, quibus, usq; satis longis, præditi, è Regionibus Transmarinis in Nostram irruunt, ibiq; statim nominis famam, & gloriolam aliquam ex prælo affectant, idq; non Scientiæ, aut Veritatis studio, sed lucri spe vilis, & ut quocunq; modo rem facilius corradant, quodq; spectunt præcipue, tantulo ampliùs emungant, quos propriæ ignorantie, & Doctiorum censuræ in solidum resigno, ut & Heroem hunc Capitæ de aqua medicata Bristolienfi, ubi ambo iterum conveniemus.

Verum apud Thermas præsertim, & acidulas frigidas, quilibet se medicum jactat, cui ne brutum quidem animal tuto committas, Cinislo, rhizotomus, agyrta, odontothryptes, Theriacæ falsæ Institor, Vetula, Germanus, Judæus, Carnifex. Magna pollicetur, ac non solum simplici vulgo sua garrulitate, sed etiam Satrapis imponit: phaleras ostentat, curatos commemorat; de læsis & deceptis altum silentium. Si quid didicit, sinistro usu peccat: uno calopodio omnes calceat; conatur cum summa temeritate omnibus morbis mederi. Utile esset si observaretur mos Italiæ, Galliæ, & quorundam præcipuorum locorum Germaniæ, ut de suis medicamentis à peritis medicis examinarentur. Tum vero mysterioris maleficatorum patefactis, in clara luce apparerent ejusmodi belli homines Numellà aut Exilio digni. "Fatum est, inquit Eruditus Autor, ut dum essem in Thermis Helveticis etiam ibi esset Judæus, qui se nominabat Simonem, & medicinam faciebat: ad eum confluebant multi Electuarium magno pretio ementes.

Agyrta apud
Therma.

Jo. Bauhin.
Hist. Font. Boll.
I, 2. c. 15. p. 147.

De Calore
Thermarum
Bathon.

“ementes. Ibi eum quoq; consulit *Polemarchus*
“quidam emeritus *Zugensis*: *Judæus* sanitatem pol-
“licetur acceptis aliquot coronatis: Cum frustra
“essent omnia, advocor & Ego, comperio *Phthisi-*
“cum, Balneum ei valde nocuum: Scissitatus dili-
“genter quid dedisset *Judæus*, comperi illum ha-
“bere Ollam plenam succo baccarum *Sambuci* inspif-
“fato, adhæc libram *Scammonii*, cujus dabat inter-
“dum *drachmas duas*, cum uncia semis *Rob de Sam-*
“*buco*, exigebatq; *Coronatum*; atq; is quidem ἀναλ-
“φάκην nec scribere nec legere poterat; quare
“vehementer increpui hominem, ut qui multos per-
“didisset & decepisset, brevi moriturum *Polemar-*
“chum (quod etiam evenit) quo prognostico usus,
“nolui ei medicamenta exhibere, sed Consului ut
“domum reverteretur. *Judæus* territus aufugit.
Sed missis *Empiricis* & circumforaneis fungis, hu-
mani generis peste, tam indigenis quam exoticis,
ad Caloris *Thermarum* Causam jam rectâ pro-
cedo.

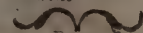
Thermarum ca-
loris causæ pro-
prietates.

Interea hic proponam tantum, nam alterius loci est
prolixius disquirere, signa illa, & proprietates quas
necessariò ad veram aquarum Calidarum Mineralium
causam requiri existimo; & sunt, *PROPIN-*
QUITAS, *ACTIVITAS*, *DURATIO*,
& *AEQUALITAS*; quicumq; vero hæc qua-
tuor Hypothesi adaptaverit, exclamandum illi Judi-
cio, non Εὐρηκα tantum, sed Τετέλειται.

De quatuor hisce necessariò requisitis, suo loco,
plura dicentur. De postremo autem hic adjungo
Tobiam Vennerum, M. D. Bathoniensem quondam,
ὅστις δὲ αὐτὸν, quùm Balneum Crucis scripserit, ad ca-
loris sui apicem non ascendere, priusquam anni tempestas
perpetuò fuerit calida; quod in Regalis Balnei grati-
am

am videtur *gratis* dixisse, ut *æstivam* solum *Balneationem* in *Crucis* Balneo commodiorem asserat, quum *caloris inæqualitas*, siqua fuerit, ab *aeris* potius inconstantia, quam *Thermarum* proveniat, quæ *pluviis*, aut quibusdam fermentationem naturalem in se æqualem casu intendentibus, & non *statæ* alicui anni tempestati, ut *nugatur* Autor, *caloris sui incrementum* debent.

De Calore
Thermarum
Bathon.



Porro, ut mundus *major à minori* illustrationem recipiat; quum absq; ignis alicujus *actualis* ope, *Sanguinem* *incallescere* quotidie sentiamus, caloremq; ad *istum* gradum interdum assurgere, ut *febres*, & *speciatim* *febrem* quam vocamus *ardentem*, *sine igne accenso*, aut *flammâ* aliqua *manifesta* accersat (& *flammam Vitalem* in corde non latere, præcedentia demonstrant) pro *caloris* *aquarum Mineralium* causa, ad *ignem* subterraneum relugere, necessum non est. *Orgasmus* quippe, *Veneris* *Fermentationem Salium* in *femine* latentium, ut videtur, exuscitat, unde *Fermentum* quoddam postea *utero* communicatur, quod *puncto saliente* brevi terminatum, motu constanti, & reciproco, *calorem* producit, qui *Fermentationis* *adminiculo*, per totum vitæ *cursum* postea perdurat; quum autem calor *blandus* sit, & ad vitæ *functiones mitis* requiratur, ideoq; vapores *insensiles*, & *invisibiles* ignis aut *flammæ* multum dissimiles per *poros cutis leniter* emittit, nisi materia *morbifica* *laccessitus*, hostem *majori* impetu, & *ferocia* adoriatur. Hinc *rubedo* ejus à *Sale acido* in *Sanguine* qui *fermentationem* promovet. Hinc etiam procedere videtur quod *fæminæ Pica*, aut *Chlorosi* laborantes, & etiam *Vetulæ*, *fermento* debito destitutæ, *frigidiores* observentur, motu *sanguinis circulari* tardiori fruantur, & *colorem album*, à *sanguine frigidiori*, &

Fermentatio a
minori mundo
illustrationem
recipit.

Ent. Apol. pro
Sang. circ. p. 113.

T

succis

De Calore
Thermarum
Batbon.

succis crudis existentibus, nec fermentationis ope subactis ostentent. Sed de *Fermentatione* plura in sequente Capite, ubi de illa de *industria* differemus.

Il. Merc. Itali-
co, p. 158, &c.

Curs. Chym. c. 7.
de Croco Martis
aperiente.

Autoris Re-
ponsio.

Interim non nego quin *Thermæ* nonnullæ calorem suum *subterraneo igni* referant acceptum, quales *Batæ*, à *Vesuvio* monte haud longe remotæ, olim celeberrimæ; præsertim quùm *aqua marina sit circumcirca naturalitèr calida*, quemadmodum *Juvenis* quidam *Anglus*, ingenio sagaci, & literis instructus, *Johannes Raymond* Generosus, A. D. 1647. peregre profectus, *ibidem* annotavit. Et quidem de *istiusmodi* aquis calidis intelligendus est *Nicolaus L'Emery* cùm scribat: *Calor etiam magnus aquarum multarum Mineralium ab ignibus subterraneis explicationem recipiat — qui inde oritur eo quod aquæ istæ aut immediate supra terras aliquas ardentes pertranseant, aut per ipsarum medium labantur, à quibus calorem suum in transitu accipiunt.* Nam ubi ardentes ignes actuales sunt, ut in *Ætnâ*, & *Vesuvio*, (quos montes commemorat) Aquas circumcirca inde calefieri non negamus & calorem suum hoc modo in *Transitu* recipere; Verum ignis hujus *Sphæram* ad aquas calidas remotiores extendere, aut in *Communem Thermarum omnium causam ejusdem vim & efficaciam assignare*, licet per *ignem Philosophum* (forsan) decere possit, liberioris tamen genii *sapientiæ Cultores* haud decet, qui secum reputaverint, & seriò trutinaverint quæ à *Nobis dicta* sunt superiùs contra *absurdam* istam opinionem quæ ignem intra Aquam, & in ipsis aquæ canalibus ardentem, aliter quam supra explicatum, *inextinctum* manere, *insulse* affirmat. Et si *calcem vivam* in causam afferat, necesse est ut *ignem actualem accensum* probet, qui nullibi apparet, nisi ubi ignis

erum-

erumpit, nec ullibi nisi in partibus terræ debiscentibus & apertis consistere posse, aut existere, superius probavimus. Idcirco Gallus ad rem parum attendit cum scripserit: Ignis fomitem intra Terræ viscera eodem prorsus modo accendi, ac Croci martis materia, sulphur nimirum & limatus chalybs, super focum ardentem in vase commodo constituta, inflammatur. Hic enim ignis actualis apparet prius accensus; illic vero necesse est ut ignis fomite ad accendendum motu fermentationis prius disposito, Terræ motus postea succedat, per cujus cavitates & fissuras (nam de fissuris terræ præ-existentibus parum constat) aer admissus fomitem prædispositum actualiter incendat, & ignis actualis manifestus erumpat, quod de Balneis Bathonenfis, aliisque locis, ubi talia nunquam observata fuerunt, dici non potest; & istarum solum aquarum Calidarum rationem reddit, quæ locis istis vicinæ sunt, ubi ignis accensus manifesto se prodit, qui in Ætnæ, & Vesuvii montibus, se spectantium oculis, à multis sæculis, non sine horrore quodam visendum exhibuit. Noto tamen montem istum prodigiosum Vesuvium dico, cujus Vorago, sive Caverna quæ flammam eructat, tria millia passuum ambitu suo comprehendit, & profunditas mille & quinquaginta passus circiter occupat, Metallis, & Mineralibus aptis, qualia Bitumen, Sulphur, Nitrum, &c. ita abundare, ut fomes & pabulum copiose admodum subministratur, quod occultis igniculis non potest competere, ideoque nisi flamma sit conspicua, calorem potius subterraneum Fermentationis prolem, quam ignem aliquem accensum, intra Terræ viscera latere existimo. Sed de Fermentatione plura statim. Hic autem Inscriptionem elegantem, purè Romanam

De Calor
Thermarum
Bathon.

in viâ publicâ ad *Vesuvii* montis fere pedem, annis retrò LX. positam, *marmori* incisam, ab eodem *Generoso* oblervatam, & in *Angliam* delatam, placet subnectere. POSTERI. POSTERI. VESTRA. RES. AGITUR. DIES. FACEM. PROFERT. DIEI. NUDIUS. PERENDINO. ADVORTITE. VICIES. AB. SATU. SOLIS. NI. FABULATUR. HISTORIA. ARSIT. VESUVUS. IMMANI. SEMPER. CLADE. HAESITANTIUM. NE. POSTHÆC. INCERTOS. OCCUPET. UTERUM. GERIT. MONS. HIC. (MONEO) BITUMINE. ALUMINE. FERRO. SULPHURE. AURO. ARGENTO. NITRO. AQUARUM. FONTIBUS. GRAVEM. SERIUS. OCYUS. IGNESET. PELAGOQUE. INFLUENTE. PARIET. SEDANTE. PARTURIT. CONCUTITUR. CONCUTITQUE. SOLUM. FUMIGAT. CORUSCAT. FLAMMIGERAT. QUATIT. AEREM. HORRENDUM. IMMUGIT. BOAT. TONAT. ARCET. FINIBUS. ACOLAS. EMICA. DUM. LICET. JAM. JAM. ENITITUR. MIXTUM. IGNE. LACUM. EVOMIT. PRÆCIPITI. RUIT. ILLE. LAPSU. SERAMQUE. FUGAM. PRÆVERTIT. SI. PRÆRIPIT. ACTUM. EST. PERIISTI. ANN. SAL. CIO. IOCXIII. XVI. JAN. PHILIPPO. IV. REGE. TUM. TU. SI. SAPI. AUDI. CLAMANTEM. LAPIDEM. SPERNE. LAREM. SPERNE. SARCINULAS. MORA. NULLA. FUGE. ANTONIO. SUARES. VICE. PRÆFECTO. VIARUM. Tantum addam *Ignem* subterraneum, ut *Thermarum Bathoniensium* caloris causam, ab antiquioris ævi scriptoribus pro *figmento* habitum, & damnatum fuisse. Nam *Alexander Necham*, qui vixit circa

Cap. 8. *BRITANNICIS.*

circa annum *Christi* MCC. de iisdem *Thermis* ita scrip-
sit, monente *Camdeni* *Britanniâ*, in Comitatu *Somerſet.*

141
De Calore
Thermarum
Bathon.

Ignē ſuo ſuccenſa quibus data Balnea fervent

Ænea ſubter aquas vaſa latere putant :

Errorem figmenta ſolent inducere paſſim ;

Sed quid? Sulphureum novimus eſſe locum. q. d.

*Non ab Igne aliquo ſubterraneo, ſed à minerâ ſalino-
ſulphurâ exæluante, Thermarum iſtarum calor pro-
cedere videtur.*

C A P.

CAP. IX.

De Calore *Thermarum Bathoniensium*:
 Quod ejusdem Causa Sit Fermentatio
 CORRUPTIVA.

Capitis Summarium.

Fermentatio CORRUPTIVA est causa Caloris in Thermis Bathonensibus. A Salibus Alcalisatis & Acidum mistis oritur. Argumenta nonnulla pro Fermentatione Corruptiva. Pulvis quidam in Thermis Fermentationis fomes. In Regio & Calido Balneis calidioribus magis abundat. Argumentum petatum ab Aqua Bristolienfi. Ab Afordenfi aliud. Caloris Thermarum Causa propinqua. Vicini Soli natura. Bathoniæ solum factitium. Aquarum Cisternæ in usum Civitatis. Terræ lithanthraceæ genus prope Bathoniam. HYPOTHESIS nova de Calore Thermarum. Seminum Mineralium & Vegetabilium unâ concrecentium instantia rara. Extra fodinam lapides propagantur. Solvuntur Objectiones contra Hypothesin. Caloris in Thermis DURATIO, PROPINQUITAS, ACTIVITAS, & ÆQUALITAS Hypothesi adaptantur. Ad Thermarum virtutes Transitus. De nucibus avellanis sub Regalis Balnei Cisterna inventis.

*Fermentatio
 Corruptiva est
 causa Caloris in
 Thermis Bathonicis.*

Quum unicuique naturali effectui naturalis & propria assignetur Causa, quumque ignem subterraneum Aquas calidas non efficere superius evictum, videntur.

videndum an illud majori jure *Fermentatio* perficiat. Et quidem si calorem à *Salibus* in se agentibus ortum animo reputemus, quantas turbas cient, quamq; agre sedatas, ut in præparationibus quibusdam, *chymicis* præsertim, observare licet, ab *Effervescencia* quadam sive actione & reactione salium cum calore inter se naturaliter peractâ, potius quam ab igne aliquo *subterraneo*, aut calore blando *Generativo*, Phænomeni hujus ratio, majori veritatis specie, expectanda videtur. *Verosimilius* itaque existimo *Acidum*, & *Alcalisata* salia, unâ cum aliis quibusdam in *Thermis* mista, & se invicem subigere nitentia, *Effervescenciam* sive *Luctam* creare, cui caloris origo assignetur verius, modo illo quem *inferius* trademus. Accedit etiam ingens materiæ gustui non salinæ copia, quæ in *Thermis* abundat, & indolis lapideæ existit, ut Cap. 4. in Superioribus est dictum, cui eodem modo ac *Alcalibus*, acida superfusa *Fermentationem* creant. Imo *Alcalia* *alcalisata* intra concretionum petrificarum texturam copiose inveniri sagaces naturæ mystæ ubiq; testantur. Pulvis hic tenuissimus & albissimus utpote *sectilis* lapidis, aut *scissilis* (si modo idem fuerit) pollen, quem alio nomine, ob inter operandum mollietiem, *lapidem Liberum* vocamus, vulgo *Freestone*, ut in præcedentibus, molis in *Thermis* maximæ existit, salsa omnia quantitate fere *dupla* superat, & huic usui præcipue inservire videtur ut *Fermentationis* fomes perpetuus inde subministretur. Nec a *Thermarum Buxtonensium* Teporis causa excludendum existimo, quod fontes isti è *sectili lapide*, quem *Listerus scissilem* vocat, nigricante scaturiant, qui de aciditatis gradu adeo remisso participantes ut æstate, ut *inferius* dicetur, *atramentosæ* haud sint, vix ultra infimum caloris gradum *Teporis* viz. assurgere observantur.

De Calore
Thermarum
Bathon.

De caloris
Thermarum
Bathoniensium
causa Autoris
opinio.

Pulvis in Thermis
Fermentationis
fomes.

De Font. Med.
Angl. Ex. p. 4.
c. 4.

Idem .

De Calore
Thermarum
Bathon.

De Therm. Boll.
l. 1. c. 1.
l. 1. c. 2.

Vid. Obs. 70.
& 84.

Vid. cap. 12.

In Balneis Re-
gio, & Calido
magis abundat:

Vid. Obser. 17.
76, & 77.

Idem in fonte Tepido *Bollensi* notavit Bauhinus, qui *scrobis lapidis scissilis non ita longe à Fonte distantis* meminit. Item: *plures & varii inventi lapides scissiles*; nec non, *Fossiores & Aquileges dum fodiunt, tandem ad scaturigines fontis medicati binas magnas pervenerunt, è lapide scissili, ut aiebant, erumpentes, qui monte vicino, & proximis locis plurimus conspicitur.* Pulverem hunc insipidum *cancrorum oculos, cretam, aut Corallium æmulare, & intus in aqua Thermalis sumptum in Sanguinis edulcoratione Testaceorum vice fungi, inferius dicitur.*

Notatu etiam non est indignum, ubi calor maxime est intensus, ut in Balneo Regio, & Calido, ibi pulverem hunc, fermenti fomitem, magis abundare; adeo ut in Regio, quinquaginta ejusdem libræ horarum circiter viginti quatuor spatio, cum aqua redundanti per canales amendantur; in isto vero Crucis, ubi calor remissior, multo minorem existere, moleq; multo minori, longioribus Temporis interval-
lis deperdi. Adeo ut Generationem Fermentatio hæc Corruptiva, modo quodam, referat, cujus Pater sit halitus, sive spiritus acido-salinus, Mater vero, materia lapidea, & alcalisatus sal; facta autem mistione, & producta re, halituum nube obvolutus ascendit Pater, mater vero querentem posticâ fallit, opusq; ambo, eodem modo peragendum, posteris relinquunt. Et quidem si materia quæ priorem fermentationem effecerat, in eodem loco Effæta maneret, Thermalium aquarum Scatebras obturaret primò, & mole sua non evacuata, tandem opprimeret. Hinc est quod Thermas longo tempore non evacuatas, à calore solito multum remittere, Ductores observent; & Balneum Novum quod vocant, sive ab Evacuatione primò repletum, calidius multo Balneatores persentiant. Fermentatio

mentatio siquidem à veteri materia diutius reclusa, fere suffocata, à materia nova, aqua noviter influente, vires novas resumit, unde calor magis intensus necessario exoritur; Jam vero quod acidum est, & magis activum magnam partem facile exhalat; quod autem molem majorem complectitur passivum, ductibus & canalibus, facum more, excernitur, unde nova materia ejusdem naturæ succedente jugiter, Fermentationis rota non sufflamminata recurrit. Quod non acida solum pars, sed sales etiam fixi partim exhalent, Observatio LXXXVIII. confirmat, quorum molem fermentationis lucta minui est necesse.

Notandum etiam quod in omni fere Generatione univoca. spirituosum illud, quod roris instar à mare decedit, Uterum & sæmineas partes fermento quodam inficiat, quo admisto, motus inducitur, & tandem Vitæ chorea cæpit institui. Ad eundem fere modum in Thermis, Acidum, halitu suo, sive vapore quodam spirituali, in Alcalia agens, & cætera ad fermentandum requisita urgens, invigorans, & impregnans, CORRUPTIVAM fermentationem, ut ita dicam, generet, & particulas heterogeneas ita inter se committit, ut crassiori materia, & spiritu jugiter succedente, Lucta nunquam cesset, sed novis suppetiis semper affluentibus, in perpetuum pro-
rogetur.

Argumentum a
Generatione.

Porro in locis quibusdam ubi Fermentatio minor est, ut in Aqua Rupis D. Vincentii prope Bristolium (de qua suo loco plenius agendum) quæ vix dimidiam caloris partem Crucis Balnei obtinuit, eadem pene quantitate minuuntur contenta, quæ tametsi ex parte maxima eadem existant, idem tamen non efficiunt ac si essent mole majora; quumq; aciditas adeo parca sit, ut lacti coagulando, aut aquæ cum gallis tin-
gendæ

Ab aqua minùs
calides, viz.
Thermis Bristo-
liensibus.

De Calore
Thermarum
Bathon.

De Font. Med.
Angl. Ex. pr.
c. 4.

Buxtonen-
sibus.

genda vix sufficiat, ut in *Fermentatione* mira præstaret expectanda non est.

In Thermis etiam *Buxtonensibus* (de quibus suo loco) aciditas adeo *diminutè* inest, ut *æstate*, observante Doctissimo Listero, *atramentosæ non sunt*; & *libræ XXXII. Aquæ ad siccitatem coctæ, vix unum aut alterum salis scrupulum præbuerint*; unde *Fermentatione vix* effatu digna succedente, *Thermæ istæ* ut *Bristolienfes*, solum *Tepidæ*, aut potius *Subtepidæ* existunt.

Afordensi fri-
gida.

Notandum porro, in aqua *Afordensi* (de quâ inferius) quod licet *salia Nitrum viz. & Alcali*, magis abundant, tamen ob lapidis *sectilis*, eive analogi, & aciditatis etiam debitæ *defectum*, *Fermentatio nulla* appareat, sed *frigida* existat aqua ista, nec calorem, *aliter* quam fontanæ aquæ omnes hiberno tempore, *halitu* aut *contactu* prodat ullum. *Major* itaq; *Fermentatio Bathonienses* aquas, ut videtur, calefacit; *Minor* vero *Bristoliensem*, & *Buxtonensem*; & ob ejusdem *defectum*, deficiente etiam ad opus *Fermentationis* materia accomoda, *Afordensem*, & *frigidas cæteras medicatas omnes, frigescere.*

Hic autem tacere non possum quin dicam ex quo in hujus rei considerationem *primò* incideram me eo inclinasse, *Caloris & imprægnationis Thermarum causam à Balneis ipsis haud longe aesse*; imo *Coram esse quod quærimus*, ut ex observatione *LXXXVIII.* evidenter apparet, de qua re videatur *Caput Quartum* in principio. Hinc *Guil. Simpsonius* *Thermas Bathonienses è succis mineralibus intra magnorum montium circa Civitatem viscera inclusis, ad quorum pedem erumpunt Thermæ*, procedere arbitratur. Mirum etiam videtur in *puteis fodiendis, lapidum & anthracum fodinis, aliisq; terræ penetrationibus profundis* quæ

Zymol. phys. c. 1.
p. 12.

quæ in & circa Civitatem observantur, aquam calidam nullibi apparuisse, & calorem magnum semel tantum in fodina lapidum unica, nimirum prope *Dunkertoniam*, villam tribus lapidibus *Bathonia* distantem, annis plus *centum* retro à *Jonesio* observatum, qui fodinam memorat adeo calidam inventam, ut in eadem Operarii persistere non poterant. Erat autem fodina quæ lapidem *sectilem* abundanter supeditabat. Jam verò si supponamus (quod probabile) *Scatebras Thermarum infra Civitatem, intra canales subterraneos, quasi Thecas inclusas*, & aqua frigida circumcirca apparere potest, & calida etiam ab injuriis conservari.

De Calore
Thermarum
Bathon.

Subs. Bath. fol.
20. lib. 2.

Argumentum alterum quod fermentationem adesse suadere videtur, *Stiriarum Nitrosarum formæ* sunt. Cur enim *Balnea Regale, & Calidum*, in quibus calor magis intenditur, in *Stirias majores*, crassiores, & compactas magis illis *Crucis* se extenderent; nisi quod in illis fermentatio major materiam *stiriarum* crudam invigoret melius, & maturet; in hoc vero minor multo, crudam relinquat, & imbecillam. Hinc *Jordenus*, qui *Balneorum omnium calorem* ex una *Minerâ* accersit: Prout *Minera in uno loco calidior fuerit quam in alio, ita Balnea caloris gradum variare possunt*; quod non ad caloris ab igne aliquo subterraneo sed à Fermentatione orti differentiam respicere affirmat.

Arguitur a forma
Stiriarum.

Vid. Obs. 75.

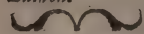
De Baln. Nat.
& Aq. Min.
c. 7.

Notandum porrò *Balneorum Regis, Crucis, & Longi* scaturigines, *multiplices* licet videantur, revera tamen in unoquoque Balneo tantum unicam reperiri, quæ à majori trunco quasi in ramos divisa, & incumbentis sabuli *Cisternæq;* pondere depressa, in diversis *Balnei* locis ebullit; *Crucis* quoque & *Longi* Scaturigines (probabile) à *Regio* derivari.

Scatebra Balneorum omnium una.

A Regio derivata.

De Calore
Thermarum
Bathon.



Ratio graduum
Caloris.

Aqua in Balneis
omnibus eadem.

Ex sacra pagi-
na arguitur.

enim Balneorum *istorum* è profundis Terræ visceribus *perpendiculariter* haud ascendunt, sed ab Orientali plaga in utrumq; Balneum *lateraliter* descendunt; unde aliquando dum Scaturigines investigarunt *Operarii*, conti majoris longitudo intra Scatebræ canalem *Longi* Balnei versus orientem vibrata fuerat, Canali sese versus *Regale* Balneum dirigente. Idem etiam in *Crucis* Balneo observatum, contumq; se versus *Boreo-Orientalem* Balnei partem direxit. Hinc *diversus* caloris gradus exoriri possit. Nam Thermalis aqua intra Canalem *angustiore* in *Crucis* Balneo inclusa, & *majorem* temporis tractum ad complendum requirit, & per canales subterraneos quasi *Serpentinos* delata, de *minori* caloris gradu participat, quam in *Longo*; quod per Canalem *amplio*rem & *magis* rectum aquam calidam recipiens *eundem* caloris gradum, & temporis ad implendum Tractum cum *Regio* observat. *Hujus* autem Balnei calorem à Scatebris quibusdam propriis, ut *communis fert sententia*, calorem *Regis* excedere Capite primo dictum est superius, & observationum *Thermometricarum Tabula* ibidem demonstrat, de qua re plenius agendum in *Appendice* in fine Capitis. Aqua itaq; *Balneorum* omnium caloris gradum si excipias *eadem*, & ejusdem *fere* in omnibus naturæ existit, à cujus gradu *intenso* aut *remisso* diversa *Stiriarum forma* procedere videtur. Vid. Fig. 2. *Append.* in fine Capitis.

Nec quoad hanc rem *nullius* momenti est, quòd capite de *Nitro* est superius memoratum, nimirum *Nitrum Antiquorum*, cui *Bathoniense* probatum *dedimus* *simillimum*, affuso *acido* ebullitionem creare, unde illud Prov. XXV. 20. ubi ob eandem, puto, rationem *aceti Nitro* affusi facta est mentio, unde *Fermentatio* insequitur, quæ à *Sale Petræ* & *acidis* commistis non obser-

observatur; *Nitrum* autem & aciditatem etiam *Thermis* inesse, in Capitibus de earundem principiis *superius* probavimus. Argumentum demum pro *Corruptiva* fermentatione *cogens* & *conclusivum* videtur illud, quod Observatione 88. traditum reperitur, de Salibus in Terræ visceribus *substantialiter* extra eam apparentibus. Quum enim *fermentatio* in ipsa *minera* intra Telluris viscera, *ita* incalcesceret, ut actione & reactione inter se, salibus *quiddam* decedendum foret, salia ipsa, *lucta* subterranea, & *fermentationis* vi, Terræ instar Talparum dorsis elevata, commota, in superficie effloruerunt, & *Balnei* aqua tunc temporis omnino *fere* evacuata tempestate etiam existente *frigida*, in summitates Lapidum ambientis frigore deverberata confederunt; Priusquam autem ad *Hypothesin* meam de Thermarum Calore procedam, quædam *præmittenda*, quæ Soli circumjacentis *naturam* & *indolem* aliquatenus declarant.

De Calore
Thermarum
Bathon.

A Salibus ap-
parentibus. Vid.
ObsLxxxviii.

Præmissa quæ-
dam ad intelli-
gendam Hypo-
thesin.

Notandum itaq; *primò*, locum ubi Civitas jam constituitur, priscis temporibus *Alnetum* fuisse, & ab *Alm* ibidem copiose crescentibus *Saxonica* voce dictum *Aldermooze*, quod nomen quorundam jam viventium memoria, apud longioris ævi incolas *Civitas* retinuit, & Truncorum *Alnorum* & radicum etiam in ipsis *Balneis* nuper effossa copia præter *Inscriptiones* quasdam in *Antiquitatibus*, idem confirmat.

Jud. Crofts fere
Centenaria.

V. Ant. Bath.

Notandum *iterum*, solum super quod Civitas exstructa est circa *Balnea* præcipue & *Ecclesiam* majorem, magnam partem *factitium* observari, & ejusdem forsan quondam *idem* situs humilis cum *planitie* extra muros existente, quam *ars* & ingenium *humanum* elevavit; quodq; probabile sit, spatium haud ita magno.

Bathonia: so-
lum factitium.

De Calore
Thermarum
Bathon.

De Sal-Nitro,
cap. 15.

magno *subter* Terram fabulosam, aquis una confluentibus *Paludem* existere & *Mineram*, quam *Salino-Sulphuream* quidam indigitant. Hinc *Joannes Mayow*, cujus errores, adversante animo, in præcedentibus deteximus, *Mineram Salino-Sulphuream subter Bathoniam verissime Commemorat*, & æstus *Thermarum sedem ibidem assignat*, quod inde redditur similis vero, quod in ædificiorum quorundam fundamentis jaciendis ad *molle* lutum Operarii pervenerint, quod vi *levissima* impulsu cedebat adeo ut longiori militum hasta eidem impacta, *fundum* illorum nemini licebat attingere, tantum lutum *sulphureum* calidum *marga* plenum *hastæ* adhæsit. Hoc in *Borealis*, & *Austro-Occidentalibus* Urbis partibus observatum, nec procul à *Regio Balneo*, *Crucis* autem & *Calido* proximum. In hoc Luto & ejusdem *vicinia*, *Sulphuris Mineram* constitutam existimo, quod salibus haud longe distans conjunctum *Salino-Sulphureum Salem* in *Thermis* producit. In luto etiam isto calido in profunditatibus *Terræ apud locum ipsum* observato, *Effervescentiæ* sedem ponendam esse constat, quod ob aquarum in subsidentem tractum ex utraq; Civitatis parte *confluentium* mixturam *mollescit*, quum in vicinis quibusdam locis siccis altioribus, *rigidum* existat. Porro, hinc colligere licet, *Margæ Sal Nitrosæ*, *Alcalia*, & *Sulphur præstò* esse; *acidum* vero & *ochram* magnam partem *aliunde* provenire. Nam quæ de *Vitriolo* in arena non soluto, & *Marchastis vitriolicis* in ipsa *Minera* latentibus dicta sunt, *futilia* esse præcedentia declarant. *Pyrates* autem plurimos *Sulphureos* in quibus parum *ferri* forsitan & *Vitrioli*, intra lutosam *margam* abundare autumo quales in vicino solo apud *Lambridge* Cap. VI. observavi, & etiam infra; verum isti à *Marchastis Vitriolicis* mul-

multum distinguuntur. Civitate itaq; *Salino-Sulphureæ Mineræ* superstructâ, *Thermarum Proprietas & Duratio* evidenter apparent. Sed de his plura in *sine Capitis*.

De Calore
Thermarum
Bathon.

Quinetiam annotandum iterum occurrit *frigida aquæ Scaturigines* circa *Bathoniam* abundare; adeo ut ab Ingeniosissimo Doctissimoq; Milite D. Antonio Morgan, in Galliâ postea vitâ functo annis abhinc aliquot rogatus, ut *Scaturigines* hinc indeq; erumpentes cognoscerem, invicemq; miscerem, ad *fermentationem* isthoc modo, si licuerit, investigandam eliciendamq; bene meminerim me à *viginti duabus Scaturiginibus* intra brevem *Terræ tractum Borealem*, aquam domi reportandam curavisse, relictis etiam plurimis, quas experimentis apud locum habitis, locum non movebam.

Scatebrarum
frigidarum copia.

Annotandum etiam, *elevatæ Terræ & Structuræ* incumbentis molem, subjacentem aquam aliunde adventam, coarctatam, & ne ulterius procedat impeditam ita comprimere, ut canalibus Subterraneis quasi *Thecis* inclusa e fundo in superficiem confestim ejaculetur, ad eundem ferè modum ac in *Syphonibus*, aut aquæductibus *automatis* accidere solet. Quousq; aqua ascensura sit non invenio, nec quidem in *Regali Balneo*, ob metum inundationis intelligere licet; dicunt autem *Thermarum* famuli si aqua reclusa, & Canales Superiores dicti *The Vents* (qui in *justa* altitudine Aquam conservant) occlusi forent, *Thermalem* aquam circumpositarum ædium cacumina superaturam. In *Crucis* & *Longo Balneo* cingentis muri altitudo *Experimento* favet, verum quum *Balneorum* Valvæ, cameræ, aliaq; obstant, quo minus *Experimentum* rite fiat, instrumento *Novo* sive *Tuba* vitrea longiore opus est, quam ab vicinam ædem vitrariam ab opère jam cessantem nunc temporis

Ebullientium
Aquarum Ther-
malium causa.

De Calore
Thermarum
Bathon.

Aquarum cisternæ circa
Civitatem.

Aqua Cornubiensis & Rana-
nalis plateæ.

Τὸ ὕδωρ Βορρῶν
Hippocrates.

temporis parare non poteram. Sufficit autem ad probandum *Thermalem* aquam (puto) *frigidam* in hanc foream quam Anglorum *Coblents* sive *Aquarum Confluentiam* jure dixerim delapsam e locis quibusdam Sublimioribus *descendere*, quàm quælibet aqua ad eandem cum fonte altitudinem *ascendere* soleat.

Porro observandum, *Cisternas* duas *Aquarum* majores a quibus Aqua ad quamlibet *ferè* intra *Civitatem* familiam in usus necessarios *plumbeis* *Canalibus* derivatur, in *oppositis* montibus duobus collocatas existere, versus *Boream* nimirum & *Austrum*; nec non *Terræ* viscera plagæ *Australioris*, ut & illius *Austro-occidentem* versus, & quæ ad *Orientem* vergit, quatuor aut *quinq;* *Milliariorum* spatio, lapide *Secili* ad extruenda ædificia valde accommodo, *abundanter* repleri, in parte autem *Boreali*, nisi in illa, ut dictum, quæ ad *orientem* vergit, in qua *Lapidicina Haselburiensis* maxime conspicua, lapidem dictum parcissime reperiri, aquam autem *copiose* scaturire; quodq; in *Septentrionali* parte in montibus circa *Marshfeldiam*, ad quintum ab *Utbe* lapidem, *marchasitæ Fonesio* occurrerunt unde *vitriolum* conficitur, pluresq; ibidem, & in *Vinia* quoq; contineri probabile, cum aqua *Septentrionalis* magis acida sit, ut Aqua dicta *Cornubiensis*, & Altera prope *Portam Borealem* in *Ranali* dicta *plateolâ*, aliæq; plures vicinæ acidiores testantur, quarum illa ad morbos oculorum, *inflammationes* præsertim & *rheumata*, haud sine optato successu, diu adhibita, laudes merito obtinuit; hæc vero lac coagulet, & acidior multo sit, quod de ulla *Scaturigine* ab *Austro* proveniente *Nemo* adhuc dixit; imo contrarium apparet; Nam particulæ lapideæ in eadem *plures* existentes *aciditatem* Aquæ *Naturalem* ob *Salem* Communem commistum aquæ, qui *voracem* illam efficit, retundunt adeo ac reprimunt, ut aquam illam

illam dulciorem reddunt, nec iisdem usibus ac ista quæ a Boreali plaga deducitur æqualiter accomodam. Summa est; *Aquam utrinq; ad urbem derivatam, ab invicem latè distinctam, plurimum differre*; quod unanimi incolarum experientiâ sancitum reperio.

De Calore
Thermarum
Barbon.

Porro, XVIII Aug. 1688, aquam ex utraq; *Civitatis* parte petitam examini subjeci, & *Observavi* aquam australem cum oleo Tartari per deliquium citius & *spissius* lactescere; cum *Spiritu Salis Armoniaci* multo minori temporis intervallo Turbidam apparere; cum *Spiritu Vitrioli* tardius clarescere; ex utraq; aqua cum sapone agitata bullas oriri, copiosius autem ex Australi; quod aciditatem in Boreali Aquâ, & *Sectilem* lapidem in Australi magis abundare arguere videtur.

Inter aquas frigidas circa Civitatem differentia.

In Ranalis plateæ aqua ulterius annotandum, post evaporatas libras tres, & residuum in aqua solutam, ut *lixivium* inde compararem, lixivio per chartam colato, & ad siccitatem evaporato, *Salis Mixti* Stiptici grana quindecim remansisse. Hoc expertus sum XXVIII. Nov. 1685. Aqua hæc aspera est, culinariis usibus non inservit, carnes coctas rubicundas reddit, & cum sapone non miscetur. Imo Tertio die Octobris A. D. 1688. aquam è tribus puteis, in Ranali platea uno, & duobus in Horto Joannis Rogers ibidem, petendam curavi, & aqua à Thermis remotior coagulavit lac; ut & Viciniores duæ, magis autem & durius Thermis magis vicina, quæ quo à Thermis remotior, aut iisdem magis vicina existit, de majori aut minori aciditatis gradu participare observatur.

Examen Aquæ
plateæ Ranalis.

Quinetiam *Shockervicæ*, quæ villa est tres ab Urbe lapides distita versus Boream, ad orientem inclinans, in Pomario Humanissimi viri Antonii Carew Armigeri, aqua frigida perenniter scaturit consimilis fere naturæ virtutisq; cum istâ Cornubiensi modo memo-

Schockervicensis.

De Calore
Thermarum
Bathon.

De Box.

ratâ. *Ophthalmica* enim est, & *acidior*, lac *molliter* coagulat, de Sale vero *parum* participat. In aquâ autem vicinâ dictâ de *Boxe*, eadem *Salia* continentur ac in Balneis *Bathonensibus*. Sal enim *istius* aquæ separatus purusq; redditus, & candenti ferro impositus, *liquefcebat* partim, *partim* crepitabat; partem autem *Terrenam* arena albicans & *Tenuis* constituebat. Examinata hæc aqua XII. Febr. 1686. Aquæ prædictæ cum gallis non purpurascunt.

Aciditatis am-
bitus.

Senensis Aqua
Ferrata.

Videtur itaq; quod *tria* millia passuum versus *Boream* aciditatis ambitus sit, quo ad *Thermas* aqua *acida* solet confluere. Nam Aqua Medicata de *Sene* (de quâ Cap. XIX. de industriâ agendum) in *majori* ponitur distantia, quam ad *Thermas* supplendas necessarium videtur. Porro, aqua dicta medicata *saturatius* multo quam *Thermalis* aqua cum gallis purpurascit, & sui generis *Ferrata* videtur, ut suo loco dicendum restat.

Marga Lutosa.

Notatu etiam non est indignum, præter magnam *sectilis* lapidis copiam, quem ad *Fermentationem* multum conferre diximus superius, *lutosum* quoddam Terræ genus circa *Bathoniam* abundare (quam *margam lutosam* diximus) & *ochram*. Hoc ad cavarum viarum latera, & ripas etiam fluminis *observare* licet, & prope pontem *mille* passus distantem dictum *Lambridge*, lithanthracea quædam materia, sive Terræ genus *Carbonariæ*, cum ochra adhærente, subter vero ochra pura, conspicitur. Et hoc ipso etiam tempore D. Georgius Clarke Swainsvicensis, in cujus agro nascitur, in *Carbonibus* inveniendis occupatus ingentem *istiusmodi* Terræ quantitatem ab Operariis cum *Pyritibus Sulphureis*, qui inter Carbones *fossiles* inveniri solent, effossam, mihi nuper ostendit, & materiam

ex qua *Therमारum* limus (in quo magna copiā *Testacea* observantur) constat, tam colore quam *substantia* referre videtur. Memini videre me, inquit Bauhinus, *Illustrissimam E. Celsitudinem ex Pyrite qui in Carbone Fossili abundat Sulphur extrahendum curasse.* Idem etiam circa Buxtonam observavit Listerus: *Hi autem fontes, inquit, è lapide scissili nigricante scaturiunt, cui fere Carbonei fossiles subsunt, & in montibus quidem ad meridiem, occasumq;, altero tantum milliare distantibus, iidem etiam ad usum effodiuntur. At id ex Rivuli vicini ripis tui ipsæ ædes superstruuntur, si diligenter rem attendas, Tibi liquido constabit.* Bauhinus etiam iterum: *Sufficiat mihi ad hoc deprehendisse ipsam Fontem nostrum admirabilem per Bituminosos canales, & per Gagatem etiam lapidem seu Succinum nigrum transire. Nam Fossorei altius Scaturiginem Fontis Admirabilis perquirentes lapidem quem vocant Schwartzaugstein, vel Agstein repperunt.*

De Calore
Therमारum
Bathon.

De Therm.Boll.
l. i. c. X.

De Aq. Med.
Angl. Exerc. pr.
c. 4.

l. i. c. i.

Porro, *Testacea* in Vicinis Civitatis partibus *Bo-realibus* dictis *Bicknell*; *Australibus* nominatis *Beechenclift & Greeneway*; & *Occidentalibus*, vulgò *The Gravel-pits* abundare observantur, adeo ut cochleolas quamplurimas *solidas* partim, partim fractas vidi inde conquistas, quæ albedine & figura conchas marinas majores somnino referebant. Pendebat autem *Cochleola* mediocris grana duo. *Virginenses* etiam *Bathonienses*, quæ floribus in vivorum exemplar pingendis assuescunt, in floribus operis, ut vocantur, *Testacei*, testulas illas liberalius usurpant, quæ contorta *Testæ* parte externe picta, ipsarum operi gratiam magnam contribuunt. Et licet *Cochlearum* forsitan prædictarum plures in locis siccis, muris Veteribus aliquando adhæserint, & communi-

Testacea circa
Bathoniam.

De Calore
Thermarum
Bathon.

Vid. Obl. 90.

Circa Bathoni-
am plura fer-
mentant.

um factus fuerint, aliæ tamen intra terram reperiuntur, & in Limo Balnei Crucis minimas infra unius grani magnitudinem solidas Henricus Dyer istius Balnei Serviens observavit. Imo in Regalis Balnei arena particulas Testaceas abundare diximus superius, quas acus & microscopii ope, à cæteris sabuli partibus separavi, quibus cum aceto mistis Fermentatio successit, quod Hypothesi Nostræ de Caloris Thermarum causa ansam primam præbuit, ut in Alloquio ad Lectorem latius est dictum. Cochleæ autem prædictæ Communes vacuæ aridæq; in Telluris superficie copiose repertæ, Tempestatis licet, aut humana interdum vi, aliunde deverberatæ, casu fractæ, & tractu Temporis resolutæ, cum aqua pluvia absorptæ, intra Terræ viscera admitti possunt, & demum aquæ Balnei, & ejusdem etiam limo, præter innatas solidas, commisceri.

Tandem, ultimo & præcipue est notandum, quod omnia fere circa Balnea inventa, Marga nimirum, Ochra, lapis sectilis, Arena, Spuma, Salia, & Testacea, affusis acidis ebullitionem creent, & Fermentare observantur. De Testaceis vero annotandum ulterius, quod in Crucis Balneo præcipue existant, ubi Fermentatio minor, ob minorem materiæ ad fermentationem requisitæ copiam exoritur; ibi tamen non naturæ ibidem generantis instituto debentur, quam sabulo illuc aliunde advecto, quod ad majorem pedum firmitatem illic, in Balnei fundo solent substernere; sabulo autem una cum Testaceis injectis & substratis, istius Balnei Calor non parum inde consuevit augeri; quod partim licet Terræ in fundo Balnei compactiori, partim autem Testaceis commistis deberi videtur. His præmissis, ad conjecturam Nostram de Caloris Thermarum Origine & Duratione jam procedo.

Nam

Nam *μάνης αἰς ὅς τις εἰσέλκει καλῶς*, sive ut hæc verba Ciceroni sunt reddita, *Qui bene conjiciet, hunc Tu Vatem perhibeto optimum.*

De Calore
Thermarum
Baithon.

Nova HYPOTHESIS de Causa Caloris.

Salia & Margam, Testacea etiam & ^{Hypothesis} ^{Nova.} Aquarum in subsidentem Terræ tractum Confluentiam a Principio creata, & in Minera subter, aut juxta locum ubi *BALNEA* jam sunt, Consilio Divino sapienter Disposita, virtute Verborum *פרו ורבו* cre- ^{1 Gen. 28.} scite & multiplicamini, a propriis seminibus in suis Seminariis huc usq; incrementum sumpsisse opinor, non secus ac maxima Creationis pars sumit jam, & ad ultimam rerum lineam sumptura sit porro. Nec minus mihi credibile, aut magis mirum videtur, Mineralia in Mineris subter Terram jugiter incrementum ac renovari, quam Vegetabilia, gramina (puta) quæ conculcamus supra eam, ob Seminum virtutem, perpetuò durare, & annuatim virescere. Fuit autem, eritq; semper, majori generis humani parti solenne, quæ coram sunt prætervidere, illis verò quæ non apparent admirationis.

De Calore
Thermarum
Bathon.

nis Tributum pendere, Rebusq; Naturalibus
idem ac Virtuti apud Poetam accidit, de qua
scribit,

2 1 2 3 4

Præsentem odimus,
Sublatam ex oculis querimur invidi.

SALIBUS ALCALISATIS aliisq;
supra memoratis ad creandam **EFFERVES-
CENTIAM** requisitis, Præcepto Divino fixis
satis, Duo magni Communis aquæ Torrentes in
vicinis Terræ Profunditatibus illis affundantur,
qui in, aut juxta locum ubi **BALNEA**
consistunt, in alto Telluris sinu possunt concur-
rere; Hic ab Austro lapidem arenaceum, istius
Tractus incolam, secum apportans; Ille vero a
Boreali plaga, si non Marchasitis quibusdam
Vitriolicis, Vapore saltem, aut halitu acido,
acutior redditus, utroq; dein coeunte juxta
Mineram Salino-Sulphuream ibidem positam
divinitus, a Tanta materiæ continuè generatæ
copia, tam ad effervesendum ibidem parata,
quam in eundem finem aliundè advecta, **FER-
MENTATIO & LUCTA**, abs actione &
Reactione horum inter se, (unde Continui So-
lutio, sive **CORRUPTIO** quadam, haud
secus

secus ac in calce viva, ab aqua affusa, insequitur,) ad calorem isti in *Thermis* æqualem producendum sufficiens oriatur, præcipue si animo reputemus, in *Terræ Penetralibus*, & *Visceribus* profundioribus, non sine ingenti aquæ acidæ copia, & *Alcalisatæ* materiæ varietate, hanc *Luctam* generari, ubi *Aer Fermentationem* non sufflammat, aut *Incendium* inducens, (quod sine motu *Terræ* in ejusdem *visceribus* raro accidit, si unquam observetur,) ignem aliquem accensum procreat, sed, isto potius adjuumento, *Calorem* reduplicat.

Et hinc quidem fit ut *acido* prius vaporoso in *Alcalia* agente, *Sal concretum acido-falsum* primò oriatur, ut *Tartarum* affuso *Vitrioli* spiritu, post *Fermentationem* peractam, *Vitriolatum* efficitur. Quùmque (præterquam quod in *Metallorum Mineris* observari solet) in *Sectilium* lapidum, & *Carbonum* fodinis, calor sine *Ignis* alicujus actualis ope intensus adeo interdum appareat, ut in illis operarii consistere vix possunt, ut in *Capitis* principio superius annotatum, imo *Carbones* inde aere perflati (ut *fæni immaturi*, & *vegetabilium* aliorum *æstus* fileam) non raro incenduntur, intra *Salium* & *Sulphuris Mineram* subterraneam talis materiæ ad effervesendum aptæ accessu adjutam, *Calorem* isti in *Thermis* consimilem oriri posse concipere absurdum non est.

De Calore
Thermarum
Bathon.

Notandum verò in *Hypothesi*, me sub *Salis Alkali* nomenclaturâ *Marinum Salem*, seu *Communem* comprehendisse. Herba enim *Kali*, quæ alio nomine *Salicornia* vocatur, (è cujus cineribus *vitrum* conficitur, quam ob rem plantam istam *Glatswort*, sive Herbam *Vitrariam*, Angli appellitant) in locis *marinis* crescens, & Aqua *Salsa* nutrita, de natura *Salis Maris* participare videtur; licet *Chymici* pro sale *fixo* Vegetabilium aliorum *calcinando* parato, salis *Alkali* vocem promiscue usurpent, quem à *Marino* sale distinctum, non *crepitare*, in libris suis *Chemiæ* additi passim affirmant, de qua re plura *Capite IV.* superius. *Nitrum* etiam *fixum* ad naturam *Alkali* proprius accedit, unde acidum in *utrumq;* agit, ideoq; principia (inter salia) *passiva*, *Alkali* & *Nitrum*, ab *Activo Acido*, *opponi* monuimus. Hoc *obiter* notato, procedo.

Hinc etiam spectant verba Doctissimi *Shirlei*, quæ *Conjecturam* prædictam abunde confirmant. In *Principio*, inquit, in sinum aquarum infudit *DEUS* rerum omnium istarum semina, quæ postea ex aquis producendæ forent, iisq; constantes regulas, & certas agendi leges constituit. *Virtute* etiam verborum, Crescite & Multiplicamini, facultatem in eodem ordine manendi obtinuerunt, donec igne mundus peribit; quo tempore seminales omnes essentia corpora crassa relinquent & ad *DEUM Exemplar* illarum magnum, & fontem *Primum* revertentur, à quo nunc temporis continuo dependent. Et quidem de aquis *Aponensibus Claudianus*:

Tent. Philo.
soph. Sect. 8.
p. 112.

Quis Casum meritis adscribere talibus audet?
Quis negat Autores Has statuisse Deos?

Ille

*Ille Pater rerum, qui Sæcula dividit astris,
Inter prima poli Te quoq; sacra dedit;
Et fragilem Nostri miseratus Corporis usum,
Telluri medicas fundere jussit aquas.*

De Calore
Thermarum
Bathon.



Idem de Aquis *Medicatis* quod de aquis in genere verissime affirmetur. Nam, Apocalypf. XIV. 7. DEUS Mare & Fontes aquarum Creavisse dicitur, Secundum illud quod primo Genesios traditum reperitur. Et de Thermis Bathonenfibus THOMAS Bathonenfis & Wellenfis Episcopus, Præcum & Piorum Confiliorum *Libello* (de quo plura in sequente Capite) ſpeciatiim: *Thermas itaq; reputare licet Divinæ Providentiæ mirandum Opus valde, & propitium, tam in Infirmorum aliorum plurimorum Bonum, quam Tui designatas; Lauda igitur & adora Deum, qui in Bono adeo Univerſali creando, & poteſtatem ejus & Clementiam inſigniter manifeſtavit, & primo ad Thermas adventu Adora Deum, qui Fontem creavit.*

Thomæ Epiſ-
copi Præcum
libellus.

Prædicta in *Hypotheſi* demonſtrari poſſe puto plurima *Autoptice*, ſi circa Balnea ad pleniorẽ rei confirmationem uſq; ad ipſam *Mineram* effodere liceret, quod quum fieri vix poſſit ſine *Noxâ*, imo *jacturâ* (forſan) *Scaturiginum*, iſti *demonſtrandi* modo acquieſcendum, quem *ars* in *Naturæ* imitationem ſupplet. Et ſane qui *Efferveſcentiam*, & calorem qui ab *Aqua Forti* & *ſublimato*; *vitrioli Spiritu* & *Teſta- ceis*; à *Liquore Aluminis* cum *Urina*, *Vini fæcibus*, aut *calce*; ab *oleo Vitrioli* aut *Sulphuris p. c. Spiritu Vini*, aut *Communi etiam aquâ*, miſtis; aut *Nitri ſpiritu* *oleo Tartari* affuſo; caloremq; iſtum qui a *Tartaro Vitriolato* abs *olei Vitrioli & Tartari congreſſu*; ab *Aceto diſtillato* *Limaturæ chalybis*, aut *Cupri* affuſo; aut in *Minerali Bezoardico* conficiendo, ab

A rebus variis
miſtis Fermen-
tatio.

Y

Antimonii

De Calore
Thermarum
Bathon.

N. B.

De Baln. Nat.
Tom. 1. c. 3.

Zymol. phys. c. 4.
p. 38.



Antimonii Butyro, & spiritu acido mistis; & deniq;
ne in cæteris recitandis prolixior sim, in *Fæno* nimis
humide reposito, aut, quod *mirum* forsan magis, pan-
nis *lineis* lotis invicem *madide* superimpositis, &
per aliquot dierum spatium, *ita* servatis; nec non in
Glasto præparando, post affusionem aquæ *Communis*
& *Urinæ* herbæ *molendinæ* contritæ oriri solet obser-
vaverit; qui quidem calor in Mixturis nonnullis
præcedentibus *intensus* adeò non rarò apparet, ut eun-
dem Manus ferre vix possit, imò interdum digitos
adaret, facile concedet *Acta frigida* invicem *mista* Ca-
lorem valde *intensum* creare posse, quod Chymicis no-
tissimum, quos Judices hac de re aptissimos appello,
ad quos *Lectorem* etiam veritatis avidiorem jam re-
mitto, & *Paracelsum* præcipue, qui *Salium* luctæ
memoriam Mihi inter chymicos *Primus* refricuit. In
eodem etiam pulvere cum laude sudavit ingenio cir-
ca hanc rem *admodum* acuto pollens *Guil. Simpsonius*,
qui aquæ affusionem *Fermentationis* principia lan-
guentia excitare docet, & experimento facili com-
munis aquæ oleo *Vitrioli* affusæ luculenter demon-
strat; quod *intensioris* Caloris gradus in *Thermis* Ba-
thonensibus, post *pluvias* observati, rationem suggerit.
Tantum addam *Nitri*, *Sulphuris*, *Salis*, *Ferri* (quod
in sæcibus *nigro* colore tinctis, ut quibusdam acci-
dere solet, *clarius* apparet) & forsan *Vitrioli* aci-
ditatem *spiritualem* *Thermis* inesse, quæ cum *Sale*
Alcali Tartaro analogo, congregiendi, & pugnans,
acido superinducto valde adjutum Calorem adeo *in-*
tensum simili modo *subter* Terram possit excitare,
ac coràm conspiciamus; præsertim quum *Communis*
aqua *vitrioli spiritu*, aut alio quovis *acido* acidior
reddita, in *Thermarum* Contenta ita involet, ut *Ebulli-*
tionem magnam, & calorem aliquem, creare soleat, qui
aquæ

De Calore
Thermarum
Bathon.

aquæ & materiæ aptæ quantitatis, & *Cavernarum* etiam subter Terram adjumenti ratione, ad istum caloris gradum *infra* Terram (forsan) potest assurgere, quem in *Thermis* observamus, præsertim quum præter *innatam* Sulphuris aciditatem, *Vitrioli* etiam & *Nitri* aciditas, in sulphuris ipsius *Minerâ* contineantur, ut Capite *Septimo* notatum; quæ *Vapore* quodam, aut *Spiritu* constans, calorem *similem* cum communi aqua *subterranea*, ac oleum *Sulphuris* p. c. ad manus *Tactum* excitare possit. Quid ad eos qui inter *Naturales Productiones*, & *Præparationes Chymicas* disparitatem urgent responderi possit, *suo loco* videbitur. Qui vero ignem ex *silice* & *chalybe* collisis, *rotarum aridarum* motu, aliisq; non paucis ad *Tactum* *frigidis* excussum observaverit, calorem adeo *intensum* ut in *Thermis* apparet, à *Mineralibus* (ut de *Metallis* in *Terræ* visceribus latitantibus *nihil* dicam) *Fermentationis* motu agitatæ & attritis, exoriri posse minus mirabitur. Et quidem si *Hæc* ab ipsius naturæ sinu de Caloris *Thermarum Bathonicarum* causa petita *Hypothesis* minus placuerit, nisi alia *Naturalis* veritati magis consona assignetur causa, quæ *probabilior* appareat, (quam *Candidum impertiri* etiam atq; etiam rogo) *Omnipotentis* digiti *Mirandis* operibus, quorum *Naturalis Causa* nulla assignari possit, aut *debet*, *Thermarum* harum calor, me judice, accenseri meretur.

Porro, *Semina Mineralium & Vegetabilium*, lapidum nimirum & arborum à *principio*, puto, con-creata, intra *Terræ* viscera in propriis *Seminariis una* concreſcere, instantia *nupera* manifestat, quæ in agro *Somerſetensi* isthoc loci (quod ſciam) *unice* observata, in aliis *Angliæ Comitatibus familiaris* esse solet, Quum haud ita pridem Dominum *Ricardum Lans-*

Semina Ve-
getabilium &
Mineralium
una crescenti-
um instantia
rara.

De Calore
Thermarum
Barhon.

downe inviserem, in agri sui fodina lapidea apud Woodborough in Comitatu prædicto, cui arbores imminebant, & super quam crescebant, intrâ magnæ molis lapides, quos discindi curavi, arbores & arboreta, quasi penicillo delineari & depingi observavi. In his lapidibus (plures enim erant, & Toti Fodinæ Communes) semina arborea & lapidea erant invicem commista; priora autem pauciora, & intra materiam Saxeam lapidescentem inclusa, ad arbores producendas se exerere non poterant, prima autem delineatione pusillas Arbores designant, ejusdem speciei & figuræ prorsus cum illis quæ supra Fodinam altius excreverunt, quibus si comparaveris, dissimiles haud invenies; Posteriora verò Lapidea viz. mole majora & mollia primo, postea vero in lapidem concreverunt, ac Ambra muscam, quæ quousq; materia erat ductilis, explicarunt sese, & arboretum finxerunt; alia vero intra materiam lapidescentem non implicita, Terram sursum perruperunt, & in proceras arbores & numerosas evaserunt (Vide Fig. 2.) Jam vero si Mineralium quorundam & Vegetabilium Semina, isthoc modo subter terram crescere, plusquam, forsan, sit probabile; Salia, Margam, Testas, & cætera ad fermentandas aquas requisita, intra Terræ viscera inclusa renasci adeo ac renovari, Mirum quidem videri non debet, multo minus impossibile. Quibus addo Joannis Mayow LL. D. & Med. in quibusdam licet à me dissentientis, testimonium & συμμαχίαν, qui Terram scripsit, in aliquibus locis semine quodam Minerali imbutam esse, quod perinde ac semen Vegetabilium crescit, & ad maturitatem perducitur. Unde Caloris & virtutum Thermarum durationis Causam mecum meritò accersit. Inde, addit, fit, quod Mineræ istius dispendia jugiter instaurentur.

Tract. de Sal-
Nitro, Cap. 15.
in fine.

Imo,

9.
oud
rep
na
bo-
vi.
ne
em
am
du-
ne-
&
ius
in-
&
tia,
ac
lis,
ero
ram
me-
Mi-
hoc
fit
fer-
lula
non
anis
dif-
rram
im-
scit,
irtu-
o ac-
ia ju-
lmo,



Ornatissimo Viro
 JOSEPHO LANGTON
 de Newton Park Armigero
 AVTOR, D.C.Q.

Fig I



Fig II

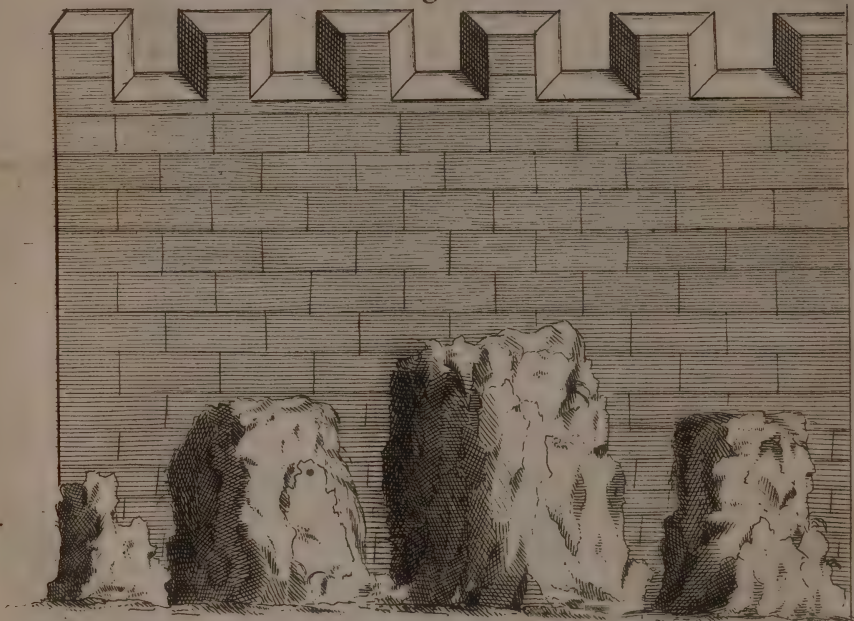


Fig III



Imo, *observatu* dignum est ulterius, succum lapi-
 descentem de *novo* generari, lapidesq; se per *juxta*
positionem, aut viciniam propagare, prout *hinc* ap-
 paret, quod in exteriori murorum *Civitatis* hujus
 parte, quæ *occidentem* respicit, & hortum D. *Thomæ*
Gibbs Senioris, Bathoniensis Incolæ, *partim* includit,
 materia eadem lapidea, ex qua *murus* constat, in ac-
 cretiones quasdam *fungosus*, ipsi apponatur, & octo
 solum annorum spatio, à librarum *Viginti*, ad quin-
 gentarum pondus transfudaverit, unà cum *novorum* la-
 pidum germinationibus, *fungorum* instar, *annuatim*
 erumpentibus, *primo* quidem mollioribus, levioribus,
 & spongiosis, crustaceæ lamellæ *ideam* referentibus;
processu autem *Temporis*, induratis, & *solidis*, adeo
 ut incrementum ab *Hortulano* sensim observetur,
 tametsi *extra* fodinas suas lapides existant, qui *inna-*
to propagandi ptincipio, præ cæteris, acti, in muro
 licet constituti, ultra *Triginta* librarum pondus, *singu-*
lis annis, quasi *germinando*, incrementum sumunt, &
 Sæculis insequentibus, murus *novus* veteri, forsan, ac-
 creturus sit. Vide *Figuram* 2. Quinetiam probus ille
 Vir *Thomas Broad*, cujus curæ Hortus à multis an-
 nis fuerat commissus, mihi *nuper* retulit, *Giganteam*
 illam molem lapideam, *Nanum* se & infantulum cog-
 novisse, & primo suo in hortum adventu *unius* aut *al-*
terius anni accretiones illas adæquasse quæ ex *ma-*
jori massâ, muri parti boreali *magis*, ternario ordi-
 ne dispositæ, *nuperrime* accretæ, adhærescunt. Por-
 rò, succum hunc in lapidicinis liquoris forma existere
inde patet, quod è *superna* fodinæ parte *guttatim* de-
 stillans, in *Crassiores* Stirias *Pyramidales*, glaciei instar,
 ex ædium crepidinibus, *brumali* tempore dependentis,
 concrescat; *iconem* unius, pedem *unum* longæ, in La-
 pidicina de *Bozsecombe*, ubi lapis *fecundus* prope Ba-
 thoniam

De Calore
 Thermarum
 Bathon.

Lapides propa-
 gantur extra-
 fodinam.

Testimonium
 Thomæ
 Broad.

De Calore
Thermarum
Bathon.

thoniam versus Austrum effoditur repertæ, & ab Operario Communicatæ, hic *chalcographi* arte, exhibendam curavi. Vide *Figuram* 3.

*Illustratio sup-
positi.*

Ad illustrandum illud quod supposui, nimirum, *Communis Aquæ Torrentes ex utraq; Civitatis parte salibus &c. affundi*; Notandum; Thermarum *Omni-um* Scaturigines intra Diei *Naturalis* spatium suppeditare *Thermalis* aquæ *Tunas* 1047, *Cadis* & *Congiis* infra *Tunam*, non numeratis; additis autem *Cadis* & *Congiis* exactè 1050 *Tunas*; Unum *Cadum*, & 18 *Congios*. Unius autem anni spatio, iisdem additis, 383371 *Tunas*; duos *Cados*; & 46 *Congios*. Ut ex hoc *Schemate* ex accurata *Ricardi Blanchard*, Notarii Publici *Bathoniensis*, supputatione, *dimensionibus* & *Contentis* Cap. 1. memoratis, concinnato, luculenter apparet.

		Tu. Ca. Co.		
xxiv. ho- rarum spatio, Balneum	{ Regale Reginæ Crucis Longum	{ Suppedi- tat Ther- malis Aquæ	693 1 18	} 856 3 40
			163 2 22	
			85 0 32	
			108 1 0	
			1050 1 18	

		Tu. Ca. Co.		
Annuatim	Regis	253066	2	36
	Reginæ	59714	2	48
	Crucis	31079	0	16
	Longum	39511	1	0
			383371 2 46	

Jam vero *Unius* anni, multo minùs *plurium* sæculorum, *Aquam* infra *Balneorum* solum unà contineri haud probabile, nisi *Civitas Bathon Thermalium* aquarum *Oceano*, ac *Venetiae Mari*, superstructa foret. Similius autem vero videtur *Communem* aquam in *profundis Terræ visceribus* utrinq; accedere, ejusdem fere naturæ cum ista in *superficie*, quæ *usibus domesticis* ubiq; inservit, quæq; *materiæ* ad medicandum & effervescendum aptæ *subter locum* occurrens, modo prædicto *medendi virtutes*, & *Fervorem* acquirit. Neq; mirum magis videatur *Aquam Thermalem* ante *mixturam Salium* &c. *Communem* esse, quam *Cerevisia medicata* ante *Ingredientium* miscelam, quæ *medicatam* efficiunt, ab aqua *Communi* nihil differre; aut *Mineralem* aquam aliquam *salinam*, aut *chalybeatam* frigidam, ante *Mineralium* contactum, *Communem* fuisse; quod tamen ubiq; fere & ab omnibus conceditur. *Thermalium* aquarum *abyssum* à principio hic creatam nemo sanus asserit; imò *Communem* aquam successive, continuo, & quotidie *medicantibus* rebus affusam, *medicatam* fieri magis probabile, unde *unius* diei dispendium altera compensat. Sed de hac re plura statim.

N. B.

Quod autem *Fermentationem Corruptivam* in *Terræ profunditatibus*, & alto telluris sinu, peractam judicemus, de hac re audiendi sunt *Regalis Academiæ* apud Gallos *Ingeniosi Philosophi*: Si absq; igne in tellure calor ullus sit, *Scatebrarum* quarundam aquis calefaciendis idoneus, necesse est, ut calor iste in aquis ab annorum quibusdam millibus, imò forsan à prima rerum origine calidis, in ordine ad sui ipsius perpetuitatem, in locis profundis, & à *Terræ superficie* longissime remotis, consistat, ubi aer circumambiens frigiditate sua, quæ in extremo gradu poni videtur, calorem minuerere possit.

Fermentatio est profunda.
Min. Aq. Gall.
Exam. p. 119.

De Calore
Thermarum
Baithon.



possit, & imbecillum reddere. Ex hoc visum est supposito, aquarum calidarum & frigidarum Scaturiginum, quarum nonnullæ similia sedimenta facere, & ejusdem speciei sales continere observantur, differentiam hinc provenire, quod aquæ istæ Telluris loca plus minusve profunda pertranseant. Observamus aquas in Telluris superficie labentes frigidas esse, nisi Solis calore calefactæ fuerint, nec calorem ullum oppidò magnum, in Terræ partibus, quæ valde profundæ non sunt manifestum invenimus, quod causam ad determinandum suggerere videtur, Quicquid Caloris in Terra dignum magis observatu fuerit, in alto ejusdem sinu collocari debere. Tam à distantia itaq; à Caloris origine remotiori, aut magis Vicina, quam à fermentationis gradu intenso, aut remisso, majori, minorive, Caloris gradus in Thermis videtur procedere.

Objectio contra Hypothesin.

Contra prædictam Hypothesin militare videtur, quod verba superius memorata Crescite & Multiplicamini, de Aquatilibus, Volatilibus, Brutis, & Homine solum, pronunciata forent. Nam quum ex abyssò mundum creavit DEUS, primo die Lucem & Tenebras, sive Diem, & Noctem fecit. Secundo, Cælum. Tercio, Mare, Terram, & Vegetabilia. Quarto, Solem, Lunam, & Stellæ. Quinto, Pisces, & Volucres. Sexto, Bruta animalia, Reptilia, & genus Humanum. At vero verba ista non ante quintum & sextum diem prolata erant, quibus istorum dierum operibus benedixit Deus, nulla autem in Tertio die earundem mentio, quo Terram factam fuisse memoratur, occurrit.

Solvitur.

Verum verba illa non restrictè adeò intelligenda videntur, quin ad Mineralia etiam referri possint quam verissimè, quod eadem fide credere debemus qua Metalla & Mineralia creata fuisse, & jam existere,

re, de quorum creatione, intra Hexameron, apud sacram paginam, ne verbum quidem occurrit. Vegetabilium enim meminit, & quæ sunt supra terram, quæ vero subter terram, aut infra eam sunt, silentio involvit. Jam vero ut horum verborum efficaciam & vim ad vegetabilia die Tertio facta, se extendisse videmus (crescunt enim, & multiplicantur non secus ac Pisces, Volucres, Bruta, Reptilia, & Homines, semeng; suum sibi inditum in principio, secum apportant) eodem jure ad Metalla & Mineralia, infra terram licet, liceat extendere, nisi dicamus hæc non ex Naturæ instituto, sed præter illud, ut Monstra produci. Crescere igitur videntur, & multiplicari, in suis Seminariis, haud secus ac gramina, arbores, & Cætera Vegetabilia, quibus assimilata probavimus hac in re, quodq; instantiâ haud vulgari supra memorata, confirmatum dedimus, & corroboratum. Addam ultimò Sententiam Cl. Jordeni, qui de Mineralium aquarum Perpetuitate verba faciens, ait: *Necessitas hujus rei à Benedictione primâ, Crescite & Multiplicamini, dependet, quæ dubio procul, tam ad Mineralia, eorumq; genera, quàm ad animalia pertingit, cujus virtute eadem videmus quotidie propagari.*

Si in contrarium dictum fuerit ulterius, *Me, quàm Acidum immaturum duobus Salibus maturis opponam, idem fere absurdum meditari, ac si infirmum puellum cum duobus, viris robustis committerem.* Respondeo, Acidum perfectionem aciditatis, non tamen Salis obtinuisse; & quum perfectam aciditatem Hypothesis requirat, acidum quâ Tale, in perfecto aciditatis statu, & maturum existimo; licet in Salis statu imperfecto immaturum remaneat: eodem modo ac Puer in tenera ætate perfecte animatur, tametsi corpus ad maturitatem Hominis non adoleverit.

De Calore
Thermarum
Barhon.

De Baln. Nar.
& Aq. Min.
c. 14.

Replicatio ulceris.

De Calore
Thermarum
Barbon.

Caloris Dura-
tio.

a De Dieta, l. I.

b De Constantia.

c De Mundo, c.
ult.

d De Usu Part.

l. 6. c. 12, 13.

e 2. Rom. 15.

De Aq. Medicat.

Newnham

Regis, in agr.

War. p. 5.

Ex hæcenus dictis Caloris Thermarum DURATIONIS Causa patet. Nam, quum Mineralia, à principio mundi innatis propagandi principiis in mineralis agantur, Constanti lege & Naturali, non inclinante modo, sed quasi cogente ad finem ejus usq; idem perficiunt. Et hoc est quod (a) Hippocrates Ἀνίσχυρ (Necessitatem,) vocat. (b) Lipsius fatum Naturale inhaerens rebus ipsis, (c) Aristoteles & (d) Galenus Νόμον Ἀσπερίας, & (e) Paulus Apostolus (aliò tamen respiciens) Νόμον γενεῶν, sive legem inscriptam divinitus, quæ adèò tenaciter Mineralibus infigitur, ut nulla vi, aut arte, de moveri possit, aut alterari.

De hac re Philosophus quidam Anglus ita scribit: Si dixerimus sine Causarum Naturalium mediis DEUM omnia producere, & Philosophiæ fundamenta succutiemus, & Actionibus suis Naturam spoliata ibimus. Rectius illud Genesios libro traditum, mea quidem sententia, tenendum, DEUM nimirum, à novis rerum creationibus temperasse, postquam ortus & interitus sui naturam & facultatem iisdem concesserat. Nam, si Causæ Secundæ in se Steriles, & inefficaces, vim & facultatem, ut aliter in DEI operibus media non fuerint, ab Omnipotentia ejus continuò recipiunt, hoc concesso, non tantum Generationem & Corruptionem è medio submovemus, sed novam etiam rerum Creationem necessario inducimus, à qua DEUS diu cessavit, ut in Sacra Pagina traditum reperimus, cum Entia omnia Creata Legi subdiderit, qua Crescendi & Multiplicandi potestatem iisdem concessit.

Porro, quum Nobiscum reputemus serio quantam aquæ molem, fere minima materiæ alicujus mineralis pars impregnare possit, Conceptu inde faciliior Duratio evadit. Jam vero pars una Mineralis partes sexies Millenas æquales aquæ imbuisset, à Dignissimo fide.

fide relatum habui; imo experimentum quoddam recitat Nobilissimus Boyleus, in quo Marcasitæ optimæ grani *Dimidium*, in Nitri spiritus quantitate per exiguâ *solutum*, gallarum infusionis partibus *sexaginta uni millenis*, *quadringentis*, & *quadraginta*, tincturam communicavit. Adeo ut necesse sit partes non dico *infinitas*, sed prodigiose *multas* in minerali *Atomo* latuisse, quum quamlibet aquæ partem *tantillum* Mineralis occupaverit, cujus granum *unicum* partes aquæ *Millenas centum viginti duas octingentas*, & *octaginta* impregnare possit. Imo *Salis Chalybis* ex *Autoris* Nobilissimi prius memorati *præparatione* (octava) grani parte *uncias aquæ tres*, quibus admistum erat *Sal imbutas* vidi; & addita gallæ portiuncula, purpureus color *manifesto* apparuit. Quodq; propius *ad rem* nostram accedere videtur, quælibet *atomus*, sive *minima* parabilis *Salis* particula quæ haud grani pars $\frac{1}{100}$ (centesima) videbatur, in communis aquæ *Uncia* soluta, existentia suæ indicium exhibuit, & gallæ particula ad sensum *minima* adjecta, aquam prius limpidam in purpuratam *leviter* facillime mutavit.

Imo in Thermis *Regiis Bathonicis* granum *unum* *Salis* impregnat aquæ partes 1536; quod *ita* probo. In congio Aquæ *uno* continentur grana *Salis* *quadraginta*, in 61440 granis Aquæ. Pars *quadragesima* 61440 est 1536. Ergo granum *unum* *Salis* impregnat partes æquales aquæ 1536 de facto, in Thermis *Bathonen-sibus*. Jam vero, si granum *unum* *Salis* in tantam latitudinem se possit diffundere, ut *Millenas quingentenas* & *Triginta Sex* (minimum) aquæ partes impregnare valeat, & è Fontibus *perennibus* *Subterraneis* *Communis* aqua *copiose* adeo affluat continuo, *Duratio* *Thermarum* *Bathoniensium* luculenter apparet,

De Calore
Thermarum
Bathon.

61440.

122880.

1536.

De Calore
Thermarum
Bathon.

Vid. Obs. 62.

licet de fontibus non perennibus, sive de aqua pluviali & Nivosa illas interdum participare Obs. 62. demonstrat, quæ Contenta minora in majore aquæ quantitate, aere humido. & pluvio existente, quam in sicco (ob Thermalem aquam Tenuem, minùs salsam & dilutam) asserit.

1440.

Sin autem partibus aquæ 1440, sive tribus aquæ uncis, pro diversitate mensuræ (duodecim aut sedecim Unciarum in Pinta; librarum octo, aut novem librarum, decem unciarum, & granorum quinq; in Congio, ut alii, & præsertim D. Jonas More) assignentur Salis granum unum fere semis, sive granum unum, & $\frac{1}{100}$ divisio grani, sive dimidium fere grani in Uncia; tum una Salis pars impregnabit aquæ partes æquales 960; & tum in priore Computatione tres grani partes 1440, aut tres aquæ uncias impregnant, ex Obs. 67. quæ grana tria Salis in Pinta affirmat.

960.

Vid. Obs. 67.

Notandum Thermalis aquæ impregnatæ proportionem ad quadraginta Salis grana impura in Congio respicere, quod priùs observaveram Cap. 2. Pura autem Salis grana minora multo in Crucis Balneo continentur, quæ Thermalis aquæ partes impregnant 61440, & granum quodlibet ex supputatione posteriore 1920; priore vero 3072; à Regali Balneo & Calido dicto multum diversum; In Crucis enim Balneo viginti solum grana Salis pura continentur; in Regalis viginti tria semis Salis; & in Longo aut Calido viginti octo semis insunt; quibus suæ etiam Thermalis aquæ proportionem invicem respondent. Vide Obs. 73, & sequentes; nec non precedentes 67, 68, 69.

61440.

Notandum etiam quod *Ferri & Sulphuris* in Thermis proportio non exprimitur, quæ *Salis puri* molem adeò diminutam quodammodo compensat. Ut *supputationis præcedentis Norma* pateat, *figuras* subsequentes placet subnectere.

De Calore
Thermarum
Baïlon.

60	grana in	Drachma una.
480		Uncia una.
1920		Unciis quatuor.
7680		Unciis sedecim.
30720		Congii dimidio.
61440		Congio uno. Continet Congius octo libras. Libra uncias Sedecim.

Summæ præcedentis quadragesima pars 1536.

Ex hac Hypothesi *Propinquitās & Activitas* in confesso sunt; nec minus patet *Æqualitas*, nam uno eodemq; tenore in *Minera subter* aut *juxta locum*, eadem quantitate *Mineralia* generantur & pugnant, *Salia* nimirum, *lapidea & Testacea* materia, &c. & *Aqua acida* affunditur, unde *idem* caloris gradus ut *plurimum* in Thermis consequitur, nisi quod *Pluviis* Tempestatibus calor intendatur, ob *majorem* aquæ affluxum, & suppetias materiæ *novas*, quæ *Fermentationem* adaugent: *Certò* enim observatur, *post pluvias*, *Calorem versus fundum*, ubi *Fermentatio* incipit, *intendi*, aquæ autem *superficiem* *temperatiorem* *existere*; quod à sola *Antiperistasi*, sine *causa aliqua interna* provenire posse, haud videtur probabile. Neq; *Mineralium* generationi *Novæ* officit caloris *perennitas*, quod in *subterranei ignis pabulo* *superius* objicitur; Nam *Fermentationis tenor* adeo æqualis est ut *quantum* in *superficie* consumitur, *tantum* è *fundo* suppeditatum, quod in *fodinis* in *usum humanum* effossis *minime*

Propinquitas,
Activitas, Æ-
qualitas, Hypo-
thesi adaptantur.

N. B.

Autor iterum
responder.

De Calore
Thermarum
Bathon.



Solvitur Obje-
ctio Triaria.

Responsio ad
Objectionem
a Rebus Natu-
ralibus cum
præparationibus
chymicis com-
paratis.

nime contingit, in quibus unius anni jacturam succe-
dentes plures non compensant. Porro, admissò igitur
igne *subter Terram* accenso, consumptio pabuli *inæqua-*
lis necessario insequitur. *Aeris* enim *ventorum* ac
pluviarum mutationes & *vicissitudines*, ignem ipsum
augebunt, aut *minuent*; *Fermentatio* autem in *alto*
Telluris sinu, sine spiraculis, peracta, *externas* injurias,
& omnes *inæqualitatis* causas omnino excludit. Eun-
dem aquæ *tenorem* in Balneo pleno conspiciamus, ubi
tantum è fundo continuo ascendit, quantum per aquæ-
ductus Balnei superiores à *superficie* decurrit.

Si quisquam ulterius objiciat, quod hæc Fermenta-
tio *Corruptiva* sit, non *Generativa*; *Destruens*, non
Perficiens, & per consequens non *Continua*; Respon-
deo, quod, quicquid aliquibus videatur, quàm Fermen-
tatio hæc Naturæ principiis *opponentibus* superstructa
sit, *Naturalis* plane est; & Gallorum *Gallinaceorum*,
& ferarum quarundam *odium*, æque ac aliarum
amor, *Naturalis* videtur, tametsi non *naturaliter*, uti
vocant, haud tamen præter Naturæ institutum, mor-
tem sibi mutuo, & ruinam meditentur. Huc etiam
spectant affectiones *Antipathecæ*, quarum fundamen-
tum in ipsius Naturæ principiis jactum, *Naturalis* esse
loquitur.

Salium autem contrarietatem non Naturalem ef-
se inter se, sed ab igne in præparatione chymicâ ac-
quisitam communicatamq; *Ingeniosi* quidam autu-
mant; unde in modum *Calcis vivæ*, *Empyreumatis*
quasi vi, cum aqua simplici mista æstare solent. Ve-
rum *Acetum Thermarum arenæ*, lapidi *festili*, *Testa-*
ceis, *Ochræ*, aut *Margæ* affusum, idem peragit ac
quando *salibus* affunditur. *Succus Limoniorum Corallii*
pulveri affusus, fermentationem creat. Hæc vero Ig-
nem nunquam sunt experta, sed ad *Vegetabilium* tri-
bum

bum pertinentia, in puris Naturalibus existunt. Adeo ut si Fermentatio hæc à Salibus quibusdam insipidis, Salium alcalisatorum indolem referentibus, ut quidam opinantur, proveniat, diversi generis Salium discordiam arguit, licet ejusdem generis Salia tranquille in eadem aqua permisceri possint. Imo ante separationem, aut liquidorum affusionem, diversi generis salia Vitriolum puta, Nitrum, Alumen, &c. quæ in marchasita una Naturaliter inventa Capite VII. docuimus. Acidum itaq; intrinsicum, innatum, Connaturalè, Solidum, quietum magis, licet Fermentatio Generativa inde oriatur: Extrinsecum vero, superveniens, fluidum, Alcalibus superinductum, majorem Fermentationem, & quidem Corruptivam, creare observatur.

Porro, si acidum igne nunquam tactum sali fossili, aut Antiquorum Nitro, affusum fuerit, Fermentatio aliqua Corrosiva, ad compositi Corruptionem tendens, statim insequitur, quod contrarietatem quandam innuit, licet ad Caloris gradum nunquam ascenderit, de qua re suprâ Capite V. Idem à Saccharo, & liquoribus acidioribus, Pomatio, puta, Cerevisia vetustâ, & similibus, mistisevenit, unde Activitatem præcipue, sive Actionem & Reactionem inter se, procedere Confiteor; quousque autem ex motu isto Calor fiat, & ex magnis Alcalium & Acidorum proportionibus intra Terræ Viscera mistis FERVEAT aqua, Ingenuis relinquo; hoc tamen assero, Me ex acidis & quibusdam aliis ad Thermas pertinentibus, Empyreumate omnino vacuis, insignem aliquem Caloris gradum obtinuisse. Hypothesis siquidem mea de Calore Thermarum Bathoniensium, non salibus modo, sed aliis quibusdam accedentibus superstruitur, quæ insipida licet fuerint, eadem tamen phænomena cum alcalibus

Acida ignis
expertia.

Autor se &
Hypothesin
suam Ingenuis
commendat.

N.B.

ex-

De Calore
Thermarum
Bathon.

Thermæ sunt
Acidulæ.

exhibent, si cum *acidis* misceantur; ut *sileam*, inter principia hæc *Naturalia discordiam*, æque ac *halitus acidus à Pyrite, aut Calcario lapide vegetantibus emanans, naturalem videri.*

Si quispiam dixerit, *acida prædicta Vegetabilia esse, & Minerale acidum inventu difficile*; quum *Minerales aquæ* dividantur vulgò in *Acidulas & Thermas*, *Minerale acidum Acidulis* inesse ubiq; conceditur; Jam vero *Thermas* quasdam *Acidularum* etiam nomen mereri inde constat, quod & *lac* coagulent, & cum *gallis purpurascunt*; & *Plateæ Ranalis & Cornubiensis acidulæ* inde hæud procul remotæ, *Thermis comparatæ, acidulam aquam tam cum, quam sine calore fieri posse* declarant. *Acidum autem Vegetabile & Minerale* in aciditate conveniunt, licet à diversa tribu, aut prosapiâ *aciditas* oriatur. Nec in *Acidulis* aut *Thermis* naturalibus, aliud quam *Minerale acidum* supponendum videtur, licet in *artis operibus*, & *mixturis* nonnullis pro re natis, *vegetabilia acida* similia perficiunt.

Simpson. Zymol. phys. & 2. in pr.

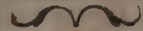
Objicitur ulterius; Quod tametsi ab *acidorum & Alcalium* (fixorum aut *Volatilium*) *mixtura inter se, Fermentatio & calor necessario oboriatur*, attamen quoniam opera artis sunt; dein, quia *calorum origines, & genuina fermentationis causa, ab efficientium istorum (Alcalium) varietate procedentes inventu erint difficillimæ, hypothesis hæc inde improbabilis videtur. Tamen si enim alcalia alcalisata, quæ ita voco ut à Lixivialibus discriminen, intra texturam concretionum petrificarum copiose inveniantur, oportet insuper acidorum Corrosivorum etiam copiam adesse, quæ ad Fermentationem adeo magnam producendam sufficere possit, quorum præsentiam expectare vix licet. Quapropter Acidorum & Alcalium TACHENII Hypothesis*

hypothesis ad propositum nostrum haud quadrare videtur, utpote ^{De Calore} *cujus basis angusta nimis fuerit illa quæ ad* ^{Thermarum} *structuram philosophiæ adeo amplam sustinendam re-* ^{Bathon.} *quiritur, unde varia Naturæ Phænomena, & speciatim*
istud BALNEORUM CALIDORUM, so-
lutionem accipiat.

Ut *Arietis* hujus atrocis impetum aliquatenus fran- ^{solvitur} *gam, ad partem illam Objectionis quæ ad Alcalia,* ^{Ob-} *jectio.*
quatenus artis opera, spectat, in præcedentibus respon-
sūm, urbi acida & Alcalia Naturalia demonstravi-
mus, & oppositionem non abs igne acceptam, sed
ipsius Naturæ principiis inhærentem docuimus. Neq;
alicui causæ Fermentationis inveniendæ difficultas
Terrori esse debeat, quum acidorum & Alcalium
copia quæ ignem nisi subterraneum istum imaginari-
um, nunquam sunt experta, præsto sint; & acida
Corrosiva aperte se prodant, & Clathrorum, annulo-
rumq; ferreorum, & ferri in Thermarum fundo re-
perti Corrosio evincit, ne alia Capite Secundo memo-
rata huc spectantia, hic commemorem. Quapropter
Hypothesis hujus Nostræ basis (quicquid de Acidorum
& Alcalium hypothese in genere statuendum fuerit)
quæ Alcalia & Sulphur simul involvit, satis ampla vi-
detur ad sustinendam Thermarum Bathoniensium calo-
ris causam, de quibus solum jam disputatio suboritur,
quicquid de alterius generis Thermis, quorum princi-
pia minùs patent, judicatum sit. Et quum Acidum
& Sulphur in iisdem abundant, quæ ex Autoris Nostræ
mente ad calorem excitandum sola sufficiunt, Alcalia
Sulphuri addita, eundem non adjuvare, non promovere
ulteriùs, se judice, non poterant.

Porro, Fermentatio Corruptiva, Generativâ illâ
 magis est Activa, quæ Mitior, ut plurimum, &
 blandior existit, quam cui gradus adeo intensus Ca-

De Calore
Thermarum
Bathon.



De Baln. Nat. &
Aq. Min. c. 14.

loris, ut in *Thermis*, possit attribui; aliter caloris *Duratio*, & *æqualitas* à *Generativa* Fermentatione peti possunt; non autem, ut videtur, *Activitas* & *Caloris gradus*, possunt inde provenire. In dubium itaq; apud me vocatur *Jordeni* illud, ubi asserit *Generativæ* fermentationis calorem aquis *Calidissimis* calefacientibus sufficere posse, modo à loco unde aquæ effluunt remota nimium non extiterit. Et paulo post, *Fermentationis Generativæ* calor sufficit, ad caloris gradum producendum in *Thermis* Nostreis, prout jam se habent. Nam acidum *Sulphuri*, *Marino Sali*, & *Nitro* innatum, in Mineralium generatione in *Alcalia* agens, calorem aliter quam mitem & blandum excitare haud valet. Ad majorem autem *Fermentationis*, & consequenter caloris gradum, qualis in *Corruptione* est, Acidum forinsecum, superveniens, & superinductum necessario requiritur, de quâ in præcedentibus latius disserui.

Exam. Aq. Min.
Gall. p. 116.

De *Vaporibus* quibusdam *subterraneis*, quos in *Thermarum* caloris causam suggerunt *Ingeniosi* quidam; hoc tantum dico; Aut ignem subterraneum, quem ipsi negant, inducunt; aut calorem subterraneum sine igne accenso supponunt; qui nisi à *Fermentatione Corruptiva* procedat, eadem cum *Generativa* Fermentatione incommoda incurrit. Neq; calorem adeo mitem & remissum, qualis in *vaporibus* absq; igne esse solet, nisi in sensu supra dicto *Vapores* intelliguntur, tantum *Effervescentiæ* aut *Caloris gradum* acquirere posse, & intense adeo aquas Calefacere, ut *Ova* indurent, & *plumas* evellent, ut in *Thermis* quibusdam solet accidere, ne imi quidem *subsellii Philosophus* potest supponere. *Vapores* itaq; *subterranei* non acidi, & *Fermentatio Generativa Mitis*, idem fatum subire videntur. Et quidem quum *Simpsonius* in *Zymologia*

mologia sua physicâ, Fermentationem petat ab *Acido* & *Sulphure*, non tamen inde sequitur *Salia alcalifata* ad Fermentationem *nihil* conferre, sed potius *unita* *vi* eandem intendere. Nam demus licet *acidum* & *Sulphur*, ubi *alcalia non sunt*, ad creandam fermentationem omnino sufficere, *Alcalia* tamen addita *Sulphuri*, ut in *Thermis Bathonensibus* unita existunt, Fermentationis gradum *maiores*, ab adventu *acidi*, excitare valeant.

De Calore
Thermarum
Bathon.

Si quispiam urgere persistat, *Acidum in Communi* *distillandi modo* ultimò ascendere, *ideoque* *vaporem* *sive* *halitum Thermarum* *avolantem* *haud acidum dicendum*; Præterquam quod inter ignis *actualis* vim, & Fermentationis assignatæ calorem *discrimen* in *Secundo Capite* sit notatum, prædictis hoc in loco *addo*, aciditatem in *solutis principiis* avolantem in halitu solum aut *vapore* consistere, in *Communibus* distillationibus in *Sale Concreto* residere, *halitus* autem levis, & *tenuellus* existens, facilius evaporat; Salis vero *gravioris aciditas* *difficilius* elevatur. Porro halitum *acidum* esse hinc apparet, quod *effæta* aqua cum gallis *Tincturam* non exhibeat, & *vix* aut ne *vix* quidem *lac* coagulet. *Particulæ* siquidem *acidæ* per halitum exeuntes, in sublimatione, ac aqua ipsa, ut plurimum, sunt *æquè Volatiles*, subtiles etiam adeo & *spirituales*, ut nullo alio modo, quam *Effætis*, se produnt, quemadmodum ante Nos observavit *Doctissimus Jordenus*, de qua re *Capite VII.* latius est actum.

Ulterior Re-
sponso.

Interim *Caput* claudat, quod *iisdem Mineralibus* imbuta *Balnea*, & *proportione* parum differentibus, *iisdem affectibus* curandis inserviant, hoc tamen *discrimine*, quod *caloris graduum* ratione habita, *Cuinam* è *Balneis* æger committendus sit, *quamdiu*

De Calore
Thermarum
Bathon.

in eodem debeat morari, & quodnam genus regiminis in uno Balneo præ cæteris eligendum, medicus determinet, ut nihil dicam de morbi specie ac idea, ad quam quidem dignoscendam Periti & Exercitati medici iudicium requiritur.

De Baln.
Aquenſ. p. 25.

De hac re ita Fabritius: Priusquam in Balneum Te Saniitatis recuperandæ, aut firmandæ, gratia conferas, Peritum aliquem Medicum Consulas, qui naturalem Corporis Tui Constitutionem, & Temperamentum, accurata trutina expendat, & siqui sint in eo præter naturam affectus, seu lapsus, disquirat; Balneorum item qualitates & vires exacte cognitæ habeat, atq; ex his demum collatis dijudicet, num Balneum Tibi usui futurum sit, necne; deinde, quodnam potissimum. Non enim Omnibus omnia conveniunt.

Nuces Avellanae
sub Cisterna
Regalis Balnei.

Sed ut Seriis hisce Foculare quiddam & Ludicrum, Coronidis loco interponam; Quum apud incolæ Sermo sæpius sit factus de Nucibus quibusdam Avellanis observatis infra Cisternam inversam, aut lapidem latum Crucis antiquæ fundo suppositum, super Regalis Balnei Scaturiginem Regiam, in antiqua Cruce removenda, erecta A. D. MDLXXV, ut anno MDCLXIV jam stantem inducerent, quarum nonnullæ nigræ erant & cariosæ; aliæ virides & nucleo instructæ; aliæ exuviis viridissimis, & quasi novis indutæ; adventus via forsan, erat aquæ frigida vectura prope Nucetij cujusdam, aut Silvæ latus, unde in terram, aut aquam subjacentem poterant fortuito incidere, & cum aqua frigida profundius submersæ, ad ipsum Balneum per latiores ductus subterraneos profundiores, quos aqua frigida pertransit, apportari, in quo ab aqua Calidissima, majori impetu ad Cisternam tendente, ad eandem poterant facilius deferri. Videntur enim Thermæ esse instar

Fisci.

Fisci Regii, cui fontes rivulique minores *Tributum* suum pendunt, & obsequium, *Homagium* nobis dictum, tanquam illorum REGI, ac DOMINO, ab eodem Constituto, per quem MONARCHÆ regnant, cuique *Soli* sceptrum sua referunt accepta.

De Calore
Thermarum
Bathon.

Quod Nuces hæc *propiori via* a pueris circa Balneum ludentibus aliisque; nuces frangentibus, & in Balneum injicientibus ludibunde non provenissent ut appareat, *Cisterna* erat gypso æqualis cum lapide duritiei, è quorundam relatione, adeo obsignata, ut ictuum nonnullorum labor erat eandem remove; amota vero nuces eruperunt ilico. Alii autem, & majori veritatis specie, dicunt inventas nuces non sub *Cisterna*, sed in *pixidibus* quibusdam ad liberiolem Scatebræ maximæ ingressum, & receptionem, subter Terram repositis, in quarum parte *summa* foraminulæ fuerunt, & inter illas *foramen magnum in medio*, ad Aquæductum ibidem contrectandum melius, per quod nuces in Balneum, pro more solito, lusoriè projectæ, & fundum petentes, *Thermalium* aquarum cursu, aut *Scoparum* nixu, in pixides prædictas poterant illabi. Nuces etiam omnes *nigras* aut *nigrescentes* affirmant, & cum *Nucibus* inventa quoque; *prunorum* coctorum ossa, quæ à Balnei pergulis in *Thermas* projecta fuisse constat.

Foris *Nitro* in *Thermis* (quod argumentis in Capite de *Nitro* addendum) nuces modo memoratæ, *Nitrum est* *viriditatem* suam, siqua fuerit, debere poterant. *Tradunt in Conservatoriis Nivium* (quibus *Nitrum* analogum) *sive sint in montibus in foveis naturalibus*; *sive per artem puteis ad hoc factis*, inquit Nobilissimus Autor, Baro quondam de *Verulamio*, Vice-Comes Sancti *Albani*, & Summi *Angliæ* *Cellarii*, *observatum fuisse*, quod aliquando malum, aut

Ca-

De Calove
Thermarum
Barhon.

*Castanea, aut Nux, aut simile quidpiam inciderit, quæ post plures menses liquefacta Nive, aut etiam intra Nivem ipsam, inventa sunt recentia, ac pulchra, ac si pridie essent decerpta. Hist. Vit. & Mort. Ed. Ludg. Bat. 1637. p. 51. Nigrarum autem & Cario-
larum tractui temporis satis longo assignemus putredinem, quàm tam in Vegetabilibus, quàm Animalibus,*

Contra vim Mortis non est Medicamen.

Sub Aqua posita virorem diutius conservant.

Ibid.

Potrò, eò quod *sub aquis* nuces fuerint reconditæ, virorem suum eo diutius potuissent retinere, quàm *Thermalis* aqua præsertim condiente Nitro impregnata (ut *Nux moschata*, aut *Juglans*, condiente liquore circumfuso, *viridior* apparet) Corruptentem aerem ambientem, æque ac Terra, efficaciter excludit; unde idem Autor Nobilissimus & Clarissimus: *Neq; minus utile est ad diuturnitatem fructuum, si non sub Terra, sed sub aquis Condantur, modo sint Umbrosæ, ut Putei, & Cisternæ in Domibus* (Nam) generaliter quæ sub Terra, & in Cellis Subterraneis, aut in profundo aquarum reponuntur, viriditatem suam diutius tuentur; quam quæ supra Terram. Sed, relictis Nucibus, ad majoris momenti *mascula* procedamus.

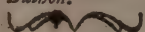
De

De Solo BATHONIÆ factitio, &
Balneorum Origine, APPENDIX,
Scripta post Caput Primum, in qua AV-
TORIS Conjectura Ingeniosis pro-
ponitur.

Quùm Hypothesin nostram De Calore Therma-
rum æquis Rerum æstimatoribus in præce-
dentibus submiserim, visum est hic, utpote loco ma-
gis appposito, de Solo Bathoniæ factitio, & Balneo-
rum, prout jam existunt, Origine, CONJECTU-
RAM proponere. Neq; ullus dubito, Erudite Le-
ctor! quin aqua medicata Bathonenfis ex quo montes
extiterunt fuerat Calida (quicquid tempore Ante-
diuviano, de plana ubiq; Terræ superficie quidam
tradiderunt) quam à rerum principio creatam, &
una cum fontibus frigidis Omnipotentis DEI opus
esse alibi ostendimus. Quùm vero ætatis Balneo-
rum, prout nunc se habent, nulla extet recorda-
tio, Conjecturam nostram, quam Nemini obtrudo,
ut Antiquitatum mearum Bathonicarum in palato
Lectoris mei γδμα quoddam creem, hic propo-
nam.

Anno DCCCLXIII. ante Christum natum, circa Balneorum ætas
Eliæ Prophetæ tempora, qui floruit Anno Mundi antiquissima
3033. ante Christum 915. vixisse dicitur BLA-
DUDUS, Octavus, Nonus, aut Decimus, ut non-
nullis placet, à Bruto, Britannorum Rex, qui ob
filium Thermarum ope à Lepra sanum, Civitatem
dictam Caer Blæidin struxisse, Minervæ Templum
crexisse, & Balnea Minervæ Numini dedicasse cele-
bratur.

De Calore
Thermarum
Balnei.



Jo. Baleus de
Script. Anglic.

A Chr. 300.

bratur. Alii Balnea arte *Magica* ab eodem Rege instituta ferunt, ideoq; *Blæidin Cloyth*, aut potius *Doyeth*, i. e. *Blæidin* aut *Bladudum Magum* Britanni appellitant. Verum quum *Ethnicorum* hoc figmentum (puto) *fabulam* sapiat, potius quam *Veritatem*, aquas *semper* calidas reor serius ornatas. *Bladudum Sibyllarum* ætate vixisse quidam affirmant, & tam in profanis *Gentium* scientiis, quam in omni *Græcorum* sapientia excelluisse, præcipue vero *Mathematicarum* artium & scientiarum peritissimum, adeò ut *Sibyllarum* quædam istius ætatis, *Prophetiarum librum* à se scriptum eidem *dedicaverit*.

Solini Polyhistoris temporibus, *Romanis* hic manentibus, circa annum *Christianæ* æræ CCC, à quibus non constat, ornata fuerunt; *Pontes* enim esse scribit in *Britannia* opiparo exculptos *apparatu in usus Mortalium*.

Circa annum *Christi* DLXXVII, *Camdeni* mente, *Saxonum* voce, à Concursu ægrorum Salutem hic quærentium *Akemanceastre* audiit; unde apparet famam ejus tunc temporis increbuisse.

Anno DCLXXVI, *Lelando* Autore, *Monadum* domum extruxit *Osricus*; & anno DCCLXXV, *Ecclesiam* & *Cænobium* Rex *Offa* erexit, & induxit, post *Monades*, *Sæculares* *Canonicos*.

Anno MX inducti *Monachi S. Benedicti* ab *Elphego*, qui *Cænobium Novum* struxit.

Huc usq; quicquid de *Aquis Calidis* apud *Veteres* occurrit, de *Regali Balneo* intelligendum puto, quod postea, forsan, *Benedictinorum* curâ, ornatus evasit, *Cænobio* olim hic erecto ob *Thermarum* vicinitatem. *Monachorum* itaq; figmentum esse patet dicentium se alicubi legisse, quando *Elias Propheta*
pluvias

pluvias cœlitus impetravit tunc temporis tres Thermalis
 aquæ Scatebras in usus mortalium infra Civitatem Ba-
 thon primitus erupisse. Impetravit autem pluvias
 Elias A. M. 3040, ante Chr. 908. Autoris verba in
 Libello Rubeo de Bath. MS. penes me, quem Mona-
 chus conscripsit, sic se habent. *Bladut filius Ludde-
 brace regnavit post Patrem ejus, & fuit Magnus Ni-
 gromanticus, qui, ut scribitur de Gestis ejus, Calidas
 aquas in Badone fecisset per artem Magicam, sed
 magis ascribendum est Naturæ, cum Similia Balnea fi-
 ant in variis regionibus illis Calidiora. Sed scrip-
 tum vidi, quo Tempore Elias Propheta oravit ut Cœ-
 lum plueret, tunc eruperunt tres fontes aquæ Calidæ
 in Urbe illa medicinales morbis mortalium. Neq; ma-
 jorem veritatis speciem præ se fert Matthei Westmo-
 nasteriensis Monachi insomnium, qui Thermarum in-
 ventionem, saltem Salubritatem, S. Davidis præci-
 bus attribuit, qui mira sua & insolita pietate aquas
 prius insalubres curasse celebratur, & magno humani
 Generis emolumento vim sanandi iisdem indidisse. Ve-
 rum istius fursuris hominibus haud raro contingit
 Omnipotentis DEI prærogativam Divis adscribe-
 re, & Miraculorum tunica minus probabilia, imo
 falsa velare; quorum tenebras fere Cimmerias ab
 illorum Fabulis olim Historiæ inductas meridia-
 num Scientiæ jubar magnam partem feliciter dissi-
 pavit.*

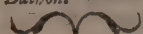
De Calore
 Thermarum
 Bathon.

Libell. rub. de
 Bath. MS.

Monachorum
 Vicia, & pie
 fraudes.

Anno MCLXXIV. sub Henrico II. Hospitium D.
 Joannis Baptistæ fundatum à Reginaldo Fitz Jocelino
 Bathoniensi Episcopo de quo plura in *Antiquitatibus
 Bathonicis*. Post hæc Tempora circa annum MCC.
 Crucis Balneum cæpisse puto. Nam *Crania* humana
 intra ejusdem aream inventa quæ ex *Hospitio*, aut
Monadum domu vicina, ut videtur, fuerunt elata, &

De Calore
Thermarum
Bathon.



Vid. Tab. I.

Vid. Tab. II,
& III.

Subf. Bath.
p. 2. D.

De Baln. Nat.
& Aq. Min.
c. 17. p. 157.

in Sicco sepulta, loco ubi *Balneum* jam existit pro *Cæmeterii* parte *tunc* Temporis habito.

Paulo ante tempus prædictum, *Balneum Calidum* nominatum reparatum, si non *factum*, existimo, in usum *Monialium*, earumq; cubiculos in Vicinia fuisse ædium quarundam vicinarum *antiqua* facies suadere videtur. Hinc *Septentrionali* Balnei *Calidi* parti circa *Scutum* planum affiguntur literæ, SED VERBU TUU O DOMINE SANAT ONIALES: h. e. *sed Verbum Tuum O Domine sanat Moniales*. Ubi DDCLVVVII. notant annum Domini MCLXXII. Quum vero *Leprosorum* Hospitium apud *Holloway* in Sex Leprosos alendos, à *Joanne Cantelow* Priore fuerat *postea* fundatum, hoc in Communem usum transeunte, *Leprosorum Scrobs*, sive *Balneolum*, nuperis annis *videtur* suffectum, Sed de his commodius & latius in *Antiquitatibus Bathonicis* Capite II. in fine, quas vide sis. Interim ad Cælum, sive Orbes *Bathonicos*, è profundâ, si licuerit, *Minerâ Subterraneâ*, Lector, oculos attolle, in quo *Strati* super *Stratum* ordines *Bathoniæ* conspicias; & *Balneorum* Cæterorum à *Regali* dependentiam facilius comprehendens. Nam *Scatebra* apud *Bathoniam* principalis, inquit *Jonesius*, est in *Cæmeterio Templi olim Minervæ consecrati*, quod *postea* transit in *Abbatiam Monachorum S. Benedicti*; *Bedam* etiam *Baleum*, & *Basilium* testes citat. Et *Jordenus* signate. Parum in *Balneorum omnium natura discriminis invenimus*, nisi in gradu *Caloris* quæ omni dubio procul ab *Una Minera omnia procedunt*; & prout *Minera* in uno loco calidior fuerit quam in alio, aut *Canales directe* magis, aut *indirecte* ab eadem *proveniunt*, ita *Balnea Caloris gradum variare possunt*. Argumentum aliud quod *Balneorum Calidi Crucisq; Scatebræ aliunde proveniant*

niant inde peto quod Cisternæ lapideæ in superficie aut fundo perforatæ (vid. Fig. 2, 3, 4. Tab. V.) Scatebram minus validam emittere soleant, quam in Regali Cisterna plumbea inversa (Vid. (A) Fig. 1. Tab. IV.) Solida fortissime coercet, & dissipare se cogit, quæ, Cisterna Regis Balnei in usum necessarium aliquando perforata, in altum saliit, & lapidem latum cærulū Cornubiensem superpositum, in aerem vi sua pulsū, aliquandiu sustinuit; quū Cæterorum Balneorum Scatebræ Thermalem aquam per foramina semper patentia (vid. Fig. 3, 4. Tab. X.) solū languide eructent, quod remissionem quandam virium arguere videtur.

De Calore
Thermarum
Balnei.

Vid. Tab. V.

Objiciat autem aliquis; *Balneum Calidum in Primo Capite, Calidissimum probatum; & si calidissimum, aliunde non provenit, sed sui Juris, & Balneorum Cæterorum fons, videtur.* Objectio.

Respondeo, Si tota Thermalis aqua intra Regale Balneum fuerat semper cohibita, Regale Balneum Calidissimum fore, verum quū interdū magna aquarum vis, & copia, Canalis cujusdam (vid. Tab. IV. L.) ope, extra Balnei aream ad placitū eliminetur, caloris etiam vim Regale Balneum jam remittere, pro caloris gradu quem Epistomium majus aut minus (vid. Tab. IV. L. P.) inducere solet. Aqua itaq; calidissima à Regis Scatebris ad Balneum Calidum rectā decurrente, & extra Regale Balneum, per canalem ad implendum (vid. Fig. Tab. IV. L.) lata obliquē, Regale Balneum tunc temporis quoad gradum caloris cedere Calido, licet totā aqua Thermalī comprehensā, Regale Balneum calidissimum existat. Balneum itaq; calidum à Calore suo neutiquam remittit, quū Regis Caloris gradum ob dictam rationem variare soleat. Eadem etiam aqua intra spatium angustum comprehensa, &

Solvitur.

V. Tab. IV.

V. Tab. IV.

De Calore
Thermarum
Bathon.

Contentorum
variatio solvi-
tur.

præalto muro à frigore munita, majorem caliditatis gra-
dum, quàm in *Propatulo*, retinere potest.

Quod ad Contentorum *Varietatem* spectat, quæ
minora in *Crucis*, & majora in *Calido*, sive *Longo Balneo*
observantur, quæ tamen si aqua sit eadem, eadem eti-
am esse est necesse: Aqua *Longi Balnei* in Mineram
continuatam decidens in prolapsu, inde potest incre-
mentum sumere; & *Crucis* per locum Mineræ de-
stitutum, in eadem licet *Civitate* decurrens, in transitu
suo à *Regio* poterat decrementum pati, adeò ut secun-
dum loci naturam ad quem aqua à *Regio* descendit, &
Minera in uno loco *vegetior* fuerit quam in alio, in *Con-*
tentis Balneorum *Crucis* & *Calidi* à *Regis variatio* ista
potest accidere. Et quidem de *Conjecturâ* nostra ha-
ctenus, ultra quam, prout res se habent, procedere
haud licet; Si quid igitur, Amice Lector, novisti rectius
istis, Candidus imperti, si non, his utere mecum. Re-
lictis itaq; incertis conjecturis ad *Virtutes Therma-*
rum Certiores appropero.

Kid. Obs 67, 68,
69, & 73.

CAP. X.

*De Thermarum Virtutibus ; hic de usu Ther-
marum Externo.**Capitis Summarium.*

Balneorum usus Externus. *Modus Balneandi. Antli-
andi modus. Antliatio Stillicidio potior. Intro-
duxit Jordenus. Antliarum Donatores. Usus Luti.*
Cautiones & Consilia pro Balneantibus. THOMÆ
Bathonensis & Wellensis Episcopi pietas in Thermas.
*Virtutes Balnei Regalis A N N A Daviæ Prin-
ceps apud Thermas. Virtutes Calidi. Crucis Vi-
res. Moles marmorea DRUMMONDIANA*
ibidem. Comes de MELFORT Benefactor.
*Virtutes Reginensis Balnei. Thermarum vires ad
mentem Jordeni & Venneri. Balneorum omnium
promiscuè vires olim. Vaporis Thermarum Vir-
tus. Virtutes Thermarum ex Epistolis Mapletii.*
*De Thermarum Mantelo dicto: Virtutes Balneorum
à lapide Sectili. Decem Symptomata quæ Balnean-
tibus superveniunt. De Usu Balneorum in Lue Ve-
nerea. Perpetua Balneorum Salubritas confirmata
contra Camdenum & Aylettum Sammes.*

QUI in alicujus aquæ Mineralis *Virtutes Scien-
tificè inquit, à Priori illam cognoscere oport-
et, & à Posteriori ; à Causa siquidem & ab
Effectis comparata cognitio, omnium certissima, & ab-
solutissima existit. Priusquam autem ad Thermarum
vires*

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Uſus Thermo-
rum duplex.

Modus Balne-
andi mane.

Balneatio
Vespertina.

De Baln. A-
quens. p. 30.

Antliandi mo-
dus.

vires devenerim quædam de Balneorum Uſu, & utendi modo præmittenda.

Uſus igitur eſt vel *Externus*, vel *Internus*, intra *Primum* cadunt *Balneatio*, & *Antliatio*; *Secundum* occupat præcipue *Aquarum Potatio*.

Quod ad Balneandi modum ſpectat, poſt quietis diem *unum* aut *alterum* ab adventu, & debitam *catharſin*, æger Balneum ingreditur, hora *unâ* ſaltem ab orto ſole, munito *capite* pileo lineo, & induſiis quibuſdam linteis luteis *de more* tectus; alii vero, nudato corpore *ſupernè*, ſubligaculis ſolùm induiti, in Balneis calidioribus manent ſpatio *unius* aut *duarum* horarum; *Temperatis* vero *trium* aut *quatuor*, in quibus colloquendo, ambulando, & ad placitum ſedendo, tempus ſuum terunt, donec erumpentibus ſudoribus, & aliis egreſſum eſt *Thermis* ſuadentibus ad lectum appropierant, qui *Sudores* Balnei calore evocatos ſolet ulterius prolicere; & poſt *horæ* ſpatium circiter exuviis induiti, intra cameram, aut, ſi placet, *foras* obambulant.

Vèſperis rariò Balneis immergitur niſi *Tenuioris* fortunæ viris, & diſceſſum accelerantibus. Nam, qui *ſex*, *ſeptem*, aut *octo* hebdomadas Balneando conſumunt, tempus *matutinum*, ut dictum eligunt, & interdum non diebus *continuis*, ſed die *uno* aut *altero* in *Septimana* *interpolatis* immerguntur. *Qui his* quotidie lavare cupiunt, inquit Fabritius, non ingredientur ſecundò Balneum, niſi *ſex* prope horis à cibo ſumpto tranſactis. Si *Decima* hora prandium ſumpſerint commoſum, ingredientur circa quartam pomeridianam; *Quinta* egredientur, quieſcentq;; *Sexta* cænabant; & ſic pari ratione ad horam quamlibet.

Paulò ante egreſſum eſt *Thermis* *Antliæ* ſe ſubjiciunt, modo artus inſpergendi *Italorum Doccia*, aut *Stillicidio Veterum*, longe præſtantiore. *Hic* enim aquæ

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Introduxit Jor-
denus.

Antliarum Do-
natores.

aquæ magna vis in partem affectam in Balneo confer-
tim decidit, & ictibus centenis, paucioribus aut plu-
ribus, prout consulenti medico visum fuerit, opus ab-
solvitur. Ductorum Unus robustus & validus, Ant-
liæ manubrium elevans deprimensq; ictuum nume-
rum à Medico præscriptum religiose observat; alter
vero ægrum tenet in Balneo, & affectam partem,
duriori aliquando manu, dum labuntur Thermæ, mul-
cet, defricatq; Antliandi modum, utpote cæteris ma-
gis proficuum, amoto postea veteri stillicidio Thermo-
lem aquam ob occidentali crucis parte in regali Bal-
neo jugiter fundente, introduxit Jordenus, antliis Re-
gis, ut puto, & Reginensis Balnei certò, extractis
sumptibus Humphredi Browne, Mercatoris Londinen-
sis, A. D. MDCXXIII. ut ex Inscriptione Capite
Primo in Reginæ Balnei descriptione memorata pa-
tet; octennio vero post obiit Benefactor, & Ba-
thoniæ sepultus XXVIII. die Septembris, A. D.
MDCXXXI. anno Unico ante mortem Jordeni, cu-
jus curæ salutem ejus diu commiserat. Crucis vero
& Balnei Calidi Antliæ erectæ fuerunt, impensis
Samuelis Harsenet, Eboracensium tunc temporis Ar-
chi-Episcopi, & Hugonis May Armigeri, tempore eti-
am & hortatu ejusdem Jordeni. Postea vero Anno
Domini MDCLXI. Antlia ad Balneum Regium com-
muni Civitatis sumptu erecta quæ Sicca appellatur, ad
istius imitationem quæ olim apud Calidum extiterat,
& jam existit, quo membra non lavata, & in sicco
constituta aquis Canaliū quorundam plumbeorum
ope, in vasis ascendentes, insperguntur valide,
instrumentis capiti, collo, humeris, genu, &c. optime
accommodatis, ne quid detrimenti partes reliquæ in-
de recipiant. Antliatio sicca horis vespertinis à duo-
bus operariis hoc vibrante Antliam, illo dirigente,
per-

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Camera Antli-
ationis Sicca.

perficitur; qui in *Antliationis Camera*, aut circa eam manent quotidie, ab hora *tertia* aut *quarta* post meridiem ad *nonam* aut *decimam* noctis, nisi forte, quod interdum accidit, genio suo *liberalius* indulserint.

Aqua pota extra
Balneum ex
Antlia Sicca.

Ex hac *Antlia* provenit aqua, quæ *Thermalis* aquæ Potoribus *extra Balneum* est in usu, indeq; *Assignatus* quidam aut stantibus *ibidem*, aut *domi* bibentibus, eandem dispensat. Annis etiam nuperis *Antlia Minor* potationi aquarum in *Balneo* præcipue designata, super *Cisternam Regalem Balnei Regis Scatebram* tegentem erigitur *nutu & Consilio D. Alexandri Fraiser*, Equitis Aurati, & haud ita pridem *Medici Regii Primarii*, circa annum Domini MDCLXXIV, quam, quoniam ad *internum Thermarum* usum spectat, ad *Decimi quarti* capitis calcem rejecimus.

usus Luti.

Lutum partibus infirmis quidam apponunt, verum quum *Limus* potius sit, quam *lutum* dictum propriè, eo minùs adjumenti membris inde accedit, & si usurpetur *renovandum* est sæpius, ut quousq; possit *calorem* retineat. Et quidem *insignes* quædam *instantiæ* de usu Luti & applicatione *calida* in ipso *Balneo*, in *Paralyfi*, *Tineis*, & *Achoribus* capitis, inter morborum *Historias* inferiùs occurrunt. Hoc autem *Cataplasma* extra *Balneum* applicatum, in morbis *capitis* supremo memoratis, & in *Puerulo Tineis Capitis* laborante *Sanato*, fuit *valde* proficuum, IV. Julii 1661.

Cataplasma ca-
piti applican-
dum.

Recipe, *Betomicæ aquaticæ*, *Scrophulariæ*, *Salviæ rubræ*, *Acetosæ*, ana Mii. Luti è *Thermarum Regiarum fundo desumpti*, *contusi & Trajecti*; *Spumæ* iisdem *Thermis innatantis* ana lib. iß. Coquantur in aqua cum

Cap. 10. BRITANNICIS.

193

cum Antlia Thermarum earundem hausta, in Cata-
 plasma, singulis noctibus toti capiti noctu admovendum
 & quotidie sub somnum renovandum. Vid. Mapletii
 Obs. 24.

De Virtutibus
 Thermarum
 Bathon.

Die autem XXVIII. Augusti 1688. sequens Cata-
 plasma Genu imbecillitate laboranti, singulis no-
 ctibus, haud sine sperato successu, applicandum
 præcepi.

Recipe, Foliorum Salvie r. Betonicæ Rorismarini ana
 Mi. Florum Chamæmeli, Meliloti ana Mß. Spumæ
 Thermarum Regiarum, & Limi è Regalis Balnei
 fundo desumpti, ana lbj. Baccarum Juniperi Unc. i. co-
 quantur in aq. B. R. q. s. ad Consistentiam Pultis, addi-
 ta Lupinorum farinæ parte unâ, & pulveris radicum
 Ireos Fl. dimidia, infirmo genu applicetur noctu, amoto
 Cataplasmate quando Thermas ingreditur, & singulis
 noctibus renovetur.

Cataplasma pro
 genu infirmo.

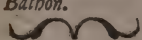
Priusquam autem ad Virtutes descendam, qui
 Thermarum Beneficia expectant monendos censeo,
 quod Balnea non nisi imploratâ prius ope divina ingredi
 debeant; ut qui aquas medicatas primus instituit, Be-
 nedictionem suam rite Utentibus impertiri dignetur.
 In hunc finem consulendus Precum, Ejaculationum,
 & Meditationum libellus, quem Reverendus Episcopus
 & summe Pius THOMAS KENNE Batho-
 niensis & Wellensis Antistes, in eundem finem lin-
 gua Patriâ, nuperrime composuit, è quo tanquam è
 penu divino Supplicationes & Preces, in quoscunq;
 scopos, ante, durante, & etiam finito Thermarum usu,
 DEO fundendæ, depromi possunt. Ex eodem Specimina
 quædam latina hic adjungam.

Ops divina im-
 ploranda pri-
 mò.

C c

Ad

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.



Ad *Thermas* migraturus ita oret.

Precum for-
mula ante usum
Thermarum.

PRO medela animæ meæ solícite magis oro, Domine! quam pro Corporis sanatione. Corporalis salutis spe ad *Thermas* adpropero; Benedictionem Tuam adde, si ita Tibi visum fuerit, ut perfecte convaleam. Nec ego solum sed omnes etiam qui Medicatis aquis mecum ibidem utentur: Pro salute vero Animæ ad *JESU* Sanguinem confugio, ad fontem apertum pro peccato & illuvie. In morbis corporis manum medicam appello, ad Te autem Domine! gradum meum multo magis accelero, qui Medicorum Summus es, & Animarum Archiater.

Aquæ aquas Calidas hoc modo
DEUM invocet.

Apud *Thermas*.

ANimæ Corporisq; humilitate omnimoda laudo adoro, & revereor Te Domine DEUS! Omnipotens! Omnimisericors! qui aquarum fontes creasti, & Scaturigines in valle mittis, quæ inter Montes decurrunt, in solatium

latium nostrum aliæ; aliæ in Medelam. Nobis De Virtutibus
Thermarum
Bathon. autem Scatebras has particulatim misisti pro Communi omnium infirmorum bono. Tibi itaq; Tuoq; Nomini sit Omnis gloria! Te solum Autorem fontis agnosco Domine! Solus in Salutis meæ restitutionem efficaces reddis. In Te solo confido, a Te solo Pendeo. Tibi soli meipsum concredo. Omnis spes mea posita in T E.

Gratiarum actio pro recuperata
Salute.

O Mnis Laus, Omnis Gloria sit Tibi, Mi Gratiarum actio,
post Beneficium. Domine D E U S! quod in Calamitatibus meæ die precibus meis aurem accommodaveris; quod Benedictionem Tuam Thermis in Bonum meum, Doloris remissionem, aut Curam cedentibus, benigne addideris. Nunquam mihi excidat Boni tam beati memoria! Semper pro eodem persolvam grates. Accipe D E U S mi! Laudis hoc & Gratiarum actionis Sacrificium, & quam quo diutius in vivis sum, eo Bonitatem T U A M immensam & adorandam magis indies experi-

De Virtutibus
Thermarum
Barbon.

or, eo ferventius quotidie laudem T E, & intense magis amem T E quotidie, per dilectum T V V M J E S V M. Amen.
Amen.

Cautiones &
Consilia.

His præmissis *Cautiones* quasdam, sive *Consilia* è clarissimo Viro *Gulielmo Turnero*, M. D. & ejusdem *Wellensis* ædis Sacræ olim *Decano*, qui de *Thermis* hîsce lingua vernacula *Primus* scripsit, A.D. MDLXII. Balneantibus utpote *summe* necessarias, hoc in loco *latino* idiomate proponendas duxi, quibus *unum* aut *alterum* *Consilium* ex *Autoribus* aliis, & *Hortatu proprio*, addendum curavi.

CONSILIUM I

Turner. de
Angl. Germ. &
Ital. Baln. p. 2.

Conf. I.

Quidam, inquit, si dum utuntur Balneo Sanati non fuerint, Balneum infirmitatis incusant, eo quod ipsi ægroti quum fuerint, ægros quam plurimos, iisdem secum morbis laborantes sanos reddant, & Medicum etiam cujus consilio petierunt Thermas eandem ob causam probris laceffunt. Discant aut tales haud Patientes, sed justo plus impatientes ægri, tempus ad sanandum Thermarum ope DEO ab iisdem præstituendum non esse; & cum materiam morbificam Balneum exiccaverit, sudore etiam & perspiratione eundem consumpserit, unius aut alterius diei spatium, ad humores meliores, qui malorum locum occupent, haud sufficere. Patienter itaq; expectent, & Mensis unius spatio eandem diætam, ac apud Balneum observent, & tum,

tum, annuente DEO, votorum suorum futuri sunt
 compotes. *His adjungo quod* Mapletius observavit.
 Quinimo, *inquit*, futuri levaminis haud inanis spes
 alibi atque alias occupato præter opinionem subnas-
 cituri, cum Thermarum Virtus, quæ in aliis præ-
 sentaneos, tanquam agentis efficacissimi, effectus
 producit, alios segniter & postliminiò juvat, eosq;
 tandem aliquando, veluti ex infidiis emissa, adori-
 tur. *Et in Epistola ad D. D. Smith, Banburiensem*
Medicum pro D. Crokero. Dum in laboriosa balne-
 andi & exudandi palæstra exercentur ægri, haud
 novum est ipsos conqueri laboris tædia, appetentiam
 dejectam, vires languidiores, non eunte statim in
 conspectum læto Eventu, qui postea conquiescenti-
 bus superadvenire solet. *Alter etiam:* Sæpissime
 cum ægris qui aquis medicatis usi sunt evenit, ut uti-
 litatem inde provenientem acquisitamq; statim non
 sentiant, sed diu postquam uti desierunt, & à Bal-
 neis discesserunt, adeò ut sæpissime mæsti discedunt,
 reputantes se speratum commodum neutiquam ac-
 cepturos; diebus autem pluribus elapsis, forte vix
 ante mensis spatium, Balneorum effectum persenti-
 tiscunt. Unde colligendum occurrit, Thermalium
 aquarum Virtutes & qualitates intra Corpus diutius
 remanere, & ejusdem membris & partibus robur
 sensim communicare, ut Thermarum usu commo-
 da acquisita diu post illarum usum apparere con-
 stet. Quibus consideratis, necesse est ut qui me-
 dicatarum aquarum usui assuescunt, per aliquot
 Temporis spatium ita se gerant, ut aquarum vir-
 tutes & proprietates intra corpus maneat, donec
 effectus & operationes suas exerere solent. *Imo*
Bauhinus: Pauci in magnis morbis, solent in ipso
 statim Balneo insignem aliquam experiri utilitatem,
 sed

*De Virtutibus
 Thermarum
 Baibon.*

*Observatio Ma-
 pletii Ep. ad D.
 Buckenham
 pro Dn. Layer.*

*Anonym. de Aq.
 Med. Warwic.
 p. 33.*

N. B.

*De Therm. Boll.
 l. 2. c. 16.*

De Virtutibus
Thermarum
Barhon.

Quo tardius a
Balneis auxili-
um, eo certius.

sed ad Tempus tardius aut citius pro virtutis robore,
pro affectus magnitudine, pro ea quam servaverint
victus ratione, Alii ad viginti dies juvari videntur;
alii post mensem; alii amplius, dum sane in dies
virtus ipsa evadit robustior. Imo quorundam Bal-
neorum est certus terminus efficacix, & juvamenti,
quæ seu propria natura, seu cælesti virtute, perpa-
rum solent non delapso anni spatio prodesse. Quo-
rundam vero singularis condecentia ad hominem
ut huic quidem semel profuerint; huic vero visa
semel inutilia, secundo & tertio anno reiterata fue-
re utilia. Quinetiam hoc longa Veterum experien-
tiæ compertum est, ea Balnearum juvamenta firma
esse magis & certa, quæ non subito, sed ad Tempus,
post usum Balnei sentiuntur, quod quidem in mag-
nis & inveteratis affectibus intelligendum est, quic-
quid de parvis ac levibus sit. Sublatet enim in his
quæ repente operantur vis aliqua ut plurimum; &
natura vim non tolerat subitam, & minime in mag-
nis affectibus; Longo enim curantur tempore juxta
Hippocratis sententiam, quæ longo item tempore
contracta sunt vitia: quæ vero brevi, brevi. Et
paulo post: Summa observationis est quadragesimus
dies, qui sicut motuum naturæ, ac morborum, ita
& medicinæ in suis ministeriis est terminus veluti
peremptorius.

CONSILIUM II.

Conf. 2.

SED nec ægroti modo istiusmodi, sed qui perfe-
cte etiam convaluerunt, Mensis saltem spatio,
si non diutius (nam quo diutius, eò melius) eas-
dem regulas quoad Cibus & Potum, ut apud Bal-
neum, domi observent, & à rebus Venereis quan-
tum

tum possunt abſtineant. Domi etiam reverſuri itineribus brevioribus quotidie utantur, & à frigore & crapula caveant præcipue. *Bauhinus* : Proſecturi à Balneis, hinc incipiant conceptæ ſpei ac ſalutis ſervare rationem, ut ſi multo intervallo abſuerint, ad poſtremum diem, atq; etiam tertium differant: dum ſane immunes à miniſterio Balnei ſe recreent. Poſtea ſe caute exponant itineri, maximè ſi pedestri eant itinere, ut duriores quotidie viſuntur, ac ſani. Nec minus qui equo vehuntur, maxime imbecilles, laſſitudinem quantum fieri poterit evitent, æſtum, faſtidium equitandi, & alia ejus generis quæ vix enarrari poſſunt viæ incommoda. Imo ſi algor aeris vel pluvia intercidaſſet, vel in lectica vehantur, vel in arceris vulgaribus non equitent, ſomnum tamen intempeſtivum, eoq; magis exhausti in Balneis non ſufferant. *Item* : Repletionem tum cibi, tum potus cavere debent, ſomnum diurnum, immodicas noctu vigiliæ, nimia exercitia, pariter ac otium, omnem malam ambientis aeris conſtitutionem, moleſtias animi, iracundiam ac paſſiones iſtiusmodi alienent. Alvus ut quotidie bis eat procuretur, vel ſaltem non minus conſueto. Venerem tanquam peſtem nocituram ſciant, maxime imbecillis, valentioribus autem per meſem ad minùs, non adeo concedendam.

*De Virtutibus
Thermarum
Barbon.*

*De Therm. Boll.
p. 2. c. 16.*

CONSILIUM III.

SI primo Balneandi tempeſtate non ſanaberis, patientem & virtute plenam vitam age, donec proxima redierit, & tum ſi in *DEI* gloriam, & Tuipſius utilitatem ceſſurum ſit, ſanitatem *DEI* gratia recuperabis, à quo Omnis animæ Corporiſq; ſanitas deſcendit.

Conf. 3.

CON-

De Virtutibus
Thermarum
Barbon.

CONSILIUM IV.

Conf. 4.

De Baln.
Aguens. p. 38.

De Therm. S.
Jobl. l. 1.

De Baln. Pat.
Tr. 2. Conf. 800.

Addo Quartum ex Fabritio; Eos viz. qui Va-
letudinis gratia Balneum petunt, in ipso nec
comedere, nec bibere debere. Quod si vehe-
mens infestet sitis, eam vel fructu aliquo refrigeran-
te, ceu malo punico, aut alio quopiam sitim fallen-
te, sedare licet. *De hoc errore Gæbelius*: Hic mihi
non est prætereunda perversa quorundam consuetu-
do, qui quocunq; tandem confluentur morbo, sive
externo, sive interno magna valetudinis jacturâ, &
medici contemptu, intempestive lavant, atq; in ip-
so solio potitant, pergræcantur, dormiunt, sæpe-
numero etiam vix à Venere abstinere. His si quid
sinistre accidit, id Balneis imputant, melius se ante ac-
post Balneum habuisse dictitantes. Qualis autem
usus, talis & successus; ipsiq; adeo temeritatis in-
consultæ sibi pœnas accersunt: ex quo fit, ut
Thermæ, ex se quidem salutare, propter abusum
male audiant. *Et pressius multo ad propositum Mon-
tagnana*: Qui voluptatis ergo Balnea quærunt, qui
assolent esse repleti, & nulla victus ratione utun-
tur, Balneando incidunt in febres putridas, & alios
pravos affectus. *Communis modus Comedendi & Bi-
bendi in Balneo Lascivia est*. Si cibi sive potus sint
calidi actu & potentia, augent caliditatem, & à
Balnei calore disponuntur ad corruptionem & putre-
dinem; si sint frigidi, impediunt ne dissolvantur quæ
per Balneum oportet dissolvi, & obstructions faciunt
difficiles curatu. Sive sint frigidi, sive calidi, impe-
diunt actionem Caloris innati.

C O N-

CONSILIUM V.

QUI Balneo utuntur modeste se gerant, lasciviam vitent omnino, nullius pudicitiam, aut famam ledant, & motus omnes inordinatos & conturbantes aquas seponentes, quiete consideant. Nam qui ambulando nimium in Balneo, aut quod nimis est in usu, Nando se exercent, non modo aquas, volutando, se contaminant, sed minoris etiam reddunt efficaciae, quæ fots more, corpori membrisq; ejus blande placideq; applicari debent.

CONSILIUM VI.

Post Embrochationem ab Antliis optime Capiti sit prospectum; nec in morbis omnibus Capitis in usum veniat. Privatim monet Fallopius, ut à Stillicidio peracto XL. dies caput tectum gestet laborans, quo tempore nunquam etiam caput sibi abluat, caveatq; à Sole, à Pluvia, à Vento. In *epicorais* Corfenæ Balnei, inquit Baubinus, plurimi *De Therm. Boll. l. 2. c. 15.* salutem quærunt capite calido siccoq; & destillationibus falsis calidisq; affecti; quibus tantum abest ut prosint, ut etiam mirum in modum obsint, & graviter noceant. Verum de hac re in *Thermarum Nocumentis*.

CONSILIUM VII.

Concludo cum Consilio Pantaleonis de Thermis *Conf. 7.* Tigrinis, quod tamen meum non facio, sed ejusdem verbis & autoritate Balneantibus Commendo. Tria monet, indusia aliquoties madefacienda in aqua

De *Virtutibus*
Thermarum
Bathon.

Thermarum, & sine expressione exiccanda, ut ejus vires penitus combibant. Induant, ut, si corpus sudet, sentiat aliquid virium Balnei; neve fiat subita mutatio: gestent unum indusium per triduum. *Morat Bauhinus de Thermis Bollensibus libro secundo, Sectione priore; verbis ultimis.*

Expeditis Thermarum usibus externis, & Consiliis, ad Virtutes, quæ usum internum comitantur, devenimus. Hæ autem Regium præcipue, & Crucis respiciunt; Nam Regium calidum æmulatur, & Reginæ Crucis, hoc tamen discrimine, quod Calidum caloris gradu intensiore, Reginense vero remissiore isto Regis, iisdem fere morbis opituletur; Crucis autem calor temperatus, minor cæteris, Tuto ac jucunde, licet haud æque Citò opem præstet.

Balnei Regis
Virtutes.

Balneum itaq; Regale & Maximum, affectibus humidissimis & frigidissimis succurrit; potenter calefacit; exiccat; humores ab internis corporis partibus ad externas pellit, discutit, attenuat, abstergit, & affectibus Nervosis apprime subvenit; Convulsioni, in caloris gradu remissiore caute usurpatum; Paralyfi, Sensus, & motus defectui cuicunq; maximo. Artubus rigidis, stupidis, & trementibus, tonum, sensum, & flexibilitatem restituit; humores falsos & vitiosos evocat, ut in Symptomate dicto Balnei Mantello, de quo capite XV, evidenter apparet. In articulari morbo declinante, & ejusdem paroxysmo fniente, & præsertim in dolore ischiadico, utile. Gonagræ veræ, & interdum chiragræ nonnihil opitulatur; & Tumores plerosq; strumosos, etiam & scrophulosos discutit dissipatq;. In regione Diaphragmatis coarctatis, & cachecticis proficit. Hydropem (Anasarcam maxime) morbum Ictericum, & Virgineum tollit,
aut

aut minuit. Morbis frigidis Ventriculi, Hepatis, Lienis debellat; Dolores viscerum, Renum, Laterum (sine febre) sedat; Uteri frigidos & humidos affectus domat. * *Conceptum* promovet; &, ob fermentum *Uterino* analogum sanguini communicatum, * *menstrua* provocat; Doloribus uterinus quietem præstat; & lassitudinem tam sponte, quàm à labore proveniente removet, unde Balneis *Aponensibus* haudquam cedit. Temperiebus frigidis, & Carnosis magis aptum, aridioribus autem, & Externuatis minus proficuum. QUIBUS accedunt, *Lethargi, Epilepsiæ, Spasmi* leviores, *Surditas, Memoria vitia, Dolores veteres, aliq; Morbi* & Symptomata eodem spectantia. Scorbutus etiam, modo corpus bene præparatum fuerit, & *Utriusque* Scorbuticum prius rite subactum; & Morbi *Hypochondriaci* dolores acuti, qui moderato Balnei Temperati usu mitiores evadunt, ut & passio *Hysterica* & *Convulsio*; *intempestivo* autem usu, & *longiori* in Thermis calidioribus mora, morbi ultimo memorati efferantur magis & exasperantur. Immo Balnei usu & Calore *intemperato* Leonem dormientem prius sopitum expergefieri non raro observatur, & observatione una aut altera, In Domino Cockburnio Scoto-Britanno, & Prænobili Domina D. M. C. confirmatum inferius, ubi de *Noxis* à *Temperario Thermarum* usu provenientius verba faciemus.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

* Vid. cap. 15.

N. 50.

* Vid. cap. 16.

De Regalis Balnei Virtutibus speciatim *Jordenus*: De Baln. Nat.
Balneum Regale, ut omnium *Calidissimum*, ita affectibus frigidioribus, frigidis & phlegmaticis temperiebus *aptissimum* est, & effecta quotidiana experientia confirmata habemus in *Paralysibus, Doloribus inveteratis, Ischiadicis, tumoribus frigidis, &c.* tam per sudorem evacuando, quam partes affectas calefaciendo,

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

ciendo, humores attenuando, discutiendo, resolvendoq; Quinetiam in Epilepsia, & affectibus Uterinis, in Scorbuto, & ista Hydropis specie quam Anasarcam vocamus.

De Baln. Bathonic. p. 2.

De ejusdem Balnei virtutibus Vennerus: Balneum Regis calidissimum est, ornatu, ambitu, & efficacia prorsus Regale, cujus calor ferri vix potest. Balneum hoc calefaciendi fortiter, aperiendi, resolvendi, attrahendi, & exiccandi virtute donatur, ideoq; frigidis & humidis tam corporibus, quam affectibus solum aptum est.

Phthisiol. l. 3.
c. 11. p. 324.

Neq; prætereundum puto quod in Historia morbi Dominæ Covert memorat D. D. Ricardus Mortonus, in exercitationibus Medicis de Phthisi nuperrime editis. Eam, inquit (post Phthisin ab Arthritide & Rheumatismo ortam curatam) per spatium sex Hebdomadatum ad usum Thermarum Bathoniensium internum, atq; etiam externum relegavi, imperando Tendines, atq; tumefactos artus, sub finem singularum Balnationum diu, atq; libere aquis Thermarum Ragiæ Embrachari. Additq; paulo post: Mense Septembri ægra Nostra ab usu Thermarum, cum multo fructu reversa est; præcipue vero exinde Tendines, atq; artus affecti plurimum restituebantur.

Rachitidis
ætas.

Whistlerus
Vindicatus.

In Rachitide puerorum morbo apud Anglos novo, ante annum Domini MDCXVIII. plus minusve inaudito, ac forsan Vernaculo, levamen maximum infantibus, pueris aut puellis à Thermis Patriis accedit. Cum enim in Succo nutritii inæquali distributione, ob laxatum partium tonum, essentia istius morbi consistere videtur, Thermarum calor obices removendo, tam distributionem Succo, quam chyli adæquandam infirmas partes roborando, juvat promovetq; unde nutrimento partibus æqualiter distributo, & viscerum

rum obstructionibus discutiendo referatis, eodem gradu & tenore *Nutritionis* opus progreditur. Morbum hunc ante *Glissonii*, *Batei* & *Regemorteri* scriptum clarissimo viro, & *Doctissimo*, dum in *Vivis*, *Medico*, *Danieli Whistler*, Collegii Medicorum *Londinensis* nuper Socio, innotuit, qui in *Thesibus* pro Medicinæ laurea Anno MDCXLV. *Leidæ* impressis de eodem sub nomine *Pædo-Splanchn-osteo-caces* disseruit, ibiq; *Nomen*, *Naturam*, & *Curam* diserte prædicavit. Affectum istum nomen accepisse vir clarissimus ostendit, non à *Græcorum* vocibus *παχης*, *παχης*, aut *παχης*, spinam dorsî respicientibus, ut *Triumviratui* modò memorato, *Doctissimi* viri, neq; *sententia*, neq; nomine allegato unquam, *morosius* saltem, si non injuste paulo placuit; sed ab *agryta* quodam *ἰατροῦ* Namine *Rickets*, cujus cognomen jam in *Anglia* floret, ut *viventes* testantur, qui Morbi curam *Neoburgi* in agro *Berkeriensi* primus instituit, & ipsissimum remedium, *Receptam* vocant, sibi notum fuisse à celeberrimi istius Medici, dum in *vivis* erat, ore, aliquando me accepisse memini, cujus memoriæ *justa* hic persolvere non gravabor. Verba ejus loco *marginis* citato, sic se habent. *Viginti sex plus minus retro annis* (scripsit Autor A. D. 1645.) *morbus hic primum apud nos innotuisse perhibetur, nomenq; sibi The Rickets, à cognimine cujusdam id morbi Empirice primo curantis adoptasse dicitur. Alii ex rure volunt delicatulum hoc nomen oriundum, ex agro scilicet Dorcestrensi, ubi, qui difficulter anhelitum trahunt (quod hoc morbo laborantibus frequens est) dicuntur loci idiomate To Bucket. Verum de nomine amplius non litigo, fas sit solum in Britannia nato vocabulo latinæ civitatis jus donare, audiatq; impræsentiarum infans infantium morbus Pædosplanchnosteocaces nomenclaturâ.*

Vid. Cl. Whistleri Dissert.
Med. Inaugur.
Thes. 2.

His

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Hexastichon jo-
culare.

His adjungo *Hexastichon* jocularare quod manibus
Egregii viri de *Thermis* olim optime meriti Domini
Joannis Gell, de *Hopton* in Comitatu *Derbieni* Baro-
netti, ad *Thermas* transmisit Doctissimus, & Rei Me-
dici Peritissimus, *Gualterus Charleton*, M. D. & Rega-
lis Collegii Medicorum *Londinensis*, hoc anno
MDCXC. Præses, quod *Joannes Comerford*, M. D.
Tractatulo suo de aquis Mineralibus *Wexfordiensibus*
in Regno *Hiberniæ*, de iisdem aquis minùs candide
prædicavit, postquam *Baronettus* hos versiculos Re-
galis Balnei muro Septentrionali, in Tabella ornata,
manu nitida exaratos, impensis propriis affigendos
curaverat. Hoc inquam, Cl *Charletoni* Hexasticon,
quod ludicre fecit Vir Doctissimus, & tulit alter hono-
res, sic se habet.

Carmen Lusorium

Thermis Nitro-Sulphureis, *Bathonæ* in a-
gro *Somersetensi*, e Terra Scaturientibus,
appingendum.

Unde hic *Fervor* aquis *Terra* erumpentibus uda:

Tela olim hic ludens ignea tinxit *Amor*.

Et gaudens stridore novo, *Fervete* perennes,

Inquit & hæc pharetræ sint monumenta meæ.

Ex illo *Fervent*, rarusq; hic mergitur hospes,

Cui non titillet pectora blandus *Amor*.

An-

Anglice sic.

What is't that to these Springs their Heat im-
parts ?

Love once in sport dipt here his fiery darts,
And with their Hissing pleas'd, This heat,
said he,

My pow'rs perpetual monument shall be.
Since that they still have boyl'd, and all do find,
Who bathe herein, their Hearts to love inclin'd.

Minime novo miraculo ;
Cum Venus flamma sit aquis nata,
& inter lacrymas ardeant amantes.

Quo tam causa Caloris ; quàm ab usu Bal-
nei ad Venerem incitamentum , significantur le-
pide.

Ex his Virtutes *Calidi* aut *Longi* Balnei possunt
intelligi ; de cujus præ cæteris calore ad quorundam
mentem, & præcipue *Jonesii*, in primo capite di-
ctum est latius. *Jordenus* vero qui Balneum hoc in
secundo caloris gradu, post *Regium* supposuit. 'Bal-
'neum calidum, inquit, isti Regis haud cedit, utpote
'caloris gradu proximum, & ad mala eadem omnino
'utile. Membris relaxatis & infirmis robur citius
'conciliare, Quidam observat. De Balneo enim calido
'ait : Caloris efficacia proximum Regali Balneo est Bal-
'neum

*Virtutes calidi-
ait Longi Bal-
nei.*

c. XVIII.

*Vener. de Baln.
Bath. p. 2.*

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

neum Calidum, quorum calor parum invicem differre observatur. Balneum hoc in iisdem affectibus prodesse solet, quibus *Regis*, & effecta Regali edit haud secunda. Imo Membrum quodcunque corporis imbecillum & relaxatum (experientia compertum habeo) majoris efficaciam quam *Regis*, aut cujuscunque alterius Balnei existit. Balneum hoc & Regium affectibus frigidis & humidis; & corporibus frigidissimis & humidissimis optimè conveniunt. Imo in morbis frigidis quamplurimis; artuum doloribus *Lue Venerea*, & ulceribus putridis Sanandis *Regale* Balneum superare Calidum *Jonesius* affirmat. In Tumoribus, præsertim Calidioribus, non æque ac Temperatum Balneum proficuum reperitur. Istius enim generis tumores, calore suo intenso, evocare potius quam dissipare solet, ut in capite de nocumentis planius apparebit.

Subs. Bath. fol.
21.

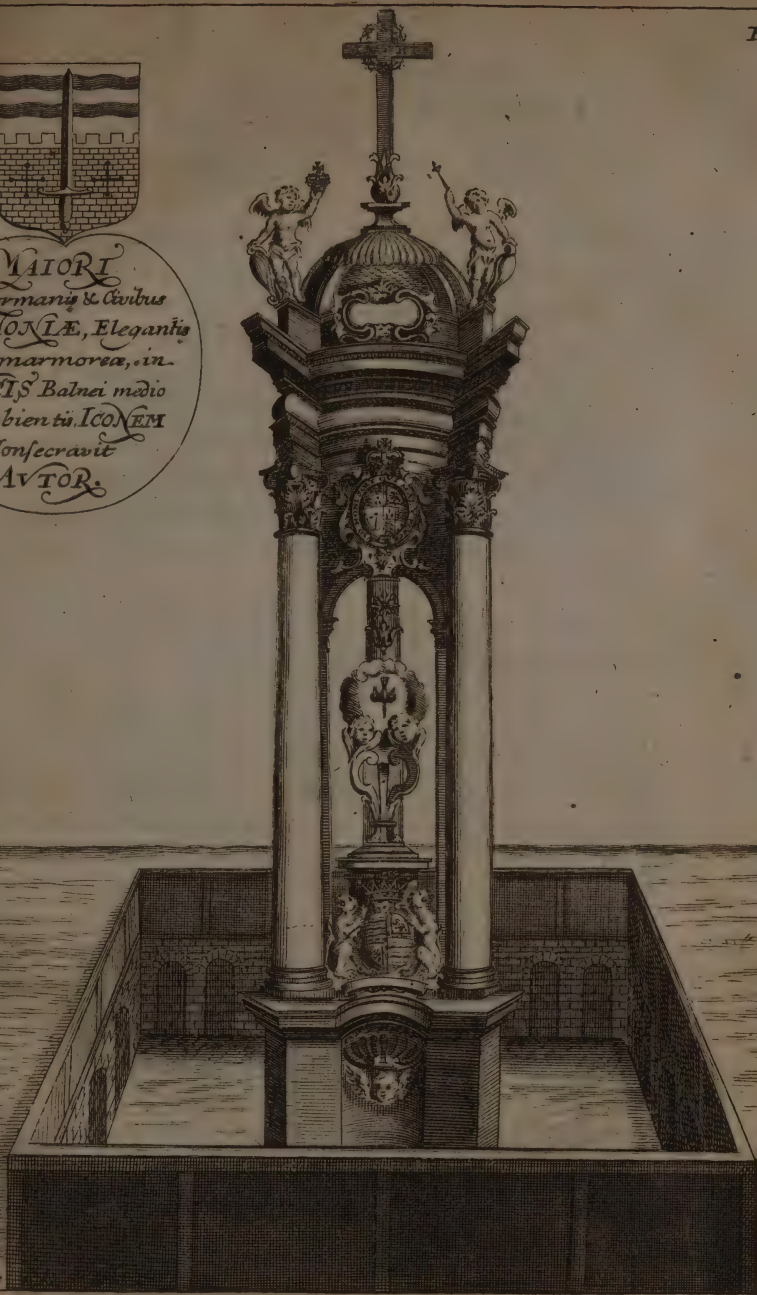
Crucis vires.

Balneum *Crucis* in contractionibus, indurationibus, & resolutionibus Nervosarum partium mira præstat, Tumores frigidos dissipat. Cachecticis, Hydropicis, Strumosis, & præpinguibus auxiliatur. Pueris Rachitide laborantibus, calore blando & leni, præ cæteris opitulatur. Ischiadico dolori, spasmodicis, Convulsionibus, (in quibus cum *Cautela* usurpari debet, sed *Regio* & *Calido* magis innocuè) Defluxionibus, Sterilitati, fluxui alborum muliebri, & uteri prolapsui subvenit. Conceptum promovet, quod pluribus instantiis confirmari possit. Et quidem cum uterum nimis humidum exiccare, imbecillum, lubricum, & quasi paralyticum roborare; & immundum vitiosis humoribus squalentem abstergere soleat, eundem ad semen melius & purius retinendum efficaciter disponit, & isto plane modo conceptionem adjuvat; præsertim si injectiones cum aqua Thermarum compositæ

Vid. c. 15. N. 50.



MAIORI
Aldermanij & Civibus
BATHONIE, Elegantis
Molis marmorea, in
CIVIS Balnei medio
Superbientis. ICONEM
Consecravit
AVTOR.



Cap.
fite
& aq
ipl
vidu
feriu
E
ma
Exce
CH
ti, p
MD
mas
licit
pos
mer
vit.
In
Aren
tum
bam
ultr
DR
in F
anno
uifca
Infer
Frie
Chri
font
Pe
gine,
la, &
frie
Cal

fitæ in uteri penetralia, modo debito veniant in usum, De Virtutibus
& aqua calida ex Antlia, instrumentis commodis, in Thermarum
ipsius Pudoris sinum infundatur. Novis autem gra- Bathon.
vidis, haud convenit, ut Capite XVI. dictum est in-
ferius.

Eventum lætum, & successus spei pares, Illustrissi- ANNA Daniæ
mæ ANNÆ, Filix JACOBI II. natu minori, Princeps apud
Excelsi Herois GEORGII Daniæ Principis, & Thermas
CHRISTIANI IV. Regis Fratris Unici, Confor- 1688.
ti, precantur Bathonienses, quæ, XIX. die Maii A. D.
MDCLXXXVIII, unâ cum Illustri Marito, ad Ther-
mas adveniens, Potationis, & Balneationis studio fe-
licitèr decurso, Regalis Familiæ ad Thermas adventus,
post Regem, Reginam, & Catharinam Reginam, nu-
merum, Incolarum votis, & applausu comple-
vit.

In hoc Balneo molem novam, sublata Veteri ex Moles DRUM-
Arenaceo lapide, (quem sectilem, scissilem, & quadra- MONDIANA.
tum in superioribus nuncupavimus) marmoream al- Comes de Mel-
bam elegantissimam, Crucis nomine vulgo notam, fort Benefactor.
ultrò vovit Benefactor Munificus, JOANNES
DRUMMOND, Comes de MELFORT
in Regno Scotiæ, quam in Balnei hujus medio, hoc
anno MDCLXXXVIII, votum solvens, erexit mag-
nificam. Icon vero Talis. Annum Domini Hæc
Inscriptio Posteris exhibuit: Utriq; Parenti, Natoq;
Principi, absit gloriari, nisi in Cruce Domini Nostri Jesu
Christi, ut plenius hauriant aquas CUM gaudio ex
fontibus salvatoris.

Porro, Balneum Crucis in morbis Cutaneis, impeti- Continuatio
gine, Vitiligine, Ulceribus crustatis humidis, Lenticu- Virtutum.
la, & Elephantiasi proficuum observatur, Carnosis,
frigidis, & phlegmaticis corporibus magis convenire,
Calidis vero, & siccis, non item. Quibus addi potest,
E e in

D^e Virtutibus
Thermarum
Bathon.



Virtutes Balnei
Reginalis.

Conf. pro D. Ber-
ry. Devonienfi.

N. B.

in doloribus *Nephriticis*, levaminis aliquid ex *hujus* Balnei usu *præ cæteris* majori jure expectandum fore; &, quod *Mapletius* observavit, *Articulorum tumores benigne subducit, dolores delet, & imbecillitates levat.*

Hinc etiam intelliguntur Virtutes Balnei *Reginensis*, quod *Contentis* Regium æmulator, & caloris gradu, ad *Crucis* Balneum propius accedit; ut in *Primo* Capite dictum latius. In *procidencia* autem *Uteri* *Cl. Mapletius* *Cruciatis* Thermis *Reginenses* præfert: *Hæ quoniam plus exiccant; istæ magis emolliunt.* De *Reginæ & Crucis* Balneis conjunctim, ita *Jordeus*: *Reginæ & Crucis, monet Cap. XVIII, in gradu caloris magis temperato, temperamentis tenellulis magis apta sunt, quæ Balneorum Cæterorum calor inflammare solet, in quibus etiam calor mitis & emolliens, quam violentus, prædatorius, & per sudores potenter evacuans, magis requiritur. His Thermis diutius immorari possunt sine spirituum dissipatione, quam in reliquis. Reginæ Balneum Crucis Balneum calore superat, Caloris tamen gradus temperatus plerisque satis convenit. Crucis Balneum omnium frigidissimum, (aut verius minus calidum) existit, utpote paucioribus Scatebris quibus impletur fruens. Observamus tamen illud præ reliquis artus emollire magis, & flexiles reddere, partim quod Balneantes in isto Balneo calorem diutius ferre possint; partim quia Nitri plus, quam Balnea cætera, ut dictum, continere videtur, quod melius mundificat, & cæteris Mineralibus penetrationem superaddit, unde in contractionibus, Epileptiis, Convulsionibus, Spasmodis, &c. Balneum hoc admodum utile judicamus, quemadmodum in morbis cutaneis, ut *Ephelidibus*, *Impetigine*, &c.*

De

De his Balneis *Vennerus* ita scribit : *Balneum Reginae Regalis pars est, muro tantum interposito, ostio pro communi introitu relicto. Balneum hoc caloris gradu ad Regium non ascendit, ideoq; iis quibus Regalis Balnei calor est molestus, magis convenit. Crucis Balneum quoad calorem Temperatum maxime apparet, & admodum temperate calidum observatur. Infantibus, imbecilibus & teneris corpusculis apprimè accommodum, & quibus balnea calidiora non conveniunt. Balneum ad præservandum corpora temperata utile. Ista enim calidiora Balnea afficere possunt, & iisdem officere. Neq; in præservatione solum proficuum hoc Balneum, in statu & constitutione temperatis, sed iis etiam alijsq; per modum sanationis, quando Balnea calidiora attingere non expedit. Balneum hoc caloris sui mitis ratione, insigni emolliendi & relaxandi vi donatur. Ad contractiones itaq; alicujus partis utile; infarctus pectoris, Lienis, Hepatis, Renum, & in doloribus veteribus efficax, quum in caloris æquæ, & vigore extiterit; præsertim vero iis quorum temperamentum, & habitus corporis calidiorum Balneorum usum prohibent. Balneum hoc perfectum caloris sui statum non assequitur, donec Cælum fuerit perpetuo calidum, & quando Balnea cætera, nisi in morbis & corporis habitu valde frigidis, ob illorum Fervorem nimium usurpari nequeunt. Hæc speciatim, & in Balneis Regiensi, & Crucis, divisim.*

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

De Baln. Ba-
thon. p. 2, 3.

Balneorum autem Omnium *Conjunctim* vires addo De Baln. Nat.
ex mente Cl. *Jordeni*, qui ita ait: Ob Mineralia hæc & Aq. Min. c. 18.
una cum calore Balneorum actuali, immersionem in Ther-
mas totius corporis habitum calefacere observamus; hu-
mores attenuare, poros cutis deobstruere; Sudorem com-
movere; urinam ciere; Matricem mundificare; Men-
strua provocare; humores præternaturales exiccare;
partes imbecilles confirmare; Nervos & nervosas partes

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

omnes corroborare; cutim mundam reddere; & humores
salfos inde evocare; obftrutiones, fi nimis impactæ non
fuerint, referare; articularum, nervorum & musculo-
rum dolores fedare; tumores duos diffipare, &c. unde
Balneatio utilis eft adverfus Paralyfes, Apoplexias,
Caros, Epilepfias, Stupiditates, Defluxiones, Morbos
articulares, dolores ifchiadicos, contractiones, fpafmos,
dolores inveteratos, tumores, impetigines, fcabies, le-
pras, dolores colicos, flatus, fluores albos, menftruorum
fluxum cohibitum, Sterilitatem, abortum (utero exi-
fcente vacuo) Scorbuto, Anafarcas, & generatim effe-
ctus omnes frigidos & pblegmaticos, quos hic enumera-
re fupervacaneum foret. In quibus omnibus fanandis
Thermæ noftræ magnam opis partem præftant, fi periti
Medici arte & Confilio imperatæ fuerint, corpus debite
præparatum, & adjumenta neceffaria iifdem fuerint ad-
dita. Et quum fine Thermarum fimilium auxilio mor-
bi hi aliter quam ignis, Scarificationum, caufticorum,
diætarum, amarorum, & palato minùs arridentium me-
dicamentorum tædio, & tormento, curam vix foleant
admittere, in hac Thermis utendi methodo, amica om-
nia & grata perficiuntur, & remediis cæteris haud raro
multo efficacius, quapropter in his morbis, omnibus aliis
Subfidiis incaffum tentatis, ufurpari folent.

De Baln. Ba-
thon. p. 4, 5.

Kenneri autem opinio de Thermarum Virtutibus
in genere fic fe habuit: Thermæ hæ celeberrimæ fingu-
lari virtute donantur, non tantum adverfus morbos quos-
cunq; frigidos, aut à caufa frigida, aut humida prove-
nientes, fed etiam Sanitatis tempore, corporibus fri-
gidis, humidis, & carnofa mole laborantibus, Solamen
magnum, & utilitatem haud levem afferunt. Poros
enim cutis referant, resolvunt, attenuant, digerunt,
consumunt, fupersuitates foras evocant, unaq; totius
corporis habitum fanant, & exiccant. Morbos capitis

Et nervorum causa frigida Et humida oriundos, efficaciter debellant, quales Rheumata, Paralyfes, Epilepsie, Lethargi, Apoplexie, Spasmi, Surditas, Memoria lapsa, Tremores, alicujus membri imbecillitas, dolores veteres, juncturarum tumores, &c. Valde etiam prosunt flatulentis Et Hydropicis, Corporis parti alicui dolenti Et tumentis, modo à causa calida affectus non dependeat; ad tardam Et ad motum ineptam corporis gravitatem; membri alicujus stuporem; Lumborum dolorem; morbum articulare; præcipue dolorem ischiadicum, tumores frigidos Lienis, Et Hepatis; Morbum ictericum in corporis habitu plethorico, Et phlegmatico.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Utiles etiam sunt ad pulmones humiditate nimia oppressos, Et ad corpora mole nimium aucta laborantia, nihilque magis efficacius quam Thermarum harum frequens usus exilia reddit; unde qui obæsitatem evitare student, Et ne præter justam corporis figuram argeantur timent, ad Thermas nostras sæpius studiose se conferant. Harum enim ope, Et periti medici consilio, non tantum sanitatem suam conservare, sed indecoram quoque corporis molem minuere possunt, aut prævenire.

In Pulmonum
vitiis, Et cor-
pulentia nimia.

Mulieribus etiam eminentem Virtutem porrigunt. Sterilitati enim sunt remedio, Et matricis morbis omnibus Et affectibus causa frigida, Et humida oriundis. Affectiones etiam cutis sanant, quales Scabies, impetigo, ulcera vetera, &c. Quæ omnia vera esse, quotidiana experientia edocti, mirantes invenimus, in magnum plurimorum solatium, qui morbis deploratis misere afflicti, ad Thermas accedunt, ibique medicamentorum efficacium ope, Et Thermarum virtute, Omnipotente DEO Beneficiente, sanitatem pristinam recuperarunt. Item alibi: Mineralia quæ virtutem medicinale habent Ther-

Morbis Mulie-
rum.

N. B.

p. 22.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Thermis impertiunt sunt præcipue Sulphur, Nitrum, & Bituminis nonnihil. Quod tincturam suam inde recipiant ab Effectis apparet. Calescunt enim, exsiccant, discutunt, resolvunt, attrahunt, emolliunt, abstergunt, &c. Quodnam autem aliud in Terræ visceribus, unde aquæ calidæ scaturiunt latere possit, haud scio: hoc tamen certo scio, morbos qui nullis remediis alias cedunt, curationem hic quotannis admittere.

Balneorum omnium vires olim.

* Vid. Cap. XVI. in fine.

Universim olim prodesse putabantur, teste Jonesio, ad Lentigines, Tineas, Achores, Crustas, papulas, pustulas, ulcera, eruptiones biliosas, Apostemata, Impetigines, Lepras, * Luem indicam, morbos articulares, artuum dolores, Paralyses, Apoplexias, Epilepsias, Tremores, Spasmos, Destillationes, Catarrhos, Branchos, Coryzas, raucedines, Tusses, oculorum & aurium humiditates, aurium tinnitus, Strangurias, Diabetem, Tenesmos, Dolores Colicos, Fluxus, Hæmorrhoidas, Febres intermittentes, Tumores & indurationes Lienis, Matricis Tumores, Hepatis frigiditatem, & durities, flatus, duritiem quamcumq;, Sterilitatem, Matricis lubricitatem, & frigiditatem nimiam, Gonorrhæam, Morbum Virgineum, hydropes, cerebri frigiditatem, memoriam læsam, & Lethargum.

In imbecillitate, & Contracti-
onibus Mapletius.

Clarissimus autem Mapletius (è cujus Epistolis plura statim) Epistola ad D. D. Fraiser, in gratiam prænobilis Dominae Fairfax, de Balneo Crucis: Ad multa utile esset in Balneo frequenter commorari. Nam inde spes elucet futurum aliquando, ut infirma membra, contractæq; manus sensim explicari, extendi, distributo felicius sanguine, & alimento, Corroborari possint.

In Podagra
Turnerus, &

Porro hic memorandum censeo Gulielmum Turnerum Virum Doctum, & Celebrem, tractatu suo Vernaculo de Balneis Bathonenfisibus retulisse, se in Podagra

grâ

grā Balneorum usum mire approbasse. Verba ejus, quæ *Latina* feci, sic se habent. 'Bathonia Com- morans, cum quodam Podagrico, Balnea intravi, & si rem ex effectis dejudicare liceat, exiccant mirifice, & Podagram sanant optime, & tempore haud ita longo, quemadmodum cum multis aliis, *Milesius* quidam *Somersetensis* Ducis Histriorum unus testis esse poterat. De hac re *Joannes Bauhinus*, qui *Turneri* librum vidit, & citat, de Balneis *Bollensibus*, Lib. 3. Cap. 6. quod inscribitur. *Ad articulorum & juncturarum Morbos*: *Gulielmus Turnerus* de Balneis *Bathonia* in *Anglia*: 'Videntur mihi potissimum Sulphure constare, id quod ex Odore & Sapore facile deprehenditur. Ex Effectis idem colligitur. Exiccant enim mirifice, egregie ad Podagram faciunt, idq; brevi tempore, cujus rei attestatur * Comitibus *Somersetensis* famuli istis procurata sanitas. Quibus succedit *Carolus Claromontius*, qui vulgi Opinione de Balneorum *Bathonicorum* Virtutibus ita recitat: 'Eas Balineas paralyti languidis, Arthridite distortis, Convulsis, & quibus torpent membra, & omnibus omnino frigidis affectibus mederi, constans fama est. Addit: Ego Coli dolore Cruciatu, & Lumborum prodesse non dubitaverim. Sed de morbis quibusdam supra memoratis, in quibus in Thermarum usu Cautio adhibenda, plura in Capite de Nocuentis Thermarum.

Vapor etiam Thermarum in oculorum affectibus, ad Rheumata exiccanda, & Sedalium Venarum dolorem sedandum, multum valet, si per Sellam Perforatam intra corpus recipiatur: In Pulmonum etiam affectibus, propter Sulphuris miscelam, inspiratus prodest.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Bauhinus.

* Ducis, & sub
Edvardo VI.
Rege Protecto-
ris (dicti.)

In doloribus
colicis & Ne-
phriticis. *Claro-*
montius, de
Aer. aq. & loc.
Angl. p. 31.

Vaporis Ther-
marum virtus.

Quum:

De Virtutibus
Thermarum
Baibon.

Quædam ex
Epistolis Ma-
pletii.

Consilium ad
Medicos Ex-
traneos.

Thermæ Ba-
thonicæ Anglo-
rum gentis de-
cus & Gloria.

Beneficium An-
glis concessum
divinitus.

Quum autem *Mapletii* nuper facta fuerat mentio, quædam, quæ ad hanc rem faciunt, ex ejusdem *Epistolis* subnectenda. Et primo quidem loco *Consilium* ejus ad *Medicos Extraneos* in *Epistola* ad *D. Gasparum Needham* scripta (inter alia ad *Thermarum* vires spectantia) memorare placet: 'His ita dictis, medicos quocunq; loco à Nobis dissitos & remotos, usu proinde, & suis de *Thermarum* natura observationibus minus edoctos, sed incertæ speculationis acumine nitentes, obtestarer equidem, si liceret, ut Fontes nostros Beneficium *cælitus* concessum, in *Terræ* visceribus divino influxu progenitum, igne nondum intellecto accensum, & caloris inextinguibilis pabulo, per tot sæcula inexhausto nutritum, & ditatum, à quo *Nostralis*bus, *Exterisq;* persæpe sanitas, *Anglorum* genti præ vicinis aliis *Decus* atq; *Gloria* semper affulserunt, nolint in terriculamenta quædam inania vertere, & *Apinas* reputare, ne *Popularibus* suis in salutis negotio obstat, atq; invidere, & summo *Numini*, doni tam stupendi *Benignissimo* *Largitori* (quod ab *Egregiis* viris *DEVS* avertat) ah nimum ingrati esse videantur.

Item *Epistola* ad *D. Joannem Wedderburne*, *Equitem Auratum*. 'De me tantillo, siqua *Te* sollicitudo teneat (quid enim quin *Te* aliqua teneat dubitem?) Aquis calidis me adhuc commorari scias, & in *Thermarum* luto hærere, minus forte læte ac feliciter *Te* jam in alium tanquam orbem erepto, & simul sublatis è medio *Tibi* familiaribus *Mihiq;* amicissimis magni *Nominis* *Viris*, *Prujeano*, & *Bateo*. Vobis in confesso semper fuit *Thermas* nostras Beneficium esse *Anglorum* genti *Divinitus* datum, morbisq; quamplurimis extirpandis natum, secus ac hodierni censent medicorum nostrorum *Coryphæi*, qui affe-

‘affectibus Paralyticis. causa frigida oriundis *Baias* De Virtutibus
 ‘nostras dicunt posse conducere, aliis autem vix ul- Thermarum
 ‘lis convenire. *Scorbuto* nempe laborantibus vene- Bathon.
 ‘num, *Hypochondriacis*, & *Hystericis* pestem quan- Medici invidi
 ‘dam esse. O viros in ipso scientiæ fulgore, nimioq; correpti.
 ‘lumine, lubenter ignaros! quos alloqui licet, ut
 ‘*D. Paulum Festus*, πολλὰ ὑμᾶς χάματα εἰς μανίαν περιτρέπει.
 ‘Ego sane in contraria semper fui sententia, quam si
 ‘*DEUS* dederit, Sole meridiano Clariorem ali-
 ‘quando demonstrabo.

Epistolâ ad *D. D. Mason* Leicestrensem pro *Nepote*
 suo strumoso, de *D. D. Bate* verba faciens: ‘Erudi-
 ‘tissimo Doctore probata sunt omnia, iisq; adjecit Ad Strumas.
 ‘suum *Euge. Thermas* quidem ipsas inter præsidia ad
 ‘*Strumas* accommodata, & adversus malum tantum
 ‘utilissima numerare non dubitavit.

Epistola ad *D. D. Smith* Banburiensem, pro *Crokero*
 Armigero Paralytico. ‘Elucet tanquam è nubeculâ
 ‘Thermarum virtus propitia, quæ remediorum mini-
 ‘sterio adjuta, manus affectæ pollicem ad voluntarium
 ‘motum quandoq; exuscitat, in digitis tremulum exci-
 ‘tat & involuntarium.

Idem in Epistolâ *Secundâ* ad *D. D. Quatremain* pro
 Domina *Dyke*: ‘Si tandem eventum, qui Stadio in
 ‘Balneario labores tot hebdomadis perpessâ consecui-
 ‘tur scire aveas, & quid Boni emensa nobilis Domi-
 ‘na reportet: Certe in hoc uno profectus fere sum-
 ‘ma sita est, frigiditate nimium Tibiæ jampridem af-
 ‘fectæ ablegata, quæ dolorem sibi comitem habuit;
 ‘ejus in locum optatus calor (at Socio dolore non op-
 ‘tato) successit, & ex æquo Tibias utrinq; vege-
 ‘tat.

Epistolâ ad *D. D. Buckenham* pro Domino *Layer*
 Vertiginoso: ‘Præ cæteris tamen auxiliis ægrotanti Ab Embrocha-
 rum usu Bene-
 F f alias ficia.

De Virtutibus
Thermarum
Barbon.

alias à Topicis vi calida donatis adjuto, maxime ar-
risit Embrocharum calor, hinc nimirum semper
floruit eventus. Sub Antlia enim rigatus, mira
refectione perfusum caput, & plane exonera-
tum, suoq; exutum pondere, donec confertim
à flatuum copia denuò invaderetur, nunquam non
sensit.

Ad eundem iterum pro nobili Domina D. Bacon.
D. Edmundi Bacon Equitis Aurati conjuge: Disce-
dit itaq; Domina absq; introducta siti probe desicca-
ta, exhausto per sudores à Thermis quos athleticè
pertulit penu seroso, adeoq; hoc uno si nullo alio
nomine (nam præterea Corroborari uterum opinor)
Fætus conceptioni, in qua deficere non consuevit, ap-
tior, ad maturam vero retentionem, quæ aliquoties
absuit, multo fælicius disposita.

Ad Genua in-
firma.

Epistola ad D. D. Tymme pro Domina Caplen:
Reditum suum adornatura Domina, restitutum à
Balneis genuum robur secum adfert & Tibiarum co-
lumnas elegantem corporis fabricam jam fortiter
sustinentes reportat. Tam obstruatum in illa Hepar,
quam cætera infarcta viscera (quorum Tuis in Lite-
ris meministi) non solum Balneorum aquis Remedio
è Topicis præstantissimo, sed etiam assumptis selectiori-
bus medicamentis, quorum chalybeata chorum du-
cunt, referare & deoppilare contendimus.

Ad relaxandum
nervos contra-
ctos.

Epistola ad D. D. Fraiser, pro Illustrissima Domi-
na Ducissa Monumethensi: Ab aquis Calidis disces-
sit nobilissima Heroïna, luxatæ olim Coxæ pluri-
mum aucto robore, cujus incrementa singula lite-
ræ aliquot non una vice ad Te jampridem datæ,
enarrant priores, &c. Et paulo post: Ipse in nervos
contractos omnem in articulo defectum rejiciendum
censebam, quorum ad relaxationem debitam valde
con-

conducere credebam Thermarum Crucis usum diu continuatum, &c.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Epistola ad D. D. Gasparum Needham pro Nobili Dominâ Fanshaw. 'Jubetur itaq; in Balneo Crucis diebus singulis per horam, vel sesquihoram, se proluere, ubi dignissima quasi Diana quædam nymphis omnibus visa est præsidere. Quanto autem cum profectu hoc fuerit factitatum, ipsi Dominæ enarrandum relinquo. Neq; enim calentes aquæ Lienem in Turbas concitarunt, neq; levati per illas vapores, in Corporis capitolium impetus suos fecerunt, sed è contra tremulis quibusdam membris nervorum firmitudinem conciliarunt, alijsq; interperie frigida correptis, calorem nativum, potentissimi instar fots, restituerunt, cum capite interea, tum Liene salvo & illæso.

Ad membrorum
Tremorem.

Epistolâ ad D. D. Ballard pro Domina Washington: 'Ad sensuum Testimonia provoco, si latus debilitatum respicere velimus, Ecce incessum Dominæ firmiorem, agiliorem, dextræq; digitos contractura omni expeditos, & ad quæcunq; munia obeunda promptiores, videant omnium intuentium oculi. Verba porro, quam in Dominæ ad Thermas adventu, facilius formari, & articulatus proferri, judicat auditus omnium. Lunarium purgationum periodos observavimus Thermarum adjumento certi ordinis recursum accessisse Icteri; albi abstulisse metum, reviviscente in Dominæ vultu roseo juventutis flore. Quod ad ventriculum spectat, officio ipse suo, per tanti apud Nos temporis decursum rite functus est, appetentia neq; dejecta, neq; depravata, cujusmodi perpaucis in diuturno Balneorum usu contingit beneficium.

Ad Contractio-
nes, Loquelan-
tes, & mem-
brum virginum.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Vid. Cap. XV.

Ad Diabetem
suppressa men-
strua.

Thermarum
Mantelum.

Balnearum a
Lapide virtu-
tes.

Theaur. Aquar.
l. 2. c. 108.

Epistola ad D. D. Gualterum Needham, in gratiam
Dominæ Noel: 'Contractionem Tibiæ quamquam
non sublatam, multo minorem ipsa Domina faretur.
Sed de his plura, quò spectant proprie, in Capite
de Thermarum Effectis. Tantum hic adjungo Cl.
Willisium Epistola quam ad me dedit in hoc opere
memorata, non modo affirmasse Thermas intus sump-
tas Diabetem admirabiliter sanare; sed exterius etiam
adhibitæ Catamenia in plurimis, ut ut diu suppressa, pro-
vocare solere.

Et, quidem hic de rubedine quadam, & asperitate
cutis, quæ novis Balneantibus solet accidere, & Bal-
nei Mantelum vulgo audit, differendum foret, quum ad
virtutes Thermarum referendum sit, quod earundem
Ministerio impuritates ab internis corporis partibus ad
exteriores evocentur; at vero quum symptoma hoc
ad Thermarum effecta spectet proprie, & à Thermis
aliquid productum, quam producibile respiciat, ejus-
dem Considerationem ad Caput XV. aptius reje-
cimus, ubi Effecta Thermarum de industria tracta-
bimus.

Quum autem Therma Bathonienses non tantum
à Salibus & Sulphure, sed etiam à lapide arenaceo,
(quem Nos sectilem in præcedentibus, & Autores
alii fissilem, & scissilem, in scriptis appellant,) vir-
tutes obtineat, aquarum placet per dictum lapidem
transeuntium vires hoc loco proponere. 'Aqua per
'lapidem scissilem delabens, inquit Jacobus Theodo-
'rus Tabernæmontanus, Tumores Tibiam & Pu-
'dendorum Balneo tollit; dolores per artus vagos
'profligat; humores vitiosos subcutaneos consumit;
'Scabiem, psoram, & pruritum omne genus per-
'sanat. Lapidis ejusdem, si modo idem sit cum
'Arenaceo quem Liberum vocamus, pulveris aut ma-
gisterii

gisterii in Therinis, aqua intus sumpta, vires *inferius* De *Virtutibus*
 retulimus. Thermarum
 Bathon.

Tandem *Alexandri* Necham poetæ Nostratis,
 circa annum Domini DCC. in vivis, Carmina ad-
 jungo, quibus Balneorum *Bathonensium* Virtutes ita
 celebrat:

Bathonix Thermis vix præfero Virgilianas,
 Confecto profunt Balnea Nostra seni;
 Profunt attritis, collisis, invalidisq;
 Et quorum morbis frigida causa subest, &c.

Vide Antiquitates nostras Bathonicas, Cap. 1. in fi-
 ne; & Cl. Camdenum, in *Britannia* sua ad agrum *So-*
merset.

Quibus subjungo *Joannis Pontei*, Circulatoris
 egregii nupèr, Carmina, in *Thermas Anglicanas*,
 quæ in manus meas casu delapsa, Virtutes *Ther-*
marum illustriores reddunt. Sic autem sese ha-
 bent:

In Thermas Anglicanas.

Somerfettenses Baie miracula mundi,
 Naturæ summum parturientis opus!
 Salvifici quas jure Dei, quas Omnipotentis
 Tu recreatrices dixeris esse manus.
 Huc etenim properans claudus, pressusve Veterno,
 Quirve diu spasmo tortus utroq; fuit;
 Qui lepra fædus; Corrosus Vermiculari
 Illiacove gemens, Herculeove malo;

Aspera

*Aspera quem Scabies, quemve urit Persicus ignis,
 Diraq; quem vexant undiq; Mille mala:
 Si spe constanti fretus, submerserit artus
 Fontibus his Calidis terve quaterve suos,
 Impiger exit aquis mirans, undisq; sepultam
 Quisq; suam labem perniciemq; stupet.
 Dicite, qui mundi scrutari arcana soletis,
 Nonne Dei hæc sapiunt prodigiosa manum?
 Dicite, sitne Ignis, vel, quæ magis æstuat, Unda?
 Cur calet? infecit quod medicamen aquas?
 Crediderint gentes istos mutuassee liquores
 Medeam, Æsonios his renouasse dies:
 Ast ego crediderim, Siloæ quas indidit olim
 Dotes, his Undis inseruisse Deum.
 Cedite Græcorum, Latiales cedite Baiæ!
 Et Vos Spadani cedite Fontis aquæ!
 Nusquam tam medicos latitantes Natura parauit,
 Talia Tu nusquam Phæbe! lavacra vides.*

*Succedunt Carmina Joannis Hale Generosi, ad me hu-
 maniter transmissa.*

In Baias Anglicanas.

*Sanior à lecto Bathonia surgit aquoso,
 Assolet Hæc madidis comptior ire Comis.
 Quàm, vice Neptuni, Podalirius ipse Tridentem
 Vibrat? sicca Salus jam Paradoxon erit.
 Agroti emergunt Sani, dum sanus Aquarum
 Philtris languescit; Prodigiosa sitis!
 Morbus Naufragium patitur, dum quisq; choreas
 Morbidus, his Thermis ducit, & haurit opem.*

Mor-

Morborum ex serie nunc exulat Hydrophobia,
 Hæc Cane sub rabido quam Scaturigo juvat?
 Tinge Salutiferis Pandoræ munus in Undis,
 Protinus antidotos Pixis aperta dabit.
 Jam Libitina jacet liquido submersa sepulchro,
 Gaudete infirmi! Vita triumphat aquis.
 Balnea quam celebrant affixa Tropæa salutis?
 Hic * Panacæa fluit, dum * Panacæa manet.

De Virtutibus
 Thermarum
 Bathon.

* Distum poeticè. Nam omnes morbos haudquaquam tollunt.

De Lue Venerea hic tantum dico, Recentem morbum mulcent Thermæ, inveteratum exacerbant. Quumq; rei hujus Consideratio ad Noxas potius quam virtutes Thermarum referenda sit, de illa Capite XVI. Commodius agendum; Capite autem XIII. de usu Thermarum interno in eodem affectu suo loco differemus.

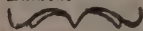
Restat ultimò, ut quorundam animis de Thermarum Bathoniensium certis temporibus insalubritate scrupulum eximam, in quorum numero sunt * Culi-
 elmus Camdenus, & Aylettus Sammes, Ambo enim
 viri hi doctissimi asserunt. Balnea Bathonica om-
 nibus temporibus salubria haud esse, sed ab Octava
 matutina ad Tertiam pomeridianam, in summo
 Caliditatis gradu posita spumam eructare, quæ Bal-
 nea reddit insalubria; quapropter, inquiunt, Bal-
 neorum fores tunc temporis clauduntur. Mensi-
 bus, fateor, æstivis è fundo Balnei spuma ascendit,
 haud tamen inde sequitur Thermas tunc temporis insa-
 lubres esse. Nam quum mane & vesperi usus Bal-
 nei magis obtinuit, media diei pars, ob Solis radios
 Lavantibus molestos, Balneationi minus convenit,
 ideoq; tunc temporis clauduntur fores, & despumantur
 Thermæ, quæ si meridiano tempore, dum in illorum
 superficie spuma fluitat, usurpatæ forent, neq; lavan-
 do,

* Britan. p.

233.
 * Britan. Ant.
 restit. p. 164.

Therma semper
 Salubres.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.



do, neq; potando *detrimētum* ullum alicui afferrent, quum *spuma* Cataplasmatidis more externe applicata, iisdem cum *Thermarum* aqua morbis remedio esse soleat, ut in *Capitis* principio supra dictum; Verum, ob rationem modò memoratam, *media* dici pars à *Balneantibus* negligitur, licet Thermalis aqua pristinam, etiam tunc Temporis, salubritatem retineat.

Symptomata
Balneantibus
supervenientia.

Symptomata *Balneantibus* supervenire solita, sunt Leipothymia; Vigiliæ immoderatae; Sitis; Dolor Capitis; Alvus pigra; Sudoris profluvium; Ardor Urinae; Appetitus dejectus; Rheumata; & *interdum* Febres Erraticæ. Quibus omnibus *remedia*, pro re natâ, in *Praxi* meâ medicâ, accommodare fufesco.

De Antliæ, & Coeni usu, Appendix.

De Usu Antliarum.

Antliarum usus
Novus.

Antliarum *Usus* in Balneis apud *Veteres* in usu non fuisse, sed à *Jordeno* hic introductum, circa annum D. MDCXXX. diximus superius; Thermalis aqua prius ex *Hydriis* in affectam partem ex alto decidente, more vocato *Bucketing*, & *Stillicidii* cujusdam aquam in pleno Balneo jugiter fundentis, ope, subjectæ partes sine intermissione irrigabantur. *Stillicidii* Veteris Iconem exhibuimus.

Verum

Verum ut *moris* hujus origo obscura satis pateat; *De Virtutibus*
Notandum Aspersio-^{Thermarum}num usum ad *Balnea* naturalia An-^{Bathon.}
riquis ipsis, monente *Bauhino*, rariorem videri. 'Si-
 'quidem, *inquit*, ejus proprium vocabulum (quod sci-
 'am) nec apud Græcos legitur, nec apud Latinos *Stillicidii* anti-
 'Authores; *ἐμβεχθὲν* & *ἐμβερέχθην* communius esse, quasi *quitas.*
 'Impluvium, & Impluere, Infundere, Conspergere. *Hist. Font. Boll.*
Meminit Galenus, & ex *Archigene* corrigit abulum, *l. 2. c. 6.*
 de quo statim. Apud *Plinium* silentium. *De Sanit. Tu-*
 autem *Horatius*, cum esset in *Baianis* Balneis; ad *Val-*
lam:

Qui Caput, aut Stomachum, supponere fontibus audent
Clusinis, Gabiosq; petunt, & frigida rura.

Vocatur Græcis *Ἐμβεχθὲν*; Latinis, *Stillicidium*, *Instillatio* Nomina.
Impluvium, *Irrigatio*, *Aspersio*; *Ital*is *Doccia*; vulgus
Ducciam vocat.

Modum optime expressit *Bauhinus* l. 2. c. 6. 'Sunt in Bal- Modus
 'neis, quæ ad hunc usum probantur, constitutæ fistu-
 'læ, vel una, vel duæ, vel plures; quæ volubili Epi-
 'stomio Clausæ, aquas è communi fonte pro eo ac
 'quisq; voluerit, vel reddere, vel retinere poterit,
 'Delabuntur autem ex alto aquæ, palmæ unius,
 'aut ad summum cubiti spatium, vel in Balneum, vel
 'in subjectum ad hunc usum Alveolum. Nam du-
 'plex est modus: *Unus* quidem, ut is qui sola uti *Duplex.*
 'debet aspersione, super oblongo sedens scamno, vel
 'succumbens pectore, affectam tantum corporis af-
 'fecti irorret partem. *Alter*, ut se in Balneum de
 'more immergens, *Stillicidium* superne recipiat: qui
 'modus in Robustiore Corpore, ac Ventr^{is} affectu
 'utilior est, attrahente simul infra Balneo, ac aqua
 'ipsa *Duccia* ex ictu vehementer discutiente. Atq;
 'hæc

De Virtutibus
Thermarum
Barhon.

Causa institu-
endi.

hæc fuit Causa instituti hujus, ut addito ictu ex alto cadentis aquæ ad calorem, vehementior fieret discussio, quæ ab Antliis *Bathoniensibus*, quam ab *Hydriis*, aut *Stillicidio*, efficacius perficitur, modo *Antliæ* violentia nimia non fuerit, & in morbis istis solum & Temperamentis, quibus par est, applicatio fiat. Hactenus de *Ducciâ*, aut Veterum *Stillicidio*, quæ quoad usum cum *Antliis* noviter introductis conveniunt.

Ufus.

Ibid.

Notandum igitur *Antliarum* usum in Morbis *frigidis* & *Inveteratis* solum necessarium existere. De hac re idem Autor, qui commendat in duobus potissimum morborum generibus, *frigidis* scilicet, & *inveteratis* ad Calefaciendum, siccandum, resolvendum, emolliendum induratas, & corroborandum imbecilles partes. Aut ratione situs, utpote si vel in alto corpore hæreat affectus, ut exempli gratia, *Ischias*: vel si affectus duro ossium & *Calvariæ* obice sublatens, vim aliquam præsidii postulet ut penetrare valeat, ac discutere. Qualem obtinent eo insultu virtutem aquæ medicatæ *Sulphureæ* imprimis quæ naturaliter sunt *Calidæ*, ac subtilis essentia, ac potissimum si vel *Nitri*, vel æris quidpiam admiserint, quorum mistura majorem acquirunt tenuitatem, ac penetrandi virtutem.

De San. Tuend.
l. 6.

Notandum præcipuè, *Antlias* usurpandas esse solummodo in Morbis *frigidis*, iisque *inveteratis*. Nam qui in affectibus *Calidis* *Antliis* se subjiunt, morbum non tollunt, sed potius exasperant. Abusum hunc corrigit *Archigenes*, monente *Galeno*, & ex illo *Aetius*, ubi docet Calidarum sponte manantium aquarum usum Noxium esse Capitibus natura *Calidis*, frigido alioquin existente affectu. Quod enarrans *Galenus*; quia aut incendere poterunt caput, & febrem

'brem excitare : aut potius humores dissolve-
're, ac liquabiles minus ad aliquam nobiliorem
'particulam reddere, ac Suffocationis inferre pericu-
'lum.

De Virtutibus
Thermarum
Balnon.

Facit itaq; *Antliarum* usus ad affectus omnes frigi-
dos & inveteratos, Capitis, Nervorum, ac Junctu-
rarum præcipue. Cæteris partibus, ut *Hepati, Lie-
ni, Ventrículo, Utero*, minùs frigidis, *frigido* quan-
quam teneantur affectu, aut *perperam* *Antlia* adhibe-
tur, aut certe non nisi *contumaci*, ac jam *desperato* af-
fectu concedenda. Itaq; in *Schirrhis, indurationibus*
inveteratis, & *obstructionibus dictarum partium*; In
Surditate, Catarrho, Paralyfi, Spasmo, alicujus partis
imbecillitate, Hemicrania, & *genuum Tumoribus non-*
nullis œdematosis, *Antliarum* usus proficiuus esse so-
let.

Antliarum uti-
litates.

Notandum etiam *Tempus* opportunum magis esse
Mane & Vesper, sed *vacuo* omnino *ventriculo*, &
Concoctione plene peracta. Nam qui cibo aut potu
plenis corporibus Antliæ (noctu) se subjiciunt, male-
rum se:um *iliadem*, *remedii vice*, *domi repor-*
tant.

Vacuo ventricu-
lo subeundum
Antliæ.

N. B.

Quinetiam e re foret si *Caput* priùs deradere-
tur, quâ parte saltem *Antliæ* subeundum est, quatu-
or digitorum latitudine, à *Coronali* in *Sagittalem Su-*
turam.

Capitis rasura.

Notandum *insuper* *Antliæ* usum non esse statim in-
eundum, sed postquam ab usu *Balnei* partes *Exina-*
nitæ fuerint. *Fluxum* enim, & humorum *decidenti-*
am in partes inferiores, & magis nobiles *aliter* acce-
lerat, & mali solum *metastasin* inducit. De hac re
ita *Andernacus* : *Instillatio, Barbaris Gutta, Italicis*
Ducia vocatur——fiat non primis *Lavationis* diebus,
sed ubi *Corpus* illi aliquandiu assueverit.

Antlia non sta-
tim subeunda.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

De Ictuum nu-
mero Medicus
determinat.

Clepsydra in
Antlia Siccæ
Camera.

Opinii Fallopii.

Andernaci.

Lutum olim ad
Solem arefa-
ctum.

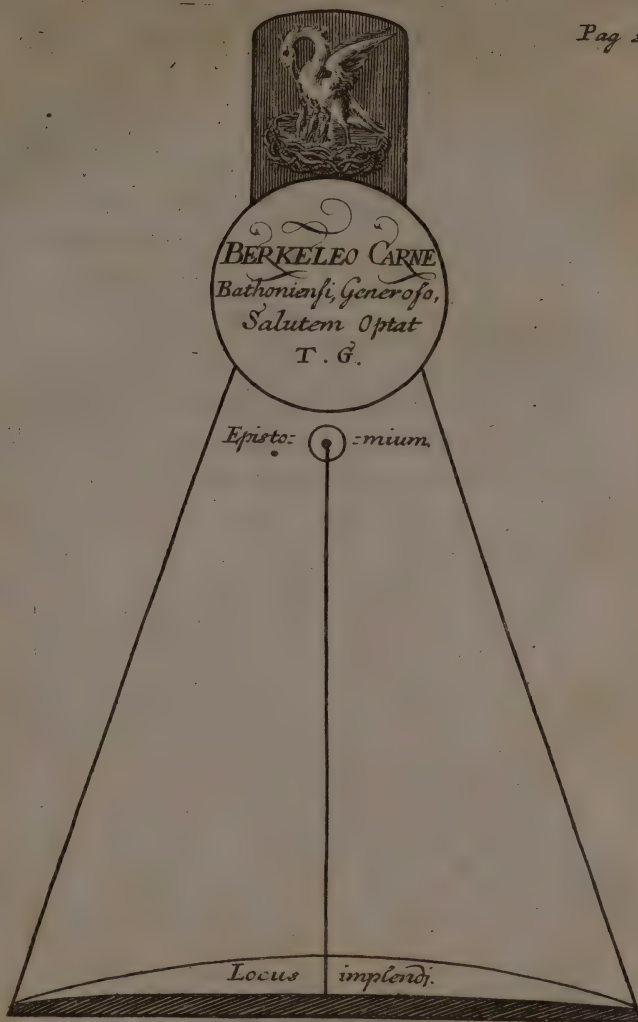
Ictuum numerus apud Antliam incertus consulentis Medici Judicio relinquatur, & interdum pro *Tolerantia* conceditur. Certior meta fuit apud Veteres, quoad Caput, quamdiu sentiant ægri aquæ Caliditatem ad intrinsecas Capitis partes penetrasse. Andernacus: Instillanda autem (aqua) quotidie ad horam dimidiam, qua nimirum ad interiora penetrasse deprehendi potest. Ubi obiter notandum Antliandi tempus potius intra horas, aut partes horæ, quam ictuum numerum, ubi fieri potest, magis Commodè includendum, in quem finem Clepsydræ, pro quatuor horæ partibus, in Antliæ Siccæ Camera servandam curavimus.

De Stillicidio Fallopius: Rivalis aquæ Salientis vel arte, vel Natura ita instructis, subjiciebatur Corpus, vel Corporis pars aliqua, in quo usu est maxima vis medicamentosa; quia ratione illius motus imprimitur vis; & ista utendi ratio fuit frequentissima apud Veteres, ita ut aliqui præter modum etiam uterentur.

Andernacus ipse Germanus: Præterea Germanis & aliis qui (potu) copiosiore (&) alimento utuntur, cujuscunq; aquæ etiam non admodum calidæ instillationem periculosam esse constat. Item: Id vero observandum est omnes aquas Sulphureas Bituminosasq; si vehementer instillantur Capiti, Ventriculo, Jecoriq; adeo esse periculosas, ut persæpe mortem inferant. Sed de Noxis ab intemperato Antliæ & Thermarum usu provenientibus Capite XVI. latius agemus.

De Usu Cœni, Fæcis, sive Crassamenti
Thermarum.

Superioribus in principio hujus Capitis dictis hoc addendum, Veteres Lutum Thermarum infirmis, aut aliter-



Cap. 10
alitercu
exiccat
timu
Sole n
vst
dum,
tumar
alieni
firman
duplex
laudab
prius i
Sefam
Caltr
Croc
additi
stulave

alitercunq; male affectis, partibus applicatum ad Solem
 exiccare solitos; unde Plinius: *Utuntur & Cæno fontium
 Balnearum naturalium utiliter, sed ita si illitum Sole inarescat.*

De Virtutibus
 Thermarum
 Barbon.

L. 31. c. 1.

Ufus ad emolliendum partes induratas, calefacien-
 dum, Siccandum; ad discutiendum solvendumq; con-
 tumaces in aliquo membro impactas materias, infixos
 alicui parti dolores amovendos; ad roborandum, ac
 firmandum maximè juncturas, & nervosas partes. Ufus
 duplex; post usum Balnei, & cum Balneo ipso; uterq;
 laudabilis, præsertim si Unguento pars affecta fuerit
 priùs illita; quale sequens Montagnanæ. Recipe Olei
 Sesamin. Amygd. dulc. ana ʒiſs. Medull. Crur. Bovis; Sepi
 Castrati, Pingued. Gallin. ana ʒi. Vitell. Ovor. N. II.
 Croci ʒi. Cum Gum. Ammoniac. in aceto Solut q. s. F. Litus;
 additis Opio, aut Floribus Chamæmeli, si dolores ita po-
 stulaverint.

Ufus Luti aut
 Coeni Therma-
 rum..

Linimentum
 Montagnanæ
 ante usum Cœni.

C A P. XI.

De Thermarum Bathoniensium Virtutibus; hic

De Ufu Interno; *Speciatim*, De Potandâ Thermarum aquâ; *magnam partem Scriptum A. D. MDCLXXIII. sub nomine Eugenii Philandri. In quo Quæstioni redditur Responsum. Utrum Balneorum Bathonensium Thermalis Aqua interne sumi possit Tutò; & Quænam methodus instituenda sit ab iis, qui Beneficium expectant?*

Capitis Summarium.

Scribendi occasio. Minerales aquæ & Metallicæ ad Potandum ineptæ. Viv-argentæ. Plumbeæ. Gispfatæ. Venenatæ. Naphthatæ. De Bitumine liquido participantes. Purè Sulphuræ. Cur Aquæ Bituminosæ & Sulphuræ partes internas relaxant, Externas Corroborant. Ære infectæ. Minerales aquæ, & Metallicæ ad Potum aptæ. Salinæ. Nitrosæ. Aluminosæ. Vitriolicæ. Ferreæ. Aureæ. Argentæ. Marmoreæ sine Gypso. Minerales aquæ Bathonienses potabiles, & Ratio. Ad modum Potandi aditus. Cautiones quædam in usu Thermarum interno. Nobilissimi BOYLEI Consilium. Eodem tempore Lavandum rarò & potandum. Ratio contrarii motus à Balneo, & potis eodem tempore aquis Thermalibus. Corpus benè præparandum. Esculentorum & Poculentorum saties vitanda. Esus immoderatus Moschatomelonum noxius. Methodus potandi Thermales aquas Bathoniæ. Aquæ quantitas. Diæta. Tempus bibendi. Medicorum res ipsorum Medicorum curam requirunt. Haustus Dilutivus. Hydropotia in lecto. Post Cænam. Horâ Somni.

Thermalium
aquarum pota-
tio celebris.

Thermarum Bathonensium aquæ Potæ, quàm nuperis præsertim annis fama percrebuit, unde Temerarium quendam utendi modum nonnulli minùs for-

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

forſan Cauti arripiant (majori hominum parte haud ſecus ac animalia rationis expertia, ſe invicem ſequente, & tractus latiores frequentante, qui non raro ad præcipitia tendunt, & perniciem afferunt) ut menti propriæ, & Amicis quibusdam, ægrotiſq; quorum ſalus erat curæ meæ tunc temporis concedita, facerem ſatis, QUÆSTIONIS duplicis Solutionem olim ſcripſi, in qua de Thermalium aquarum potatione plane pleneq; diſſerui, prout ſaltem alterius generis negotia permiferunt, ſi non ac res ipſa præ manibus poſtulare videbatur.

A.D. 1673.

Priusquam autem ad Quæſtionem propoſitam particulatim reſpondeam, unâ cum de Rebus Mineralibus & Metallicis melioris notæ Scriptoribus præmittendum requiro, Aquas omnes Minerales, aut Metallicas, ad Uſum internum indifcriminatim non admitti. Jure itaq; excluduntur illæ quæ Noxium aliquid in ſe complectuntur, quale Argentum vivum, Arſenicum, Plumbum, Gypſum, &c. Quosdam tamen quæ Præcedentium nonnullorum quiddam continent, in Potum admitti poſſe infra erit dictum.

Aque Minerales & Metallicæ ad potandum ineptæ.

Argentum vivum Nervis inimicum, licet ſolidâ, & Viv-argenteæ interdum liquidiori formâ, contra Lumbricos, quantitate exigua, non ſine optato ſucceſſu, exhibeant Practici, & quantitate etiam majori in morbis quibusdam contumacibus, prout occaſio ſe tulerit, Uſus tamen ejus familiaris diuturnuſq; tutus non eſt, præfertim ſi cum aquis Mineralibus miſceatur unquam, quod haud ſubleſtæ fidei Autores affirmant, quæ majori ſolito Copia intus hauſtæ, ventriculum intrant, inteſtina pertranſeunt, Corebrum, Nervofi generis Originem, multasq; membranoſas Nervosafq; Corporis partes lambunt, attinguntq; quibus Noxas affigunt, priusquam ad ureteres & Veſicam, ut excernantur, per-

De Virtutibus
Thermarum
Baln.

De Therm. Boll.
l. 2. c. 1.

De Baln. Nat.
& Aq. Min. c. 8.

De Ingress. ad
Infirm.

Plumbea.

De Therm. c. II.

perveniunt. Quæ verò aquæ Argenti vivi venis imbuuntur, inquit Bauhinus, potæ rapiuntur ad Caput, idq; multis humoribus, quos secum ferunt, replent, qui rursus delapsi, labefactant gingivas, & artus, quod satis indicant inunctiones ex argento vivo Compositæ, & Catapotia inde facta. Aquas autem Omnes Minerales ab Argento vivo provenientes Noxias esse, Auctores fide digni non concedunt; ideoq; istas Serræ Morenæ in Hispania, haud procul à Villa Almedien; La Nava in Valentiola; Almagræ Toleti; & alias prope Minium fluvium, innoxias esse scribunt, quemadmodum Doctissimus Jordenus autor est. Quum vero aquæ, ut quibusdam vocantur, Venenatæ, Minerali huic impregnationem suam, Jure non dico, an injuria, dicuntur acceptam pretulisse; quumq; effectus quidam mali, haud oppido pauci, ab earundem usu interno evenisse observentur, Cautiores quidam nonnulli illas à potu excluderunt penitus. Hinc Julius Cæsar Claudinus: In Universum excluduntur ab hoc Usu (interno nimirum) quæ aliquid metallicum noxium in se habent; inter quæ Argentum vivum enumerat. Marcasitæ forsân, aut Mineralia quædam similima quæ aquæ nonnullæ medicatæ in Transitu suo lambunt, easdem virtute deleteria possunt inficere; verum quum Sal Summe acidum, aut potius sui generis Corrosiva Vis, in qua totius periculi natura, ut in Arsenico, consistit, toti animalium generi æque infensa, in aquis deleteriis forsân resideat, an istiusmodi aquæ in potu convenient, necne, Davius aliquis, aut Trapezuntius determinet.

Aquæ Plumbeæ intus sumptæ minùs salubres observantur. Caveatis, inquit Fallopius, à potu talium aquarum quæ habent in se plumbum. Et rationem assignat; quia periculum est ne natura plumbi convarsa, vel

vel in Lithargyrum, vel in aliud simile, ut solet, hominem enecet. Regerit Bauhinus; At quum plumbum non videatur Naturæ inimicum, sed salubre, ut apparet in iis quibus globi in corpore per plures annos hærent, ex ejus Usu ad Ulcera: Examinandum propono, an Calor humanus tantus sit, ut eo subtiles spiritus, aut vapores plumbi siqui commiscerentur aquæ, possint converti in Lithargyrum, reddereq; aquam mortiferam, vel Nocentem? Cautela autem hac minùs forsitan opus est, quum si aliis credendum, aquæ nullæ plumbo impregnatæ sint. An aqua medicata reperiat quæ in se contineat plumbum, aut stannum, prorsus ignoro, inquit Fallopius. Nullæ, fateor, mihi Exteris Nationibus de facie ignoto, legendo unquam occurrerunt, præter Plumbeas, Plumbares, aut Plumbarias in illa Germaniæ parte quæ vocatur Lotharingia, quæ non à Plumbo sic nominari possint, sed magis forsitan probabiliter ex mente Joannis Bauhini, à deplumandis pullis, quod Aquarum istarum calore efficitur, & vocari debent Plumiers, ut Pictorius affirmat, à Voce Gallica Lotharingis Usitata, Plumer, ut medicus quidam Doctor è Nostratibus observavit. Scripsit etiam Andernacus, libro de Balneis, Plumbarias, vulgò Plumberbad, Gallice dici Bains Plumiers. Porro in Tractu terræ vicino Mendipensi in agro Somersetensi, ubi magna copia plumbum effoditur, aqua plumbea, quantum ego quidem intelligere poteram, nulla scaturit, neq; Noxia observatur ulla, adeo ut nec Jumenta quæ de illis bibunt morbis laborant, nec Homines qui in potum aut Cerevisiam illas admittunt de Sanitate pristina decedunt quicquam, aut Valetudinarii existunt, imo præ reliquis, quos observavi saltem, floridiores apparent. Bauhinus etiam Thermarum Lotharingiæ Salubritatem Suiipsius,

De Virutibus
Thermarum
Barbon.

Hist. Font. Boll.
l. 2. c. 1.

De Therm.
c. II.

Hist. Font. Boll.
l. 2. c. 1. p. 90, 91.
Jord. de Baln.
Nat. & Ag.
Min. c. 10. in
fin.

De Virtutibus
Thermarum
Baïlon.

Magnatum, ac *Principum* testimonio & experientia abunde confirmat; nec aquam per tubos, fistulas, aut Canales plumbeos decurrentem, aut in hydris contentam, modo aqua propter Stagnationem putrida non sit, laesam inde, aut insalubrem constat. Quod ad *Mugni*, aut *Magni*, puteum *Nostratem* spectat in agro *Eboracensi*, de quo *Frenchius* Spadacr. Eborac. Capite XVII. quodq; ex effluviis solum è fodinis *Plumbi* aut *Stanni* provenientius constare affirmat, quòum usus ejus externus solum fuerit, non vero internus, quantum ex verbis ejus intelligere licet, ad Caput hoc de Aquarum Mineralium potatione nihil attinet.

Gypsata.

Gypsata aquæ insalubres habentur ob refrigerantem nimis & Emplastice naturam, quæ ideo mortem inferunt, ideoq; à nemine Medicorum in potum admittuntur. *Fallopianus*: Ineptæ sunt in potu aquæ istæ quæ habent in se substantiam *Gypseam*, quales *Balnei montis Grotti*. Idem dici potest de *Arsenico*, *Auripigmento*, *Risagala*, *Sandarachâ*, *Rusmate*, & *Cadmia Naturali*, quæ *Venenata* omnia, & *Summe Corrosiva*, periculosa, & intra Corpus sumenda non sunt. Nonnullas autem aquas in quibus *Arsenicum* etiam & *Sandaracha*, bene diluta, pro medelis inoffense sumi posse quidam affirmant. *Bauhinus*: In multis aquis *Arsenici* virus remittitur haud dubie seu aquarum ipsarum Copia, seu spatio diluatur, adeoq; nonnullæ pro medelis inoffense sumuntur. Item: Dilutæ admodum ex *Sandarachâ* aquæ *Thoraci* purgando laudantur, purulentas excreationes inhibent, *suspiriosis*, *anhelosisq;* auxiliantur.

Hist. Font. Boll.
l. 2. c. 1. p. 94.

Bituminosa.

Sed ut ad propositum accedam propius; Neq; Aquæ istæ quæ in se habent *Bitumen Liquidum*, & præcipue *Naphtham*, ad Potandum aptæ sunt; quia

quia ventriculum intestinaq; plus æquo relaxant, pinguedinis ratione partim; partim Humiditatis exuperantis Causa, unde partium Tonus injuriam patitur, & consequenter Ventriculus, & Intestina, in certissimum totius damnum enervantur: Sed & Bitumen Liquidum habentes, quod præter modum relaxant, inutiles sunt, inquit Claudinus; & Fallopius speciatim magis; Addatis Aquas quæ habent Bitumen Liquidum, præcipue Naphtham, quæ Aquæ Noxiæ sunt, quia relaxant Ventriculum, & Intestina præter modum; partim ratione pinguedinis; partim quia habent vim humectandi. Relaxando enim dissipant omne robur viscerum, & ideo non conveniunt in potu. Scio Antiquorum Testimonia, Archigenis, Galeni, Pauli, & Vitruvii, in Aquarum Bituminosarum gratiam passim adduci; ad manum autem Responso est: De Aquis per Solidi, & Sicci Bituminis Venas transeuntibus, quæ ad purgandam alvum Utiles habebantur, intelligendos esse, non de Bitumine Liquido. Claudinus: Quæ per venas transeunt Bituminis Sicci possunt in potu convenire. Et de his intelligendi sunt Archigenes, Galenus, Paulus, Vitruvius, cum eas pro potu proponunt.

Idem Judicium de Aquis Sulphureis, in quibus Sulphureis. Sulphur Solum, sine alio Minerali misto, continetur, ferendum est, quemadmodum ex Antylli, antiqui Medici apud Oribasium, Testimonio apparet, qui hanc rationem assignat, quod Ventriculi Orificium relaxent, ejusdemq; Corpus subvertant, & effæminent. Quod aliorum etiam medicorum Unanimi Consensu confirmatur, quos brevitatis ergo jam omitto. Obiter tamen hic Observandum: Quod quæ Aquæ pure Sulphureæ damnatæ fuerint, quæ Minerale aliquod in se continebant, quod Sulphuris qua-

De Virtutibus
Thermarum
Barbon.



litates noxias emendaret, approbatæ fuerint; & Sulphureæ aquæ, etiam à prædominio, habebantur aptæ ad potum, si modo Salem, Alumen, Nitrum, aut aliud quodpiam Minerale, minori licet quantitate, continerent, quod relaxantem, & effeminantem Sulphuris naturam sufflaminaret. Et de hujusce generis aquis Sulphureis Compositis, Galenus, & Alexander Trallianus, ex mente optimorum, & Doctissimorum Interpretum, capiendi sunt.

Quæstio.

Solvitur.

Et hinc quidem, quasi intra rotam Rota altera, oritur Quæstio, quæ solutionem expectat. Quomodo Sulphureæ Aquæ, & Bituminosæ relaxare dicuntur, & effæminare Interne, quum Experientia edocti simus in Balneis Externe usurpatis, robur addere, & Corroborare? Ratiõ rei mediata, aut immediata, Aquarum Nervosis partibus applicationi imputanda videtur. In usu enim Externo, cutis, membranosa licet, aeris inæqualitates perferre assueta, & Musculorum caro, cuti subjecta, contra indolem Aquarum relaxantem partem defendunt; discutiente etiam qualitate Aquæ præditæ, peccantem materiam in & circa Nervos Nidulentem dissipant, quæ aliter spirituum Animalium motum impediret, & partium robur consequenter minueret: Immediata autem ad Stomachum & Intestina Aquarum applicatione, ad resistendum minus aptæ sunt Nervosæ partes Internæ, calidæ semper, & exterioribus carnosæ Corporis Tunicis, stragulisq; semper coopertæ, ideoq; à relaxantibus intro sumptis, detrimentum majus, & injuriam recipiunt. Sic eâ quâ par est distantia ab Igne remoti, beneficium sentimus; appropinquantes autem, quàm decet, proximius, umbrellâ destituti, furorem experimur. Cum autem cuti externæ immediate applicentur Aquæ Sulphureæ, Bituminosæq; membranæ licet con-

constet, cutis, ob situm *externum*, ut dictum, *fortior* evadit, & ad perferendas aeris Aquarumq; *injurias*, si quæ fuerint, *magis* apta efficitur, quam partes internæ, membranosæ, & Nervæ, quæ interni Caloris fotu *diuturno*, molliores *Externis*, & magis Teneræ evadunt. Imo observatu etiam facile est, à *Diutina* Balneatione etiam robusta corpora, pro Tempore saltem, *imbecilliora* reddi.

Ære Aquæ infectæ quibusdam damnantur, eo quod ab *ærugine*, aut *chysocolla*, quæ summe *noxia* reputantur, haud immunes sint. Alii autem earundem usum probant, modo de Minera *leviter* solum participant, ut *Viterbienses*, quæ præstantissimæ habentur. Imo *Vitriolum* naturale aquæ subterraneæ *Æris* venam lambenti, & intra *marcasitam* postea aut *ochram* inventum, ortum suum debere dictum est *alibi*; unde Græci *Chalcantum*, sive *Æris* *florem* indigitant. *Aquas autem Æreas non exhiberem in potu*, inquit *Fallopious*.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Ære infectæ.

De Therm.c.II.

Aquæ Minerales optimæ *interne* usurpatæ unanimi *Autorum* probatissimorum consensu judicantur *Nitrosæ*, *Salsæ*, *Aluminosæ*, *Vitriolicæ*, *Æneæ*, (ut suprà) & *Ferratæ*, sive *Chalybeatæ*, de quibus *particulatim* differere hujus loci non est, quæ præter indolem *moderate* calefacientem, abstergentem, restringentemq; ventriculo, & partibus corporis quas pertranseunt, amicæ evadunt, & quod in Aquarum Mineralium Electione observandum, per alvum, & per Urinam evacuantur liberius, sine additamentis quibusdam, quæ aliæ minerales aquæ minus Activæ magis requirunt, quæq; proprietatem aquarum modo quodam alterare possunt, adeo ut minus inde efficaces sint, aquis, quæ adjumentis istis, ut vocantur, nequaquam indigent.

Minerales aquæ
ad potum aptæ.

De

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Ibid.

De aquis autem Ferratis hic addendum illas aquarum Mineralium tribum à Salis distinctam constitue-
re, quibus licet omnem salem ademptum nollem, operationes tamen à salinis discrepantes sæpissime perficiunt, de quibus Autor nuper laudatus: Quæ vero ferri qualitates concipiunt multæ, ob acrimoniæ participationem, qualemcumq; pariter obtinent detergendi virtutem, sæpe tamen languidam, ob multam istius Mineræ adstrictionem. At ubi Ferratæ aquæ ex accidenti mistura acutiores in deterfione habentur, hoc magis laudabiles sunt, quod solvant confortando, id est, quod purgant quidem & refrigerant: & præterea (quod admodum utile est ab evacuatione, & in evacuatione ipsa) purgatas exinde ac lassatas particulas mirifice corroboratas relinquunt.

Aquæ Auræ, Argentæ, Marmoreæ sine Gypso, apud quosdam in Honore sunt, & in potu ubicunq; locorum fuerint tuto usurpantur. Fallopius vocat Argentum & Aurum benigna metalla, & aquas etiam benignas se credere affirmat. Jacobus autem Theodorus Tabernæmontanus asserit aquas quæ subtilitates argenti habent salubres esse, non tamen quæ per venas & ductus ejus transeunt: five omnem aquam argenteam potu salubrem; aquam autem metalli Argenti venenatam, nocuam, & insalubrem. Addit Bauhinus: Ego vero intelligere non possum cur aqua transiens per Argentum sit Venenata, nisi jungatur illi metallicum, aut Succus Venenatus. Tabernæmontani assertionis ratio hinc apparet, quod in Argenti venis lapis Kobalt & Venena quædam alia reperiuntur, quæ venenatas suas vires aquis communicant. Et quidem inter prætiosa illa raro observata, quæ in Minerali, Vegetabili, & Animali regno, (præter Rei Nummarie, & Antiqua alia quamplurima,) prodigiosa industria, & grandes

G. C. de medio
Templo Armi-
geri collectio
Rariorum.

Hist. Font. Boll.
l. 2. c. 1.

Thef. Aquar. l. 2.
c. 49.

De Therm. c. II.

grandes sumptus Humanissimi Viri, dictorum apud
Anglos Studiosorum in *Primâ* classe, *pompâ* plane Re-
giâ collegerunt, memini me observasse cum Argen-
to naturali *Cinnabarim*, cum *venenatis* quibusdam re-
putatis, magna copia eidem *Argentarii* metalli parti,
quasi *connata* adhærescere.

Ex aquis *potabilibus* hæ præcipue sunt, tam Ma-
læ quam Bonæ; utiles & inutiles; Commodæ, *Noxi-
æve*; quas de Aquis *Mineralibus* Scriptores comme-
morant; quibus consideratis, quilibet de *Priore* Quæ-
stionis parte iudicium suum ferat, modo quibus mi-
neralibus *Bathoniensia* Balnea imbuta fuerint intellex-
erit; Si primario loco ex *Bitumine*, *Nitro*, & non-
nihil *Sulphuris*, ut *Jordenus* opinatus est, consistit,
adversus usum internum, *Duo* Ingredientia contra
Unum militant. Quum autem Nitrum *majori* quan-
titate quam *Sulphur* Thermis insit, ideoq; noxas à
Bitumine & *Sulphure* ortas mitigare possit, & forsan
penitus abolere, *Potandas* esse has *Aquas Minerales*

Thermæ Aquæ
Bathonientes
potabiles, & va-
rio.

Thermæ licet, & consequenter *Calidas*, fidenter pro-
nuncio, tametsi ac *Minerales* illæ, quæ *Sulphur* &
Bitumen nesciunt, non æquè Potabiles; quumq;
quicquid de *Sulphure* sentiendum, *Bitumen* certe
cum *Thermarum* aquis mistum non sit, si existat ul-
libi; & *triplicis* generis *salia*, *Alcali*, *Nitrum*, &

Quæstionis
Resolutio.

Acidum quid, in Thermis, omni dubio procul, con-
tineantur, ut *Observationes* nostræ nuperæ evin-
cunt, & inter *salia* *Alcalisatum* præ reliquis, prædo-
minium obtineat, in *Potu* usurpatas, summe pro-
ficuas, & non sine emolumento *maximo* Potandas
judicamus. 'Nitri substantia, inquit Bauhinus, im-

Hist. Font. Boll.
l. I. c. 2.

primis potulentis aquis maxime idonea est, & quæ-
cunq; misti species, quæ seu primo, seu ex acciden-
'ti, Nitri naturam participant, ut Sal qui aridior Ni-
'tro,

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

* Errorem
N. B.

De Therm. c. II.

Zym. phys. c. I.
p. 12.

tro, vires abstersorias aquis imprimit, ac servat diu-
tissime. Item, paulo post, Sulphuris vel potius va-
porum Sulphuris aliqualis mistura, haud inutilis
est potulentis aquis, * ut quas plerumq; reddit
actu tepidas, ac minus Stomacho ingratas. Et
Fallopius: Aquæ medicatæ aptæ ad potum, sunt
præcipue Nitrosæ atq; Salsæ, quæ præterquam cale-
faciunt, expurgant etiam, siccant, ac roborant,
& laudantur etiam ab Antiquis. Sane Simpsonius
internum Thermarum harum usum minuere videtur,
quas caute, & in quibusdam solum affectibus potandas
esse monet. Dictis autem ibidem perpenſis assero, Li-
cet Thermalis aqua Bathonensis Universaliter Medici-
nalis haud fuerit, ad plures tamen ægrotudines valet,
quam puteum Sulphureum fœtidum Knaresburgense in
agro Eboracensi, infra cujus virtutes Nobilissimas Sca-
tebras Bathonienses injuriose depressit. Sed vetus
verbum est, Suus cuiq; crepitus sibi bene olet, & cui-
cunq; placuerit inter Thermas Bathonienses, & pu-
teum modo memoratum ex utrinq; scriptis compara-
tionem instituere, facile inveniet caput suum Ther-
mas efferre

Quantum lenta solent inter viburna Cupressi.

Et quidem Hæc Quæstionis propositæ partis
quæ ad Thermalium aquarum Potandarum Se-
curitatem spectat Deciso, tam Rei rationi, quam
Thermarum principiis consentanea, Ingeniosis & Do-
ctis, eo saltem gratissima, verissimaque videat-
ur.

Errores qui-
dam in usu
Thermarum
interno.

Quæstionis partem alteram quod attinet, Biben-
di nimirum modum, quo uti possunt ii, qui ab
Aquarum Thermalium potu Beneficium expectant;
pri-

priusquam ad *eiusdem* determinationem procedo, de-
claro *Irregularitates* quasdam me in *potanda* Ther-
marum aqua prout jam in usu esse *iterum* incipit, ob-
servasse.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Error I.

Errat itaq; *primo*, qui Thermalem Aquam sine pe-
riti medici, aut *inconsulti* cujusvis *medicastro* consilio
potat, quum res consideratu dignissima sit, *An*
Aquæ Potatio conveniat necne. Hoc iudicio medici
exercitati incumbit, & fieri nequit sine *principiorum*
Aquarum Mineralium cognitione, & *Morborum* eti-
am dignotione quibus *æger* affligitur. Jam vero licet
Facultati meæ *medicæ* minus æquum me forte judi-
cent *nonnulli*, dico tamen *medicos* quosdam, *medica-*
stros plures, *scientia*, aut *probitate* idonea, haud
præditos esse, qui deploratos suos, ad *potandas*
Aguas minerales, & ad Thermas etiam, loco *ulti-*
mo patientes miserrimos remittunt, quiq; & Tempo-
ramentis præditos sibi invicem contrariis, & mor-
bis plane *oppositis* laborantes ægros, ad *idem* remedi-
um *æqualiter* amandant, *Scientes* etiam videntesq;
quod uni in *salutem* tendit, *alteri* in perniciem haud
vitandam, certamq; mortem cessurum sit. *Hinc*
illæ Patientum *nimis* Morientium lachymæ, & Ther-
marum etiam opprobria, *Quæ dici potuisse pudet.*

Medici repre-
henfi.

Hoc *Galen*i Temporibus *Empiricis* solenne, de
quo *Autor* quidam probus ita scribit: *Dicimus*
Præceptum istud ut medicus diligenter observet, *An*
Aquæ potus conveniat, necne, esse summe neces-
sarium, quia sine ipso fieri nequit aliquid; & in hoc
præcepto multi tum recentiorum, tum Antiquo-
rum peccarunt, & tempore etiam *Galen*i. Sunt
enim inter medicos *nonnulli*, qui postquam valde
defatigarunt ægros, & aliquando, præter rationem,
& Institutum, viderint quod res sibi non succedit
I i statim,

Fallopious de
Therm. c. I I.

De Virtutibus
Thermarum
Bathm.

‘ Natim, nulla alia consideratione habita, relegend
‘ miseros Patientes, ad aquas Thermales, tanquam
‘ ad anchoram sacram, non considerantes antea, an
‘ Aquæ illæ convenient, vel non convenient, vel
‘ quia ignorant naturam Aquarum, vel quia ignorant
‘ naturam Morbi, vel utriusq; simul, & ita casu
‘ quicquid agunt agunt. Spero me à Malevolis quib
‘ busdam ita non intelligi ac si Hospitibus ad Batho
‘ niam adventum hoc modo præcluderem, potius au
‘ tem ut medicos ibidem praxin exercentes moneam,
‘ ut si medici *Extranei*, extra urbem degentes, de
‘ *Thermarum* natura minus forsitan fuerint solliciti, quod
‘ in *Residentes* Securitate evenire possit, ut *Scientiam*, &
‘ *conscientiam* etiam suam ægris ita approbent, ut erga
‘ illos se *Candidos*, & *Ingenuos* exhibeant; neq; *Apollines*,
‘ sed *Apollyones* potius sunt consendi, qui Patientes
‘ *Soricibus* veneno interfectis *majori* non æstimant, de
‘ *Scrobiculis* quibuscunq; obeunt securi, modo hoc ob
‘ tinuerint, quod *fætorem* loco non communicent.
‘ Sed omnium instar sit *Testimonium* & *Judicium* Au
‘ toris Honore & *Nobilitate* vera præditi, (quum
‘ haud minima *Nobilitatis* pars in *Virtute* consistat,)
‘ cujus hæc sunt verba: ‘ Summe autem necessarium
‘ videtur, ut medici tam Naturæ Aquarum, quas
‘ ægrotis commendunt, quam quibus tam personis,
‘ quam Morbis, & quonam etiam modo præscribunt,
‘ prospiciant, & attendant. Tametsi enim innoxia
‘ medicamenta quibusdam habeantur, & ex illorum
‘ numero, quæ si non profuerint, saltem nequeunt
‘ obesse, effecta tamen illa quæ imprudentem il
‘ larum usum, præsertim diutinam, sæpius quam
‘ par est, comitari solent, monent, Mineralium
‘ Aquarum potum, quocum nemo tuto ludere po
‘ test, tanquam titivilitium flocci faciendum non es
‘ se,

R.B. Armigeri.

De Aquis Min.
Sect. 2. N. 27.
in fine, p. 12.

se, unde, ut beneficii non parum videmus, ita etiam nocumenti non exiguum inde oriundum, præsertim aliquando, quum operatio penitus desierit, & forsitan etiam ejusdem recordatio Bibentis memoriam omnino exciderit.

Proximum in potandi usu hodierno reprehensione dignum est, Quod eodem tempore & Thermalem Aquam potent, & Utantur Balneo; imo Aquam inter ipsas Aquas, & in Thermis, potant sæpissime. Quam non solum Judicio Medicorum ratione utentium, sed rationi etiam ipsi contrarium hoc sit, ex Autoris fide digni verbis apparet: Sed neq; Balneum Thermarum, dum Aquæ sumuntur, administrandum est; quod hoc modo ratione contrariorum motuum factorum à Balneo, quod ad Circumferentiam, & à Potu, qui ad Centrum trahit, nimis æger affligitur. Et ne Unius tantum medici opinio videatur, quæ rationi superstructa sufficit, aliter opinio ne hili quidem valet, Alter quoq; idem suadet: Nec quoad infusionem corporis placet, quoniam qui ita agunt, affligunt nimis ægrum ratione contrarii motus, qui motus contrarius fit ab aqua in potum accepta, & à Balneo. Nam aqua quæ in corpore est agit ducendo à Circumferentia ad Centrum, Infusio vero à Centro ad Circumferentiam, unde nisi robustissimum fuerit Corpus, non poterit perferre talem motum.

Error II.

Motus contrarietate fateor medicatas Aquas Catharticas præcipue urgeri, quæ motum habent isti à Balneo excitato prorsus contrarium. Balnei enim motus est à Centro ad Circumferentiam, sive à partibus internis ad Corporis habitum; quum autem Aquæ Diureticæ nimis etiam accelerari possint, & justo plus citius ad Renes præcipitari, unde Natura vi quadam insolita Diabetem, & malum aliquod aliud

interne pati possit, non secus ac à Balneo *externæ* incommoda: Prohibitio ista in Aquis etiam *Diureticis*, si non *eadem* ratione, *æque* tamen *valida* tenere obser-
vatur.

Hæc autem verba intelligenda non sunt ac si aquarum potum *omnem* intra *Thermas* omnino prohiberent. Quum enim *externus Thermarum* usus diurnus, & *alvum* constipare soleat, & *sitim* inferre, *Thermalis* aquæ ad *duas* aut *tres* libras in Balneo potatio Symptomatibus hisce *remedio* esse solet, ideoq; hanc ob causam in Balneo conceditur. *Eadem*, fateor, ratio militare videtur contra purgationem diebus *Canicularibus*; æstus sudores evocat *externæ*, purgatio ad *Centrum* movet à *Circumferentia*. Verum non tam proprie contra dies *caniculares*, quam *æstum* quemcunq; solito *majorem* quacunq; anni tempestate acciderit. Quum autem *caniculares* dies intra *XIX Julii*, & *XXVII Augusti*, dierum numero *vulgo* *XL*, inclusi sint, & totum istud Tempus, aut *major* saltem ejusdem pars, interdum *pluviis* ita abundet, ac si mensis *Aprilis*, & *Autumnus inæqualis* convenirent, quid de *æstu* sentiendum sit, evidenter apparet. Imo dies *novi* intra spatium prædictum quam qui aut *præcesserunt*, aut *successerunt* magis temperatos; sed de hac re plenius *Capite XIII*. Hic tantum addo Balneationem in *Propatulo*, & purgationem sub *tecto* æstum excludente, discrimen magnum inter dierum *Canicularium*, & *Balnei* calorem interponere.

Porro, *Thermalium* Aquarum *liberalius* saltem sumptarum Natura in plerisq; ad *Catharsin* primo, ad *Diuresin* tantum *Secundario* inclinat. Nam *Salia* quibus abundant, *intestinali stimulatione* quadam ad excernendum provocant, quæ *majori* quantitate, & spatio

spatio Temporis, *diutius* haustæ, post sedem unam, *De Virtutibus*
aut alteram, ad Renes decurrunt; nisi quantitas *Thermarum*
ma adeo exigua sit, ut intestina *stimulationem* inde *Baubon.*
non percipiant, & tum *omnino* in Vesicam delabun-
tur. Nonnullos novi *Thermarum* aquas, *Ptyalism*
more, reddentes ore; *alios* sudore; *plerosq;* vero per
Alvum, & Urinas. Ter bibi *Aquarianas* aquas, in- *De Therm. Boll.*
quit *Baubinus*, & nihil unquam ipsarum per *lotium* *l. 2. c. 8.*
aut *secessum* excrevi; sed post *duos* aut *tres* dies
tam copiose per *sudorem* exierunt, ut *scutella* fere po-
tuisent colligi. Prohibitio autem hæc adeo arcte
non constringit, quin & in *Balneo*, & *Lecto* etiam,
Balneo analogo, *Thermarum* Aquam *interdum* po-
tandam duxerim; *Regulas* enim *praxis* sæpissime al-
terat, & à *novis* circumstantiis *medicationes novæ* non
raro emergunt.

Irregularitatem *Tertiam* *Thermalium* *Aquarum* si- Error III.
ne debita *Totius* præparatione prævia sumptionem
invenio, quæ non adeo *perfunctoriè*, - ut cum *Ther-*
marum aqua, & *Sale*, fieri debet, sed *crebra* & *re-*
petita *Catharsi*, uti res postulaverit. *Thermæles* enim
Aquæ *Ventriculum* & *Intestina* *primo* pertranseunt,
ubi si *Augeæ* stabulum inveniant, *Impuritates* illæ,
quæ ex *Naturæ* Instituto, *ibidem* coacervantur, non
tantum aquas istas medicatas conspurcant, verum
una cum iis quasi *Alphei* fluminis vi, intra corpus
advectæ, *meatus intermedios* obstruunt, & *massam*
demum sanguinis contaminant. Optimè itaq; prædi-
ctus Autor: *Omnes* & *Vulgares* etiam dicunt, *purga-*
tionem debere præcedere potum *Aquarum* *Medicatarum*,
& *quævis* aliquibus *succefferit* *Sanatio* absq; *Purgati-*
one præmissa per *pharmacum*, tamen raro hoc accidit;
quare ante potum corpora diligentissime purganda, *bis*,
ter, & *pluries*, si opus fuerit. *Alii* etiam *Medicus*

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Doctus de Usu externo Thermarum idem pronunciat. Balnea nemo intret, priusquam experti Medici Consilio, semel atq; iterum purgatum fuerit corpus. Nam si aliquis non purgatus, aut preparatus debite, Balneum intraverit, fortean Domi vivus reversurus non est, aut si redierit, morbum sepiissime illo ob quem Balneum intravit deteriore multo secum adducit. Vid. Cap. 15. N. 37, 38.

Cap. 20.

Pantaleon etiam de Thermis Tigurinis: Qui Thermas adeunt non repurgato Corpore, iis subtiliores humores resolvuntur, crassiores condensantur, unde magna nocumenta, aliis eliquati humores Cor petunt, faciuntq; animi deliquia; aliis nauseam invehunt; aliis pariunt obstructions Hepatis, & Splenis, excitant febres, icterum & alios morbos.

Error V.

Erratum ultimo memorandum est, Esculentorum, & Peculentorum quoruncunq; in, & extra, Balneum Ingurgitatio, Commestationes, Compotationes, & Diæta neglecta, dum Thermarum aquæ bibuntur, unde Operatio earundem minus efficax evadit. Sin vero easdem ex Natura sua agere paterentur, aut à cibis aut potibus adjumenta reciperent, Virtutes suas majori emolumento bibentibus commendarent. Generosi autem plures præcipue hauſtu magno Matutino uno non contenti, appetitum Thermalium Aquarum Lima exasperatum, tempore nimis brevi ciborum varietate nimia placant, & non modo latranti stomacho offam obtrudunt, verum etiam ad satietatem usq; & ingluviem comedunt. Adeo ut ventriculo, suo more, id est, pessimo, concoquente, & appetitu iterum clamitante, pro cloaca sæces ista quantitate ita præparantur, ut fundi sui fimo proprio stercoreati, fertiliores reddantur.

Notandum etiam, si Urina à limpida in auream mutata non fuerit, Cibum non sumendum, & Cœnam, siqua fuerit, debere prandio liberiores fore. Quumq; apud Bathoniam Moschato-Melonum copia fit, ne in usu eorundem peccatum fit, cavendum, quum Quidam apud locum nuper, statim ab Esu, ob eandem non dico causam, vitam morte commutaverit: Istiusmodi enim fructu Aquarum Mineralium potoribus Scriptores interdiciunt. Sed de Thermalis aquæ Potorum Diæta, in fine Capitis dicendum restat.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Moschato-melonum
esum immoderatus noxi-
us.

Ne vero diutius protraham, quæ breviora esse designaveram, Consilium jam apponam, quod in potanda Thermarum aqua necessarium existimo.

Merhodus
potandi.

Post debitam Corporis præparationem, quæ medici est provincia, quod Potanti incumbit est, ut circa quintam aut sextam matutinam surgat, & levato naturæ onere, si Opus fuerit, & Usus postulaverit, ad excitandum Nativum calorem paulisper deambulet, tum, si staturæ majoris non fuerit, & infirmum Temperamentum non prohibeat, Aquæ libras tres, in modum qui sequitur, tuto exhauriat. Apud locum ipsum Vitrum, (aut Cratera) quilibet libram semis aquæ continens, excicet primo; & morula quadam interposita, bibat tantundem; tum quadrantis horæ spatio obambulans, & ad Locum ipsum reversus, libram alteram bibat, haustibus duobus, ut prius; & ita post Quadrantalem motum, partitis haustibus, Tertiam; Crastino vero die præcedentibus addat libram semis, & ita quotidie quantitatem augeat, donec ad libras sex ascenderit, ultra quas nemo ex præscripto meo, inter primi generis Homines, solet procedere. Quum libras sex intra se receperit Pati-

Dosis Infima.

ens,

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

ens, ibi diu manendum non est, sed die uno, altero, aut tertio elapso, iisdem gradibus descendendum, quibus antea erat ascensum. Ita ut duodecim, aut quatuordecim dierum spatio bibantur *Thermæ*, sine intermissione, aut usu *Balnei*, quibus *Thermarum* Aquarum Vires quilibet experiri possit. Plures autem dies assignari queant ex præscripto *Medici*, cujus *Judicium* hac in re *necessarium* videtur.

Media.

Qui vero Temperamento *robustiore*, Statura *majori*, præditi, & morbis *magis* urgentibus laborant, libras *quatuor* post ambulationum intervalla prædicta sumant, & ad *Congium* unum, gradibus *supra* memoratis, ascendant, quam *Mediocrium* hominum *dosin* Existimo. Tandem

Maxima.

Omnium *maximi*, qui *maximam* dosin ferre possunt, à libris *quinque* incipiant, & ad *Decem* procedant, ultra quas ascendere *necessum* non est. Aquæ enim medicatæ quæ prædicta quantitate haustæ Operationem rite non perficiunt, aut ratione *ponderis* solius evacuatur, ut aqua *Communis*; aut *major* quam par est, quantitate potæ, nec *debite* redditæ, *Catarrhos*, *Rheumatismos*, *Hydropem* etiam interdum, & *Arthritidem*, Salutis vice, bibentibus impertiunt, sed quantitatem, sive *dosin* aptissimam prudentis *Medici* *Judicio*, & *Patientis* etiam, quum pro *Tolerantia* videatur, *Ventriculo*, remittam. De hac *Tolerantia* notandum, illam esse non quantum ferre, sed quantum Potor *commode* ferre potest. Bene enim

Hist. Font. Boll.
l. 2. c. 15.

Bauhinus: Turpius labuntur in *Thermarum* usu, seu abusu verius, quum cunctis quantitatem potuum tantam capere possunt præscribant, contra *Naturæ*, & artis medicæ præcepta faciunt, qui ad potus satietatem se saturant. *Plinius* scribit de iis qui vide-

L. 31. c. 6.

videbantur sibi magni viri qui maiorem copiam aquarum bibissent; unde aliqui tantum bibebant & tumidi adeo fierent, ut annulus quem gestabant digitis tegeretur à Cute. Fallopius asserit se quendam Presbyterum vidisse qui tantum Aquariæ aquæ biberat, ut trium dierum spatio tumidus ita manserit ut non amplius ab aliquo agnosceretur. De Bonosis & Tricongiis, præsertim Germanis, vide quæ annotavimus in sequente Capite.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

De Therm. c. 10

Notandum etiam motum & ambulationem ab epota aquâ necessario non requiri, quum jacentes in lecto, aut stantes erecti, Thermalium Aquarum transitum æquè Celerem inveniunt. Magis forsan requiruntur ascensus & descensus in Potatione gradus, quos tamen aliqui sine noxa non observant. De his omnibus Bauhinus: Incipiendus erit à tribus vel quatuor, vel quinque; sed non pluribus libris, & eo usque augendus donec quantitas fuerit, reduplicata. Ut si, exempli gratia, corpus esset imbecillum, prima vice exhibendæ tres libræ, quæ erunt sex cyathi; altera, septem; tertia, octo; quarta, Novem; quinta, decem; sexta duodecim; sed non procedatur ulterius. Si Corpus fuerit validius exhibeantur prima vice octo Cyathi, sive libræ quatuor, & quotidie augebitur, donec perveniatur ad sedecim, sive libras octo, sed nunquam excedatur numerus viginti Cyathorum, sive librarum decem. Cum ad summum per ventum fuerit, non insistendum in illo numero, sed retrocedendum sensim, donec deveniatur ad minorem numerum quo cæptus potus.

Hist. Font. Boll.
l. 2. c. 9.]

Circa duodecimam matutinam, aut serius si mos postulaverit, quando Thermarum aquæ maximam partem evacuatae fuerint, leve prandium sumatur, consistans ovis, Brodio, Carne vitulina, Vervecina, Caponum

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

num, Pullorum, & Cibus simillimis, qui facile digeruntur. Versus noctem vero hora quarta, aut sexta vespertina, Cæna sit liberior, adeo ut ventriculo crastino mane vacuo, Thermales aquæ iterum more debito in vasculum quantum fieri possit, putum purum recipiantur. Inter vina Rhenanum, Album, & Claretum præfero; liberalius Vinum bibat Aquæ-potor, Cerevisiam parum. Quod ad Morbos & Symptomata supervenientia attinet, de illis impræsentiarum verbum amplius non addam, sed medicorum provinciam ipsis medicis prono animo lubensq; resigno.

— Quod medicorum est
Promittant medici; tractent fabrilis Fabri.

Frenchius Spadacr. Ebor. c. 9.

Tantum addo, quemadmodum in usu externo Cap. X. Conf. 2. superius annotavimus, absoluto potandi cursu, in *dieta* regimen observandum esse, quod quidem tenue ad *mensis* unius spatium se (minimum) extendat, quo cruditatibus omnibus amotis aut præcautis *natura* infirmitates corporis *felicius* debellat. E re etiam fore arbitror, ut qui *Cibus* suos ingestos male concoquunt, horis *tribus* aut *quatuor* à pastu exactis, *haustum* aquæ *dilutivum* sumant, quem intra *libræ* unius quantitatem sistant, quod ad *diluendum* chylum, & *felicius* distribuendum summopere conducit.

Haustus dilutivus.

Hydropotia in lecto.

Moris etiam apud nonnullos est aquæ medicatæ calices in *Lecto* exiccare: *Lectum* enim ejusq; calor *Exercitii* vices explent, & corpus hoc modo *diē* efficitur; adeò ut aqua, *isthōc* modo pota, in aliquibus *celerius* pertranseat; infirmis itaq; corporibus, & *minùs* perviis *magis* convenit. De *Hydropotia* in *lecto*.

Spadacr. Ebor. c. 10.

lecto ita Frenchius: Sæpius observavi medicatas aquas ipsorum corpora felicius permeare, qui in lecto jacuerunt, aliter verò non; Rationem concepi, quod meatus Corporis ab aere, sub dio, constipati fuerunt; calore autem lecti aperti & reaserati, ubi corporis habitus laxus magis, & quasi inflatus videtur. Modum itaq; bibendi uniuscujusq; potoris mori, & experientiæ, relinquo.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.



Cubitus ituris intra libram propinat Tabernamontanus: Quotidie post Cœnam, inquit, antequam ingrediatur lectum toto potus tempore bibendæ acidulæ, quotidie aucto potu donec bibatur ad libram. Monet autem Bauhinus se non futurum authorem suis ægris, ut bibant acidulas à Cœna cubitus ituri (ne videlicet perturbetur concoctio) nisi tanta esset sitis quæ Somnum impedire possit. Ad plures vero dies ex præscripto meo bibit proficue Miles Devonienſis cubitus iturus; Regalis Balnei aquæ anthiatæ libras tres, sed vacuo ventriculo, ut in Epistolis meis Medicinalibus, in Epistolâ ad D. Davy Exoniensem, legere licet.

Hora Somni.

De Font. Boll.
li. 2. c. 9. verb.
ult.

Monendum deniq; in fine hujus Capituli Lectorem censeo, in Regali Balneo sub mole lignæ Cruce vocatâ, Cisternam plumbeam inuersam ad dissipandam scatebram maximam subjacentem antiquitus collocatam, cujus longitudo sex pedes (circiter) occupat, latitudo vero quatuor, cujus angulo austro-occidentali Antlia minor superne directè infigitur in potantium Commodum, ut Thermalis aqua inde purior ascendat, Lateri verò interius oblique canalis plumbeus aquam ad Antliam siccam derivans apponitur, & circa partem superiorem ad latus australe orientem versus, Canales plumbei ad Antlias Regiam &

De Virtutibus
Thermarum
Baithon.



Reginensem tendentes, ut ex *schemate* adjecto clari-
us apparet. Supra antliam ad potandas aquas
hæc Inscriptio legenda: *Antlia hæc super Scate-*
bram calidam directe Civitatis Cameræ sumptibus
erecta, motu & consilio Honorabilis Viri, Domini
Alexandri Frasier, Majestatis Regiæ CAROLI II.
Archiatri A. D. 1674. Benjamino Baber Camera-
rio. Verùm de illâ Capite XIV. plura occur-
runt.

CAP.

C A P. XII.

De Thermarum Bathoniensium Virtutibus:

Hic,

De Interno Thermarum usu; sive de Thermarum Aqua Potabili.

Capitis Summarium.

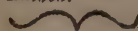
Præcedentium Continuatio, & Confirmatio. Thermarum Potatio. Modus potandi. Objectio, & ejusdem Solutio. Noxa nulla à materiâ lapideâ. Malignitatis insipidi Usus in Sanguine dulcorando. Thermarum Bitumen non nocet. Ex-principium Solum. Spuma duplex. Anni Tempus quando ascendit: Nocumentum nullum à Sulphure. Sal Thermarum.

Thermarum Usus internus quod attinet, nuper, nec sine Causa, adeo decantatum; Cum in præcedenti Capite manifestò appareat, Aquas Acidas, Nitrosas, & Salsas, ab Autoribus probatissimis in potum admitti, quumq; dubium non sit, quin Salia quædam istius generis visibilia, & oculis subjecta; alia in succo aut halitu, invisibilia, transeuntia, & halitiosa in Thermis contineantur; legitimis consequentiæ legibus, ut superius dictum, concludendum censeo, Potabiles Aquas esse, nec sine fructu potandas. Nec inimicus Calor est, aut Stomacho obnoxius; neq; nauseam, (nisi intemperanter hausta sit aqua Tepida,) creat omnino. Verum quum Thermarum

Thermæ sunt Potabiles.

Po-

De Virtutibus
Thermarum]
Barbon.



Obiectio.

Potatio, ab annis aliquot lapsis retro, multum percrebuit, de hac re, hic statui latius differere. Potandi itaq; Modus jam succedit, quidq; illis faciendum incumbit, qui ab interno ejusdem Usus beneficia expectant, quibus quæ in præcedenti Capite dicta sunt, confirmata redduntur.

Et statim hic Obiectio occurrit, quæ Solutionem postulat, & internum Thermarum usum demoliri videtur. Dicat igitur aliquis: Quum Thermales Aquæ, quæ Corpori nocumento esse possunt, ex nuperis Observationibus, in se Contineant, Usum earum internum haud tutum videri; viamq; rectam ad pretium earum minuendum fore demonstrare Contenta, quorum aliqua Sabulosa, & indolis lapideæ quum sint, mesenterium, Venas lacteas, reliquosq; Corporis meatus, inferciant, & ad Sabulosæ materiæ Saburram, intra Corpus coacervandam, viam sternant, unde calculi & Podagræ insultus oriantur, aliiq; affectus præter naturam Originem accipiant: Alia, quæ relaxantem indolem, & effeminatam participant, partibus nervosis labem imprimant, & intestina præsertim & Ventriculum, transeundo debilitent. Ab hoc itaq; Thermarum Usu cavendum videtur, quum à partibus non salinis emergentibus, ut videntur, Noxis, & Commodis à salinis expectatis, lanci impositis, noxæ præponderent.

Solutio.

Huic autem omnium quæ in contrarium dici possunt Summæ (ni fallor) sic Respondeo. Quum partes in, & circa Thermarum contenta, culpæ maxime obnoxia, sint Materia quædam Sabulosa, Bitumen, & Sulphur, priorem pollen adeo tenuissimum existere, & cum Thermarum consistentia ita intus commisceri, ut revera nomen istud illi jure haud competat, ideoq; sic appello, ratione habita ad minus albam, & Tenuem, quæ evaporando apparet, ut alibi observatum;

Noxa nulla a
materia sabulosa.

Vid. Obs. 83.

hunc

hunc autem in Aquis Thermalibus existentem, mollem, impalpabilem, & quovis magisterio læviorem, meatus omnes, una cum Thermarum latice percurrere necesse est. Nec mora in corpore adeo longa esse solet, ut separationem inducat, quæ in liquoribus calidis haud solet evenire, nisi, si quando forsitan Thermalis aqua hæserit in transitu, in quo periculum maximè collocandum videtur. Calor enim Naturalis violentus non est, tenorem moderatum & æqualem servat, & Thermarum analysi faciendæ impar existit, quemadmodum igne efficitur. Quapropter pulvis hic tenuissimus, postquam munere suo functus est in corpore, per communes evacuandi ductus immuniter amandatur, modo Thermæ intra Corpus diutius non perstiterint. Notandum etiam liquores calentes sedimentum non deponere, ut in Urinâ observare est, quæ nisi frigore constricta, hypostasim non ostendit.

Porro, *Magisterii hujus insipidi* haud levis momenti *Usus* esse possit. Nam, si Sanguinis *acrimonia* fuerit retusa, humores acres subacti, *mitigati*, & *dulciores* redditi, quemadmodum *multorum* experientia compertum habemus, *nihil in Thermis* mihi notum occurrit, cui hoc *majori* veritatis specie, quam pulveri huic tenuissimo & *insipido* attribuam; qui, *Cancrorum oculorum, Cretæ, perlarum* instar, & *Corallii*, (quæ *Sabulosa* licet fuerint, *intra Corpus* tamen *proscuè* sumuntur) *acorem* imbibendo, (cui magis aptum *insipidum* existit) aut humorum *proprieta-tem* alterando, *acrimoniam* demulcet. Hinc in *Mor- bis* qui in *Sanguinis* *viscositate* consistunt *Hydropotia* proficua, *Scorbuto* nimirum, *Scabie, Elephantiasi*, &c. quem ab indole nimis *Salsa*, aut *acida*, ad *crasin pri-stinam* reducit.

*Magisterii insi-
pidi usus, ad
Sanguinem dul-
corandum.*

De Virutibus
Therमारु
Baibon.

Cur fermentatio
immodica non
accidit in visce-
ribus.

Fermentatio (fateor) *interna*, insipidi hujus *pulveris* ope, quemadmodum in *Thermis*, ob eandem causam, *exterius* evenisse, in præcedenti *Hypothesi*, partim monuimus, Jure merito expectanda videtur, si pulvis *separatus* foret, & *acidis* in visceribus, *Ventriculo* putà, *Liene*, aliisq; *studiosè* commistus, unde *Eruclationes*, *inflationes*, aliaq; foriàn, incommoda sequerentur, quæ, in *flatu* præsertim *Hypochondriaco*, malorum cumulum augerent; cum autem *Thermalis* aqua quæ, pulverem *fluidum* reddit, cito pertranseat, ac materiæ intra corpus proventus adeo *Uber* non sit, ac *subter* terram apparet, nec *acida* quæ *acidis subterraneis* respondeant, ibidem reperiantur, effectuum malorum *Vanissimus* metus omninò disparet, præsertim cùm *nihil* tale à quopiam hætenus observatum fuerit. Imò, ut quòd *Aquæ-potoribus* appetitus incrementumumat, *Salibus*; ita quòd *Ciborum concoctio* melius perficiatur, *fermento* in aqua, cui pulvis hic *multum* contribuit, deberi videtur, qua de re *alibi* plura. *Hic* tantum noto, quod existentiam ejus in aqua ulterius confirmat, pulverem hunc *insipidum* Balneorum, præsertim *Crucis*, annulis hyberno tempore adhærere solitum, qui ob Contactum *Cupri* ita virescit ut *æruginis* naturam & colorem æmuletur; adeo ut *Henricus Dyer* istius Balnei *Serviens*, & *Chirurgus*, se ex hoc pulvere, melle, & aceto mistis, *Unguentum* bonum *Ægyptiacum* confecisse testetur. Ex *Viriditate* pulvis hic Civitatis * Superioris ordinis Incolæ *Vitriolum* yidebatur; Verum quum Saporem nullum obtineat, nec in aqua dissolvitur, pulverem hunc *insipidum* esse à *cupro* tinctum, evidenter apparet.

* G. G. Al-
dermano.

Therमारु Bi-
tumen non nocet.

Bitumen quod attinet, *liquidum*, aut *solidum*, quorum prius, apud rerum *Mineralium* scriptores, (quo-

ad



Vid. Obs. 100

De Baln. Nat. &
Aq. Min. cap. 6.Circa Annam,
Jacobi Primi
Reginam,
flamma in Ther-
mis Regiis.

ad usum *internum* audit pessime) *nihil* mali inde provenire posse puto, eo quod nec *mistum Thermis* opinor, nec cum *iisdem* revera sit *miscibile*; illud autem *certis* anni Temporibus, *mensibus*, puta, *calidioribus*, sed præsertim à verno Tempore *æquinoctiali*, Scaturigines eructant, in *Thermarum* superficiem, *Thermale* Aquas *sine* miscelâ, in ascensu, pertransit, & *Uiginis* forma, aut spumæ, in *superficie* supernatat, quod si abstuleris, & Exiccaveris *picis* instar solidæ inflammatur, ut *alibi* observatum. *Bitumen* hoc in *Thermis liquidum*, *petroleum*, aut impurioris *Naphthæ* genus quoddam æmulare videtur, quod aquas minùs aptas ad Potandum reddere, in præcedenti *Capite* dictum est; verum quum nec hoc *Bituminis* genus *Chymati*, seu *fluori* aquarum, se immisceat, sed *appendicis* more, adhæreat solum, & *supernatet*; nihil noxæ *Thermarum* aquis inde solet, aut potest accidere. Et quidem hinc evenit, quod Doctissimus *Jordenus* refert à *quibusdam*, suo Tempore, traditum, quod dum *Anna*, JACOBI sælicissimæ memoriæ *Magnæ* *Britanniæ* Monarchæ *Primi* *Regina*, in *Thermas Regales* immerfa fuerit, *flamma* quædam, *Candelæ* instar accensæ, prope ipsam *Reginam*, è *Thermarum fundo* ad *superficiem* ascenderit, *Ubi* cito *evanuit*. *Ignes*, fateor, in *aquis quibusdam*, & circa *humana* etiam corpora, interdum visos, memorat *Plinius*. *Accensum* autem quiddam haud fuisse, sed *Balam* quandam *flatulentam*, in *Thermis sæpius* observatam; aut materiam aliquam *Bituminosam* in *Thermis* haud solutam, & in earundem *superficie*, se, in *Circularem* formam, dilatantem, existimat *Vir doctus*, eo persuasus, quod intra *Thermarum Aquas* accendi fuerit impossibile; & probabile sit, non extinctam, ut aiunt, fore *flamam*, in *superficie*, sed su-

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Vid. Cap. 8.

pra Thermas elevatam, ardentius combusturam; Quod contra ignem subterraneum in ipsis Thermarum Canalicibus, ut nonnulli contendunt, accensum, Capite VIII. à nobis traditis consonum videtur. Hoc tamen noto, Bituminis liquidi, Naphthæ, aut Petrolei genus quoddam cum aquis Thermalibus non miscibile, ut dictum, è Thermarum fundo ascendens, Observationi huic, si non fabulæ, ortum præbuisse.

Jam vero quantitate Bituminis ad alia Mineralia existente majori, Temporibus etiam nascendi, apparendi saltem, incertis, unà cum indole cum Thermalis aqua miscendi minime Capaci, aliter sane non ascenderet è fundo, & in superficie fluitaret, his inquam consideratis, mirum videtur Clarissimum Fordenum modo memoratum, Balnea hæc Bituminea esse à Prædominio credidisse, & scriptis suis passim asseruisse, nisi Prædominium, quod probabile, inde hauserit, quod Thermas superet, & iisdem innatando, ita prædominetur, & tum Aquam oleo Tectam, oleosam esse à Prædominio, eodem jure poterat asserere.

De Baln. Nat.
& Aq. Min. cap.
6. in fine, & ali-
bi.

In Transactioni-
bus Philosophi-
cis, & de Font.
Medic. Angl.
Exercit. pr. c. 12.
verb. ult.

Quum autem de Spumæ hujus inflammabilitate & indole Bituminea, dubitet Martinus Lister, M. D. in superioribus laudatus, sciat Spumam hanc duplicem esse, oleosam Unam, Coloris Cærulei, & in Summitate nitentem, quæ lubricitate ita pollet, ut intra digitos vix, ac ne vix quidem teneri queat; quædam nigrior & Pici liquidæ similior; quædam albidior & magis Spumosa. Hæc exiccata inflammabilis est, & eructata observatur à Scatebris in Balnei fundo existentibus, per ipsas Thermas moleculis separatim ascendens, in placentulas quasdam in superficie unitur, circa æquinoctiale Vernum à mense Martio ad Octobrim usq; & interdum Novembrem, parcius tamen, & Cremoris

Anni Tempus
quando Spuma
ascendit.

te-

tenuis aut *Cuticulæ* instar, mensibus *frigidioribus*; *De Viribus*
 mensibus *Decembri, Januario, & Februario*, intra totum *Thermarum*
 annum exceptis, *Sudis* præcipue *tempestatibus & sole* *Baidon.*
illustratis; de quo *Spumæ* genere *Notandum*, quod à
locis subter terram ad Balnei fundum, cum Scatebris
delatum, per totum annum ibidem remaneat, mensibus
autem calidioribus prædictis, Solis Radiis, uti volunt, è
fundo evocatum, in superficie fluitat, unde majorem Lu-
ti, in fundo Balnei quantitatem hyeme, quando Spuma
non ascendit, Ductores observant. Altera vero Spu- *Vid. Cap. 2. in*
mæ species Mucosa observatur, de qua supra, quæ in *sine.*
Thermarum superficie etiam sæpius fluitat, & è Ther-
marum lateribus & fundo Carptariis ductorum ma-
nibus purgatis exoritur. Hæc Cruci Lignæ in Re-
gio, quousq; aqua ascendit, præcipue adhærens, in
Thermarum etiam superficie non raro fluitans, non com-
buritur, nec Bituminosæ materiæ aliquid in se comple-
ctitur, inquam, quum Bathoniæ fuerat, forsan, incidit
Vir Doctus, & per totum anni spatium majori minori-
ve quantitate occurrit.

Porro, in superioribus *Bitumen* inter *Principia*
 ægerrimè admisi, inter quæ haud *aliter* apparet,
 nisi tanquam *Ex-principium*, exauctoratum, nimirum,
 & mere *accessorium*, aut plane *Supernumerarium*, olim
 tamen habitum *Principium*. Addo etiam, *Bitumino-*
sæ Materiæ in Thermarum superficie fluitantis; Sum-
mitatum digitorum, Crucis Balnei Calore, in rugas
coactarum; & Nidoris Sulphurei propè Balneum Argu-
menta, ad Principiorum numerum Ternarium stabilien-
dum, haud mascula videri, & minùs efficacia ad asseren-
dum illud in Thermis abundare maximè, quod cum iis-
dem misceri, aliter quam confundi, & confusum manere
utpote è fundo per Aquas ipsas ejaculatum subito, & in
superficie fluitans, non est possibile.

Jordeni argu-
 menta pro prin-
 cipiorum suæ-
 rum Triade.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

De Aq. Miner.
p. 75. N. 5.

Examen. Aq.
Min. Galli,
p. 50.

p. 114.

De Baln. Nat. &
Aq. Min. cap. 6.
in fine.



Wid.

Verosimile autem interdum opinatur *Nobilissimus* Autor *Medicatam Aquam de Bitumine etiam, & Sulphure, Calore Subterraneo contemperante, participare, quum Calor ambas illas Substantias fundere, & incorporare possit intra terram, ut supra illam à se factum facile testatur.* Aquæ autem istiusmodi, si quæ fuerint, *rarissimæ* sunt, neq; sub examen suum adhuc unquam ceciderunt, & istius Scriptoris *Illustrioris* conjecturæ solum probabili, originem, forsan, suam, & ortum debent. Nam *Ingeniosi* Parisienses Galli, cum laude sæpius memorati, aiunt: 'Bituminibus proprium est cum aqua non miscere; si liquida fuerint, supernatant; si crassa, & terrena, in fundo inter lutum, subsidere solent. Et paulo post: Sulphura & Bitumina in Aquis observare facillimum est. Nam, aut in fundo subsidunt, aut in superficie supernatant; cum aquâ misceri, ut facilia, incapacia omnino, & inhabilia existunt. Porro, idem fere statuit *Jordenus*, Bituminis tamen prædominium inde, ut dixi, malè collegit. 'Bitumina, inquit, hæc oleosa, & Unctuosa quum sint, in aqua per se, sine succi alicujus Mineralis ope non dissolvuntur, sed cum illa confunduntur. Bitumen autem *Balnea Nostra Bathoniensia* in agro *Somersettensi*, principaliter ingreditur, Nitro tamen multo dilutum, quod solutionem meliorem facit, & aquam reddit magis limpidam. Quod in Balneis nostris Bitumen Prædominium obtineat, effectis probatur. Nam Nervos egregie corroborant, artus emolliunt, rheumata exiccant, Paralyces & Contractiones sanant, &c. Effecta autem hæc Sulphur potius adesse arguunt, quam Bitumen, eoq; magis, quod argentum aureo Colore tingendi vim, quam Bitumini *Jordenus* adscribit, majori forsan jure, ut in præcedentibus,

dentibus, modicæ *Sulphuris* misturæ tribuatur, (licet *De Virtutibus*
 majori quantitate mistum *Sulphur*, argento, aut *Thermarum*
 metallo quolibet albo immerso nigredinem affigat) *Barbon.*
 Et Bitumen aut in Superficie, aut fundo remanere,
 neq; aliter aquæ, *Nitrosæ* licet, commisceri, dictum
 est superius. Hinc in *Nitrosis* aquis *Bourbon* &
Archambault in *Borbonnois* referunt Ingeniosi in su-
 perioribus sæpius laudati, 'Bituminis aut *Sulphuris* *Obs. super Aq.*
 'nihil extra *Nitrosi* Salis partem inventum fuisse, *Min. Gall. p. 53.*
 'Sedimenti etiam terram oleosi nihil continere,
 'sed in aceto distillato, magnam partem, solutam
 'fuisse.

Quoad *Sulphur*, partem *Ultimam*, in Ther- *Nocumentum*
 mali Aqua *Culpæ* obnoxiam; tametsi *Thermis* *nullum a Sul-*
 insit, mole *Bitumine* multo majori, & partem *phure.*
 Contentorum fere quartam constituat (*quarta*
 enim pars, ut plurimum calcinando deperit)
 neq; *Unctuositate*, aut aliter relaxat, aut effæ-
 minat ut nugantur quidam. Quicquid enim ole-
 osi participat, ingredientibus cæteris, in quorum
 sinum recipitur, quibusque adeò arctè unitur, al-
 teratur adeò, ut nihil ejusdem ullibi appareat,
 sed inflammabilitate præcipuè, quam odor, & co-
 lor comitantur, seipsum prodat. Porro, *Sulphur*
 in *Thermis*, fermentationis vi, adeo comminuitur,
 ut quasi cum *Sale* & *Aqua* in qua solvitur *Sal*,
 unum corpus constituat; *Virtutes* itaque & bene-
 ficia nota *Sulphuris* per meatus Corporis cum
Thermarum aqua circumducti, magis hinc expe-
 ctanda videntur, *Pulmonibus*, puta, succurrere, partes
 imbecillas fovere, & refocillare, nec non officia omnia
 illa optima præstare, quæ in composito experimur,
 quod *Sulphur* ingreditur, potius quam *Salmacidis* un-
 das, ex ipsa *Caria*, huc usque processisse, inani-

De Virtutibus
Thermarum
Baïlon.

ter suspicari, aut effæminante *Sulphuris*, aut *Bitumi-*
nis natura, nescio quâ, perterreri, quæ mala so-
 lum *imaginaria* crearet. Si quisquam autem *No-*
cumenti aliquid à *Sulphure* adhuc pertimescat, *Sal*
 è *Thermis* à *Nobis* extractum arte illi in promp-
 tu esse possit, in quo *Sulphur* non est, quod in
Tbermalibus aquis *solutum*, minorem aquæ quanti-
 tatem *Bibentibus* commendat. Sed de hoc *Sale*
 in XIV. Capite *plura* dicentur.

CAP.

C A P. XII.

De Aquæ-Potorum Regimine. & aliis ad Internum usum spectantibus.

Capitis Summarium.

De Thermalis aqua Potandâ Regulæ. Bibendi Tempus, & quantitas. Circa Potationem Thermalium Aquarum Quæstiones Undecim, & Responsa. In Lue Venerea utilis. Thermalis aqua Pota Centum annos retro. Ratio desuetudinis. Eugenii Philandri *αγοράντης*. Usus internus per modum Injectionis. Usus in arte Pharmaceuticâ. Vaporis Usus.

DImicatis jam & in fugam missis *Hostibus*, qui *Therमारुम* usum *internum* impugnare videntur, *majora* beneficia à *mistura salium* expectanda, debent succedere; Verum cum *hanc* provinciam *justo* Capiti, quod sequitur, demandaveram, ad *regulas* in *ægrorum commodum* memorandas descendo, in quarum *observatione*, ut in usu aquarum *Thermalium* externo, *ægri* debent se non *diligentes* modò, sed & *Patientes* præbere. Nam, 'Quid possunt in *Chronicis* præsertim *fixisq;* morbis, auxilia quantumvis 'valida, quibus optatum exitum *Impatientia* præcidit? Exinde, quod *Pharmacorum* lentam operam 'præstolari respuerunt, *aversati* quicquid verbo *citius* non medetur: elanguerunt haud pauci, & 'tandem ad *Portum* suum, non illum *Sanitatis* ap-
'pulerunt,

Maplet. Ep. ad
D. D. Conyers.

De Virtutibus
Thermarum
Barhon.

pulerunt, *Charontis* cymba vecti. At Salutis rever-
suræ eo quod non advolet, sed obrepat, delere potius
velle vestigia, quam eadem perfectius formare, de-
mentix opinor esse Belluinæ.

De potanda
Thermarum
aqua Regular.

I.

Ante *Potationem* itaq; necessariū videtur], ut
Corpora bene *præparata* fuerint, utq; iudicium *me-*
dici determinet, an *Thermalis aquæ Potus* conve-
niat, necne. Usus enim cujuscunq; rei *temerarius*,
noxius esse solet, ratioq; *optima*, cur multa non
eveniunt, observatur, quod nullo Jure *expectanda* fo-
rent. *Præparatio* hæc non *Thermarum* aqua salita,
Syrupo Rosarum, *Manna*, cæterisq; medicamentis *ali-*
mentaribus apte efficitur, sed *Pharmacis propriis*, &
effective Catharticis, *repetitis* etiam prout prudenti
medico visum fuerit. Impuritates enim in *primis viis*,
Ventriculo, *Intestinis*, *Mesenterio*, &c. coacervatæ,
cum *Thermali* aqua intra Corpus penetrantes unà *San-*
guinem conspurcant, indeq; oritur malorum *Ilias*;
sin autem Corpus fiat *liq. & cor*, *medicata* aqua ad
partes destinatas, non *purius* modo, sed *facilius* per-
transit.

II.

Minus etiam *Commodi Potantibus* accedit, si *Ther-*
malem Aquam biberint *inter Balneandum*, quod con-
sultissimorum *medicorum* præscriptis renititur. *Siti*
autem existente *molesta*, bibendum erit *aliquid* in
Thermis, ut sedetur paululum, horæ autem *dimidio*
ante egressum è *Thermis*, *liberius* bibendum, &
in *lecto* etiam si res postulaverit; *aliter*, tempus ali-
quod ad *bibendum* seponere, & isto durante, in *Ther-*
mas nonn immergi, *Iustam* utriq; usui libertatem
concedit, operationes exercere, nec se mutuo subver-
tere, ac impedire, ut non raro solent, quando unà con-
currunt.

Ad

Ad *Esculenta*, & *Poculenta*, rationem etiam optimam haberi oportet, dum *potantur* *Thermæ*; ut *prandium* sit ex cibis *Euchymis*, & facile concoctis, *hora duodecima*, aut *prima* post meridiem; utq; *Cæna* brevior sit, & tempeſtiva, unde *Corpus* primo mane sit *Jejunum* & *Vacuum*.

De Virtutibus
Thermarum
Barbon.

III.

Optimum *bibendi* Tempus *matutinum* existimo, *Bibendi* tempus apud locum ipsum, ſin minus, *domi*, *Thermali* aquâ in *vigore* caloris ex *Antlia* recentèr hauſtâ, & *argenteis* vasis inclufa; ambulando *quadrantem* horæ, poſt *libram Unam*, aut ſaltem *Duas*; aſcendendo à *libris tribus*, *quatuor*, aut *quinq;* ad *ſex*, *octo*, aut *decem*, prout *Thermalis* aqua grata fuerit, & quicumq; *Potor* ferre poteſt. Regula enim *nulla* hic *ſtriſtè* locum habet, ſed *generalis* videtur, *Pro Tolerantia*, donec *medicatâ* aquâ *ventriculus* non opprimitur, aut *nauſea* ſuperveniât, niſi in *quibuſdam* morbis, in quibus *Thermalium* aquarum *minor* quantitas requiritur; quod modo *Antiquo* conſonum videtur, de quo *infra*, ubi hoc præceptum: *Tantum Thermalis Aquæ ſumatur in- tus*, quanto *Ventriculus* non opprimitur. *Dierum* ad potandum numerus, *Septem*, *Quatuordecim*, *Viginti*, aut *Triginta*, poſt quem ſucceſſum eundem haud obſervavi, ac in ſpatio *intermedio*, ideoq; *diuturnior* ejus uſus, *una* vice, niſi in *quibuſdam* caſibus, nemini incumbit. *Generoſus* autem *quidam*, cujus *hitoriâ* inferius trademus, *Thermales* Aquas non ſine *magno* Commodo bibit ad *menſes* ſerè *tres*, diebus pauciſſimis ab uſu ejus *interno*, iſto Tempore, *intermiſſis*, majusq; beneficium ſe diebus *poſtremis*, quam *primis*, accepiſſe retulit. *Alios* autem novi ſe *aliter* habuiſſe, ideoq; pro *morbi* & *Temperamenti* natura, *bibendi* tempus ſtatuendum videtur, *Menſis* vero ſpatium, ut *plurimum*, ſufficit, niſi *aliter* prudenti *medico*

Dierum ad po-
tandum Nu-
merus.

Vid. Cap. XV.
N. 29.

M in

vi-

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

French. Spa-
dacr. Eb. c. 9.

visum fuerit; Nam interdum *longius* temporis spatium ad *Bibendum* requiritur. *Anglus* siquidem *Anglos* erroris insinuat, qui *Septimanas duas, tres, aut mensem* solum assignant, in quocunq; morbo. *Et hinc procedit*, inquit, *quod felices Curationes multi non attingunt*, quas in medicatarum aquarum usu diuturno persistendo obtinere poterant; & ita non modo miseras proprias prolongare solent, sed *Aquas ipsas Calumniis dehonestant*. In *Germania*, addit, *Spadanas aquas* potant tres menses; aliquando *Sex*; & interdum *duodecim*, si res postulaverit; & tandem ad curandos morbos deploratos, quos vulgo curam non admittere suspicati sunt, efficaces inveniunt.

Restat jam ut *Questionibus* circa hanc rem, quibusdam aptemus *responsa*. Quarum prima est,

QUÆSTIO I.

An Thermalis Aqua Calidè bibenda sit, an frigide?

Vid. *Andree*
Baceli Testimo-
nium, Cap. 2. me-
moratum in
principio.

Huic *Quæstioni* jam respondi *Calidissimè*. Halitus enim in quo *Juramenti* magna vis consistit, & partem acidam volatilem complectitur, cito pertransit, virtusq; *Thermalium* Aquarum plurimum minuitur; si refrigerant. Halitu itaq; *Thermalis* aqua magis redditur *Acidula*, eoq; ad potandum, ut istius generis reliquæ, magis apta. Cum autem in quibusdam affectibus Calor noxius esse possit, ut in *Pulmonum hæmoptoe*, & *Vasorum rupturâ*, *rhexisne* sit, *Diabrosis*, an *Diapedesis*, frigescentem propino (Vid. Cap. 15. N. 65.) Immo actu frigidam, *Salium* vi, efficacius alvum movere, *Experientia* Compertum, *Spirituosâ* parte, quæ celeriore intra Corpus transitum procurat, & *diæpnoy* promovere solet, cum *Thermarum* Halitu avolante.

Sub-

Cap. 13. *BRITANNICIS.*

Substantiæ hæ spirituosæ subtiles adeo sunt, & penetrantes, ut obturatum vitrum pertransire solent, de qua re vide supra Cap. VII.

267
De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

QUÆSTIO II.

Majorine, an Minori quantitate Thermarum Aqua sit bibenda.

Quum aqua *Communis* quælibet non medicata, copiosius hausta, solius ponderis ratione, quantitatis mole, aut *Salis* forsan *Communis* subterranei mixtura, & album moveat, & Corpus pertranseat, medicatas aquas istas, quæ ultra libras octo sumptæ, non operantur, imbecilles Judico, & minus efficaces. Quantitatem itaq; intra libras tres & decem, statuendam duxi, ultra quam ascendere necessum non est. Multo minus Bonos istos, & Tricongios Germano more potantes probo, qui ad libras viginti, imo triginta, ingurgitant. Gæringus autem vidit Civem *Leodiensem*, Anno 1576. qui ordinarie bibebat mane libras XXXII, & à meridie fere totidem, absq; noxa ulla, præter quantitatem satis insignem, quam absq; vino bibebat in Prandio & Cæna.

Spad. Font. descr.
c. x. interprete
Ryctio.

QUÆSTIO III.

An Thermalem Aquam liceat cum cibus miscere? Sive, An Thermarum aqua adhibenda sit inter pastus?

Sine Restrictione, non Affirmo. Vacuo enim Ventriculo, & Majori quantitate, quam poculentis, inter Prandendum, aut Cænandum, communibus concedimus, (quando sæpe Parumq; est bibendum) sumi

M m 2

• debet.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

debet. Cum tamen alimentosa quædam medicamenta sint, in *Torminibus Intestinorum, Ventriculi inflationibus, & Cardialgia*, ad maiorem moram, parvâ quantitate, in istis, aliisque *Ventriculi, & Intestinorum* affectibus, inter pascendum concedendam opinor. Aliiter, voluptatis, aut curiositatis causa, bibere, absurdum. Damnat Baccius, ut abusum insignis periculi, aquas medicatas in potibus ac cibariis usurpare. Novi autem Generosum qui in concoctione depravata, & laxato intestinorum tono levamen magnum à *Thermarum Bathoniensium* aqua mera inter pastus moderate pota, se accepisse retulit. Generalem autem usum indiscretum improbo cum *Bauhino*, de *Thermis Boll.* l. 2. c. 6. p. 106, 107.

De Therm. l. 2.
c. 19.

QUÆSTIO IV.

An *Thermarum Usus Externus, & Thermalis Aquæ potæ Internus, eodem Tempore, aut die conveniat?*

Si, An in *Balneo Thermalis Aqua fuerit stricte potanda*, quæstio sit, Nego. Motus enim *Contrarius* à Centro ad circumferentiam, & ab hac ad illud, prohibet; & immersio in *Balneum, & Thermarum aquæ potio, uno eodemque tempore celebrata, & incommoda foret, & crearet molestiam, ægrè saltem, si non minime ferendam*. Hinc *Hippocrates V. Sect. IV. Balnea calida affirmat obsistere purgationibus, & tunc præcipue quum vehementioris extiterint caloris*. Mane autem *Balneum* intrare, & versus finem *Aquam ex Antlia* haustam, potare, etiam in *Thermis* ipsis, aliquibus concedo, qui *Thermalium Aquarum* in habitum Corporis penetrationem maiorem requirunt, & pleniorrem *déguent*, ut in morbis *sanguinis, & habitus* etiam

am vitiis, quæ copiosis sudoribus, aut etiam *Staphylos* De Virtutibus
juvantur. Tempore autem matutino Aquam potare, & Thermarum
peracta concoctione Vesperis Thermas ingredi, absur-
dum non est, sed illis proprium, qui brevioris viæ cur-
sum instituunt, & Temporis angustiis Bathoniæ præ-
muntur; versus finem autem Balneationis, & in lecto,
in casibus prædictis, libram unam, aut alteram biben-
tibus commendo. Ità olim Bauhinus: *Meis ægris*, De Therm. Boll.
inquit, in quibus mihi opus videbatur, & potissimum iis l. 2. c. 6.
qui difficulter sudabant, Ego in Exitu Balnei magnum
haustum ex latice fontium desumptum, quam calidissime
fieri poterat, exhibebam in lecto, Ipsemet quoq; sume-
bam, & certe Mihi——admodum conferebat, nec non
Dominæ meæ quam ad Thermas illas deduxeram.

QUÆSTIO V.

An Diebus pluribus continuis sumenda sit Thermarum
Aqua; an Thermis utendum interpolate.

Potandæ Thermarum Aquæ dies quosdam assignare;
in quibus Thermis utendum non est, rationi magis
consentaneum videtur, ut aqua intra Corpus vim su-
am & virtutes exerat liberius. Sin vero dies quatu-
ordecim, viginti, aut triginta interno usui concedere
non possint, quod omnino utilissimum, Thermalem
aquam potent, & Thermis utantur, alternis septima-
nis, aut septimana inter utrumq; usum partita, tri-
bus minimùm diebus continuis aut lavandum erit, aut
bibendum commodius. Diebus autem alternis lavare,
& bibere omnino incommodum. De qua re Autor Anonym. de
quidam Anglus ita scribit: Quum nonnulli aquæ non Aq. Med. War-
quotidie, sed alternis diebus usum consulant, nullo mo- wic. p. 25.
do iisdem assentire possum. Intermissionis enim dies re-
mora

De Virtutibus
Thermarum
Balneon.

mora natura ignava, & in onere suo sublevando pigrior evadet. E contra vero, si quotidiano aquarum potu provocata, & irritata fuerit, ad Evacuationis opus aptius multo, & diligentius se accingit. Quotidianam itaq; potius quam interpolatam Aquarum Usus magis probo. Bauhinus etiam de Font. Boll. l. 2. c. 9. Sunt qui interpolatis tantum diebus exhibent [aquas medicatas] altera ægrum in Balneum immergunt, Tertio die iterum exhibent; sed non placet. Alii mane exhibent aquam & vespere infundunt corpus. Sed nec hoc Mihi placet. Ego non infunderem Corpus, quousq; absoluta esset Potatio; & exhiberem aquas non interpositis, sed continuatis diebus.

QUÆSTIO VI.

Utrum magni Thermalium Aquarum haustus conveniunt, an Minores?

• *Cùm Thermalis Aqua magna quantitate simul hausta, & Venter relaxet, & Nauseam creet, imo vomitum in plerisq; non raro provocare soleat, ultra libras duas haustibus duobus, aut quatuor sumptas, procedere non expedit, à quibus obambulandum paulisper, & post quadrantem horæ, revertendum, idemq; faciendum, donec totalis Aquæ quantitas absorpta fuerit. Alii siquidem libras duas in quatuor haustus dividunt, & facillime distributas inveniunt, nec adeo cito per alvum evacuatas. Summa est; Qui Diureticam ejus naturam experiri desiderant, minores haustus sumant calidissimos; qui Catharticam, majores paulo frigidos, aut frigescentes propinent.*

QUÆ-

QUÆSTIO VII.

An cum Thermalī Aquā liceat Medicamenta miscere?

Hoc faciliè conceditur in *Medicamentis* quæ *Violenti* aliquid *non* participant, ejusdem tamen generis esse debent, quæ in *Thermis* continentur, & cum iisdem uniuntur, quorum ope, *Thermales* Aquæ magis efficaces existunt, & *operationes* promoventur. Tale est *Sal* quidam ex *Aquis* ipsis *Thermalibus* comparatus, & in iisdem, ad majorem impregnationem, *Solutus* iterum, & proficuè potus. Ad purgandum *validius*, dissolvantur *Manna*, *Tartarum*, aut *Syrupus* quidam *purgans*. Ad ciendas *Urinas*, *Syrupus Diureticus*, aut *Sal Mineralis*, aut *Vegetabilis* appropriatus; *Absinthii* etiam, *Chalybis*, &c. In *Paralyticis*, *Spiritus Lavendulæ*, &c. *Asthmaticis*, *Spiritus Croci*, &c. *Salium* enim, & *Spirituum* dissolutionem, probo *maxime*. Inter *Spiritus*, utiles sunt, *Spiritus Nitri Dulcis*, *Sulphuris* per campanam, *Vitrioli*, *Cochleariæ*, *Salis*, *Lavendulæ*, &c. Inter *Salia*, *Prunellæ*, *Tartari*, *Genistæ*, *Fraxini*, *Tamarisci*, *Corallii*, *Chalybis*, &c. Inter *Tincturas* *Croci*, & *Coralliorum*. E quibus, & quibusdam aliis analogis componuntur *medicamenta*, quæ *Thermalibus Aquis*, in *praxi medica*, commiscere soleo, nimirum, *Mixtura Ecphractica*, *Orectica*, *Antiscorbutica*, & *Infrigidans*; *Spiritus Antiparalyticus*, & *Diureticus*; *Tinctura Thoracica*, & *Dulcifica*; quorum vires adjutrices, plures sunt experti.

QUÆ-

QUÆSTIO VIII.

Quibus anni Tempestatibus Hydropotia celebretur ?

Mensibus *Calidissimis* Aquas *frigidas* Minerales bibi solitas notum satis, felicius autem *Temperatis*, idq; *diluculo*, priusquam radii *Solis* Terram nimis aperuerint, aut aquam ipsam *diutius* verberaverint, quo medicatæ aquæ Virtus *plurimum* minuitur. *Thermalis* autem Aqua *calida* quàm sit, non iisdem solum, sed mensibus etiam frigidioribus bibenda, imo *frigidissimis*, quibus maxima virtute pollet Aqua, & spiritus *acidus* plures possidet, quos frigus uniendo constringit, & evaporare non sinit. *Thermarum* aqua, istis temporibus, cum gallis, colorem exhibet magis purpureum, fortior est, & diutius in vigore manet, quam æstate. Diuretica etiam magis, mesenterium, Sanguinem, & renes melius repurgat, & caute secundum artis regulas usurpata, effectus magnos edit, & majores promittit. *Frenchius* de aqua medicata *Knaresburgensi*: *Observavi* aquam hanc *Spadanam* spiritibus Mineralibus hyeme magis impregnata, eo quod Terra *constricta* spirituum perspirationem omnino prohibeat; *Pluvia* autem *Tempestate* dilutam & *Tenuem*; quod *Scatebrarum* venas aqua *pluvia* ingrediatur, & *intra* *Terræ* viscera *subsidens*, cum *scatebrarum* aqua commisceatur. Aqua etiam æstate fortior est mane quam meridie, quia noctis *frigiditas* Terram *constringit*, quam *solis* calor aperire consuevit. *Valeant* itaq; inquit, *Morellus* de *Balneis Patavinis*, qui *Tempore hyemis* aquas *Thermarum* nolint exhibere, existimantes eas *Brumali* tempore aliquid virtutis *acquisitæ* *dimittere*, quàm tamen eo sint *Tempore* perfectiores, omnibusq; qua-

Spadacr. Ebor.
c. 7. p. 69.

Apud Bauhinum de *Baln.*
Boll. l. 2. c. 9.

qualitatibus potentiores. Frigus enim ambiens non finit
 aquas ita diffilare, & spiritus exhalare, unde perfe-
 ctior illarum actio redditur. Quare ex parte aquarum
 hyems videtur magis opportuna quam aliud Tempus.
 Idem ex parte ægrotantis est, quandoquidem Virtus
 est fortior ad sustinendam tantam aque copiam, nec
 aer frigidus debet hanc aquarum administrationem im-
 pedire, quàm ad libitum nostrum possit alterari.

De Virtutibus
 Thermarum
 Baïon.

QUÆSTIO IX.

An annus Bissextilis, & dies Caniculares malignam ali-
 quam influentiam Thermis impertiant?

Cur ab anno Bissextili metus aliquis oriatur, mi-
 rum; quum pars sit Temporis primum ab Augusto
 Cæsare ita disposita, ideoque influentiam nullam habere
 potest, nec secum momenti aliquid ferre, aut muta-
 re quicquam præter Temporis rationem. Verum,
 quum Canem stellam fixam olim cognoverint, Bis-
 sextilem forsan, Cometam reputaverint, & motu suo
 à quarto ad quartum Saturnum referre, cujus influenti-
 am Generationi, Naturæ humanæ, & bono Corporis
 habitui, præ cæteris Planetis, inimicam esse asse-
 runt. Fixa autem Stella, & Cometa, ejusdem pror-
 sus efficacix existunt; Thermas enim nec Canis
 mordet, nec Bissextilis conturbat. Bene igitur con-
 cludit Baubinus, Hist. Font. Boll. 1. 2. c. 2. p. 119.
 Falsa est omnino opinio dicens potum aquarum Thermalium
 non esse tutum anno Bissextili. Quod ad dies Cani-
 culares spectat, profiteor me Triginta annorum spatio
 ex quo Praxi medicæ me primitus addixi, neque Venæse-
 ctionem, purgationem, aut Balneationem solito magis lu-
 boriosum, multo minus periculosam, nec ullo modo letba-

Opinio Savana-
 rolæ resutata.

N. B.

De Virtutibus
Thermarum
Baithon.

lem observasse. Adeo longe recedunt Tempora nostra ab istis Hippocratis, qui Timorem hunc vanum Orbi, & potissimum Anglis, primus incussit, scribendo solum, *Ante Canem, & sub Cane, purgationes difficiles.*

QUÆSTIO X.

Quenam præmittenda sit, Lavatio, an Potatio?

De Therm. Boll.
l. 2. c. 6.

Potationis usum internum, Externum illum lavandi melius præcedere dixi superius, eo quod Aquarum Thermalium Potatio, Corpus modo quodam purgando præparet ad Thermas intrandas. Balneum autem, Aquæ reliquias potentius dissipat, & evaporando consumit. Ita Manus quod aiunt, Manum lavat, & Hydropotix hoc modo Balneatio ministrat. Bauhinus: 'Mihi placet ut aqua prius purgandi Corporis gratia bibatur, vel sex, vel septem, vel decem, vel quindecim, vel pluribus diebus pro morbi conditione: deinde lavetur totidem, aut pluribus, & si morbus externa potissimum affligat, ut citra potionem Balneum adhibeatur. Et paulo post: Ad summum vero, si cui potu & lavacro utendum sit, is per plures dies ante bibat, & postea lavet; non è contra. Ex potu enim Purgatio fere intelligitur, ex Balneo autem alteratio, rectificatioq; membrorum. At hoc inter prima Medicinæ instituta est, Purgari prius debere corpus, quam alterari & confortari. Sed è Vepretis, in Viam Regiam, postquam Ultimæ Quæstioni responsum est redditum, nimirum

QUÆ.

An Thermarum Aqua sit potanda in Lue Venerea ?

Circa hanc quæstionem *Authores* qui de *Balneis Naturalibus*, & *Aquis Mineralibus* aliquid scripserunt *digladiantur*, ut ex scriptis illorum intelligere licet. Nobis autem, in hoc Tractatu,

Nullius addictis jurare in verba Magistri,

Duorum contra-sentientium opiniones assignemus, & nostra tandem claudemus rivos. Sunt aliqui qui dicunt aquas, inquit *Fallopins*, non esse exhibendas iis qui laborant morbo Venereo; quoniam, dicunt, proritaretur magis morbus, incalesceretq; præter modum Hepar, & hæc est Communis Sententia. Ego vidi exhibitas istas aquas quamplurimis laborantibus eo morbo, & aliquibus fuisse proritatum, plurimos tamen vidi quibus profuerint. Colligo hoc dogma obesse in eo morbo incæpisse, cum nondum esset inventa ratio morbi curandi per Lignum Indicum, & cum nescirent medici curare, mittebant ægros ad Balnea, nihil aliud exhibentes quod posset morbum superare. Ego sum ejus sententiæ, quod laborantibus eo morbo conveniat potus aquarum Thermalium, dummodo prius factæ fuerint magnæ purgationes, & requisita præmissa, & rectè administrata. Nam vidi plurimos hac ratione fuisse sanatos. Non utatur tamen qui eo morbo laborat his aquis medicatis per Infusionem, sed in potu tantum. *Bauhins* autem de Therm. Boll. l. 3. c. 69. Agnoscò ingenue singularem Dei benignitatem

De Therm. c. 11.

Fallopil Opin.

N. B.

N. B.

N. B.

Bauhini Opin.
opposita.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

N. B.

Authoris opinio.

tatem in acidulis, ad multos morbos utilibus præsertim vero ad viscerum intemperiem, Ventriculi dyscrasiam frigidam inæqualem, Hepatis intemperiem calidam, quæ Capiti Vaporibus demandatis ad Catarrhos occasionem præbet: arenulas & calculum renum: lienis affectus: febres erraticas: vasorum obstructions: Retentricis Virtutis imbecillitatem, indeq; pendentes morbos: in *Lue autem Venerea* tantum abest ut id præstent, ut contraria facultate præditæ sint, &c. *Item, verbis ultimis*, Alterum vero est cur Gallici Thermas caveant, eo quod attestante experientia, actu humidæ sunt: ex quo apparet specificum remedium hujus luis siccitati, sive per se, sive per accidens, ascribendum esse. Jam vero ut sententiam *Nostram* proponam. Cum Thermarum *intus* sumptarum vires omnino in *alvo solvenda* aut *Urina cienda* occupatæ non sint, sed *partim* sudoribus Eliciendis, *partim* Ptyalismo promovendo, quæ corpus *exiccant* inserviunt, ut *alibi* in hoc tractatu probatum dedimus, cur è remediis *antivenereorum* numero amoveatur penitus *Hydropotia*, Nobis non constat, præsertim si animo reputemus particulas non *catharticas* modo, sed *alterativas* etiam cum aqua commisceri, quæ *Venenatam* luis naturam non *evacuando* solum, sed *obtundendo* debilitant.

Ad fiduciam in potandis *Thermarum* aquis *majorem* creandam, *Notandum* porro, *Aquas* has in potum *plusquam* centum annis retro actis, *admissas* fuisse. Scripsit enim *Jonesius*, Anno Dom. MDLXXII, apud quem hæc leguntur.

I.

Regule tres
de potandis
Thermarum
Aquis Superio-
ri Saculo.

Circa horam Unam ab orto Sole Aqua est bibenda, à Seaturigine, Corpore bene purgato prius, & sex horarum spatio à repurgato Balneo.

II.

II.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Tantum Thermalis Aquæ sumatur intus, quanto Ventriculus non opprimitur.

III.

Hausta Thermarum Aquâ, in aere Temperato potanti obambulandum.

Quibus apparet, & præparationem Corporis, & Thermalis aquæ puritatem Veteribus illis curæ fuisse, quod nihilo tamen minus posteris incumbit. Pericula enim & beneficia majora aut minora à Thermalium Aquarum usu directo, aut indirecto, certissime prove- niunt.

Quod usus internus postea in desuetudinem abierit, Ratio desuetu- rationem meliorem Temporum proterviâ, assignare vix dinis. possum, cui methodus in potandis Aquis aptæ defe- ctus, & naturæ Thermalium Aquarum veræ ignoran- tia, non parum contribuant. Hactenus de Aquâ Thermarum Potabili; verum Nos Eugenii Philandri *περοφώνως* hic interpellat.

Ad Aquas medicatas frigidas in Angliâ

Περοφώνως.

Nos Ebesham, Northall, Acton, Tunbrigia, Stretham;

Astrop, Sene, Dulwich, cedite Bathoniæ!

Parnassum superas licet Islingtonia, Thœmis

Si collata • Triceps vis Tua, laudis inops.

Et rutulans Hoxten nuper fulgore Cometa!

Bathonix aspectu. Stella misella lates.

Solis aquis, præcor, vultus opponite Vestros,

Obruitur radiis Vestra pupilla suis.

* Tres fontes
Islingtonix.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Anglorum Baix prælucent omnibus, inter
Lumina, sic splendens Luna; minora, micat.
Thermarum Famuli! Dominum cognoscite Vestrum,
Quilibet in Calidas officiosus Aquas.

Injectiones in
Uterum, Vre-
thram, Anum.

Usum *internum* partim occupant *Injectiones*. Im-
mittuntur enim Aquæ Thermarum in *Uterum*, du-
ctus *Urinarios*, & *Anum*, ad *Sanandas* Excoriationes,
& imbecillas partes *corroborandas*, fovendasq;. In
affectibus siquidem *Uterinis*, causâ frigidâ oriundis,
summè proficiunt. Verum de *Virtutibus*, ab *Inter-
no* Thermarum, & earundem etiam *Salis* usu, pro-
venientibus, in sequenti *Capite* plura. Tantum addo
quod in *Uterum* injiciantur ad *Uterinas* partes cale-
faciendas, exiccandas, & abstergendas; in *Vrethram*,
& ductus *Urinarios*, ad exiccandum sanandum, &
abstergendum *Ulcera*, & *Excoriationes* qualescunq;
mitigandas sanandasq;: in *Anum*, ob causas confi-
miles, & præcipue in *paralyfi*, sive resolutione
Sphincteris, & ad musculos *Ani* imbecilles, &
resolutos; in lapsu *fundamenti* dicto, sive *Intestini
recti* prolapsu extra anum.

Injiciuntur *Thermales* aquæ aut *per se*, aut *cum*
medicamentis appropriatis ex judicio medici mi-
stæ, quibus *vehiculi* cujusdam, aut *basis* optimæ
vices præstant. Pro *decoctionibus* autem & *Infusi-
onibus* purgantibus *menstruum* aptum, & omnium
forsan *utilissimum* evadunt, & post operationes
Catharticas *Thermæ* potæ, *Carnis* brodium, *serum*
quodvis, aut liquorem *posseticum*, longe superant.
In *Cerevisiis* medicatis, *brodiis*, *Julapiis*, *Emulsi-
onibus*, & pluribus *medicamentorum* formulis utiles
sunt. Verum hæc peritorum *medicorum* praxi re-
inquo.

Vapor

Vapor etiam *Thermarum*, in *pulmonum* præcipue, *De Virtutibus Thermarum*
& *oculorum* affectibus, usui esse possit; ut in *Bathon.*
Capite de *Usu Thermarum externo*, quod *oculorum*
affectus spectant proprie, dictum est superius. Ad *Vaporis Usus.*
internarum quoq; *Hæmorrhoidum* dolorem *mitigandum*,
intra *anum* receptus Vapor plurimum valet.

C A P. XIV.

De Thermarum Virtutibus; hic de Ufu Earundem interno; sive de Thermalis. aquæ potæ, & Salis inde extracti Virtutibus.

Capitis Summarium.

Ad Morbos & Symptomata, in quibus Thermarum Sal, & Aqua Pota prodesse solent, transitio. Jordanus non novit Sal Alkali in Thermis. Morborum & Symptomatum enumeratio. Ductuum Chyliferorum & Urinariorum descriptio. An Thermales aquæ cum Sanguine misceantur. De potandis Thermarum aquis Judicium Jordeni. Thermarum Salis conficiendi modus. Aquarum medicatarum Salsarum, & Nitrosarum vires. Alexipharmacum contra malignitatem, & Venenum Calami Gulielmi Simpsonii.

Catalogus
Morborum.

UT Thermalis aqua, & Sal Alcalino-nitrosus inde extractus, & in eadem dissolvendus, Potu & Lotu feliciter usurpanda laude sua non fraudentur, utq; rite, & more debito, in usum veniant, sine Vana eorundem expectatione, quæ nemini Jure meritò expectare licet; Morborum quorundam Catalogum hic exhibere par est, in quibus Usui esse possunt, & proficue usurpari. Et sane, quum hæc longe ante Caput XV. de Effectis scripta fuerint, Theoriae Lenzii, praxis confirmavit, ideoq; ad particularium mor-

morborum *historias*, in praxi medica postea observatas, hinc & inde *Lectorem* remitto.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Et primo quidem in omnibus morbis & symptomatis, quæ *Refrigerationem*, *absterfionem*, *penetrationem*, & *Evacuationem* mitem exigunt, non parum adjumenti *Thermarum* Aquæ potoribus accessurum existimo; sub quorum *Vexillo* mala multa militant.

In genere.

Præquam autem ad *Virtutes Salis* particulariter procedam, annotare placet *Edvardum Fordenum*, qui *Balnea Bituminosa* esse à prædominio minus recte statuerat, purgantem etiam & evacuantem *Thermarum* naturam, ob ignorantiam *Salis Alkali* in *Thermis*, minimè agnovisse, quæ tamen visa est suo tempore *Ductoribus* Balnearum innotuisse. *Balnearum Ductores*, inquit, *Thermalem aquam Sale mistam*. *Hospitibus* solent ad purgandum propinare, fidem in iisdem, quantum possunt, creantes, purgantem qualitatem *Thermis* nostris inesse, quum satis liqueat quod *Salis eadem* & *fontanæ aquæ* quantitas idem perficiet. *Balnea Nostra vires veras* quæ laudes merentur satis multas habent, adeo ut fictitiis suspitionibus ad commendandum opus non sit. *Bitumen* & *Nitrum* in iisdem contenta ad alterativum remedium non tamen *Evacuativum* sufficiunt. Verum hoc inter sagacis aliter istius viri errores & *παρρησια* numerari debet. Nam, nitrum per alvum evacuare, & per *Urinas* Cap. V. superius probatum, & Capite XVIII. *Tractatus* sui ab eodem concessum; & *Sal Alkali* qui in *Thermis*, ex ejusdem mente, prædominium obtinuit, remedium, eodem etiam consistente, evacuativum constituit; quod *Ductores* forsân observantes, communem salem cum *Thermarum* aquis, ad augendas vires solebant commiscere. Addo *Nitrum impurum*, virtute *Alkali*, alvum

De Baln. Nat. &
Aq. Min. c. 16.

Vid. Cap. 4.

De Virtutibus
Thermarum
Barbon.

C. 9. p. 68.

commovere. Miror interim quomodo hæc verba rerum Mineralium callentissimo Viro excidere poterant: At vero aquæ Catharticæ infrequentiores sunt, nisi ratione ponderis, & isto modo aqua quælibet purgare possit; & aquæ nostræ Thermæles isthoc modo purgant (non Virtute Salis in iisdem naturaliter existentis) qui stimulationem quandam iisdem communicat. Hanc aquam communiter Ductores Nostri illis, apud quos consilium eorundem locum obtinuit, solent in potum præscribere, an vero morbis convenient, necne, nescientes plane, parum curant, neq; incommoda, & nocumenta, quæ sæpe numero in quibusdam (non paucis) male affectis inde exurgunt morantur quicquam. Hoc autem Creperæ etiam tunc temporis Thermalium aquarum potationis luci tribuendum existimo.

Speciatim ad
morbos Ventriculi.

A Ventriculo itaq; auspicandum, eo quod pars sit, in quam Thermalis aqua primo admittitur; emolumentum etiam quod eidem inde accedit, in Totum Corpus distribuitur. Ventriculus enim ad quamlibet partem necessarius existit, sine quo labascit totum, & gradatim perit. Ad munus hocce magis apta videtur Thermarum aqua intus sumpta ob amaram Nitri naturam, de qua vide plura Cap. V. ubi de hac re plenius differui; unde amarulenta fere omnia Stomachica observantur; & Decoctum amarum, Tinctura sacra, &c. in Ventriculi Hepatis, & Lienis affectibus usui magno esse solent.

Receptaculum itaq; hoc Utile, ab Impuritatibus infundi, aut plicaturis remanentibus hydropotia mundificat, & ad Cibum melius recipiendum, & retinendum, unde pendet Micro-cosmus, disponit, quo chylus redditur ad nutriendum aptior, sanguis purior, & Spiritus agiles magis & lucidiores, quibus sensus &

tus, quasi rotis & machinis circumvolvuntur.

Vid. De Virtutibus
Therमारु
Bathon.

Cap. XV. N. 29.

Emolumentum proximum est, quod *Thermalis* aqua pota appetitum excitet, & Cibum magis gratum Potoribus reddit. Hoc universi fatentur, qui eandem potant, & quicquid *Tunicarum* internarum fibras, & filamenta sensationis organa, viscositate nimia oblinat, abstergendo partim efficitur; partim qualitate *Esurina* in Sale nidulante, cibi appetitum provocante, quem *Famem* vocamus, immediata partibus applicatione memorata Superius. *Esurina* hæc qualitate *Thermalis* Aqua *Communem* superat, quam *Hippocrates* ob mixturam Salis minorem *Td vdaq Bop.* *Voracem* dixit. Abluendo enim *Ventriculum*, & abstergendo sordes moderate, appetitum acuit, magnis autem & diuturnis potationibus, abluto penitus *Ventriculi* fermento, appetitus dejicitur, ut *Bonos* quibusdam & *Tricongis* notissimum, qui minus edaces esse observantur. Hæc autem *Vorax* *Therमारु* aquæ natura, mistura majori Salis efficacior evadit.

Sitim etiam potenter restinguit, quæ molesta esse solet, & liquoribus intus sumptis interdum ægre sedata. *Therमारु* autem aqua in frigidando, & humectando, remedium optimum reperitur, nec quidem magna, quorundam experientia, quantitate pota. Restinguit sitim.

Vid. Cap. XV. N. XXX.

Prodesse solet in *Cardialgia*, acribus, & biliosis humoribus, *Nervos*, & *Membranas* *Stomachi*, sive orificii *Ventriculi superioris*, ob *Cordis* Viciniam & Sympathiam, antiquitus *Cor* nuncupati, oriunda; *Thermalis* autem aqua pulveris insipidi, oculorum cuncrorum & corallii æmuli, in eadem contenti virtute præcipuè, humores feros acrimoniæ participes,

De Virtutibus
Thermarum
Balnei.

Infarctus.

alterat, abluit, & *demum* evacuat, ita ut cesset Symptoma, & *indolentia* insequatur.

Transitu etiam è Ventriculo *immediate* (ista enim via *Minerales* aquas *partim* pertransire reor) *obstructiones* circa ejusdem vasa, ad eundem aut omentum pertinentia, à Vena Porta derivata, & apud *Anatomicos* Nominibus vasorum *Gastricorum*, *Epiploricorum*, & *Gastro-Epiploricorum* nota, referat, quæ quicquid ab Arteria *Cæliaca* transmittitur, ad *Hepar* indeq; per Venam *Cavam* ad *Cor*, lege sanguinis *circuitus*, apud omnes fere jam *recepti*, traducunt.

In Fluxibus
Diarrhæa,
Dysenteria,
Urina Cruenta.

Porro, adjuncti multum præstant *Thermarum* Aqua & Sal in *Fluxibus*, cum aut sine sanguine, *Diarrhæa*, *Dysenteria*, & *Urina Cruenta*. Ob naturam siquidem abstergentem, & Evacuantem leniter indolem, *acrimoniam* demulcent, *pungentes* particulas everrunt, & per portam *Esquilinam*, cum facibus amandant. Sin autem medicamenta *adstringentia* requirantur, *Curatio facilius* & citius succedet, si *Thermalis* aqua in modum *potionis*, aut etiam *clysteris*, prius usurpetur, quod *aliis* medicamentis *viam* sternat.

Colica.

Succurrit etiam *Colicæ*, ob rationem *suprà* memoratam & *Calorem* etiam, visceribus familiarem, & *flatibus* inimicum; adeo ut qui de Aqua hac *Thermali* bibunt, *ructus* & *flatus* aliis multo frequentius emittentes, levamen *magnum* inde se accepisse testentur. Al. *Trallianus* in hoc affectu exhibuit *Thermales* aquas in potu, tum ut evacuet, tum etiam ut calefaciat, & tales usurpavit aquas in eodem dolore *Avicenna*, l. 3. Fen. 16.

Ad calorem
dictum Hepatis.

Opitulatur quoq; morbo, quem vulgo sed impro-
priè vocant *Calorem Hepatis*, quando facies *rubicunda*
est,

est, pustulosa, corpusq; papulis *biliofis* scatet & affligitur; Sedem vero habet in *Sanguine*, quem *Thermarum* aqua temperat, & ad gradum *Naturali*, & *Balsamica* compositionis suæ *primæ* Temperiei respondentem, reducit. Vid. Cap. XV. N. 60.

Hepatis etiam *Lienis*, & *Vesicæ felleæ* infarctus aperit, ideoq; in flatu *Hypochondriaco*, quousq; *Lienis* vitio oriundus sit, *Scorbuto*, Morbo *Ictérico*, & Obstructionibus *mesenterii*, unde plurimum Emolumenti Corpori accedit, si *Thermalis* aqua Transitum suum liberius perfecerit; cum ibidem sit ut plurimum *Sentina* Corporis, quæ hoc modo repurgatur, ut *Cænosa* Canalia apud *Bristolium*, Diluvio *Davidico*; *Stato enim* Tempore, Festo nimirum *S. Davidis*, singulis annis, Civitatis vicina loca fluvius *Avon* inundat, & sæces una secum abducit, quod vulgo dicitur *Diluvium Davidicum*. Vid. Cap. XV. N. 98.

Prodest etiam moderate prius, dein pleniori quantitate sumpta, contra *renum* sabulum, *arenam* etiam aut *phlegma*, aliaq; illos, aut *Vreteres* obturantia, quos mundat optimè, & accretiones prævenit, quæ in *Tophos* & lapillos postea solent desinere, adeo ut contra calculum *prophylactica* sit *Thermalis* aqua, & nuper concretum aut *concrefcentem* resolvat. Vid. Cap. XV. N. 26.

Probatum etiam in *Diabete* remedium, quem *stis* comitatur, quam *nitri* ope potenter restinguit, *laxatas* partes virtute *ferri* leniter constringit & moderatè pota aqua, ne *Urinæ* fluxus nimius promoveatur, effectus magnos edit, quemadmodum Vir *Illustriissimus* haud ita pridem expertus est, qui postea *Thermarum* aquam potandi, & lac, eodem die, sugendi pessimo medici cujusdam extranei consilio, post magna beneficia abs usu *Thermalis* aquæ solo recepta, & publico grati

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Vitia Hepatis,
&c.

Renum.

In Diabete.

Robertus nunc
per Baro
Brooke.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

grati animi testimonio agnita, magno Bonorum Civium *Bathoniensium* luctu, è vivis apud locum ipsum XIII. die *Februarii* A. D. 1676. fuerat ereptus. Cl. etiam *Willisius* Epistola ad me data, *Thermas intus sumptas Diabetem admirabiliter sanare* affirmat; & *Hydropotiam probatum in Diabete remedium* appellat. Hinc est quod *Bristolensis* aqua *Tepida* cum *Thermis Bathoniensibus* quoad *Salia* & *Ferri* etiam participationem conveniens, eundem etiam morbum curare soleat, ut *Capite XVII.* dicendum restat. Porro, *Ricardus Morton*, Med. D. Reg. Coll. Medicorum *Londoniensium* Socius, & practicus ibidem celebris, *Tatbem* a *Diabete*, seu nimio *Urinæ fluxu*, proveniente *potatione longa Bathoniensium, Islingtonensium, aut cujuscunque;* alterius aquæ *Mineralis chalybeatæ*, curandam esse monet. De qua re plura scripsi *Capite XVII.* de *Thermis Bristolensibus*.

Ad Hydropem
& Podagram.

Ad *Hydropem* etiam, ut medicamentum purgans, & diureticum, bibere non erit absurdum, (aquâ ut in corpore copiose nimis prius existente) modo *Thermalis* aqua cito evacuetur. Salsos enim humores *Thermarum* aquæ secum unâ educunt & eliminant; & Virtute *Salis*, corpus nimis humidum exiccant. Idem etiam de *Podagra* dicendum. *Baccius* de aquis *Salsis* naturaliter. *Artuum extuberationes inhibent, inflationes, & œdemata discutunt, ejusmodi podagricis, & Juncturarum affectibus medentur: informem exiccant hydropisim;* quod tam de interno quam externo *Thermarum* usu intelligendum videtur. Vide *Cap. XIV. N. 16.*

Ad alborum
fluxum &
Conceptionem.

In fluore etiam albo muliebri abstergendo & corroborando adjumentum præstat, & quod consequenter succedit, ad concipiendum præparat. Adeo ut in quibusdam *Sterilitatis* generibus, vix ullum magis efficax re-

remedium inveniatur. Plinius dicit *Aquarum aliquas sterilitatem fœminarum abolere, & conceptus ipsis representare, sicut Sinuessanas in Campania; Thespiarum fontis in Bœotia, Elati fluminis in Arcadia; qui effectus significant ejusmodi aquas esse Nitrosas. Etenim hæc vulvam, quoniam eam abstergunt, conceptioni faciunt habilem, inquit Georgius Agricola; & paulo post Nitrosæ vulvam ad concipiendum aptam faciunt. Vid. Cap. XV. N. 50. & Cap. X. in Virtutibus Balnei Crucis: In alborum autem fluore, quam in Sterilitate multo cautius usurpandæ. Utile etiam ut Nutrices, quæ infantibus mammas suas præbent, de Sero cum Thermalium aqua parato bibant. Nam ab epoto Thermalis Sero lac ad mammas liberius profluere lactantes quædam fœminæ observarunt.*

De Virtutibus
Thermalium
Bathon.

De Nat. eorum,
c. l. 2.

Prodesse etiam experientia compertum est, in sanguinis impuritatibus, impetigine, Elephantiasi, cutaneis morbis quibuscunq; & ad Lumbricos. Vid. Cap. XV. N. 17, 27, & 36.

In vitii sanguinis.

In morbis Capitis minus forsan utilis; de iisdem tamen Agricola, ubi de Aquis Nitrosis: *Capita Succis frigidis, qui mentem obtundunt, repleta, excitantes & roborantes, eandem mentem denuo acuere, & sanitati restituere possunt. Fallopius de Thermis, c. 11. Multi medici aquas Thermales exhibent in potu ad affectus Capitis, & videmus Caput juvari; quod non fit per se, sed per accidens, hoc est per consensum ventriculi, quia remoto Ventriculi affectu removetur & capitis læsio. Si vapores qui elewantur à potu aquæ sint Sulphurei, & caput sit frigidum, juvabunt per se: sed si aquæ, oberunt valde. Rulandus: Capitis morbis succurrunt aquæ Nitrosæ, Salsæ, Dulces. Ulterius tantum adjungam, quod de Nitrosis Aquis tradidit Athanasius Kircherus; Illas viz. Cachexiam corrigere,*

In morbis Capitis minus utiles.

De Nitrosarum
Aquarum vir-
tutibus opinio
Kircheri.

al.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

album ducere, Nervosi generis morbis succurrere, illisq; qui defluentibus humoribus in Pulmones obnoxii sunt, opitulari; Impetiginem, & morbos cutaneos sanare; Sonitum aurium, si iisdem Aqua instilletur, demere; & ut verbo se expediat, Qualitatem abstergentem summam Nitrum aquis impertire concludit, prout majore, aut minore quantitate, easdem ingreditur.

D. Ric. Wifeman, nuper Serruens Chirurgus Regius.

Ubi Notandum, quum Nitrosas aquas in defluxionibus in Pulmones, eosq; etiam tabida diathesi imbecilles redditos, ut in extenuatis, & attritis, commendet Kircherus, facile est determinare, cuinam Mineralium beneficium istud Chirurgo Nostrati Celeberrimo creandi, palmam tribuere, qui Thermalem aquam potando, corpore extenuato, & voce rauca, dimissi, vocem claram, habitum corporis & pulmonum optimum, in majorem Thermalium aquarum famam recuperavit. Vid. Cap. XV. N. 28, 53, & 54.

Ductuum Urinariorum descriptio.

In illorum autem gratiam qui Aquæ-ductus ab ore ad Vreteres, & Vescam scire desiderant, unde de Aquarum Thermalium utilitate, & operandi Sphæra Judicandum melius, de hac re quædam, Coronidis vice, ex Medicis meis Exercitationibus prælo paratis, breviter subnectam.

Exerc. Medico-physic. Dec. Ex. VI.

Potus itaq; Communis, aut Mineralis Aqua, in Ventriculum per Gulam descendens, (nam de Trachæa nihil hic dicam) illinc transit, aut immediate per Venas ad Ventriculum ipsum, Omentum, &c. spectantes, aut mediate per orificium ejusdem inferius, Pylorum dictum, in Intestina, unde maximam partem per Venas lacteas mesentericas, ad Glandulas lumbares Cl. Bartholino adscriptas, partim forte per venas Mesaraicas decurrens, ad Hepar deducitur. A Glandulis, aut receptaculo, materiam potulentam ad renes, & Vreteres

teres rectè deferri quidam affirmant, verum quum hæc opinio, haud extra omnem Controversiæ aleam ponatur, ut alibi notavimus, de ejusdem veritate audio nihil hic statuere, tantum addo, partem majorem, à chyli receptaculo, aut glandulis, per venas lacteas Thoracicas, in dextrum Cordis Ventriculum, via regia, exonerari, inde per pulmones in sinistram, tum in Aortam, ac demum motu sanguinis Circulari, in Arterias Emulgentes deferri, & ad renes amandari, ubi ob renum fabricam colando sero accommodam, Serum à Sanguine separatur, & per Vreteres in vesicam delabitur, unde per Vrethram iterum in conspectum prodit, ubi aquam jam relictam velim, ut nulli usui inservientem, donec matulam recuperaverit, & Medicastrum, aut vatem aliquem triobolarem invenerit. De breviori transitu Urinæ via à nobis alibi est dictum, & Jo. Comerford, M.D. Hibernus libello suo de aquis Mineralibus Wexfordiensibus, de aquarum transitu menti nostræ conformis, erudite disseruit, ubi Medicatæ istius aquæ virtutes & operandi modos, ingeniosè admodum explicavit.

Sed de his plura in Exercitatione de Peculentorum Transitu ad Renes, quæ inter Novem alias, quas, Deo dante, publici Juris aliquando faciam, sextum locum occupat, unde problema hoc Ingeniosis proponendum desumam, viz An Aquæ Minerales, pulsu nihil magis celerius citato, via Regia memorata possint Sanguine commisceri? Pulsus enim intra quadrantem horæ octingentos, in Carpo proprio numeravi siccus; epotis autem Thermalis aquæ libris quatuor, intra horæ spatium trecentos supra tres mille, sive pulsus solum viginti quinque; Ultra octingentos, pro singulis horæ quadrantibus inveni, quod numero forsan haud exacte posito assignari possit. Crastino vero die, duplica-

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Exerc. de pocu-
lent. transitu
ad Renes, MS.

Problema Inge-
niosius proposi-
tum.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

ta Aquæ quantitate, & potis libris octo; intra Semi-
horæ spatium ab incœpta operatione per secessum, &
Urinam, pulsus mille & septingentos tantum observa-
vi. Die tertio haustis libris sex, duabus horis elapsis,
& finitis omnibus per alvum evacuationibus, copi-
ose etiam & limpidè fluente lymphæ, intra idem tem-
poris spatium, mille & sexcentos pulsus numeravi;
pulsibus nihilo magis Thermalis aquæ accessione auctis,
quam quum aquas Siccus non potaveram. Jam vero
intra horæ unius dimidium aquæ libram unam semis
eminxeram. An vero hoc Doctissimi Entii opinioni
favet, quæ Urinæ materiam affirmat per nervos, ad
renes deferri, an viam aliam breviorē esse arguere vi-
deatur, impræsentiarum determinare haud libet.

Animadv. in
Thrust. Diat. de
resp. us. pr. p. 62.

Interim clarissimi Jordeni de Potandis aquis Ther-
malibus Judicium subjungo. Internum Usus Thermo-
Aq. Miner. c. lium Aquarum, inquit, pro meritis me laudare non posse
16. p. 150, 151. doleo, eo quod Aquam quam jam habemus, impuram
esse, nec ut è scatebris ebullit, sed Balnei aquæ com-
mistam suspicor. Si hoc non esset, apud me dubium non
est, quin sumantur interne, ad calefaciendum, exiccand-
um, mollificandum, discutiendum, glutinandum, dissol-
vendum, obstructions reserandas, renes & vesicam ab-
stergendum, in doloribus Colicis, Matricis, passione hy-
sterica, & Sterilitate causa frigida oriunda, &c. vir-
tute Nitri humores crassos incidunt, attenuant, & per
Urinas deturbant; Sulphuris vero exiccant, resolvunt,
emolliunt, attrahunt, & in affectibus Uterinis humo-
ribus frigidis & flatulentis originem debentibus utiles
præcipue.

Scrupulus autem de Impuritate aquarum Thermo-
lium dubitantium animis nunc eximitur, de quo tunc
temporis se sollicitum habuit Optumus ille Senex.
Antlia enim Regalis Balnei sicca, Anno 1661, postea
cre-

erecta, ex ipsis *Scaturiginibus* aquam exhaurit; Antlia etiam altera *Minor* & levior in *Balneo Regio*, supra *Cisternam Regalem* *Scatebram* contegentem, jam apparet, & potandis *Aquis Thermalibus* destinatur, consilio viri consultissimi D. *Alexandri Fraiser*, Equitis *Aurati*, & Medici *Regii* quondam *primarii*, Anno Domini MDCLXXIV. Adeo ut *Thermarum* aqua jam purissima habeatur, & ad usum internum, *Jordeni* etiam *Judicio*, valde accommoda. Antlia hæc bibentibus in *Balneo Aquam puram* suppeditat; ut alia dicta *Sicca* bibentibus in *Sicco*.

Quum autem sæpius in præcedentibus *Salis* cujusdam *Thermarum* facta fuerit mentio, *Sal* iste hoc modo conficitur.

Recipe, *Thermalium Aquarum* quantum vis; evaporetur ad *Siccitatem*; *Calcentur Contenta*; fiat inde, in *Communi aqua*, *lixivium purum*; evaporetur *Vitreis* organis ad *Cuticulam*; in loco frigido, duodecim horarum spatio, reponatur, & *Sal æquivocus*, ex *Communis Salis cubis*, & *Nitri Stiriis* conflatus, apparebit, quem *Alcalifato*, aut *Alcalino-Nitrosum Thermarum Salem purum* indigito.

Thermarum Salis conficiendi modus.

Notandum vero *Mineralia impura* in succis, aut *Venis* suis naturalibus, majorem *Esurini Salis* proportionem in se continere, *nativos spiritus plures*, & aciditatem majorem præbere; quam quum ignis vi liquata existunt; ideoque virtutes efficaces plures penetrantes ante calcinationem aquis communicant, de qua re vide *French. Spadacr. Ebor. c. 6. in fine, p. 65. Aciditatem* etiam ignem destruere, hinc apparet, quod purum *Sal lac* non coagulet, ut *Obs. LXXXIII. in Centuria* relatum. In

De Virtutibus
Thermarum
Barth.

Corporibus itaq; succis acidis abundantibus, & ad sanguinem dulcorandum, usui magno esse solet, si aquis Thermalibus commisceatur. Quumq; Ingeniosi apud Gallos Philosophi asserant, Bitumina & Sulphura cum aqua misceri ut Salia, incapacia omnino & inhabilia existere: de Bitumine concedo, Sulphur autem Fermentationis vi adeo comminuitur, Salis Alkali, & Nitri mixtura ita dissolvitur, ut in aquis statum fluidum obtineat, & cum Salis particulis arte unitum, idem plane corpus una constituat; quapropter Thermarum salem non modo Alcalino-Nitrosam, sed Salino-Sulphureum salem etiam, ubiq; indigitavimus. Sulphur autem & aciditatem ejus, Ignis consumit.

Exam. aq. Min.
Gall. p. 114.

Hist. Font. Boll.
l. 1. c. 9.

De Therm. c. 9.

c. 11.

De Aq. Med.
Patavinis.

Quandoquidem verò Salem Thermarum prædictum, ex Communi Sale & Nitro conflatum dixerim, quædam, ex probatis autoribus, ad aquarum medicatarum tali Sale infectarum usum salubrem, tam internum, quam externum spectantia, placet annexere: Reperiuntur, inquit Joannes Bauhinus, Celebres fontes & Thermæ, Salis & Nitri participes. Fallopius in hunc sensum: Aqua quæ habet in se succos solis, si assumatur in potum, detergit, roboratq; valde Venter, & evacuat abundantiam humoris potuitosi, discutit etiam, nec lædit ullum viscus. Et Alibi: Aquæ medicatæ aptæ ad potum sunt præcipue Nitrosæ atq; Salsæ: quia præterquam quod calefaciunt, expurgant etiam, siccant, & roborant: & laudantur etiam ab Antiquis. Nam Antyllus & Aetius exhibebant in affectibus corporis interioribus; Imo dicunt quod applicatæ etiam extrinsecus, faciunt ad fugandos morbos intrinsecus. Georgius Morellus: Prima aqua Virginis est temperata, quia medica salsedo attemperat frigiditatem & humiditatem

tem

tem aquæ. Idcirco utimur illa in potu tantum, ut attem-
peremus Jecoris, Ventriculi, Cæterarumq; Corporis par-
tium fervorem.

De Virtutibus
Thermarum
Barbon.

Ex viribus quas Dioscorides tribuit Sali, satis L. 5. c. 126.

constat aquas Salsas, non existimandas ineptas me-
dicinæ. Salis, inquit, natura communiter perquam Salis vires.

utilis est, adstringit, abstergit, expurgat, dissipat,
reprimat, extenuat, & crustas inducit, sed hoc in-
terest, quod aliis alio sit præstantior. Quin &

à putredine vindicat. Admiscetur medicamentis iso-
ras abstergentibus, excrementa in oculis reprimat, &

pterygia consumit, Cæterasq; Carnis exuberationes tol-
lit Clysteribus infunditur: discutit lassitudines ex oleo

illitus. Contra Hydropicorum tumores auxiliatur, &c.
Quibus addo verba Jacobi Theodori Tabernæmontani, Thesaur. Aquar.

quæ tam de ipso Sale, quam ejus Spiritu affirmari
possunt. Salsæ quæ tantum spirituales habet Sa-
lem h. e. animam & spiritum, internus quam exter-
nus Usus salubrior efficaciorq; calefacit, discutit,

aperit, consumit, siccant, abstergit, roborat: re-
frigerato, & pituitoso Ventriculo subvenit: Concocti-
onem adjuvat: Uterum frigidum calefacit, roborat:

menses movet, fluorem muliebrem sistit: obstructions
tollit renum, Vesicæ: Urinam cit: calculos, arenas

pellit: tenue, aqueum, frigidumq; semen virile corri-
git: flatus Ventris discutit: tollit Ventris Dolo-
res, colicum, iliacum: alvum movet, & crassam

viscidam contumacem pituitam incidit, & per al-
vum educit. Ex dictis apparet momentum argumenti
quod affert Simpsonius, quo internum Thermarum ha-

rum Usus demoliri nititur, viz. quid Antimoniale,
Arsenicale, aut forsan Bituminosum quoddam Sulphur,
Pyritæ, vel Marchasitæ Sulphur iisdem affine, in se con-
tineant, quod ad potandum omnino ineptas, imo tuto non

Zymol. Physic.
p. 12. & Pa-
ragr. in fine.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

potandas reddit. Verum si in aquarum medicatarum septentrionalium ac Australium natura sit æqualiter versatus, quicquid de iisdem etiam tradit, possit merito in dubium vocari. Nam præterquam quod Antimonium, & præsertim Arsenicum, nisi Venenati saltem maligni hominis conjecturâ, hic locum non habent, neq; (quicquid de Sulphure dicendum) compositionem aquæ omnino ingreditur, & Sulphur, fermentationis vi, adeo comminuitur, ut cum aquis Thermalibus intimiùs mistum, cum Sale ipso, in fluido aquarum statu, corpus Unum constituat. Mutavit postea mentem, & paragraphum alium, hujus loco, substituit, in quo eandem rem paulo mitiùs expressit, quod solertis alias Viri, malevolentiae, aut ignorantiae potius, quam Virtutibus accenseo.

C A P.

C A P. XV.

De Thermarum Effectis :

Ubi,

De Thermarum Mantello, & Morborum quorundam, Thermarum ope præcipuè Sanatorum, HISTORIIS.

TAmetsi Sagacibus quibusdam Naturæ mystis Aquarum Mineralium, aut Thermarum Cognitio à Priori, quæ difficillima esse solet, gratissima sit : attamen certissima earundem ex quorundam mente, *Certissima Mineralium Aquarum cognoscendarum ratio.* cognoscendarum ratio, certe maxima ægrotis præcipuaq; confidentia, ab Effectis, accedit. Solamen enim Miseris Socios habuisse doloris, & morbis afflicti, aut ab iisdem recuperati, ægritudines suas comparare amant, & unde acceptum fuit, aut accipi possit remedium, solent inquirere. At vero quum Effectorum Catalogus, à nemine, quod sciam, hætenus sit confectus, quod maxime dolendum, & in Thermarum naturam inquirenti lucis multum sæneraret, Historias pauciores multo communicabo, quam à Balneis annorum Centuriis, adeo pluribus retro celebratis, notis saltem, expectare fas sit. Sciat igitur qui hoc mihi vitio forsan vortat, ut hac in re qui ante Nos fuerunt defecerunt, (Mapletio solum Observationes, & Consultationes scriptis mandante, quæ tamen quorundam incuria, magnam etiam partem perierunt) sic qui succedunt, ut defectum hunc abunde suppleant, me rogatos velle, quibus fructus laborum suorum uberrimos opto spondeoq; ; & si Medicorum

Su-

De Effectis
Thermarum
Bathon.

Supremi prescriptis ore, (dixit enim *Fiat Balneum*, ut Nos præscribimus) hoc modo fiat *Iustitia*, ruiturum Cælum *minimè*, sed expertus ipse *succursurum* promitto. Interim, nihilo magis *Aquis Solis* in opprobrium cedit, quam *ipsi Soli*, qui dies & annos, cursu suo *perenni*, indefinenter inetit, curante parum, an aliquis sit, *necne*, qui eosdem dinumerat. Missis itaq; *Historiis* incertis & frivolis, *nonnullas* experientia *propria* confirmatas proponam; *priores* autem quasdam à fide dignis scriptas, & *relatas*, memoriam meam longe superare *lubens* profiteor. Priusquam autem ad *Historias* procedam, de *Thermarum Mantelo* quædam præmittam.

De Thermarum Mantello dicto.

Mantele Balnei

Quid.

Proverbium
apud Thermas.

Ad Thermarum *Effecta* potius quam *Virtutes* pertinet *Symptoma* Balneantibus haud rarò confestim superveniens, quod Balnei *Mantelum*, aut *Mantellum*, indigitari solet. Iisdem siquidem qui *Thermarum* Usui se *primò* addicunt evenire consuevit, ut *Rubedo* quædam cum asperitate *Cutis*, scabiem referente, statim appareat in *juncturis artuum*, *manuum Carpis*, *Trunco Corporis*, præsertim vero *Tibiis* & *pedibus* conspicua; quæ ejusdem Balnei *Usu* brevi disparet. *Ductores novos* præcipuè infestare solet, & eandem *cutis rubedinem* Hospites ad *Bathoniam* advenientes *primò*, intra *Triduum* ab adventu, si utantur Balneo, sæpenumero experiuntur, adeò ut in *Commune Verbum* transsit, *Nisi tribus vicibus utaris Balneo Scabie tentaberis*. Balneum autem *Hastæ Achilleæ* more, & *Vulnus* facere, & *sanare* observatur. Nam *primâ* aut *secundâ* vice apparet *Mantele*, *tertiâ* aut *quartâ*,

quarta, vanescit. *Antliæ* etiam aquâ perfusæ partes dolentes, remedium accipiunt.

De Effectis
Thermarum
Bathon.

Causa Symptomatis.

Symptoma hoc *Thermis omnibus commune, ab illuvie sanguinis, & mala ejusdem diathesi, oriri videtur, quæ in Cachecticis, Scorbuticis, & impuris corporibus quibuscunq; à calore Balnei evocata, in superficie corporis subito efflorescit, eodem fere modo, ac Rubellæ, Morbilli, & Variolæ, calore febris præternaturali motæ, macularum, aut pustularum formâ cutim distinguunt. Ex hoc Phænomeno Vires Thermarum à Centro ducentes ad Circumferentiam arguere licet.*

Notandum humorem è pustulis prurientibus vi quadam inter scalpendum ruptis erumpentem *Salsum* esse, & *Thermalis* aquæ Communis aut *Antliatæ* applicatione dolores eatos ægerrime ferendos. *Balneorum* autem, & *Antliarum* usu, neglectum aliter malum, confestim evanescit, (licet *Unguento albo, & Emplastis* quibusdam aliis quidam utuntur) & interdum in eodem Balneante recurrere observatur. A Balneo *Temperato* excitari solet à *Calido* dissipari; quod *Thermarum* vim moventem, & removentem deprædicat.

Humor Salsus.

Simile quiddam in *Mugni*, aut *Magni*, (quem *Divorum* Catalogo quidam inscribunt) puteo frigido *Eborocensi* prope *Knaresborough* observavit *Chemiæ* juxta ad rei medicæ peritus *Joannes French*, M. D. in quo *plumbi* aut *Stanni* effluvia fermentationem quandam efficiunt, adeo ut quando aqua poros Corporis penetraverit, inter humores levem aliquam fermentationem procurat, & ex consequenti, in corporis habitu calorem excitat, unâq; calorem naturalem evocat exterius. 'Hoc apparet, inquit, si hanc aquam ad Balneandum aut Lavandum intrando quis-

Spadacr. Eb.
c. 17.

De Effectis
Thermarum
Bathon.

piam usurpaverit, & per quadrantis horæ spatium, aut amplius paulo, in eadem permanferit, ab exitu statim, toto corpore Rubedine affecto, percalidus evadet, itaq; diu manebit, tametsi in aere frigido perambulaverit, imo tametsi vestimenta prius exuta nondum induat. Cur autem eadem particulæ fermentationem, & consequenter calorem, in aqua frigida non exuscitant haud declarat; probabile tamen frigiditatem aquæ corporis habitui exterius applicatæ, calorem internum naturalem intendere, & febriculam intra Corpus, propter antiperistalsin à frigore ortam, accendere. In aqua autem frigida ex se nihil tale evenire potest. Ità in Terram jacenti non frigus, ut aiunt, intro suscipitur, sed obstructis poris, & impedita transpiratione, ob fermentationem in sanguine excitatam, Febris oboritur. In Thermis autem aqua intra corpus per poros cutis & venas capillares admitti videtur.

Exulceratio
Cutis.

Apud Bauhin.
Hist. Font. Boll.
l. 2. c. 4.

In Balneis calidioribus lavantibus, non Rubedo solum, sed Exulcerationes etiam superveniunt, quod Salis & Nitri in iisdem acrimoniæ nimie tribuendum existimo. Harum ab eodem Balneo Sanationem, Balneandi terminum metamve quidam posuerunt. Savonarola. Sunt autem, qui tunc à Balneis abstinendum esse doceant, quando Cutis ex faculrate illarum, nimirum ex Sale, ulcerata, rursus consanuerit: quanquam inveniantur, qui bis aut ter exulcerentur, convalescantq; Alii vero ne semel quidem, sed materia in his paulatim per meatus digeritur, quod indubie pro corporis habitu, sive raro, sive denso, sive mediocri, accidit. Item paulo post: Non est facultati aut laudi Balnearum quarumcunq; Cutis erosio Exulceratioq; tribuenda, sed potius acrimoniæ Salis & Nitri quæ in iisdem continentur.

‘*tinentur. Causam eodem loco refert Bauhinus : ‘Ego sane observavi nostros Germanos solere plerumq; ab usu Balneorum etiam dulcium aquarum, incidere in eruptiones, rubores, Exulcerationesve Cutis, idq; crebrius aliis nationibus : Causas esse puto jam ab Andernaco assignatas, moram diuturniorem in iis; quod non rite repurgentur; quod multum bibant & comedant dum lavant.*

Quod Symptoma hoc interdum soleat recurrere, id moræ in Balneo longiori imputandum constat, quum tamen diuturnior paulo ejusdem Balnei (ut dixi) *Usus* rubores omnes & excoriations tandem sanat. Idem medicus quoad *Balneorum* usus admirabilis. In mirabili Balneo Bollenfi observavi quibusdam cutim non exulcerari, aliis cito & aliquoties erumpere. Existimaverim illos qui sudant facile, minus eruptionibus obnoxios: nec vero præcipuam causam attribuerim eruptionis, Mineralibus vim suam imprimantibus aquis medicatis: quamvis non dubitem etiam juvare, & augere. Quicquid sit, diuturna experientia constat, eos qui exeunt ex Balneo, cum prodire volunt eruptiones, vel cum prodire, aut ulcerationes in totum non sunt curatæ, sæpe in graves incidere morbos: id quod ipsemet etiam in meipso observavi in *Usu Balnei acidularum S. Petri in valle Gresbachianâ.* Cum enim ob ulcus renis, aliquando bibissem acidum fontem copiose, mane jejuno ventriculo, ac ante Cœnam, & pro quotidiano potu, bene prius repurgato Corpore, tum per Cathartica, tum etiam per aquæ potum, & Sudores, volui quoq; experiri lavacrum: quod cum tardius incæpissem, & tanto tempore non possem ferre lavationem, quanto perferebat Il. meus PRINCEPS (qui feliciter eas aquas bibit inter cibos loco potus, ascenditq; balneando ad XII. horas cum incæpisset ab ho-

Causa Recursus

De Effectis
Thermarum
Barhon.

Uſus Balnei di-
utinus tollit.

ra ſemis, & ita paulatim iterum deſcendiſſet) atq; E. C. abſolviſſet balneum, rite curatus ab Exulceratione: Ego qui incipiebam nonnihil Exulcerari nolui remanere in Balneo, ſed eum ſequi (licet ILLE pro ſua ſumma clementia vellet me remanere) incidi in gravem morbum. Conſilium igitur meum eſt, ut poſt eruptionem balneent adhuc, ſed non diu maneat in lavacro, niſi cogantur, & ſæpe vidi coactos, ob ardorem & pruritus: Continuent autem per paucos dies Balneum, paulatim deſiſtendo, donec in totum curata Cutis ſuo nitore reſtituatur. Ita idem Balneum, Haſtæ more modo memoratæ, Vulnus opemq; tulit. Sed ad Hiſtorias.

CENTURIA PRIMA.

I.

D. Humphredi
Lloyd, in dolore
iſchiadico hiſto-
ria.

Dominus *Humphredus Lloyd* Eques Auratus, Vir Doctiſſimus, & *Cambro-Britannus* ictu Equi dolore iſchiadico pertinaci laborans, *Thermarum* harum uſu per ſeptimanam ſanatus erat, ipſo Teſte his verbis: *Alia Belgarum Urbs, Ptolomæo Aquæ Calidæ; Antoni- no Aquæ Solis; Britannis Caer Baddon; & Anglis Bathe dicitur; Balneis Aquarum Calidarum Saluberrimis clara; cujus rei Ego certiſſimus Teſtis eſſe poſſum. Nam quum ex ictu Equi Mediolano in Italia, excepto, dolore iſchiadico, duodecim continuis menſibus laborarem, diverſiſq; doctiſſimorum Medicorum Conſiliis non convaleſcerem, his Balneis, cum tantum ſex diebus Uſus eſſem, ſanitati priſtinæ reſtitutus ſum. Fragm. Descript. Brit. p. 16.*

II.

II. Altera longior est, verum quia *gratum* animum sapit, & *pium*, ut in Tabella Regalis Balnei parieti idiomate *Anglicano*, affixâ reperi, inferendam duxi, & in *Latium* transferendam.

SOLI TRIN-UNI DEO GLORIA.

‘Cùm Ego *Ricardus Roe*, Divini verbi prædicator, *Ricardi Roe*,
‘*Warwici*, non morbo solum periculosissimo laborave- *Glerici in macie,*
‘ram, qui Carnosas partes adeo consumpserat, ut vix *& Paralyfi Un-*
‘aliud præter ossa & pellem superesse videretur, & ad *niversalî ; usu*
‘istum infirmitatis gradum M E perduxerat, ut sep- *Balnei Regi.*
‘timanis pluribus succedentibus, qui me viderunt mo-
‘riturum putarunt, & expiraturum illico ; sed eodem
‘etiam tempore Universalî Paralyfi correptus, omnino
‘claudicarem, adeo ut tota hyeme, Anni 1629, &
‘Veris insequentis partem magnam, manibus, pedibus,
‘membrisq; aliis immotis decumberem ; ad cujus re-
‘medium meipsum ad Regale Balneum huc applicui,
‘ubi, ætate non obstante, (annum enim ultra quinquage-
‘gesimum primum numeraveram) & corporis Vale-
‘tudine infirma maxime, nec omnium judicio, Ther-
‘marum calori ferendo pari, visum erat D E O, qui
‘pro ejusdem clementia olim me sepulchro eripuerat,
‘non tantum maceratum corpusculum ad Balneum
‘sustinendum quotidie invigorare, sed Benedictionem
‘adeo miram adjungere, ut ejusdem ope, motum &
‘sensum in singulis membris omnino recuperaveram,
‘in illorum admirationem, qui infirmitatis præceden-
‘tis meæ conscii, meminerunt. Pro quo unâ cum
‘omnibus aliis beneficiis, à Domino in me collatis,
‘me devinctum fateor ad Tribuendum, & Tribuere
‘cupio ex animo, gratias omnes, & Laudes quas
‘pos-

De Effectis
Thermarum
Bathon.

‘possum maximas, magno ejusdem & Magnifico
‘Nomini, toto Vitæ meæ spatio quod insequitur.
‘Majestatem ejus humiliter implorans, ut ad idem
‘aliquali modo perficiendum habilem me & idoneum
‘efficeret. Cumq; in hoc loco Beneficium adeo
‘magnum sim expertus, Gratitude quoddam minu-
‘tilum testimonium manu mea subscriptum, in grati-
‘arum actarum memoriam perpetuam, etiam hic re-
‘linquere in Votis habui, pro summâ illâ Benedictio-
‘ne, quâ hic dignatus est Dominus Servum suam mi-
‘sellum, & minime dignum Ricardum Roe.

III.

A Tabellâ hac votivâ gratissimâ & piâ, in *Therma-
rum* famam, & aliorum solatium linguâ *Vernacula*,
publice exposita, ad historiam alteram communicatam
transeo.

Operarii cu-
jusdam, in mor-
bo simili, usu
ejusdem Balnei,
& Therma-
rum Spumæ.

Circa annum Domini MDCXL, in *Argenti-fodinis*
quibusdam *Cambro-Britannicis*, melioris notæ Operari-
us, aurâ quadam *Venenatâ*, & *pestiferâ*, quæ vicinas
herbas, & adjacentia vireta *enecare* solet, tanquam ma-
lo quodam genio aut *sydere* afflatus, in *Totius* corporis
Paralysin ex improvise incidit, quæ artuum omnium
motum statim aboluit. *Bathoniam* recuperandæ salutis
gratia confestim *rheda* advectus, & *Veterani* Medici,
D. D. *Samuelis Bavii*, tunc temporis *celeberrimi*, con-
silio, in *Balneum Regium* immersus; in ipso Balneo,
Thermarum Spumâ, *Emplastri* more, quotidie obdu-
ctus; mensis unius, & paulo amplius spatio, incede-
re, & parumper ambulare incœpit; spatio autem præ-
dicto *ter* numerato, ita convaleuit, ut *sine* baculi adju-
mento incederet *strenue*, & Equo etiam *ferociori* ve-
ctus, domum tandem unâ tempestate, *sanus* reverteba-
tur. Hoc relatum habui à *Gulielmo Purlewent*, *Vete-
nari*

nani Doctoris famulo Veterano jam vivente, qui operarium novit, & attendere solebat.

De Effectis
Thermarum
Bathon.

IV.

Domina Pine, propè Barneſtadle, in Comitatu Devon, Universalī Paralyſi correpta, manente ſenſu, A.D. 1658. ad Bathoniam advenit, & ſex hebdomadis Thermis Regiis & Reginenſibus uſa in tantum convaleuit, ut ſibi metipſi Cibum ibidem ſubminiſtrare poterat; hyeme autem rure conſumpta, ubi vires ſenſim recuperavit, III Maii Thermas repetiit in meliorem multo ſtatum redacta, & annis quibuſdam inſequentibus Aquis Calidis aſſueta, Sanitati priſtinæ reſtituta eſt. Hæc habui ab oculato Teſte.

Domina Pine, in
Paralyſi Uni-
verſali, Balneo-
rum Regiis, &
Reginæ uſu.

V.

GULIELMUS HOWARD, Vice-Comes Stafford Paralyſi Universalī laborans Balnei Regalis Uſu in omnibus artubus motum, & ſenſum recuperavit, in ætate provectâ. Balneavit etiam Brumali tempeſtate privatim, Thermalī aquâ, in idonea vaſcula, à Regio deductâ, Anno Domini MDCLXVII.

Vice-Comitis
Stafford, in eo-
dem morbo ibi-
dem.

VI.

Benjaminus Baberus, Civitatis Bathoniensis Senator, dolore iſchiadico correptus, poſtquam Regali Balneo uſus fuiſſet; & ictuum ex ejuſdem Antlia irruentis aquæ decem & octo millia ſuſtinuiſſet, brevi convaleuit, Anno Domini MDCLXV. ex ejuſdem relatione 13 Feb. MDCLXXIX.

Ben. Baberſ, in
dolore iſchia-
dico, uſu ejuſ-
dem Balnei.

VII.

Honoratiſſimus Dominus EDVARDUS BRABAZON, Comes de Meath, in regno Hiberniæ, & Comitiſſa ejus,

Comitis de
Meath, & Co-
mitiſſæ

in

De Effectis
Thermarum
Bathon.

flatu hypochondriaco, & artuum imbecillitate laborantes, usu Balnearum Regis & Reginensis, Embrochationis ope, & Thermarum potatione, levamen acceperunt, Anno Domini MDCLXX. Nobilissimus autem Comis ex Hiberniâ in Angliam, Bathoniam iterum meditans, trajiciens, Sanitatis simul ac vitæ jacturam passus est naufragio titulo & hæreditate filio relictis Primogenito; quo etiam mortuo, Dominus EDWARDUS BRABAZON filius Secundus iisdem potitur.

VIII.

*Dominæ Noel,
& filii; aqua
pota Balnei
Calidi.*

*‘Illustris Domina, Domina Noel, membris capta,
‘& mihi à D.D. Gualtero Needham commendata, mihi dixit, tam seipsam, quam filiam ejus olim motibus convulsivis correptum, & crure paralytico jam infirmum, ab Aquarum Balnei Calidi Meraca potatione, ex me præscripta, alvos laxas, & bis quotidie secessum petentes, sortitam fuisse. VI Aug. MDCLXIX. Mapletius.*

IX.

*Avuncula ejusdem
Dominæ, in
prolapsu uteri,
usu Balnei Crucis.*

‘Avuncula ejusdem Dominæ eodem mihi narravit, die, se prima in Thermas Crucis immersione, miseratione quæ annos octodecim perdurasset, sensisse correctam, utrumq; in sedem propriam repulsum, in quâ postea permansit. Mapletius.

X.

*Dominæ El.
Spencer, Arthritica,
aqua
pota Balnei
Reginensis.*

‘Nobilis Domina Elizabetha Spencer, Arthritica, Aquam ex Antlia Balnei Reginalis haustam bis singulis diebus Epotam, per lotii meatas transfluere, & in matulam libere exonerari asseruit 16 Aug. MDCLXIX.

XI.

XI.

De Effectis
Thermarum
Bathon.

Nobilis Domina, domina Porter Cornubiensis dextri lateris paralyfi correpta, quæ Scorbuto originem suam acceptam retulit, & Hemiplegia Scorbutica propriè sit dicenda, post debitam totius præparationem, & labis istius Sanguini, & visceribus impactæ, medicamentis quibusdam per duas septimanas sumptas, emendationem, ante ingressum in Thermas, Regi-nensis præcipue, & interdum Regis Balnei usu, tribus solum septimanis, omnino convaluit, & sanitati pristinæ restituta fuit 22. Maii, Anno Domini MDC LXX.

Dominæ Por-
ter in Hemi-
plegia dextra
Scorbutica,
usu Regi-nensis
Balnei & Re-
gil.

XII.

Joannes Harvey Civitatis hujus haud ita pridem Sculptor peritissimus, Sinistri lateris Hemiplegia, & Stuporibus in artubus ita afflictus, ut unius digiti manus lævæ summitate forte abscissa, dolorem non perceperit; Pede etiam aded sensu privato, ut nudo terram calcans, & cum baculo obrepens, crepidam se amisisse non cognoverat; usu Crucis Balnei, etiam hyeme, motum & sensum in omnibus membris recuperavit, 14. Novemb. MDC LXXI.

Jo. Harvey
Bathoniensis in
Hemiplegia
Sinistra, usu
Crucis Balnei
Hyeme.

XIII.

Honoratissimus dominus, Vice Comitum Primus, Dominus LEIC'STER D'EVEREUX, Vice-Comes Hereford, ab Equi inter venandum Vulpem lapsu, contusione læborans, quæ dextri Brachii motum elevationis abstulerat, Balneorum Regis, & Regi-nensis, Antliarum etiam, usu, in iisdem Balneis, motum pristinum recuperavit, Anno Dom. MDCLXXII. Peritus quidam operator Humeri Os luxatum, mora

Vice-Comitis
Hereford in
Contusione
Brachii, usu
Balneorum Re-
gis & Reginæ.

R r

sua

De Effectis
Thermarum
Balnei.

sua apud *Thermas*, restituit, quod *Thermarum* usus
postea confirmavit.

XIV.

Domina Har-
vey in Cachex-
ia, usu Balnei
Crucis.

Generosa domina, Domina Constantia Harvey, Ca-
chexia & Molo corporis habitu laborans diu, Crucis
Balnei usu præcipue, & Thermalium Aquarum eti-
am Potatione, feliciter convaleuit, 10. Aug. Anno
Dom. MDCLXXIII. Nuperrime autem hanc do-
minam Grenovici revisens gratias egit, & se valen-
tem optime, & a multis annis sanam, corona ami-
corum circumstante, exhibuit, 11. Junii, Anno Dom.
MDCLXXXVI.

XV.

Joannes Revet
Londinensis in
Hemiplegia,
usu Balnei Re-
galis.

Joannes Revet Londinensis Serenissimi & Clemen-
tissimi nuper Regis CAROLI Secundi ærarius,
Hemiplegiâ laborans, Regalis Balnei usu convaleuit.
Testatum fecit literis annulo æreo majori, in gratam
rei memoriam a se donato, & ad Regalis Balnei
in Reginensis introitum, appenso, inscriptis, hunc
in modum:

DEO GRATIAS.

Ego JOANNES REVET Ærarius Regius, annos
natus quinquaginta sex, mense Julio jam instante, Anno
1674, in hoc loco, vera Paralyfi, in uno latere, a
Capite ad Calcem, olim correptus, sanatus fui.

XVI.

Gulielmi Coo
Armin Paraly-
fi, usu Crucis
Balnei.

Gulielmus Coo de Grandford in agro Northampto-
nienfi Armiger, multum & longo tempore, Paralyti-
cus, usu Crucis Balnei convaleuit, ob quod plumbeæ
crepidini,

Anathematis more, circa ejusdem Balnei Crucem, sive Columnam mediam, literas has inscriptas curavit:

De Effectis
Thermarum
Bathon.

Vota mea Solvo Omnipotenti Thermarum D E O, Guilielmus Coo, de Grandford, in Comitatu Northamptonensi Armiger, Ætatis meæ LXIII. MDC LXXV.

XVII.

Mercator quidam Londinensis Anno Ætatis LXX, Podagra laborans & eadem ita afflictus ut per sex Septimanas a lecto surgere non poterat, nec sine aliorum ope, eundem intrare grallis etiam usus, mensibus Complusculis, Crucis Balneo, cum validis fricationibus, tribus Balneandi Tempestatibus fretus, in tantum convaluit, ut baculo solum, quo usus est communiter, innixus, ambulet fortiter, pedesq; ac manus flexiles & indolentes possideat. Chirographum manu propria senex optimus gratus signavit, 5 die Aug. MDC LXXVI.

Mercatoris
Londinensis in
Arthritide, usu
Balnei Crucis.

R. P.

XVIII.

Domina E. T. Londinensis, eruptionibus in Cute vexata, Crucis Balnei usu præcipue, interno, externoq; sanata Bathoniæ, 10 Julii MDCLXXVI. Sana mansit post decennium Londini Anno MDCLXXXVI.

E. T. In Cutis
morbo usu Bal-
nei Crucis.

XIX.

Benjaminus Adams, Servus Gulielmi Allen de Smithfield apud Londinenses, ischiadico dolore correptus, & Regalis Balnei duabus tempestatibus immediate succedentibus, usui assuetus, Sanitatem recuperavit, 7 die Augusti MDCLXXVI.

B. Adams in
dolore ischiadico
usu Balnei Re-
gis.

De Effectis
Thermarum
Barbon.

In Capitis
Achoribus, usu
Crucis Balnei
& Antlia sicca
Longi.

XX.

Nobilis domina, inter Trinobantes, Achoribus quibusdam in capite manantibus diu afflicta, una cum Salsa materia inter Suturam Lambdoideam, & Collum, in occipite erumpente, Balneo Crucis, & Antlia sicca Longi Balnei, vulgo Calidi, quinq; hebdomadarum spatio, usa, ab hac ægritudine Sana erat facta, 16 Aug. MDCLXXVI.

XXI.

D. Alexand.
Cunningham
Mil. & Bar.
in paralyfi, usu
Balnei Regalis.

Prænobilis dominus, Dominus Alexander Cuninghams, de Corsbell, in Divisione, dicta Shira, de Aire, in Regno Scotiae, Miles, & Baronettus, affectu Paralytico afflictus, in Artubus præcipue, quinq; Septimanarum spatio in Balneum Regium immersus, Sanitati restitutus est. Artus (brachia & Pedes) Stupefacti, & sensu fere privati, a periculosis symptomatis immunes existunt, 20 Aug. M DC LXXVI.

XXII.

Matt. Bennet
in Hemiplegia
dextra, &
Spasms
Symptomati-
cis, usu Balnei
alibi Calidi.

Matthias Bennet, de Clifton in agro Warwicensi, Calceator, dextri lateris Hemiplegia correptus, cum spasms magnis, & multis, muscutorum oris, Brachiorum, & partium aliorum, præsertim vero digitorum Sinistræ manus, post duodecim dierum Balneationem, una Tempestate, & trium Septimanarum, altera, Balnei dicti Calidi ope convaleuit, 23. Maii MDCLXXVII.

Notandum Spasmos hos ab inanitione, ob spirituum animalium, in paralyfi, imbecillitatem, & defectum, ortos, & Symptomaticos, sanata paralyfi, evanuisse; Spasmos autem & motus Convulsivos essentielles, Balnei hujus usu irritari, dictum est alibi.

XXIII.

XXIII.

Robertus Forder, de Easton prope Ventam Belgarum, in agro Patrio Hantonienſi, dolore Iſchiadico afflictuſ, uſu Balneorum Regiſ, & Reginaliſ, duabus Tempeſtati-
bus, convaluit, 8 Junii MDCLXXVII.

De Effectu
Thermarum
Bathon.

Rob. Forder,
Hantonienſis,
in dolore Iſ-
chiadico, uſu
Balneorum Re-
giſ & Regiæ.

XXIV.

Margareta Fiſher de Nehinſhea, in Comitatu de M. Fiſher Hi-
Cork in Regno Hiberniæ, annos nata duodecim, utriuſq; berna in Cruriſ
Cruriſ paralyſi laborans, & Siniftri pediſ contractio- lyſi, uſu Balnei
nibuſ, Cruriſ Balneo, octo Septimanis uſa, convaluit, Cruriſ.
15. Aug. MDC LXXVII.

XXV.

Joannes Robertſon de Nooke, in Paræcia de Cletar, J. Robertſon
in Comitatu Cumbrienſi, ſub forma Pauperiſ Bathoniæ Cumbrienſiſ
Commoratuſ, cum Paralyſi univerſali, uniuſ anni ſpatio Pauper, in
laboraverat, quæ manuum & pedum uſum omnem abſtu- paralyſi uni-
lerat, & ad iſtum infirmitatiſ gradum ſe reduxerat, ut verſali, uſu
quatuor menſium ſpatio, in lecto, ſine aliorum ope, Balnei Calidi
ſe movere non poterat; Balneo Calido tribuſ menſibuſ
uſuſ quotidie, & uno menſe Regali, optime convaluit,
11 Septemb. MDCLXXVII. Hic, breennio poſt,
Londini me invenit, gratiaſ egit, & in ædibuſ Huma-
niſſimi, & Doctiſſimi Amici, Nicolai Carter M. D.
& Coll. Lond. Medicorum Regaliſ nupèr Socii, Sa-
num ſe ſiſtebat. Coram.

Cumbrienſiſ
Pauper, in
paralyſi uni-
verſali, uſu
Balnei Calidi
& Regaliſ.

XXVI.

Magnæ ſpei Adoleſcens, Ricarduſ Sancto-Legeruſ, D. Ricardi
filiuſ Nobiliſ militum Tribuni de Howards-Hill, in Sancto-Legeri
Comitatu de Cork in Regno Hiberniæ, annos natuſ Hiberni, in
quatuordecim, paralyſi in utroq; Crure correptuſ præcipue, utriuſq; Cruriſ
quo paralyſi, uſu
Balnei Regiſ

Sancto-Legeri
Hiberni, in
utriuſq; Cruriſ
paralyſi, uſu
Balnei Regiſ

De Effectis
Thermarum
Bathon.

spatio unius anni laboraverat; tribus hebdomadis Regali Balneo, & interdum Reginensi utens, Convaluit. Primo ad Thermas adventu, motus in artubus inferioribus penitus defecit, & duo priores articuli omnium digitorum utriusq; manus sensu caruerunt. Usus autem Balnei post Convalescentiam Continavit, & decem hebdomadis hic transactis Strenue discessit, 18 Septemb. M DC LXXVII.

XXVII.

Thomas
Brookes in
Renum &
Vesicæ morbis,
& dorsi dolore
gravativo dici-
urno, Regalis
Balnei aqua
pota ex Ant-
lia sicca.

Thomas Brookes Londinensis, Sexagenarius, Capite & inde Nervorum origine male affecta, Membrorum imbecillitate, nec non Sedecim annos dolore renum & dorsi gravativo laborans, Anno MDCLXXIX. Bathoniæ inivit, ubi remediis quibusdam præparantibus præmissis, Thermalem aquam Balnei Regis ex Antlia sicca eructatam debita methodo, & ordine me suadente potans, Pollinis cujusdam quantitatem satis magnam excrevit, quod in fundo matulæ subsidens, urina ad Siccitatem evaporata, octo pilulas, ad instar globulorum Bombardæ minoris constituebat, Saxeæ duritiei, & coloris; domi autem redux, ejusdem Sabulosæ materiæ purissimam Similam Simulantis tantundem eminxit, quantum ad quinquaginta quatuor globulos, æqualis cum prioribus magnitudinis sine cujuscunq; alterius admistione conficiendum suffecit. Tota hæc materia Similaginea tractu temporis haud ita longo excreta, globulum lapideum Sex Unciarum pondo potuisset constituere, quâ evacuata, dolor gravativus postea cessavit, Patiens vero Dominus malorum Iliade affectus confectusq; Elapso tandem anni spatio, aut circiter, cum morte vitam commutavit. NOTANDUM lapillos duritiem plane marmoream æmulasse; Pavimento siquidem allisi in manus Solidi revertebantur, illorum

illorum ad morem quibus pueri in *lufibus* communiter utuntur & *Marmoreos* vocitare solent. Materiam hanc lapideam intra corporis meatus *internos* genitam hærentemq; *Thermalium* aquarum usu evacuatam fuisse, & non ab aqua ipsa Communicatam, inde patet, quod *Sabuloſæ* materię *pondere* remoto, *diuturnus* dolor *gravationis* ceſſaverit, neq; in ullo alio *Thermarum* potore tale quippiam antea observaveram. Sed hac de re in Capite XII. de *industria* diſſerui. Vide etiam infra N. LIV. ubi *Simile* poſtea observatum. Globulos hos lapideos *Decimo* die *Junii* MDC LXXXVII. deliqui nihil paſſos, in eodem duritiei ſtatu permanentes conſpexi, ac *Septem* annis retro lapſis poſt excretionem pollinis obſervaveram.

De Effectu
Thermarum
Bathon.



XXVIII.

Anno Domini MDCLXXXI. *Jacob. Hall* Miles *Jacob. Hall* Gregarius ex *Hibernia* proſectus, non ſine *horrendis* *Hibernus in* tremoribus movere vix poterat, adeo quidem *violentis*, *Horrendis.* ut *Civitatis* muro vicinus, cum vitæ periculo per *Tremoribus,* Crenam in muro, in præcipitium fere inciderat, *cutis deſec-* aſtantium quorundam ope a certa morte liberatus, ar- *dationibus,* *uſu Balnei* Longi. tus etiam crebris contractionibus involuntarie movebantur. Tremoribus his mirandis, octodecim menſium ſpatio in *Hibernia* afflictuſ, anno prædicto, ſpe remedii, *Bathoniam* ſe contulit, & *Longo* Balneo, vulgo dicto *calido*, ſex *Septimanas* ſe addixit; *primo* menſe ab Ingreſſu, *baculum* abjecit; anno vero *Succedente,* eruptionibus in Cute *ſædiſſimis* laborans, eodem Balneo iterum uſus, ab iſdem etiam, menſis unius ſpatio, *alterius* Tremulus, ſanus evaſit. Balnei autem uſu *diuturno*, roboratis Nervis, faceſſerunt poſtea Tremores,

De Effectis
Thermarum
Bathon.

res, & Anno MDCLXXXIII. Bathoniæ Tremulus
sanus intererat, & affectum prædictorum curam de-
prædicavit publice.

XXIX.

P. Bonamicus
Sarniensis Sub-
Decanus in
Paralyfi Scor-
butica, Ther-
marum omni-
um præter
Calidum, usu.

*Petrus Bonamicus Sarniensis ejusdem Insulæ Subde-
canus, tribus abhinc annis Colica laborans, materia
Postea in Nervos translata evasit Paralyticus, Ac-
cessit etiam $\mu\iota\alpha\sigma\mu\alpha$ Scorbaticum, quo massa Sanguinea
contaminatur, & Spiritus animales languidi fiunt, &
imbecilles; cutis etiam maculis, & Pustulosis erupti-
onibus sæpius sædabatur, digiti contracti, pedes vacil-
lantes, & * caro musculosa interna pollicis dextræ,
manus valde Subsidebat; Quinimò*

Pallor in ore sedet, macies in Corpore toto.

*Primus Temperatarum Thermarum usus moderatus,
mensis Circiter unius spatio, magnum Valetudinis
incrementum attulit, iisdem usus Secundò, alterâ putà
Balneandi Tempestate, majus adhuc beneficium sensit.
Post quatuor demùm annorum intervallum, valetudinis
confirmandæ gratiâ Bathoniam repetens Tertiò, rediit
habitu ferè athlelico, eusareo corpore, & membris
torosis, tantum artuum extremitates, & præsertim
pedum metatarsi imbecilles, cætera sanus. Viscera
etiam interna, quantum tactu, aut conjecturâ assequi
possum, labe nullâ contaminata, & partium prædicta-
rum imbecillitatem deme, omnia vegeta, & robusta
possidens. Balneis autem Reginensi & Regio usus est
præcipuè, Crucis vero interdum, & Aquam bibit Antliæ
Siccæ Balnei Regalis. In patriam reversus est mense
Julio, Anno M DC LXXXI.*

XXX.

Jacobus How Generosus *Londinensis* præter propter *Quadragenarius*, flatu *hypochondriaco*, & consequenter, mala *ventriculi* & *Intestinorum diathesi* laborans, quâ cibus intro-sumptus, ægrè retentus, & qui remansit in mali moris succum conversus, unde *Anorexia*, *Atrophia*, & habitus corporis emaciatus, Tabem minitans, cum magna Virium imbecillitate successit. Accessit etiam Succorum *Pancreatici* & *Bilarii* fermentatio indebita, & effervescentia interdum adeò effera, ut humores acres & flatulenti, sursum deorsum impetum facientes, in *Intestinis* Tormina, in *Ventriculo* *Nauseam*, *Vomitum*, & *Inflationem* creaverint.

Jacobus How
Londinensis in
flatu *Hypo-*
chondriaco, &
humorum
acrimonia,
& ferocia, usu
Balnei Crucis,
& *Thermis* *Re-*
gis *petis* *Crucis*,
& *Calidis*.

Post varia remedia diversorum Medicorum mense *Junio* Anni *MDCLXXXI*. *Bathoniam* se contulit, ubi usum *Balnei externum* ægre ferens, ad *internum*, meo consilio, se recepit, unde, *prima* vice, ob rebellem, & *pertinacem* humorum naturam, & *Pelidæ* *Stomachum*, multo peiorem se habuit, immo mortem cogitans, *funeris sui* curam mihi commendavit. Tractu autem *Temporis*, *minori* quantitate, *longioribus* intervallis, & *Jeiuniis*, *Thermali* *Aquâ* *Sumptâ*, facesserunt *Vomitum*, & *Vomendi Conatus*, *Intestina* corroborata, & habitus *Eusarcus* rediit, adeò ut nunc *Temporis* appetitu satis bono fruens, *bis* aut *ter* de die edit, benè digerit, *Chylum bonum* distribuit, *functiones omnes*, & vitæ munia obit feliciter. *Novembris* autem mense *eiusdem* Anni, comesto quodam *ventriculo* ingrato, *vomitum* redierè, adhibitis autem *Tempestivè* *Stomachicis*, *Georgii How* *M. D.* & *Coll. Med. Lond. Soc. Nepotis*, consilio, omninò cessabant, ità ut etiamnum *sanitate integra*, & *prospera* valetudine potitus sit 23 *Novemb.* 1681. Ad lavandum versus finem usus est *Balneo Crucis*, & ad

De Effectis
Thermarum
Bathon.

bibendum Thermis Regiis, Crucis, & Calidis assuevit ad menses fere tres, majusq; beneficium diebus postremis quàm primis, se accepisse retulit, ut Capite 12. dictum superius.

XXXI.

K. C. Londi-
nensis, in siti
ingenti aqua
Balnei Crucis
vota.

K. C. Londinensis Generosa, prodigiosa siti diutius vexata, adeo ut (ex ejusdem relatione) lingua ejus palato fere adhaerebat, Doctoris Fisher Londinensis, aliorumq; ibidem medicorum præscriptis frustra observatis, Crucis Balnei Aqua Thermalis, ex Antlia minori in Balneo petita, librarum solum quinque quantitate ad summum, Septimanarum totidem spatio, quotidie Epota, Anno Dom. 1681. Remedio isto se a Symptomate prædicto sanam Londini ultro, mihi aliter ignota retulit 20. Mar. MDCLXXXIV.

XXXII.

Alexander Co-
mes d' Eglin-
town Scotus,
in Contusione,
usu Balnei Cru-
cis, prima vi-
ce; altera vero,
Reginæ, &
Regis.

Nobilissimus Dominus, Dominus ALEXANDER, Comes D' EGLINTOWN, in Comitatu de Aire, in Balivo de Cuningham, &c. Dominus Montgomerie, in Regno Scotiae, ab equo, inter venandum Vulpem, in cuniculos improvissim delabente, lapsus, & utriusq; manus & Brachii præsertim dextri, musculos & tendines comprimens, ut Brachiorum motum valde immutatum lapsus induxerat, ictu insuper Bregmati impacto, humero dextro, & dextro cubitui, digitorum etiam Tendines adeo rigidi, ut nullo modo flecti potuissent, aut introrsum moveri, Stupefacti quoq; digiti, & ferè insensibiles; Trium Septimanarum spatio, in Thermas Crucis immersus, & Embrochationem ad ictus aquæ Antliatæ Septingentos supra digitos & Carpum, per dies aliquot continuos, Centenis etiam nonnullis Capiti inflictis, passus, in Balnei Longi Camera eidem usui

usui assignata, motum musculorum, & Spirituum animalium pristinum recuperavit, quarto die Aug. 1682. Circa finem mensis Augusti Anni MDC LXXXIV. rediens Nobilissimus Comes artuum Curationem confirmavit, & prædicavit publicè, Balneum repetens ob Capitis Medelam. Nuper autem Belgarum Ventæ, unâ cum Serenissima Majestate Regia CAROLI SECUNDI, accipio detentus, & accipitro intentus nimis, ex equo iterum lapsus, Thermis Reginensibus, & Regiis, Antliis etiam tam siccis quam humidis, per octiduum, non sive Convalescendi spe, usus, domum reversurus est, ultimo die Septemb. Anno Domini 1684.

De Effectis
Therमारु
Bathon.

XXXIII.

Honorabilis Dominus & Fortissimus ROBERTUS HOLMES Eques Auratus, & Vectensis Insulæ gubernator, in doloribus Veteribus, & Contusionibus, bellorum, præsertim Maritimorum, tempore Contractis, nihil, æquè ac Therमारु usum, proficuum invenit, unde iisdem, quotannis ferè, solet assuescere. Ob manum Dextram, Chiragra laborantem, Thermis interfuit, 20 Sept. MDC LXXXVIII.

D. Robertus
Holmes Eques
Auratus in
Contusionibus
usu omnium
Therमारु.

XXXIV.

Immanuel Weston de Elsemore in Comitatu Salopiensi, annos natus quindecim, Tinea & laminosis exuviis Capitis laborans, spatio quinque annorum, in Leprosorum Balneolum vigesies immersus, sine Medicamentis, Balneando solum, & lavando Caput, Caput Sanum exhibuit 14 Jan. MDCLXXXII. Duo alii quorum nomina sunt ignota Regalis Balnei usu & Limi ejusdem applicatione, in eodem Capitis morbo remedium habuere.

Emanuel
Weston Salopiensis in Tinea
Capitis usu
Balnei Leprosorum.

Duo alii ignoti
in eodem morbo
usu Therमारु
Regis, & Limi.

De Effectis
Thermarum
Bathon.

XXXV.

Marg. Garey
Scota in ulceri-
bus humidis in-
veteratis usu
Calidi & Le-
proforum Balnei.

Margareta Garey in Comitatu Aberdenensi, & paro-
chia de Aford, in Regno Scotiæ clauda, ulceribus humi-
dis in ambobus genubus, & humero etiam Sinistro scaten-
tibus, spatio trium annorum, usu Calidi & Leproso-
rum Balnei, Sanata erat. Abiectis grallis fortiter incedit,
& prædictas partes siccas, carne & cute naturaliter ob-
ductas exhibuit, 17 Aug. M DCLXXXII.

XXXVI.

Maria Eliot
Londinensis in
mitiori specie
Elephantiasis
a Nativitate;
usu Regis &
Reginæ Bal-
neorum.

Maria Eliot, duodecim annorum puella Joannis Eliot
Londinensis, Mercatorum scissorum unius, filia, erup-
tionibus in Cute densis & sædissimis laborans, cum ma-
culis roseis primo, mox laminosis & albidis, ad affectum
dictum Elephantiasin proxime accedentibus, a Navi-
tate afflicta, Balneis Regis & Reginæ, quatuordecim di-
erum spatio Anno MDC LXXXII. usa, Sana Domum,
rediit; Vere autem & Autumno succedentibus annis
recrudescente parum Malo, puella jam verno tempore,
albissimam cutem, sed omnino sanam in ædibus paternis
ostendit, 6 Maii MDC LXXXVI.

NOTA.

In hoc morbo Balneorum Sulphureorum usum damnat
Willisus Prax. Med. Sect. 3. c. 7. eo quod Sanguinem
Exagitando, & nimis calefaciendo ejus crasin dissolvant,
& humores vitiosos copiosius isthoc modo ad cutim aman-
dant. Et plurimos se novisse refert qui in impetigine a
Balneis Bathonensibus redierunt Leprosi; alios, & præ-
sertim Virginem prænobilem, qui se putarunt beneficium
accepisse primo, mox vero in Statum multo pejorem lapsi
in deterius vergebant.

Verum præterquam quod Græcorum Leporam haud
recte forsan de Impetigine intelligat, quum de Elephan-
tiasi,

tiasi, Alphi, aut Vatiligine alba, squammosa, & arida Sermo noster sit factus, affirmamus *Balnea Bathonensia* in hoc affectu fore *Valde* proficua, & Historiæ *hic & inde* memoratæ idem confirmant, præsertim si *internus* Thermalium aquarum usus *Externum* præcedat, quod in D. *Ricardo Vernon*, bonæ spei adolescente in *Centuria Secunda* luculenter apparet. In *Impetigine* autem *verâ*, quam *TETTER* vocamus, aut *RINGWORME*, Balnea hæc, ab *minorem* acidi permixtionem externe usurpata, *minus* valent. In *Lepræ* autem *utraq;* specie apud nos *Siccâ*, viz. Et *Humidâ*, sed in *Siccâ* magis, Balnea Nostra *Bathonica*, quicquid in contrarium dixerit *Vir Clarissimus*, convenire observantur. Notandum etiam morbum interdum *reverti* Solitum, certis præsertim anni Tempestatibus, ideoq; *una* Balneandi Tempesta, ad eradicandum morbum haud sufficere consuevit, sed *duæ, tres, aut plures*, prout altas, aut breviores radices morbus egerit, quemadmodum in *Historia* præsentis, II. *Centuriæ 2*, aliisq; manifestum fit. In *Pejus* itaq; ruere possunt post *primam* Tempestatem, quos *Secunda*, aut *Tertia*, Sanitati restituet.

De Effluvis
Thermarum
Bathon.

XXXVII.

Johannes Cofens Hantonienſis quinquagenarius, *Se-* reniſſimæ nuper Majestatis Regiæ *CAROLI II.* *Sclopetarum faber* peritissimus apud Londinenses, in Platea Celebris vulgo dicta *The Strand*, ex adverso Vici *Norſolcensis*, habitu *Athletico* præditus, & *Pléthora* laborans, *Stupore & motu* valde imminuto Artuum, Brachii præsertim *dextri*, Subitaneo correptus, *tribus* aut *quatuor* vicibus in *Reginense* Balneum & *Regium* immersus, medicamentis *nunquam* assuetus, & potionem purgantem *unicam* haurire desiderans, in

Jo. Cofens in
motu a Thermis
abolito, & ite-
rum restituto,
usu Balnearum
Regis, & Re-
ginæ.

motum

De Effectis
Thermarum
Bathon.

motum artuum omnium abolitum incidit, qui die uno, aut altero illum ita affligebat, ut nullo modo Seipsum movere poterat, *Sentiebat* tamen. Decem vero dierum usu Balneorum eorundem ulterius continuato, præsertim vero *Regis*, & *Lotionis* cujusdam extra Balneum corroborantis applicatione, motum pristinum recuperavit, & domum *Sanus* rediit 12 Septemb. MDCLXXXII.

XXXVIII.

Devoniensis
quidam Simile
passus, in eo-
dem Balneo.

Præcedenti *Historiæ*, licet extra annorum seriem, *simillimam* liceat annectere. *Devonienses* quidam; melioris notæ *Cives*, Circa annum MDCLXXVI. *Bathoniam* se contulerunt, partim *Thermarum* visendarum causâ, partim in unius è numero gratiam, qui *Claudus* evaserat. Post *hujus* aut *illius* *Septimanæ* in *Thermis* *Regiis* moram, *Claudus* motum, magnam partem, recuperavit, *Sanus* vero *Athleticus*, qui primis viis sæcibus non levatis, ut *Claudio* se præstaret *Comitem*, quotidie, & longiori quam par erat spatio, *Thermis* utebatur, *Claudicabat*. Noctæ *intempesta*, ad ex improviso *Claudum*, prius vero *Sanum* vocatus, morbi causam *Statim* explicui, & Medicamentis purgantibus & Corroborantibus in lecto adhibitis, ad gradum istum roboris infirmum tandem perduxi, ut *Thermis* illum iterum tuto Committi posse judicaverim. Iisdem autem *Thermis* decies immersus, motum pristinum omnino pro tempore abolitum, recuperavit. *Thermarum* itaq; usus (*hastæ* instar a *Poetis* decantatæ.)

— Quæ vulnera fecit,
Solut Achilleo tollere more potest.

XXXIX.

De Effectu
Thermarum
Bathon.

XXXIX.

Joannes Pyke Exoniensis, Calcaneorum dolore per Septennium laborans, ut sine magnis doloribus stare non poterat, Sedebat autem, & jacebat indolens, usu Balnei Calidi quarta vice, & Scatebris Calidis diutius insistens, ab omni dolore immunis evasit, 14 Octob. MDCLXXXII.

Jo. Pyke Exoniensis in dolore calcaneorum, usu Balnei Calidi.

XL.

Domina Anna Lane Banburiensis in Comitatu Oxoniensi Josiæ Lane M. D. ibidem praxin exercentis filia, clauda dextro latere, & duabus grallis usa, Bathoniam adiit. Primò anno Balneum Crucis tantum roboris incrementum attulit, ut grallam unam abjecerat. Anno proximo, & ita successive duobus annis Regio usa, grallam alteram dimisit, & sine grallis ambulat, ope Baculi, 14. Junii MDCLXXXIV. Eandem sine baculo ambulantem vidi Bathoniæ, 28 Junii MDCLXXXVI.

D. Anna Laud Banburiensis in dextri cruris imbecillitate; usu Balnearum Crucis, & Regii, quatuor Balneandi Tempestatibus.

XLI.

Ingenuus Juvenis, Franciscus Laughton Notinghamensis, è parochia Divi Marci, Bathoniam invisit 5 Maii Anno MDC LXXXIV. latere dextro Claudus, & duobus baculis usus, vice grallarum, Tumore laborans a summo pede ad inguen usq; anni unius, & dimidii spatio; duobus etiam ulceribus humidis afflictus, in Tibia uno, in fæmore altero, Leprosorum Balneo usus, duos menses, ulcera exiccata, Tumorem Subsidentem & omnia mala Sublata habuit, tantum curvitas quædam in claudi lateris tibia remanebat, 6 Junii 1684.

Fr. Laughton Notinghamensis, claudus, in tumore pedis, & Ulceribus veteribus; usu Balnei Leprosorum.

XLII.

Jure-Consultus quidam clarus, contra Medicorum quorundam

F. Consultus in Hydrope & Cachexia, usu Balnei Crucis.

De Effectis
Thermarum
Bathon.



quorundam Londinensium consilium, cum periculo vitæ in itinere subeundo, Bathoniam adiens, Tumoribus pedum, Hydroke, & cachexia, misere afflictus, Balnei Crucis usu trium aut quatuor hebdomadarum spatio, non sine propria, & Spectantium omnium admiratione, Sanitatem, magna ex parte, recuperavit. Ante abitum autem Testatus est, loco publico, mense Julio 1684. Sanum fuisse.

XLIII.

Car. Child
Pharmacopola
Bathon. in
Rheumatismi
Specie, usu Bal-
nei Regalis.

Carolus Child Pharmacopola Bathoniensis humoribus quibusdam Acido-Salfis, in Tibiæ musculos & tendines, circa metatarsum præcipue, Rheumatismi more defluentibus cum dolore, claudus; Regalis Balnei usu decies aut duodecies repetito, Sanus ambulat ultimo Septemb. Anno Domini MDC LXXXIV. dolores & imbecillitas solent recurrere, sed Regalis Balnei usu, toties quoties, tolluntur.

XLIV.

Edw. Shep-
heard Bathoni-
ensis in paralyfi
Linguae, usu
Epistomii Balnei
Regis.

Edvardus Shepheard Bathoniensis, Intestini operis faber, paralyfi linguae in pueritiâ laborans, adeò ut vel deglutire vel loqui vix potis erat, puerulorum more, ad expiscandos Teruncios in Balneum Regale se immergere solitus, ejusdem Thermalis Aquæ Epistomio, diu noctuq; sponte tunc temporis aquam reddenti os ultro applicando, & Thermalem aquam ad radicem linguae hoc modo diu excipiendo, tandem vocis & musculorum usum pristinum in solidum recuperavit, ex ejusdem relatione, voce Strenua & laudabili, 26 Septemb. MDC LXXXIV.

Gul. Perkins
Sen. Londinen-
sis in eodem
morbo, usu
Balnei, &
Aqua Regalis.

XLV.

Gulielmus Perkins Senior Londinensis, eodem morbo laborans

laborans in ætate *profecta*, *Thermarum Regiarum* usu, *De Effectis*
& *Thermali aqua Gargarismatis* more usurpata, *Thermarum* bene-
ficium sensit *Bathoniæ*, 20. Octob. MDC LXXXIV. *Bathon.*

Biennio autem a *Thermarum* usu jam elapso, verba *Ar-*
ticulatius multò profert, & *multum* Commodi se a
Thermis accepisse, planè testatus est 8 die Mart.
MDC LXXXVI.

XLVI.

Domina Elizabetha Jordan, Joannis Jordan de Stifford in Comitatu Effexiæ Armigeri, Uxor, Bathoniæ am se contulit Anno Domini MDC LXXXIV. & in Regiæ Balneum trium Septimanarum spatium immersa, dextrum brachium prius diu imbecillum, & naturali motu privatum, Sanum habuit. Retulit Maritus Londini 5 Maii MDC LXXXVI. Colicâ, & intestinorum torminibus postea vexata, obiit Stiffordiæ, 29 Julii A. D. MDC LXXXVI.

XLVII.

Illustris Domina, Domina S. Rheumatismo, & Arthriticis affectibus diutius afflicta, Thymarum Cruciatarum ope Levamen obtinuit, A. D. MDC LXXXV. Domina S. in Rheumatismo & Arthritide usu Balnei Crucis.

XLVIII.

Spectabilis, & Fortissimus Dominus, *Oliverus Ol. Nichlis*
Nichlis, *JACOBI* Secundi Militum Tribunus, quem *Militum Tribu-*
 alio nomine *Colonellum* vocamus, postquam annis qui- *nus, in Nervorum*
 busdam superioribus, ob *paralysm*, & Nervosarum *imbecillitate usu Balnei-*
 partium infirmitatem, *Balneo Regali* feliciter assueve- *Regalis, &*
 rat, ab *Aquæ Regiæ* Antliatæ ad dies 21. potatione *Thermalis*
Confirmationem magnam se accepisse retulit, mense *Aquæ Sæpius*
Octobri 1685. Aquam etiam *Regalis* Balnei ex *potæ feliciter.*
Antlia Sicca eructatam, potavit iterum Vir Strenuus,

It

menfe

De Effectis
Thermarum
Bathon.

menſe *Auguſto* 1686. Forti huic ac Generoſo Domino, ob Amorem, & Benevolentiam in *Thermas* laudes, & Gratia debentur plurimæ.

XLIX.

Joanna Lowther
Bristolienſis dextro
crure clauda
& puerperio, uſu
Balneorum Re-
gis & Regina.

Joanna Lowther Bristolienſis, annos nata 38, dextro latere poſt Puerperium *Clauda*, circa menſis *Maii* principium, Anno 1685, die 17 *Julii* proxime ſequenti, *Bathoniam* adiit, & Balneorum Regis & Reginaſis ope quotidianâ, ſpatio ſex Septimanarum, & ictus aquæ Antliatæ duodecies Centenos ſuper latus aſſectum paſſa, cum adventu ad *Thermas* ſe movere non poterat ſine ope, *Spretis*, & ſuſpenſis grallis, baculo, & dolore omni vacua, me præſente, Sana ambulavit, Domum læta reverſura, 28 *Aug.* 1685.

L.

Generoſa
Wellenſis in Pa-
ralyſi, & pro-
lis defectu uſu
Thermarum,
duabus Tem-
peſtatibus.

Generoſa quædam *Wellenſis*, duos ſupra Triginta annos nata, duodecim annos nupta, & nondum imprægnata, ſiniſtri lateris paralyſi, ex improviſo correpta, & poſt Decem menſium ſpatium, cujuſcunq; generis remediis fatigata, tandem ad *Bathoniam*, *Mil-liariorum* quindecim, iter inſtituit, Anno Domini 1664, ubi præparantibus ſolitis rite præmiſſis, & remediis internis debite uſurpatis, prima Balneandi Tempeſtate, ſex hebdomadas præter propter in *Thermarum* uſu conſumpſit; Hyeme vero appropinquante, Balneare deſtitit; beneficium autem anni Elapſi finientis, animum addidit, Vere inſequenti, adventus maturrimi; ubi verè, & æſtate etiam tota, *Bathonia* contritis, non ſolum brachii, manus, linguæ, & Cruris uſum magnam partem recuperavit; verum etiam Septimanis hæud ita pluribus elapſis, ad maritum reverſa, & conſortio ejus uſa, concepit, & octodecim menſium

menſium ſpatio interjecto, liberos *quinq;* peperit, & *De Effectu*
Thermarum
Bathon.
Ro. Peirce,
M. D.
Paralyſeos recidivam nunquam eſt paſſa, Teſtatus eſt
 * *Bathonienſis* quidam medicus, qui, olim ægram,
 anno uno ſupra vicesimum poſt diſceſſum à Thermis,
 à *Paralytico affectu ſanam*, & numerofa prole Stipatam
 vidit, Anno 1685. *Transact. Philoſoph. N. 169.*

LI.

E. G. filiola R. G. Bathoniensis Tinea & laminosis
Capitis exuviis, quales in *Squammosa* cute ab *Elephan-*
tiaſi provenire ſolent, à *Nativitate* laborans (quam
 recens natam, *febre*, & *intestinatorum doloribus* con-
 ſectam fere, *meis Conſiliis* ab inſtante morte libera-
 tam, Parentes grati jam agnoſcunt) *Regalis Balnei*
 uſu, & *Limi* ejusdem applicatione, abraſo prius capilli-
 tio raro, & *Medicamentorum* quorundam *Externo-*
 rum ope, *Sanum* Caput, & *Capillitium denſum*, Puel-
 larum cæterarum ab hoc morbo immunium inſtar,
 Exhibuit 5 Novemb. 1685.

LII.

Arthurus Sherstone quondam de *Bromham* in agro
Wiltonienſi, tunc vero *Bathonienſis*, Generoſus, fere
Quinquagenarius, conſecto quodam brevioris ſpatii
 itinere, in *Rheumatifmum* incidit, qui poſt dolores
 atroces univerſales, in cujuſcunq; generis affectiones
 articulares, *Chiragram*, *Gonogram*, *Podagram*, parti-
 culatim terminavit. Periiit etiam omnino *Artuum in-*
feriorum motus, adeò ut a lecto ad focum in *Sella*
 geſtaretur. *Detracto* vice una, aut altera, ad majo-
 rem Solito quantitatem *Sanguine*, *Medicamentis* eri-
 am internis, externiſq; *Studioſe* adhibitis, *inflamma-*
tiones, *Tumores*, qui in pedibus *ædematoſi* fuerunt, &
 quales *Hydropicorum* eſſe ſolent omnino; dolores
 T t 2 quoq;

De Effectis
Thermarum
Barbon.

quoque magnam partem evanuerunt, pedibus etiam & Tibiis motu pristino restituto. Quam autem dolores vagi resisterint, & humores relictī, in Brachii Dextri & Sinistri Nervos, Musculos, & Tendines ita vicissim confederant, ut eorundem etiam motum alternatim fere penitus abstulerant, Thermis Reginenſibus ægrotum in partibus inferioribus Satis validum, Brumali licet Tempestate Commisi, quarum usu moderato, Brachiorum usus rediit, & doloribus mitigatis primo, tandem fugatis, æger Convaleuit, quarto Decemb. 1685. A prædictis affectibus Sanus mansit Bathoniæ 7 Sept. 1688.

LIII.

Georgius
Kelly Londi-
nenſis, in ma-
lorum Iliade,
ope Thermalis
Aque Regalis
potæ, & Balnei
Longi.

Georgius Kelley Barbi-Tonsor Londinenſis, annos natus Triginta duos, ventriculo male affecto, flatibus, Intestinarum, & Ventriculi Torminibus ingentibus, valde excruciantibus, & maxime molestis, diu vexatus; laboravit etiam febre Hæctica, febre quotidiana Intermittente, habitu Corporis ad Tabem inclinante; Thermalem Aquam Regalem, ex Antlia Sicca ibidem eructatam, à libris tribus ad Octo bibit spatio dierum quatuordecim. Finitis autem duabus Septimanis, Commodum inde satis Evidens percepit; duabus autem hebdomadis in potanda Thermarum Aqua ulterius Contritis, beneficium sensit quotidie. Mensis itaq; unius tempore perfectum Sanitatis Statum obtinuit, quo jam fruitur. Balneavit tandem quater, in Longo Balneo versus finem mensis, vespere, quum die præcedenti Thermalis aqua per Alvum & Urinas, libere transiisset. Ore proprio testatus est, curæ meæ commissus, 24 Julii 1686. Subscripto nomine

Georgii Kelly.

LIV.

Henricus Owen Londinensis, ad Insigne Angeli & Coronæ, in platea dicta Thread-needle-street, Concoctione mala, statibus, Urinæ Obstructione, & Torminibus Intestinorum laborans, Bathoniam se contulit Secundo (vice prima in efficaci existente) Anno Domini 1686. ubi mansit spatio sex hebdomadarum. Bibit Regalis Balnei aquam Antliatam, per unam Septimanam, ad libras tres. Crucis Aquis immersus dies quindecim, Thermalem istius Balnei Aquam bibit ad libras tres quotidie, durante spatio dierum quindecim memoratorum. Apud locum ipsum sensim convaluit, & post discessum a Thermis, materiam multam Sabulosam & Turbidam, per tres menses, cum Urina eminxit. Jam verò è macilento habitu, Tabescenti, & deplorato fere prædito, Eufarcus; Florente vultu; Concoctione, & constitutione bona fruitur & laudabili; Cætera, excepto solum Ischiadico dolore, Sanus, in quo levamen etiam se accepisse fatetur. Ore proprio hæc dictavit; 8 die Februarii Anno Domini 1686. Vide N. 26. ubi Simile quiddam in D. Thomâ Brookes Notatum.

*De Effectis
Thermarum
Bathon.*

*Hæricus
Owen Londi-
nensis, Simili
fere modo af-
fectus Thermo-
rum Regis &
Crucis aqua
pota; usu Bal-
nei Crucis.*

LV.

Moses Levermore Chirurgus, Colicâ laborans, quæ postea se in Paralyfin mutavit, Regalis & Crucis Balneorum, præsertim vero Crucis, usu, motum pristinum recuperavit 3 Septemb. 1686. Eundem Sanum vidi Londini 20 Junii 1688.

*Moses Lever-
more Nevissen-
sis, in Colico-
Paralyfi; usu
Balneorum Re-
gis & Crucis.*

LVI.

Elias Pomeroy Devonienfis, Armiger, eodem morbo laborans, mensis unius, & Paulo amplius spatio in Thermas Regias immersus, haud leve beneficium inde acquisivit. Siccæ.

*Elias Pome-
roy Devonienfis
Ar. in Simili
affectu, usu Re-
giarum Thermo-
rum & Antliae*

De Effectis
Thermarum
Bathon.

acquisivit. *Antliam* etiam *Siccam*, in manus debiles decidente Aqua, ad ictus *Sexcentos* sæpius substituit, 4 *Septemb.* 1686. In utroq; ægro, Musculus ad radicem pollicis manus *dextræ* valde subsidebat, ut in *Petro Bonamico Sarniensi* observatum, N. 28.

LVII.

Jo. Trevor
Generosus in
Cerebro ictu
Concussio, usu
Balnei Crucis,
& Antliæ in
Balneo.

Joannes Trevor, Generosus, ictu quodam, *Bregmati*, petroso ossi, & *Temporalis* musculo inflicto, quo cerebrum valde affectum, & Concussum videbatur, non sine vitæ periculo antea acto, & præsentis etiam Salutis & memoriæ Noxa, & dispendio, *Bathoniam* adiit ineunte *Augusto*, Anno Domini 1686. Post mensis unius moram & *Crucis* Balnei, & ejusdem *Antliæ* in Balneo, super caput & nucham etiam usum, levamen magnum invenit, & se in Statu Convalescentiæ fuisse testatus est 3 *Septemb.* 1686. Hunc ad multò meliorem postea Sanitatis statum redactum vidi *Roffæ* 26. *Aprilis* 1688, quod *Thermis* tunc Temporis retulit acceptum.

LVIII.

Joannes Wor-
ley Londinensis
in affectione
Scorbutica;
Thermarum Re-
giarum aqua
pota, & usu
Balnei.

Joannes Worley Oenopola, ad *Taurini* Capitis Insigne in loco apud *Londinenses* Celebri, dicto *Elate-Market*, *Scorbuticâ* affectione, & malâ Sanguinis diathesi laborans, unde eruptiones in Cute moleculis ab *urticæ* stimulis provenientius Simillimæ effloruerunt, quæ molestiam non levem illi creabant; Aquam *Thermalem Regiam Antliatam trium* Septimanarum spatio potans, ad libras ut plurimum *Septem*, & ad summum *Novem*, postquam *Septies* in *Thermis Regalibus* Balncasset, a molestis Symptomatis prædictis liber evasit; Ipso Teste, 4 *Septemb.* 1686.

LIX.

De Effetis
Thermarum
Bathon.Nic. Treva-
nion Londinen-
sis in dolore
Ischiadico, usu
Balnei Regis.

Nicolaus Trevanion Mercator Londinensis, circa Merces Lusitanicas præcipue occupatus, priscorum morum & Antiquæ probitatis Vir, in Ætate provectiori dolore Ischiadico correptus, qui quatuor mensium spatium ipsum valde excruciaverat, 19 Augusti 1686. spe remedii, Bathoniam invisit, & tribus tantum septimanis Regali Balneo usus, & Antliæ in eodem Balneo intra temporis spatium prædictum, ictus ter millenos circiter, super Coxendicis Regionem sustinens, domi Sanus rediit. Ità mansit, sine dolore, aut motus aliquo impedimento, 17 die Januarii 1686, quo tempore, ex ore proprio, in propriis ædibus, hæc accepit. Idem postea sanus in Lusitaniam trajecit A. D. 1688.

LX.

J. P. Mercator Londinensis, iisdem mercibus præcipue intentus, doloribus veteribus in Tibia, Faciei rubedine, & pustulis vexatus, mensibus duobus Thermalem aquam bibendo, dein Balneando hilariter contritis, multum commodi inde percepit, 10 die Octob. 1686. In confirmationem Balneo usus est, & potavit Aquam A. D. MDCXC.

J. P. in faciei
rubedine, &
pustulis, aqua
Thermali Re-
gia Potat; &
usu Balnei Cru-
cis in dolori-
bus veteribus
Tibia.

LXI.

Gulielmus Day de * Vado profundo, in agro Cantiano * Naupagus, ob casum intra Navim, & duriorem ibidem decubitus, dolore Ischiadico graviter afflictus, qui illum unius Anni spatium, remediis omnibus non juvantibus, vexaverat, Bathoniam se contulit A. D. 1674, cum grallis, sine quibus diu se movere non poterat. Post duarum Septimanarum in Thermas Regias, & Reginenses immersionem & Embrostationem sub Antlia

Depford.
Gul. Day in
dolore Ischiadi-
co usu Balnei
Regis &
Reginæ.

De Effectis
Thermarum
Bathon.

Antlia ad ictus haud ultra quingentos una Vice, sine grallis Cœpit incedere; & septimanis quibusdam aliis elapsis, suspensis grallis, de morbo triumphavit. Audivi gratum hominem hodie eadem Londini prædicantem; robustum etiam, & strenue ambulantiem vidi post annos 12, a Sanatione Bathoniæ, 9 Maii 1687, præsentem Carolo Gery Pharmacopola Londinensi.

LXII.

Car. Willoughby M. D.
Podagricus usu
Balnei Reginæ.

Carolus Willoughby M. D. Oxoniensis, & Practicus Celeberrimus Dublinii Hibernorum Metropoli, Reginalis Balnei usu in Podagra, levamen accepit. Paroxysmum etiam stato Tempore recurrentem, Balnei usus, mensem unum ulterius protrusit, & perspirationem mire promovendo insultus mitiores postea, & Breviores promittit. Testatus est 7 Octob. 1687, apud Aquas Calidas.

LXIII.

Dominus W.
Londinensis in
Paralyfi uni-
versali Balneo-
rum Regis &
Reginæ usu.

Joannes W. Londinensis, universali Paralyfi post Rheumatismum, & missionem Sanguinis nimis largam adeo afflictus, ut per longum Temporis tractum absq; grallis incedere non poterat, Thermarum Bathoniensium Regiarum, & Reginalium usu Anno 1680, & succedentibus quibusdam ita convaleuit, ut a pluribus annis sanus, in gratam rei memoriam, robustus licet, Thermis assuescit. Hæc retulit Londini 2 Dec. 1687. Idem apud Aquas Calidas mecum Sanus adfuit 10 Aug. 1688.

LXIV.

Corn. Dyer in
Contracto
poplite, usu
Balneorum Re-
gine & Reginæ.

Cornelius Dyer de Headington in Comitatu Wiltonensi annos natus 17, Contracto poplite sinistro laborans spatium quinq; annorum, & diverforum remediorum tædio

tædio fatigatus, anno 1664, ad Bathoniam advenit, & Regali Balneo, & Reginæ usus sex tantum vicibus, relaxatum poplitem & Corroboratum habuit. Diebus autem 15 Elapsis, perfecte convaluit, & in Sano statu se ad hunc usq; diem mansisse Testatus est 25 Junii 1687. Londini, Ætatis anno 40.

De Effectis
Thermarum
Bathon.

LXV.

Generosa quædam Hæmoptoe graviter laborans, & post diversa remedia, cum periculo Vitæ Bathoni- am adveniens, Thermalium aquarum frigescentium & frigidarum potatione, sine usu Thermarum externo, ad sanitatem pristinam restituta est; Teste Ipsa apud Thermas mense Julio 1688.

Hæmoptoe
Thermalium
aquarum frigi-
darum potatione
Sanata.

LXVI.

Gulielmus Headach de Gillingham in Comitatu Dor- set Calcearius, 22 annos natus, artubus inferioribus Captus, 25 die Maii A.D. 1687. ad Bathoniam se Contulit; tam motu quam sensu caruerunt partes affectæ, poplites contracti, & Tibias motus Spasmodici ita vexarunt, ut ulterius Contractas tamdiu curvas tenuerunt, donec vi magnâ distentæ, prolongatæ fuerunt. Tribus Septimanis Thermarum ut plurimum Regiarum, unicâ autem vice Reginensium usu hic elapsis, sine adjumento aliquo manifesto discessit, & post octo Hebdomadarum spatium domi transactum, Robur artubus accedere sensim percepit. Circa Divi Michaelis Festum Calceatorio operi, pro Consuetudine, se accixit. Proximo verò anno (instante viz.) Viginti millium passuum iter pedibus suscepit, nullâ aliâ coactus necessitate, quam ut Thermas olim Beneficas iterum inviset, & jam perfecte Convaluit; quod ore proprio testatus est 23 die Junii 1688; quo Tempore Lau-

G. Headach
Calcearius in
Arcuum infe-
riorum Para-
lysi usu Balneo-
rum Regis &
Reginæ.

De Effectis
Thermarum
Bathon.

dem DE O concessit, & *Thermis* honorem, suspensis
grallis supra *Thronum Bladudi* in *Thermarum Regia-*
rum, & *Reginæ* interstitio.

LXVII.

H. Ivy A. M.
aqua pota in
mole nimia.

Hugo Ivy Rector de *Foscot* in Comitatu *Somerset*, in
Abdominis, & totius etiam corporis, mole nimis aucta,
Antliæ Siccæ aquam potavit, & beneficium agnovit
exeunte *Augusto*, 1688.

LXVIII.

J. Binmore
Exoniensis, in
Paralyfi &
Hydrope usu
Reg. Baln. &
Luti.

Joanna Binmore Exoniensis, ab Beneficium in *Rheu-*
matismo qui *Paralyfin* induxerat & *Hydropem*, ab aqua
pota, & Regalis Balnei Lutiq; usu acceptum, gratias
egit publice 20. Aug. 1688.

LXIX.

Paralytica usu
ejusdem Balnei.

Alia etiam *membris capta*, & in ædibus *Thomæ*
Parker Bathoniensis Sellarii, *Paralytica*, ab ejusdem
Balnei usu *Levamen*, eodem tempore grata agnovit.

LXX.

Generosa quæ-
dam in fluore
albo usu Cru-
cis Balnei, &
Thermarum
aqua pota in-
verdum.

Generosa quædam *Londinensis*, sub Medicorum Cla-
rissimorum *Londinensium* cura, fluore tamen alborum
interdiu noctuq; apud locum graviter vexata, *Crucis*
Balneum meo consilio, in remedium Petiit 27. Julii
1688, & intra mensis unius spatium, in *Thermas*
modo memoratas placide immerisa, sepositis Medica-
mentis quæ *Londino* secum apportaverat, post tres
Balneandi vices ab adventu usq; ad 24 *Augusti*, quo
hæc Scribo, de fluore isto se nihil inaudivisse, & illo
ipso tempore ab eodem immunem esse, retulit 23 Aug.
1688. In hac Nobili ægra, utrum & partes inservi-
entes, durioris partus laboribus imbecilles redditas
Thermæ,

Cap. 15. BRITANNICIS.

Thermæ Crucis Corroborarunt. Thermarum etiam istarum aquam potavit parcius.

331
De Effectis
Thermarum
Bathon.

LXXI.

Elizabetha Booth Generosa Claudia, in Beneficium à D. Eliz. Booth
Thermarum Crucis usu memoriam, ad Crucem Novam Claudia, usu B.
Marmoream Drummondianam ibidem baculum appen- Crucis.
dit, 3 Sept. 1688.

LXXII.

Domina Noble, Londinensis Claudia Balneo Regio Claudia post
ad plures dies usa mæsta discessit; brevi autem se discessum a
multum commodi percepisse ultro rescripsit mense Thermis juva-
Aug. 88. men percepit.

LXXIII.

Claudia altera Herefordiensis apud locum, earum Claudia apud
dem Thermarum usu, balneandi tempestate unicâ con- locum convalescit
valuit eodem anno, & mense usu B. Regis.

LXXIV.

Collins Wolrich Pharmacopola Salopiensis, crebris D. Wolrich in
Vomitibus, ventriculi imbecillitate, mala concoctione, Ventriculi &
inappetentia, & intestinorum lubricitate diu vexatus, Intestinorum
aqua ex Antlia Regalis Balnei pota convaleuit, & gratias affectibus aqua
egit publice in Ecclesia D. D. Petri & Pauli 7 Septem- pota B. Rega-
bri 1688. lis.

LXXV.

Robertus Harington Generosus, diu & valdè Hy- D. Rob. Har-
pochondriacus, in Ventriculi; & Intestinorum tono, rington Hypo-
flatibus & Hypercatharsi nimium laxato, ab usu Re- chondriacus usu
galis B. externo, se multum commodi accepisse retulit B. Regis.
7 Sept. 1688. Aquam potam dixit non competere:
Hæc inter Observationes anomalas. U u 2 LXXVI.

De Effectis
Thermarum
Barbon.

Fisher Little-
ton L. L. D. in
Colica, aqua po-
ta B. Regalis,
vere & au-
tumno per Bi-
ennium.

LXXVI.

Fisher Littleton L.L.D. apud Commune Doctorum
Hospitium Londini Commorans, & Exercens, Colica
plurimum vexatus, & Clarissimorum Medicorum con-
siliis fatigatus, in articulo mortis, spe remedii Batho-
niam adivit; potavit aquas Regias, aptis Tempesta-
bus, ad plures dies, Verè præsertim & Autumno, per
biennium. Primo anno Commodum percepit; Secundo
verò tantum non convaluit. Testimonium exhibuit
24 Sept. 1688. In Confirmationem potavit aquas
Thermales iterum A. D. 1690.

Henricus Hig-
don Londinen-
sis, in parte
Corporis inferi-
ore stupefacta
usu B. Regis
& Reginae,
motu restituito.
post discessum.

LXXVII.

Henricus Higdon Londinensis annos natus 16, im-
becillitate & Stupore a parte corporis media, ab umbilico
deorsum præcedenti mense Decembri laborans, con-
tractis etiam artubus inferioribus, motu omnino abo-
lito sed manente sensu, 6 Maii 1687, ad Bathoniam se
contulit, & Regis, Reginaeq; Balneis duos menses usus,
sine beneficio mæstus discessit; post unius autem Septi-
manæ domi spatium, in partibus pridem stupefactis,
coloris cujusdam facile ferendi sensum, ob spiritus ani-
males pedetentim repentes, & cursitantes animadver-
tit, ex quo Tempore motus indies succrevit, adeo ut
intra mensis spatium, adjumenti alicujus levis ope,
gradus duos aut tres promovere poterat; post alium
mensem plures alios, ita ut, D E O Benedicente,
circa Christi Natalitia domi, absq; baculo ambulare
poterat; & 21 Aprilis ambulavit foras, & jam baculo
pro more solum, non ex necessitate utitur. Hæc ex ip-
sius ore habui Bathoniæ 24 Sept. 1688, quando
Thermis Regiis in Confirmationem iterum usus,
gratias

Cap. 15. BRITANNICIS.

333

gratias egit DEO *Thermarum* Creatori, à quo De Effectis
Omne Bonum descendit, & subscripsit *Thermarum*
Bathon.

Henricus Higdon.

LXXVIII.

Ambrosius Gill de *Bradnitch* in Comitatu *Devon*, Amb. Gill
annos natus 42, *Membrorum omnium imbecillitate* 14, *Devonensis in*
annos laborans, 13 autem *Septimanas* ante adventum totius Corpo-
ad *Thermas* ita imbecillus ut incedere non poterat, ad ris imbecillita-
Bathoniam se contulit 10 Sept. 1688. *Thermis* te usu B. Regis
Regis & Reginensibus usus est dies 14; potavit aquas & Reginæ.
parce in Balneo, liberius in *Thermas* non immersus,
& 25 Sept. Sanus discessit. Hæc habui a *Radulpho*
Fowler Generoso, qui toto tempore *Bathonia* secum
interfuit, & recuperatum nuper ægrum discedentem
vidit.

LXXIX.

Thomas Bonny *Londinensis* 15 annos natus, *Fistula* Tho. Bonny
in *Cruris dextri* Tumefacti interna parte, ab inguine *Londinensis in*
ad genu diu vexatus, mense *Augusto* *Bathoniam* adivit; *Fistula usu*
in *Thermas Regis & Reginæ* immersus (potavit etiam *Balnearum præ-*
interdum aquas *Regias*) absterfo *Ulcere Sinuoso*, ejus- dictorum.
dem *Orificium* fere clausum obtinuit, & *Tumor* remisit.
Adjumentum fassus est primo *Octobris* 1688. Idem
etiam *officulum* a *Tibia ibidem* separatum, exclusum
habuit.

LXXX.

Novem annorem *Londinensis* Alter in externa *sinistri* *Londinensis al-*
Cruris parte *Fistula* laborans Solamen magnum inve- ter in *Fistula*
nit 2 *Octob.* 1688. usu eorundem
Balnearum.

LXXXI.

De Effectis
Thermarum
Bathon.

Pauper Clau-
dus post disces-
sum Convaluit
usu B. Regis,
Reginæ &
Leproforum.

LXXXI.

Pauper quidam pedibus captus anno 1684, ad Thermas quâ potuit, advenit; usus est Balneis Regis, Reginæ, & Leproforum, ad plures Septimanas; absq; beneficio discessit; vere insequente Sanus rediit; gratias egit; & perfecte Convaluit. Testis Thomas Parker Sellarius Bathoniensis 12 Octob. 1688.

LXXXII.

Edv. Wyke
Westmonasteri-
ensis, in flatu
hypochondriaco & Co-
lica; pota Aquæ
Balnei Regis.

Edvardus Wyke Generosus, è parochia D. Margareta Westmonasterii flatu hypochondriaco & Colica laborans 23 die Julii Salutis humanæ reparatæ anno 1688, ad Thermas advenit; doloribus & imbecillitate ita premebatur ut incurvato Corpore incedere cogeretur; febre etiam continua inflammatus, & ingente Site vexatus Thermarum Regiarum aquam per Antliam derivatione, pro Tolerantia, plures dies hausit, mense uno elapso ulterius processit, & diutina constantiq; Aquarum Thermalium potatione morborum & Symptomatum prædictorum, apud locum remedium invenit. Ob hoc beneficium gratias egit Vir pius, publice in Ecclesia D. D. Petri & Pauli, DE O Supremo Morborum Depulsori, ac Medicorum Archiatro, & memoriam rei gratus petiit 22 Sept. 1688.

In hoc Generoso Notabile Thermarum Aquam non Comuni Seceffus, Urinæve modo, sed per Sudores transisse; fuisseq; vice tantum unâ, aut alterâ, in Thermas immersum.

LXXXIII.

Tho. Boniface
Londinensis
Clausus; usu
Balneorum Re-
gis & Reginæ.

*Thomas Boniface Londinensis, annos natus Quinquaginta circiter, Paralyti, & artuum inferiorum imbecillitate laborans, mense Junio cum grallis Bathoniam ad-
vit;*

vit ; Regis & Reginae Balneis unius mensis spatio usus, *De Effectis*
 grallas dimisit, & sine grallis quas hic suspendit, *Thermarum*
 discessit, A. D. 1688. Brevi hic postquam Balneo uti *Barbon.*
 cepit, ad ipsum Balneum indeq; retro ad Hospitium,
 absq; ope, pedibus ambulavit.

LXXXIV.

Edvardus Huddle de Chesham in agro Buckingha- *Edv. Huddle*
 miensi exeunte mense Augusto ad Thermas accessit ; *Buckinghamien-*
 universum Corpus Ulceribus ichorosis scatebat, & post *sis in totius*
 impensa magna & ingentes sumptus in remedium, de- *corporis ulce-*
 sperans fere, tanquam ad sacram anchoram, ad Ther- *ribus usu Bal-*
 mas advenit, & sex septimanarum curriculo, Balneo *neorum Regis*
 Regio, & Reginae usus, potando etiam aquam in Bal- *& Reginae*
 neo parcius, ulcusculis sanatis, Sanus discessit, mense
 Septembri 1688.

LXXXV.

Anna Walker Herefordiensis anno 1682, ad Batho. *Anna Walker*
 niam iter plauastro suscepit, artuum omnium motu abolito, *Herefordiensis*
 adeo ut nec stare poterat, multo minus incedere, sed *in artuum om-*
 puerulae more, brachiis gestaretur : per totam ætatem *nium motu*
 Thermis Regiis incassum usa, vere succedente rediit, *abolito resti-*
 & Solamen invenit ; autumno autem insequente iisdem *tuto usu Balnei*
 Thermis iterum usa, Convaluit. *Regii tribus*
Tempestatibus.

LXXXVI.

Henricus Jones è Batavia sine brachii & manus dex- *Hen. Jones*
 træ usu ad Thermas adveniens, & Thermis Regiis & *in brachii &*
 Reginae fretus, ad dies 14, eodem anno Convaluit. *manus dextræ*
defectu ; usu
Regis & Re-
inae Balneorum.

LXXXVII.

Herefordiensis Quædam annos nata 40, & tres annos *Herefordiensis*
 Rheumatismo laborans, adeo ut toto tempore nec vestire *quædam, usu eo-*
 se *rundem Balne-*
orum, in rheu-
matismo.

De Effectis
Thermarum
Bathon.

se poterat, nec Sibi metipſi cibum ſubminiſtrare, manus etiam & pedes tumefactos habuit; anno 1683, ad Bathoniam ſe recepit, uſa eſt Regiſ & Reginæ Thermis ad tres Septimanas, & Convaluit. Finita unica ab adventu Septimana veſtiebat ſe, & ſibi cibum præbuit.

LXXXVIII.

Henricus Cutler in paralyſi univerſali, & Tremoribus involuntariis, uſu Balnearum eorundem.

Henricus Cutler de Lampert in Comitatu Somerſet faber ferrarius, paralyſi univerſali, & Tremoribus, Crurum præſertim, involuntariis diutius afflictuſ, iſdem Thermis uſus eſt eodem anno tres menſes; Sine beneficio aliquo inſigni diſceſſit; octo autem Septimanis poſt abitum elapſis, infirmis membris robur acceſſit, & circa Feſtum D. Michaelis anni inſequentis, iter ad Thermas pedibus inſtituit, & in gratam rei agnitionem Duſtoribus & Sellariis Omnibus forcipes in peto ſugendo utiles, ſui Operis, quos ſecum attulit, (& vidi) dono dedit.

LXXXIX.

Tabitha Tayler in popliti-
bus contractis, uſu
eorundem
Balnearum.

Tabitha Tayler, ex Hoſpitio D. Thomæ inſrâ Burgum dictum Southwark miſſa, anno 1684, ad Bathoniam acceſſit, poplitiſ ita contractis ut ſuper genua incedere cogeretur, imo manibus pedibusq; greſſum promoveret; in Regiſ & Reginæ Thermas tres menſes immerſa ſtabat erecta, & ſine gralla, aut etiam baculo, Sana diſceſſit.

XC.

Warwicensis
juvenis; in
rheumatismo
uſu Balnearum
prædictorum.

Warwicensis quidam Juvenis Univerſi corporis doloribus à Rheumatismo vexatus anno 1684, Thermis Regiſ & Reginæ uſus eſt ad quatuor menſes; Circa Omnium Divorum Feſtum doloribus gravioribus afflictuſ diſceſſit, diu noctuq; ita prementibus, ut Somnum & quietem fere Omnem abſtulerunt. Ad Thermas accedens

dens usus est grallis; discedens, propter dolores *Te-*
ner, illis uti non poterat. Idem vero circa Festum *De Effectis*
Annuntiationis insequentis anni, pedestri itinere Sams *Thermarum*
redii, & ita remansit. Hinc *Thermas* calidiores as- *Bathon.*
fectus pure Rheumaticos (Saltem pro tempore) exasperare
constat.

XCI.

Juvenula quædam *Dorothea Rossington* prope *Lond-*
num exuviis laminosis à toto corpore, mane pæsertim, *Dorothea*
in lecto decidentibus, quæ morbum dictum *Elephan-* *Rossington in*
tiasin comitantur laborans, mense *Julio* 1688. ad *Elephantia;*
Thermas accessit, & in *Thermas Regias & Reginenses* *usu Balneorum*
sex tantum Septimanas immerfus domum *Sana* rediit, *Regis & Re-*
relicta solum circa digitos *prurigine*, quæ ad morbum *ginæ.*
præcedentem nihil attinuit.

XCII.

Gulielmus King de *Bromham* in Comitatu *Wiltonensi*, *Gul. King in*
intemperie frigida, & *Tremoribus* continuis, istis *febris* *intemperie fri-*
intermittentis haud dissimilibus diu vexatus, & in *gida, & trema-*
tanto frigiditatis gradu positus, ut *Stragulis* pluribus *ribus; usu Bal-*
superimpositis calorem vix sentiret, imo inter duo *neorum præ-*
lecta interdum dormire consuevit, ultimo die *Augusti*
A. D. 1688, ad *Bathoniam* advenit, & *Regis &*
Reginæ Balneis ad dies 14 usus, ab *Intemperie & Tre-*
moribus prædictis *Liber* evasit. Abiit 13. *Sept.*
1688.

XCIII.

Thomas Smart de *Bromham* in Comitatu *Wiltes*, *In- Tho. Smart*
testinorum Torminibus ita graviter afflictus, ut *erecto* *in Torminibus*
corpore nec incedere poterat, nec *sedere* (quietem enim *Intestinorum;*
non nisi super *Intestini* operis *Sellam incurvato Corpore* *usu eorundem*
Balneorum.

De Effectis
Thermarum
Bathon.

pronus obtinuit) Septimanà unâ ante Diem Dominicam in Albis sive Festum Pentecostes 1688, ad Thermas se contulit, Aquas potavit, Regis & Reginae Balneis usus est, & Convaluit. De hoc, & Decem aliis præcedentibus Testatus fuit Thomas Parker, Sellarius Bathoniensis 13 die Octobris, A. D. 1688.

XCIV.

G. M. Arm.
in doloribus
veteribus; usu
Balnei Crucis.

G. M. Armiger in doloribus veteribus Balneum Longum proficuum invenit 20 Augusti 1688.

XCV.

Generosa Lon-
dinenfis in
affectione Rheu-
matica, &
Scorbuto; usu
Balnei Crucis.

Generosa quædam Londinensis affectione Rheumatica, & Scorbuto Laborans, mensis unius spatio Balneo Crucis est usa, & se adjutam dixit 22 Aug. 1688.

XCVI.

Matrona De-
voniensis in
Rheumatismo
usu ejusdem
Balnei.

Matrona Devonensis in Rheumatismo inveterato, usu Crucis Balnei beneficium obtinuit 30 Aug. 1688.

XCVII.

R. Young
Prebendarius de
Windfore in
imbecillitate
malleoli; usu
ejusdem Balnei.

Ricardus Young Prebendarius Windesoriensis Thermarum Crucis usu, & Antliæ ibidem ope, imbecillis malleoli confirmationem accepit mense Augusto 1688.

XCVIII.

Devoniensis
Miles in Hepa-
tis & vesicæ
felleis obstruc-
tionibus; usu
ejusdem Bal-
nei.

Militi Cuidam Devonensi in Hepatis, & Vesicæ felleæ obstructionibus, Aqua Regalis Balnei Antliata, ad dies 21 pota, profuit, 8 Octob. 1688.

XCIX.

Jos Pleydall
Archid. D. Ci-
cestrensis usu
ejusdem Balnei.

Josephus Pleydall Archidiaconus Cicestrensis, in affectibus Rheumaticis, & statu corporis habitiore, à Cruciatarum

Cruciatarum Thermarum usu Beneficium oblinuit, 4 Oct. De Effectis
 1688; Ignotus etiam ob Beneficium ad Urinæ ductus Thermarum
 spectans in potanda Thermarum aqua acceptum gratias Bathon.
 egit publice in Ecclesia D. D. Petri & Pauli, 14 Octob. Ignotus qui-
 1688. Archidiaconus potavit aquas mane, & vesperi dam pota
 intravit Balneum. Thermarum
 Aquâ in Uri-
 na faculenta.

C.

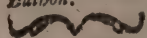
Ipse Ego à longo itinere Bathoniam reversus, & in Autoris Bene-
 Dolorem Ischiadicum excruciantem valde Statim lapsus, ficia a Ther-
 Regalis Balnei usu, tribus solum vicibus tentato, mis accepta in
 valui, 18 Septemb. 1675. Con-dolore Ischia-
 dico.

Quinetiam Dextræ manus carpus casu debilis Rega- In dextri
 lis & Regiæ Balnei usu, & Regalis Balnei Antliæ Carpi debili-
 iæ tubus Thermalis Aquæ decidentis quingentis percussus tate.
 14 die Octob. non sine DEI Benedictione, præsentaneam opem sensit, & robur pristinum recuperavit.

Addo, quod A. D. 1688, Calendis Maii apud In dextræ ma-
 Durobreven, alias Roffam, Cantii Civitatem, & Ca- nus & Brachii
 thedralem ædem ANGLIÆ vetustam, in manus dex- imbecillitate.
 træ, & dextri Brachii usum abolitum, dum rebus
 Navalibus in Classe Regia, Chatham interessem, à Rheumatismo incidens, Venæsectione & Topici præmissis, usum postea Londini recuperaverim; parti autem infirmæ Crucis, Regis, & Reginæ Balnea robur & vires Bathoniæ afflarunt; & Regalis Balnei Antliæ usus, manum quâ hæc scribo, ad sanitatem pristinam eodem anno restituit.

Ob quæ, aliæque Beneficia DEO Vero, Archiætrorum Gratiarum
 Archiatro, Ægrotorum, Infirmorum, Claudicantium, & actio pia Cen-
 quibusque morbis laborantium Supremo Medico, Omni- turiam Clau-
 umque; qui in ejus sinum Fidem, & Confidentiam suam Se- dens.
 curi reponunt, Conservatori, & Vindici, Laudes sint
 & Gratiæ in Sæculorum Sæcula.

De Effectis
Thermarum
Bathon.



Centuria Secunda.

I.

D Ric. Crumpe
Eq; Aur. in
Contusione
usu Balnei Regis
& Reginæ.

Dominus *Ricardus Crumpe* Eques Auratus & Aldermannus *Bristolienſis* doloribus ægerrime ferendis miſere afflictuſ, quos ex equo lapſus olim induxerat, quibus latus totum lævum, præſertim vero Caput, *Humerus*, & *Brachium*, valde contuſum; poſt multorum remedium uſum minus efficacem, tandem ad *Thermas Bathoniennes*, ſpe remedii, ſe contulit A. D. 1676; ubi poſt *Regis & Reginæ* Balneorum uſum ad tres *Septimanas*; & crebras Antliationes, parum juvenimis apud locum invenit, ſed biduo ſolum domi elapſo, doloris remiſſionem ſenſit; qui poſt tres hebdomadas omnino evanuit, nec rediit unquam. Teſtimonium hoc exhibuit 2 die *Septembris* Anno ætæ Chriſtianæ 1689. *Bathonie*. Ità Teſtor

Ric. Crumpe.

II.

D Ric. Vernon
in Elephantiaſi
uſu Balnei Regis
& Reginæ.

Ricardus Vernon Georgii Reſtoris de *Bourton* ſuper aquas in agro *Gloceſtrenſi* filius, annos natus 14, & decem annos mitiore *Elephantiaſis* ſpecie laborans, cum maculis fufcis, & ſquammiſ quibuſdam albiſ cutim infeſtantibuſ, potavit aquas *Thermales* ad dies *Septem*, dein *Reginenſi* Balneo & *Regio* uſus ad tres *Septimanas*, omnino Convaluit. Sumpſit etiam *Electuarii* ſanguinem depurantiſ *Mofchatae nucis* quantitatem mane & ſerò ſuperbibendo *Thermalis* aquæ hauſtum minorem tam in Balneo quam ſin lecto. Teſtimonium exhibuerunt Pater & Filius 6 die *Junii* A. D. 1689. Addidit Pater morbum circa hanc anni tempeſtatem quotanniſ recruduiſſe; & inſequenti hyeme, hiſ

non

non obstantibus *recruduisse* audivi, ideoq; ad sanationis perfectionem *longiorem* apud *Thermas* moram requirit. Post *Octo* Hebdomadarum spatium apud *Thermas*, sanus discessit 19 Junii 1690.

De Effectis
Thermarum.
Bathon.

III.

Henricus Clempson de *Eversholt* in Comitatu *Bedfordiæ* Calcearius ad *Bathoniam* advenit die *Lunæ* post dominicam in *Albis* A. D. 1687, usus est *tres* menses *Balneo Calido* dicto, & interdum *Leprosorum*; & anno proxime succedente tantum *Balneo Calido* ad duos menses; annoq; domini 1689, *Maii* die 29, gratias egit DEO *Thermarum* ope à *Lepra alba sicca* cum multis *Squammis*, quam *Elephantiasim* vocamus *Confirmatam*, Sanum facienti, quæ *Sex* annorum spatio illum misere affligerat. Hoc testatus est 8 Julii 1689. reversurus domum.

H. Clempson in
Elephantiasim
Confirmata usu
B. Calidi, &
Leprosorum; &
per aliquos tem-
poris spatium,
tribus annis
proxime se-
quentibus.

IV.

Franciscus Heckington de *North Allerton* in Comitatu *Eboracensi*, annos 31 natus, 10 Junii anno Domini 1689, *Bathoniam* invisit; laboravit ingenti Tumore *Albo* in genu sinistro à sex mensibus elapsis, usus est *Balneo Calido*, & *Antlia* ejusdem ad quinq; dies, & convaleuit Dimisso autem Tumore, sed manente imbecillitate à Balnei usu *Confirmationem* expectat. Testimonium exhibuit 20 die Junii, A. D. 1689. Notandum, Tumorem hunc flatulentum potius, quam pituitosum fuisse.

Fr. Heckington in Tumore
genu flatuoso,
usu B. Calidi.

V.

Jacobus Ellesby vir Doctus & Pius Vicarius de *Chiswick* super *Thamesin*, in laxo fibrarum tono, *Ventriculi*, & *Intestinorum* imbecillitate, *Macie corporis*, & mag-

Ja. Ellesby
A. M. in laxo
fibrarum tono
&c. Aquâ potatâ
Balnei Regano. lis.

De Effectis
Therma-
rum
Bathon.

no virium languore ex aquis potis Thermalibus Bathoniæ multum commodi percepit, & gratias egit publice in Ecclesia Apostolorum Petri & Pauli ibidem mense Maio A. D. 1690. Autumno ejusdem anni potavit aquas Secundò, & sanitatem partam Confirmavit. Sanum vidi Londini 12. Nov. 1690.

VI.

Jac. Hastings
Bathoniensis in
Paralyfi uni-
versali usu Bal-
neorum Regis
& Reginae ad
plures menses
& Brumali
etiam Tempore

Ego Jacobus Hastings ad Insigne Rotæ S. Cathari-
næ infra Civitatem Bathon in Comitatu Somersetensi
Testimonium exhibeo, quod Annis 1688, & 89,
Paralyfi universali, & summa imbecillitate laborans,
quæ 25 septimanarum spatio me Lecto affixerant,
usu Balneorum Regis & Reginae ad plures menses,
apud locum sanatus fueram. Thermis etiam usus fui
prout opportuna se dederunt tempora, haud sine
commodo, Brumali tempestate. Hæc manu meâ sub-
scriptâ confirmata dedi 9 die Julii A. D. 1690.

Jac. Hastings.

VII.

Fr. Molineux
Warvicensis in
manus & Bra-
chii motu abo-
lito eorundem
Balneorum usu.

Dominus Franciscus Molineux de Stratford super
Avon in agro Warvicensi annos natus 45. Feste D. Jo-
annis Baptistæ A. D. 1690, Bathoniam invisit, cum
sinistræ manus & Brachii motu abolito menses sex, usu
Balneorum Regis & Reginae spatio trium Septimana-
rum motum & sensum apud locum omnino recuperavit.
Lætè Subscripsit Senex lepidus 14 die Julii 1690.

F. M.

VIII.

VIII.

Ego *Robertus Sheyler* in *Coffee-Polio* sub Insigne
Capitis *Turcæ* infra *Civitatem Bathon* Testor me dolore
Ischiadico laborantem *Regalis Balnei* usu *tribus* solum
vicibus perfecte convaluisse. Nomen meum Subscripti
in *veritatis* Testimonium 6 Aug. 1690.

De Effectis
Thermarum
Bathon.

Rob. Sheyler
Bathoniensis in
Dolore Ischia-
dico, usu Balnei
Regis.

Robertus Sheyler.

IX.

Generosa quædam ob Beneficium *Thermarum* usu
præstitum DEO *Sanationum fonti*, gratias egit publice
in *Ecclesia Apostolorum Petri & Pauli Bathoniæ* 6 die
Augusti 1690.

*Generosa ob
beneficium a
Thermarum
usu.*

X.

Domina Wogan *Londinensis* *Clauda* artuum inferio-
rum usum recuperavit domi A. D. 1689, *Regis &*
Reginæ Balneis assuevit, & apud locum beneficium haud
percepit. Testata est *Londini* 4. Novemb. 1690.

*D. Wogan
Londinensis
Clauda; usu
Regis & Re-
ginæ Balnei.*

XI.

Gulielmus Dixie Generosus, Domini *Beaumont* *G. Dixie* *Ge-
Dixie de Market-Bosworth* in Comitatu *Leicestrensi*
Baronetti, filius, Rheumatismo quinq; mensium spatio
miserrime afflictus, & ad istum infirmitatis gradum
reductus ut anno ætatis suæ 22, sine grallis incedere
non poterat, post varia remedia à Medicis Celeberrimis
Londini incassum exhibita, ad *Bathoniam*, quasi
Deploratus, mæstus accessit 23 *Augusti* 1690; ubi
post *Crucis* Balnei usum ad menses duos, & sub *Antliæ*
embrocationem ad vices 24, apud locum sine ope
ambulavit, & perfecte Convaluit; Ob quod gratias
egit

*nerosi in Rheu-
matismo usu
Balnei Crucis.*

De Effectis
Thermarum
Bathon.

egit DEO in Ecclesia maxima apud Bathonienses 19
die Octob. 1690, qui gratiarum-actioni publicæ
destinatus erat per Totum ANGLIÆ Regnum.

Hæc ab *ipsius* ore habui 21 die Octobris, quando,
eàdem rheda vectus, ad Augustam ANGLORUM
Metropolim, hoc anno, Secum unà advenissem.

C A P.

CAP. XVI.

*De Nocumentis Thermarum ; sive, Noxis a
Temerario Thermarum usu provenientibus.*

Capitis Summarium.

Affectuum Natura in quibus Thermae non Conveniunt.

*Cl. Mapletii Observatio. Thermarum vires pecu-
liares, & Officium proprium. Morbi in quibus
Thermarum usus minus convenit. Singulorum Na-
tura, ætiologia, & ratio Noxæ, Usus in Paralyfi
Tremula. Autoris Epistolæ pars ad D. Joannem
Wedderbourne, Equitem Auratum, de Scoto-Britan-
no Nobili, in Convulsione. Sani à Thermarum
usu minus commode evaserunt Claudii. Rheumatismo
laborans, declinante morbo corroboratus hyeme. Passio
Hystericæ Simillima in Viris observata. Cl. Maple-
tii Virginis Nobilis passione Hystericæ laborantis
Histeria. Nobilissimæ Virginis eodem morbo Cor-
reptæ Historia Autoris. Cl. Willisii pars Epistolæ
ad Autorem, de eadem Virgine. Illustris
Matronæ Cambro-Britannæ lethalis Noxa Ba-
thoniæ, in Motibus Convulsivis & Hystericis. De
Tabæ Anglica, & Nephritide, quædam. Externor-
um morborum Thermarum ope ægrè Sanatorum In-
stantiæ. Quædam è Mapletio. Antliæ usus, & præ-
cipuè in Capitis Embrochationibus, caute adhibendus.
Ex Malâ ejusdem administratione, Noxæ. De
Thermarum usu in Lue Venereâ.*

HUC usq; de Beneficiis quæ à Thermarum usu Ex-
terno, internoq; expectari debent differuimus quum
vero de Thermis Bathonicis justum Tractatum scribere

Y y

decreveram,

De Nocumen-
tis Therma-
rum Bathon.

Affectum na-
tura in quibus
Therma non
conveniunt.

Resp. ad Epist.
D. Alexand.
Frazer, in gra-
tiam D. Fairfax.

Ibid.

Thermarum
Officium pro-
prium.

creveram, hic de Thermarum Nocumentis quædam sub-
nectam.

Et quidem affectus isti quorum Causa Morbifica, in
Humorum tenuitate, ferocia, aut motu inordinato con-
sistit, parum adjumenti à Thermarum usu recipiunt.
Quum enim Thermalis Calor humores Corporis fer-
mentationis ope, ignis instar culinaris, fusiles reddat, quod
Tenne est, serox, aut indebito quodam motu præditum,
Commotum, & in Turgescentiam actum, non prius
per cutis poros eliminatur, quam motu effero, & minus
ordinato præcipitatum, in Corporis partibus tam in-
ternis, quam externis, tragædias excitaverit. Simile
observavit pridem Clarissimus Mapletius: Agitati in-
quit, Thermarum Calore, acres, salisq; succi, nova fer-
mentatione bullient, novam rabiem induent, novamq;
Carnificinam (experientiâ quippe jam teste nitimur) in-
testinorum Tunicis affigent, &c. Eodem etiam referen-
dum videtur quod Therma catamenia ante præstitutum
tempus, non raro provocent. Fermento siquidem Ute-
rino, (de quo postea in passione hysterica plura) Therma-
rum fermento superinducto, fermentorum vis Unita
fortior evadit; Idem Autor, in Historia Patientis ejus-
dem Dominæ; Suppetias attulit, opinor, purgatio mu-
liebris, eaq; Satis ordinata, nisi quod usitata periodo
paulo Citius, ipsam accelerarat accommodatus istos ad
usus Thermarum Calor.

Officium autem Thermarum proprium est, Spiritus
languidos erigere, & fovere, pro laxato fibrarum tono,
firmitatem partibus restituere, & membris infirmis, ac
imbecilibus robur pristinum Conciliare. At vero as-
fectiones istæ, quæ fermentum quoddam in se com-
prehendunt, hoc fermento, ut dictum, addito exas-
peratæ, ferociore evadunt, adèò ut humores tur-
gidi, calore hoc naturali fusi, Cerebrum, nervosas par-
tes,

tes, & articulos, hoc modo vehementius invadunt, unde paroxysmus exoritur, ideoq; morbis istiusmodi, aut Symptomatibus afflicti, in Thermarum usu Cautiores esse debent. Hujus generis inter morbos internos, sunt præcipue Sex, Convulsio; Morbus Articularis (& qui eodem spectat Rheumatismus) Affectio Hypochondriaca; passio Hysterica; Tabes Anglica; & Nephritis; de quibus Omnibus pauca subjungam.

De Nocumēto
Thermarum
Bathon.

Morbi in qui-
bus Therma
minus conveni-
unt Sex.

Convulsio.

Jam vero, cum Convulsio acriori materiæ in Nervoso genere hospitanti originem suam immediate debeat, à Calore Thermarum majori minus tempestive, & inordinate usurpato, levamen expectandum non est. Eodem itaq; modo, ac major, & intemperantior Caloris gradus materiam acrem, ac Vellicantem provocat, & irritat, mitior gradus, & Tempestive usurpatus, dissipat, mitigatq; Quemadmodum in Domino Cockburno Barone Scoto-Britanno evenit, qui motibus Convulsivis diutius vexatus, & medicorum Celeberrimorum Scoto-Britannorum D. Joannis Wedderbourne, Equitis Aurati, D. Roberti Cuninghame Eq; Aur. & D. D. Young Consiliis, ad Thermas Anglicanas amandatus, immoderato, & intempestivo nimis Thermarum Regiarum usu, in pristini morbi paroxysmum incidit; moderato vero postea in eandem Thermas immersione à paroxysmis apud Bathoniam liber evasit. De hoc Illustri Adolescente, in Consilio Epistolico, ad Virum longe Clarissimum, D. Jo. Wedderbourne, Equitem Auratum, & M. D. Edinburgi scripsi Bathoniâ 13 die Julii Anno Domini 1668, in hæc verba: Morbi qui Adolescentem Egregium diu, & immaniter vexavit Historiam, accuratissime delineatam, vidi, Medicorum Clarissime! Eques Celeberrime, quumq; ad morbum decollandum multiplici remedium apparatu medici doctissimi D. D. D. D. Cuninghame, & Young, Tecum sociis operis usi fuissent, &c.

De Nocumētis
Thermarum
Bathon.

Vid. plura in
Epist. Me-
dicin.

Et Sane quum istius morbi causa continens, quæcunq; sit intra genus nervosum contineri, extra omnem controversiæ aleam poni videatur, quod Crebris, & haud ita facile æquiparandis contractionibus, non potuit non imbecillius reddi, unde Convulsio non raro in Paralyisin degenerat; ad Nervos corroborandos, & materiæ morbificæ reliquias discutiendas Thermarum Regiarum Temperatarum usum, sive Balnei Regis partis ab erumpentibus scatebris remotioris, moderatum consului, &c. His peractis quamdiu moratus est Bathoniæ, à paroxysmo convulsivo Baro noster mansit immunis, postquam ex intempestivo usu, & immoderato, etiam in ipso Balneo, tantum non Lethalem contraxerat; quod Literis ad Cl. Willisum testatum dedi, qui Adolescenti Prænobili in Mandatis dederat, ut à Thermis Calidissimas abstineret, priusquam Curæ Nostre Patiens Nobilis se Commisit, qui tempore haud ita longo post Convulsus obiit. Generosus etiam post Vinorum tenuiorum Serotinum potum Regalis Balnei scatebras Calidissimas mane inconsulto adiens, & in Balneo solito diutius manens, post egressum è Thermis, antequam lectum recuperavit, partibus omnibus contractus, & mire convulsus, opem Nostram imploravit 11 die Septembris 1690. & Sanus evasit.

His adjungenda foret Historia Virginis quondam Prænobilis, Honoratissimorum Parentum spei Unicæ, Illustrissimi Comitissæ Wiltoniensis postea Uxoris, quam motibus Convulsivis vexatam, quum Thermas, & Aquarum potationem cum periculo vitæ solum tentaverat, ab affectu Soporoso Caroticove, Lethargo sumillimo lethali ferme, consiliis meis secundante DEO, recuperaveram. Verum quum Symptomata, ad passionem dictam Hystericam proprie spectent, de eadem inferius suo loco differam.

Notandum

Notandum interim hoc in loco *Paralyfin* interdum *Convulsioni* adjunctam affectum istum Constituere, quem *Paralyfin Tremulam* vocitare solemus, in quo *Convulsivi* motus leves *perpetui* existunt. In hoc affectu *complicato* distinguendum quinam affectus alteri prævaleat. Si *Convulsio*, *Thermæ* minus conveniunt; si *Paralysis*, utiliores evadent. Expectandum etiam an *Convulsio* transire, aut mutari possit in *Veram Paralyfin*, quæ in *puerili* & *juvenili* etiam ætate *Sanationem* à *Thermarum* usu non raro admittit, ut & *Tremula Paralysis* interdum, quemadmodum *Capite 15. N. 26.* videre licet.

De Nocumētia
Thermarum
Bathon.

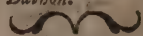
Uſus in Paralyſi
Tremula.

Morbus Arti-
cularis.

In *Podagrâ*, (& *Affectu Rheumatico*) ingruente *paroxyſmo*, à *Thermis* abstinendum *Communi omni-um* Incolarum ore sancitum est, *declinante* vero, aut *ſinito*, ad roborandos articulos *Thermæ* conducunt. Quum enim humores in *paroxyſmo* in *fluore* ſint, & *Thermarum* calor fluxum *promoveat*, inchoato jam, aut *appropinquante* *paroxyſmo*, à *Thermis* temperare prudentiſſimum est. Poſtea vero articulos *imbecilles* redditos, vi ſolita *fotoria*, *Thermæ* corroborant, & calore etiam *blando* *fomenti* more *majoris*, humorum reliquas *diſſipando* *diſcutiunt*. Vide quæ ex *Avicennâ* notavit *Bauhinus* in fine *Capitis de Lue Venerea*. Quam autem *periculoſæ* alex plena res ſit humoribus in corpore ſcatentibus, ſine debita humorum *evacuatione prævia*, in *Thermas* immergi, inde ſatis conſtat, quod plures noverim, qui *Thermas* *ingredientes*, Cæterâ ſani, in artuum omnium motum *abolitum* ex improviſo inciderunt, de quibus in *Hiſtoriis*, quæ ſuperius traduntur, plures occurrunt, & in *ſclopetarum* *Fabro Regio* & *Devoniensium* *eminenter* apparet. Novi autem *Podagricum Bathoniensium* qui *Tumore*, *Inflammatione*, & dolore *excruciante* admodum vexatus, *Reginenſis* Balnei

D. Ric.
Gibbes.

De Nocumentis
Thermarum
Bathon.



Balnei parti magis Temperatæ, vulgo *The Parlour* sævientibus Cruciatibus, & remediis aliis *incassum* tentatis, se *ultro* commisit, & à prædictis symptomatis excruciantibus *liber* evasit. Ex ipsius ore hæc habui 21. Aug. 1688. *Hæmorrhoidum* etiam intumescientium *dolorem*, simili modo ac *Thermæ* ipsæ in *Podagra* sedare Capite 10. retulimus.

Notandum quoq; Doctissimum Virum *Gulielmum Turnerum* M. D. scripsisse se *Thermarum* usum in *Articulari* morbo mirum *invenisse*; quod ut *aliorum*, ita *Milesii* cujusdam *Histrionis* exemplo confirmatum dedit, ut *supra*, cap. 10. versus finem dictum fuit. Inter *Historias* etiam memoratas *suprà*, *Ricardi Pepys* Mercatoris *Londinensis* *Experientia*, & *Testimonium*, quod manu *Senis* optimi Signatum habui, *idem* confirmat, & de articulo-
rum *corroboratione* extra paroxysmum, aut *finiente* illo *Thermarum Temperatarum* ope intelligendum est. Et quidem quum *finito*, aut *finiente* saltem paroxysmo *Mitiores* *Thermæ* in hoc morbo videantur magis proficua, *Podagricos* aut affectionibus *Rheumaticis* laborantes ante *Paroxysmi declinationem* *Thermis* committere, *Nobis quidem est Religio*, unde hodie, 30. viz. *Novembris* Anno Domini 1685. *D. Arthurus Sherston* Senior *Bathoniensis* Incola, *rheumatismo*, & *doloribus arthriticis* miserè afflicto, & consiliis meis, ab iisdem *magnam partem* liberatus, ad dolores *mitigandos*, & humorum *reliquias discutiendas* *Thermarum Reginensium* vires, *Brumali Tempestate*, me jubente, experturus est, quæ, post aptorum remedium *alterius generis* usum, lassatis *Membris indolentiam* magnam, & *robur* insigne, *afflatu* quodam, communicarunt. *Idem* anno 1688, quo hæc scribo ab illo tempore à prædicto affectu se *Sanum* agnoscit.

Vid. Cap. 15. N.
52.

De

De *Flatu* vero *Hypochondriaco* impræsentiarum nihil aliud dico, quam quum *fermenti in Ventriculo vitium*, inter morbi hujus causas *primarias*, Nobis saltem videatur *præcipua*, unde *Cruda nimis*, & *flatulenta materia Sanguini* communicatur, & *Lien* forsan humoribus *Tartareis primo* obstruentibus, tandem *schirrosis* postea abundet, corpore ipso *utri* liquore *nondum* debite fermentato pleno, reddito *simillimo*, abs aquarum *harum* Thermalium fermento, *externe* communicato, morbum hunc *seviorem* existere, mirum non est. Ita fermentum *pani*, & *Cerevisiæ*, eâ qua par est, *quantitate* additum, meliorem *utriq;* statum conciliat; mole vero *plus justâ* commistum, in morbum *utriusq;* & ægritudinem evadit. Novi autem *Hypochondriacum*, qui in *fibrarum Ventriculi & Intestinorum imbecillitate*, & *tono à flatuum distensione & hypercatharsi*, injuria affecto, ab *externo* Thermalium usu levamen magnum accepit. Vid. Cap. 15. N. 75. De usu interno suo loco dictum; jam vero, quum *eodem* spectant, ad *Germanum* fratrem *Affectionem Hystericam*, unde quid de *Flatu* etiam sentiri debeat, intelligendum sit, descendendo.

De Nocuentis
Thermalium
Barbon.

Flatus Hypo-
chondriacus.

Passio hæc *HystERICA* dicta, *Fermento* cuidam *Ute-HystERICA* rino vitiato, aut *abundanti* nimium, æque ac *altera passio*. in *Ventriculo* erranti *Stomachico*, *Flatus* dictus *Hypochondriacus* ortum suum, & originem debere videtur; unde *fæmineo* generi non solum tribuitur, sed molliori etiam *utriusq;* Sexus indoli communis esse solet. Quum enim *Fermentum Uterino* simile, aut in *Ventriculo*, aut in *aliis* quibuscunq; cavitatibus natum, in *Viris* etiam latens, sese exerit & è *potentia* sua in *actum* producitur, affectionem *Consimilem* creat, ut *Willisus* pridem observavit ab *hystERICA passione*, (in *viris* præsertim *delicatis fæmineo* temperamento, *rufisq;*

De Nocumennis
Thermarum
Baln.



Cl. Mapetii
scripta
videnda.

rufisq; capillis, præditis) haud multum diversam, ut in D. Christophoro Norton Eboracensi Armigero, olim me notasse meminerim, qui *Thermarum* vires sæpius expertus, parum Juvaminis inde recepit sed Paroxysmorum ab *Hystericis* nihil abludentium recurfu, & ferociâ, diutius affligebatur. Balnei siquidem, sive *Thermarum*, fermentum innatum, illud intra corpus ita exacerbavit, ut Leonem nictitantem prius expergefecerit, & malum unum alteri accumulatum dederit. Balnei etiam calor humores peccantes, & fermentum uterinum eodem fere modo, ac rheda, agitare solet, cujusmodi vectionis motum Symptomata *Hysterica*, tam inducere, quum intendere statim apparebit. Ita Cerevisia nondum fermentata lagenis inclusa, & cum fæcibus agitata, majorem flatum, & distentionem producit. Quid autem de hac re senserit Vir Doctissimus, Joannes Maplet, cujus Medici Clarissimi Epistolas *Medicinales* publici juris facio, cujusq; scripta plura Latina Prosaica & Metrica, Historica, Philologica, & Medica, Lucinam faventem expectantia, penes me sunt, ex hac ejusdem historia, suo more, id est, accuratissime delineata, quam è MSS. ejus videretur loco, huc transcripsi, videre licet. Historia autem manu sua nitidissima exarata sic se habet :

“Virgo Nobilis, Anna Lee, hystericè affecta,
“quum amicorum in gratiam, multorum dierum
“iter ad *Aguas Calidas* in eadem cum ipsis rheda sus-
“ciperet, longe gravius inter transeundum, quam
“pro consuetudine, ab utero laboravit; Istiusmodi
“vectionis motu, Symptomata omnia præter opinionem
“intendente Confecto itinere nihilo melius se ha-
“buit, adeo ut paroxysmos depellere, majorem in
“ferociam concitatos, & Crebrius recurrentes, imo
“&

" & diutius instantes, opus arduum invenirem, ex-
" ante mense *Augusto* 1665. accersitus. Neq;
" enim Communis cum *aliis* fuit horum Typus,
" quippe præter ventrem turgidum, suaq; auctum
" mole, subitanæ motiones solebant *lacertos* concu-
" tere, *manusq;* expansas uno quasi momento *con-*
" trahere & rursus *laxatas* oculi nictu comprime-
" re, ut jactatione *convulsiva*. partes istas fuisse
" *tortas* & *correptas* meritò fuerit censendum.

" Genus proinde *Nervosum*, cum *Utero*, quoties
" iste afficitur, in *consensum* trahi, ratum habui;
" quum præterea *oculorum* & *oris* Torturam in pa-
" roxysmis *hystericis* irritatam, non semel ante
" vidissem: qui sane paroxysmi, *an motus non sint*
" *verè convulsivi*, videtur disquisitione dignum.
" In hac autem ægra *libertas* anhelitus parum fuit
" restricta, ita ut *Tussiculam* æmularetur, sed *Caput*
" mali immune semper, & quoad officia sua sin-
" gula *integrum* permansit. In curatione *nihil* e-
" rat prætermisum, quod à *vulgari* suggeritur
" *praxi*; neq; *Catharsis*, neq; *Phebotomia*, nihil quod
" esset *admovendum*, nihil quod *sumendum*, speci-
" ficis quoq; ad opem conquisitis. At ita *parum*
" promovimus, verum hac præparatione quasi mu-
" nita aptior videbatur quæ *Thermis* insideret. Sed
" quid ni *Thermæ* conducerent? *Novi* equidem
" *Passionibus Hystericis* multo gravius hac *Virgine*
" *afflictas*, tametsi alia quædam forma *correptas*,
" quæ ex artis cautela, in *Thermas* immersæ, *asci-*
" *verunt* inde *Sibi* mirum levamen, & si minus
" primo anno, secundo tamen ad eas accessu, *libe-*
" *ratæ* abierint, & tales *perstiterint*. *Nostre* tan-
" dem huic ægræ ut *Thermas* experiretur *Autor*
" fui, ac de his quæ forte contingerent præmo-
" Z z
" qui

De Nocumētis
Thermarum
Babon.

nui, fore, scilicet, ut provocaretur paroxysmus, cum in *Aquis* incalesceret. Quod factum com-
perit, idq; etiam secunda vice, metu passionem
Hystericam æque ac ipsæ *Thermæ* accelerante.
Ideoq; perterrita, à *Balneatione* abstinuit neq;
Thermarum vires postea exploravit. Atqui ta-
men ad diligentem in eas ingressum ægram ipse
hortatus fuisset, nisi ita dispositam consuissem
quæ facile in *Hæcticam* delaberetur. Hinc Passio-
nem dictam *hystericam*, à *Thermis* provocari pla-
ne constat; ea autem fuit Doctissimi *Mapletii*
in *Thermas* benevolentia, ut illam judicii sui
acerrimi acutissimam aciem hebetare fere siverit.

Hoc autem de *Thermis Temperatis* Intelligen-
dum. Nam de *Thermis Calidioribus* in
Epistola alterâ ad Eruditissimum virum D.
Gualterum Needham scripta: In affectibus *Convulsoriis*
& *Hystericis* à *Balneis ferventioribus* semper timui
utpote quæ sive vaporibus, sive particulis spasmodicis,
irritamentum quoddam subministrasse semper obser-
vavi. Et de prænobili Domina *Noel* eodem modo
affecta, ibidem ita scribit: Placuit deniq; Nobi-
lissimæ Dominae *Thermas Crucis* cum Regiis permu-
tare, me quoad vicem unicam permittente, non autem
suadente, vel Consulente; sed multa ægritudine, &
pluribus paroxysmis illud Dominae Experimentum ste-
tit. Idem etiam alibi in Epistolis passim tradit,
& in Nobili Domina *Twisden* insigniter apparuit,
de qua vide *Observationes Mapletii*.

Clarissimi hujus Viri Historiæ alteram adjungo,
Virginis nimirum Nobilissimæ, in Convulsione supe-
rius memoratæ, quæ sic se habet. Domina *Marga-
reta Coventry*, Illustrissimi Herois, *Gulielmi* Baronis
proles unica, Convulsionibus *Hystericis*, Cerebri
etiam,

etiam, & Nervosi generis affectibus spasmodicis obnoxia, Cl. Willisi hortatu, anno 1674. ad Thermas accessit; pota autem Crucis Balnei aquæ tantum libra una semis, & easdem Thermas Temperatas vix ingressa, affectus Convulsivi pristini redeuntes, instarunt adeo, ut tandem in affectum Soporosum desinerent, Lethargo simillimum. Justu matris amantissimæ, sæminarum optimæ, ad Cl. Willisum scripsi, ut de ejusdem mente, mater mente pendula certior fiat, ad quam, ab Humanissimo illo Viro, mei amantissimo, ita fuit responsum:

“Doleo, Vir Clarissime, infelicem Successum quem
 “lectissima Domina M. C. nuper à Balneatione, &
 “potu aquarum Thermalium vix libatarum repe-
 “rit. Fuit illa jampridem Cerebri & Nervosi ge-
 “neris affectibus obnoxia. Nam solebat interdum
 “vertigine, & levi ^{avertenda} corripì, cui Stupores in
 “artubus, & spasmi leviores succedebant, &c.
 “verum infortunio accidit, dum morbos minores
 “subigere nitebamur, Leonem prius dormientem
 “expergesieri. Vix enim tentare Thermarum usum
 “cæperat, quin Sanguis & humores commoti, & in
 “turgescientiam acti, Cerebrum prius imbecillum
 “peterent, adeoque Tenellulæ isti noxam exitialem
 “minitarent. Sed Deo Optimo gratias, qui Vestram
 “in usu Remediorum operam ita Secundavit, ut No-
 “bilissima Patiens ab ipsis Orci faucibus recupera-
 “retur, &c. Valde metuo Balneationem denuo
 “repetendam, ne cum majori impetu, idem malum
 “redeat; nec minus Hydropotia, Probatum in Dia-
 “bete remedium, hic suspecta videtur; quippe ve-
 “rendum est, ne Lympha in Vasa traducta, cum
 “à Sanguine imbecilli Subigi nequeat, rursus Cere-
 “brum petat, & vitiosos humores secum trahens,
 “Z z 2 “prio-

De Nocumētis
Thermarum
Bathon.

"priorem crearet *Lethargi* tragædiam, &c. Vid. Epp. Medicinales. *A Balneatione*, & *Aquarum* etiam *Thermalium* potu ægrota *Præn-obilis* omnino abstinuit, & remediis intermis externisq; ex præscripto nostro debite paratis, salutem *pristinam* *Nobilissima* *Patiens*, benedicente Deo, felicissimè recuperavit. Demum vero *Illustrissimo* *Domino* *Wiltoniæ* *Comiti* feliciter nupta, nuperis annis, ut audio, magno amicorum luctu, vitam morte commutavit.

Thomæ Ma-
thew de
Castlemenisse.

Secus autem ac *Prænobili* huic ægræ accidit *Illustri* *sæminæ*, *Fortissimi* & *Ingeniosi* in *Glamorganensi* comitatu, apud *Cambro-Britanos* *Australiores* *Armigeri* *Uxori*, quæ motibus *Convulsivis*, & *Hystericis* tentata, & quoad *Balneationem*, & *Thermalium* etiam, *aliarumq;* *aquarum* *potationem*, à quibus non dico, *male* *Tractata*, apud locum ipsum Circa annum 1672. *intempestivè* nimis obiit, postquam *Clarissimi* *Viri* *Joannis* *Maplet*, & *meis* etiam *consiliis* olim *usa*, *sanitati* *pristinæ* *Thermis* non *Juvantibus* *restituta* fuisset.

Notandum vero, tametsi *Thermarum* *magis* *ferventium* calor *primo* *ingressu* *paroxysmos* *hystericos* *excitare* soleat, *diuturno* tamen *eorundem* *Thermarum* *usu* *paroxysmos* *istos* *interdum* *mitescere*, & tandem *desinere*. *Instantia* non *vulgaris* habetur in *Nobili* *Virgine* *Domina* *Wyld*, de quâ *Mapletius* in *Epistola* ad *D.D. Frazer*, de eadem. *Hinc* *igitur* *mutandi* *Thermas* & *pro* *Crucialis* *Reginales*, & *Regias*; *pro* *mitissimis* *calentiores* *substituendi* *Domine* *Autor* fui: *quanquam* *Calidissimas* *sibi* *infestas* *antea* *offenderat*, *cum* *de* *earum* *viribus* *bis* *terve*, *explendi* *animi* *causa*, *periculum* *fecisset*. *Ab* *isto* *enim* *in* *calore* *excessu*, *agitatus*, *commotusq;* *Ute-*
rus,

rus, *cujus elevati vapores suffocationem non semel peperere. Jam autem, per gradus potius, quam per saltum assurgens, Regineis, Regiisq; prout cæli aerisq; mutationes subinde suadeant, se totam dat; neq; hactenus strangulationem ullam, aut incommodi quicquam, istis ab Aquis percepit. Ita priores infessus Equi ullum insanum fere, frequens vero equitatio, insanum prius Mitem reddit. Hinc ratio apparet cur in Domina Lee prædicta primo in Thermas ingressu Histerice affecta repetitum Thermarum usum, nisi in Hecticam prona fuisset; suasisset Mapletius. Priores itaq; in Thermas ingressus paroxysmos Hystericos ex hac instantia excitare solent, Diuturnior autem earundem Thermarum usus domare consuevit.*

Tabes Anglica, à Pthisi Veterum distincta, eo quod nec pulmones Ulcere laborent, nec sputum Sanguinis, Ulceris non raro anteambulo, unquam observetur, (sed in penuria, languoreq; spirituum, totius corporis macie, rebeli Sanguinis dyscrasia, & Succi nutritii depravatione longa, qua ab Atrophia distinguitur, consistit) juvenienti parum à Thermarum usu recipit. Quum enim fortior Thermarum Calor externus, peccantes humores, & superfluos, discutiat, languescentes spiritus, & infirmos prius, magis prosternit, & Percussoris ejusdam apud Diogenem Laertium memorati, * Æsculapio à Cynico in anathema suspensi, more, in faciem procidentes, humi conterit, & allidit, quum spiritus è contra erigi debeant, & invigorari. Contrarium quidem fateor, evenit in Paralyti, verum quum sæpius in spirituum influentium meatuum obstructione, quam languore spirituum incolarum, ut in Tabes, causa sit, Thermæ obicem removendo, opem præstant. Infimum

Tabes Anglica.

* Cujus Historia e cujusq; generis scriptoribus, a me quondam concinnata, prælo paratur.

De Nocuentis
Thermarum
Barhon.

finum autem *Caloris* gradum & moram in Ther-
mis breviorē, Tabidis quibusdam robustioribus so-
leo concedere, quæ lactis instar, aut Aquæ Dulcis
Balnei, spiritus imbecilles fovendo, fermentum com-
municando, & humores intercutaneos blande discu-
tiendo, spiritibus languentibus vigorem conciliant.
Vide de hac Tabē egregie differentem Theophilum
de Garenciers, libello inscripto Angliæ Flagellum.
Idem etiam de Hædicis dicendum, quorum calorem
in habitu corporis hospitantem Thermarum calor,
major saltem, vehementius intendit.

Nephritis.

In Nephritide solenne semper fuit apud Batho-
nienses Medicos, ante ingressum in Thermas, un-
guentum, ut vocant, *Defensativum* Lumbis applicare,
qualia sunt Rosatum, Comitissæ, Infrigidans Galeni,
&c. ne Thermarum calor dolorem exacerbaret.
Quosdam etiam Novi, Balnei Crucis Calore leni,
& blando, qui in hoc affectu fomenti vicem ge-
rit, in doloribus levatos; & ita quidem, ut se in-
de adjutos dixerint. Potum autem aquarum Ther-
malium in hoc morbo prodesse; Lavationem vero
potius obesse, præsertim si in Thermas Calidiores
diutius immergantur, ut experientiæ consonum,
constans fama est. In prædictis quidem affectibus
Universis, & singulis Crucis Balnei usum præ cæte-
ris commendo. In Passione autem Hysterica, af-
fectione Hypochondriaca, & Convulsione, à primis
in Thermas calidiores ingressibus, paroxysmos oriri
certissimum est; utrum vero diuturnior earundem
Thermarum usus paroxysmos dictos minores, &
taudem nullos reddat, ut in Hystericis Mapletius
modo observavit, ipsi viderint quibus in morbis
nuper memoratis Thermæ sunt usui.

Hactenus

Haecenus de morbis internis. In Externorum genere unum adjungam, cui parum levaminis à *Thermi* accedit; is est genu *Tumor* quidam mollis & *Phlegmaticus*, quem ad Εμψυγματιαν classem *Samuel Bavius* M. D. & Medicus haud ita pridem *Bathoniensis* Celeberrimus, referre solebat. Rectius autem ad Οιδηματιαν tribum pertinet, & non à flatibus, quibus *Thermæ* sunt remedio, sed à pituita viscida membranarum, & Tendinibus tenaciter adhærente, quod Tumorem hunc a vera *Gonagra* disternit, ortus, ut in *Epistolis Medicinalibus*, in Medici cujusdam Fratris, ad Fratrem Medicum, probatum dedi. Pituita siquidem viscida à Calore *Thermarum* dissipante Tenacior reddita, & *Pelidæ* stomacho graviore prædita, *Thermis* haud cedit, sed ob calorem partes tenaciores dissipantem discutientemq; *Contumax* multo magis & *rebellis* observatur. Falli itaq; hinc patet *Joannem Bauhinum*, qui *Thermas Bathonienses* in hoc morbo commendat. *Oedema* quidem, inquit, quod ex frigido constat, & *contumaci adfluxu*, per exiccantia & *Calorifica* plerumq; discutitur, quorum multa, diximus, & *peculiariora*, *Aponum Borbonium*, *Badenias in Austria*, *Bathoniās in Anglia*. Idem *Tumor manum* etiam interdum occupat, adeo ut tam *Chiragra*, quam *Gonagra*, ab eadem plane radice progerminet. Huic etiam Tumori nec *Thermæ*, nec *Antliæ* opem aliquam insignem præstant, quarum adminiculo diu licet continuato, *Tumor* etiam *contumax*, ab *albedine*, & *intumescencia* sua *mollis* solet parum recedere, quemadmodum in *puella* hoc anno 1688. expertus sum, qui manu *sinistrâ* eodem laborans, post crebras *Balneationes*, & *Antliationes* plures, nihil aut parum levaminis inde accepit. Non nego tamen

De Nocummentis
Thermarum
Bathon.

Tumor genu-
um ædemato-
sus Thermis
ægre cedit.

Hist. Font.
Boll. 1.3. c. 63.

Gonagram

De Nocuentis
Thermarum
Barbon.

Quadam ex E-
pistolâ cl.
Mapletii.

Ep. ad D. D.
Bowles.

Domina F.

Gonagram flatu tensam magis & recentem remedium inde recipere posse, ut Annus 1689. in *Francisco Heckington* confirmatum dedit. Plura vellem, sed manum de Tabula. Tantum addo Tumores Calidos Balneorum Calidiorum usu multo magis Phlegmaticis augeri. Regalis & Longi siquidem Thermarum Calor magis intensus, istiusmodi tumores non tam dissipat, quam evocat, ut 10. Capite notatum Superius. Observavit idem Mapletius Epistolâ ad D. D. *Quatremain* pro Virgine Nobili Dominâ Dyke scripta Secundò A. D. 1668. Observandum, inquit, in *Thermas Calentes*, & sic vulgo appellatas, ingressæ Dominæ singularem Tumorem, quasi ferrore evocatum extractumq; intra tri-duum contigisse. Imo, à *Thermis* iisdem (quarum facultatem paucis duntaxat vicibus experiri libuit) & ab embrochis ex *Antlia Calentissima*, semper magis intumuisse cum dolore adaucto partes affectus, mecum ægotans ipsa animadvertit: è contrâ a Balneis Cruciatîs, quæ genii sunt Benignioris, Symptomata omnia ad mititiam devenisse. Idem etiam inter Incommoda, quæ quotidiana in *Thermas* immersio affert, alvum pigram, dejectam appetentiam, sitim ingentem, & Virium decrefcentiam, alibi enumerat, quibus omnibus Thermalis aqua intus sumpta remedio este solet. Notandum insuper, qui *Hydrargyresin* aliquando passi sunt, si *Mercurius* è corpore eliminatus non fuerit, magno sui incommodo, se *Thermis* commissuros; *Mercurii* siquidem vires diu latentes, profundiori tanquam è somno, *Thermarum* calor exuscitat, & per totum corpus diffundit, ac disseminat, ut in Illustrissima Domina eventus satis tragicus aliquando confirmavit, de qua consulendæ sunt Mapletii Epistolæ, è quibus etiam instantiam proponam,

De Nocumen-
tis Thermo-
rum Bathon.R. Peirce
M. D.

proponam, quâ ut cautè se in *Thermas* immergant noviter gravidæ monentur. In Epistolâ enim ad D. D. *Bate* pro Nobili Dominâ, Domini *Gulielmi Basset* de *Claverton* propè *Bathoniam* Equitis *Aurati* Conjuge, ita scribit: *Fuerunt etiam inter alia permulta, Thermæ quoq; nostræ Bathonienses in Subsidium vocatæ; semel sub * alterius Medici ductu, semel insuper sub meo. Prior autem Medicus, illustriori famæ suæ (illa namq; consuevit audacem instillare genium) Confusus, Dominam sætu quamvis intumescen- tem Balneo Crucis multos per dies Commisit, studi- oq; non intelligibili abortum ex professo sollicitavit: factus tandem voti tam incongrui Compos Dominam ab eo tempore nunquam ingravidatam alienæ temeritatis luentem pœnas reliquit. Plura vide in Episto- lis Medicinalibus.*

Error autem hujus Medici *Bathoniensis*, totius orbis Medicorum judicio, *Censurâ* dignus apparuit, quod prænobilem Dominam in primis ingravidati- onis mensibus, *Thermis*, quæ *Catamenia* provocare solent, diutius commiserit. *Thermæ* autem *Temperatæ* mensibus postremis & paulo ante partum, uti solent incolæ, moderatè usurpatæ idem non effici- unt, sed sanguinem circa uterum reddendo fluidi- orem, *Lochiorum* fluxum liberiores in *Puerperio* pro- curant. Eundem etiam ad vivum depinxit ejusdem Doctissimi & vere Medici perelegans calamus, Epistolâ ad Eruditissimum virum D. D. *Gualterum Needham* M. D. *Londinensem* jam in Vivis, in gratiam præ- nobilis Dominæ *Noel*, ejusq; filii. In filiolo ejus recidivæ signis haud *Elucescentibus*, alius quidam Medicus Nobilissimæ Dominæ alicubi occurrit, qui dictis & gestibus officiosis, benevolentiam ipsius aucu-
Aaa patus,

De Nocumentis
Thermarum
Bathon.

patus, in Consiliis pro redintegrando filio Mihi associatur. Auditæ autem præscriptorum seriei; ac methodo, cum superaddendum nihil haberet, sententiam suam Matri declaravit, verisimile esse ab usu tot insignium præsidiorum habituram ipsam aliquando sanum filium. Hactenus candide. Postea in Consultationem pro Matre ipsa adscitus, aliter se gessit, cujus Dolosi perfectam effigiem, mallem ego alloquiis potius depingere, quam calamo descriptam ad Te Transmittere. Eventus fuit, Thermis Crucis cum Regiis vice unica permutatis, Mater prius Convulsiva, paroxysmis pluribus affligebatur. Et cum Filium in Thermas Regias secum deferri (ex Medici nuper memorati consilio) mater voluerit, Is in febrem præcipitatus, atq; etiam in Catarrhum, ab ambientis frigore, post Embrochationem sub Antlia Regia & sudores immensos oriundum, dies aliquot male se habuit; quod quæ de usu Thermarum in Convulsivis motibus dicta sunt, ulterius confirmat, in quibus Thermæ Calidiores diutius, imo interdum una tantum vice usurpatæ, nunquam non incommodum attulere. Quæ vero de Gregario milite Hiberno in Capite de Effectis supra occurrunt, de Paralyfi Tremulâ, potius quam de Motibus Convulsivis intelligenda sunt. Quando enim motus Convulsivi minuuntur, aut penitus desistunt, Paralyseos Curatio Thermarum Calidarum usu feliciter succedit, ut superius in hoc Capite, ubi de Convulsione sermo factus est, luculentius apparet. Hæc de Thermarum Nocumentis, inter alia ejusdem indolis non pauca, aliter quam in Praxi Medica, nisi post fata, neutiquam revelanda, quæ in publicum Eruditorum Commodum, impræsentiarum nobis Communicare placuit. Quibus addo Capitis Embrochationem Caute & non sine

De Nocumennis
Thermarum
Bathon.Hist. Font. Boll.
l. 2. c. 15.Rob. Maconus
LL.D. moritur
apud Ther-
mas.

sine magno iudicio adhibendam esse, ne humores peccantes, *Antliæ* aquæ impetu & calore, ex hoc monticulo, in planitiem subjacentem *minis* commodè præcipitati, *Paralyfes*, motuum *imminutiones*, imo motum interdum omnino abolitum, in artubus, & partibus quibusdam aliis intermediis, producant. In Εὐβοικῶν *Corsenæ Balnei*, plurimi salutem quærent, inquit Bauhinus, capite calido *Siccoq;* & *destillationibus salsis calidisq;* affecti; quibus tantum abest ut prosint, ut mirum in modum obsint, & graviter noceant. Hujus rei instantia haud vulgaris est *Robertus Maconus LL.D.* qui ad præcavendam *Apoplexiam* *Antlia* in Balneo perusus, statim ab egressu vitam morte commutavit, unde *Mens*, ut in *Epitaphio* *Mapletius*, tandem corpore soluta, purior velut è Balneo ad *Cognatos spiritus* evolavit. *Epitaphium* vide in *Antiquitatibus* *Bathonicis* de *Ecclesiâ*, *Capite* *Tertio*. Noxam etiam in puerulo *Tineâ* *Capitis* laborante *Obi.* 24. memorat *Mapletius*, cui *Antliæ irrigationes* & *Calaplasmatum applicationes*, nimis frequenter, & sine intermissione puerili ætati debitâ, capiti applicatæ, humorem noxium resolvendo, deorsum pellendo, & quam par erat festinantius transferendo, & præcipitando, linguæ paralyfin, (a qua remediorum quorundam ope postea sanus evasit) brevi dederunt. Alios novi, qui ab *Antliæ* usu male administrato, & oppilantibus humoribus artubus præcipuè inferioribus tenaciter impactis, ad mortis usq; diem imbecilles, & remediis cujuscunq; generis incassum adhibitis, omni motu destituti manserunt, quemadmodum evenit in *Ægroto* *Capite* 15. N. 26. qui *Capite* laborans, & contra consilium meum *Antliarum embrochationibus immoderatis*, & minus tempestivis diutius assuetus, obiit *Paralyticus*, postquam

De Nocuentis
Thermarum
Bathon.

quam idem illi satum eventurum prædixeram. Generosa etiam fœmina in *linguæ paralyfi* à capitis embrochationibus loquelam *injuria majori* affici, & diminutam sensit. Idem incommodum ab Antlia in *Trunci* aut artuum doloribus & tumoribus, ac in *Capitis* affectibus verendum non est, eo quod Nervi originem à *Cerebro* fumentes, & venæ majores à *capite* descendentes humores utriusq; noxios & superfluos *inde* soleant facilius deducere. Et quidem quum *Antliatæ* aquæ Calor magis intensus immediate verberando, nervosas & membranas partes soleat *contrahere*, è re foret inter antliandum membrum affectum aliquantulum *subter aquas* tenere, ut decidentis aquæ Calor, mediantè aqua in superficie nonnihil *fractus*, dolenti membro optatum *commodum* absq; *incommodo* affigat. Verum quum Capitis Antliatio *momenti* multum aut *periculi* in se contineat; ad tutiorem hac in re processum Exercitati Medici judicium & verba hîc subjungam: Is est Joannes Baubinus, qui ut omnia perfecit egregie, ità de hac re *perspicue* è Baccio disseruit: 'Propria vero, inquit, innatæ ac infixæ capiti materiei discussio est ad *Ducciam*: hæc enim discutiendo ac exiccando statim hæret, continuam (ut dicunt) tollit causam simul, atq; affectæ particulæ *imbecillitatem* corroborat.

De Therm. Boll.
l. 3. c. 12.

Loci tres.

Bregma.

'Tribus autem locis in Capite suscipitur *Duccia* pro affectus ratione. Aut enim affectus est *toti Cerebro*, & *toti Capiti* communis, ut *Catarrhus*, *Cephalea*, *Lethargus*, *Stupor*, *Vertigo*, *Apoplexia*, *Epilepsia* *Memoria læsa*, *Mania*: tuncq; in *Bregmate* ubi *Suturæ* se incruciant, & cranium rarius est ac tenuius, *Duccia* suscipitur. Aut certam aliquam occupat partem, ut *Catarrhus* ad oculos.

'ad.

De Nocumēti-
Thermarum
Barbon.

Pars affecta.

Occiput.

A. Baccii Ex-
perientia.Noxarum genera
duo.De usu Therma-
rum in Luc
Venereâ.

'ad *Dentes*, ad *Aures*, *Surditas*, & *Hemicrania*; &
 'tunc *pars ipsa affecta*, ubi commodè sit, vel com-
 'muniter *bregma* ipsum, subjicitur. Aut *caput* quidem
 'ipsum origo est, cæterum affectus ad inferiores ex-
 'tenditur partes, quales sunt *affectuum nervorum* major
 'pars tuncq; circa *occiput*, ubi *Nervi* incipiunt ad sub-
 'jecta membra descendere, suscipienda est *Duccia*.
 'In universum autem ad *Ducciæ* usum habenda
 'ante oculos ea *Archigenis* præceptio est, Autho-
 're *Galeno*, 6. de Sa. Tu. *Quod Aquarum Calidarum*
 'sponte manantium usus noxius est *Capitibus natura*
 'Calidis; Quod nos declaramus experientia, visos
 'multos in *Balneis*, qui robusti quum fuerint, &
 'Capite natura Calido, aliquo tamen ex frigidita-
 'te affectu Capitis laborantes, putà vel *Hemicra-*
 'nia, vel *Surditate*, vel *debilitate viscerum*, vel
 'Vertigine, & similibus, hos ad usum *Ducciæ*
 'Calidarum aquarum, duo noxarum præcipue ge-
 'nera incurrisse. Aliis caput incaluisse, ac vel
 'inflammatione, vel febre fuisse correptum. Aliis
 '(quod pejus est, & frequentius) *vehemens* in capi-
 'te *defluxio* oborta est, sive in *Thoracem*, sive in
 'aliquam aliam *nobilem* partem, ac vel repente
 'suffocatio supervenit, maxime non bene prius
 'præparatis & purgatis corporibus, vel aliquis gra-
 'vior priore affectus incidit. Huc usq; de *Ther-*
 'marum Noxis tam in *Medicorum* *Thermis* faventiu-
 'um cautelam, quam ægrorum *Thermis* utentium
 'Commodum visum erat Nobis ad alia properanti-
 'bus *impræsentiarum* differere.

Coronidis autem loco, subnectendum restat, cum
 Thermarum usum externum in *Lue Indicâ* Jonesius
 probaverit, ut Capite 10. dictum est superius;
 morbum istum *Thermas* exacerbare potius, quam
 lenire.

De Noenmen-
tis Therma-
rum Bathon

lenire compertum. Quùm enim ex particulis *Venuatis*, *Pungentibus*, & *acribus*, quæ Nervosas partes, membranofas, & præcipue *periostium* infestare solent, constat, Thermæ præsertim *Calidiores* in hoc morbo haud secus ac fermentum *Stomachicum* & *Uterinum* in Passione *Hystericâ*, & affectione *Hypochondriacâ*, acriores particulas calore suo ita commovent, & in *choream* agunt, ut qui calore *lecti* exacerbari solent, intenso magis *Thermarum* calore magis moti, majorem multò creant molestiam, unde *Thermarum* usu *Cacodæmon* excitatur solum, non comprimitur; & an morbus adsit, dolores veteres renovati *luculenter* demonstrant. *Lue* itaq; *Venereâ* affectis, præsertim *inveteratâ* *Lue* laborantibus, *parum* levaminis inde expectandum, nisi forsân a *Caloris* gradu temperato, & sudoribus, cum dolore *magnis*, multoq; minus si *Hydrargyro* sin anteà passi fuissent, de quâ re vide *Nobilissimæ* *Dominæ* *Historiam*, inter *Epistolas* *Mapletii* 3. *Aug.* 1659. *Generosum* etiam quendam novi, qui, *Clarissimorum* medicorum consilio, in hoc morbo, ad *Thermas Londino* transmissus, & sub manibus in *pejus* ruens, a me brevi remandatus, diem suum *domi* obiit. Alios etiam *Thermarum* usu *vexatos*, neminem autem adhuc absq; medicamentis, *Sanatum* vidi. *Fallopious* etiam de *Thermis* cap. 11. ubi de *Lue Venereâ*: Non utatur qui eo morbo laborat his aquis medicatis per *Inseffionem*, sed in potu tantum. De qua re plura Cap. 13. *Quæst.* 11. verum hic imprimis audiendus *Cl. Bauhinus*, qui de hac re verba faciens ita ait: *Summa hæc est.*

I. Imprimis operæpræcium est, ut morbus ipse sit medico & intus & in cute notus, qualis & quantus, an ferus, an benignus, & alicujus spei in Balneis

Balweis ministrandis. Feroci nimirum, ac magno af- De Nocumēis
Thermarum
Bathon.
fectui omnino Balnea erunt incongrua.

II. Deinde, ut id remedium nontentetur per initia; cum non ita difficile sit in fine, purgato viz. exacte corpore, ac fervore contagii intus extincto, ipsas saltem exteriores reliquias per Balneum absumere.

III. Tertiò, ut sive ad aliud eligendum sit Balneum constet id experientia non esse Solitum nocere Lue Venereâ affectis.

Et Tandem, ut Balneum ipsum, seu jure potuum, seu Lavacri ineundum sit, usu constet esse Mite, & non adeo intemperatum. Tales videmus in Albulis prope Romam curari plurimos, vel eis aliqui uti innoxie, & tam potibus, quam lavacro; deniq; in aliis similibus aquis non adeo sulphuratis, nec Calidis. Contra, dum quidam ob aliam causam Stygianis uteretur Balneis, quæ sunt admodum calidæ, immemor jam præteriti contagii, vetustos sibi ex Balneo conscivit dolores.

Verum ut hæc res lucem majorem recipiat, inferenda hoc in loco quæ idem Autor in prædicti capitis principio annotavit, cujus verba propositi Scopum attingentia heic subjungo. "De Lue autem Venereâ ut privata est ratio in suis causis, & calidis & frigidis, & in tota curatione à cæteris morbis, ita privata quoq; ratio in Balneis esse debet. Hæc detestabilis & sacra lues, etsi varias in processu agat radices, duas tamen videtur habere primas differentias: Calidam scilicet intemperiem, totâ formâ naturæ operibus inimicam, & humorum crassitiem pro materia. Quapropter Hepar ut plurimum, veluti primariam quandam Naturæ arcem occupare solet. Et exinde tanquam Tyrannus cunctam sanguinis
"massam

De Nocuentis
Thermarum
Bathon.

“massam exagitans diversos, nec singulis eisdem
“tenore producit affectus: sed pro *sævitiâ* mor-
“bi, pro humorum, quas invenit, *qualitate*, &
“*quantitate*, pro *temperamento* patientis, & pro ra-
“*tione*, ac loco partium, varios. Ergo si is *calidus*
“affectus, & quædam *Hepatis* inflammatio est,
“haud potest juvari a *Calido*, & *sicco* naturaliter
“Balneo. Si materia ut plurimum *phlegma* est cras-
“sum, & contumax, *diffundere* balneum est peri-
“culum, non *digerere*; obdurare, non *exiccare*;
“noxios *Sudores* excitare. Quæ pericula varii suc-
“cessus ostenderunt ad balnea: quando nostrorum
“veterum tempestate vix dum comperta tantæ con-
“tagionis *sævitiâ*, qui se illis commiserunt, *rari*
“aliqui senserint utilitatem, pleriq; verò, aut in-
“*flammatione* alicujus particulæ, aut *doloribus junctu-*
“*rarum*, aut *febris* fuerint correpti; imo cum
“visi fuerint aliqui in *ipsis balneis miserè periisse* in
“eam *suspicionem* posuerunt balnea, in quoq; etiam
“*alio* morbo curando, ut ea *perinde* toto cælo
“contraria, ceperint detestari. Quamobrem &
“Nos quoq; *balnea naturalia* pro *curatione propria*
“*Luis Venereæ* detestamur.

Quæstio.

“Verum hic Nobis *ulterius* quærendum est: An
“qui *passi sunt Luem Veneream* prohibeantur ob jam
“dicta pericula, in quoq; etiam morbo curando à Balneis,
“quæ alioqui illi morbo potuissent esse proprium re-
“medium.

Solutio.

“Ad quam quidem *Quæstionem*, propter diversa ex-
“perimenta, quibus visum est balnea aliis ob hoc con-
“tagium nocuisse, aliis contrà, non tantum non nocu-
“isse, sed ad *primariam* fecisse intentionem, & simul
“præteritæ *Luis Venereæ* reliquias percurasse; Idcirco
“*duplici* utemur *distinctione*, & ex parte *Balnei*, & ex
“parte

" parte *Balnei*, & ex parte *Contagii*. Quod *Balnei* De Nocumēti
Thermarum
Baithon.
 " est, aut *Calidum* intelligas oportet balneum, aut
 " *temperatum*, si *Calidum* existat, omnia haud dubie
 " balnea calida possunt patientes, vel passos jam Lu-
 " em Veneream, ad id genus pericula reddere ob-
 " noxios. Idcirco *Avicenna* (quod tamen *Seniorum*
 " quoq; *Medicorum* fuit institutum) simplicem quoq;
 " calidæ aquæ qualitatem *Articulariis* noxiam tra-
 " didit; quod (inquit) is calor humores liquat, me-
 " atus aperit, juncturas humefaciendo laxat, ac ido-
 " neas eas efficit defluxionibus recipiendis. Idipsum
 " usu venit in Balneis, quæ naturali calefcunt
 " Sulphure, & verius quo magis calida, & pluri
 " Sulphure abundant, quod acrius & siccare, &
 " colliquare valent humores, iitq; exagitatis, vel
 " febres excitari periculum est, vel aliquas fieri,
 " defluxiones. Plerumq; tamen excitant defluxiones,
 " tum quia Balneorum id est vitium commune,
 " tum quia nullum est Symptoma magis peculiare
 " Lue Venereæ, quam defluxionibus conflictari, ac
 " doloribus juncturarum. Quodsi Balneum tempera-
 " tæ caliditatis intelligas, haud mirum, nec defluxi-
 " onem id excitare valebit, nec incendere, sed
 " usum fore impunem sperandum est, & forsan
 " utilem Lue Venereæ affectis: tum in potibus,
 " unde Hepatis adustio refrigeretur: tum in Bal-
 " neis, siccando ejus vitii, relictæ ulcera, atq; impe-
 " tiginēs: maxime vero si ex æquo cum Balneo
 " ejus quoq; contagionis ratio habeatur: num
 " calidæ admodum sit intemperiei ut in principio, & in
 " juvenibus plerunq; sit: tum enim Balnei omne
 " genus eis est incommodum: num potius sic mi-
 " nus calidæ intemperiei, vel quæ saltem vetustate
 " refrixerit: tum enim Balnei usum sperabis im-
 " punem,

De Nocuentis
Thermarum
Bathon.

“*punem, uti diximus; quin imo & calidius forsan*
“*Balneum inveterato affectu tolerari poterit. Ad*
“*usum ergo; siue Lues Venerea sit primariæ con-*
“*siderationis in Balneis, siue potius alterius morbi*
“*consequatur intentionem: Summa hæc est, &c. &*
“*quidem de Thermarum usu in Lue Venereâ hoc*
“*in loco, hæc dicta sunt.*”

C A P.

CAP. XVI.

De Thermis Bristolensibus.

Capitis Summarium.

Thermarum Tepidarum Bristolensium situs. Bristolium Emporium Anglorum Nobile. Nundinæ Bristolenses Celebres. Thermæ Calidæ ex se. Examen Thermalium Aquarum. Thermarum Contenta. Cententorum quantitas, & proportio. Partes Salinæ, & non Salinæ. Thermarum Principia. Usus. Virtutes ad mentem Authoris. Vires magnæ ad Flatum Hyppochondriacum, Diabetem, & Febres Hæcicas. Ferrum continent embrionatum. Natura Diabetis & signa diagnostica. Vinum Xerrinum Bristolense optimum. Non est causa Diabetis. Claromontius refutatus. Cautio pro Chirurgis Bristolensibus, & mulierculis Clinicis. Cl. Mapletii, Medici quondam Bristolensis, Epistola de Thermarum Effectis. Vires, & præcipuè ad Ulcera renum, & Vesicæ, Calculum, aliosq; morbos, ex ejusdem Medici Doctissimi Epistolis aliis. Tobix Venneri M. D. Bathoniensis opinio de Naturâ, & Viribus, Tepidarum Aquarum Bristolensium.

Quum Capite Nono Tractatus hujus Aquæ Ru-
pium D. Vincentii facta fuerat mentio, ut *Aqua Rupis*
Bathoniensibus Vicinæ, decem quippe solum millia
passuum distant, operæpretium duxi de illa, hoc
Bbb 2 in

De Thermis in loco, paulo *fusus* differere, quæ inter Thermas
Bristolienſibus. *Britannicas*, & *Medicatas* aquas *Angliæ* calentes
 celeberrimas locum habet haud immeritò.

Thermarum
Bristolienſium
ſus.

Sitæ sunt *Thermæ* juxta *Bristolium*, Urbem Ce-
 lebrem, & Emporium *Anglorum* Nobile, *Navibus*,
Mercibus, & *Mercatoribus* opulentiſ abundans, haud
 procul à Tractu Terræ *Cambro-Britannicæ Walliæ*
 vocato, inter *cujus* incolas, & totius etiam *Angliæ*
Bristolia Empo- negotiatores *Commercia* intercedunt cum *Bristolii-*
enſibus; *Nundinis* præcipuè *duabus* magnis, circa
Nobile; & *D. Pauli* conversionis diem, & *Jacobi* Apostoli
Nundina. Festum, *Septimanæ* unius ſpatio, *annuatim* celebra-
 tis; mille paſſus circiter extra Civitatem, ad *Glo-*
ceſtriensis agri confinia & *Amnis* marginem, in lo-
 co confragoſo, ad ingentium *Rupium* pedem, ubi,
 per Tubum *Metallinum* magnum, aqua medicata
Tepida è Petra profluit, quæ *lapidibus* inter gem-
 mas pretioſiſſimis *splendore* æmulis abundans, *Di-*
vi Vincentii nomine appellatur, quem ſingulis
 æſtibus, *quatuor* aut *quinq;* horas, marina *Salſe-*
dine tumens fluvius *Avon* inundat, adeò ut donec
refluxus maris fuerit, aditus ad locum nullus pa-
 teat. *Bristolienſis* Civitas opulenta & Magnifica,
Comitatum integrum in ſe comprehendens, ad bo-
 num *publicum* promovendum prompta, ad exclu-
 dendum, accessu maris, æſtuantem fluvium, navavit
 operam, & aliquando illud *Civitatis* ſumptibus
 effectum iri audio, quo ad *Balneantis*, aut *Bibentis*
 placitum, *Medicatæ* aquæ Beneficium quocunq;
 tempore aut *peti* poſſit, aut apparari. Jam vero
 aqua iſta in *refluxu* maris, *interno* uſui, & appli-
 cationibus quibuſdam *Externis* ſolummodo infer-
 vit. Aliter in *Balneum* Tepidum, aut Subtepidum,
 aqua *Salutiſera* evaderet, ſi *area* ad *Thermalen*
 aquam

Civitas *Bristol*
opulenta &
Magnifica.

aquam excipiendam accommoda comparari potuerat. *E gemmatâ* etiam Rupe profiliens Aqua, Gemmarum maxime pellucida, & pretiosa evadit. Sin autem in *Balneum Aquæ Dulcis* promoveri poterat (& *Cives* promotionem meditari subaudio) in morbis istis in quibus *infimus* caloris gradus magis requiritur *Thermas* has, præ cæteris, necessarias existimo; & in *Tabidis*, & *Hecticis* præcipue, quorum vires caloris gradus *Summus*, aut *Medius*, solet prosternere, laudes magnas, imo *primas*, mereri.

De Thermis
Bristolensibus.

Aqua medicata
Rupis gemmis
præferenda.

Aquam hanc Medicatam, calorem suum, qualem qualem *essentialiter* obtinuisse, & non à *Thermis Bathoniensibus*, per modum *derivationis*, accepisse communis, probabile videtur, quod *Fermentationis* gradus *minor*, qui ob majoris aciditatis defectum, ultra *Teporem* non assurgit, in eadem appareat. Contenta etiam nonnulla, quæ in *Thermis Bathoniensibus* non observantur *ἰδιονυχασίαν*, sive peculiare *Thermarum Temperamentum* arguunt. Aliter, longo isto *Milliariorum decem* itinere confecto, ex isto in *Balneis Bathonicis* exiguo Salis in aqua *Baistoliensi*, hoc supposito, remanentis quiddam, Sapore suo salso, & calore ab aquis Subterraneis, undiq; irrudentibus longius ante spoliatum fore credere absurdum non est.

Thermæ Calidæ ex se.

Vid. Cap. 9. in principio.

Ab Ingenioso quodam, fateor, relatum habui se observasse fumum in fossâ quadam juxta viam *Regiam* prope villam dictam *Dundry* in agro *Somersetensi* haud procul à *Bristoliâ* versus *Thermas Bathonienses*, qui *Thermarum Bathoniensium* Canaliculorum odorem naribus refreuit, *Balneumq;* Aquarum Thermalium ibidem institui posse suspicari. Verum donec ultra suspicionis ambitum opinionem suam promoverit amicus *Observator*, & *Balneum*, sive Aquæ actu & naturaliter

Joanne Aubrey
R. S. S.

De Thermis
Bristolienfibus.

raliter calidæ quantitatem, *istis*, aut *alibi* inter utramq; Civitatem *viderim*, aut inventam certo fando acceperim, *Bristolienfes* Thermas peculiarem *Teporis* sui causam *in se* continere non dubitabo.

Quoad principia *Tepentis* hujus *Putei*, ut vocatur vulgo, sine quibus *virtutes* ejus haud poterant intelligi, de illis varii *varia* tradiderunt. Quod *propria* experientia compertum habeo, sic se habet.

Contenta.

Postquam Congios Thermalis hujus aquæ *duos* evaporaveram *quinq;* Scupulos contentorum observavi. è quibus *quatuor* Terra erant rubicunda, *ferrum* referens calore, Substantia autem levis & friabilis, cum partibus quibusdam *lapidis Calcarii*. Scrupulus alter, vitreis organis evaporato lixivio, *Alumen* referebat. Cum autem lapis *Calcarius*, præsertim præcipitatus, *Alumen* simulet, *Aluminosum* esse certo concludere non poteram.

Ricardus
Millechamp
Pharmacopola
Bristolienfis.

Ad plenius inquirendum *Ricardum Millechamp*, Pharmacopolam *Bristoliensem* peritum & Sedulum, Cadum *unum* ejusdem Aquæ evaporare Curavi, quod factum *primò* in fornace, ad congios *tres*, aut *quatuor*; dein in Vitro Evaporatorio exiccavit, & contenta transmisit, quæ Uncias paulo minus *quinq;* pendebant cum *Semisse*. Unciæ vero *quatuor*, Rubea & Ferruginea illa Terra *supra* memorata, aliud etiam, *minori* tamen quantitate, *album*.

Pars non Salina
qualis.

Parte non Salina (ut à *Salina* distinguatur quæ Lixivium constituit) in Crucibulum injecta, & calcinata, Terram *nihilo-magis* duriores evadere, sed *magis* friabilem, & colorem ferrugineum amittere, & propius ad cæruleum accedere observavi; *album* vero aqua mixtum, prima injectione *Sibilum* edidit, *postea* in partes ivit, aquam reddens *albam*, residuum, *calcis* instar *Vivæ*, in vasis fundo, reliquit; utraq; etiam substantia

substantia alba & cœrulea, post infusionem exiccata, albidior evasit, & calci Simillima.

De Thermis
Bristolienſibus.

Ferri itaq; minera minor cum ipſo Calcario lapide quo Tractus Terræ Circumjacentis abundat, miſceri videtur; unde ferruginea materia Calcario lapidi infixâ, & ab eodem ſuperata, Calcis modo alba & friabilis evaſit. Addo me Iſlingtonenſis Aquæ Londinum prope meritò celeberrimæ Terram, manifeſto ferrugineam, inde mecum Bathoniam allatam, à Bristolienſi illa, quæ ferrum retulit, diverſam Parum, aut diſtinctam obſervaviſſe: Ferri vero mineram quam Iſlingtonenſis perfectam magis & Adultam dedit, Bristolienſis aqua Crudiorem, & quaſi in cunis exhibuit. In Rupe autem Terra, cui quaſi-Adamantes adhærent, Ferri Mineram ſpectantibus perfectius oſtendit.

Ferrum adest
cum lapide Cal-
cario.

Partem alteram Salinam, in Lixivium imbibitam ad Semi-libram evaporavi, & in loco frigido ſeponens noctu, ſtirias longas & Tenuas mane inveni, iſtis Crucis Balnei Bathoniienſis valde Similes, quantitate trium drachmarum. Liquoris reſiduum evaporavi ad Siccitatem, & Unciam unam Salis alterius generis, obſervavi. Partem Salinam non Salina Superat longe, ad quam quintam circiter numerat, & vix hac ratione, grana duodecim videntur in Congio contineri. Iſta autem Bathoniæ, quadraginta circiter continet impura.

Salinæ partis
ad non Salinam
proportio.

Ut de Thermalis hujus aquæ Principiis dicam breviter, Ferro illam conſtare puto; Sale etiam Nitro-Sulphureo, & lapide Calcario, proportionem ſuprà aſſignatam. Contenta etiam Salina, & non Salina, dimidiam prope quantitatem Bathoniienſis æquant, ubi Salina Tertiam numerant, hic quintam.

Quod parum acidi, nec multum ferri Thermis inſit, hinc appareat, quod nec aqua calore ſere infra Teporem Complectitur.

Parum acidior
ferri in ſe Aqua
rem Complectitur.

De Thermis
Bristolienſibus.

rem prædita, aut *lixivium* ſalibus apparatus, neq; cum gallis colorem *purpureum* dant, nec *Lac* coagulant. Fermentatio etiam ob *aciditatis* juſtæ defectum adeo *languida* exiſtit, ut caloris gradum *aliqualem* difficulter producit. Sal generis *alterius* eſt pure alcaliſatus, & *ejusdem* prorsus naturæ cum *Alcali* Bathonico. Ab hoc facultatem *mediocriter* purgantem, ut à *Nitro* virtutem *refrigerantem*, & penetrantem obtinuerunt; licet *Nitrum* etiam *impurum*, cum ſale *Alcali* miſtum, ventrem Commoveat.

Calcarium La-
pis probatur.

Porro lapidem hunc *Calcarium* fuiſſe ut Evidentius appareat, poſtquam partem non Salinam fortiffimo igne calcinaveram, in *ejusdem* Aqua *Sulphur* decoxi, quod in eadem plene Solutum, aceto diſtillato, *Spiritu Vitrioli*, & Oleo etiam *Tartari*, non ſine odore fætido, præcipitatum erat, quantitate haud exigua.

Thermarum vi-
res ad mentem
Autoris.

Thermæ igitur *Bristolienſes* iſdem cum *Bathonienſibus* Salibus, minore tamen proportione, imbutæ, omnino eadem cum *Bathonienſibus* Thermis perficere non poſſunt, majore tamen quantitate, & *Temporis* ſpatio potæ, effectus edunt à *Bathonienſibus* haud diſſimiles. Cum vero *Ferrum* etiam ſuo modulo participant, in morbis ad quos *Tunbrigienſes* Acidulæ adhiberi ſolent, magno cum emolumento uſurpari poſſint. Quibus addo Cl. Virum *Edvardum Jordenum* Doctiſſimo libro de *Balneis naturalibus*, & *Aquis Mineralibus* à me jam pridem edito cum *Appendice A. D. 1678*. Medicatam aquam *Bristolienſem* Ferratis accenſuiſſe, & in eandem claſſem cum *Tunbrigienſibus* retuliſſe; quod Medicis quibuſdam *Noſtratibus* documento eſſe poſſit, qui *ferri* participationem ab aquis Medicatis *Bristolienſibus* excludere Satagunt. Aquis Medicatis *chalybeat*is, aut *Ferratis* *Tunbrigienſibus* plurimum attribuo, Solentq; apud me poſt *Salarum* aquarum uſum imperari; nullus

Monitio ad Me-
dicos.

Aque Iſling-
tonenſis &
Senenſis Fer-
rata.

nullus tamen dubito, quin *Islingtonensis* prope *Londinum*, *Senensis* in agro *Wiltonensi* (de quo postea) *Astropensis* intra Comitatum *Oxonensem*, aut *Bristolensis* aqua, ritè usurpata, effectus non dissimiles, & forsàn istis *pares*, exhibebunt. Nam ut *Islingtonenses* aquas, & *Senenses* quæ majore proportionè de *Ferro* participant, de quibus *alias*, jam mittamus, aciditas in aquis *Bristolensibus* qualis qualis, ad *ferrum*, aut more *chymico* loquentes, *Martis* vitriolum, pertinere videtur; quemadmodum in *Thermis Buxtonensibus* observavit *Listerus*. Hi autem fontes, inquit, *limpidissimi* sunt, vixq; ullum lutum demittunt, & *atramentosi*, certe *æstate*, non sunt, & tamen *Metallum* ali-
quod, *Ferrum* puta, plane sapiunt. Quod vero *hyeme*, & *Tempestate* frigida, *atramentosi* sunt, id *ferrum*, aut *vitriolo Martis* adscribendum putò, quod *Solis* calor in *æstate* dissipat, & *vaporando* consumit. Cum autem *ferrum crudius*, & minori etiam quantitate in *Thermis Bristolensibus* contineatur, inde procedit, quod *Bristolenses* *Thermæ* nullo tempore cum *gallis atramentosæ* evadunt. Et licet *minima Salis Chalybis* pars, aut particula parabilis, *ingentem* communis aquæ quantitatem valeat inficere, ut præcedentes *Observationes* capite IX. memoratæ luce clarius evincunt; *Terræ* tamen *Ferrugineæ*, aut *Embryonati ferri* materia *cruda*, quæ, non à *Succo*, ut in mineralibus, sed à *duriorè*, *Sabulosâ* interdum, interdum *Solida*, & ponderosa magis materia in *Metallis*, incrementum sumit, multo *major* proportio, nihil tale effectum reddet; Nam, *ferrum crudum*, priusquam ad *metalli perfectionem* pervenit ex quo *chalybs* conficitur, *colorem purpureum medicatis aquis* haud impertit.

De Font. Med.
Angl. exerc.
pr. c. 4.

Vid. cap. 9.

Convenire igitur videtur *Thermarum Bristolensium* aqua pota, in *Ventriculi Inflationibus*, *Intestinatorum* Aquæ potæ
virtutes.

Ccc

Torminibus,

De Thermis
Bristolienfibus.

Torminibus, Diarrhæa, Dysenteria, Excoriationibus quibuscunq; Stranguria, Renum & Vesicæ calculo, ac Ulceribus, & præcipuè, quod Ferri mixturæ debetur, in Diabete, & Flatu Hypochondriaco, quod Reverendo admodum, & Erudito Viro D. D. Samueli Ward Academia Cantabrigiensis Florentissimæ ornameto, & Sidneiani Collegii Magistro, olim notissimum, cumaquam hanc Thermalem Bristolio Cantabrigiam in usum proprium magnis sumptibus advehendam curaverat.

T. Fuller
S. T. D. Hist.
Angl. Her. in
agro Som.

Natura Dia-
betis.

De Diabete autem hic annotandum occurrit, quum in laxato fibrarum tono, & partium internarum, ductumq; imbecillitate consistere videatur, unde continui ut vocatur solutio, interna paralyfis, partium quædam ad functiones mortificatio, & tandem mors, insequitur, aquæ chalybeatæ adstringendi & corroborandi vi infirmis partibus Solamen magnum exhibent; & Thermæ Bathonienses, quæ externè usurpatæ, paralyfi sunt remedio, internè sumptæ, ob eandem rationem, Diabetem sanant.

Quæ de Renum vi attractrice scripserunt Veteres, nugæ sunt, quorum mens ut aliquatenus intellecta sit, si molestum non fuerit, Commentarium adjungam, quem in Academia Oxoniensi scripsi Adolefscens admodum in Collegio Wadhani, in libellum Theophili περὶ ὕδατος, cui è MS. in Bibliothecâ Bodleiana celeberrimâ servato, prius à Federico Morello Architypographo Regio manco edito, integritatem restitui, versione etiam Latina, notis, & prolegomenis illustravi; Autor MS. apud me prelo paratus, unde hæc defumo, Οὐρον λεπτόν καὶ λευκόν πολὺ οὐρεμύον καὶ ἀσθενὲς Διαβήτης σημαίνει, ὃν οἱ σοφοὶ τῶν ἰατρῶν εἰς ἀμύδα διαρροίαν ἐκάλουν καὶ τὴν τῶν σφαῶν αὐτῶν ἐξοχώται. εἰς οὐρα διαρροίαν ἄλλοι δὲ Διψασίν. Οὐ γὰρ οὐρ φύσιν ἔχον. δηλονότι, τὰ ἀνθρώπου,

Theophilus
περὶ ὕδατος
Gr. L. MS.
penes me. cap. 5

ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ φύσιν διατείνουσαν, διὰ θερμὴν De Thermis
 δυσχερείαν τῶν νεφρῶν. Τῇ οὖν ἀπείρῳ ὀλίγῃ τῶν κατὰ Bristoliensibus.
 φύσιν διατείνων νεφρῶν, τὸ τοῦτον οὖρον ἔρχεται. Quæ
 ex nostra versione ita sonant Latine. Urina Tenuis
 alba multa & confertim micta profusa, Diabeten osten-
 dit, quem docti medici Diarrhæam ad matulam voca-
 runt, & quidam inter Doctos præstantissimus Dipsacum :
 Homine nempe se non naturaliter habente, sed præter
 naturam affecto, ob calidam Renum intemperiem. Prop-
 ter immensam siquidem renum præter naturam disposi-
 tionum attractionem, Urina talis profluit. Sequitur
 Commentarius.

Διαβήτης σημαίνει] Diabetes est celerrima & copiosissima
 Urinæ tenuis albæ & suavis (chyli quippe parum
 alterati) emissio. Vocatur aliis nominibus διάρροια,
 εἰς οὐρα διάρροια, διαρκός, διάρροια καὶ ὕδρῳ. εἰς ἀμίδα.
 Diarrhæa, ad Urinas Diarrhæa, Dipsacus, Diarrhæa,
 & Hydrops ad matulam. Urina multa, Tenuis, alba, con-
 fertim micta Diabeten significat. Actuarius : Multa De Jud. Urin.
 urina provenit in Passione; quæ ab accidente Siti l. 1. c. 11.
 bunda, à celeritate evacuationis, Diabetes, & Flux-
 us Urinæ appellata est. Eadem alba est & Tenuis.
 Item : Ob diurnam malignamq; evacuationem vel l. 2. c. 1.
 Ventrīs, vel Sanguinis, vel etiam Urinæ, veluti in
 Diabete, Urinam tenuem videre est, atq; albam.
 Priori loco Interpres reddidit διάρροϊαν εἰς ἀμίδα, ut
 in Exemplari Græco legitur per Fluxum Urinæ ;
 reddi autem debet, Diarrhæa, aut Fluxus ad Matu-
 lam. Galenus de Crisibus, affectum hunc Liente- l. 1. c. 3.
 riæ comparat. Nam ut in hac cibo non mul-
 tum mutatus citò dejicitur ; ita & in illo potus
 parum alteratus brevi excernitur. Τὸ δὲ οὖν
 πίνεμα, τοῦτον ἐστίν, ὅιον ἐν τῇ κατὰ γαστέρα λεηστεία,
 νέκρωσις ὥς ἂν εἴποι τις ἀμφοτέρων τῶν δυνάμεων,

De Thermis
Bristolienfibus.

L. 8. c. 8.

ἀλλοιωτικῆς τε, καὶ κεντρικῆς. *Affectus igitur talis est qualis in ventris Lienteria; mortificatio quædam ac si quispiam dixerit duarum facultatum, Alteratricis, & Tractricis, aut Attrahentis. Cui adstipulatur Alexander Trallianus, his verbis: Ο δὲ Διαβήτης καλέμεν. ἐστὶν ὅταν ἀμετεώρεον ἐκκρίνεται τὸ οὖρον αὐτοῖς, πῶς αὖτε πίνειν, οἶοντι καὶ τοῖς λειεντεριώδεσι σωβαίνει τὸ πᾶσιλα ἐκκρίνεσθαι, μηδὲ βραχὺ δυνάμεια κρατᾶσθαι ἐν τῇ καρδίᾳ, καὶ ἀλλοιωθῆναι, καὶ τρέφειν τὸ σῶμα. Diabetes vocatus [morbus] est quando præter modum excernitur Urina illis, interdum statim ac biberunt, quemadmodum accidit in Lienteria affectis cibos excernere, neq; momento fere temporis retineri queant in ventre, ut alterentur, & corpus nutriant.*

Καὶ τίς σοφῶν αὐτῶν ἐξοχώτατος. Quinam fuerit hic medicus quem Theophilus præstantissimum appellat non constat. Galenus, loco laudato, vocat ἀνδρα πῖνα παλαιόν, vetustum aliquem Hominem, non autem Nomen ejus memorat. Ὅταν δὲ inquit, ταχέως διεξέρχεται τὸ οὖρον καλεῖται μὴ ὑπὸ τινῶν ὑδρῶν εἰς ἀμίδα τὸ πᾶσιλα, διαβήτῳ δὲ ἐνιοι προσαγορεύουσι, ἄλλος δὲ πῖν παλαιός. ἀνὴρ εἰς οὖρα διαρροίαν ὀνομαζέ. Quando vero (inquit) subito excernitur [Urina] vocatur à quibusdam hic affectus Hydrops ad matulam; alii Diabeten indigitant; alius autem vir ex antiquis, ad Urinas fluxum, aut Diarrheam appellitat. Quicunq; autem Antiquus ille fuerit, Galenus quidem eodem loco Diabeten ita nuncupat; διὰ τῶντα ὄρα, inquit, χεῖρισον μὴ ἢ εἰς οὖρα διαρροία, διττὴ γὰρ ἡ κακία. Pessima autem ad Urinas Diarrhea. Duplex enim malum. Duplex

Meth. Med. l. 6. hoc vitium Actuarius explicat, ubi eadem expressione utitur. ὅδε διαβήτης, αἶτ, ἐστὶ μὴ τὸ ἥπαρ, ἐστὶ δὲ ὁ τῶν νεφρῶν πᾶσιλα, διαρροία τις ὡς εἰς οὖρα. Diabetes est vel Hepatis, vel Renum morbus, quum Diarrhea ad Urinas

Urinas sit. Alexander Trallianus, loco citato: *τινες De Thermis Bristoliensibus.*
 οὐ Διαβήτῳ μόνον καλεῖται τὸ πᾶσι, ἀλλὰ καὶ εἰς οὐρα
 διάρροϊαν, διὰ τὸ διαρρῆν εὐθὺς τὸ πόμα. Quidam non
 Diabeten modo vocant affectum, sed Diarrheam ad
 Urinas, propter celerem potus transitum.

Ἄλλοι δὲ Διψακόν.] Alexander Trallianus, eodem
 loco: Ἐπεὶ δὲ ἁμέτρως διψᾷ, τὸ ὑγρὸ πάντως ἐκκενωμένο
 Διψακόν τὸ πᾶσι ὠνόμασαν. Quoniam præter modum
 sitiunt, humiditate omni evacuata, Dipfacum sive
 morbum Sitibundum nominant. Actuarius: Πλεῖον De Jud. Urin.
 οὐρα περὶ σιν ἐπὶ τῇ Διψακῇ μὲν, ἀπὸ τῇ συμβάσει τῆς
 πᾶσι ὀνόμαζοντες, Διαβήτῳ δὲ, καὶ διάρροϊαν εἰς ἀμύδιαν
 τῇ ταχέως κενώσεως. Urinæ plurimæ procedunt in dip-
 faco, ab affectu superveniente ita vocato; Diabeten,
 δὲ Diarrheam ad Urinas ab evacuatione subitanæ,
 [indignant.]

Ἄλλὰ ὡς φησὶν]. Jam Diabetis Causam Veteribus
 assignatam, assignat Theophilus; calidam nimirum De Caus. Urin.
 Renum intemperiem, quam Actuarius latius prosequitur l. 1. c. 4.
 tur, & Sitis istiusmodi enormis rationem reddit, his
 verbis, quæ Latine sic sonant: In passione quoq; quæ
 Diabetes appellatur, intemperatura quædam inaudetæ
 caliditatis circa Renes causa est. Hæc enim ita af-
 fecta Renes attrahunt abundos serosæ substantiæ efficit.
 Hi vero ab Hepate venarumq; omni genere æqua
 tractione citò attrahunt, legem naturæ Membris nul-
 lam servantes. At vero quoniam ob hanc rationem
 accidit egestas, atq; naturalis humiditas desertur,
 à tanto humiditatum raptu, sitis non mediocris ho-
 mini suboritur, nec minores sunt potus quam sitis δὲ
 Urinarum excretiones, renibus secundum proportionem
 attrahentibus ad se humiditates. Ita Actuarius.

Scriptum erat prius apud Theophilum διαπνέων,
 quod mutandum censeo in διαπνέων, de homine,
 non

De Thermis
Bristolienſibus.

non de Renibus, ut Homo dicatur in Diabete non naturaliter, sed præternaturaliter affici; cujus rei rationem subjungit Autor, δια τῆ θερμῆς διακράσεως τῆς νεφρῶν, ob calidam Renum indispositionem. Potest autem legi ut in Oxoniensi codice scriptum, οὐ τῆ φύσιν ἔχοντι. δηλονότι τῆ ἀνθρώπου, ἀλλὰ ὡς φύσιν διατείνων τῆς νεφρῶν, τό τοῦτον ἔρον ἔρχεται. *Homine nimirum non secundum naturam se habente, sed præter naturam affectis renibus, tale lotium excernitur* Nam verba, [Τῇ οὖν ἀπείρῳ ὀλκῇ τῆς ὡς φύσιν διατείνων νεφρῶν] intra parentheſin incluſa, verſio MS. Latina Oxoniensis non agnoſcit. Ex dictis apparet quam inepte Morellus τῇ οὖν ἀπείρῳ ὀλκῇ τῆς νεφρῶν verterat *Quare ob immensum Renum pondus; Cum ὀλκῇ hoc in loco non pondus ſignificet, ſed attractionem.*

Hæc in Adolescentia ſcripſi, quam annum ætatis meæ decimum octavum vix numeraveram, cum multis aliis ad Autoris iſtius Pii illustrationem ſpectantibus, quæ jam recitavi ut appareat quam longe recedunt quoad Theoriam medicam ab iſtis Antiquorum noſtra Tempora. *Diabetis enim eſſentia non in attractione aliquâ renum auctâ, ſed in viſcerum & ductuum internorum ab ipſo ventriculo ad ipſos etiam renes, & urethram uſq; ipſam imbecillitate, conſiſtat, & ut Galenus recte ſtatuit, ad functiões naturales morte quâdam, quas aquæ Chalybeatæ, & Antiparalyticæ, corroborant, & quaſi exuſcitant. Hinc, ob laxitatem etiam Ventriculi flatibus diſtenti, aquæ Chalybeatæ, & Medicamenta etiam è Chalybe præparata cum aquis miſta aut per ſe, partes nimis laxas conſtringendo, & ita roborando, in flatu Hypochondriaco opem præſtant: Nam cum chalybs tam adſtringentes, quam aperientes partes in ſe contineat, & obſtructiones inveteratas reſerat, & infirmas fibras, in quibus partium*

tonus præcipue versatur, mirifice corroborant. Sed De Thermis
ut ad *Bristolienfes* *Thermas* revertar, *Diabetis* con-
firmatæ, istarum usu nuperrime sublata, instantiam
celebrem annexam.

Bristolienfibus.

Monendum autem prius, quàm Civis hic, qui
Diabete laboravit *Bristolienfis* fuerat, ubi vinum
Hispanicum Xerezense dictum optimum, Anglicè
Sherry Sack, præ cæteris locis, in deliciis est, *Vinum Xera-*
causam morbi istius generis vino tribuendam haud num *Bristoli-*
esse, ut falso quidam suspicati fuerunt; vina siquidem ense optimum.
Hispanica, & speciatim *Canarinum*, & *Xerantum*,
calidiora quàm fuerint, & minori quantitate sumi
solent, & calorem nativum internarum partium refo-
cillant; è contrà vero, in *Diabete* partes imbecilles,
languidæ, & deficientes existunt. Quæcunq; igitur Non est Causa
vina, aut potus genera quæ languorem, aut imbecilli- Diabetis.
tatem partibus internis, & præ cæteris chyloferis ducti-
bus, & *Urinariis* inducere solent, morbum hunc &
creare possunt, & accelerare. Vitandus itaq; potius
vinorum *Gallicorum* potus nimius & ingurgitatio;
Germanica vina *Tenuia*, *Rhenanum*, *Vetus*, & *novum*
Hock; *Pomatii*, & ut verbo me expediam, liquo-
rum quorumcunq; vinorum autem præcipue, *tenuium*,
& *penetrantium* usus, & præsertim si acescere incipiant,
Compotationes vacuo Ventriculo, & præcipue tem-
pore *Matutino*. Nam quàm istiusmodi poculentorum
magna copia, quasi flumen *Stygium*, per tenellas & in-
firmas ductuum fibras decurrit, natura neutiquam
valens perferre talem motum, violentum, & rapi-
dum, tractu temporis flaccescit, & tandem à munere
suo prorsus desistit, ideoq; alteratio, retentio, & facul-
tates vulgo, aut virtutes dictæ cæteræ, quæ nutritioni
ancillantur, pessum eunt, unde chylus parum alte-
ratus subito excernitur, *Tabescit corpus*, & defectu
tandem

De Thermis
Bristolienſibus.

Boni Socii
qui.

Signa Diabetis
Diagnostica.

tandem nutrimenti succumbit morti, in quo *Tabis à Diabete* provenientis natura rectissime poni potest, & consistere videtur; qui sæpissime iisdem solet præcipue accidere, qui vinorum dictorum potui immoderato se addicunt, & ob diuturnam cum Calice familiaritatem, *Boni Socii* vocantur. Raptus etiam acidorum ad renes partium vehementium tonum pungit nimium, & tandem occidit, quapropter Neapoli Galeni hic locum habet, quæ nisi remedia efficacia tempestive adhibeantur, *Sandapilæ* præcursor est, & feretri prodromus. Passio hæc, Galeni temporibus, adeo rara erat, ut vix unum, aut alterum eadem affectum se novisse referat, quod aut Aquarum tunc temporis potationi magis usitatæ, aut forsitan Temperatæ Vivendi rationi debetur; licet Romanorum quorundam Computationes, quando & biberunt, & pede libero pulsant terram, ut in Bacchi orgiis, & Liberi patris sacrificiis, fieri solebat, satis celebres fuissent. Verum hæc furore tantum uno aut altero terminabantur; Compotatori vero, per totum vitæ cursum perdurant. De hoc affectu, hoc in loco, liberius scripsi, eo quod morbus iste apud plures nuperis annis grassari incipiat; utq; Xerani vinum quod semper mihi cordi fuit, à calumniis liberem, & Libero etiam Patri, meo more Sobrius litarem. Sufficiat itaq; ad dignotionem affectus, ut in Diabete Urina sit copiosa, celerrime excreta, Tenuis, alba, & Dulcis saporis; quibus à cæteris renum, & vesicæ morbis, præcipue ab Urinæ incontinentia, distinctio apparet. Verum dùm hæc scribo, opportunè admodum salutavit me Epistola Humanissimi, & in Praxi Medicæ Bristolii diutius versati, D. D. Thomæ Harbechii, medici celeberrimi, & Observationum mearum Bathoniæ oculati testis, ut in Alloquio ad Lectorem memoratum plenius, cujus festinans

festinans calamus *Nacleri* cujusdam *Bristolienfis* *De Thermis Bristolienfis*
 qui *Rebus Navalibus* additus, *Nautis* præfuit,
Domini Alexander, à *Diabete confirmata*, & *deplora-*
ta sanati, *historiam* non minus *elegantem*, quam
gratam exhibuit; quam, quoniam *eandem* ab *eodem*
 prius *literis* petieram, ut in *Epistolis meis Medi-*
cinalibus suo loco patebit, *Responsum* ejusdem libenter
 adjungam, rogata prius *Lectoris* venia, quod de me
Tantillo, alterius licet verbis, adeo magna prædi-
 caverim. *Humanissimi Amici Epistola* sic se habet.

Domine Egregie,

EXpetis à me *Observationem* *Diabetis Potu Aqua-*
rum fontis Sancti Vincentii Curatæ, in *Naclero*
quodam, nomine *Alexandro*, *hujus Civitatis*, & *brevi-*
ter hic habes. *Vir prædictus* imprimis *Urinæ* proflu-
 vium per aliquot tempus passus, cui sensim febris lenta
 supervenit, & brevi in *Diabetem incidit* *Confirma-*
tam & *Deploratam*; Mingeat etenim, *Mirum*
dictu! *Urinæ* limpidæ dulcescentis circa tres *Con-*
gios spatio horarum 24. tantâ *Virium* prostratio-
 ne, spirandi difficultate, & siti inextinguibili labo-
 rabat, ut lecto affixus moribundus videbatur: *Sub*
vesperam ad consulendum cum *Doctore Chancey*, qui
 prius ægrum curasset, accersebar: inter alia remedia
 præscripsimus *Potationem Aquarum fontis St. Vincentii*
ad libitum, quod ægro fuit gratissimum; dictum &
 factum; quid tandem? Illâ nocte circa libras 24. ingessit,
 tantundemq; per *Urinas* reddidit; *Propediem* inveni-
 mus omnia *Symptomata* Mitiora: *Sitis* & febris
 imminuta *respiratio* liberior, & *pulsus* multo *Melior*
 cum blandâ *diaphoresi*. *Indies* deinde concedimas
Aquæ tantum quantum *Siti* respondere valeret, (cum
 D d d idoneâ

De Thermis
Bristolensibus.

idonea victus ratione) de die, & de nocte, à pastu, & ante Pastum indiscriminatim, quotiescunq; libueret. Sic intra dies quatuordecim, vel eo circiter, diluta est Diabetes, & vires quoquo-modo restitutæ: Sed æger perstitit in Aquæ potatione per longum tempus, imo vice potus ordinarii, & jam per biennium Sanus evasit.

Curationes multas harum Aquarum potu, non modo in Diabete, sed Morbis Hypochondriacis, Hæcticis, Scorbuticis, ima Hydropicis, Tibi communicarem quotidianâ experientiâ fretus, sed hæc frustra fierent, cum Tu Historiam earum Naturalem adornare suscepisti; hanc jam diu vehementer expectavimus, rei publicæ literariæ procul dubio multum profuturam & tanti viri indagine & acumine dignam. Calamum festinantem excusatum habeas. Salve & vale,

Dab. Bristolâ 12.
Apr. 1690.

Tui Observantissimus

THO. HARBECH.

His accedit famam ejus ad Calculum, & ulcerum externorum curationem annis aliquot retro actis multum increbuisse. Addo Caroli Claromontii Experientiam, Sententiam, & Verba; Bristolii ad oram maris è Rupe
De Aer. Aq; & Fons oritur, haud quidem idoneus usui quotidiano, sed ad
Loc. T. A. p. 29. sanandos morbos aptus. Item: Quæ autem ex Vincen-
30. tina rupe [aquæ] eas expellendis calculis & Intestinis infarctu liberandis esse utiles aiunt. Eas ego certe ferre non potui, quod & Vomitu mihi cierent cujus admodum sum impatiens, & magna cum difficultate emingerentur: Acerbæ quoq; gustu erant. Qua ex rupe scaturiunt, ea perpulchra est & Adamantium aliquid habet simile. Reve-

ra magno ferri molimine excinduntur ex ea lapilli, qui De Thermis
expoliti arte gemmaria plurimum splendoris habent, & ab Bristoliensibus.
imperitis pro Adamantibus æstimari possunt. Fons è
Saxi radicibus exoritur, adeo in ipso æstuario, ut reci-
procationibus maris fluctibus operiatur, qui ubi retro
cessere, fontis aquæ nulla maris infectæ falsugine, pristi-
num, i. e. Subacervum retinent Saporem. Aquas cum
ex ejusmodi Saxo exiliant, difficile coqui necesse est, qua-
re si non aut emingantur, aut vomitu rejiciantur, intestina
torquere & Hernias parere compertum est. Magna vero
copia præscribi solent à medicis, ut necesse sit subverti
ventriculū, qui si valens sit, nec ad vomendum facilis,
post longam certe, & laboriosam, qualis imperatur ab illis
ambulationem, per Vesicam evacuabuntur.

Quum autem Cornicum oculos apud Anglos Pere-Claromontius
grinus ille Scriptor hic, & passim in opusculo, stylo reseruat.
pupugerit, in verba ejus liceat parumper inquirere.
Quod Vomitus cieret Bristoliensis Aqua medicata, id
non Emeticæ facultati Thermis inhærenti, sed magnæ
aquarum intus assumptarum copię tribuendum Opi-
nor, quum aqua præsertim Tepida majore solito quan-
titate hausta, ex ejusdem, omniumq; mente soleat Ven-
triculū Subvertere. Nec acervus, aut Subacervus
Sapor, qui palato suo vitiato forsan debuit originem
aliunde majori veritatis similitudine procedere potest,
quam ab Alumine, quod in Thermis ad gultum saltem
non contineri inde patet, & etiam quod nullo modo
Lac coagulent. Neq; acidum in Thermis obscurum,
in causa esse queat, eo quod cum gallis non purpurascunt.
Cuinam vero alteri Sapor iste fictitius, aliter saltem
observatus nunquam, adscribi possit, ipse viderit. Sed
coctionis est difficilis aqua Thèrmarum, eo quod è Saxo
prosiliat. Saxum itaq; & Thèrmarum aqua ejusdem
sunt naturæ, aut Saxum particulas quasdam Lapideas

De Thermis
Bristolienſibus.

Thermis communicat, quod Saxo *Mollioris* cerebri
Commentum *Fungus* non credet; & *Pisces Saxatiles*
duos moli evaderent, quod aquis gaudeant, quæ *lapidi-*
bus abundant, quod communi *hominum* notioni, &
Medicorum omnium præscriptis adversatur. *Intestina*
torquere & *Hernias* parere compertum esse nemo dixit,
qui tanquam *Canis* ad Nilum aquam *primis labiis* de-
gustavit, multo minus qui *plenis* se *calicibus* proluerit,
nisi *forſan* crebra aquæ ingurgitatione, crepuerit, &
ventrem ruperit *Bonosus*, ut prius ob eandem causam
vomitum provocaverat. Verum qui de Aquis *Batho-*
nienſibus tam egregie philosophatur, de Thermis *Briſto-*
lienſibus, *falsa*, *inaudita*, & *contumeliosa* proferre, mirum
non est, quas *duras* esse, *crudas* & *graves* asseriut. Misſo
itaq; hoc *Nobili Davo*, ad Cl. *Mapletii* Epistolam ad
D.D. *Bate* dudum scriptam procedo, ubi de *Thermarum*
harum virtutibus, & effectis, *elegantius*, & *doctius* hoc
fungo differui.

Causis pro Chi-
rurgis Bristolienſibus, & Mu-
lierculis Clini-
cis.

Verum ut *Chirurgi* audaculi, *mulierculæ* garrulæ,
& *astantes* frivoli, qui medicorum consilium, *ibidem*
præcipuè, *floccifaciunt*, & in præcepta medica, præ-
sente etiam medico, non raro involant, unde ægrotan-
tes injurias *maximas* patiuntur, Caveant in proſterum,
ex eodem *Claromontio* Historiam huc spectantem hic
subnectam. Nam, *aliquisq;* malo fuit usus in illo.
Bristolium, inquit, *Civitas* est tota *Britannia Nobilis*,
me per eam iter facientem *Chirurgus* quidam haud sane
imperitus, & antiqua mihi familiaritate notus forte
fortuna obvium habuit, manuq; prehensens, oportune
inquit Te nunc habeo; itaq; nisi molestum est, veni quæſo
mecum, & tuum mihi consilium impertire: & cum dicto
deduxit ad *juvencalam* quandam *Lienosam*, & cui men-
strua jampridem non defluxerant. Tum ille *Chirurgus*,
quid Censes, inquit, huic ne *venam* aperiā e oubito?

Ego

De Aer. Aq. &
Loc. T. A. p. 69.

Ego vero, inquam, nihil minus, quin eam purgato per superiora. Tibi enim ante denuncio quo magis Caveas, futurum ut Convellatur si sanguinem ei, non prius purgato Ventriculo, detraxeris. Crudis enim & lentis, & omnino pravis redundat humoribus. Ac ille quidem hæc audiens hæſitavit. Cæterum puella & ejus affinibus qui aderant adhortantibus ut porro pergeret, aperuit lanceola venam cubiti dextri mediam; & vix quatuor unciae Sanguinis effluxerant, cum illa vehementer convelli cæpta, denuntiati à me infortunii eventum comprobavit. Tum vero Chirurgus me respiciens, trepidare, & majus aliquod malum formidare (incæpit.) Sed odorato vino revocata est. Ac sub vesperam postquam ei clystere sunt abluta intestina melius habuit, deniq; medicatis potionibus ad pristinam integramq; valetudinem est restituta. Nec vero Soli huic puellæ contigit ut convelleretur, & animo solveretur: me præſente & prædicente, compluribus aliis, cum viris, tum fœminis, idem evenit, quorum casus commemorare non est Nostri instituti. Sed ad Epistolam Mapletii.

Ad D. D. Bate, Medicum Londinensem.

Vir præstantissime,

“ P Ræscripto die, quem Tabellionis nuperi ad Lon-
 “ dinum recurſu, Tibi indicavi, exivit urbe, Bristo-
 “ lienſium Aquarum noſtra Nobilis magis quam Stre-
 “ nuæ Potatrix, &c. Quam ſecuta methodum, &
 “ quibus inſtructa adminiculis, generoſior illa domina,
 “ in uſu Aquarum perſtitit, ſat, ne ſim in iſtis mo-
 “ leſtior, ſuperiores literæ demonſtrarunt. Quem
 “ tamen pepererunt effectum, utq; vires ſuas exerue-
 “ runt, tot Hauſtus aquei, nunc libet paulo auctius
 “ adjicere. Præterquam enim, quod facultate medio-
 “ criter purgante, manifeſto fuerunt præditæ, virtutem
 “ inſuper,

De Thermis
Bristolienfibus.

“insuper, ad pauciores saltem horas, refrigerantem,
“Aquæ explicuerunt. Sed *Calculi* expulsionem, in
“quam mentes ferme omnium intendebantur, multo
“minus promoverunt. Memini autem in isto Aqua-
“rum præsidio, *Refrigerium* unicè, non *Calculi*
“propulsionem, Te quæsisse, atq; Hæc ipsa prioribus
“diebus quæ fuit *parca*, sub bibendi finem, *nulla*
“contigit. *Coralliarium* proinde illud pene ausim
“inferre, *Dominam*, *nostram Renum Calculo* haud esse
“afflictam, quum ad *Arenularum* ac lapidum detur-
“bationem, quæ tam potenter valent *Aquæ*, nihil
“denuo ad eum finem, ne diu inhaustæ, profecerint.
“Addi etiam potest, *Dominæ* in *Renali* regione sæ-
“vientem Dolorem auctiorem esse, quam solet
“ibidem repositus *lapis* creare. Dolorem persentit
“ægra, interno cum dolore conjunctum, & sese ad
“viscera interdum, & *Uteri* spatia, diffundentem,
“atq; ut ipsa loqui amat, *evibrantem*: qui forte non
“est proprius *Calculi* dolor.

“Porro, cum earundem Aquarum vim Sanativam,
“quæ certe admodum est illustris, mecum in animo
“contemplor: neq; *Renum Ulcere* aliquo vexari
“Ægram nostram, rursus ausim concludere. Vidi
“enim minori, quam quo *Nostri Aquis* assuevit, Tempo-
“ris spatium, subitaneo tanquam miraculo persanata, Par-
“tium Externarum Cancrofa Ulcera, quæ crediderim
“equidem Insanabilia. Lota scilicet quotidie tepidi
“Fontis istius unda, quæ cum impetu per fistulam arbo-
“ream ante decurrit, quam stratum subtus pavimentum
“feriat, & Fota postmodum lineo quadruplicato unda
“eadem madido: prima statim vice, solamen lene per-
“ceperunt, postea detumuerunt, deinde colorem paulatim
“immutarunt, tandem in laudabilem Carnem Coaluerunt.
“Quin & aliquot ejusdem Aquæ haustus, Ukeribus
“infecti,

“infecti, diebus singulis, ad *Curationem* peractam De Theriis
 “usq; pro *arbitrio* assumpserunt. Quod si *Fons* iste Bristolienfibus.
 “tantum possit *exterius*, in *malignis* ac *sædissimis* Ul-
 “ceribus eluendis & extirpandis: quid impedit, quo
 “minus ad *Renum*, si qua adsint, curanda *Ulcer*a,
 “*intus* valeat? Sc. vale, Vir *Clarissime*. . *Bathoniæ*.
 “Anno salut. CIOIOCLV.

Idem etiam ad literas D. D. *Creyghtonii*, *Ecclesiæ* Vires ad Renum
Wellensis tunc *Temporis Decani*, postea *Episcopi*, *Renum*
 etiam, & *Vesicæ* calculo afflicti, Data. *Aquis Calidis*,
 3. Calend. Oct. 1688. Responsione, post remedia varia
 proposita: “Sin ab iis parum proficias certe ut *Te*-
 “pentium *Aquarum* D. *Vincentii* rupe prope. *Bristolii*-
 “*enses* effluentem, potationem aggrediaris autor sum.
 “*Istæ*, nimirum, *Aquæ* ad *Renum* & *Vesicæ* affectus,
 “quovis modo oriundos, præclaræ medelæ opem afferunt.

Item ad ejusdem *Decani* literas Rescripto Dato
Bristolii, 10 *Januarii* CIOIOCLXVIII. “*Consilium*
 “etiam de scaturigine nobis *Bristolienfibus* vicina,
 “liceat Tibi recoquere & rursus hortari, ut quas
 “*Rupes Vincentiana* effundit, favente cœlo sub redi-
 “tum *veris* benigniori, medicè *potare* *Aquas* non
 “recuses.

Imò, *Tertio* ad *Decani* literas, *Idibus Martiis*, 1688,
 scriptas, Responso, *Bristolii* Dato, 7. Cal. *Aprilis*,
 1669. “Ad *Rupem Vincentianam* Tibi confugien-
 “dum esse arbitror, è qua profiliunt *Aquæ Renibus*,
 “& *Vesicæ*, sive *calculosis*, sive *exulceratis* succurrere,
 “nec non *Sanguinis* massam contemperare, & ab illa
 “segregandam *urinam lenire*, & *edulcorare*, aptæ
 “*nataæ*. Harum vires *Tecum* forsân experietur Nobi-
 “lissimus *Gener Tuus Poulettus*, & se Tibi combi-
 “bonem præbebit. Nolim periculi quicquam ab
 “earum *potatione* metuas, cùm *υδροποιαν* istam per

“*Veterum*.

De Thermis
Bristolienfibus.

“ *Veterum heminas, Febrium incendia extinguentium,*
“ *non sis dimensurus, neq; ad Regionum ferventissima-*
“ *rum consuetudinem, qui Cælum hauris multò cle-*
“ *mentius, poculorum Tuorum numerum revocatu-*
“ *rus. Item Epistolâ quadam ad D.D. Wall. Celeberan-*
“ *tur & Bristolii, Tepidi fontis, è præfracta rupe ad Am-*
“ *nis Marginem suspensa, profluentes aquæ deq; visceribus*
“ *Terræ, quam dilapsu preluunt, creduntur facultatem*
“ *Nephritice affectis, & intemperatis renibus, amicam*
“ *advehere. Divi Vincentii nomen, petrosum illud præ-*
“ *cipitium accepit; Fons autem ipse de Rupe Cognominatur.*
“ *Hujus nempe aquas quoties reciprocus Maris æstus locum*
“ *& aditum concedit, vacuis venis potare largiter, præci-*
“ *puum est institutæ jam nostræ medicationis caput; effodi-*
“ *untur non ita procul inde viles Lapilli, sed prætiosissimis*
“ *tam fulgore quam colore æmuli; adeo ut illorum virtute*
“ *simulata, sibi facile imponi patiantur inscii. Ego vero*
“ *& Aurum iisdem de rupibus erui posse confido; aut etiam*
“ *Aquam, crystallina quæ jam aliis fluit, mihi Argenteam*
“ *futuram.*

Succedit tandem Censura *Tobiæ Venneri* M. D.
quondam Bathoniensis, quam sine censura, in *puris*
Naturalibus, Lectoribus exhibeo: “ *Aqua Rupis*

Via Recta ad
vitam Longam
p. 333.

“ *D. Vincentii Substantiæ purissimæ, crystallinæ,*
“ *Crystallinorum & transparentium lapidum pretioso-*
“ *rum in rupibus copiose inventorum, æmulæ existit,*
“ *non minus odore, & gustu, commendatione digna;*
“ *quam colore, & Substantia amabilis. Temperaturâ*
“ *Totius Angliæ reliquas superat, inter calorem &*
“ *frigiditatem fere media. Ferè, inquam, quoniam*
“ *ad hanc, magis quam ad illum, inclinare videtur;*
“ *unde in viscerum inflammationibus extinguendis*
“ *efficacior evadit; temperamenti tamen optimi rati-*
“ *one, Ventriculo non statim inimica, si in deteriori*
“ *statu*

"statu à frigore non fuerit. A Sulphure & Nitro,
 "utroq; exiguo, facultates ejus medicinales recipit.
 "Sulphur non abundare inde colligitur, quod aquæ
 "calor obscurus sit, eaq; ipsa vix Tepida. Nitri pa-
 "rum inesse patet, præter probationem, quoniam à
 "curioso, & perito ad propositum palato, gustu vix,
 "ac ne vix quidem percipi possit. Quin Aqua hac
 "Mineralia quædam alia utilia participet nullus dubito,
 "quod futuræ indagini, & commodius habitantibus re-
 "linquo. Quæcunq; autem Mineralia in aquæ hujus
 "gremio latent, sufficit quod duo adeo præstan-
 "tia, quælia Sulphur & Nitrum contineat, & ita qui-
 "dem mista, ut temperamentum, & facultas ejus
 "Medicinalis aquis cæteris præluceant, ut in sequen-
 "tibus apparebit.

Inflammationibus itaq; omnibus internarum partium po-
 tenter pene frigidam suffundit, neq; ventriculo ut dictum Virtutes ad mentem Ven-
neri.
 subito inimica, ut aquæ cæteræ existit, qualitate etiam
 mundificante miti est prædita; unde Ventriculi ardoribus,
 Cardialgiæ, Hepatis & renum inflammationibus, & hu-
 moribus adustis efficaciter subvenit. Jocineribus cali-
 dis, laborantibus, vultuq; rubente & pustuloso; Intesti-
 norum Siccitate & renum obstructione afflictis, succurrit,
 Hepate calido tentatis, cum crystallo Minerali, non sine
 optato successu, propinavi, sicut in inflammatione etiam
 & obstructione renum. Renum enim affectus, non solum
 inde levamen acceperunt, verum etiam magna arenæ, &
 materiæ sæculentæ obstruentis copia evacuata fuerat.
 Calculo autem, Stranguriæ, & purulentis renum Ul-
 ceribus apprime convenire hinc apparet, quod virtute
 mundificante, & abstergente polleat. Saccharum autem,
 aut adjunctum aliquod bonum & efficax, cum eadem mis-
 cere non erit incommodum, ut ad partes affectas transitus
 celerior fiat. In Ulceribus etiam Intestinorum utilis est,

modo cum adjuncto aliquo convenienti, ut Mel Roſar. &c. ſumatur, quod curſum ſuum a venarum oſculis avertat, & tranſitum per inteſtina ad anum rectè promoveat.

Verum Thermarum harum uſum, & Examen ulterius, Doctiſſimis iſtius loci Medicis, Mihi, præ cæteris, notiſſimis D. D. Thomæ Harbeckio, & Gulielmo Turgeſio, jam relinquo; quorum veniam peto, & hanc veniam petimusq; damusq; viciffim, quod in illorum meſſem meam falcem immiſerim.

C A P.

C A P. XVIII.

De Thermis Buxtonensibus:

Capitis Summarium.

Thermarum Buxtonensium situs & dimensiones. Ambitus instar Crucis Balnei Bathoniæ. Ratio Nominis. Buckston. Buckstand. Buckden. Buckland. Thermæ olim Clariores. Thermæ Tepidæ aut Subtepidæ. Fontes frigidi Novem. MARIAE Scotorum Reginæ Distichon. Descriptio accurata Listeri. Thermarum usus. Simpsonius refutatus. Virtutes plures à Jonesio. Hobbefiana Carmina.

UT in Australibus Angliæ plagis Thermæ Bathonienses, & Bristolenses, ita in Septentrionali Anglorum ora Thermæ sunt à Buxtona, oppido in agro Derbiensi, Buxtonenses vocatæ, & S. Annæ, ut quidam, dedicatæ, quæ intra ædificii cujusdam venusti partem comprehensæ & in viginti quatuor pedum longitudinem protensæ, & duodecim pedes cum Semisse latitudinis dilatatæ, Crucis Balnei apud Bathonienses ambitum fere æquant. A Cervis Thermæ locusq; obtinuerunt, & scribi debet Buckston, i. e. Cervorum oppidum; aut, forsan, Buckstand, à Cervis, qui è saltu adjacente ad potandum, hoc in loco, stare solebant; quod eo redditur Similius vero, quòd aqua hæc frigore nunquam congelata (ut à Doctissimo Domino Thomâ Delues Baronetto relatum habui) ad potantium Cervorum usum, erat semper accommoda.

E e e x

Porro

De Thermis
Buxtonensibus.

Porro tres literæ c k s, communi pronunciandi modo, unâ X continentur.

Buckden Pala-
tium Episcopi
Lincolniensis.

A *Cervis* etiam *Lincolniensis* Episcopi Palatium intra Comitatum *Venationum*, vulgò *Huntington-shire*, nominatur *Buckden*, sive *antrum*, aut *Conventus Cervorum*. Sedis hujus præfens *Episcopus* est Doctissimus Senex *THOMAS BARLOW*, quondam *Reginalis Collegii Præpositus Oxoniæ*; *Bibliothecæ Bodleianæ* meritò celeberrimæ *Proto-Bibliothecarius*; & in inclytâ *Academiâ* pro *D. Margaretâ S. S. Theologiæ Professor Publicus*; cujus *Amorem* ergà me, & *Thermas Britannicas* Singularem, hoc in loco aptissime Commemoro.

Buckland in
agro Hantoni-
ensi.

Ità *Joannis Button* Armigeri sedes in saltus, dicti *Novi*, australi ora, prope *Lymington* in agro *Hantoniensi*, vocatur *Buckland*, à *Cervorum* & *Damarum* copia, quæ è saltu magno, qui *Novus* audit, in agros vicinos descendere solebat.

Hæ annis superioribus clariores evaserunt, nuperis autem *Bathoniensium* *Thermarum* crescente fama obscuriores, & *Aquæ* etiam *frigidæ* *mistura* minus efficaces, fere in desuetudinem abierunt, adeo ut ad *Australes Thermas Septentrionales* etiam ægri jam accedunt.

Thermæ Subte-
pidæ.

Devonienfis
Comitis fundi
pars.

A quibus Orna-
ta.

Istarum aqua vix *Tepida* infra *Crucis Balnei* calorem subsidet, & *Thermarum Bristoliensium* Teporem æmulatur. Honoratissimi autem Domini *GULIELMI CAVENDISH* *Devonienfis Comitis*, ad quem hæreditario jure pertinent, auspiciis, *Thermæ* antiquam famam recuperare possunt, & ad nitorem pristinum & forsan gloriam restitui. Has *Gulielmus* *Devoniæ Comes*, præsentis *Pater*, ut & ante illum *Georgius Talbot* *Salopiæ Comes*, sæculo superiori, sumptibus suis, suo Tempore ornarunt.

Verum

Verum quoniam *longius* remotæ, sub notitiam me-
am *aliter* quam fama, & *quorundam* scriptis, (inter
quos *Gulielmus Camdenus*, Doctissimus *Angliæ* Anti-
quarius, in sua *Britanniâ*, in agro *Derbieni*, quædam
videns annotavit,) nunquam ceciderunt, ad *Joan-*
nem Jonesium Cambro-Britannum, qui *præcedente* sæ-
culo illic Medicinam fecit, & de iisdem *Tractatum*
brevem scripsit, *Anglorum* dialecto, Titulo *Beneficii*
Buxtonensis, Subsidio suo *Bathoniensi* annexum, Anno
MDLXXII. in lucem editum, Lectorem *Anglicum*
jam remitto. Nobis autem *hoc* in loco istarum Ther-
marum nomen, inter *Thermas Britannicas*, in Britan-
nicarum Thermarum *Historiæ* complementum, me-
morasse sufficiat, donec observationes futuræ, *propriæ*,
aut *Communicatæ*, ad capitulum in *Caput* augendum,
cum *Icone*, favente D E O, materiam suggererint.
Interim, quæ de *Thermis* *hiscæ* à probatæ fidei *Autore*,
& ocularo teste, scripta sunt, audi.

De Thermis
Buxtonensibus.

Jonesius de iis-
dem scripsit An-
glice, A. D.
1572.

Camdeni verba sic se habent: *Ad Vagæ fluminis* In agro Der-
ostium haud procul abhinc aquarum frigidarum fontes no-
vem scaturiunt, locusq; hodie vocatur *Burton-Wells*,
cujus aquam *Ventriculo*, *Nervis*, *Totiq;* corpori amicam,
experientia compertam, *GEORGIUS* *Salopiæ* Comes,
ædificiis nuper honestavit, & jam *Generosorum*, & *No-*
bilium concursu incipit famam *pristinam* recuperare.
MARIA *Scotorum* Regina, & *JACOBI* *Primi* mater,
cui *Thermis* *his* interesse placuit, illis *hoc* *Disticho* vale
dixit:

Buxtona, quæ *Calidæ* celebrare nomine *Lymphæ*,
Forte mihi *posthac* non *adeunda*, Vale:

Quod verò hæ aquæ *Veteribus* innotuerint, *via*
Regia, sive *Platea* lapidibus *alte* substratis constans,
dicta

De Thermis
Buxtonensibus.

dicta Bath-Gate, à *Burgho*, viculo 7. millia passuum à *Buxtona* distante, ad *Buxtonam* ducens manifesto, aperte declarat. Ità viam *Regiam* à diversis *Angliæ* locis *Saxonum* tempore ad *Bathoniam* tendentem, vocarunt Anglo-Saxones *Akeman-street*, ut in *Antiquitatibus Bathonicis* dicendum restat.

Succedit *Listerus*, qui aquas *Tepidas Derbieneses* vocat:

Aquæ Tepidæ Derbieneses,
Buxton-Wells dictæ.

Lister de Font.
Med. Angl.
Exerc. prior.
cap. 4. in fine.
p. 46.

Fons fornice
inclusus.
* *Bathonia.*

Aqua sub pri-
mum ingressum
baud Tepida
videtur.

*Aliæ autem, inquit, siquæ Thermæ apud Nos, eæ in agro Derbienti inventæ sunt: ex iis autem, quæ Buxton Wells vulgo audiunt, ipse vidi; & Tepidæ quidem Aquæ sunt. Is autem Fons insignis est, & multa aqua decurrit; ipse autem Fons fornice satis amplo includitur ad commodiorem Balneationem, perinde ut in maxime calidis Regionibus quantum observavi, mos est (de Aquis Sextiis Gallo-provinciæ aliisq; transmarinis testis oculatus loquor) & minime Sub dio, ut alibi * apud nos admodum insalubriter fit. Fornicem autem ingredienti aer admodum tepidus sentitur, & nisi ex altera parte ædificii fenestra semper, certe interdum, aperiretur, loci tepor alicui facile ferendo non esset, ubi autem paries libero aquæ exitui patet, vaporem, fumi instar, etiam diebus æstivis solstitialibus, summæ aquæ insidentem conspiciere licet; illud tamen verum est, aquam nemini sub prima immersione admodum tepidam videri; & à paucis momentis miraberis te non ante illam calidam sensisse, adeo tam tepore jucundo te per omnia membra blanditur: item, si pedem nudum aquæ ebullienti (quod pluribus Balnei locis fit) superinjicias, illam tepidam manifestè senties. At maximam anni partem, præcipue brumæ, vehementer fumat.*

Præter

Præter hunc autem fontem fornice circumductum sunt De Thermis
 & alii nonnulli tepidi prope erumpentes; quorum unus Buxtonensibus.
 appellatur Sancta Anna Buxtonensis, de quo quidem S. Annæ Bux-
 bibitur, & vomitum movet, si de eo plurimum ingur-
 gitetur. tonensis Fons.

Hi autem Fontes è lapide scissili nigricante scaturiunt, E scissili lapide
 cui fere carbonēs fossiles subsunt; & in montibus quidem nigricante fontes
 ad meridiem occasumq; altero tantum miliari distanti- scaturiunt.
 bus, iidem etiamnum ad usum effodiuntur. At id ex rivu-
 li vicini ripis, ipsoq; clivo, cui ipsæ ædes superstruuntur,
 si diligenter rem attendas, Tibi liquido constabit.

Hi autem fontes limpidissimi sunt, vixq; ullum lutum Fontes limpi-
 demittunt, & atramentosi, certe æstate, non sunt, & diffusi sunt
 tamen metallum aliquod; ferrum puta, plane sapiunt. & ferrum Sa-
 pientes.

Ex Triginta duabus autem libris utriusq; Fontis ad Parum Salis
 siccitatem coctis, vix unum vel alterum scrupulum Salis communis con-
 habui, sine ullis laminis lapideis, quamvis iner coquen-
 dum pulvere quodam cinereo plane lapideo, Lebetem
 æneum stanno obductum admodum infecit. Is autem Sal,
 maximam partem, in crystallos salis vulgaris constringe-
 batur, quibus interjectæ sunt paucæ crystalli lapidis
 calcarii. Hæc Listerus.

Usus Thermarum ad Lavandum maxime increbuit, Zymolog. Phy-
 quarum usum internum damnat Simpsonius eo quod de sic. c. 2. p. 12.
 Sulphure Bituminoso participant. Verum quoniam, 13.
 propter eandem Causam, Thermarum etiam Bathoni-
 ensium potatio illi minus arriserit, quæ, annis quibus-
 dam proxime elapsis, beneficia quamplurima bibentibus
 exhibuit, argumentum istud contra internum earun-
 dem usum minus valet, cujus vim, quoad Sulphur
 etiam & Bitumen in Thermis, superius retudimus. Vid. c. 12.

Quum vero in superioribus scripti cujusdam Joannis
 Jones de Thermis Buxtonensibus facta sit mentio, in
 Lectoris latini gratiam placet hic Notabilia magis,
 ex eodem autore, latio donare. " Sitæ

De Thermis
Buxtonensibus.

" Sitæ sunt in summa agri *Derbienfis* parte dicta
" *Peke*, distantes ab ædificiis dictis *Chatsworth* 10.
" *Millia* passuum; à *Manchester* & *Market Chesterfield*
" 16. *Derbiâ*, 20. ab antiqua & clara Civitate dictâ
" *West-Chester*, Civitate *Litchfield*, & *Staffordia*, 30.
" Ab oppido sumpsit nomen *Buxton's Well*, quod
" ita vocatum à quodam, *Saxonum* tempore nomine
" *Buxton*. Nomenclatura siquidam *Britannica* non
" est; & ultra *Hengisti* ætatem non ascendit. For-
" san à *Cervorum* hic *statione* pridem vocabatur
" *Buckstand*. Prior autem conjectura magis placet.

" Non tantum *his* diebus, sed *plures* etiam annos
" retro, multa ægrorum *Millia* has aquas pro *Balneo*
" usurparunt; unde inter *Burghum* & *Buxtonam*, via
" Regia, *Fossa* dicta, apparet super paludes lapidibus
" substrata, dicta *Bath-Gate*, adeo antiqua, ut *omnium*
" jam viventium memoriam longe superet. Supersti-
" tiosa quædam de fonte spes à locis longe distantibus
" illos *huc* attraxit, potius quam *Balnei proprietates*,
" temperatura, & qualitas, de quibus ne cogitarunt
" quidem advenæ, quàm nihil unquam de *iisdem*
" dictum aut scriptum fuerat.

" Quoad *Balneum primum* & *præcipuum*, in quo
" scatebra *calidior*, corruptione omni vacuum est,
" ideoq; minorem *Sulphuris* quantitatem arguit, quam
" in *Thermis Bathoniensibus*; neq; magna proportionem
" patet *alumen* adesse, ut *quidam* asserunt. Habent
" autem *Thermæ Buxtonenses* vix *quartam* partem aut
" *caloris* aut *Mineralium*, *Thermarum Bathonicarum*.
" *Buxtonenses* enim *Thermæ* ita se habent, ac si libræ
" *duæ* aquæ *Bullientis* cum *octo* *frigidæ* commixtæ
" forent; *Bathonienses* vero, ac si *octo* *bullientis* cum
" *duabus* *frigidæ*; ideoq; operationes suas *Buxtonen-*
" *ses Thermæ Bathoniensibus* minus cito sed magis
" placide

" placidè perficiunt. Fontis Scatebræ sitæ sunt in valle, De Thermis Buxtonensibus.
 " juxta rivum, in quem decurrit, ubi, in concursu,
 " ab una rivi parte aqua calida, ab altera parte, Fontis Buxtonensis sita.
 " frigida sensim percipitur, quæ postea evadit ita
 " commista, ut per quartam milliaris partem, tem-
 " pestate frigidissima, cum aqua rivi misturam suam
 " prodat. Quod Scatebrarum istarum caloris vires Scatebræ Tres
 " arguit, quæ tres præcipue, eæq; præstantissimæ, & præcipue.
 " ad varios morbos, & ægritudines valde proficuæ
 " observantur.

" Sunt etiam præterea quinq; aut sex aliæ Scaturi- Quinq; aut Sex aliæ.
 " gines, tametsi non ita utiles, ac illa quæ primam
 " diximus. Sin autem terebræ quædam, iis haud
 " dissimiles, quæ apud rerum Mineralium investigato-
 " res sunt in usu, fuerint adhibitæ, quæ ad scatebras
 " frigidas usq; penetrarent, & mixturam cum aqua
 " calida avertendo prohiberent, omni dubio procul
 " magis utiles, & excellentes evaderent, eo quod in-
 " firmitates frigidiores aquæ calidiori cederent facilius.
 " Certe ut pes meus Scatebram calidam premit unus,
 " ita alter super frigidam se figeret. Imo digitum
 " unum ponerem intra hanc, & alium intra illam, præ-
 " fertim inter scatebras inferiores. Tametsi altera-
 " tionem aliquam, licet non æq; magnam, aut
 " æqualem, senties ubiq;

" Juxta Scatebram majorem & præcipuam, inter
 " Rivum & Balneum, ædificium nobile apparet quadri- Devonienfis Com- mitis ædificium Nobile, juxta Balneum.
 " laterale, ex quatuor cubiculorum ordinibus constans
 " pulchre concinnatum cum officiis, sive locis quibus-
 " dam ad officia domestica apparatus infra, supra, & cir-
 " cumcircuita jacentibus, una cum magno Cubiculo, & aliis
 " (in Hospitum usus) ad numerum 30. ut non tantum
 " oculum delectant, sed ad usus Magnatum, Nobilium
 " & Generosorum, aliorumq; præstò sint. Imo fortis
 " infimæ

De Thermis
Buxtonensibus.

" *infimæ* homines cubilia, lecta, & Stromata, in illo-
rum commoditatem assignata habebunt. Balnea,
etiam sedilibus circumornata, ab ambiente aere rura,
cum focus & caminis ad vestimenta circa Balnei latera
calefacienda, aliisq; apprime necessariis decenti-
busq; Terra etiam ab una parte lapide Calcario pluri-
mum abundat.

Thermarum
Vires & con-
tenta.

" Quoad Vires Thermarum & Contenta, Balneis
Piperinis Germanicis sunt simillimæ, certe Dulcedo
aquæ, & complacens sapor mineram magis excel-
lentem arguit, quam illa sive Sulphuris, Aluminis,
Bituminis, Ferri, Cupri, aut alterius alicujus similis,
nam tunc in potu perciperetur sapor, sed in his nihil
tale invenies, sed quiddam adeo pulcrum, adeo placens,
adeo delectans, ut Balneum videatur aquæ dulcis,
arte paratum, potius quam Natura. Effectus tamen
Sulphur adesse declarant; ideoq; notandum, aquam
salsam per arenam novam percolatam, in dulcem
iterum, sive insipidam transire, &c.

Virtutes.

" In actionibus aut usibus partium depravatis,
diminutis, aut abolitis à causa humida, & frigida
oriundis, nihil æq; ac Balneum dulce Buxtonense pro-
ficuum. Quod effectum reddit tam partes rarefa-
ciendo, expirationem provocando, sordes abstergendo;
quam firmando, conjungendo, consolidandoq; laxam,
infirmam, & separatam partium tam simplicium
quam compositarum substantiam, membra nimis
calefacta moderate attemperando, nimisq; humida
exiccando; unde in morbis omnibus à contrario
nimis calore aut frigore provenientius, Cholericis,
Salinis humoribus, adustis & impactis commodam,
experientia compertum est. Hinc Colligimus adver-
sus mala insequentia utilia esse, nimirum, Rheu-
mata, febres, Capitis dolores, Nervorum infirmita-
tem,

"tem, Scabies vetustas, Ulcera, Spasmos, Torpores,
 "Pruritus, Contractiones, Impetigines, Apostemata.

De Thermis
 Buxtonensibus.

Quotidiana etiam experientia compertum,
 quod Thermæ Hæ adjuvmentum præstent

- I. **M**ulieribus, quæ ob humiditatem nimis abundan-
 tem, aut intemperiem contrariam, ad concipi-
 piendum minus aptæ sunt.
- II. Quibus fluor alborum est molestus, aut illis quæ nimis
 aqueis abundant.
- III. Viris infirmis ad generandum ineptis.
- IV. Priapismo laborantibus, & in Veneris Vorante
 Vortice partim Elixis.
- V. Phthificis, & pulmonum Ulcere tentatis.
- VI. Sanguinem Vomentibus, (Probatum.)
- VII. Ad inflammationem Hepatis summe proficuae.
- VIII. In calore nimio, & renum obstructione.
- IX. Ardore Urinæ vexatis.
- X. Tenesmum, sive cum dolore ad excernendum cona-
 tum curant.
- XI. Gonorrhæam sistunt: hæmorrhoidas ad meliorem
 statum cito reducunt.
- XII. Menses nimium profluentes multum juvant.
- XIII. Singultum tollunt.
- XIV. Vomitum Comprimunt.
- XV. Obstructiones Hepatis & Lienis aperiunt.
- XVI. Asthmaticis juvamentum affert.
- XVII. Lienis & Hepatis fluxus mire corrigunt.
- XVIII. Chlorosin perfectè sanant.
- XIX. A Cute Maculas, sive Ephelides, sive Lentigi-
 nes, citò expellunt.
- XX. A Calculo Tuto defendunt, & sanos in bono Cor-
 poris & valetudinis statu, diutissime conservant.

Hic Thermarum harum status erat sæculo superiori,
 nuper vero Bathoniensium Thermarum crescente

De Thermis
Buxtonensibus.

fama & aqua frigida calorem nimis *ibidem* attemperante, in *desuetudinem* fere, ut *dictum*, abierunt, adeo ut *Septentrionales* ægri ad *Australes* Angliæ *Thermas* jam accedunt; *Patroni* autem *Honorabilis* valde munificentia caput suum poterant iterum efferre, & magno *Septentrionalium* Anglorum emolumento; qui *longis* & *laboriosis* itineribus, magnisq; sumptibus, *Thermas* petunt *Bathonienses*, ad nitorem *pristinum* & *antiquam* gloriam restitui. Interim *Thermæ Bathonienses* sive *Aquæ Solis*, *Solis instar*, *Solæ Totius Angliæ, Walliæ, Scotiæ, & Hiberniæ* miseris ægris Solamen petentibus, adjumentum suum non minus *utiliter* quam *glorioso* suppeditant. De *Thermis Buxtonensibus*, earumq; *Virtutibus* *Thomas Hobbes Malmsburiensis*, de *Mirabilibus Pecci* ludibundus ita cecinit.

*Hæc resoluta Senum confirmat membra trementum,
Et refovet Nervos lotrix hæc lymphæ gelatos,
Huc infirma regunt baculis vestigia Claudii,
Ingrati referunt baculis vestigia spretis;
Huc Mater fieri cupiens, accedit inanis,
Plenaq; discedit, puto, nec veniente Marito.*

Fuller. Her.
Angl. Hist. in
agr. Derb.

Celebratur hæc aqua ob præsentiam *MARIÆ Scoto-*
rum *Reginæ*, quæ beneficia magna inde recepit.
Et quidem hæc de *Thermis Septentrionalibus* (alterâ *Thermarum Angliæ Sorore*) *remotis* licet, & *longe* distantibus, habui dicenda.

Caput claudio cum *Mariæ* *Reginæ* versiculis memoratis, nonnihil immutatis:

*Buxtona, quæ Calidæ celebrare nomine Lymphæ,
Interdum posthac* fors adeunda, V A L E.*

* Forte.

C A P. XIX.

De aquis Medicatis frigidis Sendensi, &
Paulsholtenfi, apud Wiltonienses.

Capitis Summarium.

Senensis, aut Sendensis aquæ Medicatæ situs. Examen. Aqua purè chalybeata. Virtutes. Aqua ferrata Paulsholtenfis.

Pari à Bathonia distantia ac Bristolienfis aqua, abest ^{situs.}
Senensis in agro Wiltonienfi, à villa dicta Sene, ^{Sheynd, alias.}
five ut in Rotulis Vetusis apud Turrim Londinensem ^{Send, Anno 11.}
Scribitur, Send, sic nominata. Est autem Sene, five ^{Ed. 1. Kalendar.}
Sende, quâ voce antiquiores incolæ Arenam vocitabant, ^{Comit. Wilton.}
Villa ædificiis venustis satis constans, tria circiter
Milliaria ab oppido dicto Devises, in Comitatu
prædicto, super monticulum arenæ cujusdam rubræ
constituta, infra quam, ad trium aut quatuor pedum
profunditatem, Ferri minera præstantissima observa-
tur, quæ toti monti communis, fabrorum Ferrario-
rum, præsertim vero Georgii Newton, periti nuper
apud locum artificis, arte probata, in optimi ferri
materiam evasit.

Intra villam hanc, in prato juxtà domum ^{Aqua ferrata.}
Sumner Generosi, Scaturigo haud procul a via regia,
plane Regia erumpit, quæ Pavonis cauda tecta Ter-
ram, lapides, & vicina quæcunq; alias luteo, alias
rubicundo colore saturatius tingens, ferrum in se con-
tineri aperte proclamat. Aqua hæc Examini subjecta.

De Aquis Medicatis *Senensi* & *Paulsholteni* frigidis.

Examen
Aqua.

27. *Octobris* MDCLXXXVI. in ædibus D. GUAL-
TERI LONG Baronetti, dictis *Whaddon*, a fonte
haud longè remotis, ex *halitu ferri* & *embryonata*
ejusdem materia, in Solutis principiis, constare vide-
tur. Sedimenti *parum* in se continet, quod *primævam*
ferri indolem *mollem* retulit priusquam in Mineram,
ut in *aliis* circumjacentis Terræ partibus, *Solidius*
durefcit. Salem fere *nullum* exhibuit, & *Diureticâ* facul-
tate prædita, alvum laxare *haud* consuevit. Gallarum pul-
vere (aut particula) adiecto, in *atramenti* colorem *dictum*
factum mutatur, in quem *Saturatè* Purpurascens Color
primo *Statim* transit. Anno Domini MDCLXVII. Joannes
Aubrey, Wiltoniensis *Armiger*, & Regalis Societatis
Socius, Sedimentum, & Aquam etiam ipsam, *Re-*
galis Societatis Conventui *Celebri* *Primus* exhibuit,
ubi, Medicis etiam celeberrimis Præsentibus, *unanimi*
calculo approbata, virtutis suæ *Testimonium* obtinuit.
Senensis Aqua cum gallis, post *Milliariorum octoginta*
Vecturam, in ipso Conventu, *claretti* *Saturatoris*
colorem, *estate* etiam *media* induebat, licet 30 die
Octobris instantis annis 1686, post *trium* dierum spa-
tium, quo a Scaturigine, me præsentem, sublata erat,
gallis *Londini* additis, colorem suum naturalem Aqua
parum mutaverit; verum lagena vitrea eadem mecum
rheda vecta, & *interdum* aperta, imo *Semi-plena* tan-
tum, in causa esse poterat.

Porro 27 die *Augusti* A. D. MDCXC in ædibus
D. *Gulielmi Horton* de *Broughton-Gifford*, aquas istas
ad examen *secundò* revocavi, & è libris IV Sedimenti
ferruginei *scrupulum* plus minus *unum* obtinui. Sa-
lem fere *nullum* inveni, eumq; *solum* qui *Ferrum*
Comitatur, & *Vitriolum martis* appellari consuevit,
qui deliquium ægre passus, chartam involventem
vix humectat, linguam autem *stipticitate* quadam
ferit,

ferit, & palato ingratus, *nonnihil molestiæ creare* observatur. Hæc in aqua Scatebræ *superioris* notavi. Aqua scatebræ *inferioris* Tenuior est, nec ea quantitate ferrum continet, quâ *superior*. Color cum gallarum additione *non* purpureus, aut nigro-purpureus, sed *rubicundus* evadit. Discrimen etiam apparet in colore sedimenti, qui secundum mixturæ mineralis gradum, *varius* oboritur. Notandum etiam, *inferioris* scatebræ aquam post XLVIII. horarum spatium tingendi facultatem cum gallis omnino amisisse. Die autem XXVIII. sequente, viz. apud locum inter Scatebram Superiorem & Inferiorem tingendi cum gallis *discrimen* observavi.

De Aquis Medicatis Senensi & Paulsholtensi frigidis.

Aquam hanc medicatam inter præstantissimi generis Ferratas, Chalybeatasve, numerare non dubito, & in viscerum, & Mesenterij Obstructionibus, Flatu Hypochondriaco, Renum, & vesicæ morbis, & Tabidis etiam Hætica febre laborantibus, utilissimas fuisse, a fide dignis me accepisse confiteor. Imo Thermis Bathoniensibus, aut Præcedere, aut Succedere, prout opus fuerit, Clarissimi Medici, in Conventu Solenni memorato, aptissimam judicarunt; de qua plura Scribendi occasio forsitan dabitur in posterum; hæc vero de Aquâ Medicatâ purè Chalybeatâ, nulli apud Anglos frigida in suo genere secundâ, hoc in loco dixisse sufficiat; cui potandæ Thermarum Bathoniensium aqua prius intus sumpta præparando optime inserviat, dein, finita bibendi methodo, Thermarum prædictarum usus externus, ut maxime accomodus, ita summe utilis, & proficiuus esse possit.

Aqua pure Chalybeata.

Virtutes.

Est & Aqua Ferrata altera Paulsholtensis, in eodem Comitatu, a Viculo haud procul a villa Send, Paulsholt (vulgus Poulshut vocat) ita nominata quam

Aqua Paulsholtensis frigida.

quam de Ferro participare, & in prædictis affectibus utiles esse, pronus agnosco.

C A P. XX.

De Aqua Medicata Castellariana, sive Alfordensi frigida, in agro Somersetenfi.

Capitis Summarium.

Examen Aquæ Medicatæ Alfordensis. Contenta, & Contentorum partes. Salina, Nitrum, & Sal nigrior. Nitrosa à prædominio. Non Salina pars, Sabulum, & Argilla. Contentorum proportiones. Examen ulterius. Usus Aquæ, & Vires. Epilogus.

UT versus Occidentem, Septentrionalemq; Civitatis Bathoniæ plagam (ad portas Urbis Cardinales respectu habito) æquali fere, ut dictum est, distantia, sitæ sunt Aquæ duæ Minerales, *Bristolensis*, nimirum, & *Senensis*; hæc purè chalybeata, illa Salem, Sulphur, & calcarium lapidem cum ferro Embryonato mista continens; ita eâdem distantia duplicatâ ad Austrum, occidenti appropinquans, visitur medicata aqua *Afordensis* in agro *Somersetenfi*, prope villam dictam *Castle-Cary*, purè Salina, quæ *Ferri*, ut videtur, misturam omnino excludit.

Mineralis Aqua hæc in Comitatu dicto, nota nomine Aquarum de *Castle-Cary*, vel potius, ut apud

apud Doctissimum *Spelman*, in *Villari Anglico*, scribitur *Castellarie*, si non *vitiose*, pro *Castle-Cary*, quam tamen, quum ad villam minorem dictam *Alford*, & (molliori *vulgi* pronunciandi more) *Aford* pertineat, *Afordensem* nomino, virtute *Cathartica* præ cæteris prædita, & quibusdam *Bathonie* potione usurpata, *Examen* nostrum postulare videtur; quod laboris eo *libentius* hic suscipio, ut quæ de *Bathoniensibus* Thermis superius sunt tradita, illustrationem quandam inde, & Confirmationem recipiant.

De Aqua Medica
Afordensi
frigida.

Puteus est, juxta Viam Regiam, *Tugurio* annexus, puteis communibus, quibus ad usus culinarios domestici utuntur, haud dissimilis, intra *ædiculam* stramine tectam, quam pro arbitrio suo, *Putei Possessor*, *sera* obsignat. Experimentis igitur quibusdam apud locum ipsum, & aqua etiam, *meâ curâ*, ad naturam ejusdem Medicatam investigandam, *Bathoniam* advectâ, quemadmodum in Thermis *Bathonicis* factum erat prius, illam ex *duabus* partibus constare reperio, *Contenta*,
Salina, viz. & non-Salina.

Examen Aquæ
Mineralis Afordensis.

Pars Salina, *Nitrosa* præcipuè, duplam ad Salem Salina, residuum proportionem Servat. Aquam igitur istam judico *Nitrosam* à prædominio. Apparet enim *Nitrum*, Sapore nauseo, Amarore insigni, in frigidatione, penetratione, & in longas adeo & firmas *stirias* ejaculatione, ac in *Balneis* Regali, & Calido *Bathonie* unquam observaveram.

Alter Sal *Communis*, sed *nigrior*, ab ejusdem *Petra*, aut Salina quadam *Minera* Subterranea ortus videtur, & circa Scaturiginem, è domu, in *viam regiam* refluxam, sine ignis adjumento apparet, quem aqua Salis *Satura* Sedimenti instar, *hic* deponit. Aquâ istâ Salis gaudentes *columbæ*, illuc ad bibendum *majori* numero advolitare solebant, quod *vicini* animadvertentes,

Sal nigrior.

G g g

Mineralem

De Aqua Me-
dicata Afor-
densi frigida.

Mineralem aquam *inveniendi* ansam præbuit. Hic Sal infra *Nitri* quantitatem *dimidio* fere Subsudet, & in *Tesseris* sive *cubis*, sali hujus generis peculiaribus, se ostendit, *Nitrosis* stiriis *primò* apparentibus, dein *Tesseris* Salinis.

Non Salina.

Partes non Salinæ, duæ etiam sunt, *Sabulum*, nimirum, abistius coloris *petra* ortum, & *Sabulum* est *Terræ* circumjacentis *proprium*, post *Superficiem* *gramineam*, sub qua terra apparet, forma *Margæ rigidæ cæruleæ*; illam vero Subter, lutum *album*, sive ut videtur, *argillæ* quoddam genus; demum *petra*; quemadmodum *ἀλυσίης* Ego Testis apud locum ipsum observaveram. Terra, pars *Secunda* non Salina, in aqua contenta, *Argilla* est præcipue, de quâ modo dictum, quæ una cum *Sedimento petroso*, proportionem *Salis nigrioris* æquat, aut quantitate paulo majori apparet, *petra* ad *argillam* vix *quarta* parte respondente.

Contentorum
proportio.

E *duodecim* Congiis *Afordensis* Aquæ libris *tribus* minus, uncias *novem*, & *Drachmas Sex* cum *Semisse*, contentorum Comparavi; quarum *tres* uncia nitrum; *Uncia una* drachmæ *sex*, Sal *nigrior*; *Unciae duæ*, *Argilla*, & *petra*; *Unciae tres* cum *granis 30. operando* deperditæ. Adeò ut *Salis Semunciam*, quilibet Aquæ *Congius* comprehendat, sive *drachmam Semis*, *libra* quælibet. Partes *duas* Nitrum; Sal *niger unam* occupat. Notandum etiam è prædictâ Aquæ quantitate *Purioris* *Salis* uncias solum *quatuor*, & *drachmas duas* provenisse.

Porro, 26. die *Septembris* A.D. 1690. Circa Salutem Præstantissimæ *Dominæ, Dominæ Haddock, D. Ricardi Haddock*, Eq. Aur. Anglicanæ Classis præfecti Summi vulgò *Admiralis, Bathoniæ* occupatus, ex aquæ *Afordensis* libris fere *sex* Contentorum *Drachmas quatuor* cum *Semisse*

misſe impuriſſis quaſi ſacchari ideâ, proveniſſe obſerva-
vi, in quibus *Argilla, Petra, & Sal* manifeſto apparuerunt. De Aqua Me-
Aqua inter evaporandum *amara* admodum, & *ſalfa* <sup>ſalica Afor-
denſe frigida.</sup>
evadebat, ut & *Lixivium* cum ſale in aqua *pura* ſolutum.
Lixivium purum in organis Vitreis evaporatum dedit ſa-
lis purioris & albeſcentis drachmas duas, & grana tria.

Uſui igitur magno Hæc Aqua Medicata eſſe vide-
tur, minori ſolito quantitate ſumpta, ad refrigerandum, <sup>Uſus Aquæ &
Vires.</sup>
*abſtergendum, penetrandum; ad craſſos humores attenu-
andum, incidendumq; acrimoniam mulcet; Fermenta-
tionem indebitam attemperat, & reſtringit. In Scorbu-
to, Ictero, & obſtructionibus quibuſcunq; utilis, & ut
verbo me expediam virtutes omnes poſſidet, quas Ni-
troſis aquis à Prædomino Kircherus attribuit Cap. 13.
memoratas. Renes etiam & Ureteres optime abſter-
git, per alvum humores ducit fortiter; Urinam &
Sudores movet efficaciter, eò quod Mineralibus Aqua
Saturatè adeo ſit imbuta, & Salibus abundet, quod
ad miſcendum cum aqua Scaturiginum Bathoniensium
magis aptam reddit, quæ eadem Salia Continet,
quantitate tamen multò minori, ideoq; minus opera-
tur; licet effecta mala ab indebito & minus cauto aqua-
rum iſtarum uſu, imo miſturâ, emergentia aliquando
Obſervaverim.*

EPILOGUS.

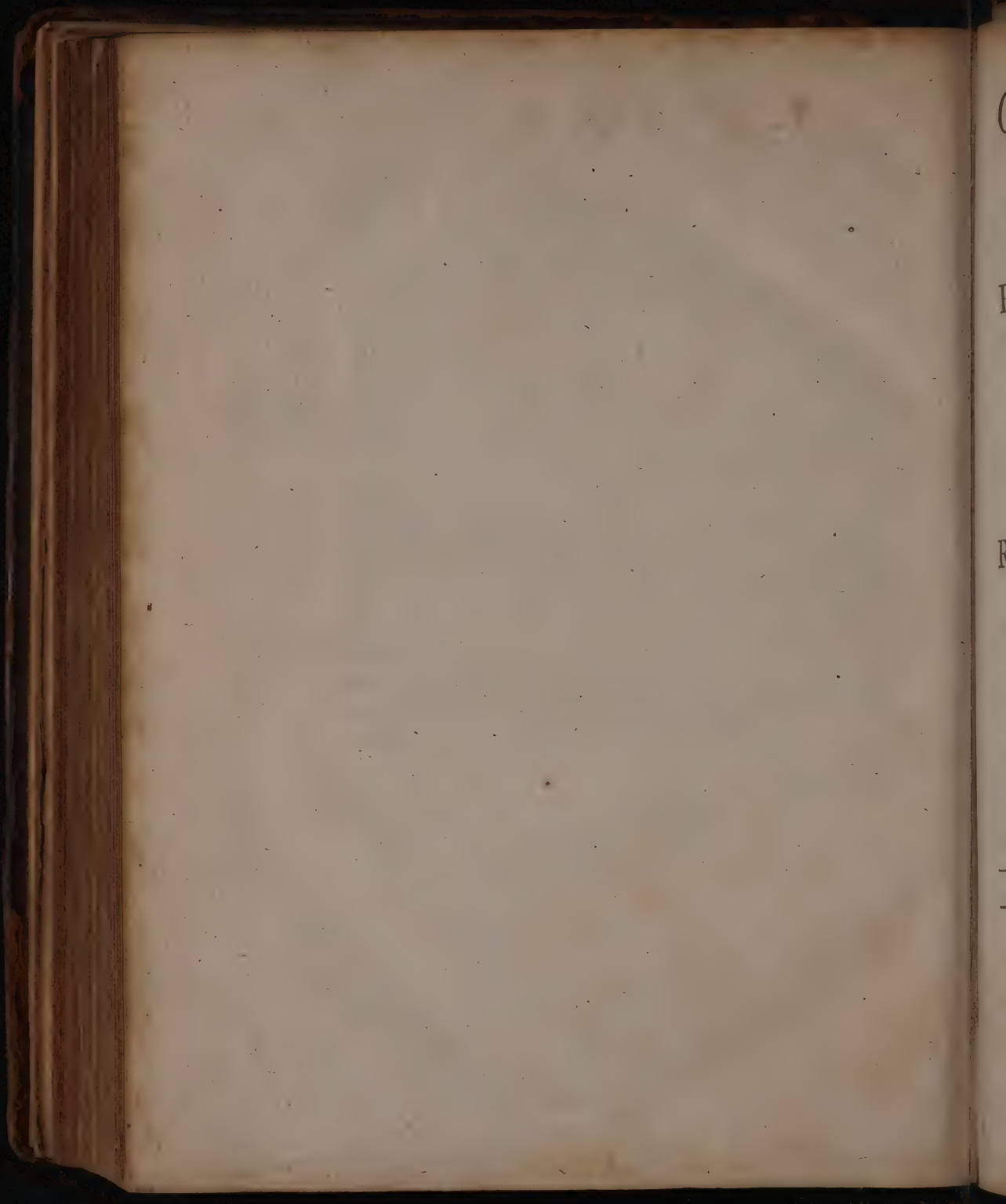
JAM verò de aquis hiſce Mineralibus, *Salibus* com-
poſiti ſui parte magis efficaci, ſe invicem referenti-
bus, huc uſq; verba faciens, *Thermis* nimirum, *Ba-
thonicis* majore *Salium*, & minore *ferri* quantitate im-
pregnatis: aquis Tepidis *Bristolienſibus*, ferro & Sa-
libus minus imbutis; aquâ Tepidâ *Buxtonenſi*, com-
munis.

*Aquis frigidis
Mineralibus
Anglia abundat.*

munis Salis *parum* continente, & Ferrum Sapiente planius; Nec non, *Senensi* aquâ frigidâ, *purè* chalybeatâ; & aquâ *Castellarianâ*, sive Puteo frigido *Alfordensi*, summo gradu Salibus *purè* repleto; ut *minoris* notæ aquas Medicatas *frigidas* in Tractatu passim memoratas missas faciam; abs harum singulis *separatim*, aut *conjunctim*, effectus bonos eventuros præcor, & laudabiles. Mineralibus aquis frigidis *Anglia* ubiq; fere abundat, quales præter dictas sunt, *Barnetensis*, & *Cobhamensis*, in agro Surriensi; *Cumnerensis*, juxtâ Oxoniam; *Sunninghillensis* in Comitatu Bercheriæ; *Wellingburgenensis*, in agro Northamptoniensi; *Swayensis*, in agro Hantoniensi, juxtâ *Lymington*; *Chigwellensis*, in Comitatu Essexiæ; *Qualmensis*, juxtâ Derbiam; & de Monte *Sagittariorum*, vulgò *Shooters-Hill*, in agro Cantiano; aliæq; quæ in Tractatu de Medicatis aquis Angliæ frigidis, locum proprium sibi vendicant: Subiecto autem huic impræsentiarum Valedico, postquam ad *Observationum* Centuriam proxime sequentem, qui in *Provinciæ* meæ partem maximam, & præcipuam, Curiosius inquirunt, *Lectores* remiserim, *δοξολογία* loco FINIS additâ,

Θεῶν μὲν δόξα,
Bonorum Omnium
A & Ω.

e
y.
r.
is
n,
l.
e
r
a
;
y.
a
-
e
in
.
e
s



OBSERVATIONUM CENTURIA,

Pleniorē in Thermarum BATHONI-
ENSIUM naturam *Inquisitionem* com-
plectens, una cum *Contentis*, *Proprie-*
tate, & *Distinctione* uniuscujusq; BAL-
NEI inter se, *particulatim* Exhibitis.

REGALI SOCIETATI ad Scientiam
Rerum Naturalium in ANGLIA pro-
movendam Institutæ Nuncupavit

Auctor

THOMAS GUIDOTT.

L O N D O N:

Printed in the Year of Our Lord, 1691.

THE NEW YORK
LIBRARY

THE NEW YORK LIBRARY
OF THE CITY OF NEW YORK
AND THE LIBRARY OF THE
ALBANY INSTITUTE

THE NEW YORK LIBRARY
OF THE CITY OF NEW YORK
AND THE LIBRARY OF THE
ALBANY INSTITUTE

THE NEW YORK LIBRARY
OF THE CITY OF NEW YORK
AND THE LIBRARY OF THE
ALBANY INSTITUTE

THE NEW YORK LIBRARY
OF THE CITY OF NEW YORK
AND THE LIBRARY OF THE
ALBANY INSTITUTE

THE NEW YORK LIBRARY
OF THE CITY OF NEW YORK
AND THE LIBRARY OF THE
ALBANY INSTITUTE

OBSERVATIONUM
PHYSICARUM
CENTURIA

AD

SOCIETATEM REGIAM

Pro Scientia *Rerum Naturalium* in
ANGLIA *promovenda* Institutam.

OBSERVATIONES HYDROSTATICÆ.

Observatio. I.

Quod aquæ Balneorum *Omnium* pondus æquale
ferè sit; *Fervidi* autem *Balnei* aqua, istà *Regis*, ^{Balneorum} *omnium* pon-
aut *Crucis*, paulò levior; quemadmodum ex obser-
vationibus *Sequentibus* luculentiùs apparet.

Observatio. II.

Quod *Communi* aquâ & *Thermali*, ritè ponderatâ,
Thermarum aqua *dimidio drachmæ* in *Pintâ*, sive ^{Thermarum} aqua, & *com-*
librà, præponderet. ^{munis.}

Observ.

Observatio. III.

Proportio Tem-
pore gelu.

Quod Præcedens Observatio in congelante Tempe-
state celebrata fuerit ; quodq; hæc sit proportio
Tempore gelu.

Observatio. IV.

Tempestate
Sicca.

Quod Proportio magis solita, Tempestate sicca, &
gelu non constricta, sit Communis aquæ libra una di-
achmæ sex ; Thermalis aquæ calidæ, libra una diachmæ
quinque ; Thermalis frigidæ libra una drachmæ quatuor
Thermalis Frigida unciâ unâ in Congio minor Calidâ ;
unciâ unâ communi aqua levior calida ; unciis duabus
Frigida.

Nota,

Observationem hanc de Regalis & Crucis Balneis
præcipuè intelligendam ; & de menfuris, Ponderibus,
& Trutinâ, quibus tunc temporis, accuratiores pro-
curari haud poterant, Vid. Observ. XX.

Observatio. V.

Thermalis aqua
calida & fri-
gida contra
aquam Com-
munem, laxa
tempestate.

Quod Thermalis aqua calida contra aquam commu-
nem, æquali proportionem, balance nuda, diligenter pon-
derata, utriusq; generis aquæ pondus, laxa tempestate,
æquale fere fuerat ; in Trutina autem manens, donec
Thermalis aqua refriguerat, Thermalis aqua drachmas
duas, in Pinta, postulabat ad pondus communis. Vid.
Observat. XX.

Observatio. VI.

Experimentum
alterum.

Quod experimento altero celebrato 18 Nov. 1675,
tempestate etiam laxa, Thermalis aqua calida, &
communis frigida, æqualiter pendebant ; frigida
vero duabus drachmis in pinta minor erat calidâ. Vid.
Observatio XX.

Observ.

Observatio. VII.

Quod Tempestate *laxâ* aut *constrictâ*, Thermalis *Tempestate laxa,*
aqua calida, Communi aqua fontana *gravior non fu- & constrictâ.*
erat.

Observatio. VIII.

Quod Thermalis aquæ *Pinta eadem duodecim horas* Decrementum
post exitum è Scatebris ponderata, & post horas *ponderis 12 ho-*
duodecim iterum elapsas denuò trutinata, drachma *rarum post*
una ponderatæ prius, posterius ponderatæ aquæ de- duodecim.
cederat. Vid. *Observ.* XX.

Observatio. IX.

Quod *Pinta una (mensurâ Fini)* Balnei crucis dili-
genter trutinata *17 Nov. 75* pendebat libram *unam, pondus.*
drachmas quinq; & grana octo.

Observatio. X.

Quod *Regalis* Balnei aqua & *Crucis æqualiter ferè* *Regalis.*
pendebant; differentia tamen, *si qua fuerat,* erat ex
parte *Regalis,* immediate ponderatæ in Antliæ *Siccæ*
Camera.

Observatio. XI.

Quod Balnei *Calidi* aquæ *pinta* apud *Regis* Balneum *Calidi differen-*
ponderata, & apud *Calidum,* triginta octo granis *tia apud Re-*
gravior erat *domi,* quam *foras.* *gale, & Ca-*
lidum.

Observatio. XII.

Quod Balnei *Calidi* *pinta duobus* Scrupulis & *Calidi a Cru-*
granis octo levior erat *pinta crucis.* *cis.*

Observatio. XIII.

Calidi a Regis. Quod Balnei *Calidi* aquæ *Pinta*, sive *libra*, duobus & quadraginta granis *levior* erat ista *Regis*.

Observatio. XIV.

Balneorum omnium aquæ pondus apud Antlias.

Quod Observationes duæ præcedentes factæ fuerint, Balnei *Calidi* aquâ eidem quantitati *Regalis* & *Crucis*, exacte opposita; ex eadem autem mensura bis repleta variatio ista exigua granorum *sex*, inter *Regalis* & *Crucis* aquam provenire poterat; sin autem Balneorum *Regis*, *Crucis* & *Calidi* pondus, apud, aut juxta, antlias proprias, æstimaveris, ut in *Obs.* 9. 10. 11. tum Balnei *Fervidi* *libra* quinquaginta & *sex* granis *levior* erat *Regalis*, aut *Crucis*.

Observatio. XV.

Calidi aqua levissima.

Quod Aqua Balnei *Calidi* Balneorum omnium *levissima* sit; *Regalis* vero & *Crucis* æqualiter ferè pendeant, si modo *utriusq;* Balnei aqua apud, aut juxta antlias suas ponderata fuerit.

Observatio. XVI.

Ejusdem menstruum cæterorum levius.

Quod *Menstruum*, sive aqua Balnei *Calidi* mineralia absorbens, *levius* sit menstruo *Regalis*, aut *Crucis*. In *libra* siquidem prioris Balnei, *plura* insunt Contentorum grana; aqua autem, eadem proportionem, *levior* est ista *Regalis*, aut *Crucis*.

Observatio. XVII.

Æqualitatis ponderis inter Regis & Crucis ratio.

Quod sicut *Regalis* Balnei aqua, quo minus margæ, eo magis Sabuli *Crucis* continet; ita, e contra, *Crucis* Balneum, quo plus margæ, eo minus sabuli *Regali* possideat; unde Contenta ferè æqualia existunt, & aquarum pondus etiam æquale sit, *utriusq;* menstruo pendente æqualiter.

Observatio.

Observatio. XVIII.

Quod ad potandum aquam in Regali Balneo Antlia, Antliæ minime & Antlia Sicca extra. Balneum, aquam vehant pendentem æqualiter; quodq; Antliæ Siccae aqua illa levior non sit, quæ à Scatebris desumitur immediatè.

Antliæ minime aqua, & Antliæ Sicca æqualis.

Observatio. XIX.

Quod Balneorum nullius aqua Calida, communi Thermalis aqua calida, non gravior calida communi.

Thermalis aqua calida, non gravior calida communi.

Observatio. XX.

Quod Observationes Hydrostaticæ Variare possint secundum aeris, aquæ, mensuræ, ponderum, & Trutinæ differentiam; quod autem, quoad Thermallium aquarum pondus, in præcedentibus est traditum, quousq; pondera, & libræ ad manum, patiebantur, accuratè efficitur. Forsan autem aliquando Thermæles aquas, in minori quantitate, exactius trutinandi dabitur occasio, ut Scrupuli, grana & grani partes notentur ubiq; quod in Obs. 4. 5, 6, & 8. in rotundi numeri gratiam, non factitatum confiteor, sed in Thermarum contentis in Observationibus Miscellaneis nimirum observatum.

Nota.

Quod uncia duæ, drachmæ Septem, grana quatuordecim, Thermalis communi aqua granis decem, & quatuor levitate cedebant 2 Sept. 87. Scrupuli duo, grana sedecim in libra, differentia. Vid. Obs. 5. & 6. Vid. etiam Supplementum in fine.

OBSERVATIONES CHROMATICÆ.

Observatio. XXI.

Quod Balneorum omnium aqua calida, gallarum, Balneorum omnium aqua pura, aut stypticorum quorundam aliorum, particula addita, galls, &c.

Balneorum omnium aqua pura, galls, &c.

OBSERVATIONUM

tâ, Tincturam purpuream oculis, noctu oculi, exhibeant.

Observatio. XXII.

Saturatus gelu.

Quod Thermalis aquæ eadem quantitas, eadem portione gallarum admistâ, Tincturam, gelante tempestate, Saturatiorem præbeat, quam laxâ.

Observatio. XXIII.

Antliæ novæ, & siccæ, tingunt æqualiter; aperti autem Balnei ipsius aqua in Propatulo, aqua nequaquam.

Quod Antliæ novæ aquæ Potabilis in Balneo, & Siccæ extra Balneum, tincturam æqualem exhibeant; ipsius autem Balnei aqua in Propatulo, tincturam cum gallis nullam præbebit.

Nota.

Balnei pleni aqua non; impletis, ita.

Observationem hanc de Balneo pleno intelligendam. Nam, implente Balneo, si expertus fueris, & aqua altius paulo non assurrexerit, aperti Balnei aqua, utpote è scatebris immediate irruens, Tincturam cum gallis, æquè ac Antliata aqua, dabit.

Observatio. XXIV.

48. Hor. obt. Temp. lax. ita; Regale.

Quod Phiala Vitrea antliatæ aquæ Regalis calidæ, Subere benè obturata, & cerâ obsignata, tempestate laxâ, quadraginta octo horarum spatio elapso, tincturam præbuerit.

Observatio. XXV.

3. D. obt. ita; Idem.

Quod Tincturam eandem, sed pallidiorem multò, & quasi ægram, finitis tribus diebus, observaveram.

Observatio. XXVI.

7. D. obt. Regis, ita: Cr. autem, & cal. nov.

Quod Regalis, Crucis, & Calidi aqua spatio Septem dierum obturata, & obsignata, Regalis Balnei aqua Stypticis

Stypticis additis, *colorem mutaverit* ; *Crucis* autem & *Calidi*, nequaquam.

Nota.

Culpa, forsan, in obturatione latuit. *Experimento* enim altero peracto, *Crucis* aqua die 7. *Tincturam* exhibuit. *Vid.* Obs. 45.

Observatio. XXVII.

Quod *Regalis Balnei* aqua obturata, & obsignata op- ^{8. Heb. obr.}
time, octo *Hebdomadarum* spatio finito, *tincturam* ita ; *Regalis*
purpuream cum gallis, &c. dederat, *colori* istius
inferiorem paulò, quæ ab *Antlia* provenerat.

Nota.

Me hoc ab alio relatum habuisse ; & *Cæteris* ob-
servationibus consonum non esse. *Regalis* au-
tem aqua inclusa, & mense uno exacto aperta,
gallis additis *tincturam* exhibuit. *Vid.* Not.
Obs. 59.

Observatio. XXVIII.

Quod *Thermarum Cruciatarum* aqua, cerâ obsigna- ^{6. Di obr. Reg.}
ta & obturata Subere, *tincturam* paulo *vividior*em & *Cr. ita* ;
exhibuerit die *Sexto* ab *Antlia* prius desumpta, tem- ^{vividius Cru-}
pestate *laxa*, tametsi *phiala* *biduo* antea aperta fuerat, ^{cis temp. lax.}
& cerâ obsignata *denuo*. *Regalis Balnei* aqua *eodem*
tempore obturata, *colorem* mutavit, *color* autem non
ita vividus in *Regali* ac in *Crucis* apparuit, *Phiala*
etiam altera *Regalis Balnei* impleta *Nov. 6. & 12.*
resignata, *idem* perfecit.

Nota.

In hac *observatione* quod ad *B. Crucis* spectat *se-*
cunda vice *eodem modo* apparuit, 28. Nov. 88.
Tempestate ad gelu inclinante.

Observatio.

OBSERVATIONUM

Observatio. XXIX.

24 ho. obt. Cal.
non Temp. lax.

Quod *Fervidi* aut *Longi* Balnei aqua, obfignata subere ut prius, & post *viginti quatuor* horas resignata, & aperta, *Tincturam* purpuream cum gallis, &c. nequaquam exhibuerit.

Observatio. XXX.

3. ho. obt. Cal.
non Temp. lax.

Quod *Longi* Balnei, sive *Calidi*, phiala altera, tempestate *laxa* existente, elapsis *tribus* horis aperta, *Tincturam* nullam præbuerat, obturata licet, & obfignata, ut prius.

Observatio. XXXI.

12. ho. post.
12. h. obt. Cru.
& Cal. gelu
ita, saturatius
Crucis.

Quod *binæ* phialæ *Crucis* & *Calidi* (quod & *Longum* dixi) *duodecim* horis ab obfignatione elapsis, aperta, terra *gelu* constricta, & diligenter iterum brevi obfignata, mane crastino, horis *aliis* *duodecim* elapsis, cum gallis, & Secamentis quercinis, *Tincturam* dederint, sed *citius*, & *Saturatius* *Crucis*.

Observatio. XXXII.

24. ho. non obt.
gelu Cru. &
Cal. ita; citius
Crucis.

Quod *binis* etiam phialis aquæ *Crucis* & *Calidi*, ab antliis suis haustæ, *viginti quatuor* horis, tempore *gelu* nondum obturatis, Balneorum *amborum* aqua cum gallis colorem *mutaverit*, citius autem & *saturatius* iterum ista *Crucis*.

Observatio. XXXIII.

24 ho. post. 24.
non obt. gelu,
Crucis ita;
Calidum non.

Quod quum aqua *Thermalis* *viginti quatuor* horis præcedentibus additis, in *iisdem* phialis, nondum etiam obturatis, perstiterat, *congelante* etiam tempestate adhuc manente, *Crucis* aqua *tincturam* dederit, ut prius; *Calidi* autem, colorem *vix* mutaverit.

Observatio.

CENTURIA.

9

Observatio XXXIV.

Quod tribus horis à priori experimento jam elapsis, tempestate congelante in laxam mutata, neq; Calidi, neq; Crucis aqua colorem manifesto mutaverit, gallis additis, tametsi aqua Calidi trium tantum horarum spatio vix finito ab Antlia provenerat. Crucis aqua quæ post quadraginta octo horarum spatium mane tinxerat, colorem vix, ac ne vix quidem, mutavit. Calidi autem, tribus tantum horis ab Antlia hausta immediate, tincturam nullam dedit.

51 ho. non obr.
mutato colo,
Crucis non;
neq; Cal. post.
3 ho.

Observatio XXXV.

Quod phialis duabus aquæ crucis & calidi obturatis & obfignatis optime, tempestate laxâ, & post tri- duum apertis, Crucis aqua Tincturam exhibuit; Calidi autem nequaquam. Phiala altera continens libram Semis obturata, & obfignata, & quatuor diebus elapsis aperta, aqua Calidi tincturam omninò nullam præbuerit.

3 Di. obr. temp
lax. crucis ita;
cal. non.

Observatio XXXVI.

Quod experimento cum galla facto, apertis phialis, in omnium Balneorum aqua, decem horis finitis, tempestate laxâ; Calidi aqua tingendi qualitatem amisit primo; Regalis multum remisit proximè; Crucis autem tincturam multo vividiorum Regali exhibuit.

10 ho. non obr.
lax. temp. Cal.
non. Reg. re-
misit; Cr. vi-
vidius.

Observatio XXXVII.

Quod mane crastino, horis tredecim elapsis, tempestate laxâ existente, Crucis aqua Saturate tinxerit; Regis autem parum.

23 ho. non obr.
temp. lax. Cr.
ita; Regis pa-
rum.

Observatio XXXVIII.

Quod sex horis additis & finitis, Crucis Balnei aqua Tincturam ut prius exhibuerit; Regalis autem nequaquam.

29 ho. non obr.
Cr. ita; Regis,
non.

Observatio XXXIX.

Quod horis octodecim elapsis porrò, Crucis aqua tempestate laxa existente, nondum obturata, tincturam cum gallis obscuram satis dederit; & brevi post sicut ista Regis heri apparuit.

47 ho. non obr.
lax. temp. Cr.
non.

Observatio XL.

18 ho. non obr.
lax. temp. Reg.
non; 28 ho. Cr.
ita.

Quod Regalis Balnei aqua, *apertâ* phialâ, tempestate *laxâ* existente, post horas *octodecim*, tincturam *nullam* cum gallis exhibuerit; *Crucis* autem aqua horis *viginti octo* elapsis, *aperta* etiam phiala, colorem *mutavit*.

Observatio XLI.

46 ho. non obr.
temp. lax. Crucis, non.

Quod *eadem* Crucis Balnei aqua *non* obturata, tempestate *laxâ*, *octodecim* horis *inde* decurrentibus, sive finitis horis *quadraginta sex*, tincturam *nullam* exhibuerit; sed turbida, & alba, *brevi* evaserit.

Observatio XLII.

6 di. obr. non
obf. lax. temp.
Reg. ita; 4 ho.
post non.

Quod Regalis Balnei aqua, *matutino* tempore, diebus *sex* exactis, tempestate *laxâ*, tingens *ægre*, Subere obturata, cerâ autem *non* obfignata, *quatuor* horis *inde* numeratis, tingendi facultatem *prorsus* amiserit.

Nota.

10 di. tempore
gelu.

Tempore gelu die 10. *tinxit* ægre, & *brevi* alba *evafit*, ultimo Decemb. 88.

Observatio XLIII.

Post 24 ho. non
obr. lax. temp.
Regis non.

Quod Regalis Balnei aqua, *aperta* phiala, & tempestate *laxa*, numeratis horis *decem*, tincturam *ægram* exhibeat; *octodecim* autem elapsis, *obscuram* fatis (si *ullam*) sed *viginti quatuor* finitis *omni*nò nullam, nisi tempestate *congelante*, aut *simillima*.

Nota.

Eadem post 4
di. temp. gelu,
ita.

Regalis Balnei aqua post *quatr*iduum, *aperta* phiala, tincturam *exhibuit*, Terrâ Nive *cooperta*, & tempore gelu 26. Dec. 88.

Observatio XLIV.

Post 48 ho. non
obr. temp. qualibet, Crucis non.

Quod, *apertâ* phialâ, *Crucis* Balnei aqua, spatio *horarum quadraginta octo*, tempestate *qualicunq;* existente, tingendi facultatem *non* retineat.

Observatio.

CENTURIA.

II

Observatio XLV.

Quod ejusdem Balnei aqua obturata & obfignata, Post 9 di. obr. Crucis non. diebus septem exactis, tincturam minus vividam exhibuerit; Novem autem diebus numeratis, nullam.

Observatio XLVI.

Quod Balnei Calidi aqua nondum obturata, tem- Post. 3 aut 4. h. non obr. lax. temp. Cal. non. pestate laxa existente, post tres aut quatuor horas elapsas, tincturam cum gallis, &c. neutiquam præbebit, tametsi nativi caloris parum aqua retineat.

Observatio XLVII.

Quod ejusdem Balnei aqua obturata, aut aperta, tri- Post 4 di. obr. non calidum. um aut quatuor dierum spatio elapso, tempestate laxâ, aut contrictâ, Tincturam nullam præbebit.

Nota.

Quod 28. Nov. 1688. ejusdem Balnei aqua obturata & obfignata, gallis novis, recentibus, & viridibus injectis, Tincturam exhibuerit die 7. tempestate ad gelu inclinante.

Observatio XLVIII.

Quod Regalis Balnei aqua, phiala aperta, diebus 4 di. non obr. gelu, ita; 5. gel. finit. non Reg. quatuor exactis, tempestate congelante, tincturam purascentem cum gallis exhibuerit; quinto autem die, finito gelu, additis gallæ recentis & viridis granis aliquot, aquæ pars residua, turbida, alba, & emulsionis æmula, evasit.

Observatio XLIX.

Quod Balnei Crucis aqua non obturata, & frigida, Cr. non obr. ita, præ Regalis. tempestate laxa existente, tingendi facultatem istâ Regalis diutius retineat.

Observatio. L.

Quod Balnei Calidi aqua nondum obturata tingendi Post 4 b. non obr. Cal. 24. Reg. 28. cr. non Temp. lax. proprietatem amittat, priusquam refrigerescit; horis autem quatuor exactis certissime; Regis verò, viginti quatuor horas haud rarò transgreditur; Crucis autem, viginti octo, si tempestas fuerit laxa. I i i 2 Obs.

Observatio LI.

*Mutationes
variae Thermalis
aqua post
Tincturam amif-
sam.*

Quod Balneorum omnium aqua, post temporum spatia praedicta, appareat *leviter purpurascens*, moriens autem iste color vix ultra minuta tria, aut quatuor solet extendere, priusquam aqua *crassescit*; ut plurimum *albescit*; spatio temporis longiori *pallide flavescit*; & minori gallae quantitate injecta *virescit*; & tandem aliquando, liberalius paulò injecta galla, *nigrescit* instar atramenti.

Observatio LII.

*Post 2 an. obt.
cr. d. obt. ob-
f. 1710.*

Quod Balneorum *Crucis & Longi* aqua, in duabus phialis, subere obturatis, sed non cerâ obfignatis duorum annorum spatio servata, oleo *Tartari* injecto albidâ evaserit; ambæ autem sedimentum deposuerant, tam album, quam luteum. Neutrius autem Balnei aqua *Tincturam* exhibuit.

Observatio LIII.

*Aqua primo di-
stillata non.*

Quod pars *halitiosa* non sit *magis* Visibilis, aut in aqua destillata *acidum* appareat, tametsi juncturae luto *optimè* claudantur. Neq; aqua destillata *primò* acida existit, nec cum gallis induit *purpuram*. Simile observavit Jo. Frenchius M. D. in *Spadanâ* aquâ Eboracensi. *Spadacr. Eborac. p. 67.*

Observatio LXIV.

*Thermalis aqua
post Tincturam
amissam, alba,
instar lactis.*

Quod Balneorum omnium aqua effæta, & tingendi facultate nudata, breviopaca evadat, & sero simillima; aut ac si olei *Tartari* guttulæ aliquot instillatæ fuerint.

Observatio LV.

*Tinctura perit
sine præcipitati-
one.*

Quod *Thermarum* aqua *Tingentem* facultatem amittat, tametsi nihil observetur *præcipitatum*.

Observatio LVI.

*Scaturiginum
Thermarum
calor tincturam
amissam non re-
cuperat.*

Quod *Thermarum* aqua *frigida*, in phiala, cera obfignata, & *Viginti* quatuor horis *Thermarum* Scaturiginibus imposita, *tingentem* proprietatem non recuperet,

ret, sed alba evadit, ac si oleo Tartari præcipitata, cui Spiritus Vitrioli claritatem suam reddit.

Observatio LVII.

Quod Balneorum nullius aqua frigida, Crucis si ex-
cipias, Viginti quatuor horis, ante experimentum, Reg. & Cal. post 24 ho. non obt. non ; crucis, i.a.
phiala aperta, tingendi vim, tempestate laxa, retineat, nisi subere caute obturata, & cera obvoluta calidè.

Nota.

In Tempestate congelante, tempore brumali, aqua
Balnei Crucis præcipue, & interdum Regis, tinctu-
ram aliquam purpuream post spatium prædictum Post 48 ho. non obt. Balneorum omnium, nisi durante gelu, non.
cum gallis dabit; quadraginta autem octo elapsis
horis, nisi gelu diutius & constanter duraverit,
nullam.

Observatio LVIII.

Quod aqua Antliæ ad potandam aquam in Regali
Balneo ultimè erectæ, illa Antliæ siccæ tingendi pro-
prietatem diutius non retineat. Ambarum autem aqua Aqua Antliæ minor. Reg. & siccæ post 24 h. non obt. non.
viginti quatuor horis non obturata, Tempestate laxa,
tingendi facultatem amittat, & effæta evadat.

Observatio LIX.

Quod Thermarum Regiarum aqua, diebus octo elap-
sis, & Crucis Novem, tempestate gelu non constricta, Post di. 8. Reg. & Cruc. 9. obt. & Obs. temp. lax. non. post 4. di. obt. cal. non. Vid. Obs. 47.
tincturam nullam præbuerit; experimento facto in
Septem phialis, quatuor Regis, & tribus Crucis, eodem
tempore obsignatis & obturatis subere, experimento
succesive, quoad phialas, celebrato, & gallarum re-
centium quantitate commoda, in unamquamq; phialam
injectâ separatim. Vid. Obs. 45.

Nota.

Quod Balneorum omnium Aqua intra phialas Post D. 14. Crucis; 21. Reg. obt. & Obs. Cal. post 7. D. non.
Subere obturatas, & molliori cera obsignatas opti-
me inclusa 21 Nov. & aperta, 25 Dec. 1688.
Regalis & Crucis Aqua Tincturam exhibuerit;

Calidi

Calidi autem, post Septimum diem, nullam; Regis etiam & Crucis phiala, eodem tempore adimpleta, & aperta 12 Dec. Crucis nullam; Regis autem vividam præbuerit. Regis etiam Aquæ 21 Nov. intra phialam obturatam & cera munitam inclusæ pars, aperta phiala 21 Dec. 88. Tincturam aliqualem exhibuit, licet phiala sæpius ante aperta & reobsignata fuerat, Tempestate gelu constricta, & Nivosa.

Observatio LX.

Reg. & Cruc.
Tinctura temp.
gelu duratis,
non probata.

Quod quamdiù Thermarum Regis, & Crucis aqua, Tempestate congelante, tingendi facultatem retineat, bruma Anni 1675. mitissima existente, occasio experiendi se non obtulerit, & in gelu longo, omniumque quod unquam novi longissimo, atrocissimoque Anno 1683, absens ipse nihil apud locum experiri poteram. Aqua autem Regalis Balnei in phiala congelata, & finito gelu 17. die resoluta, galla addita purpurascebat leviter, pulvis etiam albus & ater statim à resolutione præcipitavit 8. Jan. 1689. aqua intra phialam inclusâ 22 Dec. præcedente.

Nota.

Phialam obturatam subere, non obsignatam cerâ fuisse, & aquam, abjecta purpurâ, colorem viridem, post triduum induisse, nigriore pulvere in fundo Vitri remanente 13 Jan. 88. qui quidem color viridis, in Aureum, sive Succineum permanentem spontè mutatus erat 23 Jan. proximè sequente, eodem pulvere in fundo manente. Vide Supplementum, in fine.

SCIENTURIA 13
OBSERVATIONES MISCELLANÆ.

Particulatim,

De Thermalium Aquarum Contentis, & rebus illuc
attinentibus.

Observatio LXI.

Quod Balneorum omnium aqua, in Vitro licet clara, Contenta, Ther-
& pellucida, tenuis, albi, & insipidi pulveris quanti- marum & con-
tatem satis magnam in se contineat, qui postea, inter tentorum natu-
decoquendum, fuscus evadit, & Sabulosus; unà cum ra.
terra cærulea, aut marga Sulphurea; & materia qua-
dam Salina.

Observatio LXII.

Quod Thermarum Contenta, in eadem aquæ quan- Temp. hum.
titate, aere humido, & pluvioso existente, minora sint, minora quam
quam sicco. Descrimen ab aere pluvioso & Sereno aquæ sicca.
putei Sulphurei Knaresb. accedere Frenchius observat.
Spadacr. Knaresb. c. 14. p. 110. n. 9, 10.

Observatio LXIII.

Quod materia Salina Thermarum, quæ substantia Thermarum Sal-
se prodit, sit Sal marinus communis, Alcalisatus dictus Alkali, & Ni-
in sequentibus, & Nitrum. trum.

Observatio LXIV.

Quod ex aquæ Thermalis cado, è Regalis Balnei Proportio in
antlia desumpta, tempestate pluvia, obtinueram uncias Thermalis aquæ
decem, drachmas quatuor. Quarum uncia quinq, cado Regalis-
drachmæ tres, Sabulum; Unciæ duæ, drachmæ Sep-
tem Semis, Sal; uncia duæ, drachma una Semis,
Marga. Communis salis Alcalisati uncia duæ, drach-
mæ tres Semis; & Nitri Semuncia.

Nota.

Secundum hanc proportionis regulam, Sabulum, è de-
cem, quinq; contentorum partes tenere; Salem tres Respectus parti-
circiter; & Margam, duas; alcalisatum Salem, culares ad
totum.
supra.

supra duas; Nitrum verò, ad Salem Alsali, circiter Sextam. Vid. Not. Obs. LXXXV.

Observatio LXV.

Crucis Aquæ
Contentorum
proportio
temp. hum. in
cado.

Quod ex aquæ Crucis Balnei cado, eadem tempestate humida, comparaveram Contentorum uncias novem, drachmas quinq;. Quorum uncia quatuor Sabulum; uncia tres, drachma una, Marga; Alcalisati Salis proportio uncias duas complevit; Nitri vero uncia dimidium.

Observatio LXVI.

Bal. Calidi
aquæ Contenta,
in cado,
temp. pluvia.

Quod ex aquæ Balnei Longi, aut Calidi, Fervide, cado, in eadem tempestate pluvia, contentorum emerferint Uncia undecim, drachmæ duæ. Quorum uncia quatuor drachmæ totidem, Sabulum; Uncia tres, drachmæ duæ Marga; Uncia duæ, & sex drachmæ Salis Alcalisati, & Nitri drachmæ sex.

Observatio LXVII.

Regalis Con-
tentia in cong-
gio, & Pinta.

Quod Regalis Balnei aquæ Congius vulgò contineat Sabuli grana quadraginta tria circiter; Viginti tria Semis grana Salis; grana decem & septem, cum dimidio grani, Margæ: Summa totalis, Scrupuli quatuor, grana totidem. Quorum grana quinq; Semis, Sabulum; grana tria, Sal, (grana duo semis Salis Alkali, & dimidium grani Nitri) & Margæ, circiter, grana duo, in Pinta, sive libra una aquæ. Summa totalis, grana decem, & dimidium grani.

Observatio LXVIII.

Crucis Contenta
in Congio,
& Pinta.

Quod aquæ Balnei Crucis congius ut plurimum comprehendat unum supra triginta grana Sabuli; viginti quinq; grana Margæ: Sedecim grana Salis Alcalisati, & Nitri grana quatuor. Totum, drachma una, grana Sedecim. Ex his quinq; grana Sabuli; grana tria Margæ; grana duo Salis Alkali; & dimidium grani Nitri, in Pinta. Summa Totalis; grana decem, & dimidium grani.

Observatio

Observatio. LXIX.

Quod aquæ Balnei Calidi congius contineat circiter *triginta septem* grana, cum *dimidio* grani Sabuli; *Calidi contenta in Congio, & Pinta.* *viginti sex* grana Margæ; grana *viginti duo* Salis Alkali; & grana *sex semis* Nitri. Summa *totalis*, drachma una semis, & grana duo. Grana *quatuor semis* Sabuli; grana *tria* & quarta grani pars Margæ; grana *duo*, & tres grani partes salis Alkali; & tres grani partes Nitri. Summa *totalis*, grana *undecim*, & quarta grani pars, in Pinta.

Observatio LXX.

Quod Sabuli proportio ad Salia fere duplex sit; *Proportio Sabuli, in Thermis.* in Regali Balneo magis abundat.

Observatio LXXI.

Quod alcalisatus Sal ferè tres è decem in contentis Salis Alkali, partes sustineat Nitrum verò, in *viginti* haud *viceſimam*, & Nitri.

Observatio LXXII.

Quod Longi Balnei Nitrum quarta parte istud Crucis excedat. Idem tenebit in sale Alkali. *Nitri plus in Calido quam Crucis.*

Observatio LXXIII.

Quod proportio quam Salina pars in Crucis Balneo communiter gerit, sit ad uncias duas cum semisse in cado, aut congiis Sexaginta; quibus Regale addit drachmas tres. In Longo autem, sive Calido Balneo, ad uncias tres semis. Adeo ut in congio Crucis inveniantur Salis grana tantum *Viginti*; grana *duo semis* in Pinta: In calidi verò congio, grana *viginti octo semis*; grana *tria semis* in Pinta, aut libra una. Ad Calidum Regium propius accedit, & *viginti tria semis* grana, in congio continet; grana fere *tria* in libra. *Proportio Salina communis, in Balneis omnibus.*

Observatio LXXIV.

Quod ex uno cado aquæ Anthæ Regalis Balnei rempeſtate congelante, contentorum uncias *quindecim*, drachmas *sex* comparaveram. Quarum *sex* uncie *Sabuli,* *Contenta Regalis Balnei in Cado, temp. gelu.*

Sabuli, uncix tres semis Salis; uncix duæ drachmæ sex, Margæ; uncix duæ, drachmæ totidem, Salis Alkali; & Nitri drachmæ decem.

Observatio LXXV.

Thermæ Nitrum Quod Regis & Fervidi partes Nitrosæ stirias suas *varie ejaculant.* *lidi*us emittant, crassas nimirum, firmas, & robustas; Crucis autem ægrius, tenues viz. breves, & friabiles; quasi capillamenta Cana.

Observatio LXXVI.

Margæ quid.

Quod illud quod Margam voco, sit præcipuè terra cærulea, & insipida, in charta emporetica filtrante remanens, post Calcinationem & partim comburendo in crucibulo deperditur. Terra videtur Nitrosa Sali intimius adhærens, & Mineræ pars in qua Sulphur continetur.

Observatio LXXVII.

In Crucis minus Sabuli; quam Regis.

Quod Crucis Balneum minorem Sabuli quantitatem possideat quàm Regis.

Observatio LXXVIII.

Eadem Nitri quantitas in Regali, ac Crucis.

Quod Regale Balneum eandem Nitri quantitatem capiat, ac Crucis, licet stirias emittendi modus diversus sit.

Observatio LXXIX.

Regalis & Crucis aqua Pota similiter operantur; dulcior Crucis.

Quod tam Regalis quam Crucis Balneorum aqua pota eodem plane modo operentur; tantum Crucis Balnei aqua dulcior, & palato magis grata existit; cujus ratio petenda est ex Observatione septuagesima septima.

Observatio LXXX.

Lac frigida coagulat.

Quod Thermalis aqua frigida coagulet lac.

Nota.

Lac post affusionem Aquæ debere iterum ballire affusa Aquæ ad Lac quantitate duplâ. Expertus sum Secundo 30 Jun. 88. Aqua etiam sumenda recenter frigida; nam diutius servata, ob amissam aciditatem, lac non coagulat.

Observatio

Observatio LXXXI.

Quod *Scrupuli duo* pulveris impalpabilis ex aqua *scrupuli duo* Thermarum oleo Tartari præcipitati; & cum aqua *pulv. impalp.* fontana misti, lac non coagulaverint, *lac non coagulat; aluminis* Viginti autem *viginti grana,* grana *item.* aluminis coagularint efficaciter.

Observatio LXXXII.

Quod *dimidium* libræ Thermalis Aquæ lac coagula- *Di. lib. aquæ,* vit; *pulveris* autem quantitas prædicta tantundem fe- *lac coag. pulv.* re sit ac in congio continetur, in Regali. *quant. in cong. non.*

Observatio LXXXIII.

Quod drachma una salis Thermarum albissimi *Drachma Salis* in libræ aquæ fontanæ dimidio soluta, & cum *Thermarum* eadem bullientis lactis quantitate mista, alterationem *lac non coag.* nullam in lacte effecerit; *Scrupulus* autem unus alu- *Scrupulus alu-* minis, eodem modo Soluti, ac misti, & lac coagu- *minis, ita.* vit, & coagulum durum reddidit.

Observatio LXXXIV.

Quod pulvis præcipitatus tenuis, albus, & impalpa- *Pulvis tenuis* bilis (quando præcipitatus) evaporando *præcipitatus, ab* crassior, magis *evaporatione* fuscus, & Sabulosior evadat, & subsidendo fundum aquæ *crassior.* relinquat turbidam, & albam.

Observatio LXXXV.

Quod idem pulvis præcipitatus laminæ *Supra laminam* ferreæ impositus, neq; bulliat, crepitet, aut lique scat; *candentem fer-* sed minime activus, mortuus, & parum combustibilis *ream mortuus.* observetur.

Nota.

Quod pulvis impalpabilis, Salium quantitatem in *Majori copia.* Thermis, multum superet. Vid. Not. & Obs. 64. *Thermis in est* quam Sal.

Observatio LXXXVI.

Quod Croci cujusdam, sive Ochreæ, in Thermarum *Ochreæ infuso* aqua contentæ infuso, gallarum granis quibusdam ad- *cum gallis pur-* ditis, purpureum colorem primo efficiat, mox autem *purascit.* nigrum: magis vero si salis chalybis solutionis particula affusa fuerit.

Observatio LXXXVII.

Therm. aq.
obfig. sedimen-
tum ægre de-
ponit.

Quod *Thermalis* aqua *cera. diu* obfignata, alterationem nullam in se recipiat; nec *sedimentum* aliquod, diutius asservata, deponere observatur; & tum *Sedimentum* deponit *luteum. & album.* Vid. Obs. LII.

Observatio LXXXVIII.

Salia evapo-
rant.

Quod *Salia* evaporent. *Vicesimo die Februarii* Anno Domini 1675, *Balneum Crucis* à sex aut septem diebus vacuum, & aqua eo usq; solum residua, ut *summitates lapidum* in fundo supra aquam apparuerent, *Sal* quidem ejusdem prorsus generis cum illo ex aquis *Thermalibus* educto, è fundo exhalans, & *ambientis* aeris vi tempestate congelante, de verberatus, lapillorum partibus *supremis*, guttulæ condientis sacchari, aut *albæ* cujusdam capsulæ formâ, adhærebat. *Lapillum* quosdam, unâ cum *sale* adhærente, domi delatos, post *mensis* spatium examinavi, & à *Salsedine* pristina remissum nihil observavi. *Candenti* laminæ ferreæ impositum *Sal*, post *liquefcentiam Nitrosam*, calcem reliquit *crystallorum Calci* simillimam, cujus *sapor* erat præcipue *alcalisatus*. *Aceretionem similem* observavi *secundo*, vicesimo quarto *Octobris* proxime sequenti.

Nota.

Causa dispari-
tatis in Regio.

Regalis Balnei aquam observationem similem non obtulisse eò quod istius *Balnei aqua* ad tantum *Siccitatis gradum* exhauriri nequeat.

Observatio LXXXIX.

Therm. aq.
amisso calore
subsudet intra
lagenam.

Quod *Thermalis aquæ Calidæ libra*, intra *lagenam* vitream inclusa, & obturata, *altitudine aquæ* notata, statim *Thermalis aqua frigida* infra notam, *apertæ lagenæ collo* infixam, subsideret, *crassitie* digiti dimidii.

Observatio XC.

Arena Ther-
marum partes.

Quod *arena Balnei* constet ex *Lapidis Scetilis Sabulo, Marga, ochra, testaceis, rubrica, lapillis crystallinis,*

nis, & Sulphure. Observatio hæc Microscopium requirit.

Observatio XCI.

Quod arenæ Balnei Siccatae, & post diuturnam in Thermarum aqua calida infusionem siccatae denuò, & ponderatae, Arenæ pondus de pondere suo ante infusionem parum, aut effatu digestionem in aqua nihil decederet; neq; aqua Salina magis aut aciculis, idem. dior; sed palato durior paululum, & magis aspera levasserat.

Observatio XCII.

Quod arenæ quantitas satis magna, in Crucibulo Batavico, supremo caloris gradu calcinata, concretio nem, arena Post calcinationem, arena nulla observata fuerat, sed Sabulosi solum cineres, & qualis. emortui; neq; aqua calida postea cineribus affusa, Salinum saporem majorem obtinuit.

Observatio XCIII.

Quod Thermarum arena Candenti ferreae laminæ Inter cremandum colorem imposita, & in obscuro loco, inter cremandum observata, Cœrulum colorem exhibeat, & odorem Sulphuris; Sulphuris exhibit. foco etiam majori ad Siccandum opposita, odorem Sulphureum manifestum spiret.

Observatio XCIV.

Quod aceto, aut liquore quocunq; naturaliter acido, Ab arena & acidis mistis fermentatio. arenæ affuso, fermentatio insequatur.

Observatio XCV.

Quod lapis Sætilis communis, Testacea, rubrica, Ab omnibus ochra, & omnia fere circa Balnea inventa, idem perficiunt. circa Thermas & acidis, eadem.

Observatio XCVI.

Quod Limo etiam Thermarum siccato, & pulverato, affuso liquore acido Fermentatio oritur. A Limo & acidis, idem.

Observatio XCVII.

Quod Thermarum Limus constet ex margâ cœruleâ, Thermarum Limus unde componitur. particulis quibusdam testaceis, & majori Sulphuris quantitate, quam arena.

Observatio ponitur.

Observatio XCVIII.

Sulphur in
Thermarum
contentis in
Crucibulo appa-
ret.

Quod Contenta Thermarum Crassiora, & minus pu-
ra, ad Calcinandum, in ordine ad puritatem Salis, in-
dita Crucibulo, aperto Crucibulo, & Contentis spatula
tactis, priusquam margæ, aut limi partes fuerint con-
sumptæ, odorem Sulphuris vehementem emittant, &
Cæruleo colore, non secus ac Sulphur solet, cremen-
tetur.

Observatio XCIX.

Limus Thermo-
rum Sulphur
olet, & æque
ac Sulphur
prodesse observa-
tur.

Quod Limus è Thermarum fundo nuper exemptus,
& Calidus, Sulphur oleat, & in affectibus in quibus
Sulphur remedio esse solet, externè applicatus, appri-
mè conveniat.

Observatio C.

Spuma Thermo-
rum siccata in-
star picis com-
buritur.

Quod Thermarum spuma circa tempus Æquinoctiale
vernum exurgens & mensibus calidioribus in Thermo-
rum superficie fluitans, in placentulas siccata, instar
navalis picis comburatur, quæ semel accensa, donec
tota perit, non extinguitur.

Supplementum ad Observationes Hydrostaticas.

Observatio per modum Accessorii.

Experimenta in
minori aquæ
quantitate.

Quod Vitra Hydrostatica, Cylindrica & Rotunda, de
industria parata ut minorem Aquæ quantitatem
comprehendant, & Annis 1687, &—88, successi-
vè ad experiendum sæpius tentata, nihil, aut parum
diversum à præcedentibus observationi exhibuerint;
discrimen autem, si quod fuerit, stetit à parte Ther-
malis Aquæ, quæ communi paulò levior apparuit; un-
de

de Nota ad Observationem 20. male impressa sic se debuit habere. Quod Thermalis aquæ Unciæ duæ, drachmæ septem, grana quatuordecim, communi Aquæ granis decem & quatuor gravitate cedebant 2 Sept. 87. &c.

Nota.

Quod observatio 2. majore quantitate facta minùs accuratè confirmationem desideret.

Supplementum Observationum

Ad Observationes Chromaticas, de alterationibus Aquæ Communis.

Observatio I.

Vitriolum album, & gallarum pulvis in Communi Vitriolum. aqua colorem purpureum illico exhibent. Viride & Romanum Vitriolum idem perficiunt.

Observatio II.

Pulvis aut liquor infusionis Limaturæ chalybis, in eadem aqua (Communi putà) eundem colorem nictu oculi, cum gallis procurant. Limatura Chalybis.

Observatio III.

Alumine & Vitriolo partibus æqualibus mistis, in Communi aqua Solutis, cum gallarum additione, Alumen Vitriolum ita frænatur, ut purpureus color nullus, sed obscurus & turbidus apparere soleat; addito autem chalybis pulvere, aut liquore, alumine non obstante, purpura conspicitur.

Observatio IV.

Vitrioli spiritus cum gallis in aqua Communi, colorem purpureum nequaquam excitat. Sp. Vitrioli.

Observatio

Observatio V.

Idem.

Spiritus Vitrioli guttulæ quædam liquori à gallis, Chalybe Vitriolo, aut Alumine, purpureo, aut turbido, affusæ, liquori prius purpureo, aut Turbido, claritatem restituit.

Observatio VI.

Iterum.

Spiritus Vitrioli affusus, eandem aquam claram reddit, quam Vitriolum & gallæ fecerunt turbidam.

Observatio VII.

Alumen Vitriolum & Chalybs.

Alumen in Aquâ Communi Solutum cum additione gallarum, colorem purpureum haud producit; Vitriolo autem, aut Chalybe, addito, idem color apparet; obscurus satis à Vitriolo; Satur verò, & vividus, à Chalybe Solutio.

Nota.

Observationum Centuriam ad præsentis Inspectionis normam institutam fuisse; Anomalias notabit diligentia futura.

Sequuntur

Sequuntur duæ ad Cl. *Willisium* Epistolæ, quas, in *Experimentorum* meorum circa *Thermarum* naturam *incunabulis* scriptas, hic adjunxi.

Clarissimo, & in *Praxi* Medicâ Versatissimo, *Thomæ Willisio* M. D. & Collegii Medicorum *Londinensium* Socio.

QUOD Tibi haud infeliciter, Vir Clarissime! notus fueram Oxoniæ, beneficia etiam quamplurima, amicitie Tuae pignora, annis aliquot retro actis, amicissime collata, quibus me devinctum habes, promptitudini Tuae ad Scrutinia qualiacumque ingeniosa promovenda, qua fuisti semper, conjuncta, Seria Vestra interpellandi creaverunt fiduciam. Quinetiam desiderium *Thermarum Bathoniensium* contenta videndi, quo Te flagrasse monuit *Robertus Chapman Senior*, *Pharmacopola* inter *Bathonienses* officiose-peritus, nec non rationem de iisdem meliorem excipiendi (quæ, nescio quo infortunio ab aliis prætermissa, me tandem exercuit) Sponte currenti addit calcaria, ut Tibi innotescat, circa Festum D. Michaelis quod proxime insequitur, nuncium quendam, amicum meum, & Tuum *συμπολίτην*, opportune adfuturum, cujus ministerio tempestivè oblato, *Thermarum* omnium Contenta recipias separatim, & si visum fuerit tantum *Negotii* mei causa, Tibimetipsi dare, ut examini Tecum subjiciantur, & quid de iisdem sentias ad me digneris rescribere (plura enim videntur in unum conflata) spondeo me *Observationum* mearum rationem, omni alacritate, & obsequio, ulterius redditurum, à qua nunc temporis abstinco, donec *Responsum* advenerit, ne *scrutinium* Tuum exactius præoccuparem. Tanti momenti res hæc quàm sit,

Et Sagaci Tuo genio, Et ingenio accommodata, felicitatem mihi omino maiorem, ex amico Tecum literarum commercio; quod Summa est molestiæ, quam Excellentiaæ Tuæ impræsentiarum creavit

Dabam Bathoniæ
Cal. Septemb.
1673.

Vestri Observantissimus,
THO. GUIDOTT.

Celeberrimo Viro, Thomæ Willisio, M. D.
Londinensi, S.

Feliciter se obtulit Nuncius gratissimus, Vir Clarissime, & Humanissime! amicus noster mutus, Alexander Dyerus, cujus manus doctæ, & lepida, tradituræ sunt Balneorum omnium. Adloquitur, eo usq; veram, quousq; præsens inspectio permittere potuerat; Thermarum, puta, omnium Contenta, Regis, viz. (juxta quod Reginense Balneum, muro tantum, uti nosti, Separatum, & a Regio derivatum & impletum) Crucis etiam, & Calidi sic dicti, cui adjungitur Leproforum Balneolum; adeo ut qui contenta Regis, Crucis, & Calidi observaverit, de Reginæ, & Leproforum Sollicitum esse minime deberet. Habes itaq; Vir Doctissime, Unciam Unam Sedimenti aut Contentorum Regis, Crucis, & Calidi, organis ferreis Elaboratam; & drachmas duas, præterpropter, ex triplicis Balnei aqua, in organis Vitreis, sigillatim etiam exiccatas, quas unus tantum Congius, sive libræ octo Thermalium aquarum uniuscujusq; Balnei, post evaporationem dedit. Illud autem vase ferreo evaporatum, est tantum pars istius, curiositati tamen Tuæ, uti spero, par, quod ex Triginta duabus aquæ libris provenit. Balneum Regium experimento primo, ex certa quadam Thermalium aquarum quantitate, reddidit drachmas tredecim; Crucis, duodecim cum Semisse; Calidum vero novem tantum, cum duobus Scrupulis. Experimento tamen Secundo, nupera tempestate pluvia celebrato, multo minor Sedimenti quantitas, ex eadem Thermalis aquæ proportionem, apparuit; quod Inquisitioni quiddam suggerit ulterius, si repetita experimenta semel a Tum confirmaverint. Vulgo autem in mixti metalli vase, majori in usu apud me in evaporationibus, ex omnium

omnium Thermarum aquæ congio, uncia circiter una simul emerfit, quantitate fere æqua; adeo ut drachmas duas, ex aquæ congio proportionem veriore ad huc autumo, quam in Balneorum Singulo a Thermis communiter expectare licet. Jam vero, duarum drachmarum prædictarum totum non esse Salinum, facile Tibi erit, ut opinor, discernere. Nam quantum mihi observare licuit, Tertia tantum pars Salina, aut Scrupuli duo in drachmis duabus. Quod restat, & nomen habet Residui Sedimenti non Salini, aeri expositum non liquecit, sed naturæ lapideæ existit, & duas substantias, ut puto, in se complectitur. Ochra, sive Terra lutea, quantitate satis ampla conspicitur ubi Balnei vapor obicem invenerit, quod autem adhuc me suspensum tenet est, tametsi tantum bujus terræ luteæ naturaliter evaporaret, nihil tamen Luteum in Contentis observari. Oleum Salis Thermarum per deliquium, est tantum Sal iste aere liquefactus, qui nunc audit Sal Thermarum, ab impuritatibus tamen quæ solent Subsistere, liberatus, & viridior apparens, ob Contactum Cupri, incuria contractum, cum color ejus, a Soluto sale puro, sit magis Succineus. Advertendum etiam porro, in organis Vitreis, laminam Cuticularem tenuem, in superficie observari tegentem partem maxime Salinam, laminellæ tenuissimæ æqualem, sed nihil sapidi in se continentem, quam in Calidi contentis separatam Curavi, & in phiala per se distincte sepositam. Continet autem phiala drachmam unam, & grana decem; laminosum autem hoc multo minus, si ullatenus Salinum, pendet tantum Scrupulos duos, & grana quatuordecim. Regis & Crucis Balnea eandem suppeditant, invicem autem mistam, in eadem phiala; solum laminosa materia Calidi distincta, ut de illa melius judicium Tuum feras. Habes etiam, Vir Clarissime, arenam, lutum, spumam, sive supernatantem uliginem, in Thermarum superficiem certis temporibus copiose eructatam, in pyxidibus. Scrutinio Tuo omnia lubens submitto, & quibus nominibus appellanda sunt ut determinare velis rogo, quod adhuc sub iudice, & Oedipum requirit. Immo, forsam, super hunc Cardinem Verissima (sic enim opinor) de Natura & Virtutibus Thermarum Hypothesis nota hætenus versatur, & ab illa multum diversa, quæ huc usq; (nescio quo fato) precario obtinuit, &c. Ita censet

Dabam Aquis Calidis,
xj Octob. 1673.

Tibi Devotissimus,
THO. GUIDOTT.

Scriptum Post.

IN Communi Contentorum Infusione in aqua Communi, observare est Substantiam albam lapideam, in fundo Vitri, Sub oculis fere lapidescentem. Lapidem unum nisi in pyxide continente Sedimentum non Salinum. Supra illam cærulescentem levem, & cænosam magis materiam, videre est; tum Salem intra aquam absorptum, cui colorem luteum Communicat, illum Succini æmulantem : Vale.

Cl. Willisii Responsum, ad pedem *Epistole* memoratæ supra p. 355.

Multum Tibi Debeo, Clarissime Domine, pro *Literis*, & experimentis Tuis circa *Aquas Thermales*, mihi Jam pridem missis; quæ officia Tua, ut gratissima habeo, ita compensare studebo.

Epistola clarissimi istius Viri, mei studiosioris, verbis, imprimetur, DEO dante, inter *Epistolas meas Medicinales*, Volumine Secundo.

Laus D E O.

Huc usq; *Volumen Primum.*

Volumen II Continebit

E Pistolas Medicinales; Observationes; Consultationes; Cosmetica; *Mapletii*. Consilia; Observationes Anatomicas, & Medicas, *Authoris*: Epistolas etiam Medicinales, & Antiquitates *Bathonicas* ab eodem conscriptas; quæ respicient *Thermales Aquas*; *Civitatem*; *Romanorum Nummos*, *Inscriptiones*, *Urnas* & *Imagines*; *Ecclesiam Apostolorum Petri & Pauli*; *Cænobium*; & *Hospitia S. Catharinæ*; *D. Joannis Baptistæ*; & *Belloti*, intra *Civitatem Bathoniæ*.

INDEX

I N D E X

Morborum in quibus Thermarum usus Opem Præstitit.

A

A Chores *Capitis*. p. 308.
n. xx.

Alborum *fluor*. p. 330. n. lxx.

Alphus. vide *Elephantiasis*.

Arthritis p. 307. n. xvii. p.
322. n. xlvii.

Artuum imbecillitas. p. 303.
n. vii.

B

Brachii *Contusio*. p. 305. n.
xiii. Dextri *imbecillitas*. p.
321. n. xlv. p. 329. n.
100. *Ufus amissus*. p. 335.
n. lxxxvi. Sinistri *ufus*
abolutus. p. 342. n. vii.
c. 2.

C

Cachexia. p. 306. n. xiv. p.
309. n. xlii.

Capitis *Tinea*. v. *Tinea*.

Chiragra *dextra*. p. 315. n.
xxxiii.

Claudi p. 304. n. viii. latere

dextro p. 319. n. xl. dex-
tro crure. p. 322. n. xlix.
p. 331. lxxi. lxxii. lxxiii. p.
332. n. lxxvii. p. 334. n. lxxx.
lxxxiii. p. 334. n. x. c. 2.
Colica. p. 325. n. lv. lvi. p.
332. n. lxxvi. p. 334. n.
lxxxii.

Concussio *cerebri*. p. 316. n. lvii.

Contractio. p. 309. n. xxiv:
p. 328. n. lxiv. p. 332. n.
lxxvii. p. 336. n. lxxxix.
v. Spasmi, & Convulsio.

Contusio. p. 305. n. xiii. p.
314. n. xxxii. p. 315. n.
xxxiii. p. 340. n. i. c. 2.
Cutanei *affectus*. p. 307.
n. xxviii. p. 311. n. xxviii.
p. 316. n. xxxvi. p. 326.
n. lviii.

D

Dolores *Veteres*. p. 315. n.
xxxiii. p. 327. n. lx. p. 338.
n. xciv. *dorsi dolor*. 310.
n. xxvii.

Elephan-

INDEX.

E

Elephantiasis a Nativitate. p. 316. n. xxxvi. *Elephantiasis.* p. 337. n. xci. p. 340. n. 11. c. 2. confirmata. p. 341. n. lii. c. 2.

F

Facies rubedo, & pustula. p. 327. n. lx.
Febris Hectica &c. p. 324. n. liii.
Fistula. p. 333. n. lxxix. lxxx.
Flatus Hypochondriacus. p. 303. n. vii. p. 313. n. xxx. p. 331. n. lxxv. p. 334. n. lxxxii.

Fluor Albus. v. *Alborum.*

G

Genu Tumor. p. 341. n. iv. c. 2.

H

Hæmoptoe. p. 329. n. lxx.
Hectica. v. *Febris.*
Hemiplegia dextra. p. 305. n. xi. p. 308. n. xxii. sinistra. p. 305. n. xii. p. 322. n. L. incerta. p. 306. n. xv. v. *paralysis.*
Hepatis obstructio. p. 338. n. xcvi.
Hydrops. p. 319. n. xlii. post *Rheumatismum.* p. 330. n. lxxviii.
Hypochondriacus Flatus. v. *Flatus.*

I

Imbecillitas universalis. p. 333. n. lxxviii. *malleoli.* p. 338. n. xcvi. *carpi.* p. 339. n. 100. *manus & Brachii.* Ib.
Intemperies frigida. p. 335. n. lxcii.

Intestiorum Tormina. p. 324. n. liii. p. 331. n. xciii. *afectus.* p. 337. n. lxxiv. p. 341. n. v. c. 2.

Ischiadicus dolor. p. 300. n. i. p. 307. n. xix. p. 309. n. xxiii. p. 327. n. lix. lxxv. p. 339. n. 100. p. 343. n. viii. c. 2.

L

Lepra. v. *Elephantiasis.*
Lingux Paralysis. p. 320. n. xlv. v. *Paralysis.*

M

Macies. p. 312. n. xxix. p. 341. n. v. c. 2.
Malorum ilias. p. 324. n. liii. liv.
Memoria laesa. p. 326. n. lvii.
Moles nimia. p. 330. n. lxxvii. p. 338. n. xcix.
Motus abolitus. p. 317. n. xxxvii. p. 318. n. xxxviii. p. 332. n. lxxvii. p. 335. n. lxxxv.

N

Nervorum imbecillitas. p. 321. n. xlviii. v. *paralysis.*

P

Paralysis.

INDEX.

P.

Paralyfis *Universalis*. p. 301.
 n. 11. p. 303. n. iv. p. 309.
 n. xxv. p. 306. n. xvi. p.
 308. n. xxi. p. 328. n. liii.
 p. 336. n. lxxxviii. p. 342.
 n. vi. c. 2. Crurum. p. 309.
 n. xxiv. xxvi. Scorbutica.
 p. 312. n. xxix. Subitanea.
 p. 317. n. xxxvii. Linguae.
 p. 320. n. xlv. xlv. Sinistri
 lateris. p. 322. n. L. artuum
 inferiorum. p. 329. n. lxvi.
 a Rheumatismo. p. 330. n.
 lxviii. Communis. n. lxix.
 Colico-paralyfis. p. 325.
 n. lv. lvi. v. Hemiplegia.
 Pedis Tumor. p. 319. n. xli.
 Podagra. p. 328. n. lx. p. 321.
 n. xlviii. l. v. Arthritis.

R.

Rheumatismus. p. 320. n. xliii.
 p. 321. n. xlvii. p. 323. n.
 lii. p. 335. n. lxxxvii. p.
 336. n. xc. p. 338. n. xcv.
 Inveteratus. n. xcvi. xcix.
 p. 339. n. 100. p. 343. n.
 xi. c. 2.

Renum morbi. p. 310. n. xxvii.

S

Scorbutus. p. 305. n. xi. p.

312. n. xxix. p. 326. n. lviii.
 p. 338. n. xcv.
 Sitis *ingens*. p. 314. n. xxxi.
 Sterilitas. p. 322. n. L.
 Stupores. p. 332. n. lxxvii.

T

Tabes. p. 324. n. liii.
 Tinea *Capitis*. p. 315. n.
 xxxiv. p. 323. n. li.
 Tremores. p. 311. n. xxviii.
 involuntarij. p. 336. n.
 lxxviii. Continui. p. 337.
 n. xcii.

V

Ventriculi *affectus*. p. 324. n.
 liii. 331. n. lxxiv.
 Vesicae morbi. p. 310. n. xxvii.
 Ulcera *humida*. p. 316. n.
 xxxv. p. 335. n. lxxxiv.
 p. 319. n. xli.
 Urinae *obstructio*. p. 325. n.
 liv. Sabulosa. lb. n. xxvi.
 faeculenta. p. 339. n. xcix.
 Vteri *procidencia*. p. 304. n. ix.

NOTA, hic & in Sequen-
 tibus, C. 2. denotare Centu-
 riam Secundam.

*

2

Index

INDEX *Balneorum*, unde *Reme-* *dia* accepta.

R E G I S.

P^{302.} N. iii. p. 303. N. iv, v, vi. p. 305. N. xi. xiii.
p. 306. N. xv. p. 307. N. xxx. p. 308. N. xxi. p.
309. N. xxiii. xxv, xxvi. p. 310. N. xxvii. p. 312. N.
xxix. p. 313. N. xxx. xxii. p. 315. N. xxxiii, xxxiv. p.
316. N. xxxvi. p. 317. N. xxxvii, xxxviii. p. 319. N. xl.
p. 320. N. xliii. Epistomio Veteri in Balneo Regis. N.
xliv. B. Regis. N. xlv. p. 321. N. vlvi. p. 322. N. xlix.
p. 324. N. liii. liv. p. 325. N. liv, lv, lvi. p. 326. N. lviii.
p. 327. N. lix. lxi. p. 328. N. lxiii. lxiv. p. 329. N. lxvi.
p. 330. N. lxviii. lxix. p. 331. N. lxxii. lxxiii. lxxv. p. 332.
N. lxxvi. lxxvii. p. 333. N. lxxviii. lxxix. p. 334. N. lxxx.
lxxxii. lxxxiii. p. 335. N. lxxxiv, lxxxv, lxxxvi, lxxxvii.
p. 336. N. lxxxviii. lxxxix. xc. p. 337. xci, xcii, xciii.
p. 340. N. i. C. 2. N. ii. C. 2. p. 342. N. vi. C. 2. N. vii.
C. 2. p. 343. N. viii. C. 2. N. x. C. 2.

R E G I N Æ.

P^{303.} N. iv. p. 305. N. xi. xiii. p. 309. N. xxiii. p.
312. N. xxix. p. 314. N. xxxii. p. 315. N. xxxiii.
p. 316. N. xxxvi. p. 317. N. xxxvii. p. 321. N. xlvi. p.
332. N. xlix. p. 327. N. lxi. p. 328. N. lxii. lxiii. lxiv.
p. 329. N. lxvi. p. 332. N. lxxvii. p. 333. N. lxxviii.
lxxix. p. 334. N. lxxxi. lxxxiii. p. 335. N. lxxxiv.
lxxxvi. lxxxvii. p. 336. N. lxxxviii. lxxxix. xc. p. 337.
xci. xcii. xciii. p. 339. N. C. p. 340. N. i. C. 2. N. ii. C. 2.
p. 342. N. vi. C. 2. N. vii. C. 2. N. x. C. 2. Crucis

INDEX.

CRUCIS.

P^{304.} N. ix. p 306. N. xiv. xvi. p 307. N. xvii. xviii. 308. N. xx. p 309. N. xxiv. p 312. N. xxix. p 314. N. xxxi. p 314. N. xxxii. p 315. N. xxxii. p 319. N. xl. xlii. p 321. N. xlvii. p 325. N. liv. lv. lvi. p 326. N. lvii. p 327. N. lx. p 330. N. lxx. lxxi. p 338. N. xcv. xcvi. xcvii. xcvi. xcix. p 339. N. C. p 343. N. xi. C. 2.

LONGUM dictum CALIDUM.

P^{308.} N. xxi. p 309. N. xxv. p 311. N. xxviii. p 313. N. xxx. p 315. N. xxxiii. p 319. N. xxxix. p 338. N. xciv. p 341. N. iii. C. 2. p. 341. N. iv. C. 2.

LEPROSORUM.

P^{315.} N. xxxiv. p 319. N. xli. p 334. N. lxxx. p. 341. N. iii. C. 2.

Balneorum *Omnium* usus præter Leprosorum.

P. 330. N. i. p 313. N. xxx. p 315. N. xxxiii.

Usus *Luti* aut *Limi*.

P. 315. N. xxxiv. p 323. N. li. p 330. N. lxxviii.

Spumæ usus.

P. 302. N. iii.

Usus Balneorum *Hyeme*.

P. 303. N. v. p 305. N. ii. p 323. N. lii. p 342. N. vi. C. 2.

Orlando Paine, Lepra sædâ diu miserè afflictus, & a THOMA Bathoniensi & Wellensi Episcopo Pio, *Hyeme* proxime elapsa, Thermarum usui commendatus, Septimanarum xiv. spatium omnino convaluit. Rescripsit Gulielmus Clement, Ecclesiæ Bathoniensis Rector, xviii Feb. 1698.

MEMORANDUM.

ANNO DOMINI. MDCXC.

THOMAS Episcopus Bathoniensis & Wellensis GILBERTUS Episcopus Bristolensis, & Joannes Mathew Armiger; Illi Aquarum Potatione, Hic Regis & Regina Balneorum usu, Beneficium obtinuerunt. * *

INDEX

INDEX Nominum, *illorum*, putá qui
Capite XV. de Thermarum effectis *Testi-*
monium Exhibuerunt.

A

Adams (*Gul.*) p. 307.
N. 19.
Avuncula D. Noel. p. 304.
N. 9.

B

Baber (*Ben.*) p. 303. N. 6.
Bennet (*Mat.*) p. 308. N. 22.
Binmore (*Joan.*) p. 330. N.
68.
Bonamicus (*Pet.*) p. 312.
N. 29.
Boniface (*Tho.*) p. 334.
N. 83.
Bonny (*Tho.*) p. 333. N. 79.
Booth (*Eliz.*) p. 331. N. 71.
BRABAZON p. 303. N. 7.
Brooks (*Tho.*) p. 310. N. 27.

C

C. (*K.*) p. 314. N. 31.
Child (*Car.*) p. 320. N. 43.
Clempson (*Hen*) p. 341. N.
3. C. 2.
Coo (*Gul.*) p. 306. N. 16.
Cosens (*Jo.*) p. 317. N. 34.
Crumpe (*D. Ric.*) p. 340.
N. 1. C. 2.
Cunningham (*D. Alex.*) p.
308. N. 21.
Cutler (*Hen.*) p. 336. N. 87.

D

Day (*Gul.*) p. 327. N. 81.
D'EVREUX p. 305. N. 13.
Dixie (*Gul*) p. 343. N. 11.
C. 2.
Dyer (*Corn.*) p. 328. N. 64.

E

EGLINTOUN De, p. 313.
N. 32.
Eliot (*Mar.*) p. 316. N. 36.
Ellesbie (*Jac.*) p. 341. N. 5.

F

Fisher (*Marg.*) p. 309. N. 24.
Forder (*Rob.*) p. 309. N. 23.
Fowler (*Rad.*) p. 333. N. 78.

G.

Garey (*Mar.*) p. 316. N. 35.
Guidott (*Tho.*) p. 339. N.
100.

H

Hall (*Jac.*) p. 311. N. 28.
Harvy (*Const.*) p. 306. N. 14.
Harvy (*Jo*) p. 305. N. 12.
Harington (*Rob.*) p. 331.
N. 75.
Hastings (*Jac.*) p. 342. N. 6.
C. 2.
Headach (*Gul.*) p. 329. N. 66.
Heckington

INDEX.

Herkington (*Fran.*) p 341.

N. 4. C. 2.

Higdon (*Hen.*) p 332. N. 77.

Holmes (*D. Rob.*) p 315.

N. 33.

Howe (*Fac.*) p 313. N. 30.

Huddle (*Edu.*) p 335. N. 84.

I

Jones (*Hen.*) p 335. N. 86.

Jordan (*Eliz.*) p. 321.

N. 46.

Ivy (*Hugo*) p 330. N. 67.

K

Kelly (*Geo.*) p 321. N. 53.

King (*Gul.*) p 337. N. 92.

L

Lane (*Anna*) p 319. N. 40.

Laughton (*Fran.*) p. 319.

N. 41.

Levermore (*Moses*) p. 325.

N. 55.

Littleton (*Fisher*) p 332.

N. 76.

Lloyd (*D. Humf.*) p. 300.

N. 1.

Lowther (*Joan.*) p. 322.

N. 76.

M

Molinet (*Fran.*) p. 342.

N. 7. C. 2.

Morgan (*Gul.*) p 338. N. 94.

N

Nichlis (*Ol.*) p 321. N. 48.

Noble (*Domina*) p. 321.

N. 72.

Noel (*Domina*) p 304. N. 8.

O

Operarii p 302. N. 3.

Owen (*Hen.*) p 325. N. 54.

P

Perkins (*Gul.*) p 320. N. 45.

Pleydall (*Jof.*) p 338. N. 99.

Pine (*Domina*) p 303. N. 4.

Pomeroy (*Elias*) p 325.

N. 26.

Porter (*Domina*) p. 305.

N. 11.

Purlewent (*Gul.*) p. 302.

N. 3.

Pyke (*Jo.*) p 319. 39.

P. I. p 327. N. 60.

R

Revet (*Jo.*) p 306. N. 15.

Robertson (*Jo.*) p 309. N. 25.

Roe (*Ric.*) p 301. N. 2.

Roslington (*Dor.*) p 337.

N. 91.

S

Sancti-Legerus (*Ric.*) p 309.

N. 26.

Shepherd (*Edu*) p. 320.

N. 44.

Sherstone (*Arthur*) p 323.

N. 52.

Sheyler (*Rob.*) p 343. N. 8.

C. 2.

Smart (*Tho.*) p 337. N. 93.

Spencer (*Eliz.*) p 304. N. 10.

STAFFORD. p 303. N. 5.

S. (*Domina*) p 321. N. 47.

T

Tailer (*Tab.*) p 336. N. 89.

INDEX.

- | | |
|---|---|
| <p>Taylor (<i>Randal</i>) Societatis
Bibliopolarum Londinen-
sium Bedellus, imbecillo
Brachio laborans, lervam-
en, usu Balnei Regis,
invenit, A. D. 1690.
Trevanion (<i>Nic.</i>) p. 327.
N. 59.</p> <p style="text-align: center;">V</p> <p>Vernon (<i>Ric.</i>) p 340. N. 2.
C. 2.</p> <p style="text-align: center;">W</p> <p>W. (<i>Joannes</i>) p 328. N. 62.
Walker (<i>Anna</i>) p. 335.
N. 85.</p> | <p>Weston (<i>Em.</i>) p 325. N.
34.
Willoughby (<i>Car.</i>) p 328.
N. 62.
Wogan (<i>Domina</i>) p 343.
N. X. C. 2.
Wolrich (<i>Collins</i>) p 331.
N. 74.
Worley (<i>Jo.</i>) p 326. N.
58.
Wyke (<i>Edv.</i>) p 334. N. 82.</p> <p style="text-align: center;">Y</p> <p>Yate (<i>Eliz.</i>) p 307. N. 18.
Young (<i>Ric.</i>) p. 338. N.
97.</p> |
|---|---|

INDEX Gentium.

Comitatus, & Civitates ANGLIÆ.

- | | |
|---|--|
| <p style="text-align: center;">B</p> <p>BATHONIÆ Civitas. p
303. N. xii. p 320. N. xliii
xliv. p. 323. N. li. lii. p
342. N. vi. C. 2. p 343.
N. viii. C. 2.
Bedfordiæ Comitatus. p 341.
N. iii. C. 2.
Berkeriensis p 338. N. xciv.
Bristolienfis Civitas, & Comi-
tatus. p 322. N. xlix. p
340 N. 1. C. 2.
Buckinghamienfis, p 335. N.
lxxxiv.
Banburiens. V. Oxoni-Banbu-
rienfis.</p> | <p style="text-align: center;">C</p> <p>Cantianus. p 327. N. lxi.
Cicestrenfis. p 338. N. xcix.
Cornubiens. p 305. N. xi.
Cumbrienfis. p 309. N. xxv.</p> <p style="text-align: center;">D</p> <p>Devonienfis. p 303. N. iv. p.
318. N. xxxviii. p 325.
N. lvi. p 333. N. lxxviii.
p 338. N. xcvi. miles. N.
xcviii.
Dorsetenfis. p 329. N.
lxviii.</p> <p style="text-align: center;">E</p> <p>Eboracensis.</p> |
|---|--|

INDEX.

Eboracensis. p 341. N. iv.
C. 2.

Essexiæ Comitatus. p 321. N.
xlv.

Exoniæ Civitas. p 330. N.
lxvii. p 333. N. lxxviii.

G

Glocestrensis. p 340. N. ii.
C. 2.

H

Hantonienfis. p 309. N. xxiii.
p 317. N. xxxvii. Hanto-
ni-Sarnienfis. p 312. N.
xxix. Hantoni-veftenfis. p
315. N. xxxiii.

Herefordienfis. p 331. N.
lxxiii. p 335. N. lxxxv.
lxxxvii.

I

Incerti Laris. p 315. N. xxxiv.
p 319. N. xlii. p 330. N.
lxix. p 333. N. lxxx. p
334. N. lxxxi. p 335. N.
lxxxvi. p 339. N. xcix. p
343. N. ix. C. 2.

L

Civitas LONDON. p 306.
N. xv. p 307. N. xvii.
xviii. xix. p 308. N. xx. p
310. N. xxvii. p 313. N.
xxx. p 314. N. xxxi. p
316. N. xxxvi. p 319. N. xlii.
p 320. N. xlv. p 321. N.
xlvi. p 324. N. liii. liy.

p 326. N. lviii. p 327. N.
lix. lx. p 328. N. lxiii. p
330. N. lxx. p 331. N.
lxxv. p 332. N. lxxvi.
lxxvii. p 333. N. lxxix.
lxxx. p 334. N. lxxxiii. p
p 338. N. xc. p 334. N.
x. C. 2.

Leicestrenfis. p 343. N. xi.
C. 2.

M

Middlesexiæ Comitatus. p
337. N. xci. V. Londinen-
fis.

N

Northamptonienfis. p 306.
N. xvi.

Nottinghamienfis. p 319. N.
xli.

Nevifensis (sub ditione An-
glorum) p 325. N. lv.

O

Oxonienfis. p 328. N. lxii.
Oxoni-Banburiensfis. p 319
N. xi.

R

Roffenfis Civitas. p 326. N.
lvii.

S

Salopienfis p 315. N. xxxiv.
p 331. N. lxxlv.
Somersetienfis. p 306. N. xiv.
p 330. N. lxvii.

Southwark

INDEX.

- Southwark *Burgus*. Ex Hof-
pitio D. *Thome* p 336.
N. lxxxix.
- V
- Vectensis *Insula*. p 315. N.
xxxiii.
- W
- Wallia. V. Cambro-Britanni.
Warwicensis. p 301. N. ii.
p 336. N. xc. p 342. N.
vii. C. 2.
- Wellensis *Civitas*. p. 322.
N. L.
- Westmonasteriensis. p 334.
N. lxxxii.
- Wiltoniensis. p 323. N. lii. p 328. N. lxiv. p 337. N.
xcii. xciii.
- Windeforienfis. p 338. N.
xciv.
- His Succeedunt
- Cambro-Britanni.
- P. 300. N. i. p 302. N. iii.
p. 328. N. xciv.
- Scoti.
- P. 308. N. xxi. p. 314. N.
xxxii. p. 316. N. xxxv.
- Hiberni.
- P. 303. N. vii. p 309. N.
xxiv. xxvi. p. 311. N.
xxviii. p. 328. N. lxii.

INDEX *Effectorum* Aquarum *Potatarum*.

Balneum REGIS.

- I**N *Renum*, & *Vesicae* morbis. p 310. N. xxvi.
Flatu Hypochondriaco. p 313. N. xxx.
Linguae paralyfi. p 320. N. xlv. xlv.
Nervorum imbecillitate, p 321. N. xlviii.
Flatibus *Ventriculi*, & *Torminibus intestinorum* p 324.
N. liii. p 325. N. liv.
Scorbuto p 326. N. lviii.
Faciei *Pustulis*, & rubedine p 327. N. lx.
Hæmoptoe, aqua *pota* frigida p 329. N. lxv.
Mole nimia p 330. N. lxvii.
Paralyfi, & Hydrope p 330. N. lxviii.
Ventriculi, & *Intestinorum affectibus* p 331. N. lxxiv.
Colica p 332. N. lxxvi.
Flatu Hypochondriaco, & *Colica*. p 334. N. lxxxii.
Torminibus *intestinorum* p 337. N. xciii.

Hepatis

INDEX.

Hepatis *Obstructionibus*, & *Ictero* p 338. N. xcviij.
 Elephantiasi p 340. N. ii. C. 2.
 Ventriculi, & *Intestinorum* imbecillitate, inappetentia,
 & *Corporis* macie p 341. N. v. C. 2.

REGINÆ.

Per *Lotii* meatus transit liberè p 304. N. X.

CRUCIS.

In Flatu Hypochondriaco p 313. N. xxx.
 Siti molesta p 314. N. xxxi.
 Flatibus, & *Torminibus* *Intestinorum* p 324. N. liv.
 Fluore alborum p 330. N. lxx.

CALIDUM.

Alvum *Movet* p 304. N. viii.
 In Flatu Hypochondriaco p 313. N. xxx.
 Flatibus *Ventriculi*, & *Torminibus* *Intestinorum*, p 324.
 N. liii. liv.

INDEX Aquarum Mineralium *Angliæ* in hoc *Tractatu* memoratarum.

<p>A Ctonensis, p 63. 277. S. Alfordensis, p 146. S. Astropensis p 277. 377. F. Barnetensis p 412. S. Bathoniensis ubique, <i>Calida</i>. S. F. De Box, p 154. S. Bristolensis, <i>Tepid.</i> p 371. SF. Buxtonensis, <i>Tepid.</i> p 395. SF. Castellariana. v. Alfordensis. Chigwellensis p 412. S. Cobhamensis, p 412. S.</p>	<p>Cornubiensis, p 152. S. Cumnerensis p 412. S. Dulvicensis, p 277. S. Ebshamensis, p 64. 271. S. Hoxtenensis, p 277. B. Islingtonensis, p 277. 375. 376. F. Knaresburgensis, p 240. S. Montis Sagittariorum, p. 412. S. Newnhamensis, p. 170. & alibi. S. Northallensis, p 277. S. *** 2 Paulsholten-</p>
--	--

INDEX.

Paulsholtensis, p 405. F.
 Qualmenſis p 412. S.
 Ranalis plateæ p 152. A.
 Scarburgensis p 111. S.
 Sendensis, p 154. 376. F.
 Shockervicensis, p 153. A.
 Strethamensis, p 277. S.
 Sunninghillensis, p 412. F.
 Swayensis, p 412. F.
 Tunbrigenſis, p 277. 376. F.
 Wellingburgensis, p 412. S.

Quibus addi Potest

Wexfordienſis, in Regno
 Hiberniæ, p 206. 289.

Hæ Omnes aquæ medicatæ;
 (A) *Acide* tantum, (B) *Balsa-*

mica, (F) *Ferrata*, (S) *Salsa*,
 aut (SF) *Salsa & Ferrata*,
 ſive *mixta*, exiſtunt; Utrum
Alumen, aut *Vitriolum Na-*
turale, in nonnullis conti-
 neatur, alii diſquirant: hoc
 tantum Noto, Medicatas
 aquas *Aluminosas*, aut pure
Vitriolatas, apud *Anglos* pau-
 ciores quàm ſint, *rariores* oc-
 currere; quæ verò cum gal-
 lis, aut *adstringentibus* aliis,
 purpuraſcunt, in ſe *Ferrum*,
 & conſequenter *Martis Vitrio-*
lum, ſine alterius *Nativi Vi-*
trioli, aut *Aluminis*, indiciiſ
 manifeſtis, continere obſer-
 vantur.

Index

INDEX Benefactorum ad Bal- neorum Annulos.

Benefactores ad annulos *Æneos* in Balneo REGALI.

Thomas Wyndham de Witham in Comitatu So-
merfet Armiger, dedit *Sex* Annulos circa
Crucem A. D. 1664.

Rogerus Kempe Londinensis Civis & Pellarius, dedit
Annulum unum circa *Crucem* A. D. 1667.

E. F. Dedit Annulum unum antiquissimum, sine Anno.
Columnis duabus in Balneo, *Occidentem* versus &
Orientem affiguntur Annuli duo, utrinque Unus, cum
hac Inscriptione.

In gratum Testimonium Divinae Bonitatis posuit

B. Carew.

Ad ingressum è Regio in Reginae Balneum, propter
Hemiplegiam isthoc loci Sanatam, Annulum majorem
præ cæteris conspicuum, posuit Joannes Revet,
Ærarius Regius, cujus *Inscriptio* occurrit Capite XV.
Posuit A. D. 1674.

Vir Doctissimus, & Amicus Singularis, Dominus
Georgius Norton de Abbots-Leigh, in Comitatu Somer-
set, Baronettus, dedit Annulum unum 26 July 1689.

Domina Stratton Londinensis dedit Annulum unum
A. D. 1689.

D. Duo Annuli sine Inscriptione.

T. E. dederunt Annulum unum.

Annuli Omnes Regalis Balnei. CIV.

Bene-

INDEX.

Benefactores ad Annulos *Æneos* in Balneo *Reginæ*.

Ricardus Pember dedit Annulum unum, sine anno.
Elizabetha Cotton de Plimmouth in agro *Devo-*
nienſi dedit Annulum unum A.D. 1683.

Annuli Omnes in Balneo *Reginæ* xxvi.

In *Reginæ* Balnei Conclavi, ferreus Unus. Omnes V.

Benefactores ad Annulos *Æneos* in Balneo *Crucis*.

Lydia White, Filia *Gulielmi White* Civis & Pannicu-
 larii *Londinenſis*, dedit annulum unum A.D. 1612.

Domina *Elizabetha Poulet*, D. *Joannis Poulet de Win-*
chester Equitis Aurati Uxor, dedit annulos IV.
 A.D. 1631.

P. K. dedit Annulum unum A.D. 1635.

I. H. G. dedit Annulum unum A.D. 1635.

T. D. dederunt Annulos IV. A.D. 1639.

Anonymus 1639. dedit annulos IV.

T. C. dedit Annulos IV. 1639.

Samuel Carrington dedit Annulum unum 1661. addita
 hac Sententia, *Vivit post funera Virtus*.

Humfredus Wykham de *Swalclift* in Comitatu *Oxon*.
 Armiger, dedit Annulum unum A.D. 1673.

Maria Uxor *Joannis Rous* de *Tachbrook* in Comitatu
Warwick Armigeri, dedit Annulum unum A.D. 1673.

ANNA GREVIL Filia natu maxima Honoratif-
 ſimi ROBERTI nuper Baronis BROOKE, Comitiffa
 de KINGSTON, dedit Filia, animo ejusque indice,
Patris Simillima, Annulum unum, Julii XXXI.
 A.D. 1674.

BARBARA Duciffa de CLEVELAND dedit an-
 nulos duos A.D. 1674.

RENEE LOUISE de KROVALLE Duciffa de
Portsmouth dedit Annulos duos A.D. 1674.

Domina ESSEXIA GRIFFIN dedit Annulum unum
 A.D. 1674. Dominus.

INDEX.

Dominus Gulielmus VVhitmore Baronettus, & *D. Thomas VVhitmore* Balnei Miles, *Fratres*, dederunt (*utroque*) annulos duos A. D. 1679.

Annulus unus sine anno, aut Nomine.

Illustriſſima Domina MARIA FAIREAX, Ducissa *BUCKINGHAMIAE*, dedit Annulos duos circa *Crucem Marmoream* A. D. MDCXC.

Annuli Omnes Balnei *Crucis* XL.

Benefactores ad Annulos *Aeneos* in Balneo Longo.

Dominus Thomas Delves de *Doddington* in Comitatu *Cestriae* Miles & Baronettus, dono dedit Annulos duos A. D. 1681.

Honorabilis Robertus Holmes Eques Auratus, & *Vectensis* Insulae Gubernator, dedit annulos Tres A. D. 1683.

Gualterus Gibbes Civitatis *BATHON* Aldermanus, & hoc anno 1689 *Prætor*, dedit annulum unum A. D. 1683.

Robertus Peirce M.D. dedit annulum unum A. D. 1683.

Carolus Bave Generosus, Cl. Viri *Samuelis Bave* M. D. Filius, dedit annulum unum A. D. 1683.

Thomas Smith Bathoniensis dedit annulum unum 1683.

Robertus Mathews Bathoniensis dedit annulum unum A. D. 1683.

Robertus Chapman Aldermanus Bathoniensis, dedit annulum unum A. D. 1684.

Robertus Long de *Stanton* in Comitatu *Somerſet* Armiger, dedit annulos duos A. D. 1685.

Honorabilis Thomas Coventry de *Smitfield* in Comitatu *VVarwick* Armiger, dedit annulos duos A. D. 1686.

Annuli Omnes Longi Balnei. XXXIII.

Balneorum Omnium Annuli CCVIII.

Defiderantur in Balneo Regio XLIX. Reginae. X.

Crucis V. Longo X. Omnes LXXIV.

Capitum Summaria, & Notæ margini adscriptæ *Regum Indicis* locum abundè Supplebunt.

Sphalmata Typographica graviora, ita Cor-
rigenda. Prior numerus *Paginam*, po-
sterior *Lineam* designat.

In *Tractatu*.

P 3. l. ult. tēr. 5. 13. rigo. 33. quo. 27. 7. tur. 39. 15.
planus ap. 51. 21. at, habeo *Compertum*. F-84. l.
ult. quod me tenuit Sol- 135. 5. *Extraneis* (pro Ex-
oticis,) 161. 10. prec. 177. 10. ubi. 203. 1. bos. dos.
205. 26. nom. 208. 4. ad memb. 221. 4. MCC. 246. 18.
Comes. 281. 19. licet non. ex. 293. 31. quod A. 297.
15. Creatos. 304. 4. mes. 342. 18. tus. 65. 350. 6. Va-
porem *Thermarum*. f- 357. 7. pullum. 359. 3. mis. 360. 27.
rofin. 364. 6. accidere posse. 366. 8. ut humores, qui
371. CAP. XVII. l. 8. *Hypoch*. 388. 18. ruit.
396. 12. aptissime. 401. 12. quam pr. 403. 23. lunt. 26.
runt. 412. 9. *Barnetensis* in *Midlesexia*, & *OBSERV*.
CENT. p. 2. l. 4. 5. dr. p. 27. 7. bus. lin. ult. prec.
Præf. p. 1. l. 22. pen. 4. 16. quon. 29. *Sec*. 14.
17. da non sunt, q-

Notandum fumum memoratum p. 373. l. 27. obser-
vatum fuisse circa Viæ Regiæ a *Bristolio* ad
Wellensem Civitatem ducentis medium, ab occiden-
tali parte montis dicti *Dundry Hill*, in Fossâ ad viæ
Sinistram. Nebulosus fumus circiter sex pedes spatii
occupare videbatur.

JO. AUBRET.

FINIS.

